

VEN. GODEFRIDI

ABBATIS ADMONTENSIS

HOMILIAE IN FESTA TOTIUS ANNI.

I HOMILIA PRIMA.

IN FESTUM S. ANDREAE APOSTOLI PRIMA.

Ambulans Jesus juxta mare Galilææ, vidit duo fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, et Andream fratrem ejus, mittentes rete in mare (Matth. iv).

Textus sacræ hujus evangelicæ lectionis, licet paucis admodum ab evangelista comprehensus sit verbis, non parva tamen virtus mysticæ in eo præfulget subtilitatis. *Ambulans, inquit, Jesus juxta mare Galilææ. Ambulare est delectabiliter incedere. Per mare autem Galilææ hoc in loco præsens sæculum non incongrue possumus accipere. Consideremus igitur subtili inquisitione quomodo Jesus ambulaverit juxta mare Galilææ.*

Ex quo revera conditus est mundus, *ambulare juxta mare Galilææ piis non dedignatus est gressibus.* Nam invisibilis adhuc manens apud Patrem, ineffabili benignitatis gratia, inæstimabili quodammodo dulcedinis abundantia, erga humani generis delectabatur salutem. Unde etiam quantam devotionem, quale, inquam, desiderium haberet, ut, pro reparando homine, ipse homo fieret, longe ante incarnationem suam, quasi ex persona ejus fuerat prophetatum: *Deliciae meæ esse cum filiis hominum (Prov. viii, 31).* Ac ubi tempus gratiæ advenit, **2** quod invisibilis Deus visibilis per carnem assumptam apparuit, et conversari inter homines cœpit, rursus *juxta mare Galilææ ambulavit.* Nam invictæ pietatis et misericordiæ visceribus plenus, mitem et affabilem etiam ipsis se præbuit peccatoribus.

Idem autem misericors et miserator Dominus, **C** qui tunc *juxta mare Galilææ visibiliter ambulabat* in misericordia et miserationibus, etiam nunc *juxta quemlibet hominem invisibiliter non dedignatur ambulare, quem secundum multitudinem misericordiæ suæ disponit salvare.* Nam per *mare Galilææ juxta moralem sensum unumquemlibet hominem possumus accipere, qui, licet marinis, id est sæcularibus diu circumferatur fluctibus, in prædestinatione tamen divina ad portum salutis, spiritualis scilicet vitæ conversionem, est præordinatus, quemadmodum Paulus ait apostolus: Quos præcivit, hos et ordæstinauit; quos autem prædestinauit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, illos et magnificavit (Rom. viii, 29).* Omnipotens enim Dominus, quos hic vocaverit per

A conversionem, hos quandoque magnificabit per remunerationem.

3 *Juxta eos ergo Jesus ambulat quos, in ipsis etiam peccatorum sordibus jacentes et deserentes se, non deserit, sed ita sub umbra manus suæ abscondendo custodit, ut, licet multis vitiorum flagitiis polluti interius sordescant, nequaquam tamen publicæ confusioni subjeant.* Eapropter quilibet electi filii Dei, quos ita obumbrando absconderit protectio dexteræ Excelsi, totam spei suæ confidentiam in ipsum ponentes humiliter gaudeant, et ad reddendas Deo protectori suo gratiarum actiones humili sese devotione impendant, dum se, quamvis graviter lapsos, nequaquam tamen publice recordantur confusos, et econtra quam plures pro commisso levioris culpæ in mundo male diffamatos cognoscunt esse. Quicumque igitur illi sunt, juxta quos ita ambulando sub tegmine alarum suarum custodiendo Deus occultaverit, etiamsi tempus conversionis non protrahatur, operari tamen in illis, quod hic subjunctum est, non dedignatur.

Vidit duos fratres. Et paulo post, quomodo eos viderit, quibus negotiis intentos invenerit, insinuans ait: *Mittentes, inquit, rete in mare. In duobus igitur his fratribus corpus et animam intelligere non inconvenienter possumus. Qui tunc revera rete in mare mittunt, cum his quæ mundi sunt, totis sensibus irretiti intendunt. Ut ergo de his noxiis negotiorum curis evelli valeant, necesse est ut ambulans Jesus juxta eos oculis supernæ miserationis ipsos rideat. Videt autem eos, cum per internæ visitationis lumen oculos humani cordis illuminat, ut videre se ipsum homo et intendere incipiat, et quam pernicioosa sit via, in qua ambulat, perpendere subtili consideratione valeat. Per hanc nimirum visionem, id est internam visitationem cum jam se ipsum homo circumspicere considerando viderit, et displicere sibi metipsi in viis suis cœperit, sit profecto ei nomen conveniens Simon, quod interpretatur obediens. Inobediens quodammodo Creatori suo homo creatus exstitit, cum desideriiis suis et sæcularis vitæ illecebris satisfaciendo obedit, Obediens autem tunc efficitur, cum his prorsus renuntians ad obediendum Deo viventi sese subjicit, et propter eum, qui propter se obediens factus est usque ad mortem, humilitate alienæ subditur dominationi. In quo nimirum sub-*

jectionis proposito dum pie laborando aliquantum a profecerit, et aliorum vitam considerans humiliare se coram omnibus cœperit, altiores tandem virtutum gradus ascendens vocari merebitur *Petrus*, quod interpretatur *agnoscens*. *Agnoscens* siquidem tunc homo dici poterit, cum ad agnitionem Dei et sui aliquantulum venerit, subtili considerationis intuitu ad oculos revocans mentis, quam gratuita pietate ad vitam eum miseratio sui servaverit Conditoris, et e contra quantis pravæ actionis operibus poenitentia dignè promeruerit ultionis.

Accepta autem hac agnitione Dei et sui eminentioribus adhuc sursum tendens gressibus nomen sortiri merebitur *Andreas*, quod interpretatur *virilis* vel *decorus*. Agnitis igitur tantis, ut diximus, Conditoris sui beneficiis, agnitis etiam innumeris peccatorum suorum contagiis viriliter agens in Domino piis insistere non desinit operibus, ut iniquæ conversationis reatum dignè satisfactionis redimat laboribus. Ita ergo *virilis* factus per bonam operationem, consequens est etiam ut *decorus* fiat per puram confessionem. Sordidus namque et quodammodo immundus homo ante oculos divinæ apparet majestatis, cum peccata sua intra sinum conscientiæ abscondendo celat, et confiteri adversum se injustitiam suam trepidat, *decorus* autem et quasi reformatus in conspectu Domini apparebit, cum vias suas per humilem confessionem et corde poenitentis revelaverit. Unde et David ait : *Confessio et pulchritudo in conspectu ejus* (*Psal.* xxv, 6). Hæc autem omnia, quæ prædiximus, operari nequaquam poterit homo, quandiu *rete mittendo in mare* sæcularibus irretitur vanitatibus; sed cum per illuminantem gratiam sancti Spiritus videndo eum visitans visitaverit Dominus, fit profecto ut tribus his appellari valeat nominibus, id est, *Simon*, *Petrus*, *Andreas*. Fit *Simon*, id est, *Obediens* per conversionem, fit *Petrus*, id est *Agnoscens* per agnitionem Dei et sui; fit *Andreas*, id est *virilis* vel *decorus*, *virilis* per bonam operationem, *decorus* per puram confessionem.

¶ Quare autem in hos virtutum gradus extendere se nequaquam valeat homo terrenis adhuc fluctuans rebus, evangelista mox insinuat in consequentibus.

Erant enim, inquit, piscatores. Quod enim dicit : *Erant piscatores*, idem est ac si dicat, erant peccatores. Peccatores, inquam, erant, corpus videlicet et anima male vagando circa sæcularis vitæ inania. Quandiu enim terrenarum rerum vanitatibus, tam interioribus quam exterioribus, homo adhæret sensibus, quid rectius quam peccatores iidem appellari valent sensus? Quoniam autem, ut Scriptura ait : *Omnes peccaverunt et egent gloria Dei* (*Rom.* iii, 23), pauci admodum sunt, qui non prius ea quæ mundi sunt, appetendo diligant, quam vivere secundum voluntatem Conditoris sui incipient. Unde etiam, nisi superna miseratio hominem misericorditer videndo præveniat, per se nec bonum velle nec bonam valet voluntatem perficere. Quisquis autem superna

(40) Id est contentus

præveniente misericordia, relictis jam retribus, cunctis renuntia verit rebus exterioribus, et divina compunctus inspiratione, disciplinæ se tradiderit spiritualis vitæ, quod nequaquam a terrenarum impetu cogitationum liber esse valeat, sed multoties inania meditando *rete suum in mare mittat*, sequens narrationis ordo denuntiat.

Et ait illis : Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Dicere Dei est, cum per vocem prædicatoris homini insinuat quomodo a temporalium rerum mutabilitate mentem retrahere valeat. Attamen quantum libet foris prædicatio exerceatur, frustra sermo prædicantis laborare videtur, nisi ipse Creator cordis cor per vocem alloquatur internæ inspirationis. *Venite, inquit, post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Ac si dicat : *Venite post me* ab infimæ cogitationis mutabilitate mentem restringendo, et ad ea quæ sursum sunt, totis vos viribus erigendo. Si enim tota intentione mentis *post me* semper vos sursum extenderitis, *faciam vos fieri piscatores hominum*, corporis, videlicet et animæ. Horum, inquam, *hominum piscatores vos fieri faciam*, ut sicut prius male piscando exhibuistis vos servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc corpore et animâ vos exhibeatis servire justitiæ in sanctificationem (*Rom.* vi, 19). Raro autem fieri solet, ubi electus quilibet, qui supra dictis virtutum gradibus suspensus quodammodo solis intendere nititur cœlestibus, ut sibi solummodo fructificando proficiat, nisi etiam aliis exemplo bonæ conversationis vita ejus proveniat, ideoque tot remunerationis præmia adeptus quandoque coronabitur, quot hic quasi piscando ad salutem suo traxerit exemplo. Quicumque ergo sunt, quibus omnipotens Deus ita occulta inspirationis loquitur lingua, quo studio, qua diligentia voci piæ admonitionis aures audiendi præleant, bene evangelista verbis sequentibus insinuat :

At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. *Continuare* est divisa quæque a se rursus redintegrare. *Continuo* igitur *retia relinquere*, et *Dominum sequi* est sensus a se male vagando divisos crebro ab inani cogitationum intentione retrahere, et ad piæ meditationis studium colligere. Hi ergo *continuo retia relinquunt*, et Dominum sequuntur, qui, sicut diximus, perversis cogitationibus quasi contradicendo resistunt, et districta custodia ad spiritualis meditationis disciplinam mentem ventosam informare non desinunt. Quod autem his exercitiis, his pii laboris studiis sufficiens (40) nequaquam homo esse debeat, nisi ad eminentioris vitæ altitudinem sese extendere contendat, satis convenienter sequens iste versus indicat :

Et procedens inde. Ut enim Psalmista ait : *Idunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion* (*Psal.* lxxxiii, 8), electus quilibet, qui jam, ut diximus, posteriora obliviscens in anteriora se cœpit extendere, toto corporis et mentis annisu de

virtute in virtutem debet proficere. Debet, inquam, de virtute agnitionis in virtutem proficere dilectionis, de virtute timoris ire in virtutem amoris, et sic per singula virtutum merita ardua semper petere et altiora, donec videatur Deus deorum in Sion, id est donec per speculativæ mentis gratiam divinæ dulcedinis prægustare mereatur abundantiam. Sic denique proficiendo, sic in bonis operibus procedendo quantæ miserationis aspectu, quantæ meritorum muneribus præveniendæ eum rursus omnipotens videat Dominus, intelligi datur verbis sequentibus.

Vidit duos alios fratres. Sicut in exordio evangelicæ lectionis diximus, per *duos fratres* corpus et animam accipere possumus. Duos siquidem præcedentes fratres, quos juxta mare Galilææ Dominus ambulans vidit, mittentes rete in mare invenit; hic vero ut evangelista ait, *altios 7 duos vidit. Alii*, inquam *sunt facti*, quia veterem eum actibus suis deponentes hominem ambulare in novitate vitæ contendunt quod etiam nomina, quæ hic sub juncta sunt, satis congrue innuunt, *Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem ejus.* Jacobus enim *supplantator* dicitur; Joannes vero *Dei gratia, vel in quo est Dei gratia*, interpretatur. Jacobus ergo, id est *supplantator* tunc homo dici et esse poterit, cum bonis operibus insistendæ vitiorum radices quasi supplantando eradicare et evelle- re non desinat, et in loco vitiorum virtuosæ operationis germina plantare contendit, ut tibi prius radix peccati superbiæ, invidiæ et amaritudinis pullulabat tibi postmodum flores justitiæ, humilitatis, patientiæ et castitatis flores et germinare incipiant. Qui ergo ita in se vitia, supplantando semper in melius proficere elaborat, hic revera nomen majoris accepit dignitatis, id est *Joannes*, quod interpretatur *Dei gratia*. Cum enim arduam virtutum viam incedens delectari in infimis recusat, desideratam in timæ dulcedinis gratiam divina ei pietas subministrat et crebra visitatione relevatus, promptior ad pii laboris reddatur usus. Ubi autem hæ spiritualis exercitii virtutes operari valeant, verba mox sequentia demonstrant.

In navi cum Zebedæo patre eorum. Per *navim* ergo sano Scripturarum intellectu spiritalem vitam accipere possumus. Nam in *navi* quedam similitudines esse videntur, quæ convenienti significatione ad spiritalem vitam possunt referri. Navis siquidem, licet bonos habeat nautas cæterosque navis adjuutores, nisi boni gubernatoris industria sollicitè provideatur, fluctibus citius immergitur. Sic et spiritualis vita, quamvis religionis incrementa, quamvis virtuosæ conversationis in ea resforeant merita, nisi pii rectoris moderamine crebro quasi impellendo dirigatur, paulatim crescente negligentia a statu rectitudinis enervatur. Est etiam alia similitudo in *navi*, quæ recte convenire videtur vitæ spirituali. Sicut enim, qui in navi est, spem veniendi ad portum habet; qui autem extra navim in flumine periclitatur, evadere posse mortis periculum desperatur, sic nimirum qui in spirituali vita consistit,

A quasi qui jam ad portum tendit, viam, quæ ducit ad vitam, apprehendisse se non ambigat; qui vero in mari hujus sæculi adhuc fluctuat, si ad portum vitæ æternæ perveniat, prorsus ignorat. Licet autem homo quilibet conversus **S** tendere semper sursum totis invigilet viribus, quando tamen in hujus mutabilitatis manet tempore, plenæ securitatis firmitatem nequaquam poterit habere. Nam, quod nequaquam a fluentis sæculi vanitate liber esse valeat, nomen *Zebedæi*, quod interpretatur *iste fluens*, demonstrat. Quid ergo intelligere possumus per *Zebedæum* nisi præsentem mundum? Quid vero est mundus nisi ipse homo? Omnis enim mundus est omnis homo. Nam sicut mundus ad finem semper tendens indesinenter quodammodo *defluit*, sic homo de die in diem morti vicinior appropinquabit. In nobis ergo et nobiscum mundum habemus, quia humanæ mortalitatis miseriam indesinenter sustinemus. In *navi* igitur, id est in spirituali vita cum *Zebedæo patre eorum*, mundo scilicet *defluente*, electi quilibet consistunt, quia, quando in hoc mundo vivunt, licet operibus bonis semper invigilare non desinant, perfecte tamen justitiæ integritatem retinere nequeunt. Nam cum modo terrena omnia despicientes, tumultus cogitationum inaniter vagantium in se districte deprimunt, et piis laboribus delectabiliter insistendo sola divina contemplatione delectantur, subito mortalis vitæ fragilitate præpediiti, terrenæ occupationis vanitates meditando a piæ operationis usu torpentes *defluunt*. Sed salvandi quilibet, qui jam in *navi* consistentes ad portum pervenire proposuerunt, quo prius se arctius in custodia mentis tenuerunt, eo citius ad se ipsa se revertentes delicta sua recognoscunt, et per dignos penitentis fructus reatum suum coram Deo corrigere contendunt; quod etiam verba, quæ sequuntur, aperte innuunt,

Reficientes retia sua. Quid est enim *retia reficere*, nisi culpas digne penitendo corrigere? *Retia* ergo sua electi tunc *reficiendo* corrigunt, cum, ubi se quilibet modo deliquisse cognoscant, mox ad puram confessionem recurrentes, districte seipsum accusare non metuunt, ac crebra lamentatione affligere se coram Deo non desinant. Et hoc modo *reficiendo retia sua*, id est digne penitendo peccata sua, veniam a divina miserationis promerentur clementia. Qui ergo *retia sua* ita *reficiunt*, id est qui hoc modo collectis sensibus suis Deo satisfacere satagunt, quanta consolationis gratia, quanta dulcedinis abundantia supernæ pietatis eos misratio subsequatur. **S** aperte nobis per hæ sequentia declaratur: *Et vocavit eos.* Notandum est quod Dominus fratres præcedentes, quos juxta mare Galilææ vidit, non *vocavit*, sed tantum eis *disiisse* legitur; hic vero, ubi *duos alios* in *navi* consistentes vidit, distincte evangelista addidit quod eos *vocaverit*. *Vocare* enim est amicum ad familiarè colloquium invitare. Nam nonnunquam homini cuilibet loquimur, quem tamen ad secretæ familiaritatis colloquium non *vocamus*. Omnipotens enim Dominus, quos ita, ut diximus, *reficientes retia* in-

venerit, ad se quodammodo *vocat*. id est ad divinæ contemplationis familiaritatem irromittit, ut, quanto frequentius ejus familiaritati adjuncti fuerint, eo validius fluentis sæculi vanitates despiciendo calcare valeant, quemadmodum sequens versus denuntiat.

Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Quanto enim, ut præfati sumus, ad cœlestia secreta frequentius vocati fuerint, eo despectius de mundo tractant et concupiscentiis ejus, et licet arena aliqua ad mentem aliquando veniant, delectari tamen in his summopere recusant, solumque Dominum, quantum in hujus mortalitatis miseria est possibile, cœlestia cogitando sequi desiderant. Quicumque ergo sunt qui ita in præsentia a Domino *vocari* merentur, et vocantem tali diligentia, tali, ut diximus, studio sequuntur, illos quandoque ad se *vocabit*, cum deposita corporea corruptione ad seipsum eos accipit, et æternæ divinitati ejus dignum eos habitaculum esse facit, quemadmodum in Canticis canticorum ipse sponsus sponsæ suæ, animæ cuilibet electæ, loquitur dicens (41). *Veni, electa mea, et ponam in te thronum meum, quia concupivit rex speciem tuam.* — *Illi statim relictis retibus et patre sequuntur illum*, qui ab omni corporeæ infirmitatis molestia liberi, illum, qui est vera æternitas et æterna jucunditas, illi etiam æternæ divinitati ejus consociati sine fine sunt visuri per eum, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

10 HOMILIA II.

IN VIGILIAM NATIVITATIS DOMINI PRIMA.

Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (Matth. 1).

Sicut in sæcularibus litteris tria solent inquiri, materia, intentio et narratio, sic in serie hujus lectionis evangelicæ hæc tria possunt inveniri, hominis vocatio, probatio et perfectio. Quali autem hæc ordine compleantur in homine, diligenter nobis est inquirendum. Ait ergo evangelista :

Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph. Per *Joseph*, qui *augmentator* dicitur, Deus omnipotens non inconvenienter potest figurari; per *Mariam* vero, quæ *stella maris* nuncupatur, qualibet anima beata congrue potest accipi, quæ *desponsatur Joseph*. Et quia *desponsatio* signum est futuri conjugii, per hanc *desponsationem* vocatio hominis potest exprimi, quæ vocatio signum est futuræ ipsius cum Deo conjunctionis. Nam mulier nondum *desponsata* liberam habet facultatem divertendi ad quemcunque voluerit; cum vero *desponsata* fuerit, sic alligatur, ut ulterius ei non liceat dissolvi, vel alium quemlibet pro eo accipere. Sic nimirum verus *Joseph*, Pater omnipotens, cum unamquamque beatam animam, futuram matrem Jesu, per internam inspirationem a sæculo nequam vocaverit, faciens eam a noxia libertate ad laudabilem transire servi-

(41) Ecclesia in officio de SS. Virginibus.

tutem, in ipsa vocatione sui sic eam sibi, sive vicario suo, cuilibet prælato, *desponsatam* alligat, ut nequaquam ultra a spiritali proposito redire ei liceat. Sed sic *vocata*, *antequam* ad hanc dignationem perveniat, ut in unum cum Deo *conveniat* (quemadmodum sponsus cum sponsa solet convenire, ita ut duo inveniantur in carne una, sic et ipsa cum Deo unus efficiatur spiritus) prius in ea oportet impleri hoc quod sequitur :

Inventa est, inquit, in utero habens de Spiritu sancto. A quo ergo *invenitur*? Seipsam utique *invenit habere in utero spiritum* timoris Domini. Et notandum verbum quod dicit: *Habens in utero*. Nam quod gestamus in manibus, casu accidente nonnunquam perdimus: quod vero habemus *in utero*, haud facile **I** amittere poterimus. Eadem itaque ratione debet beata anima firmiter et stabiliter *spiritum* timoris Domini *habere in cordis utero*, per quem edocta ab omnibus, quæ novit conspectui summæ deitatis displicere, se absteineat, et econtra quidquid novit coram Deo placitum et perfectum, omni devotione exercere studeat in opere. Hæc igitur hominis est *vocatio*, imo *desponsatio*. Sed jam veniendum est ad probationem, unde et sequitur :

Joseph autem vir ejus, cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Verus igitur *Joseph* vir beatæ animæ in spe, nondum in re, quia *justus* est, justitia ejus non patitur, ut illi animæ, quæ minora promeruit, majora donet præmia, sed unicuique pro vitæ merito majoribus majora, minoribus vero debet minora retributionis præmia. Hoc exigit ipsius justitia. Et hac de causa *non vult* minus meritam animam *traducere*, non vult eam in sua suscipere. *Traducere* autem dicimus, cum vir *desponsatam* sibi uxorem de paterna domo et de parentibus propriis adducens, eam in sua propria tabernacula introducit. Sic plane verus *Joseph*, Pater cœlestis, illam animam, quæ nondum promeruit, *non vult* de carnali vita tam subito *traducere* ad spiritalem, atque de terrenis tam concite ad cœlestia sublevare. Sed quid facit? *Voluit*, inquit, *occulte dimittere eam*. In *occulta* itaque voluntate et cogitatione sua *eam dimittit*, et quæ se ab eo sperabat præveniri in benedictionibus dulcedinis, nihil eorum habens, quæ sperabat, jam anxia conqueritur nec Deum se habere nec sæculum. Si enim rursus ad peccata corrueret, hoc esset *occulte dimittere*, sed manifeste dimisisse. Et idcirco sic *occulte* dimissa dolet et tristatur se a Deo derelictam.

Sic et *Joseph* beatus olim turbabatur, dum *Domina* nostram, perpetuam virginem *Mariam* gravidam conspiceret, quam noverat sanctissimam corpore, moribus castissimam, cujus vita erat *accepta* tam Deo quam hominibus. Quid ergo animi eum putamus habuisse, dum hæc conspiceret, nesciens quid faceret? Sic et beata anima, bonorum operum sibi conscia, quæ se nihil unquam tale aliquid *meruit* in spiritali conversatione perpetrasse, unde

jure ab amore sponsi sui sit arcenda, videns se privari gratia, humili et contrito corde dolet et gemit taliter se esse derelictam. Sic tandem probata anima digna **12** efficitur, quo ad perfectionem pervenire mereatur. Unde sequitur :

Hæc eo cogitante, ecce angelus Domini in somnis apparuit ei dicens. Hæc sane, quæ prædiximus, vero Joseph in occulta voluntate et cogitatione hominis frequenter operante, continuo angelus Domini, gratia videlicet Omnipotentis, apparet ei in somnis. Et bene dicitur apparere ei in somnis. Nam sicut in dormitione somni requies est corporis, sic in beata dormitione hujus gratiæ requies est cordis. Sed revera hæc gratia sub quadam apparitione agitur, quia velociter transit et non manet, et tamen in ea homo dulciter requiescit. In hac utique requie ea quæ sequuntur verba beata anima nonnunquam solet deprimere. Sed et si talibus uti nesciat verbis ad Dominum, intima tamen cordis ejus desideria vicem istorum supplent verborum.

Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Quia igitur perfecta quæque oratio in fide plerumque sanctæ Trinitatis ad Deum dirigitur, ecce hic tres personas, Patris et Filii et Spiritus sancti possumus invenire. Joseph, fili David, ac si erga Dominicæ nativitatis gaudia anhelans et suspirans anima, et cum eo in ipsa solemnitate jucundari et refici desiderans, dicat in oratione sua ad Dominum. O Joseph, desideratissime fili David, qui non solum de justis et sanctis parentibus, verum etiam de iniquis et peccatoribus carnis nostræ infirmitatem assumere voluisti, quorum et David unus erat adulter et homicida, quem ego misera in hac parte secuta, adultera sum et homicida meipsam peccatis occidendo, per hanc ego rogo pietatem, noli Mariam conjugem tuam, animam scilicet meam, in hac sacra solemnitate, in qua totus in orbe terrarum mundus exultat, accipe in timorem. Etiam satis est, Domine, quod in timore tuo vixi Lacteus. Amove, quæso, nunc timorem, subjunge amorem, agens cum anima mea more conjugii, amando et fovendo eam in miserationibus tuis. Quod enim olim sæculum reliqui, quod te donante delicias mundi sprevi, de spiritu timoris tui in me natum est, et jam hoc ipsum quod nunc in me natum est, totum de spiritu timoris tui est.

*Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim saltrum faciet populum suum a peccatis eorum. Si ergo timore sublato amorem tuum submiseris **13** in hac veneranda solemnitate, pariet anima mea filium, non filiam; pariet, inquam, filium contemplationis, pariet filium intimæ orationis, quem vocabis Jesum, vocans illum salutare et salutem meam, mihi eum tribuens ad salutem, tibi ad honorem. Tu ergo nomen illi impones. Nam totum tibi reputabitur, totum ad gloriam tuam, non ad meam respiciet, quidquid te inspirante pepe-*

(42) Ita Cod.

re juxta vocem Psalmistæ dicentis. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Ipse autem filius dulcedinis, sic per te a me progenitus, saltrum faciet populum cogitationum, populum verborum et operum meorum a peccatis eorum. Quidquid enim alias deliquero, quidquid alio in tempore negligenter vixero, totum per istius filii generationem salvabitur.

HOMILIA III.

IN VIGILIAM NATIVITATIS DOMINI SECUNDA.

Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? (Isai. XL.)

Ardor desiderii Patrum antiquorum, Christi in carne præsentiam suspirantium, qualis quantusque fuerit, tam occultis quam manifestis verbis sacri eloquii nobis paginæ testantur. Sciebant plane antiqui sancti, quoniam Dominus Majestatis super mortalium genus cogitaret cogitationes pacis. Unde ardentissime desiderabant ipsum in carne apparere, per quem morte destructa a claustris infernalibus liberarentur, et ad patriam æternæ vitæ revocarentur.

Quorum unus prophetarum eximius, symmista Dei electus, Isaias scilicet, Domini consecratis moræ impatiens dilationemque Christi nativitatis non sustinens: *Utinam, ait, dirumperes cælos et descenderes! (Isai. LXIV, 1.)* Istius ergo et cæterorum sanctorum flagrans desiderium et piæ expectationis affectum ipse desiderium collium æternorum (Gen. XLIX, 26), ipse desideratus cunctis gentibus (Agg. II, 8), non mediocriter suis accendebat promissionibus. Unde et hic prophetarum eximius in dolore cordis adventum Christi suspirans audierat a Domino: *Vox dicentis: Clama.*

Per vocem, quæ verbum præcedit, inspiratio divina potest accipi, per quam inspirationem propheta isti et cæteri sancti ad hoc inflammabantur, ut Verbum Patris altissimi, quod in sinu Patris quiescebat clamore, et desiderio suo de corde Patris eructuatum (42), in hanc convallē lacrymarum ad liberandos electos Pater omnipotens carne mitteret indutum. Et quia clamor plerumque aut ex dolore nimio, aut ex gaudio immenso solet accidere, electi Domini magno **14** prorsus clamore opus habebant, qui Filium Dei, gaudium revera indeficiens, incarnari postulabant, et rursus magno doloris clamore indigebant, qui se post mortalitatis hujus tenebras ad inferos descensuros esse sciebant. Jussus igitur propheta a Domino, ut clamaret, requirit dicens:

Quid clamabo? Et Dominus ad eum: Omnis inquit caro fenum. Fenum est pabulum vobis sive cæterorum jumentorum, Unde per fenum potest accipi genus humanum, per bovem vero diabolus valet intelligi, de quo per beatum Job dicitur: Fenum ut bos comedet (Job. IV, 10). Omnis igitur caro, omne nimirum genus humanum fenum fuerat factum, esca utique nequissimi bovis diaboli, qui in ventrem malitiæ suæ omnes deglutiverat electos, captivosque detine-

bat apud inferos. Nam sancti, qui nongentos et eo amplius annos iuste et pie viventes in carne servierant Domino, descendebant ad inferos, carnis soluto debito, ubi ob meritum originalis culpæ sedentes in tenebris longa satis exspectatione per quinque annorum millia gaudia repromissæ præstabantur salutis. Hæc erat magna calamitas, clamore valido digna; quem clamorem ipse, a quo manat omne bonum, sanctis suis inspirabat, inspiratos clamare faciebat, clamantes exaudiebat, exauditos certis promissionibus sublevabat, ut in sequentibus mox subditur:

Et omnis gloria ejus quasi flos agri. Flos agri est Christus, Filius Dei, qui in nativitate sua effloruit et quasi flos de utero virginali prodiit. Omnis igitur gloria humani generis, quæ 15 ante adventum Christi fenum erat diaboli, post nativitatis ejus primordia in redemptione quasi flos agri est effecta quia flos agri, ut prædiximus, est Christus Filius Dei, ad cuius floris similitudinem in passione Christi reformati sunt electi, et in futuro reformabuntur, cum quidem hæredes Dei erunt, cohæredes autem Jesu Christi (Rom. VIII, 17). Sed ad hoc opus peragendum singulare quoddam et nobile fenum est inventum, de quo consequenter Dominus subjunxit dicens:

Exsiccatum est fenum et cecidit flos, quia Spiritus Dei sufflavit in eo. Fenum istud nobile priori feno oppositum, beata et intemerata exstitit virgo Maria, quæ quidem de communi massa (43) corruptionis humanæ fuerat assumpta, sed per Dei gratiam ab omni humore carnalis concupiscentiæ carnalisque vitæ erat exsiccata. At postquam fenum illud nobile, corpus utique dominæ nostræ, perpetuæ virginis Mariæ est exsiccatum cecidit in eam flos, flos ille perpetuus, flos ille egregius, Filius Dei vivi altissimus. Sed unde, quæso, hoc, ut flos iste de cælo descendens ut ros caderet in eam, nisi ex eo, quod Spiritus Domini sufflavit in eo, et quia Spiritus sanctus superveniens in eam obumbravit ei? Sequitur ergo propheta et dicit:

Vere fenum est populus. Post Dominicæ nativitatis insignia, post novæ salutis gaudia veneranda, propheta gemit et dolet adhuc electos Domini escam esse diaboli, adhuc infernalibus claustris detineri. Quamvis enim Salvator in carne apparuisset, de lacu tamen novissimo, in quo erant vinculati, nullo modo poterant educi, donec lancea militis aperto latere crucifixi Domini sanguis et aqua efflueret, per quod sacramentum tartara sunt contracta, cælestisque janua regni mox electis est aperta. Ac si propheta saucio corde conquerens diceret ad Dominum: O Domine, jam vere, ut olim servis tuis promisisti, per incarnationis tuæ mysterium ad terras descendisti; sed adhuc populus tuus est fenum, esca, proh dolor! malignorum spirituum, importune super eos dominantium,

(43) Vide dissertationem præviam in I tomum hujus operis.

(44) Ecclesia in Hymno Pasch. Dominicæ in Albis.

A sicut in principio, eum non dominaretis nostri neque nomen Jesu Christi Filii tui super nos invocaretur. Ubi est quod prius sponderas, humanum genus ad gloriam et honorem floris, Filii tui, te esse perducturum, cum jam nil nobis prosit te esse incarnatum, sed adhuc 16 præda diaboli sumus universi? Huic sic querenti; sic dolenti, redemptionis humanæ mysteria Dominus apertius declarat dicens:

Exsiccatum est fenum et cecidit flos; verbum Domini manet in æternum. Per istud fenum exsiccatum, quod tertio jam loco est positum, corpus Domini cum est accipiendum, ab omni corruptione mundissimum, quod nimirum (44) sacrum corpusculum, in ara crucis torridum, pro redemptione humani generis, passionis amaritudine, mortis acerbitate est exsiccatum. Sic itaque feno isto nobili, Salvator utique nostro in cruce pendente et pro salute nostra arescente, tandem cecidit flos quando in cruce occubuit, dum inclinato capite spiritum emisit, et emisso spiritu cum anima ad inferos descendens, Deus in inferno apparuit, corpusque suum deponi in monumentum voluit. Cadente autem flore verbum Domini manet in æternum, quia divinitas Verbi incarnati carne moriente manet ac mansit in æternum, nunquam moritura, nunquam occasum visura. Præmissis vero duobus sacramentis, incarnationis et passionis, mox alia duo sacramenta, resurrectionis et ascensionis subnectit dicens:

Super montem excelsum ascende, tu qui evangelizas Sion. Per montem excelsum resurrectio Domini potest accipi; per Sion vero, quæ specula dicitur, Ecclesia collecta de Judæis valet intelligi, ac si diceret: Tu, Domine, qui destructo mortis imperio mortem superasti, super occasum victor ascende, et in resurrectionis gloria fidelibus tuis appare, ut Ecclesiæ, ex Judæis collectæ, gloria regni tui et resurrectionis possit annuntiari.

Exalta in fortitudine vocem tuam, qui Evangelizas Jerusalem. Exaltavit Dominus in fortitudine vocem suam, cum post resurrectionis gloriam corpus, quod de beata Virgine assumpserat, virtute et fortitudine incorruptionis et immortalitatis repletum, super omnes cælos exaltavit. Tu, inquit, qui evangelizas Jerusalem. Jerusalem visio pacis interpretatur, per quam Ecclesia de gentibus congregata intelligitur, in qua Dominus post ascensionem vocem suam in fortitudine exaltavit quia incarnati Verbi mysterium gentibus præcepit evangelizari. Post primam autem exaltationem ascensionis, secunda mox exaltatio subinfertur, cum dicitur:

17 Exalta, noli timere. Exaltatio ista die Pentecostes est peracta, cum ad dexteram residens Patris Spiritum sanctum in filios effudit adoptionis, per quem in cordibus discipulorum sic est exaltatus, ut hi, qui prius erant pavidi, et ad nullam virtutem prorsus idonei post acceptam gratiam Spiritus sancti omni timore sublato coram regibus et principi-

bus fiducialiter de Verbo prædicarent incarnato. A Hujus rei exemplum nobis describitur in Actibus apostolorum, quia dum principes hujus sæculi cæsis denuntiarent apostolis, ne ultra loquerentur in nomine Jesu, Petrus princeps apostolorum respondens cum discipulis: *Obedire, ait, oportet Deo magis quam hominibus* (Act. v, 29).

Dic civitatibus Judæ: Ecce Deus 18 *vester. Judas confessio vel laudatio interpretatur. Per civitates ergo Judæ status præsentis describitur Ecclesiæ, cui nunc frequenter per ora prædicatorum dicitur: Ecce Deus vester, quasi præsens verbo exhortationis ostenditur.*

Celebremus ergo cum devotione intima Dominicæ Nativitatis solemnia, servientes Domino in lætitia, ut in hora sacrificii salutaris, cum ad percipiendum corpus immaculatum venerimus, quod de beata Virgine Spiritu sancto cooperante est sumptum, percipientibus nobis in affectu dulcedinis corpus Domini-cum, astantes sancti angeli, Regis nostri internuntii dicant nobis: *Ecce Deus vester, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA IV,

IN EAMDEM VIGILIAM TERTIA.

Hodie sciatis quia venit Dominus, et mane videbitis gloriam ejus (Exod. xvi).

Ad suscipienda Dominicæ Incarnationis præconia, nova, inquam, salutis nostræ gaudia, Spiritus sanctus paratos nos esse desiderans, alloquitur nos et exhortatur dicens: *Hodie sciatis quia venit Dominus, et mane videbitis gloriam ejus.* Quid enim per hæc quod *mane* videndam gloriam Dei dicit, aliud vobis innuit, nisi ut tanto magis nos ter præparetur animus, quanto propinquiorem Redemptoris nostri nativitatem adesse cognoscimus? Denique si quilibet potens homo hæc sacrosancta solemnitate invitaret amicum suum, per omne spatium præcedentis istius adventus omnimodis se præparasset, quali honore, quali reverentia hospitem suum susciperet. Si vero prius de adventu ejus aliquantulum dubitans, hac die venturum eum certe cognosceret, etiam, quantum adhuc brevis restat temporis honorificum se festinaret exhibere in adventu sui hospitis. Cum ergo tali honore mortales se invicem homines prævenire contendunt, quali cordis devotione, quanta actuum præparatione hospes iste magnificus, redemptor noster in sua festivitate a nobis est suscipiendus, cum quo nobis gratia venit et salus?

Præmoniti itaque et multoties sanctis his diebus de adventu tanti hospitis certificati, præparemus domos nostras, mundemus corda nostra, ut mundatis internis oculis, *mane gloriam Dei nostri, sponsam illam, carnem videlicet in Deum assumptam contempleremur, et ad sacrosanctum altare sacramentum ejus digne percipiamus.* Quisquis vero accusante conscientia sua minus se ante parasse recognoscit, de pietate Domini non diffidat, sed quod prius negligenter, saltem hac die perficiat.

Hæc est profecto festivitas, quam omnes antiqui

Patres valde necessariam cognoscentes, toto cordis desiderio ad eam suspirabant, et ideo omnibus gestis seu scriptis suis eam præfigurabant. Hinc de ipsa solemnitate legimus in Exodo (quod quidem secundum litteram huic diei inconveniens videtur, sed si subtiliter sensum inquirimus, satis aptum esse perspicimus): Cum enim Pharaon rex, qui populum Israel sub ditione sua tenuit, ipsum populum augeri et quotidie crescere vidisset, præcepit servis suis ut quidquid 19 masculini sexus inter illos nasceretur, in flumen projiceretur. *Egressus est autem vir post hæc de domo Levi accepta uxore stirpis suæ* (Exod. 11, 1, et seqq.).

Quem, fratres dilectissimi, quem rex iste significat nisi illum, qui omne genus humanum ante adventum Christi captivum tenebat? Qui etiam omnes in flumen projecit, quia non solum iniquos, verum etiam ipsos Dei electos post mortis debitum secum in infernum duxit. *Egressus est autem post hæc vir de domo Levi. Vir iste vir sanctus et justus Joseph fuit, qui uxorem de stirpe sua duxit, pretiosissimam videlicet dominam nostram Mariam, non ut sanctum et virgineum corpus ejus humana contaminatione pollueret, sed ut ea, quæ illi et nato parvulo necessaria erant, provideret. Quæ concepit et peperit filium nullius viri tactu violata, sed Spiritu sancto desuper veniente obumbrata. Concepit eum et peperit, non ut cæteræ matres concipiunt et pariunt, sed concepit eum sine carnis contaminatione, et peperit absque omni dolore.*

Et videns eum, inquit Scriptura, elegantem, abscondit tribus mensibus. Vidit revera doctriam nostra Maria filium suum elegantem, quia nunquam homo cognovit, nec cognoscere poterit, sicut ipsa perspexit intuitu cordis et corporis, speciem et elegantiam inscrutabilis ejus divinitatis. Quam profecto tribus mensibus abscondit, quia illam in infantia, in pueritia, in adolescentia hominibus prodere noluit.

Cumque jam celare non potuit, sumpsit fascellam scirpeam, et linxit eam pice ac bitumine, et posuit intus infantulum. Quid per fascellam scirpeam nisi illud venerabile præsepe designatur, quod teneris et infantilibus Christi membris ornatur et consecratur? Quod nimirum mater ejus, mater gloriosa pice et bitumine linxit, cum eundem Redemptorem nostrum, Deum videlicet et hominem, ex anima rationali et humana carne subsistentem, de se incarnatum, in illo posuit. Sic enim dicit evangelista: *Completi sunt dies Mariæ et peperit filium suum primogenitum, et pannis involvit eum, et reclinavit in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio* (Luc. 11, 7). Et bene picis 20 nomine anima designatur nostri Redemptoris, quia natura picis est, ut nigra sit et quasi despecta. Sic anima ejus, licet cunctis animabus fuerit sublimior, cunctis tamen erat humilior. Bitumen vero, quod pars terræ est et terræ adhæret, corpus ejus designat, quod scilicet de terreno nostro corpore sumptum, nobis infirmitatibus et laboribus sine peccato adhærebat. Istam utique

fiſcellam, pice et bitumine linitam, præſepe dico venerabile, conſecratum anima Chriſti et corpore, nunc uniſeri adorant, eſti non corpore, cordis tamen devotione, ad illud venerabiliter inclinant. Si enim quælibet ara a pontifice conſecrata tali eſt veneratione colenda, ut nullus niſi honorifice audeat illam attingere, quanto putamus honore dignum eſt præſepe hoc, quod Creator totius orbis, parvus propter nos factus, parvis ſuis tangere dignatus eſt membris.

Posuitque in carecto fluminis ſtante procul ſorore ejus, et exſpectante eventum rei. Soror iſtius pueri cœleſtis illa Eccleſia eſt, multitudo exercitus angelici, quæ hac nocte, nova gaudia in terris et pacem, hominibus bonæ voluntatis nuntiavit, dum puer hic in fiſcella ſua, hoc eſt, in præſepio jacuit. Quæ profecto ſoror etiam in hujus noctis feſtivate eventum rei noſtræ exſpectat, dum nobis in hymnis et laudibus Deo ſervientibus aſſiſtens, orationes noſtras ad thronum divinæ majeſtatis denuntiat. Nam ſi angeli paſtoribus animalia curantibus, et minime de hac feſtivate adhuc ſcientibus vel cogitantibus apparuerunt, multo magis credendum eſt eos nobis aſtare quamvis corporeo intuitu non videamus, qui hac nocte Dominum illorum de Virgine natum laudamus. Sequitur:

Et ecce, filia Pharaonis descendit, ut lavaretur in flumine. Per filiam Pharaonis Magi illi, primitiæ Eccleſiæ, ſano intellectu accipi poſſunt, qui nato Domino de longinquis Orientis partibus venerunt. Qui idcirco descenderunt, ut lavarentur in flumine, ut videlicet agnito Salvatore, invento Judæorum rege, aqua abluerentur pœnitentiæ. O quantas putamus lacrymas tunc fuderunt, dum hunc, quem per Spiritum 21 ſanctum revera Creatorem ſuum eſſe ſciebant, tenerum, tam parvis involutum pannis viderunt! Unde et bene ſubditur quia, cum vidisset parvulum vagientem, miserta ſit illius, quoniam nimis videbatur miſerabile, dum illum viderunt ſic exinanitum et humiliatum jacere. Audiamus itaque, qualem mercedem mater iſtius pueri acceperit pro eo quod incorrupta genuit eum et nutrit. Eſt revera, eſt incomparabilis merces ejus, quia non ſolum eam homines devote laudant, ſed etiam ipſi angelici ſpiritus jure ut dominam ſuam et Factoris ſui genitricem venerantur atque magnificent.

Postquam autem crevit Moyses, egressus ad fratres suos vidit afflictionem eorum et virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus suis. Cumque respexisset huc atque illuc, et nullum adesse vidisset, percussus Ægyptium abscondit sabulo. Vidit procul dubio tunc Redemptor noster afflictionem fratrum suorum, cum intuitu miſericordiæ et pietatis omne genus humanum aſpexit, et miſeriis ejus condoluit. Cumque ergo Ægyptius, antiquus ille adverſarius, quemdam de Hebræis fratribus ejus percuteret, cum, inquam, uniſeros filios Adæ ſuo dominio ſubderet, verus Moyses, Chriſtus videlicet, Jeſus

(45) Eccleſia in officio præcedentis diei a primæ Lect. I Nocturn.

A huc atque illud respexit, et neminem adesse vidit. Respexit huc ad eos, qui in mundo verſabantur, ut eos per 22 prædicationem ſuam viam juſtitie doceret, respexit et illuc ad eos, qui in inferno captivi detinebantur, ut ipſos per mortem ſuam eriperet. Et cum neminem adesse vidisset qui eos adjuvare poſſet, ipſe Ægyptium aggrediens percussit, quia tyrannum ſuperbum glorioso mortis ſuæ tropæo devicit. Qui percussus ab ipſo ſabulo absconditur, dum tantummodo in cordibus ſtultorum permittitur regnare, qui per ſabulum, per pulverem, quem projicit ventus a facie terræ, intelliguntur.

Et notandum quod dicitur sabulo eum abscondisse, quia qui olim ante adventum Salvatoris palam regnabat, nunc quidem nec in ipſis palam, ſed abscondite tyrannidem ſuam audet exercere.

Celebrantes itaque magnifice hujus diei feſtivitatem, ſororem Domini noſtri, angelicam multitudinem precibus invitemus, quatenus ipſa eventum rei noſtræ exſpectante, et omnes res noſtras cuſtodiente, laus noſtra ita acceptabilis Chriſto fiat, ut ipſe adveniens in cordis noſtri præſepio requiescat, et ſacratas noctes in nobis faciat, et per iſtas temporales feſtivities ad æternas veniamus, ubi Deus eſt omnia in omnibus. Quod ipſe præſtare dignetur Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui cum Deo Patre et Spiritu ſancto vivit et regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

23 HOMILIA V.

[IN EANDEM VIGILIAM QUARTA.

Sanctificamini hodie et estote parati, quia die crastina videbitis majestatem Dei in vobis (45).

Præclara et jucunda hujus ſolemnitatis gaudia cum toto mundo reſplendeant feſtiva, nil digne loqui de eis prævalet carnis lingua. Ad hæc namque digne celebranda, quæque beata anima per omne iſtius præcedentis adventus Domini tempus ſe præparavit, ut in Redemptoris ſui nativitate ſpeciali gaudio conſolari poſſit. Ut ergo magis ac magis præparemur, præcedenti hæc nocte ita nos Spiritus ſanctus admonet et hortatur: Sanctificamini hodie et estote parati, quia die crastina videbitis majestatem Dei in vobis. Non quidem ſic ſanctificari debemus, ut illis ſanctis, qui nunc cum Chriſto in cœlis gaudent, æquales nos eſſe credamus, quia ipſi, de corruptione ad incorruptionem aſſumpti, nec poſſunt nec volunt peccare; nos vero, quandiu in hac vita ſumus, ſine peccato eſſe non poſſumus. Sic autem ſanctificamur et præparamur ad hæc ſolemnia, ſi contra proximos noſtros nec odium nec invidiam habemus in noſtra conſcientia.

Quicumque igitur ita ſanctificari ſatagit, crastina die ſine dubio majestatem Dei in ſe videbit. Per majestatem quippe Dei timor ejus non incongrue poteſt intelligi, quem ſancta anima crastina die in ſe videbit, cum ad ſanctum altare ſacroſanctum ejus ſacramentum mundato cordo et corpore percipiens, intus præguſtare merebitur, quis et quam magnus eſt,

quem ibi accipit. Sunt vero nonnulli qui desidia cordis et mollitie carnis adeo leves existunt, ut nequaquam sanctificare se aut velint aut valeant, et cum aliis quidem ad sanctam altaris mensam accedunt, sed non *preparato corde, nec sanctificato corpore* Redemptorem suum accipiunt. Et profecto hi tales non *Dei majestatem, sed, ut ita dicam, quamdam infirmitatem* **24** ejus in se vident, quia nec timore ejus compunguntur, nec amore accenduntur.

Sanctificantur etiam hodie electi et sunt *parati*, dum in hoc sæculo, quod per hodie intelligitur, opera [et] cogitationes suas *sanctificant*, ut, cum *crastina dies illuxerit*, cum idem Salvator noster in majestate sua per extremum judicium apparuerit, nil in eis, unde juste condemnari possint, in conspectu districti Judicis appareat. Et quia Dominus noster *Jesus Christus specialiter et præcipue his duobus Patribus promissus est*, Abrahæ videlicet et David: Abrahæ quidem ideo promissus est, quia de semine ejus nasciturus erat; David vero ideo promissus est, quia ipse David qui rex præpotens erat, nasciturum hunc eundem regem Dominum nostrum *Jesum Christum scriptis et gestis suis præfigurabat*. Hinc de eodem in quodam loco legitur, ubi plane obscuris verbis mysterium designatur Christi incarnationis. Cum enim Dominus Saul reprobasset, quem Israelitico populo regem constituerat, dicit ad Samuel prophetam: *Imple cornu tuum oleo, et veni; mittam te ad Isai Bethlehemiten* (1 Reg. xvi, 1). Denique cum Deus Pater miseriam et calamitatem totius humani generis aspexisset, in æternitatis suæ consilio sic locutus est cum Deo Filio, *imple*, inquit, *cornu tuum oleo*. Per cornu late in Scriptura potestas et honor designatur. Et ideo hoc in loco per cornu divina Christi potentia non incongrue accipitur. *Imple*, inquit, *cornu tuum oleo*. Quod idem est, ac si Deus Pater diceret ad coæternum sibi Filium, ab æterno disponens cum eo humanæ redemptionis mysterium: Ecce respectu clementiæ et pietatis meæ intueor omne genus humanum, quod creavi, peccatis et morti ita subjacere, ut aliter restaurari non possit, nisi tu descendas et humanam carnem suscipias. **25** *Imple ergo cornu tuum oleo*, id est divinitatæ tuæ humanam naturam adjuuge, ut ipse homo factus hominum miseriis discas condolere. Olei quippe natura est, ut cæteris admistum liquoribus semper supereminet. Et recte oleum misericordiam ejus designat, quia, juxta Psalmistam, *miserationes ejus super omnia opera ejus* (Psal. cxliv, 9). Siquidem homini non satis profuisset, si tantummodo divinitatis ejus potentiam agnovisset, nisi etiam misericordie ejus oleum suscepisset. *Et veni*, inquit, *ut mittam te ad Isai Bethlehemiten*. *Veniens* cujuslibet hominis mos est, ut sese moveat. Et ita hic dictum est, *veni*, tanquam Pater ad Filium dixerit, cum humanæ naturæ salvationem ei injunxit: Non aliter homo ad gloriam, ad quam illum creavi, redire, nec mihi Factori suo poterit reconciliari, nisi tu temetipsum moveas, nisi tu ipse *veniens* humilis ho-

minis formam accipias. *Ut mittam te*, inquit, *ad Isai Bethlehemiten*. Per *Isai*, qui *insulæ sacrificium* dicitur, uterque populus potest intelligi; per *insulam* quidem gentium populus, qui aqua incredulitatis et idololatriæ absorptus, a Deo alienatus fuit; per *sacrificium* vero Judaicus populus accipitur, qui Deum cognoscens, legitimis ei sacrificiis deservire videbatur. Dicit ergo Pater æternus ad consubstantialem sibi Filium: *Veni, ut mittam te ad Isai Bethlehemiten*, ad utrumque scilicet populum, ut de Judæis carnem suscipias, et gentium populum ab idolorum cultura revocans ad te convertas. Fac etiam temetipsum *Bethlehemiten*, id est panem omnium fidelium tuorum, ut per te et de te satiari possint quicumque in te credere voluerint. *Providi enim in filiis ejus mihi regem*. Hoc nimirum cernimus quanta multitudo ex gentibus ad fidem conversa sit, quæ bene *genus electum et regale* (1 Petr. ii, 9) vocari poterit. Sed et in fine mundi, cum gens Judæorum ad fidem venerit, et cum plenitudo gentium introierit, tunc profecto *in filiis Isai rex erit*, quem Dominus *providit* et prædestinavit per suam gratiam, populus scilicet innumerabilis, qui tunc veniet ad fidem catholicam. Sequitur:

Et ait Samuel: *Quomodo vadam? audiet enim Saul et interficiet me*. Ista Filii Dei responsio doctrina nostra est et scire consolatio, ut nos doceret, et faceret, **26** *quomodo* venire voluerit, quod videlicet in ipso suo itinere propter nos occisus sit. Et ait Dominus: *Vitulum de armento tolles in manu tua*. **C** Istud dicere Dei Patris non sic debemus accipere, ut tanquam humana lingua locutus sit, sed ejus locutio fuit humanæ salutis prædestinatio. *Vitulum* inquit, *de armento tolles in manu tua*. Quid per ritulum convenientius quam caro Redemptoris nostri accipi poterit, quam pro totius mundi salute in ara crucis obtulit? *Vitulum de armento tolles*, hoc est corpus de carne patriarcharum et prophetarum sume, quos recte per *armentum* possumus intelligere. Sic etenim beatus Matthæus genealogiam ejus texens ait: *Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham. Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob* (Matth. i, 1, 2), et ita descendit usque ad beatum Joseph et ad beatam dominam nostram Mariam, **D** *de qua*, inquit, *natus est Jesus, qui vocatur Christus* (ibid., 16). *Tolles*, ait, *vitulum in manu tua*. *Manus* Filii Dei, in qua *vitulum*, id est carnem a Patre jussus est tollere, potestas ejus est, quia tantam in carne sua potestatem habuit, ut merito ipsa tanquam Factori suo ei subjecta fuerit. Nulli quippe sanctorum, sed neque ipsi ejus genitrici concessum est, tantam in carne sua potestatem habere, ut juxta suam voluntatem vel mori possent vel vivere. Ipso solus carnem suam in potestate sua habuit, quia quando voluit, moriendo animam suam deposuit, et quando voluit, iterum eam resurgendo accepit. Sic etenim ipse appropinquans passioni suæ dicit: *Nemo tollet a me animam meam, sed ego pono eam, et iterum sumo eam* (Joan. x, 18). Et mox: *Potest*

statem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam (Ibid.)

Exhortans igitur Pater Filium ad passionem · *Tolies*, ait, *vitulum de armento in manu tua, et dices: Ad immolandum Deo veni*. Ac si diceret: Fac ut cuncti fideles cognoscant quale sit illud sacrificium, quod tu immolas, ut et ipsi tuo exemplo deinceps idem sacrificium offerant, per quod peccatorum indulgentiam accipiant. Quæ enim hostia sic æterno Patri ab initio placuit, sicut illa, quam Unigenitus ejus non pro se, sed pro nobis immolavit? Abel quidem promartyr agnum Deo obtulit, et Deus ad munera ejus respexit; sed tamen a fratre occisus **27** ad infernum descendit. Sic et prædictus patriarcha Abraham a Domino jussus ut unicum filium offerret, paratus fuit, sed rursus Deo jubente arietem pro ipso obtulit. Attamen tantus hic patriarcha, sicut et cæteri, post mortem ad inferos descendens, longo tempore expectabat ibi adventum sui Redemptoris. In ista sola oblatione, quam Christus obtulit, tanta virtus fuit, ut usque in finem sæculi, quoties immolatur, et recta fide percipitur, omnia suscipientium peccata per illam deleantur, ipso adjuvante et præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VI.

IN EAMDEM VIGILIAM QUINTA.

Spiritus Domini super me, eo quod Dominus unxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me (Isa. LXI), etc.

In verbis hujus sanctæ prophetiæ, quantum mihi videtur, qualis totius vitæ, et conversationis electorum cursus et ordo esse debeat impræsentî demonstratur, et post bene consummatum vitæ cursum, quanta [cod. quantæ] æternæ retributionis gloria et felicitas succedat, mystice denotatur. Licet enim propheta verba hæc specialiter de Christo dixerit, tamen quia Christus est caput nostrum, et nos membra ejus, quod de capite loquitur, ita loquitur, ut et membra ejus tangere et exhortari prophetice videatur quos ipse Christus tanquam membra sua ad agnitionem sui et perfectionem virtutum perducere dignatur.

Spiritus, inquit, *Domini super me*. Legimus in Scripturis quod Spiritus Domini diversis modis venire et visitare dignatur corda electorum suorum. Venit ad quosdam, ut confortet et corroboret eos; venit ad alios, ut dulci et amabili unctione sua iungat et perfundat eos. Venit ad Samsonem illius fortissimum, ut nostis, sicut legitur: *Irruit Spiritus Domini in Samsonem (Judic. xiv, 6)*, ut validum illum et fortem faceret, et in fortitudine ista, infirma et invalida Dalilæ illius machinamenta confringeret. Qui sicut venire solet ad confortandum quosdam et corroborandum, sic etiam ad quorundam corda venire dignatur per invisibile unctionis suæ sacramentum. Hoc propheta intuens, qualis iste Spiritus sancti adventus fuerit, distinguit di-

agens: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me. Quæ et qualis est ista unctio? Unctio ista est illa invisibilis Spiritus sancti gratia, qua corda intrinsecus illuminantur ad Dei cognitionem, et edocentur ad prædicationem. De qua unctio Joannes ait: *Unctio ejus docet nos de omnibus (I Joan. ii, 27)*.

Hæc unctio valde necessaria est prædicatori et doctori, necessaria et auditori. Quia si hac unctio Spiritus sancti prædicator inungitur, utiliter ad prædicandum mittitur; quia tunc libenter auditur, et obauditur ei. Si autem ista unctio pellicula cordis ejus non inungitur, in vanum ad prædicandum mittitur. Post istam unctionem bene sequitur:

B *Ad annuntiandum mansuetis misit me*. Primo enim unguuntur, et postea mittuntur *ad annuntiandum*. Quibus? *Mansuetis*. Qui sunt *mansueti*? *humiles, mites, patientes in adversis, contemptores hujus sæculi, pauperes spiritu, patientes ad sufferendam paupertatem et omnem extremitatem*. His *mansuetis* et humilibus *annuntiare* debet prædicator, quidquid ipse de invisibili Spiritus sancti percepit unctioe. Post istam annuntiationem medela sequitur, quæ contritis corde debetur:

Ut mederer, inquit, contritos corde. Qui sunt *contriti corde*? *Contriti corde* sunt vere pœnitentes, pro peccatis suis contritionem habentes cordis et corporis, qui ubicunque obduraverunt corda sua resistendo voluntati, præcepto et cognitioni Dei **29** ob id conterunt et confringunt corda sua per quotidianam pœnitentiam. Quibus ita corde contritis debet prædicator, *eo quod unxerit eum Dominus*, medelam consilii offerre. Est enim magna medela peccatori consilium doctoris, consilium de agnitione peccatorum, consilium pœnitentiæ et satisfactionis.

Post medelam consilii indulgentia mox debet prædicari. Quibus? *Captivis*, illis nimirum qui seipsum in captivitatem et in laqueum dederunt, qui obedientiæ jugo sese voluntarie subdiderunt; qui de captivitate sua gloriantur dicentes cum Propheta: *Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra (Psal. lxxv, 4)*. Hi etiam *captivi* sunt, et quasi *captivi* tenentur, dum peccata sua confitentur, id est, inquam, *captivi* tenentur; quia ad ea, quæ jam confessi sunt, peccata redire non debent, vel sic *captivi* tenentur, quia tandiu confunduntur et pudore perfunduntur, quoad usque satisfactionis munere hoc quod egerunt diluatur et emundetur. Istis *captivis* prædicanda est *indulgentia*, veræ scilicet remissionis gratia, quam ex corde pœnitentibus semper dare paratus est Dominus.

Data indulgentia peccatorum, prædicanda est *clausis apertio*. *Clausis* isti qui sunt, nisi qui devota et sollicita clausura utrosque sensus, cordis et corporis a vanitatibus hujus sæculi concludunt et manibus qui oculos, qui aures, qui os, omniaque membra

sua, ne portæ mortis efficiantur, Deo adjuvante A custodiunt et claudunt? Sic *clausis* dignum est, ut *aperiatur*, hoc est ut detur *apertio* ad intelligendum, et ad sapiendum; ad intelligendum in lectione, ad sapiendum in divina dulcedine et oratione. Qui etsi semper claudere sensus suos nequeunt, tamen tunc clauduntur ab exterioribus, cum in lectione perducuntur ad intelligendum quæ occulta sunt, et in oratione rapiuntur ad sapiendum quæ cœlestia sunt. Sed et felices admodum illi, qui sicut interius, sic quoque sese claudunt exterius, qui ab omnibus hujus mundi gaudiis se extraneos fecerunt, et infra murorum ambitum usque ad mortem perdurare decreverunt, quia talibus latus et latus cœlestis aulæ patebit quandoque introitus.

30 Post istam apertionem consequenter prædicatur annus placabilis Domino et dies ultionis Deo nostro. Erunt enim Domino in actibus suis placentes et placabiles, qui aliquando perverse vivendo Domino erant abominabiles. Erit et in eis dies ultionis Deo nostro, cum de tenebris cordis transeunt in diem lucis. Et quia sunt illi lucis et diem, diem ultionis Deo nostro faciunt, dum pro minimis quibusque et levibus excessibus in ultionem sulmet consurgunt, et adversum se provocantur. Et quia norunt quod non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens (Psal. cxlii, 2), sicuti pro magnis, ita etiam pro minutis excessibus sibi met parcere nesciunt. Hi tales duplicata debent habere luctum, de quo mox subinfertur :

Ut consolaretur omnes lugentes, ut ponerem fortitudinem lugentibus Sion. Quod bis ponit, lugentes et lugentibus, per hoc ostendit quod duplex debet esse luctus, quem quilibet in præsentis vita habere debet electus. Sunt omnes lugentes, qui pro peccatis præteritis diutina poenitentia jam jamque coram Domino deletis, ac si nunquam poenituerint, recenti quodam dolore et luctu compunguntur; et propterea, quia in luctu isto sunt tum pro præteritis, tum pro quotidianis contagiis; tum quod non solum peccaverunt, sed et bonum, quod agere debuissent, prætermiserunt. Hi profecto consolantur, quia consolationem remissionis a Deo accipere merentur. Est enim magne consolatio hanc habere certitudinem quod post poenitentiam luctum sequitur a Deo remissio peccatorum. Qui luctus, quamlibet bonus et necessarius [sit], est tamen alius adhuc luctus, multo suavior, multo excellentior et dignior, quem habent lugentes Sion. Lugentes Sion sunt illi qui pro gloria et dulcedine æternæ gloriæ, pro amore patriæ cœlestis lugent, quos præsentis vitæ gravat exilium; qui de corpore mortis absolvi et esse cum Christo vellent, quos delectat mansio cœlestis illius Sion, civitatis Dei viventis, cujus artifex et conditor est Deus. Hujusmodi lugentibus ponit Dominus fortitudinem, quia ex hoc beato luctu tantam fortitudinem accipiunt, ut fortes contra diabolum, contra vitia, contra mundum fiant, et adversum ista prævaleant. Quomodo (46) Ad est notum faciet.

cunque electorum suorum hoc ordine Dominus pro-
vexerit, post bonum certamen, quod certavit, cum
ad solvendum 31 humanæ conditionis debitum vene-
nerit, vere Dominus in eo adimplebit quod hic pro-
mittitur :

Et darem, inquit, eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Quid per cinerem nisi nos ipsi, qui terra et cinis sumus? Dabit Dominus coronam pro cinere, quando in hora mortis beatæ cujuslibet animæ ipse per se cum angelis suis dignanter adveniens, quid beata illa anima in cinere suo, id est in fragili corpore posita gesserit, omni angelorum multitudini innotescet (46) dicens : Hæc et hæc operata est dilecta mea, sponsa mea; fecit quod jussi, vitavit quod prohibui, tot et tantos labores in cinere suo peregit, sic et sic multiplices diaboli insidias devicit. Dabo ergo ei secundum dignitatem nominis mei pro cinere coronam, id est pro operibus, quæ gessit in corpore mortis et fragilitatis, coronam sempiternæ remunerationis. Sic arbitror posse intelligi quod ait : Et darem coronam pro cinere, quia mirum non est quod angelica creatura, quam nulla corporeæ fragilitatis moles deprimat, sic stat cum Domino. Sed valde mirum est quod homo in cinere suo, mortali scilicet et fragili corpore, totum Deo quod potest exhibet. Et quia quod potest non negligit, Deo jubente accipiet pro cinere, immarcescibilem coronam gloriæ. Oleum gaudii pro luctu, quia pro luctu, quo nunc crebro lugeat, quo nunc ad cœlestia suspirat, majorem gloriam, et gratiam accipiet in æterna vita, dum illuc pervenerit, quam æstimaret, aut desiderare sciret, dum in hac vita subsisteret.

Sed et notandum quid sit quod ait, oleum gaudii. Per oleum, quod talis est naturæ, ut omnibus quibus immiscetur, supernatet liquoribus, charitas valet designari, de qua Paulus : Adhuc, inquit, excellentiorem viam vobis demonstro (I Cor. xii, 31). Per hanc excellentiorem viam in æterna vita electi ambulabunt, quia transeunte fide, deficiente spe, cum omnia habentur in re, perfecta charitate, quo nunquam ibi excidet, perpetuo flagrabunt. Ibi nunc omnes electi perunguntur in anima oleo lætitiæ et exultationis.

32 Sed et in generali resurrectione, quid accipiant, quantum ego arbitror, non tacetur in eo quod ait : Pallium laudis pro spiritu mœroris. Per pallium corpus potest designari, in quo anima palliatur et velatur. Hoc pallium uniusquisque recipiet, cum in generali resurrectione duplici stola, corporis et animæ potitus fuerit. Hoc corpus tunc bene dici potest pallium laudis, quia, quod deposuit mortale, recipiet immortale et incorruptibile. Et bene additur, pro spiritu mœroris, quia animam sanctorum mœrorem quemdam nunc habent, quod corpore suo, concertatore et coagonista suo carent, nec est particeps gaudii, qui quondam consors fuit passionis et mœroris. Sed et pallium laudis accipient, pro spiritu

mæroris, quia, qui nunc dissolute et remisse vivere nolunt, sed in mærore et tristitia contabescunt, recepto quandoque corpore, novi muneris lætitia perfunduntur et hilarescunt. Tunc ad perfectæ libertatis gaudia intronmissis, et ab omni mutabilitatis vicissitudine liberatis fiet de eis quod subjectum est :

Et vocabuntur in ea fortes justitiæ. In ea enim civitate, in ea cœlesti Sion vocabuntur fortes justitiæ, quia de infirmitate peccati nihil eis ultra adhærebit, sed sunt fortes justitiæ, quia justus in verbo, justus in opere. justus in cogitatione. Ut autem sciatur quod ex virtute propria nullus ibi coronetur, sed ex singulari dono Dei, continuo additur :

Plantatio Domini ad glorificandum, Est enim totum plantatio Domini, qui totum, quod bonum est in opere, quod gloriosum in retributione, plantat, et quod plantaverit, ad incrementum perducere potest. Et quia totum est plantatio Domini, erit ipsa plantatio ad glorificandum. Ad quem glorificandum? Jesum Christum Dominum nostrum, cujus nomen laudatur et glorificatur pro omnibus et in omnibus bonis, quæ fecit et reddidit nobis per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

33 HOMILIA VII.

IN SANCTAM NOCTEM NATIVITATIS DOMINI PRIMA.

Benedictus qui venit in nomine Domini, Deus Dominus, et illuxit nobis (Psal. xcvi).

Verbis istis unigenitum Dei Filium Deum et Salvatore nostrum suscipimus et salutamus, [qui] hac sacratissima nocte pro salute humani generis de intemerata Virgine nasci est dignatus. Ipse quippe ab æterno cuncta disponens, et ante Luciferum a Patre in æternitate sua genitus, nostræ mortalitatis particeps factus, hac sacra nocte de matre Virgine nasci voluit. Proinde nox ista tanta redundat dulcedine, tam plena est totius suavitatis et gratiæ, ut quique fideles hac nocte precum suarum consequantur effectum, et quod per totum anni circulum non possunt obtinere, hac nocte obtineant [cod. obtinebunt] votique sui compotes efficiantur [cod. efficiuntur] ex larga nascentis Filii Dei benedictione.

De excellentia hujus sacratissimæ noctis utriusque Testamenti paginæ loquuntur, sicut, et in Judicum libro in persona Filii Dei de Gedeone scribitur : *Igitur Gedeon de nocte consurgens, expresso vellere, concham rore compleverat (Judic. vi, 38). Gedeon circuiens in utero interpretatur, per quem Filius Dei designatur, qui majestatis suæ circuitu universa simul, cœlestia et terrestria complectitur, et tamen secundum humanæ naturæ substantiam utero Virginis includitur. Hic Gedeon de nocte consurrexit, dum nocturnis horis de aula virginali tanquam sponsus de thalamo suo processit. De hac nocte propheta sanctus, Spiritu prophetico illuminatus, gaudenter dicebat ad Dominum : Custos, quid de nocte; custos, quid de nocte? (Isa. xxi, 11.) Ac si diceret: O Fili Dei, qui custos es humani generis, nostri causa formam hominis assume, et in noctis silentio de maternis visceribus in salutem populi tui egredere rursumque devicto*

A mortis imperio triumphans de sepulcro *media nocte exsurge. Expresso, inquit, 34 vellere, concham rore compleverat. In vellere assumpta humanitas Filii Dei exprimitur, sicut David in libro Psalmorum protestatur: Descendet sicut pluvia in vellus (Psal. lxxi, 6). Isto vellere expresso, sancta videlicet humanitate Filii Dei ostensa, concham suam rore complevit. In concha domina nostra perpetua virgo Maria, maris stella accipitur, quam rore Spiritus sancti ex ea natus ita complevit, ut plena gratiæ et visceribus redundans misericordiæ, omnium miserorum necessitatibus et angustiis semper parata sit subvenire. Est enim unica post Deum spes afflictorum, eam toto corde in miseris suis invocantium.*

De hac rursus nativitate propheta sanctus protestatur : *Lapis, inquit, de pariete clamabit, et lignum quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit (Habac. ii, 11). Lapis iste est Dominus noster Jesus Christus, de quo Apostolus dicit: Petra autem erat Christus (I Cor. x, 4). Iste lapis de pariete clamavit, dum Filius Dei in assumpta humanitate, quæ per parietem designatur, de Virgine natus, mox ut cæteri infantuli clamare cœpit, et laborem et dolorem humani generis se suscepisse. ipsis vagitibus infantium membrorum ostendit. Huic lapidi clamanti lignum, quod inter juncturas ædificiorum est respondit, quia beata virgo Maria osculando, fovendo, leniendo omnibus fomentis et blanditiis, quibus poterat, eidem filio suo respondit. Et bene ligno, quod inter juncturas ædificiorum est, beata virgo Maria comparatur, quia ipsa domina nostra perpetua Virgo in filio suo, quem clauso utero in salutem mundi edidit, ea, quæ in cœlis et quæ in terris sunt, pacificavit et conjunxit.*

Videntur aliqua in codice desiderari

35 HOMILIA VIII

DE TRIBUS MISSIS IN DIE SANCTO NATIVITATIS DOMINI PRIMA.

Cum innumera sint beneficia omnipotentis Dei, quæ secundum plenitudinem gratiæ ipsius humano largitus est generi, tres tamen principales existunt causæ, propter quas specialiter diligi, venerari, et laudari ab unoquoque salvando debet homine. Primum, quod Creator noster est: secundum, quod Redemptor; tertium, quod erit quandoque Remunerator.

Harum trium ordo et dignitas causarum recte nobis hodierna die commendatur trium solemnium præconio missarum, quarum unam intempesta nocte, alteram primo mane, tenebris tamen ex parte adhuc existentibus, tertiam vero pleno die solemniter celebravimus. Illa missa: *Dominus dixit*, quæ nocturno celebratur tempore, Creatori nostro non injuste videtur convenire, quia quandiu in nocte præsentis sæculi manemus, adeo tenebris ignorantiae involvitur, quod nullus, licet perfectius et sanctus, nec etiam aliquis prophetarum, apostolorum, vel evangelistarum fuerit, qui perspicaci cordis intuitu comprehendere potuerit quomodo Deus omnipotens

totam mundum ex nihilo creaverit, vel quomodo ortum suum unicuique homini ordinaverit et disposuerit. Missam vero, *Lux fulgebit*, quam ante plenam lucem celebravimus, ad Redemptorem nostrum referre possumus, quia quod passione et morte sua nos salvaverit, electi et salvandi cognoscunt et confitentur, Judæi vero et pagani tenebris ignorantiae involuti, et (quod dictu est miserabile) nonnulli, qui Christiano censentur nomine, credere recusant et cognoscere.

Tertia autem missa, quæ excellentiori cultu clara jam die festive celebrari solet, ad Remuneratorem nostrum respicit, **36** quia cum dies ille æternitatis advenerit, in quo justos pro meritis suis æterna mercede remunerabit, reprobos vero æternæ damnationi deputabit, ibi, ablatis prorsus ignorantiae tenebris, clare et aperte cognoscemus quæ nostris nunc excluduntur oculis. In illo æternitatis die, cui nullæ interesse poterunt tenebræ, dum omnes, qui redempti sunt a Domino, cum ipso redemptionis suæ auctore gloria cœperint apparere, ibi jucunda suæ redemptionis gaudia solemniter admodum [cod. admodo] et lætissimo cœlestis harmoniæ concentu in hæc resonant verba: *Puer natus est nobis, et filius datus est nobis* (Isa. IX, 6).

Pueri est timere, *filiis* vero amare. Quod idem est, ac si omnes electi, qui tunc ad veram libertatem assumpti sunt et gloriam filiorum Dei, cum humili gratiarum actione suo dicant Redemptori: Sedentes, o Domine, dudum in tenebris et in umbra mortis, servili timore dudum tibi subjecti fuimus, nunc vero, seposito timore servili, timemus te timore sancto filiali, qui permanet in sæculum sæculi, quia liberatis de imperio et timore mortis nulla jam erit adversus carnem et sanguinem collectatio, nulla cum tenebrarum principe ulterius erit congressio. Et quomodo, quidquid honoris et gloriæ, quidquid mercedis et gratiæ in regno beatitudinis se gaudent accepisse, non propriis meritis, sed an laudem referunt sui Redemptoris, sequentibus recte declaratur verbis: *Cujus imperium super humerum ejus* (ibid.) Quasi dicant quod, in profunda miseriarum valle commorantes, per timorem tuum a malo declinavimus, per amorem vero bonis insistere operibus potuimus, quod etiam nunc assumpti de pulvere terræ, hæredes et cohæredes sumus regni tui et **37** gloriæ, hæc, inquam, tantæ beatitudinis gaudia nulla nobis propriæ actionis obtinuerunt merita, sed solo vivifici sanguinis tui redempti sumus pretio, quia tu auctor æternæ salutis, pro redimendis nobis super humeros humilitatis tuæ patibulum bajulans crucis, supplicium subire dignatus es passionis et mortis.

Et vocabitur nomen ejus magni consilii Angelus. Recte Dominus noster Jesus Christus *magni consilii* vocatur *Angelus*, quia *consilium* illud, quod in diebus carnis suæ dedit, nullus patriarcharum aut prophetarum dare potuit. Nam sæculum relinquere, paupertatem diligere, castimoniam operam dare, ante

A hujus magni Angeli consilium, impossibile fuit et inauditum. De hoc consilio Paulus ait apostolus: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do* (I Cor. VII, 24). Felix ergo et gloriosa electorum concio, tali se salvatam cognoscens consilio, ipsum salvationis suæ auctorem, *magni consilii* vocans *Angelum*, humili gratiarum actione laudabit in perpetuum.

Ad hæc etiam revolventes vigili cordis memoria facta in se omnipotentis Dei magnalia, qualiter ipse, cum esset Dominus omnium, formam servi accipiens exinanivit semetipsum factus obediens usque ad mortem; obtulit se Deo Patri in ara crucis pro redemptione ipsorum, qualiter etiam innumera calamitatum experimenta sola ipsius evaserunt misericordia, super statu suæ beatitudinis quasi novis resonant concentibus, quod recte sequens denuntiat Versus: *Cantate*, inquit, *Domino canticum novum, quia mirabilia fecit* (Psal. xcvi, 1). Huic novæ admirationis et laudationis júbilo Graduale recte convenit, quod ipse electorum exercitus, qui de morte ad vitam transiit, voce unanimi mox imponit: *Videntur omnes fines terræ salutare Dei nostri* (Isa. LII, 10). Licet per *fines terræ* fines intelligi valeant sæculi, possumus tamen sano intellectu *fines* accipere corporis nostri: qui *fines salutare Dei nostri videntur*, cum totum illud, quicquid terrenum et caducum corporibus nunc obsidet electorum, ad plenum purgabitur per gratiam Mediatoris Dei **38** et hominum. Quandiu enim terrenum hoc habitaculum inhabitamus, sine multimoda calamitatum miseria esse non possumus. Sed cum ad illum æternitatis pervenerimus diem, plenam et securam in anima et corpore percipiemus salutem, quia salus illa, quæ tunc electis in præmio dabitur, absque ullo timore sine fine possidebitur.

Concordat et convenit huic jucundissimæ diei illud Alleluia præclarum et lætabundum, quod tunc cœlesti melodia organa resonabunt sanctorum: *Dies sanctificatus illuxit nobis, venite, gentes, et adorare Dominum, quia hodie descendit lux magna super terram.* Vere *dies sanctificatus*, vere dies, quem fecit Dominus, nulla unquam noctis vicissitudine finendus, ubi redemptorum exercitus duplicem immortalitatis reportans stolam, recte jam cantare poterit: *quia hodie descendit lux magna super terram.* Ac si dicat: *Lumen* illud inaccessibile, quo hactenus glorificatæ, sine corporibus solæ gaudebant animæ, nunc per ineffabilem Remuneratoris nostri gratiam, *descendit* et *lucet super terram*; quia non solum animæ, verum etiam *terra* corporis nostri sine fine perfruetur æterna claritate vultus Dei.

Respicit ad hoc Offertorium, quod tunc verissime decantare poterit idem conventus electorum: *Tui sunt cæli, et tua est terra, orbem terræ et plenitudinem ejus tu fundasti; justitia et judicium preparatio sedis tuæ* (Psal. LXXXVIII, 12-15). Per *cælos* animæ, per *terram* vero corpora sanctorum possunt accipi. Quod idem est, ac si omnes electi, in plena jam se-

curitate consistentes, suo dicant Redemptori: In exilio terrenæ habitationispositi, stabili nequaquam tenore adhærere potuimus tibi; nunc vero ad plenum configurati corpori claritatis tuæ, absque ullo obstaculi impedimento in anima et corpore æternaliter adhærebimus tibi Redemptori nostro. *Justitia*, inquit, *et iudicium præparatio sedis tuæ*. Per *justitiam* remuneratio justorum, per *iudicium* vero damnatio reprobolorum, per *sedem* autem Dei requies ipsius valet intelligi. **39** Domino ac Redemptori nostro, quamvis in seipso nulla accedere valeat inquietudinis molestia, quandiu tamen membra ejus, quod (47) sunt omnes electi, diversis circumferuntur turbinibus præsentis sæculi, ipse, qui est vera requies in se, plenam quietis tranquillitatem non poterit habere. Unde persecutori Saulo, membra ipsius impugnanti et distrahenti in terris, Caput clamabat de cælo: *Saule, Saule, quid me persequeris?* (Act. ix, 4.) Electus etiam athleta ipsius, protomartyr Stephanus, inter cunctos lapidantium ictus non sedentem, sed *stantem* a dextris virtutis Dei vidit (Act. vii, 56), cujus auxilium in tali certaminis periculo sensit. *Justitia* ergo *et iudicium præparatio* sit *sedis* Dei; quia electorum populo ad plenæ securitatis stabilitatem intronnis, reprobus etiam in ignem æternum, cum capite suo, hoste videlicet antiquo, missis, *sedes* Domino quodammodo *præparatur*, quia tunc omnibus membris suis ad se collectis sine fine requiescit et lætatur. Ita per potentiam Mediatoris Dei et hominum facto de medio (48), ita omnium iniquorum capite interempto, electi in voce laudis et gratiarum actionis, virtutem potentiae sui Remuneratoris his **40** attollunt et magnificant verbis: *Tu humiliasti sicut vulneratum superbum* (Psal. lxxxviii, 41); illum, inquit, nefarium regem superbiæ, qui nos in lacu calamitatis et miseriæ posuit impugnare et impetere non cessabat mille millienis fraudibus, tu, Domine virtutum et Rex gloriæ, spiritu oris tui interfectum, in virtute brachii tui redegit ad nihilum.

Hinc iterum jucunda suæ salvationis attollentes gaudia, illud quod subsequens Communio declarat, in voce exultationis decantant: *Viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri*.

Nos ergo, fratres charissimi, ut ad gaudia, de quibus loquimur, pervenire mereamur, studeamus in præsentia ita Creatorem nosrum cum vera gratiarum actione agnoscere, Redemptori nostro dignis laudibus devoti existere, ut, cum quandoque in gloriæ suæ apparuerit, non Judicem terribilem, sed plenum sentiamus remuneratorem. Quod ipse prætare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX.

DE TRIBUS MISSIS IN DIE SANCTO NATIVITATIS DOMINI
SECUNDA.

Puer natus est nobis, et filius datus est nobis, cujus

(47) *Quod pro qui vel quæ, ut alibi passim.*

A imperium super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus magni consilii Angelus (Isa. ix).

Licet de tribus his missis, quas hodie celebramus, multa et diversa intelligi valeant, specialius tamen ad laudem natæ Salvatoris mystice eas transferre possumus, ut videlicet in prima missa arcanum divinitatis, in secunda mysterium assumptæ humanitatis, in tertia gloriam æternæ remunerationis intelligamus.

Et bene in prima missa, quæ in profunda quidem nocte canitur, invisibilis et inaccessibilis illa lux divinitatis intelligitur, quam videre, et ad quam accedere nullus mortalium potuit. Nam, ut Joannes ait: *Deum nemo vidit unquam* (1 Joan. iv, 12). Quod autem Deus Pater Filium, hodierna die de matre Virgine natum, ineffabiliter ante sæcula genuerit, Introitus missæ primæ, sic incipientis, patenter inquit: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te* (Psal. ii, 7). Quia æterna illa divinitas nulla mutabilitatis tempora recipit, non heri, non cras, sed semper habens *hodie*, semper manens sine principio, sine tempore, satis digne Deus Pater Filio suo dicit: *Ego hodie genui te*. *Hodie*, inquam, hoc est in æternitate Deus Pater consubstantialem sibi, ut dictum est, Filium genuit. Et ad hanc ineffabilem generationem præsens officium **41** totum ex ordine respicit. Hanc etiam generationem Graduale: *Tecum principium in die virtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genui te* (Psal. cix, 3), pronuntiat. Hanc nihilominus Alleluia: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te*, commendat. Hanc Communio: *In splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te*, concorditer affirmat et resonat. Et tamen sic de cœterna Filii substantiæ loquitur, quod tota simul Trinitas in his comprehenditur. Nam per *principium* Deus Pater, in *die virtutis* Deus Filius, in *splendoribus sanctorum* intelligitur Deus Spiritus sanctus. Et satis digne in *splendoribus sanctorum* significari credimus Spiritum sanctum, quia ipse est lux et illuminator sanctorum omnium.

Qualiter autem Deus Pater cœqualem sibi Filium genuit? *Ex utero*, inquit, *ante luciferum*. *Ex utero*; hoc est ex invisibili substantia mea. *Ante luciferum*; hoc est ante omnem visibilem creaturam genui te. Sed quia in substantia divinitatis suæ Dei Filius videri non potuit, causa salutis nostræ homo factus, videri super terram, et cum hominibus conversari voluit. Et ideo sicut ab angelis semper ab initio sola laudabatur divinitas, ita nunc una cum divinitate assumpta laudatur et adoratur humanitas. Et ad hanc generationem assumpti hominis satis evidenter secundæ missæ spectat Introitus: *Lux fulgebit hodie super nos, quia natus est nobis Dominus*.

Notandum est cur quasi futurum dicat: *Lux fulgebit super nos*, cum mox sub junctum sit, *natus est nobis Dominus*? Vox etenim ista vox, ut putamus,

(48) *Id est sublato*

est electorum omnium, in tenebris et umbra mortis lucem veram expectantium, quibus tamen mox, ut natus est Dominus, nondum lux redemptionis refulsit apud inferos. Unde et hæc eadem missa non inconvenienter in crepusculo canitur, quando nec plena nix, nec plena lux esse cernitur, quia nato Salvatore Domino nondum plenaria facta est redemptio, nondum regni coelestis aperta est janua, sed multi etiam ex electis, quorum præcipuus Joannes Baptista erat, post nativitatem Salvatoris ad inferos descendunt, donec peracta dispensatione **42** assumptæ carnis apertum est lancea militis latus crucifixi Redemptoris.

Nos autem, qui eundem Salvatorem hodie natum adoramus et colimus, quasi in voce exultationis illum suscipientes, in Graduali consequenter canimus: *Benedictus, qui venit in nomine Domini* (Psal. cxvii, 26). Sed quia mirum valde et ineffabile mysterium est incarnationis Dominicæ, quomodo videlicet in utero matris Virginis humanæ naturæ æterna illa unita sit divinitas, Versum Gradualis quasi præ gaudio admirantes subjungimus: *A Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris* (ibid., 23). Est quidem mirabile in oculis nostris, quod pervidere nemo vel perscrutari poterit, qualiter humanam, ut prædictum est, naturam summa illa majestas induerit.

Nos vero quia sensu et intellectu tantum comprehendere mysterium non possumus, digna quoque (4.) fidei veneratione magnificare studeamus, canentes in lætitia cordis jucundum quod subjunctum est Alleluia: *Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem, et præcinxit se virtute* (Psal. xcii, 1). Quatuor divinæ dispensationis sacramenta breviter his verbis invenimus comprehensa, quoniam *decorem induit Dominus* in incarnatione, *induit fortitudinem* in passione, *præcinxit se virtute* in resurrectione et ascensione. Et quomodo *decorem induit* in incarnatione? Quia de immaculata virgine Maria corpus immaculatum dignatus est induere. *Fortitudinem* quoque in passione sua *induit*, quia fortem illum armatum patiendo et moriendo superavit. In resurrectione vero et ascensione hoc modo *præcinxit se virtute*, quia resurgens a mortuis chlamidem carnis suæ, quam ad horam moriendo deposuit, tanta virtute divinitatis suæ circumcinxit, tanta glorificatione ad dexteram Patris ascendendo exaltavit, quod in ætænum victurus, ultra eandem carnem deponere vel exuere non vult, nec poterit. Unde et apostolus Paulus ait: *Christus resurgens a mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur* (Rom. vi, 9).

Ad hanc immortalitatis beatitudinem omnis electorum multitudo quandoque perveniet, dum post finem sæculi gloriam æternæ remunerationis percipiet, quod per tertiam missam: *Puer natus est*, **43** non incongrue, ut prædiximus, intelligi valet. Unde et hæc eadem missa non in nocte, non in crepusculo, (49) Quoque pro saltem ut alibi.

A sed clara et plena die solemnus cantari solet, quia in perenni beatitudinis gloria omnium electorum oculis tam æterna divinitas, quam et assumpta manifestatur humanitas. Tunc sancti et electi missam hanc festiva solemnitate concelebrant, tunc corpore et spiritu Christo consociati voce consona jubillant: *Puer natus est nobis, et filius datus est nobis*. Cura enim timere dominum et magistrum suum *puer* solet, *filius* autem patrem filiali dilectione dilgat, quid per *puerum* nisi timor, quid per *filium* intelligendum est nisi amor? Unde idem est ac si dicant: Nobis aliquando in terra peregrinationis laborantibus *natus est [puer]*, id est spiritus timoris Domini, *et filius datus est nobis*, amor videlicet divinæ dulcedinis tunc aliquantulum inchoavit in nobis, et nunc, **B** *puero* timoris sublato, *filium* amoris, quem tunc ex parte suscepimus, modo plenaria dulcedine sine fine possidemus, et quem tunc timebamus ut judicem et dominum, nunc filiali amore diligimus ut patrem et remuneratorem benignissimum.

Hunc *filium* amoris nondum plenarie electorum habent animæ, nondum ipse princeps apostolorum beatissimus Petrus pleno gaudio cantare poterit, *filius datus est nobis*, quia nondum corpus suum incorruptibile reinduit, sed amor et desiderium resuscitandi corporis sui adhuc ab interna divini amoris dulcedine aliquantulum eum retrahit. Cum autem in resurrectionis gloria ipse Petrus omnisque electorum numerus corpora sua incorruptiva receperint, tam plenaria dulcedine, tam incommutabili amore in Deum transeunt, ut nil præter ipsum solum diligere, cogitare vel desiderare possint. Tunc etiam veraciter in eis adimplebitur quod continuo sequitur:

C *Cujus imperium super humerum ejus*. Solius Domini Creatoris sui super eos erit imperium, non alienum tunc sequentur dominum, nullum omnino eis prævalebit aut dominabitur vitium. Et quid est *super humerum*? Per *humerum* laborem præsentis vite non injuste significari credimus. Et ideo tam sublime imperium bene dicitur esse *super humerum*, **44** quia tunc tantæ jucunditatis imperium æterni Regis erit, ut omnem laborem omneque meritum eorum illa jucunditas exciperet, et totius doloris et miseriæ omnino eos immemores faciat.

D *Et vocabitur nomen ejus magni consilii Angelus*. Digno quidem nomine vocabitur in futuro ab electis suis Dominus *magni consilii Angelus*. Nam declinare a malo, et facere bona, licet cunctis præcipiat fidelibus, perfecte tamen Christum sequi cupientibus duo dare voluit magnæ perfectionis consilia, unum, ut semetipsos abnegando, mundum et ea que mundi sunt derelinquant; alterum, ut caste vivendo integritatem cordis et corporis illibatam custodiant. Qui ergo his duobus consiliis modo acquieverint, æternæ remunerationis quandoque pro hoc recipientes præmium magna exultatione, digna gratiarum actione *vocabunt nomen ejus magni consilii Angelum*. Nam bona, quæ fecerunt, consilio bonitatis ejus se fecisse

recognoscent, et ideo non sibi, sed nomini ejus humiliter attribuent. Unde quasi ad novam Salvatoris laudem semetipsos invicem cohortantes Versum, qui sequitur, admirando cantabunt modo dicentes : *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit* (Psal. xcvi, 1). Videbitur quidem illis super omnia esse mirabilia, terram et cinerem ad tantam pervenisse gloriam, ut nullam omnino corruptionem sentiant, ut revelata facie Salvatorem suum sine fine videant, quemadmodum Graduale cum Versu consequenter pronuntiat.

Viderunt, inquit, omnes fines terræ salutare Dei nostri (Isa. lxi, 10). *Jubilare Deo omnis terra* (Psal. lxxv, 1). *Notum fecit Dominus salutare suum, ante conspectum gentium revelavit justitiam suam* (Psal. xcvi, 2). Quidnam est *videre fines terræ salutare Dei, et jubilarare omnem terram*? Finem quippe omnis terrenitas in electis quandoque accipiet, omnisque corruptio in incorruptionem transiet, et tunc *omnis terra*, id est corpus eorum et anima, Deum Creatorem videbit et laudabit in jubilo. *Et in conspectu gentium*, omnium videlicet sibi coregnantium, *notum faciet Deus Pater salutare suum*, id est Filium suum *suamque revelabit justitiam*, videlicet Spiritus sancti gratiam.

45 Hanc summæ Trinitatis gloriam spectulantes lætabundum pronuntiant Alleluia dicentes : *Dies sanctificatus illuxit nobis*. Illic revera perpes dies et perpes erit *sanctificatio*, ubi nullæ penitus peccatorum intervenient tenebræ. Illic etiam desiderabile cantabunt Offertorium, Deo Factori offerentes corpus suum et animam. *Tui, inquit, sunt cæli*, videlicet animæ nostræ, *et tua est terra*, id est corpora nostra, tui solius, Dominator Domine, sumus, tibi soli corpore et spiritu inseparabili charitate servimus; *orbem terræ*, id est perfectionem terreni corporis nostri, *tu fundasti*, timore et amore tuo in bonis nos operibus confortasti, et nunc plenitudinem æternæ retributionis a te benignissimo Remuneratore suscepimus. **46** *Justitia et judicium præparatio sedis tuæ* (Psal. lxxxviii, 12-15). *Sedes tua, Domine, præparata est in justitia et judicio*, quia ad hanc *justitiam* te donante pervenimus, quod te solum diligimus, tibi soli Deo nostro inhaeremus. *Judicium vero est quod nunc judicare et discernere scimus*, quid tibi Creatori et Redemptori nostro debeamus. Nam in terra peregrinationis positi, quæ tua erant, nobis plerumque reputavimus, et de his, quæ operatus es in nobis, non gloriam tuam, sed nostram quæsimus. Nunc vero ita in nobis *præparata est sedes tua*, quod tu semper in nobis et nos tecum sine fine manebimus, et te per infinita sæcula ineffabili voce glorificabimus. Amen.

HOMILIA X.

DE TRIBUS MISSIS IN DIE SANCTO NATIVITATIS DOMINI
TERTIA.

Quoniam dies ista celeberrima, quasi novis gaudiorum præconiis, trinis missarum honoratur so-

lemniis, nequaquam vacare creditur a mysterio hæc eadem triformis missarum celebratio.

Per primam namque missam, quæ in galli cantu quasi in ortu parvuli celebratur Jesu, regenerata in Christo infantia humani generis congrue valet accipi, quando quis renatus ex aqua et spiritu Filius Dei meretur fieri. Hic revera gaudens et exultans in Spiritu sancto cantare canticum novum poterit Domino dicens : *Dominus dixit ad me : Filius meus, es tu, ego hodie genui te*. Qui dum sic renatus quasi in tenebris ignorantie tempus transegerit infantie, ad secundam jam missam perveniet, quæ die illucescente celebrari solet, quando in annis adolescentiæ per verbum prædicationis lux orta illi fuerit scientiæ et veritatis. Tunc revera in voce exultationis decantare Domino poterit dicens : *Lux fulgebit hodie super nos*.

Sic profecto renatus et illuminatus ad hanc juvenilis ætatis perveniet gloriam, quæ per tertiam, et luce clara celebrandam designatur missam, quæ cum præ cæteris speciali laudum præconio celebrari solet, specialem etiam divini timoris et amoris gratiam significat, quod in *Introitu* incipientis missæ evidenti verborum indicio valemus agnoscere : *Puer, inquit, natus est nobis*. Cum moris sit *pueri*, adhuc sub disciplina nutriendi, timere *severitatem domini* ac magistri, recte per hunc generosum *puerum*, qui in corde sic renati et illuminati nascitur hominis, timor Domini congrue est accipiendus. Qui bene *natus* dicitur, quia ex naturali humani cordis sollicitudine timor nascitur, quoniam naturale est homini timere diem et horam extremi judicii, timere vermem non moriturum, ignem inextinguibilem infernalis incendii. Talis etenim timor a malis faciendis plerumque mentem hominis retrahit, et velut quodam initio salutis ad altiora et sublimiora obtinenda deducit. Unde sequitur :

Et Filius datus est nobis. Cum non timere, sed amare *filiorum* sit, quisnam nobilis iste *filius* est et amabilis, nisi amor **47** intimus divini dulcedinis? Hic ergo tantus ac talis *filius* non *natus*, sed *datus esse nobis* recte dicitur, quoniam, ut supra dictum est, timor ex conscientia naturali commissi reatus nascitur; amor vero cælestis sapientiæ desuper *datus* fideli animæ infunditur. Unde beatus Jacobus apostolus ait : *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum* (Jac. i, 17). *Datum* revera *optimum et donum perfectum* suavissimus amor Christi est. Nam optimos quoque et perfectos eos efficit, quos ineffabili gratia suæ visitationis repleverit, sicque fit ut qui vix declinare a malo, timore coacti, prius poterant, jam ad facienda bona ferventi amore suaviter inarde scant. Unde sequitur :

Cujus imperium super humerum ejus. Quidnam intelligendum est per *humerum* nisi corporalis labor bonorum operum, omne, inquam, corporalis laboris exercitium? Nam plus valet **48** apud Deum pauca, quæ cum alacritate cordis affectuosa pii amoris im-

pendit devotio, quam solo timoris respectu multiplex A ter dixerat, quique eundem Salvatorem usque ad valeat exterioris hominis operatio.

Jam dignitatem hujus nobilissimi Filii succincte transcurramus. Nunc magnum et gloriosum ejusdem Filii nomen audiamus. *Et vocabitur, inquit, nomen ejus magni consilii Angelus.* Angelus enim Latine *nuntius* dicitur. Vocari quidem digno satis nomine *magni consilii Angelus* non solum sibi metipsi, sed et aliis poterit, qui vocem superni amoris, intrinsecus alloquentis, audire meruerit. Nam quæ verbo exhortationis denuntiat, effectu operis adimplere summopere curat. Vocari etiam *magni consilii Angelus* valet, qui non solum præceptis, verum etiam sublimioribus Domini consiliis obtemperare studet. *Cætera desiderari videntur.*

HOMILIA XI.

IN NATALE SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS PRIMA.

Dicebat Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum: Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas (Matth. xxiii).

Sicut una est generatio rectorum et salvandorum, quæ cum capite suo, videlicet Christo, æternaliter coronabitur, ita una est generatio reproborum et infidelium, quæ cum capite suo, id est diabolo, perpetim condemnabitur. Unde vere beatus, qui in generatione justorum inventus fuerit; quia non solum mercedem recipiet pro bonis quæ ipse fecerit, sed etiam particeps erit totius beatitudinis quam omnes sancti et electi recepturi erunt pro laboribus suis. Videt gloriam ineffabilem quam beata Dei genitrix Maria castitate et humilitate sua promeruit; videt etiam jucunditatem et lætitiã, quam Petrus princeps apostolorum crucis martyrio glorificatus obtulit, et sic de sua (50) quasi de propria glorificatione gaudebit: videt quoque coronam, qua protomartyr Stephanus, cujus hodie festa colimus, coronatus triumphat, et quasi ipse hac eadem corona coronatus sit, gaudet et exultat; et quia membrum illius esse meruit, qui est caput et corona omnium beatorum, ideo cum beatis omnibus commune habebit gaudium. Sic econtra, quisquis membrum illius, qui est caput iniquorum omnium, factus fuerit, cum damnandis omnibus perpetuum sine dubio supplicium sustinebit, et non solum pro malis, quæ ipse commisit, pœnam patietur perpetuam, verum etiam D quidquid tormentorum, quidquid pœnarum et miseriarum Herodes, Pilatus, et Decius eorumque similes sua commuerunt tyrannide, ipse cum eis passurus erit sine fine. Unde Dominus et Salvator noster in hac 49 lectione evangelica insinuat mala ventura, quæ generatio reproborum justa damnationis sententia quandoque recipiat:

Dicebat, inquit, Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum: Ecce, ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas, et ex illis occidetis et crucifigitis, et ex eis flagellabitis in synagogis vestris, et persequemini de civitate in civitatem. Judæi sive principes sacerdotum, quibus hæc Salvator presentialiter (50) Id est, ejus.

ter dixerat, quique eundem Salvatorem usque ad mortem persecuti sunt, missis ad se prædicatoribus veritatis mala, quæ hic commemorantur, intulerunt. Nam quosdam ex illis occidendo, alios crucifigendo perimebant, nonnullis quoque gravissima in synagogis suis flagella inferebant, multosque ex illis de civitate sua in civitatem gentium propellebant. Et ideo sub nomine eorumdem *Judæorum* sive *principum sacerdotum* universa reproborum generatio exprimitur, quæ cum principe suo diabolo in fine sæculi justo judicio condemnabitur; quæ nunc missos ad se prophetas et sapientes et scribas, id est doctores veritatis, occidendo, crucifigendo interficit, dum verbum vitæ, quod ab ipsis audierit, mortificare in semetipsa male vivendo non metuit. Ad hæc etiam B *in synagogis* suis, id est innumeris vitiorum contagiis *flagellare, et de civitate in civitatem persequi* non desinit, dum peccata peccatis, quasi flagella flagellis adjiciens, verbum sanctæ prædicationis de civitate cordis sui negligendo et reprobando repellit. Super hanc autem generationem sic occidentem et crucifigentem, flagellantem et persequentem, quanta animadversionis vindicta superveniat, aperta ratione in consequentibus indicat:

Ut veniat, inquit, super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram. Per sanguinem justum intelligere non incongrue possumus universam tribulationem justorum; per terram vero terrena corpora ipsorum, qui gaudebant et desiderabant terram sui corporis tribulari et conteri pro nomine Jesu C multis tribulationibus et pressuris. Sed omnis iste sanguis, id est omnis tribulatio justorum, non solum his a quibus passi sunt, sed universæ quoque generationi iniquorum in irâ vindictæ superveniet, quæ, ut supra dictum est, unum corpus cum patre suo esse meruerit.

50 *A sanguine, inquit, Abel justi usque ad sanguinem Zachariæ, filii Barachiæ, quem occidistis inter templum et altare.*

Non incongrue primum in ordine justorum *Abel justum* poni credimus, cujus primam sanguinis vocem clamasse ad Dominum de terra Scriptura teste invenimus (*Gen. iv, 10*). Et ideo per *Abel*, qui *luctus* interpretatur, primus ille patrum præcedentium non inconvenienter accipiendus est populus, qui adventum Salvatoris longo expectans desiderio post finem vitæ cum luctu descendebat ad inferos. Post hunc ordine satis congruo positus est *Zacharias*, qui *memor Domini* interpretatur, per quem populus Novi Testamenti et novæ gratiæ designatur, qui singula Dominicæ incarnationis mysteria celebrat et frequentat piæ devotionis memoria. Hic sane non immerito *filius Barachiæ* dicitur, quod in nostra lingua *benedictus Domini* exprimitur. Quod utique nomen soli ascribendum est Filio Dei, qui *benedictus in nomine Domini* in fine mundi veniet, ut *benedictus Patris sui* in regno gloriæ sibi consociet.

Item alio modo mystice intelligere possumus, quæ

ab exordio lectionis evangelicæ breviter ad allegoriam expressimus. Dicebat Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum: *Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas. Per turbas Judæorum et principes sacerdotum* duos in Ecclesia ordines intelligere valemus, spiritualium videlicet et sæcularium. Per *turbas Judæorum* sæculares quique apte possunt intelligi, qui irretiti et involuti sunt curis et turbationibus præsentis sæculi, et tamen *Judæi*, id est confidentes sunt, quia confessione veræ fidei Deo placere cupiunt, et de solis exterioribus, quæ possident, Deo Creatori in membris suis deserviunt, quibus in iudicio dicturus est Dominus: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (Matth. xxv, 40). Per *principes autem sacerdotum* spirituales utique non injuste intelligi possunt, qui velut boni principes vitii et concupiscentiis carnalibus principari satagunt, et semetipsos ut veri *sacerdotes* per ignem compunctionis Deo offerunt. His profecto *turbis et principibus sacerdotum* missurum se repromittit Dominus *prophetas et sapientes et scribas*. Prophetæ namque sunt, qui futuræ beatitudinis gaudia non solum verborum scientia, quam extrinsecus per hominem didicerunt, pronuntiant, **51** verum etiam ex abundantia suavitatis, quam intrinsecus gustare meruerunt, verbum veritatis docent et prædicant. Hi profecto non immerito et *sapientes et scribæ* vocari possunt. Nam quæ interius edocti, intimi saporis dulcedine capiunt, digne conversando et utiliter prædicando oculis subditorum quasi viva lectione præscribunt. Qui dum tales *prophetæ*, talesque *sapientes* sunt et *scribæ*, nonnunquam tamen a supradictis *turbis Judæorum et principibus sacerdotum* occidi eos et *crucifigi et flagellari* permittit Dominus. Unde subinfertur in consequentibus:

Et ex illis occiditis et crucifigitis, et ex eis flagellabitis in synagogis vestris. Dum morum et actuum perversitate audaces ingrati, salutiferæ doctorum exhortationi contradicunt, invisibili *occisione* eisdem doctores quodammodo interficiunt. Nam sermo Dei, qui *efficax est et vivus* (Hebr. iv, 12) in electorum cordibus, in cordibus reproborum quasi *occisus* videtur et mortuus, dum per verbum vitæ, quod audiunt, ab operibus mortuis respiscere nolunt. Sunt et alii, quorum tam perversa et prava vita est et conversatio, ut eisdem prædicatoribus dura videatur esse *crucifixio*. Nam sicut is qui patibulo affixus est, pene manet immobilis, ita auditores ingrati et indigni, peccatis suis exigentibus, linguam doctoris quasi immobilem palato illius adhærere faciunt, dum verbo sanctæ exhortationis voluntate et actione contradicunt. Sunt etiam nonnulli, qui *flagello* detractis et odii *flagellare* eos non metuumt in *synagogis suis*, id est in conventiculis detrabentium, in unum congregatis. Nam velut reprobos et irreligiosos jure eos contemnendos esse judicant, utpote, qui post positam Patrum antiquorum sententiis, non sanæ fidei doctrinam, sed falsa sæ adinventionis dogmata proferant. Sic profecto labiis iniquis fla-

gellatos de *civitate in civitatem*, hoc est de una sententia ad aliam non cessant persequi. Nam velut indoctis et insipientibus tacita irrisione diversas sententias illis obijciunt exponendas. Sed postquam tantas eis contumelias irrogaverint, quanta mala illis occidentibus, crucifigentibus, flagellantibus et persequentibus superveniant, verba quæ sequuntur, manifeste insinuant.

Ut veniat, inquit, super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram. **52** Per *sanguinem justum* intelligere valemus sensum spiritalem, sive intimam cordis contritionem, sive contemplativam mentis dulcedinem. *Sanguis justus* male *super terram effunditur*, dum his qui terrena tantum sapiunt, sensus spiritualis in prædicatione aperitur. Itemque alio modo *sanguis justus* inutiliter *super terram effunditur*, dum terra humani corporis per contritionem cordis non humiliatur. Itemque *sanguis justus* non fructuose *super terram effunditur*, dum propter terrena gaudia, contemplativa suavitas homini interiori subtrahitur. Unde sequitur:

A sanguine Abel justus usque ad sanguinem Zachariæ, filii Barachis, quem occidistis inter templum et altare. Per *sanguinem justum Abel*, qui *luctus* interpretatur, luctus vel contritio penitentis animæ designatur; quam hi profecto habere vel gustare nesciunt, qui salutifera prophetarum, sapientum et scribarum documenta ad profectum salutis audire contemnant. Per *sanguinem Zachariæ*, qui *memor Domini* Latine dicitur, contemplativæ suavitatis gratia mystice præfiguratur, quæ ita, ut nec ad memoriam revocari valeat, ab animo tollitur eo quod idem *Zacharias inter templum et altare* occisus esse videatur. Per *templum et altare* aures utriusque hominis, sive duplitem substantiam, corporis et animæ, valemus intelligere. *Inter hoc templum et altare* spiritualis iste *Zacharias* quodammodo occiditur, dum memoria verbi Dei in animo audientis sine fructu emoritur. Nam licet sonus verborum exteriores attingat aures corporis, attingere tamen et penetrare utiliter et fructuose non valet interiores aures cordis. Sicque fit ut benedictionem paternam habere nequeat, quam pater ejusdem *Zachariæ, Barachis*, id est *Benedictus Domini*, suo nomine designat. Nam ubi memoria verbi Dei de corde hominis tollitur, benedictione Dei Patris procul dubio homo privabitur. Unde sequitur:

Amen dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam. Non alia hoc loco, sed hæc eadem reproborum *generatio* intelligi valet, cui, ut supra diximus, in die iudicii justa pro peccatis condemnatio superveniet. Sed hæc eandem generationem misericors universorum Conditor ad viam salutis revocare cupiens his eam exhortatur verbis dicens:

53 *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt.* Quod *super templum et altare*, corpus videlicet et animam, præsignavit, hoc modo, iterato *Jerusalem* nomine, admonendo repetit. Nam qui ad *Jerusalem* celestem,

adulationem aeternae pacis porvenire desiderat, necesse habet ut animam et corpus immaculatum Deo custodire studeat, et missos ad se nuntios pacis occidere, vel lapidare caveat. Quae sit occisio prophetarum, supra memoravimus. Nunc lapidationem eorum, qui ad nos mittuntur, videamus. Lapidés, quibus eos, qui ad nos mittuntur, lapidamus, sunt cogitationes interius nos accusantes, quae divinitus inspiratae nos pro occisione prophetarum monent et arguunt. Sed mens prava et perversa has easdem cogitationes plerumque lapidat, quia se ad instar lapidum, ne ad poenitentiam emolliant, fortiter resistendo indurat. Sed benignissimus Conditor emollire adhuc hanc eandem duritiam non dedignatur, et quid pro homine fecerit, et sustinuerit, his verbis homini ad memoriam revocat et reducit :

Quoties, inquit, volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et nolistis? Concordant verba hujus evangelicae lectionis verbis Prophetæ, imo Domini per prophetam dicentis : Filios contrivi et exaltavi, ipsi autem sperverunt me (Isa. 1, 2). Qui dum eos semel filios aversos a se, et abalienatos cerneret, ut eos sub alas suae revocaret misericordiae, naturam hujus exiguae imitatus est aviculæ, cujus natura satis evidenter innuit quod non sine causa omnipotens illa majestas huic aviculæ semetipsam comparaverit. Naturalis enim est consuetudo gallinae, speciali quadam providentia, pullos suos diligere et defendere, et si quando eosdem pullos sub velamento alarum suarum congregare et convocare nititur, prae amoris magnitudine vocem suam immutare videtur; quos si quis rapere velit aut ledere, pennas, rostro, unguis, quantum poterat, repugnando repugnat, ita ut prius seipsam mortis periculo obiciat, quam ab illorum defensione desistat.

Unde hujusmodi natura aviculæ eidem Redemptori spiritus congruit, qui seipsum tam magnum, tam immanens, tantillo vel comparare voluit. Veniens namque in carne Dominus vocem aeternae illius sententiae immutavit, quem omnes in lege sua peccantibus comminatus est dicens : Qui hæc vel illa fecerit, morte moriatur; filiis vero suis, quos in regnum gloriae suae congregandos praecivis et praecordiasvit, quamvis iniuste vixerint, quamvis inique egerint, si tamen poenitere et converti veluerint, regnum caelorum promittens ait : Poenitentiam agite; appropinquabit enim regnum caelorum (Math. 111, 2). Qui etiam in aquae passionis vocem omnipotentiae suae immutavit, ubi non pro se, sed pro nobis contristatus dixit : Tristis est anima mea usque ad mortem. Quenam illi tristitia pro semetipso inesse potuit, in qua, ut ipse ait, princeps mundi hujus nihil invenit? (Joan. xiv, 30.) Tristari enim et metus esse voluit pro nobis, et nos a tristitia aeternae mortis eriperet, et contortibus aeternorum gaudiorum faceret. Proinde quasi aeternus devictus charitate pro eisdem filiis suis redimendis semetipsum Deo Patri in ara crucis obtulit, et durum ac forte nimis premium cum morte,

A mortisque principe diabolo subit; et post hæc gloriosus victor ad Patrem rediens, confugientes ad se sub alas misericordiae suae clementer congregat et recipit. Ibi frequenter immutans vocem suam, nunc prosperis, nunc adversis, nunc timore, nunc amore fidelem quamlibet alloquitur animam, quam per linguam compunctionis monet invisibiliter et instruit qualiter ab ea t. mendus et diligendus sit. Monet ergo et hortatur, ut filios suos, hoc est sensus suos et cogitationes, ad meditandum et cogitandum, quae Dei sunt, congregare in unum sub alas protectionis illius studeat, nec circumvagari usquequaque ad inania et illicita permittat. Quae autem vocem illius audire contempserit, et sub alas misericordiae suae confugere noluerit, illud procul dubio audire merebitur quod terribiliter in consequentibus subinfertur :

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Domus ista, domus, inquam, est corporis et animae, quae tunc male deserta et omni bono destituta relinquitur, dum is qui hanc creavit et fecit, inhabitare non dignatur, dum mentis oculus, tantis obscuratur peccatorum tenebris, ut nec tenuissimum divini splendoris radium valeat agnoscere, juxta quod sequitur :

Non me videbitis amodo, donec dicatis : Benedictus qui venit in nomine Domini. Quamdiu tenebris vitiorum miser homo involutus est, ipsasque tenebras suas nescit et ignorat, lumen verum, quod Christus est, videre non valet. Cum autem ad se intra se redierit, et in quantis tenebris quantisque miseriis sit, aut per internam inspirationem, aut doctoris alicujus admonitionem agnoscere cœperit, oculosque cordis per dignam poenitentiam purificare et emundare curaverit, lumen veritatis, quod amisit, Deo miserante recipiet; et quem prius [anima] a se negligens et superba repulit, ipsumque audire contempsit, deus ad se redeuntem in voce exultationis suscipiens exclamabit : Benedictus, qui venit in nomine Domini. Quo in nobis manente digne illum in praesenti laudare valebimus, et in futuro venientem in gloria Patris securi facio ad faciem videbimus. Quod ipse prestare dignetur, ex quo omnia, et per quem omnia, qui vivit et regnat per infinita saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XII.

IN FESTUM S. JOANNIS EVANGELISTAE PRIMA.

Dixit Jesus Petro : sequere me (Joan. xxi).

Beatus Joannes apostolus et evangelista eximius, qui tanta altitudine et profunditate Evangelium suum : In principio erat verbum addidit, ut etiam super caelos et super caelestia volare sensu suo videatur, merito in figura quatuor animalium aquilae volanti comparatur. Et quia tanta subtilitate Evangelium suum inchoavit, credendum est quod non minori profunditate et excellentia mysterii illud hodierna sancti Evangelii lectione concluderet et determinaverit. De qua sancti Evangelii hodierna lectione vellemus aliqua dicere sed digne aliquid dici

non potest. Dicamus tamen quod possumus, et in quantum donare dignabitur Deus.

In duobus istis discipulis, *Petro et Joanne*, duæ vitæ possunt designari, activa videlicet et contemplativa; in *Petro* activa, in *Joanne* contemplativa. Ad utramque vitam nullus assurgere, nullus eas perfecte comprehendere valet, nisi solitum et beatum illud Domini nostri Jesu Christi dicere præcedat. *Dicere* Dei est facere ejus. Ipsi est enim opus, ex ipsius gratia et munere procedit, quantum quisque electorum suorum in hac vita per laudabilem virtutum operationem profecerit.

Et quid dicit *Petro* suo, unicuique videlicet electo suo? *Sequere me*. Dominum sequitur, qui bonæ actionis studio Dominum pro posse suo imitatur. Post illud salubre dicere, post laudabile sequi non incongrue subjungitur:

56 *Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuit in cæna super pectus ejus, et dixit: Domine, quis est, qui tradet te? Convertitur Petrus, quando electus quisque bonis sublimatur operibus. Conversus autem et perfecte probatus in activa vita tendit ad altiora, cum a statu bonæ conversationis pervenerit ad celsitudinem divinæ contemplationis, quod est videre alium discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem. Quæ celsitudo contemplationis non nisi in cæna accipitur, ubi recumbitur super pectus Jesu. In pectore est cor hominis, in corde sapientia. Vera etenim sapientia imbuitur, collustratur qui divini saporis aliquid in cæna dominica percipere meretur. Sed quæ et qualis est ista cæna? Cæna utique dulcis, copiosis exuberans ferculis, cæna, dico illa, quando Deus accedit ad cor hominis, et cor hominis illuminatur, et aut timore peccatorum tangitur et compungitur, sive amore Dei et æternorum desiderii accenditur et inflammatur. Quæ nimirum cæna, sive timore vel amore Dei conficiatur et paretur, vere convivium Domini, per quod ipse reficiatur et jocundetur, esse probatur, quia cibus et esca ejus est utique salus nostra. In qua videlicet cæna homo recumbit, dum seipsum veraciter in humilitate recognoscit. Et in hac cognitione se et sua omnia Deo fideliter et intime ex toto corde commendare potest.*

57 In hoc beato recubitu utitur plerumque his verbis dicens ad Dominum: *Domine, quis est qui tradet te?* Quod idem est, ac si dicat: *Domine*, qui habitator es humani cordis, ostende mihi meipsum, ut sciam, ubi, quomodo, quoties tradiderim te Judæis, id est malignis spiritibus; quot enim malignis operibus, injustis cogitationibus, inutilibus verbis coram te deliqui, traditio tui erat, qui habitator esse debueras cordis mei. Et quia ita te tradidi, adhibita mihi de præteritis pœnitentia sic in futurum custodi, ut non sit amplius in me quod tradat te. Sequitur:

Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit Jesu: Domine hic autem quid? Quid est videre Petrum hunc discipulum, nisi unum eundemque hominem, qui per Petrum figuratur, divinæ contemplationis habere

A spiritum? Quem cum viderit, hoc est qualis internæ suavitatis gustus sit, prælibaverit, anxius et dolens, quod nondum teneat in re quod tamen habet in spe, interrogat dicens intra se: Domine, hic autem quid? His verbis duo quidam, affectus scilicet et effectus contemplationis innuitur; in hic, quod est verbum demonstrativum, intelligi potest, quod homo præsentialiter sapit et videt per affectum; in quid, quod nondum comprehendere vel videre potest per effectum. Sapit enim interdum aliquid de Deo, et aliquid non sapit: ex parte illuminatur, et ex parte cæcitate tangitur. Et unde hoc, ut aliquid sapiat, aliquid non sapiat, aliquid ex parte videat, aliquid est parte non videat? Ob id utique, quia disjunctiva conjunctio autem, quæ inter hic et quid posita est, hoc retardat, et quasi quodam obstaculo impedit et obstitit. Et quænam est illa disjunctiva conjunctio? Corpus nimirum, quod corrumpitur et aggravat animam (Sap. ix, 15), quod spiritum tendentem sursum semper deprimit et dejicit deorsum. Quandiu enim in hoc mortali corpore subsistimus, ex parte Deo conjungimur, et ex parte disjungimur, et plenarie, sicuti vellemus, Deum videre non possumus. Unde quia homo contemplativus pro hac disjunctiva conjunctio- ne semper dolet, audiat, quid Petro Dominus dixerit:

Si sic eum volo manere, donec veniam, quid ad te? tu me sequere. Ac si quemlibet electorum suorum Dominus **58** consoletur et dicat: *Si sic volo fieri, ut lumen claritatis meæ in præsentem partim aperiam, partim abscondam, hoc tantum tibi restat ut me sequaris*, hoc est per vestigia mea, quantum in te sit, humiliter gradiaris, quia quando corruptibile hoc deposueris, et incorruptibile receperis, ad plenum quid pervenies. Quod autem homo ille aliorum profectus debeat deservire, sequentibus verbis insinuat, dum subinfertur:

Exiit ergo sermo iste inter fratres quod discipulus ille non moritur. Sermo iste, sermo est contemplationis, qui tunc inter fratres, inter eos dico qui fraternam charitatem tenent, exit, quando ad profectam et utilitatem multorum pervenit. Exeunte hoc sermone discipulus ille, id est gustus contemplationis, non moritur. Quid est dicere, non moritur? Quod moritur, perit, et sine fructu erit. Sic, sic discipulus iste moreretur, et quasi quodammodo periret, si ad ædificationem aliorum non exiret. Istud enim donum contemplationis in nullo homine ob hoc solummodo Deus operatur, ut ei soli proficiat interius, sed ut aliis proficiat exterius. Sed unde hoc, quod discipulus iste non moritur? Licet non concordet littera, occultis tamen verbis notat evangelista, et non dixit Jesus, quia non moritur, sed sic eum volo manere, donec veniam, quid ad te? Jesus enim, id est salutaris noster, cujus dicere est facere, bonum illud, quod in corde contemplativi hominis operatur, vult ut non moriatur, hoc est ut non illi solummodo proficiat, et illi soli operetur, cui operatur; sed ut per eum ad aliorum utilitatem et fructum exeat. Sed sic eum volo manere, donec veniam, quid ad te? Vo-

luntas, inquam, mea est ut spiritus meus, quem tibi dedi, *maneant* in te, et in te manens non *moriatur*, sed *exeat* et fructum afferat, et ita *exeat* de corde tuo, *donec veniam per quid*, hoc est per gustum dulcedinis *meæ*, *ad te, ad te* dico, quicumque es, qui formam *Petri* geris, et per te ad eos, qui nondum hoc donum percipere meruerunt. Vel *sic volo*, ut *maneant*, quatenus ad plenum *quid* nunquam pervenias, donec corpus incorruptibile recipias, quia recepto corpore immortalis ad illud quod tibi modo *quid* est, pleniter pervenies, perfecte comprehendes. **59** Quisquis igitur et in activa et contemplativa vita eo, ut diximus, ordine processerit, bene de eo dici poterit, quod sequitur: *Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc, et scimus quia verum est testimonium ejus*. Quemcumque etenim suorum Deus Pater taliter, ut audistis, illuminaverit, invisibiliter aliquid de secretis suis docuerit, fidele *testimonium de his*, quæ didicit, novit *perhibere*, et quæcumque iste docendo, *scribendo* attestatur, nulli dubium quin *verum sit testimonium ejus*.

Nos itaque, fratres dilectissimi, qui necdum in activa vel contemplativa vita Domino Deo nostro placere potuimus, studeamus, ut adhuc ex actibus et conversatione nostra ac moribus ita nobilitari mereamur, quatenus digni efficiamur, *discipulum* hunc, id est spiritum divinæ agnitionis et adoptionis accipere, ut ad plenum *quid*, ad plenum scilicet gaudium perveniamus per verum et unicum Filium Dei, qui vivit et regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIII.

IN FESTUM CIRCUMCISIONIS DOMINI PRIMA.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus (Luc. II).

Notandus est ordo verborum, quia evangelista ait: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, cum adhuc minime completi essent dies octo, sed consummatis septem diebus, octavo die circumcisus sit puer Jesus, sanctus evangelista non solum circumcisionem Jesu Christi, quæ visibiliter facta est, hoc loco notavit, sed et circumcisionem, quæ in corpore Christi, id est in electis ipsius quandoque perficienda erit, oculis cordis intueas, figuratiter hanc expressit et præsignavit.*

Septem dies sunt, quibus præsens mundus volvitur, in quibus salvandus quisque a peccatis circumcidi debet; octavus vero dies dies est resurrectionis, quo peracto electi *circumcidentur* ab omni miseria animæ et corporis. In hujus namque mortalitatis tempore, quantum Deo donante possunt, a peccatis et vitiis semetipsos *circumcidere* poenitendo satagunt. Sed nullus, licet sanctus, licet perfectus, quandiu in corruptibili corpore manet, a miseria ad plenum *circumcidi* valet. *Consummatis vero octo diebus, post transactam videlicet generalem resurrectionem, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem (I Cor. xv, 53), tunc sancti et electi vere atque perfecte circumcidentur* ab omni miseria, quæ dein-

A ceps eis nunquam appropinquabit, nec in corpore nec in anima.

Et bene dicitur, *cum circumcideretur puer*. Per *puerum* non injuste accipiendus **60** est populus Christianus, qui propter *puritatem* fidei, qua in Deum credit, et per quam salvandus erit, *puer* congrue nominari poterit. Hic ergo *puer*, cum post resurrectionis gloriam ab omni, ut diximus, circumcideretur miseria, tunc vere implebitur, quod subjungit evangelista, *vocatum est, inquit, nomen ejus Jesus*. *Nomen* ideo homini imponitur, ut qui incognitus erat, per *nomen* agnoscat. *Nomen* hoc *Jesus*, quod *Salvator* sive *Salutaris* dicitur, eidem puero, populo, inquam, Christiano bene convenire videtur, quia post peractam resurrectionem plenam **B** et perfectam salutem in anima et corpore consequetur, quam nemo in hac mortali carne positus, quamvis sancte, quamvis juste vixerit, ad plenum obtinere merebitur. In hac etenim fragilis vitæ miseria nullus perfectæ salutis adipisci valet gaudia. Nam qui hodie gaudet de sanitate corporis, cras fortasse dolebit repentinis præventus incommodis. Sic et qui hodie de salute animæ gloriatur et gaudet, cras fortassis graviter et miserabiliter se deliquisse ingemiscit et dolet. Peracto vero die universalis judicii, cum puer iste, populus scilicet Christianus ab omni corporis et animæ miseria perfecte fuerit circumcisus, tunc recte vocabitur *nomen ejus Jesus*, quia tunc veræ salutis bonum, quid vel quale sit, plenarie cognoscere et experiri incipit. Ut autem **C** nullus suis meritis ad hanc salutem se pervenire posse credat, evangelista in sequentibus declarat:

61 *Quod vocatum est, inquit, ab angelo, priusquam in utero conciperetur*. Quod dicit *vocatum*, idem est ac si diceret *prædestinatum*. Quicumque enim a Deo salutari suo *vocati* et *prædestinati* non sunt, ad hoc *salutare nomen* attingere nullatenus possunt. Unde salvandus quisque scire debet et in magna cordis humilitate perpendere, quod nunquam suis meritis, vel bonorum operum suorum virtute ad veram et æternam salutem poterit pervenire, sed ad hanc se a Deo *prædestinatum* fuisse, *antequam vel in utero matris carnalis conciperetur, vel in utero matris spiritalis, quod est Ecclesia, renasceretur*.

D Ad hæc forsitan aliquis tacita cogitatione dicit: Si nemo salvabitur, nisi qui *prædestinatus* est a Deo, ut quid laboro, ut quid meipsum affligo, aut cur hujus sæculi gaudiis et voluptatibus perfrui non debeo? Si *prædestinatus* sum ad vitam, salvus ero; si vero *prædestinatus* non sum, salvus esse non potero. Non sunt hæc verba hominis sapientis, sed *prædestinationem* Dei præsumptuose investigare volentis. Est enim, quasi superbiendo dicat: Domine, si vis, salvus esse potero; si vero non vis, quomodo salvus ero? Quicumque talibus tam inutilibus semetipsum cogitationibus irretire et occupare non metuit, divinæ gratiæ et misericordiæ omnimodis ingratus et contrarius existit. At contra homini cullibet beato ad veram salutem tendenti, spem suam

in Domino Deo ponere cupienti, tam vana, tam inutilia cogitationum phantasmata omnino aliena debent esse et extranea, ac prædestinationem Dei, et profundam judiciorum ejus abyssum, quam comprehendere non valet, audacter investigare non præsumat vel scrutari, sed corpus suum et animam omnesque sensus utriusque hominis devote et humiliter in servitutem illius, a quo accepit, redigat, strenue seipsum in omnibus Deo placitis actibus exercere studeat, carnem suam, quantum humana permittit fragilitas, laboribus substernat et subjiciat, cumque omnia, quæcunque Deo adjuvante potest, anima et corpore bona perpetraverit, debet semetipsum divinæ gratiæ committere, et in humili conscientia interno arbitro [cod. arbitri.] supplicare, ut servitutem suam omnesque labores suos acceptabiles sibi faciat, et sua gratuita pietate inter prædestinatos suos eum dignetur annumerare.

62 Quamvis, ut diximus, occultum divinæ prædestinationis consilium humanæ notitiæ omnino sit incognitum et absconditum; tamen qui sint ad vitam prædestinati, aliquantulum conjicere possumus de verbis beati Pauli apostoli, qui ait: *Quos prædestinavit, hos et vocavit, et quos vocavit, hos et justificavit, quos autem justificavit, illos et magnificavit* (Rom. viii, 30). Ad quos igitur respiciant hæc duo verba, primum videlicet et ultimum, *prædestinavit et magnificavit*, innuunt nobis duo verba in medio posita, *vocavit scilicet et justificavit*. Nam in quibus sit vocatio et justificatio, ad hos respicit prædestinatio et magnificentia. Quos enim a vanitate hujus sæculi per prævenientem pietatis suæ gratiam *vocare* ad conversionem, et *justificare* dignatur per bonam conversationem, hos nimirum esse credimus quos mira sua ad hoc *prædestinavit* dispensatione, ut quandoque æterna *magnificentur* glorificatione.

Sic ergo ab æterno prædestinatis et misericorditer vocatis et justificatis, et in futuro æternaliter magnificandis *nomen* hoc salutare, ut prædiximus, imponetur *Jesus*. Nam non sine certi causa mysterii evangelista Redemptorem nostrum simpliciter tantum nomine *Jesus* vocavit, quem Isaias propheta sex nominibus mystice prænotavit dicens: *Vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis* (Isai. ix, 6). Evangelista, ut credere possumus, prævidens ea quæ in corpore Jesu Christi, id est in Ecclesiis suis quandoque gerenda erunt, solummodo *Jesum* figuraliter eum nominavit; propheta vero spirituali cordis intuitu considerans, quæ in sola Christi persona adimplenda erant sex supra memoratis nominibus appellavit. Nam *Admirabilis* fuit in incarnatione, *Consiliarius* in prædicatione, *Deus* in miraculorum operatione, *Fortis* moriendo, *Pater futuri [sæculi]* resurgendo, *Princeps pacis* erit remunerando.

Admirabilis, inquam, fuit in incarnatione; quia incarnationis suæ mysterium tam mirabiliter operari voluit, quod nullus hominum, quamvis justus, quam-

vis sanctus, quantalibet etiam plenitudine scientiæ fulgeret, suo sensu vel intellectu comprehendere potuit vel poterit, quomodo factum sit ut Deus homo fieret, divinam et humanam naturam in unam personam simul conjungeret et connecteret. Amicus etiam Sponsi, Joannes Baptista, cui inter natos mulierum non surrexisse majorem ipse Salyator testatur, mirabile incarnationis ejus mysterium intuens ait: *Cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solve* (Luc. iii, 16). Corrigia calceamenti ejus est conjunctio divinæ et humanæ naturæ ipsius. Hanc mirabilem et inscrutabilem divinæ et humanæ naturæ conjunctionem electus Sponsi paranympus dicit se *non dignum esse solve*, hoc est non se dignum esse sui intellectus subtilitate perscrutari vel cognoscere. In hoc etiam *admirabilis* fuit in incarnatione, quia de Spiritu sancto conceptus, sine peccato de Virgine matre est natus, solus sine peccato inter peccatores est conversatus.

Qui sic *admirabilis* in incarnatione existit, novæ salutis consilia hominibus dando *Consiliarius* fuit. Talia namque dedit consilia, quæ antea mundo inaudita erant et incognita. Sic in Evangelio quodam loco legimus, quia cum adolescens quidam ad eundem Salvatorem nostrum venit et interrogavit eum quid faciendo vitam æternam possideret, ait illi: *Serva mandata* (Matth. xix, 17). Cui interroganti, quæ illa essent mandata, decem leges proposuit præcepta. Qui cum diceret: *hæc omnia servavi a juventute mea*, ait illi: *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni et sequere me, et habebis vitam æternam* (ibid., 20, 21). Hoc est, inquam, novum et inauditum *consilium* a Redemptore et amatore hominum benignissimo salubriter editum, ut homo voluntariam paupertatem amplectendo, pauperem Christum devote sequendo, nihil in hoc mundo possideat, sed spe cælestis patriæ cuncta prorsus abjiciat et contemnat.

Tali igitur modo mediator Dei et hominum factus *Consiliarius* prædicando, *Deus* congruo nominatur miracula faciendo. Non enim, ut propheta orando, sed ut *Deus* mirabilia operatus est imperando. Elias namque, et Eliseus aliique prophetarum quamplurimi miracula multa faciebant, mortuos etiam suscitabant, sed ut hæc facere possent, orationibus apud Deum impetrabant. Solus autem Salvator noster fecit ut *Deus*. Nam sola suæ potentia majoris miracula faciebat, solo verbo mortuos suscitabat, quemadmodum Lazaro quatruiduano potenter ait: *Lazare, veni* (Joan. xi, 43). Et in alio loco: *Adolescens, tibi dico: surge* (Luc. vii, 14). Etiam quocumque archisynagogi solo jussu ad vitam revocavit (Marc. i, 41).

Sic profecto qui *Deus* erat miracula faciendo, *Fortis* utique fuit moriendo. Magnæ quippe fortitudinis virtus erat, quod ille, qui melius et perfectius quam ullus mortalium scire possit, dolorem et amaritudinem mortis noverat, hanc eandem amaritudinem gustare et in se ipso experiri non renuit, sed

crudelem et diram mortem crucis, nostræ causa salutis imperterritus subire voluit.

Qui ergo tam mirabili fortitudine præcinctus, mortem mortisque principem triumphans fortis erat moriendo, *Pater futuri sæculi* factus est resurgendo. Resurgens namque a mortuis, Pater omnium, quos prædestinavit cohæredes fieri paternæ suæ hereditatis, resurrectione sua omnibus filiis suis dedit spem futuræ glorificationis et immortalitatis, et sicut ipse post resurrectionem suam factus immortalis et impassibilis apparuit quibus voluit, fuit ubi voluit, et ad discipulos suos clausis ingressus est januis, ita et electos omnes in futuro sæculo ditabit et glorificabit æterno beatæ immortalitatis et incorruptionis præmio, ut ubicunque voluerit esse spiritus, ibi protinus sit et corpus.

Et qui sic *Pater futuri sæculi* factus est in resurrectione, *Princeps pacis* erit in remuneratione. Postquam enim consummati fuerint dies octo, quos supra memoravimus, et puer *Jesus*, id est populus Christianus æternæ salutis gratia sublimatus, ab omni miseria corporis et animæ circumcisus fuerit, tunc vere Redemptor noster *Princeps pacis* erit. Nam electos suos tam firma, tam stabili pace firmabit, et consolidabit, ut spiritus et animæ justorum nil præter Deum solum desiderant, querant, et diligant, et caro adversus spiritum nil ultra repugnando concupiscat, sed in turribus cœlestis Jerusalem perpetua pacis tranquillitate fruente, et *Principem pacis*, remuneratorem, inquam, suum ac hujus pacis largitorem facie ad faciem videntes, cum ipso sine fine gloriantur, in ipsius laude sine fastidio delectentur et jucundentur. Ad hanc pacem perducatur nos ipse, qui est pax vera, *Jesus Christus Dominus noster*, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

65 HOMILIA XIV.

IN EPIPHANIAM DOMINI PRIMA.

Cum natus esset *Jesus* in *Bethlehem Juda* in diebus *Herodis regis* (*Matth. 11*).

Dominus et Salvator noster, Rex regum et Dominus dominantium, qui ideo venit in mundum, ut peccati destrueret regnum, qualiter adhuc in electorum nascatur cordibus, quos regni sui cohæredes fieri disposuit, evidenter evangelista describit :

Cum natus esset, inquit, *Jesus* in *Bethlehem Juda* in diebus *Herodis regis*. Gloriosi et felices *Magi* isti, qui regali magnificentia famulabantur nato Regi cœlesti, sicut primitiæ erant gentium, sic non inconvenienter eos exprimit, qui aliquando ritu gentium sine Deo in mundo vixerunt, sed cœlestis gratiæ splendore illuminati ad veram cognitionem pervenerunt Creatoris sui. *Herodes* autem iste, in cujus diebus natus est *Christus Jesus*, singularem peccati auctorem, hostem videlicet antiquum, exprimit. Dies ejus, in quibus regnare dicitur, omne hujus mortalitatis tempus non injuste accipitur, in quo ipse rex nefarius regnare permittitur tentando elapsus, sed ipsis tentationibus probabiliora red-

Ad dendo, reprobos vero tentationum stimulis in voragine æternæ damnationis trahendo et seducendo. In istis tamen nefarii hujus tyranni diebus nascitur nonnunquam *Jesus* in electorum suorum cordibus, in illa nimirum sancta congregatione, ubi hoc rei perficitur veritate, quod *Bethlehem* et *Juda* mystico designavit nomine. *Bethlehem* quippe *domus panis*, *Juda* vero *confessio* interpretatur. In *Bethlehem Juda* Dominus *Jesus* nascitur, quia cum sit ipse Rex gloriæ, ibi potissimum nascendi eligit locum, ubi sanæ doctrinæ panes abundant, quibus anima fidelis reficitur, ne fame pereat; ubi fidelium multitudo conversatur, quæ per studium vitæ laudabilis 66 veram Deo exhibet confessionem laudis. Quantæ autem magnitudo gratiæ sequatur, ubi talis Rex et Dominus virtutum nascitur, verbis sequentibus evangelista insinuare videtur :

Eccæ magi ab oriente venerunt *Jerosolymam* dicentes : Ubi est qui natus est rex *Judæorum*? *Magi* enim, ut puer hic nobilis, puer, inquam, singularis innocentie et puritatis, in electorum ortus fuerit cordibus, veniunt magi *Jerosolymam*, dum peccatores conversi ad propriam redeunt conscientiam, sollicitè et vigilanter considerantes omnes transactæ vitæ sordidas et perversas actiones. Cumque subtili mentis intuitu perspexerint quam viles, quam miseros et miserandos peccando seipos fecerint, magna super semetipsos moventur misericordia juxta sapientissimi *Salomonis* verba : *Miserere*, inquit, animæ tuæ placens Deo (*Eccli. xxx, 24*). Et quia Creatorem suum graviter se recordantur offendisse, veraciter eum student placare. Interrogant nonnunquam verbis magorum ubi sit qui natus est rex *Judæorum*, quia anxie requirunt quo labore, quo pœnitentiæ studio ab ipso Patre luminum adipisci valeant salutis et veniæ remedium.

Vidimus, inquit, stellam ejus in Oriente, et vestimus adorare eum. Stella hæc visibilis invisibiliter exprimit splendorem internæ illuminationis, cujus suavissima visitatione ad se ipsos intra se reduci veraciter factorem suum adornat, dum imaginem Creatoris, iniquis operibus obnubilatam et abolitam, per continuum laborem ad pristinum student revocare decorem. Qui etiam merito dicuntur ab Oriente venisse. Nam veraciter dicere valent ore prophético : Visitavit nos oriens ex alto (*Luc. 1, 78*), quia nisi verus ille 67 Sol justitiæ corda illorum visitasset occulta ipsius inspiratione, nec innotuit vitiis deserere consuetudinem, nec ad Deo placitam erigere se possent conversationem. Quod divinæ misericordiæ opus valde in diebus suis fieri dolet *Herodes*, hostis videlicet antiquus. Quia sicut eum valde lætificat, cum perversus quisque in suis perversitatibus usque in finem perseverat, sic gravem ei dolorem ingerit, cum per pœnitentiam et lacrymas de morte ad vitam redire studuerit. Unde recte dicitur in consequentibus :

Audiens autem *Herodes rex turbatus est, et omnia*

Jerosolyma cum illo. Dum enim videt quod is qui ut peccati servus suis hactenus subiacebat suggestionibus, excusso iniquæ dominationis jugo, corde et corpore subdere se decreverit Creatori suo, multimoda elaborat malignitatis suæ arte, ut animam ejus ab hac intentione valeat revocare. Nam nunc illa, nunc alia ejus objiciens oculis incommoda, trepidanti animo facit eum perpendere, quam durum sit et difficile propositum spiritualis vitæ. Sicque miro agit modo, ut *omnis Jerosolyma turbetur cum illo.* Facit enim, ut fidelis quælibet anima, quæ ad internæ pacis tendens gaudia per divinæ visitationis gratiam dici poterat *Jerosolyma*, tantis agitur perturbationibus, ut inter amorem et metum posita, nesciat interdum quid potissimum valeat eligere, an prosequi debeat vitæ spiritualis propositum, an deserere. Sed humani generis inimicus ideo hominem ab hac intentione suis revocare studet fraudibus, quia graviter dolet, si quando homo regnum possideat per humilem poenitentiam, quod ipse angelus perdidit per superbiam. Unde quanta sit super nos ejus invidia, evangelista innuit per verba mox sequentia :

Et congregans, inquit, omnes principes sacerdotum et scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. Ipse enim hostis antiquus, licet per angelicæ naturæ subtilitatem multa soleat dignoscere, nequaquam tamen valet deprehendere quid in humano corde generatur, nisi exterioris hominis motibus vel signis experiatur. **68** Unde *principes sacerdotum et scribas populi congregat*, hoc est diligenter intendit, ubi sacram Scripturam per ora prædicatorum recitari audierit, si saltem per hæc addiscere valeat qua intentione homo ad Deum converti decreverit, si aut propter rerum inopiam, aut aliqua adversitatis occasione, seu sola Dei dilectione mundo et occupantis ejus decreverit renuntiare. Novit enim quia facile mutatur voluntas, quam non divinæ dulcedinis gratia, sed subitæ præcipationis inspiravit levitas. Unde cum sinceram et simplicem qualitatem intentionis perspexerit, nova præparat impietatis instrumenta, quemadmodum verba declarant evangelica.

Tunc Herodes clam vocatis Magis diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis. Cum enim poenitentis cujusque animum cælesti jam desiderio inflammatum, firmiter in bona voluntate cognoverit fundatum, ad callida convertitur argumenta, duriora adhuc parat insidiarum machinamenta. Nam dum a bona intentione hominem revocare non prævalet, in ipso conversionis initio, latenter elationis vitio ferire nititur, quemadmodum mox sequitur :

Et mittens illos in Bethlehem dixit : Ite et diligenter interrogate de puero, et cum inveneritis, renuntiate mihi, ut et ego veniens adorem eum. Hæc sunt venenati serpentis verba, quibus in primordio conversionis incautum quemlibet, et minus adhuc circumspectum, dum a bona voluntate avertere non valet, ad appetendas hominum laudes persuadet, ut

A humana laude delectatus ab æterna mercede inanis remaneat et vacuus. Et est quasi dicat : Ecce, duras cœpisti vias ingredi, in quarum observantia multimoda passurus es laborum certamina. Sed nequaquam inanis et vacuus remanebit labor tuus. Nam cum per meritum profeceris incrementa, et teipsum probatum servaveris in omnibus, eris et aliorum doctor eximius, pluresque tuæ imitationis exemplo cælesti subjicientur magisterio. His diabolicis suggestionibus qualiter electi obviare debeant, gentium primitivæ, magi scilicet **69** isti patenter insinuant, de quibus sermo evangelicus narrat :

¶ *Qui cum audissent regem, abierunt.* Hostis quippe humani generis colloquium suum tunc hæbet cum electis, cum ad meditandum inania, ad cogitandum eos persuadet illicita, sed quia per delectationis consensum malæ suggestionis verba non suscipiunt, loquentem tantum *Herodem audiunt*, sed muti et sine responsis *abeunt*. Nam tanto levius despiciunt verba diaboli, quanto crebrius utuntur colloquio Dei. At contra reproborum animus, quia nil sapit de verbis cælestibus, quoties pravis suggestionibus impellitur, ad consensum facile inclinatur : quia dum spiritualis doctrinæ exhortamenta audire renuit, sermoni diabolicæ illusionis diligenter intendit. Quanta vero divini splendoris illustrentur gratia, qui carnalis vitæ despiciunt delectamenta, verba innuunt mox sequentia :

C *Et ecce [stella, quam viderant in oriente, antecedit eos.* Ut enim ait beatus Gregorius : *Si a carne hoc quod libet abscedimus, mox in spiritum quod delectet invenimus.* Mox enim ut Herodes cum omni subdolæ artis suæ fallacia contemnitur, ille qui est splendor æterni Patris, tenebrosa dudum per tentationem corda suæ visitationis illustrat et accendit gratia, ut quid agendum, quidve vitandum sit videant, et ad implenda quæ viderint convalescant.

Notandum etiam quod magi, quandiu apud Herodem detinentur, stellam, quæ dudum emergerat, non videant ; mox autem, ut ei terga per contemptum verterunt, ducem sui itineris stellam invenierunt. Sic, sic, cum tentatio valida nobis ingruerit, splendorem contemplationis intimæ vera Divinitas a nobis abscondit ; cum vero ipsa adjuvante ab animo aliquantum expellitur, claritas desideratæ dulcedinis exoritur. Eadem vero divinæ illuminationis gratia, cum ita frigida hominum corda intimi fervoris accenderit flamma, apud quos permaneat, **70** vel in quibus mox refrigescat, ordo sequentis narrationis indicat :

† *Usque dum veniens staret supra domum, ubi erat puer.* Ut enim ait Psalmographus : *Non est qui se abscondat a calore ejus (Psal. xviii, 9).* Visitatio missa ab altissimo nonnunquam quorundam corda ita penetrat, ut etiam in fletibus compungantur. Sed quia post lacrymarum tempus ad consuetæ pravitatis redeunt opus, *stella* apud eos non stat, quia compactionis virtus nequaquam in eis perseverat. **Electi**

vero, qui totam cordis intentionem in solo fixerunt amore Conditoris, apud eos *stella* ista statum suum firmavit, quia ad æternitatis gaudia, quæ in contemplationis gustaverunt gratia, jugi meditatione recurrere festinant, et quo sæpius de patriæ cœlestis memoria mens eorum tangitur, eo validius pro acquirenda ejusdem patriæ claritate inflammatur. In his etiam *puer* iste, auctor, inquam, singularis innocentiae, quantum in hoc mutabilitatis tempore est possibile, stabile habet esse; quia quamdiu in exsilio degunt, bonitatis ejus solatia eis non deerunt. Nam quale, quam ineffabile sit illud gaudium, quo post tentationum nubila lætificari merentur electorum corda, verbis sequentibus magnifice insinuat evangelista :

Videntes autem stellam, gavisii sunt gaudio magno valde. Quod enim non simpliciter ait, *gaudio magno*, sed cum additamento quodammodo : *gaudio magno valde*, illud nimirum intelligi voluit quod gaudium hoc ineffabile sit et immensum, omnem excedens narrationis modum, quo electi licet in speculo et in ænigmate, Deum deorum videre merentur in Sion. *Gaudent* siquidem *gaudio magno valde*, cum licet inclusi terreni corporis carcere gloriam illam, quamvis raptim, contemplari merentur, qua cives patriæ cœlestis plenarie utuntur. Hæc est illa excellentissimæ dignitatis gloria, quam beatus Paulus apostolus notare videtur, cum se *raptum usque ad 71 tertium cælum* gloriatur, *ubi arcana verba audivit, quæ non licet homini loqui* (II Cor. xii, 2). Felices isti, qui, licet gravati terrenæ habitationis exsilio, per mentis contemplationem appropinquare merentur universitatis Domino! Nam qualis sit virtutis illorum magnificentia, plenius adhuc insinuare videntur verba evangelica.

Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Quoties enim domum mentis intromittunt, quem alium ejus habitatorem, nisi ipsum munditiæ et integritatis auctorem inveniunt? *Cum Maria*, inquit, *matre ejus. Mater Jesu* eadem est quæ et sponsa fidelis, revera quælibet anima. Quæ mater Domini et sponsa in domo mentis cum puero invenitur, quando mira pietatis dignatione solus cum sola dulcia miscens colloquia, incendio ardentissimæ dilectionis liquefactam per divinæ visitationis recreat gratiam. Inter hæc tantæ familiaritatis verba quid electi agant, ordo sequentis narrationis declarat :

Et procidentes adoraverunt eum. Sola quippe Deo ab electis verâ tunc exhibetur adoratio, cum coram ejus celsitudine tota se mentis et corporis dejectione student submittere. Hinc Psalmista insinuans, qualiter adorare conveniat Altissimum : *Venite, inquit, adoremus, et procidamus ante Deum* (Psal. xciv, 6). Ille ergo veraciter Deum adorando procidit, qui agnita Conditoris sui magnitudine, terram se et cinerem ex intimo credit corde. Multum orantibus, frequenter etiam jejunantibus, multoque labore sudantibus talem nequaquam gratiam præ-

A stabit Dominus, qualem soli humilibus, alia teste Scriptura, quæ dicit : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam* (I Petr. v, 5).

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham. *Theaurus* dicitur, non ubi modica auri et argenti possessio, sed ubi infinita pretiosorum et desiderabilium quorumlibet habetur collectio : *Theaurus* enim a Græco *thesis* [*thesis*], quod Latine *depositio* dicitur, nomen sortitur. Electi igitur regi Sabaoth inclyto *thesauros aperiant*, dum bonæ conversationis meritum, sanctæ meditationis studium et perfectæ integritatis commercium, **72** non sibimetipsis, sed donis gratiæ ipsius attribuunt. Quæ profecto munerâ majestati divinæ offerenda omni homini, tam inopi suppetunt quam diviti, tam egenti sufficiunt quam abundantia, si tamen cui tribuendî deest facultas, bona non desit voluntas. Nam si bona suppetat voluntas, re exigua celorum comparatur possessio eximia, quia, ut beatus Gregorius dicit, *regnum celorum tantum valet, quantum habes, majoris siquidem pretii fuerunt duo mulieris viduæ minuta, quam opulenta divitum et potentum munera. Obtulerunt, inquit, ei aurum, thus et myrrham.* Per *aurum* cœlestis sapientiæ nitor exprimitur, quemadmodum per Salomonem dicitur : *thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis* (Prov. xx, 24). Quæ profecto sapientia, quia desursum est, ab eo utique, qui in superis habitat, postulanda est, sicut Jacobus hortatur apostolus : *Si quis, inquit, inquit, indiget sapientia, postulet a Deo* (Jac. i, 6). **C** *Thure* vero, quod divinis incenditur altaribus, orationis exprimitur virtus, Psalmista testante, qui ait : *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo* (Psal. cxl, 2). *Myrrha* autem, qua mortuorum corpora solent condiri, ne facile valeant putredine consumi, mortificatio designatur carnis, quæ fidelium conscientias temperare consuevit ab operibus mortuis. In *auro* igitur potentissimi regis vultum honorare student, qui sensum nulla prava intentione fuscatum Deo, exhibent, quem si veraciter obtinere cupimus apud Deum mundissimarum precum thymia jupiter est in ara cordis adolendum. Ut autem suave redoleant orationis incensa, continentia carnis, qua vitiorum putredines exterminantur, incessanter est admiscenda.

Potest etiam in *auro*, quod fulget cæterisque metallis supereminet, cordis intelligi devotio; *thus* vero, quod boni odoris fragrantiam præstat, bonæ operationis suavitatem significat; *myrrha* autem, qua mortuorum, sicut diximus, corpora condiuntur, ne putredine contabescant, veram cordis humilitatem præfiguratur. Hæc sunt tria illa pretiosa munera, omni homini ad veram salutem tendenti omnino necessaria. **73** *Aurum* quippe offerre est tota nos cordis devotione ad Deum et ea quæ Dei sum extendere. *Auro* vero *thus* adjungimus, dum bonam quam ad Deum habemus voluntatem, bonis operibus ostendimus, ut dicere cum Apostolo possimus :

Christi bonus odor sumus Deo in omni loco (II Cor. A II, 15). Auro et thuri *myrrham* adjungimus, quando neque pro bona nostra devotione, neque pro bona nostra operatione nobismetipsis aliquid tribuimus, sed soli Deo in vera cordis humilitate simpliciter ascribimus, dicentes cum Propheta : *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* (Psal. cxiii, 1). Non enim sufficit Deo *aurum et thus*, si desit *myrrha*; quia nulla nostra actio sine humilitate Deo est accepta. Hinc dicit propheta : *Omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes* (Isai. Lx, 6). Quod evangelista *myrrham* nominat, propheta *laudem* appellat, quia quicumque in semetipso carnales suos sensus ita mortificat, quod pro nullis suis meritis suam, sed Dei gloriam **74** quærit, hic vere *laudem Domino* an-

nutiat. Sequitur :
Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam regressi sunt in regionem suam. Electorum corda, dum in secreto conscientie cubili a mundi strepitu beato meruerunt *somno* sopiri, inter ipsa intimæ quietis silentia, fidelia accipiunt responsa, ut alio actionum itinere beatitudinis debeant patriam repetere. Debent siquidem humilitatis pede elationis gressum commutare, debent inobedientie tramitem per angustum detergere subjectio-

nis callem, ut humiles et subditi regni obtineant gloriam, qui rebelles et elati exsillii meruerunt ærumnam.
 Quia ergo utcunque agnovimus, quo actionum itinere ad patriam cœlestem debeamus redire, studeamus *viam* præsentis sæculi his operationum passibus ingredi, ut, mutato mortis hujus corpore, cum immortalis sæculorum Rege gaudere quandoque liceat immortalitatis regione per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XV.

IN EPIPHANIAM DOMINI SECUNDA.

Sacrosancta solemnitas,] quam hodierna die celebramus, Epiphania vocatur, quod Latine *manifestatio* seu *apparitio* interpretatur. Tres enim manifestationes sive apparitiones Domini in hac die solemniter recolimus, quibus in diebus carnis suæ manifestari et apparere voluit hominibus.

Prima apparitio vel manifestatio ejus facta est in primordio nativitatis ipsius, quando insolita novæ stellæ luce Magi illuminati, ipsius ducatu ad præsepe nati Salvatoris venerunt, et, adorato eo, aper-
 tis thesauris suis tria munera pretiosa, aurum, thus et myrrham ei obtulerunt. Secunda vero manifestatio vel apparitio facta est ad fluentia Jordanis anno Incarnationis ejus tricesimo, quando ipse creator et recreator omnium solus liber et mundus ab omni labe criminum inter alios peccatores venit ad Joannem, ut baptizaretur ab eo, ubi cœli aperti sunt ei, et vidit Spiritum Dei in columbæ specie descendentem et venientem super se, et vox facta est de cœlo, dicens : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui* (Matth. III, 17). Tertiam vero manife-

stationem in Cana Galilææ legimus esse factam, ubi in nuptiis convertit aquam in vinum, et manifestavit gloriam suam. Quæ omnia, licet diversis temporibus facta memorentur, in unum tamen diem collecta, Christiana devotione venerabiliter recoluntur.

Redemptor igitur noster, sicut omnia incarnationis suæ mysteria nostræ causa salutis operari disposuit, sic et trina hæc trinæ manifestationis vel apparitionis suæ miracula non propter se, sed propter nos in seipso ostendere et complere voluit, per quas non solum tunc, cum homo visibilis in carne visibili apparuit, corporaliter et visibiliter hominibus innoscere et manifestari voluit, sed per has corporales apparitiones sive manifestationes mystice præfiguravit et præsignavit, quomodo quotidie spiritaliter et invisibiliter homini **75** cuilibet beato seipsum manifestet, et per internæ visitationis suæ gratiam appareat, vel qualiter ipsum hominem beatum et electum in conspectu divinæ majestatis apparere oporteat.

Videamus ergo quis sit dies iste magnus et præclarus, trina Salvatoris apparitione vel manifestatione decenter adornatus et sanctificatus. Dies iste præclarus et sanctificatus est homo quilibet salvandus, qui stella supernæ illustrationis et visitationis illuminatus, abjectis sæcularis vitæ tenebris stella ducente, divina, inquam, gratia præveniente, Christi quærit et invenit præsepe. Per præsepe spiritalis vitæ conversatio non injuste accipitur, tam propter stabilem disciplinæ observantiam, quam districtæ custodiæ rigorem ac perpetuæ clausuræ circumseptionem, nec non propter alia quam plurima spiritalium artium instrumenta, quibus cum summa providentia laudabilis illorum vita adornatur, et, ut ita dicam, firmiter præsepitur, qui in summa cordis et corporis quiete Deo servire nituntur. Quotquot ergo illi beati sunt, qui cum fidelibus Magis non jam transitoria stellæ visibilis luce, sed incomprehensibili et invisibili divinæ inspirationis gratia illuminati ad Christi præsepe, ad rigorem dico spiritalis militiæ veniunt, hi procul dubio Jesus in præsepi, in congregatione, inquam, fidelium, spiritali institutione digne et laudabiliter inventum, suaviter cubantem et quiescentemveniunt. Horum igitur beatorum hominum præsepi Dominico desiderabiliter accubantium dignissimo conventui, si Deo donante bonus aliquis magister et rector præsideret, ibi vere et satis digne dici valeret quod evangelista ait : *Invenerunt puerum cum Maria matre ejus.*

Interea quicumque se, ut dictum est, divinitus illuminatum cognoscit, nequaquam sufficere sibi credat quod ad præsepe Dominicum venit, quod ad desideratum spiritalis vitæ propositum jam transivit, nisi etiam trium Magorum exemplo tria munera pretiosa, *aurum, thus et myrrham* devote offerat Christo. Per *aurum* non incongrue accipitur veritatis cognitio, per *thus* bonæ operationis devotio

per *myrrham* laudis humanæ mortificatio. *Aurum*, quod est veritatis cognitio, homo conversus debet offerre Deo, ut eminenti spiritalis intelligentiæ fulgore illustratus sciat reprobare malum et eligere **76** bonum, discernere inter verum et falsum cognoscat, quid sit agendum, quidve vitandum intelligat, et provido circumspectionis oculo considerat ac perpendat quid sit quod conspectui divini majestatis placeat, vel quid sit quod ei displicere et oculos ejus offendere valeat. Sed quia homini salvando nequaquam sufficit veritatis cognitio, necesse est ut et *thus*, quod est bonæ operationis devotio, voluntarie Domino offerat, ut veritatem, quam interioris sensus intelligentia cognoscere meruit, etiam bonis operibus exercere et complere studeat. Et quicumque per bonæ actionis studium **B** Christo devotus existit, suavissimam boni odoris fragrantiam de se sæpius emittit, quo non solum Deus delectatur, sed etiam plerique hominum laudabilis et virtuosæ conversationis ejus odore respersi salubriter ædificantur et reficiuntur, dum illorum exemplo terrena despicientes magis magisque amore virtutum et cœlestis patriæ desiderio accenduntur.

His duobus muneribus, auro, id est veritatis cognitione, thure, hoc est bonæ operationis devotione rite Deo oblatis, restat ut et *myrrham*, per quam intelligitur laudis humanæ mortificatio, offerre meminerit, sine qua perfectionis culmen nequaquam conscendere poterit. Cum enim veritatis cognitionem per bonæ operationis exercuerit devotionem, debet laudis humanæ appetitum penitus in se mortificare, ne quando elationis vitium ei subrepat, quo pro bonis operibus suis ab hominibus laudari et magnificari quærat.

Hæc eadem tria munera, quæ evangelista narrat, electus Domini propheta Isaias satis aperte commemorat dicens: *Omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes* (Isai. lx, 6). Hoc in loco evangelista et propheta bene sibi invicem concordare videntur, quia ubi evangelista nominavit *myrrham*, ibi propheta suppresso nomine *myrrhæ*, *laudem Domino annuntiantes* mystice prænotavit, et per hanc laudis humanæ mortificationem designatam evidenter quodammodo exposuit, ostendens et quasi commonens, ut homo bonis operibus deditus propriam laudem penitus mortificando, nihil suis viribus suisque meritis attribuat, sed *laudem Domino annuntians* soli solius **77** Dei gratiæ totum, quod est, humiliter ascribat. Unde bene dicit: *omnes de Saba venient*. *Saba incendium* interpretatur. Nam de incendio divini amoris venit, si homo beatus hæc tria trinæ virtutis munera digne Deo obtulerit. Nisi enim igne divini amoris incendatur et inflammetur, nec veritatem cognoscere, nec per bonæ operationis devotionem Deo placere, nec laudis humanæ mortificationem in seipso habere merebitur.

Quicumque ergo est ille homo beatus, in quo Deus

primæ manifestationis vel apparitionis suæ mysterium tam misericorditer operatur, quem stella sua, id est supernæ visitationis suæ gratia illuminatum, ad præsepe spiritalis, inquam, vitæ propositum perducere dignatur, quemque incendio sui amoris ita ardescere facit, quod tribus prædictis trium Magorum mysticis muneribus in conspectu Conditoris sui apparere satagit, in illo etiam felici et fideli homine secundam suæ manifestationis et apparitionis gloriam declarabit, quæ facta est ad fluentia Jordanis, ubi baptizato Domino cœli aperti sunt ei, et vidit Spiritum sanctum Dei in columbæ specie descendentem et venientem super se, et vox facta est de cœlo, dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*.

Per fluentia Jordanis, quod *descensus* interpretatur non immerito accipere possumus ultimum vitæ finem cujusque hominis, qui ab ortu suo quotidie descendit et defluit ad mortem. Ad hunc descensum, id est ad finem vitæ cum electus quisque venerit, cum carnis debitum exsolverit, et mortalis vitæ miseria transierit, tunc vere cœli aperientur ei, et in columbæ specie videt venientem super se Spiritum Dei, quia tunc perpetua et inestimabili miræ dulcedinis et mansuetudinis gratia perfusus et repletus ad instar columbæ in perpetuum erit sine felle, sine omni amaritudine. Multi etenim sancti et justi in hac vita multimoda et diversa sæpius accipiunt sancti Spiritus charismata, juxta quod apostolus Paulus ait: *Alii quidem per Spiritum datur sermo scientiæ, alii autem sermo sapientiæ secundum eundem Spiritum* (I Cor. xii, 8). Sed tamen in columbæ specie plenarie non possunt habere Spiritum sanctum. Quantumcunque enim igne divini amoris incensi fortiter interius ardeant, quamvis præclaris virtutum meritis ornati exterius resplendeant, quamvis in benedictionibus **78** dulcedinis a Deo copiose præveniantur, tamen quandiu portant corpus corruptibile, quod aggravat animam, sæpius amaricari et vitii ac peccatis in semetipsis irasci compelluntur.

Nonnulli etiam sanctorum, zelum habentes justitiæ, impios quosque et rebelles graviter insequendo plerumque vindictam inferunt, sicut de electis et præelectis Domini prophetis Moyse et Elia legitur, qui, zelo rectitudinis inflammati et armati, maximam in diebus suis iniquorum hominum multitudinem occidendo prostraverunt. At electorum animæ, deposito carnis onere ex angustiis laboriosi hujus certaminis liberatæ, cum cœlis apertis in illam jucundissimam æternæ pacis visionem fuerint translatae, tunc demum in columbæ specie Spiritum sanctum plenarie accipiunt, quia inundanti divini dulcedinis rore perfusæ, perpetuæ simplicitatis et mansuetudinis gratia dotatæ, nunquam amplius aliquo felle amaritudinis vel contra seipsos, vel contra alium quemlibet moveri poterunt.

Ergo cuicumque post mortem suam sic cœli aperiantur, et Spiritus sanctus in columbæ specie dabitur, ille etiam dulcissimam hanc æterni Patriæ

vocem audire merebitur : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Non dicit : Hic est servus meus vel ancilla, sive mercenarius, quia servus vel mercenarius mercedem quidem pro servitute sua a Domino suo accipit, hæreditatem vero nunquam accipiet vel possidebit. Sunt enim plerique in hoc sæculo, qui non pro æternis, sed pro temporalibus bonis Deo serviunt, qui etiam servi et mercenarii mercedem, non filii hæreditatem accipiunt, dum terrena voluptate et prosperitate pro libitu suo utuntur, dum divitiis, potestatibus et honoribus inflati secundum desideria cordis sui extolluntur. Hunc vero beatum et præelectum hominem, quem tam mira et inæstimabili dignatione intra sinum incomprehensibilis et inexhaustæ suavitatis suæ suscipere dignatur, ineffabili paternæ pietatis voce emissa dulcissimis et jucundissimis his verbis alloquitur : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. *Hic est, inquam, Filius meus dilectus*, cohæres regni mei perpetuus, qui mihi non servili timore, sed filiali amore cum amabili dilectæ mihi humilitatis honore semper adhæsit et servivit. *In quo mihi bene complacui*, 79 *cujus vita et conversatio bene placita meo erat conspectui, qui in omnibus operibus suis non propriæ laudis honorem, sed solam nominis mei laudem et gloriam quæsivit. Felix homo et vere beatus, cui sic cœli aperiuntur, et Spiritus sanctus in columbæ specie datur, qui tam paterna et desiderabili æterni Patris voce extollitur et collaudatur.*

Ad tantæ dignitatis et beatitudinis gloriam ille talis pervenire poterit, qui in hac peregrinatione constitutus ad fluentem Jordanis assidue accurrit, qui memoriam mortis suæ ad mentem semper reducit, semper se defluere ad mortem recolitur, qui innumerabiles laboriosæ hujus vitæ calamitates et miserias perpendens et considerans, assidua lacrymarum fluentia de humili corde producit, quique compunctione, quæ de invisibili internæ inspirationis dulcedine procedit, sic se mundare et purificare conatur, ut peccatis et vitiis funditus moriatur. In quocunque igitur electo et Deo dilecto homine hæc secunda Domine manifestatio vel apparitio tam gloriose adimpletur, in illo haud dubium tertiæ manifestationis gloria gloriosius perficietur, quæ facta est in nuptiis, ubi aqua in vinum conversa divinitatis manifestata est potentia.

Hoc jucundum et gloriosum divinæ manifestationis miraculum veraciter in homine adimplebitur, cum generali resurrectione consummata electorum multitudo ad cœnam nuptiarum Agni invitabitur. Sicut in nuptiis sæcularium duæ principales personæ convenire solent, sponsus scilicet et sponsa, ita et in cœlestibus nuptiis duo conveniunt, sponsus Christus et sponsa Ecclesia, ubi sanctorum animæ receptis diu desideratis corporibus suis beatæ immortalitatis et incorruptionis gloria coronabuntur, ac immortalis perpetuæ incorruptionis sponso æternæ desponsationis arrha copulabuntur.

In his nuptiis et in hoc amœno convivio beato-

rum omnium, cum capite suo Christo mensæ cœlesti participantium, vere convertitur aqua in vinum. Aqua frigida et insipida est materia, et pene nullum bibenti vigorem præstat; vinum vero calidum, fervens et forte, bibentem confortat et exhilarat. Sic spiritus et animæ justorum, si quid forte prius aquosum, ut ita dicam, vel invalidum 80 cogitabant, cum adhuc insipidam et infirmam corruptibilis corporis materiam in pulvere terræ putrescere ingemiscebant, et ad hanc recipiendam toto desiderio suspirabant, jam tunc in vinum convertetur, hoc est in ferventissimum divini amoris et ineffabilis dulcedinis saporem transferetur, et sicut qui a vino fuerit inebriatus a suo sensu alienatur, sic electi in illa æternitatis gloria ab ubertate cœlestium gaudiorum inebriati et insatiabili divinæ visionis satietate saginati, cum corpus suum, quod corruptibile erat et mortale, immortalitatis veste indutum, factum fuerit spiritale, evacuato omni carnali sensu, nihil ultra terrenum imaginarium sentiunt aut sapiunt, unus cum Deo spiritus effecti, totum sensum suum et affectum in Deum transferunt.

In hoc perenni convivio vere et perfecte adimpletur et persolvitur istud dilectionis præceptum, quod ipse Dominus commendat, dicens : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua* (Marc. xii, 30). Nam salva fide et sano intellectu, ut credo, dicere valeo, quod electi Domini apostoli Petrus et Paulus, alique sancti, quorum beatæ animæ, licet jam in illa cœlesti perpetuæ pacis visione pausantes inenarrabilis lætitiæ perfruantur jucunditate, tamen quandiu corpora sua a se disjuncta, et in sinu terræ recondita recolunt, præceptum istud plenarie et perfecte adimplere non possunt. Licet enim, ut dixi, in ipso incircumscriptæ claritatis radio acutam oculorum aciem figant, quamvis fortiter in amore Conditoris et Redemptoris sui ardeant, ex toto tamen corde, et in tota anima, et in tota mente, tota, inquam, cogitatione, tota intentione, tota memoria dilectioni ejus pleniter quodammodo inhærere nequeunt, quia ab ipso, ut ita dicam, immortalitatis et incorruptionis auctore aliquantulum cogitatione declinant, cum corpus suum jam in pulverem redactum resumere cogitant, et quod in terris particeps fuit laborum, in cœlis particeps fieri præmiorum toto affectu desiderant. Cum vero cœlestes istæ, de quibus præmissimus, nuptiæ in domo Domini regaliter celebrantur, et eo modo quo prædixi, aqua in vinum conversa fuerit, cum caro frigida et fragilis nullum in se pridem habens saporem, in vinum, id est in vigorem 81 æternæ fortitudinis conversa, spiritalis et immortalis effecta, saporem et fervorem divini amoris in se habere cœperit; tunc vere et perfecte Conditor noster ab omnibus electis suis ex toto corde, in tota anima, in tota mente diligitur; quia tam indissolubili charitatis vinculo ei conjunguntur et conglutinantur, quod nihil ultra cogitare vel desiderare possunt aut volunt nisi ipsum, quem ar-

denter et insatiabiliter intuentur et inspiciunt. **A** tionibus hujus mundi, surge, quasso, surge a malis;

Ibi etiam vere et plenarie illud perficitur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Proximi sunt sibi invicem omnes electi, specialiter tamen proximum unicuique erit corpus proprium. Nam cum ipsum corpus, quod propter ingentem sibi corruptionis miseriam aliquando odio habuit in hoc sæculo, a cujus pondere et vinculo sæpius concupierat dissolvi et esse cum Christo, jam cœleste immortale et incorruptibile factum reinduerit, nihil sibi tam proximum, tam unicum dijudicans, toto illud affectu amplectitur, fovet et diligit.

Nos ergo, qui quandiu in hoc mundo constituti peregrinamur a Domino, etiamsi aliquando bonis actibus intenti transitoria despiciamus, et æternæ bonæ patriæ per contemplationis gustum contingere studemus, tamen quia sicut magi illi, adorato Domino, in regionem suam reversi sunt, ita et nos in regionem nostram, in regionem, inquam, corporeæ fragilitatis nostræ sæpius revertimur, cum in reficiendis cibo vel somno corporibus naturali necessitate providere compellimur, humiliter deprecemur Dominum, ut ad æterna cœlestium nuptiarum gaudia perducere dignetur ipse Sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæculorum sæcula. Amen.

82 HOMILIA XVI.

IN EPIPHANIAM DOMINI TERTIA.

Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est, quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos, super te autem orietur Dominus, et gloria ejus in te videbitur (Isa. Lx).

Sicut in plerisque sancti Evangelii locis, quo ordine, qua vitæ perfectione ad vitam ingredi debeamus, plenissime edocemur, sic etiam in nonnullis prophetarum dictis quædam ad nos sit exhortatio, quæ nos æque instruit, quo tramite, qua serie dimissis tandem per satisfactionem peccatis, ad virtutum perfectionem tendere debeamus. Sunt namque quædam sacræ et evangelicæ lectionis verba, quæ sicut omni perfectione sunt plena, sic non aliud quam quæ perfectionis sunt, suggerunt et insinuant. Et sicut evangelica, sic etiam, ut dixi, prophetica eloquia plerumque non aliud quam de morum correctione et vitæ perfectione loqui exhortari nos videntur. Unde prophetica hæc lectio salubris quædam exhortatio, quæ totius conversationis nostræ ordinem præscribit, et ad unamquamque animam, quæ in peccatis diu sorduit, convertitur, dicens:

Surge, illuminare, Jerusalem. Nomine *Jerusalem*, electa et salvata quælibet anima potest designari, quam prævidit et prædestinavit Deus Pater futuram quandoque ad supernæ pacis visionem. Huic per prophetam, imo per ipsum prophetarum Dominum dicitur: *Surge et illuminare*. Ac si aperte dicat: Fecisti tibi quietem quamdam in vitiis et delecta-

et cum surrexeris a malis, *illuminare* in bonis meis.

83 Quod idem Paulus hortatur, dicens: *Surge, qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus (Ephes. v, 14)*. Ecce quomodo concordant propheta et Apostolus. Ecce quomodo uterque dormientes exsuscitat. Ille dicit: *Surge et illuminare*. Iste dicit: *Surge, qui dormis, et illuminabit te Christus*. Dormit, et valde male dormit, qui carnalibus concupiscentiis non resistit; mortuus est qui deliciis et illecebris concupiscibilium hujus mundi captus, diu diuque in peccatis perseverando, mortem animæ incurrit. Quisquis ille est, tuba Domini sermonis evocatus et excitatus surgat mala priora relinquendo, illuminetur bona faciendo.

B Et quia inter multa unum est necessarium, quod nisi fiat, surgere homo non potest, illuminari non potest, bene additur, *quia venit lumen tuum*. Lumen istud lumen est perfectæ suimet cognitionis, quæ vere mala cognoscere et scire, quia mala sunt, quæ fecit, incipit, revocans in memoriam et modum et numerum facinorum suorum. Et nisi hoc lumen cognitionis veniat, surgere, et illuminari non valet. Post acceptum lumen cognitionis, quæ perfecte consideratur qualitas et quantitas criminum, restat jam, ut fideliter constiteatur quia confiteri peccata est gloria illa, de qua mox subinfertur:

Et gloria Domini super te orta est. Et non incongrue per *gloriam* confessio peccati, quia valde Dominum glorificat, qui spe indulgentiæ peccata sua confitetur, Deo in oratione et confessori in confessione. Unde Josue dux ille Israelitici populi Achan illum, qui de furto anathematis tulerat, de confessione peccati admonuit: dicens, *fili, da gloriam Deo (Josue vii, 19)*. In eo, quod ait, *da gloriam Deo*, confessionem peccati significabat, quia magna est gloria Domini confessio peccatorum, et post confessionem remissio peccatorum. Nam etsi in hoc mundo gloria est medici, curatio ægroti, quanto magis veri et cœlestis medici Jesu Christi honor est et gloria, cum animarum adhibuerit medicinam, et perfectam peccatoribus contulerit sanitatem?

Quia vero non sufficit, confessio peccatorum, nisi satisfactio adhibeatur, **84** statim de satisfactione admonemur, dum subjungitur: *Quia ecce tenebræ operient terram*. Quid per *tenebras* nisi corporis adversitates? Quæ sunt corporis adversitates nisi vigiliæ, jejunia, flagella, frigus, nuditas, fames et sitis? Hæc omnia valde necessaria sunt corpori. Et hæc *tenebræ*, id est istæ adversitates *operire* debent *terram*, quia postquam vero corde, fideli sermone peccata sua homo confessus fuerit, duris satisfactionibus coram Deo debet operire, quidquid in terra sua, id est in terreno corpore deliquit.

Post istas tenebras, corporales scilicet afflictiones, operiat necesse est *et caligo populos*. Per *caliginem* amaritudo poenitentiae, per *populos* sensus rationales possunt intelligi. *Operit caligo populos*, quando sensus rationales in vera poenitentia amar-

cantur. Et quare dico *sensus rationales*? Ideo dico rationales; quia valde est rationale, non invitam, aut coactam, sed, sicut debitam, sic etiam spontaneam et devotam ex toto cordis affectu amaritudinem pœnitentiæ Deo exhibere. Sunt enim nonnulli tam in sæculari quam in spiritali vita positi, qui pœnitentiam quidem exhibent, sed tanta ingratitude, ut magis exhibeatur necessitate quam bona voluntate. Hi tales non bene caligant, quia non bene tristes, non bene mœrentes sunt ex pœnitentia sua, quia pœnitentiam suam sine cordis dilectione faciunt. Electi autem semper intrinsecus rationabiliter caligant, quia pro omnibus, quæ commiserunt, dulce est eis crebram et devotam amaritudinem pœnitentiæ habere. Et pulchre per caliginem pœnitentiæ amaritudo accipitur, quia quasi quædam gravis est caligo, deliciis et voluptatibus mundi abrenuntiare, gaudia vitæ præsentis fastidire, nunquam permittere superbiam in suo sensu aut verbo dominari, sed in humili et contrito corde et mœrenti spiritu persistere. Qui sic surrexerit a malis, et illuminatus fuerit in bonis qui gloriam Deo in confessione dederit peccatorum, qui tenebris, duris scilicet satisfactionis terram suam operuerit, qui pro omnibus, quæ fecit, rationabili pœnitentia caligare studuerit, fiet de eo quod subjunctum est:

Super te autem orietur Dominus, et gloria ejus in te videbitur. Dominus 85 nomen est timoris. Et non inconvenienter, verbum hoc quod timorem resonat, spiritum timoris significat. Ille spiritus timoris, *super*, hoc est in superiori cordis *orietur*, quia quanto in vera humilitate peccata sua cognoscunt, tanto magis Deum, quem peccando offenderunt, timere incipiunt. Spiritum autem timoris sequitur spiritus amoris, quem sequenti verbo designare videtur, cum dicit: *Et gloria ejus in te videbitur*. Per gloriam Domini spiritus amoris accipitur, ad quem de spiritu timoris homo transit, dum non modo timore, sed filiali dilectione dolet et gemit, in quibuscunque se Deum offendisse meminit, cujus spiritus indicibili tactu intrinsecus collustratus, plena Dei et proximi dilectione flagrabit. Quæ gloria Domini in te, quicunque es, *videbitur*, quia talis dilectio et suavitas cordis videbitur a Deo, videbitur ab angelis, quia congratulantur; videbitur ab hominibus, quia accepta et amabilis est bonis hominibus. Cum sic gloria Domini in electis videbitur, licet sine peccatis vivere nequeant in hoc mundo, fieri tamen potest, ut impleatur in eis quod sequitur:

Et ambulabunt gentes in lumine tuo. Gentes vitia sunt. Si per gentes vitia, quomodo, quæso, hoc dictum æstimamus, quod *gentes ambulabunt*? Ambulare est suaviter incedere. Unde etiam equus ille ambulatorius dicitur, qui suaviter et leniter incedit. Itaque quia gentes vitia esse diximus, *gentes*, id est vitia in bonis et justis quasi *ambulabunt*, dum non illo impetu, quo prius impugnabant et dejiciebant eos, adversus eos prævalebant, et quamvis ad perfectum, quoad vivunt, vitiis carere nequeant, et

semper impugnentur, nunquam tamen expugnantur. Et adhuc apertius dicam, *gentes in lumine ambulabunt*, quando is, qui aliquando oculos ab illicito visu, aures ab inutili auditu, linguam a maliloquio temperare vix aut nullatenus potuit, omnibus jam membris coercitis, ab omnibus, in quibus offendere Deum potest, ipso Deo adjuvante, sese metiri et coercere potest.

Sed et *reges ambulabunt in splendore ortus tui*. In *regibus* exteriores sensus potes accipere, qui tunc bene regum **86** nomine censentur, cum per ipsos totum corpus hominis ad justa et laudabilia, ac Deo placita opera regitur et deducitur. Ne autem quisquam de se præsumat, quasi a se aliquid habeat, subjuncta sunt verba hæc, *in lumine, in splendore ortus tui*. Per hæc tria opus totius sanctæ Trinitatis arbitror posse intelligi, in *lumine* Spiritum sanctum, in *splendore* Filium Dei, in *ortu* Deum Patrem. Est *lumen* Spiritus sanctus, qui nos illuminat, quia ipsius donum, ipsius est opus, ut bene vivamus. Est *splendor* Filius Dei, Verbum Dei Patris, qui nos intrinsecus de Verbi sui splendore doceat, quid agere, quid cavere debeamus. Est Deus Pater *ortus*, quia ipse est, de quo procedit lumen istud, et de quo oritur splendor iste.

Sed quia totum tempus vitæ nostræ in tentationibus est, et quanto quilibet electi in virtutibus elevantur, tanto ab inimicis, malignis videlicet spiritibus acrius impugnantur (ex die enim qua nascimur usque in diem quo morimur, semper insidiantium nobis invisibilium hostium tentationes patiemur), docet Spiritus sanctus per prophetam Jerusalem illam, beatam scilicet animam, quid inter ipsas tentationes agere, quomodo contra insidiantes hostes sese præmunire debeat, dicens: *Leva in circuitu oculos tuos, Jerusalem, et vide. Omnes isti congregati sunt, venerunt tibi*. Quinam sunt, qui in *circuitu* nostro sunt nisi illi, de quibus Propheta: *In circuitu, inquit, impii ambulant (Psal. xi, 9)*. Sunt enim impii illi adversarii nostri semper et ubique in *circuitu* nostro, actum et habitum nostrum diligenter considerantes, si visus impudicus, si lingua lasciva, si inutilis auditus, ut per hæc exteriora veniant ad interiora. Qui etsi non possunt supersedere, sunt tamen circumsedentes, insilientes, insidiantes. Et idcirco, quoniam ita sunt in *circuitu* nostro, levandi sunt oculi. Duo sunt oculi, quos habere et levare debent electi. Unus oculus est intellectus in lectione, alius oculus est affectus in oratione. Hi duo oculi valde sunt necessarii, ut videlicet intelligatur quid bonum est in lectione, et rapiatur affectus cordis ad sapiendum Deum in oratione.

87 Si enim habuerit quis oculum intelligentiæ, postulet a Deo in oratione, ut hoc, quod jam intelligit, bonorum operum exercitio adimplere possit. Et hi duo oculi levandi sunt contra eos qui in *circuitu* nostro sunt, quia ne prævaleant adversus nos, assidue occupari debemus ad intelligendum in

lectione et ad sapiendum Deum Deo approximare in mentis contemplatione, et oratione. Et bene dicit, *leva, et vide*, quia semper circumspicere oculos cordis habere debemus, ut nunquam secure agamus, quia securitas mater est negligentiae, et ex ipsa negligentia, si non respiscatur, aeternae mortis judiciaria accedit sententia. Cur vero levare oculos sic in circuitu et videre debeamus, docet nos adhuc Spiritus sanctus, cum subjungit :

*Omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Isti pronomen est demonstrativum. Et per hoc verbum illi invisibiles inimici nostri possunt designari, quia etsi sint invisibiles, sunt tamen semper nobis praesentes, nunquam recedentes, sed semper se intus per invisibiles impugnationes demonstrantes. Et bene ponit duo haec, omnes isti, quia quot et quanti spiritus, qui nos fatigent, qui nos diversis immisionibus suis impetant, debemus videre, debemus sollicitate et diligenter pensare, et ab eis cavere. Et quare dicuntur congregati? Propterea, quia vicissim sibi succedunt, et dum ab uno vitio quies liberatur, mox ab alio impugnatur. Attamen, si tu, quicumque es, o Jerusalem, non movearis, si non cedas, si non vincaris, omnes isti congregati venerunt tibi. Ad quid, inquis, venerunt mihi? Ad gloriam. Certe si Job tentatus non esset, ad tantam gloriam non pervenisset, sed, quia mala sustinuit, et patienter tulit, a Deo testimonium et laudem accepit quod non esset vir similis ei super terram. Sic omnis anima, quae omnes istos congregatos sustinuerit, et eorum insultationibus cedere noluerit, ipsa tentationum tolerantia veniet ei non ad confusionem, sed ad gloriam, et aeternae remunerationis coronam. Hinc arbitrari esse quod in vespertinis et matutinis laudibus hoc capitulum ita frequentatur, quia hoc magis necessarium est quam aliud quod in hac lectione continetur, ut semper **88** meminerimus levare oculos, et videre congregatos istos, ne seducant, ne abducant nos, sed ut illorum tentatio fiat nobis gloria et remuneratio. Ut autem ad tantam gloriam perveniamus, quatenus in tentationibus nostris victores inveniamur, duo quae sequuntur, totis viribus sunt appetenda.*

Filii, inquit, tui de longe venient, et filiae tuae de latere surgent. In filiis, qui fortes sunt, accipi possunt affectus contemplationis, in filiabus vero, quae de latere surgunt, bona opera corporis. Filii illi, id est, affectus contemplationis bene dicuntur de longe venire, quia dulcedo caelestis non nisi de longe, hoc est, de caelestibus venit. Vel sic venit de longe, quia ad hanc non nisi diutino pervenitur labore. Surgunt et filiae de latere. Quia de latere Adae fabricata est Eva, bene per latus caro valet intelligi, per quam bono instare debemus operi. Quidquid enim in vigiliis, in jejuniis, aliisque laboribus Deo persolvimus, hoc totum de carne nostra exhibemus. Unde quia sunt opera tam spiritus quam carnis, juste per filios affectus contemplationis, per filias, quae infirmiores sunt, opera designantur carnis. Filii itaque de longe

veniunt, cum electis de sursum mittitur celsitudo contemplationis; surgunt filiae de latere, cum post contemplativam dulcedinem agiles sunt et strenui in laboribus bonae operationis.

Nec praetereundum quod in nonnullis codicibus legitur: *Filii tui de longe venient, et filiae tuae lac sugent. Lac cibus est infirmorum. Et non injuste per lac infirmi designantur. Lac debent infirmi sugere quia si ad perfectionem contemplationis ascendere nequeunt, bona tamen opera agere possunt. Filiorum autem, id est perfectorum est solidus cibus, qui cibum illum et gustum internae dulcedinis a Deo et in Deo suscipiunt, per quem cibum ad omnia toleranda fortes et validi fiunt. Levatis oculis, collectis filiis, hoc est affectibus contemplationis, surgentibus filiabus de latere, id est operibus sanctis exhibitis et perfectis cum corpore, ad eminentiorem surgunt profectum juxta quod subjungitur :*

89 *Tunc videbis et afflues, et mirabitur et dilatabitur cor tuum. Quid videbis, et quomodo affluet? Videbit per intelligentiam, affluet per doctrinam, quia, etsi nunquam in locum doctoris assumitur, videre tamen potest per intelligentiam, affluere potest per doctrinam. Quia omnis Christianus, qui recte vivit, et alium nescientem, in quantum potest, vita et verbo instruit, bene per doctrinam affluit. Tunc mirabitur, et dilatabitur cor tuum. Mirabitur in aliorum profectu, dilatabitur in proprio affectu, et quanto plus in aliorum profectu laboraverit, tanto magis dilatabitur, quia majoribus et excellentioribus a Deo muneribus ditabitur.*

Quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, inundatio camelorum operiet te. Per tria haec, mare, gentes, camelos, tria quaedam possumus intelligere; per mare cogitationes, per gentes verba, per camelos opera. Et bene per mare cogitationes exprimuntur, quia sicut mare semper in motu est exeundo et recurrendo, sic etiam cogitationes semper sunt in motu, nunquam quiescunt, modo illa, mox ista tractando et retractando. Unde etiam proprie ad mare positum est multitudo maris, quia sicut multiplices et innumerabiles sunt stillae et aquae maris, sic infinita sunt quae cogitamus, quae corde circumferimus. Haec multitudo maris, id est infinita cogitationum turba ad te, o Jerusalem, convertetur, quando collectis totis sensibus tuis te ipsum veraciter consideras, discutis et examinas.

Sed et fortitudo gentium veniet tibi. Diximus per mare quod mutum et sine animali sensu est, cogitationes posse significari; per gentes autem, quae ratione utuntur, verba non incongrue posse significari. Ad hoc bene ponitur fortitudo, quia sive bonum, sive malum sit, quod agitur, fortitudine opus est, et semper teritur locutione, quidquid postmodum perficitur in operatione. Haec fortitudo gentium veniet tibi, quaecumque es, beata anima, ut recte et perfecte peccata tua confitearis, quia profecto magnum donum Dei est hanc habere fortitudinem

dinem, ut fideliter et veraciter **90** quisque peccatorum suorum confiteatur turpitudinem. Multi enim cognoscunt peccata sua, sed ex infirmitate et fragilitate quadam pudet eos confiteri quod cognoscunt.

Post multitudinem maris, post fortitudinem gentium, *inundatio camelorum operiet te*. Camelus ex parte animal est mundum, ex parte immundum; ex ea enim parte qua ruminat, animal est mundum, ex ea parte, qua fissam unguam non habet, immundum. Possunt per camelos opera designari, quæ ea parte sunt munda, qua ruminamus, hoc est qua peccata nostra lugemus, et confitemur Deo in oratione. Sunt ea parte immunda, qua unguam non findimus, hoc est, quo non recte cum Deo dividimus, sed plus ea quæ mundi sunt, quam ea quæ Dei sunt, plerumque diligimus, et magis propriæ voluntati quam divinæ deservimus. Hos camelos, opera scilicet nostra *operire* debet *inundatio*. Quænam inundatio? Ubertas utique lacrymarum, per quarum inundationem immunda pars operum ad veram tendit et pervenit munditiam et innocentiam. Sed quinam, quæso, sunt, qui hoc facere possint aut debeant? Audi in consequentibus.

Dromedarii Madian et Epha. Dromedarii veloces sunt cursores. Interpretatur autem Madian *iniquitas*, Epha *effundens*, vel *resolutus*. Nos, fratres, nos dromedarii illi, scilicet veloces cursores esse debemus, quia non tarde, non segniter, sed omni velocitate et festinantia pro posse nostro effundere et ejicere nos oportet, tum in confessione, tum in oratione, omnem quam fecimus iniquitatem et injustitiam.

Sed per tria hæc, multitudinem maris, fortitudinem gentium, inundationem camelorum, tres, qui sunt in spiritualis vitæ proposito, ordines possunt designari. In *multitudine maris* homines simplices et idiotæ, in *fortitudine gentium* milites, in *camelis* canonici et sanctimoniales. Et non incongrue, per *mare*, quod mutum est et innumerabile guttis aquarum, innumerabilis illa multitudo hominum conversorum accipitur, qui ante Christo sunt fœderati, **91** quam [f. quanquam] mundi hujus actibus fœdati. Quorum licet parvum sit ingenium, et magna eos non detineat doctrinæ scientia, in ipsa sui simplicitate, multum Deo placentes, omne, quod possunt, in quiete et silentio probabiles exhibent obedientia. Hæc multitudo maris tunc convertetur, quando talium hominum multitudo quotidie ad Deum conversa, Deo placitam exhibet vitam. Sed et *fortitudo gentium* veniet, cum fortes et potentes tyranni et milites hujus sæculi de militiæ actibus, in quibus coram Deo sorduerant, transeunt ad bonam militiam Christi; qui quanto in malis scele-rationes et nominatiores, tanto postmodum ad Deum conversi, in virtutibus et bonis actibus fiunt eminentiores et laudabiliores. In *camelis* autem, qui ex parte mundi et ex parte sunt immundi, ordo clericorum et sanctimonialium accipitur; qui ea parte sunt mundi qua doctrinam et scientiam

A sacræ Scripturæ habent, ea vero parte immundi quæ occulte peccaverunt et peccata eorum in notitiam hominum non pervenerunt. Hos *operiet inundatio*, cum seipsos humiliter recognoscentes bonorum conversorum adunati consortio, quidquid illud est, quod commiserint, illicitum assidua hoc operiunt inundatione lacrymarum. Sequitur:

Omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes. Qui omnes, nisi qui, superatis atque devictis temptationibus, usque ad finem vitæ suæ bene certaverunt, indefesse curerunt? Quibus congruere videtur hoc quod et in fine hujus Lectionis habetur: *Omnes, inquit, de Saba venient*. Saba interpretatur *captivitas*. Et quid est totum tempus vitæ istius, nisi flebilis et dura quædam captivitas? Sumus enim nos, quondam cives celestis Jerosolymæ, filii captivi Babylonis, sed soluto post mortem jugo captivitatis, quotquot ad vitam sunt prædestinati, **92** *Saba veniunt*, quia liberi et securi ad patriam et ad terram suam, unde nunc peregrinantur, transibunt. Sed, nunquid illo vacuis manibus properabunt? Minime, quia *aurum et thus* deferunt. Quid per *aurum*, nisi pura devotio et munda voluntas cordis; quid in *thure*, nisi bonus odor bonæ operationis? His muneribus unaquæque anima, deposito carnis onere, ad regem suum Christum ingreditur, quia aut aurum aut thus afferre debet: *aurum*, hoc est puræ devotionis et munde voluntatis diligentiam; *thus*, id est bonæ et perfectæ operationis fragrantia, quæ odor suavissimus erit coram Domino et acceptabilis, ut merito audire mereatur a Domino: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus* (Gen. xxvii, 27)

His muneribus oblati, quia per se nihil se potuisse vident, sunt semper *laudem Domino annuntiantes*, illum donatorem præmii, illum coronatorem meriti perpetuo pronuntiantes. Ex parte enim nunc Dominum laudamus, ex parte non laudamus. Ex parte laudamus, quando in ipsa pressura et fragilitate carnis positi, laudamus quod credimus; ex parte non laudamus, quando in ista sæcularia et peritura defixi, carnis desideriis satisfaciendo, ab amore Dei recedimus. At cum *de Saba* venerimus, id est cum de captivitate ista translati fuerimus, perfectam laudem, quæ fastidium non habebit, Domino annuntiamus, quia semper hunc possumus laudare, quem semper ibi possumus amare. Ad hanc laudem semper annuntiandam perducatur nos sponsus Ecclesiæ Dominus noster Jesus Christus, qui vivit, et regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen.

93 HOMILIA XVII.

IN OCTAVAM EPIPHANIE DOMINI PRIMA.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris (Isai. xii).

Hodierna festivitas, quæ in honore baptismatis Domini nostri Jesu Christi celebratur, eadem die qua vocatio gentium in tribus magis per stellæ ductum facta est debuisse celebrari. Sed quia tanta

est dignitas eorumdem sacramentorum, ut uno die non valeat digne celebrari, placuit matri Ecclesiæ, dictante Spiritu sancto, primam diem dare huic miraculo, quo tres illi reges ab Oriente venientes, munera sua aurum, thus et myrrham obtulerunt parvulo, sedenti in matris gremio; octavam vero hanc diem non impari devotione huic dare dignitati qua ipse, auctor vitæ, ad abluenda nostra peccata totus mundus et integer baptizari voluit a Joanne servo suo. Tertium quoque miraculum aquæ mutatio in vinum in Dominicalibus evangeliiis recitatur et recolitur.

Hæc tria Domini miracula magna et memoranda, quæ in eo et per eum facta sunt visibilibus, in unoquoque homine ad regna cælorum tendenti perficienda sunt spiritualiter.

Primum hujus sacramenti signum fit in homine, dum per stellæ ducatum, id est divinæ gratiæ lumen, terram et cognationem suam deserit, et ad præsepe Domini sui, id est ad spiritualis vitæ propositum spretis omnibus tendit. Sed et eo modo terram suam, corpus scilicet suum, in quo per desideria et delectationes inhabitabat, deserit, dum divino adjutus munere, ea quæ dereliquit ulterius repetere non consentit. Transacto exitu de regione sua, festinet necesse est ad aliud mysterium, baptismum salutare requirat, scilicet ut per internam cordis compunctionem peccata admissa deslere studeat. Post illa duo tertium restat miraculum, ut aqua convertatur **94** in vinum, hoc est ut insipidum et aquosum cor ejus per divinæ contemplationis dulcedinem in vini convertatur sapore.

Hujus diei sacramentum omnes prophetæ ab initio præcinerunt, qui gratia Spiritus sancti illuminati, futura quæque præviderunt. Ex quibus unus eximius ille Isaias propheta honorem et magnificentiam hujus diei in cantico suo non tacuit, quod semper cantamus, dum feriales noctes inchoamus. *Haurietis, inquit, aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Duo sunt Salvatoris nostri fontes: Unus fons baptismatis, alius fons compunctionis. In baptisate omnium originalium vel actualium peccatorum datur remissio. Sed, quia perpauci sunt, qui hujus sacramenti, ut dignum esset, immaculato corde et corpore conservent dignitatem, ille alius fons, ubertas lacrymarum, præsto est nobis, in quo abluti et emundati peccatorum nostrorum iterum percipimus remissionem. Ex his duobus fontibus haurire debemus in gaudio, quia majus gaudium esse non potest et exsultatio, quam cum homo peccator per penitentiam lamenta reconciliatur Creatori suo. De hoc fonte iterum quodam loco scriptum est: *In die illa erit fons patens domui Juda, et habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatae* (Zach. xiii, 1). Solet qui vult aquam haurire situlam cum fune fonti immittere, et extracta aqua haustum sitiendi porrigere. Situla cum fune est anima nostra mortali circumdata carne. Quæ caro, in modum funis hinc et inde contorti, multipli-

continentia et castigatione debet coerceri et contorqueri, in nimia humilitate submitti et teneri, quia tunc haurire possumus aquam salientem in vitam æternam. Dum enim interdum hilarescit quem gravis peccatorum conscientia non accusat illi, qui facinororum suorum **95** magnitudinem recognoscunt, tristi et submisso vultu debent incedere, cum publicano illo evangelico nec oculos ad cælum levare, sed humiliter veniam pro peccatis suis implorare. Quantum enim vera apud Deum humilitas obtineat, et quid mereatur, dat exemplum Achab ille rex impius. Nam dum in tantum iniquitas, et malitia ejus excrevisset, ut eum vita et regno Dominus privare voluisset, humiliatus per penitentiam, divinam assecutus est clementiam, ita ut de eo Dominus diceret ad Eliam prophetam: *Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia ergo humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus* (III Reg. xxi, 29).

Item per fontes Salvatoris sancta Trinitas valet intelligi, in fontibus Deus Pater, Deus Spiritus sanctus; in Salvatore Deus Filius, a Patre æternaliter progenitus, qui, cooperante Spiritu sancto, beata Virgine matre temporaliter est natus. De his fontibus haurire debemus in gaudio, quia de Deo Patre et Filio et Spiritu sancto omnis manat et inundat dulcedo.

Et dicetis, inquit, in illa die: Confitemini Domino, et invoke nomen ejus. In illa die magna, et desiderabili, in illuminatione videlicet cordis vestri confitemini Domino, quia sive sit peccatorum confessio, sive laudis ejus fiat memoria, totum placebit Salvatori vestro. Et invoke nomen ejus, ac si dicat: In absconso cordis vestri eum invoke, ut bonum, quod in vobis operatus est, intus lateat, et solius Dei notitiæ pateat, Davidicam semper memorantes sententiam: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii, 1).

Sed dicit aliquis: Cur ego recta opera mea ab humanis aspectibus abscondam, cum Dominus in Evangelio dicat: *Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est?* (Matth. v, 16.) Huic sententiæ in nullo contrahitur, **96** sed quid potissimum Deo placeat subinfertur:

Notas facite, inquit, in populis adinventiones ejus Notas, inquit, his, qui vobiscum sunt, facite adinventiones ejus, non vestras. Ideo dico ipsius, quia ipse dedit, et qualiscunque in vobis bonorum operum fructus est, ipse, non vos, in vobis adinvenit. Inter quas adinventiones semper meminisse debetis, quoniam excelsum nomen ejus, ut bona vestra opera sic hominibus pateant, quatenus, quod solius Dei nomen excelsum et gloriosum sit, memores sitis, et de bono vestro profectu humanæ laudis appetitum non requiratis. Sed dicit aliquis: Quare tantopere in bonis me debeo exercere, si non debeo laudari, et pro honore vitæ meæ a quoquam mortalium non commendari? huic respondetur, ut expectet paululum, sciens quod omnia opera sua ad unam ho-

ram retributionis et laudis sunt reposita, ut verba A
innuunt sequentia :

Cantate Domino, quoniam magnifice fecit; annuntiate hoc in universa terra. Quando, inquit, cantabo, et quando annuntiabo? Certe cum debitum vitæ finem bono cursu implebitis, tunc cantabitis, et non tacebitis, quia non ab hominibus opera vestra laudabuntur, sed coram omni cœlesti militia ab angelicis spiritibus diffamabuntur et magnificabuntur. Hac laudis glorificatione non extollimini, vere et perfecte cognoscentes, quia *magnifice fecit vobiscum Deus.* Tunc etiam *annuntiabitis in universa terra.* Nam cum in generali resurrectione hina stola potiti fueritis, universa membra vestra laudem Domino annuntiabunt, vosque in laude sempiterna Dei et angelorum, omniumque beatorum spirituum eritis. Ad quæ bona nos perducatur, Dominus noster Jesus Christus, qui vivit, et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

97 HOMILIA XVIII

IN OCTAVAM EPIPHANIE DOMINI SECUNDA.

Venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo (Math. III).

Dominus et Salvator noster, mediator Dei et hominum, sicut pro hominibus homo fieri voluit, ita etiam causa salutis nostræ lavari non est dedignatus fonte baptismatis, non ut aliquam propriæ actionis maculam aboleret, sed ut gladium flammeum, qui seras paradisi obfirmaverat, amoveret.

Quia vero beatissimus Joannes Baptista, ipsius et præco, spiritu noverat prophético, quandoque se illa baptizandum unda et sanguine, qui de crucifixi Redemptoris emanaret latere, subire officium tantæ sublimitatis pia renuit humilitate: *Ego, inquit, a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Quod idem est ac si dixisset: *Ego quidem cum cæteris, qui apud inferos adventum tuum longa præstolantur expectatione, vivifico testamenti tui baptizandus et liberandus sum sanguine, et tu auctor singularis innocentiae, baptizandus venis ad me?*

Et quia redemptio generis humani fieri non potuit, nisi per sanguinem Redemptoris nostri, ipse testimonium affirmando sui præconis mysticis insinuare videtur verbis: *Sine modo, inquit; sic enim decet nos adimplere omnem justitiam.* Ac si diceret: Sicut modo causa humilitatis sacramentum a te suscipio baptismatis, ita pro redemptione tua et totius generis humani obedire usque ad mortem crucis paratus sum Deo Patri. Nam si humilitati meæ obedientia deesset, injustitia magis quam *justitia* dici posset. Hæc tantæ benignitatis promissa ex ore Veritatis ut audivit, audita credidit, nil moratus voci jubentis obedivit. Sed quid Dominus baptizatus confestim fecerit audiamus:

Baptizatus autem Jesus confestim ascendit de aqua. Sicut enim 98 baptizari pro nobis humiliter voluit, ita etiam qualiter ascensiones in corde nostro disponere debeamus, suo ascensu edocuit et ostendit. Sequitur:

Et ecce cæli aperti sunt super eum. Bene super Do-

minum baptizatum cœlis jam patentibus sanctus descendisse refertur Spiritus. Nam indubitanter credendum est nos, qui corpus ejus sumus, in aqua regenerationis spiritum accepisse adoptionis.

Et quia *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi (II Cor. v, 19)*, bene a magnifica gloria vox Patris debuit audiri: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Digne siquidem cœternus Dei Filius laudari a Patre pro sua debuit reverentia, qui in omnibus, quæ in diebus carnis suæ fecit et docuit, nunquam gloriam suam, sed semper gloriam Patris quæsivit et amavit. Et quantum putamus æternus genitor in cœterno sibi Filio gloriatus est, quando de excelso gloriæ suæ respiciens habitaculo talem se fecisse hominem recognovit, qui, licet in carne peccati apparet, nunquam tamen oculos paternæ majestatis offenderit? Hæc sub brevitate allegorica dixisse sufficiat. Nunc ad mysticum moralitatis sensum sermo recurat.

Primo videamus Salvator noster baptizandus unde venerit, ubi, et a quo baptizari voluerit. *Venit, inquit, Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo.* Galilæa *transmigratio facta* dicitur, Jordanis vero *descensus*; Joannes autem *Dei gratia* interpretatur. Per *Joannem*, qui, sicut diximus, in nostra lingua resonat *Dei gratiam*, fidelis quælibet non incongrue accipi valet anima, quæ non in se, sed in Domino humiliter gloriatur, 99 et tanquam semetipsam quodammodo nesciens, veraciter cum Apostolo protestatur: *Gratia Dei sum id quod sum (I Cor. xv, 10)*. Bene ergo Jesus, id est *salvatoris* noster a Galilæa in Jordanem venisse describitur, quia in beata qualibet anima, ubi perfecta vitiorum *transmigratio facta* fuerit, ubi perfectæ humilitatis virtus aderit, dignum majestati suæ habitaculum eligit, quæ cum tempore orationis aquis perfusa fuerit ferventissimæ charitatis, *baptizari* quodammodo ab ea dicitur ipse auctor salutis, non quod sanctificari sanctitas æterna opus habeat, sed ut sanctificatione sui electam et dilectam sibi animam sanctiorem reddat. Sed quid inter hæc tantæ suavitatis gaudia baptizando dilecto suo beata quælibet dictura sit anima, evidenti ratione insinuat Evangelista:

Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me? Quid est ergo Salvatori quasi prohibendo nolle acquiescere, nisi abundantem supernæ dulcedinis gratiam admirandè extupescere? Quod idem est, ac si anima vere humilis, humilia de se sentiens, et indignam se tantis Dei beneficiis dijudicans, ex profundissima jam cordis humilitate proclamans dicat: *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Ego, inquam, in qua jam diu abundavit iniquitas, pro magno reputarem beneficio ita in me bonitatis tuæ superabundare divitias, ut tandem per baptismum poenitentiae veniam delictorum obtinerem a te; et tu supra id quod desidero, tam magna multitudine dulcedinis tuæ *venis ad me?* Quibus laborum studiis, quibus virtutum consecuta sum meritis, ut æternæ majestatis *suavi-*

tas tantas mihi in dulcedine tua parares delicias? **A** Sed quia quoad corpus, quod eorrumpitur, animam aggravat, nunquam ita circumspicere et provida esse poterit, nisi (54) crebro illicitis cogitationibus divinæ visitationis gaudia a se excludat; ipse auctor pietatis qualiter renovari debeat fonte baptismatis, sequentibus manifestat verbis:

Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo. Sic enim decet nos adimplere omnem justitiam. Ac si dicat: *Sine me*, inquam, *sine paratum* apud te sanctificationis locum invenire, ut dum **100** lacrymis intima compunctionis sanctificatus fuero in te, tu ubiorem sanctificationis fructum consequaris ex me. Item alio modo: *Sine modo. Sic enim decet nos adimplere omnem justitiam.* Sunt nonnulli, qui dum dignum Deo baptizandi locum præparare cupiunt, minus caute corpus castigando tam indiscretæ servituti subiciunt, ut carne potius perempta quam vitis, virtus labefactata quantocius deficiat, ne debitum bonæ actionis obsequium supplere valeat, et sic destitutis viribus corporis præparare nequaquam hospitium prævalent cordis. Quicumque vero justo moderamine discretionis ita in se facta mortificaverint carnis, ut ad serviendum Deo viventi homo uterque indefessus permaneat, his Mediator Dei et hominum pie collaborando assiduum sese pollicetur adesse cooperarium. *Sic enim decet nos adimplere omnem justitiam*, sic, inquam, *nos*, ego quidem et homo piis unanimiter insistendo laboribus *omnem adimplere justitiam* valebimus, si tamen per virtutem discretionis ipse mihi decenter thalamum præparaverit sui cordis. Quapropter, dilectissimi, spiritu piæ discretionis præparemus domum cordis nostri, ut ipse Mediator Dei et hominum subire nobiscum commune dignetur laboris studium. Quo autem devotionis affectu, qua subjectionis reverentia baptizandus iste suscipiendus sit, humillimi obedientia Joannis patenter innuit. Nam sequitur:

Tunc dimisit eum. Dimissus non incongrue dicitur, dum liber quis et expeditus propria frui voluntate permittitur. Unde considerandum nobis sollicitè est quam mira erga nos sit Conditoris nostri pietatis dignatio, quod is, qui veram nobis libertatem contulit, liber quodammodo a nobis dimitti appetit, non quod ipse aliqua libertate egeat, sed ut nos liberatos a peccatis vere liberos faciat. Liberum namque ipsum liberatorem nostrum tunc dimittimus, dum, prout vult, libere illum nobiscum agere permittimus, quatenus ad penetralia cordis nostri liber illi aditus pateat, et spatiosum ad manendum semper in nobis locum inveniat. Quid autem virtutis et gratiæ tanta nobis conferat cohabitatoris communitia, manifeste jam lectio testatur evangelica:

101 *Baptizatus autem Jesus confestim ascendit de aqua.* Aqua licet diversis intelligi modis valeat, hoc tamen in loco dulces compunctionis lacrymas significat. Hæc est enim aqua, per quam, teste Salvatore, fiet in anima bibentis fons aquæ in vitam æternam salientis (*Joan. iv.*), dum per gratiam com-

(54) id est, quin.

punctionis spirituales in anima fiunt gradus ascensionis. Ita ergo cœlestis desiderii dulcedine cœlo sublevata, aliam etiam aquam, sapientiæ videlicet salutaris accipiet, sicque dum diversis virtutum gradibus ascendere nititur, *ascendisse* quodammodo Salvator, non *descendisse* dicitur.

Et ecce cœli aperti sunt super eum. Quidnam per cœlos apertos rectius valet intelligi, quam manifesta Scripturarum explanatio Novi ac Veteris Testamenti? Per has etenim Scripturas, quia cœlestis sapientiæ mysteria recognoscimus, non incongrue eas cœlorum nomine appellamus. Unde et prædicatores sancti, qui easdem videlicet Scripturas diligentius perscrutando discutunt, nobis ex eis mysticas sapientiæ aquas propinantes proferunt, ex ipso divinæ prædicationis officio cœli vocari prophætico comprobantur testimonio: *Cœli*, inquit, *enarrant gloriam Dei* (*Psal. xviii, 4*). Cœli namque gloriam Dei annuntiant, dum cœlestis amatores patriæ gaudia nobis æternæ claritatis insinuant. Sed et aliud quid per cœlos sano valet intellectu accipi, exteriores scilicet et interiores sensus nostri, quos hora compunctionis divinæ visitationis claritas illuminatos facit et perspicuos, ut humana scientia luce clarius recognoscat quid in se oculis Conditoris placeat vel displiceat. Unde bene adhuc subditur:

Et vidit Spiritum Dei sicut columbam descendentem et manentem super se. Quæcumque ergo fidelis anima, cœlestibus disciplinis imbuta, dum inflammata vehementer fuerit fervore justitiæ, *Spiritum Dei descendentem et manentem super se in columbæ* videbit specie, quia idem Spiritus in vera mentis humilitate et simplicitate facit eum descendere. *Videt*, inquam, *manentem super se*, quia non solum exteriorem hominem instruit et informat ad bona et justa opera, verum etiam interiorem hominem **102** ad cœlestis patriæ inflammat desideria. Unde et hanc paternæ laudationis vocem in gaudio audire merebitur, de qua hic subinfertur:

Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Vox ista, vox exultationis et lætitiæ tunc revera audienda erit, dum cœternus Dei Filius regnum Deo Patri tradiderit, quando in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, omnes nos occurremus, ipseque Deus erit omnia in omnibus. Tunc nimirum quasi gloriando Deus Pater omnipotens, taliter in novam prorumpet laudem Filii: *Hic est*, inquam, *Filius meus dilectus in quo mihi complacui.* *Hic est*, inquam, *Filius meus dilectus, in quo* per adoptionis gratiam tantorum sum filiorum Pater effectus. *In ipso enim mihi bene complacui*, quia hunc propitiationem pro peccatoribus misi, ut chirographum, quod erat contrarium illis, de medio tollens cruci affigeret, et inimicitias inter me et hominem morte sua dissolveret. Sed nunquid electus æterni regis Filius solus a Patre sine regni sui laudatur cohæredibus? Laudantur nihilominus fratres et cohæredes sui paternæ lau-

dationis præconio, quos ipse Filius vivifico proprii sanguinis redemit pretio. Hanc etiam vocem desiderabilem æterni Patris beata qualibet anima audire merebitur, cum ipso jubente ab hac lacrymarum valle vocatur, quæ etsi aliquando morum pravitate aut operum perversitate displicuit, ita ut filia abjectionis merito diceretur et esset, reconciliata tandem fructu et remedio poenitentiae vocem audiet exsultationis et lætitiæ: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Non est enim dubitandum quin potius omni gaudio credendum æterni Patris Filium, fidelis cujuslibet animæ sponsum, egredienti de ergastulo carnis eidem animæ præsentem adesse, ut filiam suam, imo et sponsam ornatam monilibus, gaudentem secum introducat ad nuptias.

Sed quia his interesse nuptiis nequaquam poterit, qui nondum purgatus a **103** peccatis digne poenitendo nuptiali veste indutus fuerit, deponamus veterem hominem cum actibus suis, ut novo induti homine vestem immortalitatis, quam per innocentiam habere non possumus, digno poenitentiae fructu obtineamus, et quasi vestitu deaurato circumdati ad cœnam nuptiarum Agni cum lætitiâ et exsultatione mereamur ingredi, ipso præstante et adjuvante, qui has nobis nuptias proprio parare dignatus est sanguine, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIX.

IN EADEM OCTAVAM EPIPHANIÆ TERTIA.

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit (Psal. xxviii), etc.

Celebritas hodiernæ diei, fratres charissimi, in qua octavum Epiphaniæ debitis laudibus prosequimur, maxime in memoria Dominici baptismatis recolitur et celebratur, licet idem sacramentum una et eadem die sanctæ Epiphaniæ sit peractum et in Domino consummatum. Tribus quippe miraculis dies illa celebris est, in qua a regibus stella duce in paupere tugurio cum matre Virgine visitatus adoratur, et a Joanne in Jordane anno tricesimo baptizatur, et in nuptiis aquam in vinum convertendo per deitatis suæ gloriam mundo innotescit et manifestatur. Quæ miracula quoniam magna sunt et præcipua, nec tam egregia divinæ dignationis opera delita veneratione una die possunt celebrari, placuit matri Ecclesiæ, dictante et ordinante Spiritu sancto, primam diem dari Dominicæ apparitioni, et octavum diem in honore baptismatis Domini nostri Jesu Christi præcipue venerari, qui, sicut omnia quæ in diebus carnis suæ fecit, non pro se, sed pro nobis liberandis fecit, ita etiam propter nos, qui nec peccatum originale habuit, nec actuale admisit, baptizari voluit, ut nobis omnium fluentia sanctificaret aquarum, per quæ renasci et regenerari debent, quotquot ad vitam æternam sunt prædestinati. Hoc Dominici baptismatis sacramentum in nonnullis sanctæ Scripturæ locis præfiguratum esse

constat, quemadmodum David, ille egregius psaltes, longe ante **104** ejusdem baptismatis excellentiam intuens præcinuit in psalmo vigesimo octavo, dicens:

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit, Dominus super aquas multas. In tribus distinctionibus hujus versus tres sanctæ Trinitatis personæ, Patris et Filii et Spiritus sancti elucet: primo, ubi dicitur *vox Domini super aquas*, persona Domini Filii; secundo, ubi ait *Domini majestatis intonuit*, persona Dei Patris; tertio, *Dominus super aquas multas*, opus et excellentia Spiritus sancti. Et quoniam erat *vox Domini Filii super aquas*. Nimirum vox illa magnæ et mirificæ humilitatis, quando ad expianda cunctorum peccata inter alios peccatores immaculatus et sanctus ad servi sui Joannis baptismum veniens, ei trepidanti et prohibenti ac dicenti: *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Respondit: *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam.* Non ait, *sic me decet implere omnem justitiam*, sed *sic nos decet implere omnem justitiam*. Quid est *omnis justitia*? Omnis justitia est vera et perfecta humilitatis gratia. Et est quasi dicat: In eo quod ego, qui Creator et Dominus sum cunctorum, ad te servum meum venire, et a te baptizari non abnuo, exemplum et formam humilitatis præbeo omnibus membris meis, quod sic adimplere eos omnem justitiam oporteat, ut humilitatis meæ vestigia sequi non **105** refugiant. Hæc erat *vox Domini Filii super aquas.*

Audi nunc quomodo *Deus majestatis*, baptizato eo, intonuerit le cœlis: *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Nulli mortalium Deus Pater verba ista ab initio dicere potuit, quia in nullo hominum, præter hunc solum benedictum et sanctissimum Dei Patris Filium, Deus Pater sibi complacuit, qui solus liber ab omni contagione peccati nunquam paternæ majestatis oculos offendit. Elegerat et adoptaverat sibi quondam Deus Pater Filium et filiam, Adam videlicet et Evam. Sed non in his sibi complacuit, imo multum displicuit, quia Deo inobedientes et rebelles totum genus humanum commaculaverunt et vitaverunt, ita ut, diffusis ubique sceleribus, dixisse legatur Deus quod poenituerit eum fecisse hominem super terram (*Gen. vi, 7*). Quæ flebilis et luctuosa sententia in nova et admiranda mutata est gaudia, quando Deus Pater omni humano generi repropitatus in Filio suo, sicut diximus, *intonuit de cœlo: Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*

Sed et Dominus, Spiritus sanctus, *super aquas multas*, quia quemadmodum Lucas ait: *Corporali sæcie apertis cœlis super Dominum venit (Luc. iii, 32)*, et non solum venit, sed et mansit *super eum*, sicuti eidem Joanni Baptistæ antea designatus et revelatus fuerat per Spiritum sanctum tale ei danti responsum: *Super quem videris Spiritum sanctum descendentem sicut columbam et manentem super eum.*

hic est qui baptizat in Spiritu sancto (Joan. 1, 33). A mortem non quærit, sed ut convertatur quisque et vivat inspirat, cooperatur. Quid autem aquæ multæ sunt, nisi sicut scriptum est: *Aquæ multæ populi multi sunt? (Apoc. xvii.)* Super has aquas multas bene adest Spiritus sanctus, quia sicuti tunc visibiliter super Dominum descendit, sic etiam nunc usque in finem sæculi super omnes baptizandos invisibiliter venit, invisibiliter sacramentum suum operatur, et proprie ac specialiter per eum omnium originalium sive actualium peccatorum remissio condonatur. Ipse est enim propitiatio nostra, ipse est remissio omnium peccatorum, et, nisi per eum, non sit remissio peccatorum.

106 Jam vocem Domini Filii, jam Deum majestatis intonantem, Dominum Spiritum sanctum operantem super aquas multas audistis, audite adhuc vocem ejus, de qua subditur:

Vox Domini in virtute. Vere *vox Domini* erat in virtute, quia quæcunque docuit, nequaquam operibus suis irrita fecit, sed magna operum suorum adornavit auctoritate, quemadmodum scriptum est de illo quia *cupit Jesus facere et docere (Act. 1).*

Vox Domini in magnificentia. *Magnificentia* ejus est misericordia ejus, quæ utique magna est, infinita est, et ineffabilis est, ac superexcellit omnia opera ejus, sicut scriptum est: *Miserationes ejus super omnia opera ejus (Psal. cxli, 9).* Quid enim mirum, quid magnum, quod, tanquam Omnipotens, cælum, terram, mare, et omnia quæ in eis sunt creavit? Non fabricam mundi tantopere miramur, sed est aliud quod miramur, miramur scilicet misericordiam ejus, qua miseros et peccatores sic suffert, sic tolerat, ut eum, quem uno verbo suo demergere posset in abyssum, exspectet, portet, donec omnem voluntatem suam adimpleat.

Et hanc postmodum suscipit indignum, efficit sibi met diguum. Idcirco vere *vox* ejus erat in *magnificentia*. Nam omni tempore, quo inter nos conversatus est, nihil severitatis, nil pœnarum in peccatoribus exercere voluit, sed in magna mansuetudine et misericordia peccatoribus conformatus, ad nullam reorum vindictam, instigantibus etiam Judæis, moveri potuit.

Hinc est quod legimus in Evangelio, quando Scribæ et Pharisei mulierem in adulterio deprehensam adduxerunt ei, quomodo dixerit, quomodo secundum legem Moysis lapidare volentibus responderit: *Si quis, inquit, vestram sine peccato est, primus in illam lapidem mittat (Joan. viii, 7).* Qua sententia omnes confusi, unus post unum exierunt, remansitque sola misera cum misericordia. Et quid ait miseræ illi vera misericordia? *Ubi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnavit? 107 Nemo, Domine.—Nec ego te condemnabo. Vade, et amplius noli peccare (Ibid.).* Ecce hæc *vox Domini* erat in *magnificentia*, in magna et multa nimis misericordia. Et hæc *vox* ejus quotidie auditur, quotidie in *magnificentia* est ista *vox* ejus, quia peccatorum

et vivat inspirat, cooperatur.

Possumus etiam ista omnia ad nos referre, quia ista omnia propter nos Verbum incarnatum visibiliter operatum est, ut homo peccator mundaretur, et per septiformem gratiam Spiritus sancti Deo præpararetur et conjungeretur. Per hoc enim quod in hoc vigesimo octavo psalmo septies describitur *vox Domini*, septena Spiritus sancti dona designantur, quæ in Christo plenissime operabantur et requieverunt, et per eum in membra ejus divisa electos quosque sanctificant, et virtutum merita Domino coaptant. Fit *vox Domini super aquas*, quando homo vana et transitoria mundi gaudia despicit, et opera mala et diabolica derelinquit. *Deus vero majestatis intonat*, cum per timorem et terrorem Dei ad lacrymosam pœnitentiam redit et recurrit. Venit *Dominus*, Spiritus sanctus, *super aquas multas*, dum amore Spiritus sancti inflammatus non solum opera mala et verba injusta deplorat, sed et *aquas multas*, hoc est multas carnales concupiscentias et voluntates iniquas, per quas deliquit, in seipso insequitur et punit. Facta itaque hac voce Domini super aquas, post vocem virtutis et vocem magnificentie Domini, quas ad Christum retulimus, quarta *vox* ejus, qua nos intrinsecus alloquitur, subjungitur:

Vox Domini confringentis cedros, et confringet Dominus cedros Libani. Cedri arbores sunt magnitudine et altitudine aliis arboribus præstantes. Quid itaque nomine *cedrorum*, nisi hi qui genere et divitiis ac dignitate alios in hoc mundo præcellunt, qui honores mundi ambiunt, humilitatis formam valde abnuunt? Has *cedros* Dominus omnipotens voce sua *confringit*, quando eo donante temporalia postponunt, in paupertate spiritus Deo, deservire eligunt, ut tandem plene sanctificati cælorum **108** regnum possideant. Per *cedros autem Libani*, quod *dealbatio* sonat, hi possunt designari, qui candore pudicitie et castimonie coram Deo sunt dealbati, et scientia vel altitudine sensus sui præditi, et ob hoc mens eorum singulariter, quasi a se hæc habeant, extollitur et gloriatur. Has etiam *cedros* Dominus *confringit*, cum jam considerare incipiunt quod nec munditiam cordis vel corporis, nec aliquod scientie lumen sine eo habere valeant, et quandocunque placuerit ei, ab his omnibus fiant extorres et inanes. Post hujusmodi Domini vocem sic et sic *confringentis cedros*, adhuc alia *vox Domini* subsequitur.

Vox Domini intercidentis flammam ignis, vox Domini concutientis desertum, et commovebit Dominus desertum Cades. Est ignis iracundie, qui nos inflammat; est ignis superbie, qui nos consumit; est ignis luxurie, qui nos devastat, et suo dominio turpiter addicit. Sed hos ignes *vox Domini intercidit*, quando pravus motibus istis sedatis corda mundantur, et rore Spiritus sancti refrigerantur. Sed et per vocem *concutitur desertum*, cum desertum et derelictum cor hominis a Deo, fit cælum et mansio Dei. *Et commovebitur desertum Cades*, quod interpretatur *sancta*

cum anima jam libera, et a peccatis emundata, per Dei gratiam fit sancta, fit pura, dealbata et immaculata.

Post has Domini voces septima Spiritus sancti vox inscribitur, quæ magnum illud opus efficit, quod sequitur: *Vox Domini præparantis cervos, et revelabit condensa, et in templo ejus omnis dicit gloriam.* Quid est cervos præparare, nisi saltus contemplationis dare? In his saltibus contemplationis condensa revelabuntur, quia seipsum peccatissime et veraciter electus quisque potest percipere, et latens mysterium in condensis Scripturarum cognoscere et intelligere. Tunc in templo ejus omnis dicit gloriam, quia votivo et æstuanti desiderio homo totus Deo astringitur, quem sæpè laudare cupit, semper nomini ejus gloriam dare non fastidit. Sic certantibus, sic currentibus apte congruit quod sequitur:

109 *Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit Dominus rex in æternum.* Diluvium dictum est a diluendo. Et quid per diluvium nisi ubertas lacrymarum, quæ bene et proprie diluvium nuncupatur? Nam sicut quondam in diluvio aquarum omnia vivencia perierunt et consumpta sunt, sic etiam in diluvio lacrymarum et pœnitentiæ omnia necesse est perire. Quæ omnia? Omnia utique vitia et peccata, quæ sine dubio diluuntur et pereunt, et quasi non essent, sic erunt, si diluvium istud lacrymarum Deo donante habitet in nobis. Hinc arbitror esse, quod sæculares homines, qui aliquando in fletibus compunguntur, postmodum redeunt ad priora vel etiam ad pejora, quia diluvium istud non inhabitat in eis, nec firmum statum habet cum eis. Qui sicut infelices sunt, eo quod diluvium istud non agnoscant, sic e contrario sine fine felices erunt, in quibus diluvium istud inhabitat, qui non semel, aut bis, vel ter aut minus in anno, sed semper certo tempore in diluvio isto se satagunt abluere, ut pereat in eis, quicquid in eis inhæserit de pulvere terrenæ contagionis. In his *Dominus Rex in æternum sedebit*, quia et hic et in futuro admirabili eos gaudio perfundens æternaliter remunerando reget et possidebit.

Sed et per diluvium istud, quod Dominus inhabitare facit, aqua baptismatis potest designari, in quo omnia peccata diluuntur et dimittuntur. Quod bene diluvium Dominus inhabitare facit, quia usque in finem sæculi idem sacramentum perdurabit, et per hoc Dominus **110** *rex in æternum sedebit*; quia in filiis suis per spiritum adoptionis renatis ipse hic et in futuro gloriose regnabit.

Et quia utroque diluvio baptismatis et compunctionis, emundari et lavari debemus (nisi enim quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei [Joan. III, 4]), post baptismam bene viventibus, aut, si male, sed pœnitentibus, quid mercedis, quantæ beatitudinis gloriam a Domino consequantur, inquitur in eo quod subjungitur:

Dominus virtutem populo suo dabit, Dominus benedicet populo suo in pace. Populi ejus omnes sunt electi, quibus ipse dabit in præsentem virtutem bonæ operationis, et post virtutem consummatæ operationis benedicet eis in pace dando æternitatem remunerationis, *Benedicet populo suo in pace*, quando in judicio venturus discretor meritorum dicet bonis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi.*

In hac benedictione magna pax, perpes tranquillitas erit, quia tunc merces perpetua dabitur bene nunc operantibus, bravium indefesse currentibus, corona indefesse certantibus. Ad hanc benedictionem et pacem perducatur nos Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

111 HOMILIA. XX.

IN FESTUM PURIFICATIONIS S. MARIE VIRGINIS PRIMA.
Postquam impleti sunt dies purgationis Jesu.
(Luc. II).

Æterna Dei virtus et sapientia quantas et quam inæstimabiles regni sui quandoque cohæredibus immortalitatis præparaverit divitias, præsentis nobis sancti Evangelii lectio commendat: *Postquam*, inquit, *impleti sunt dies purgationis Jesu.* Cum Dominus et Salvator noster Jesus Christus solus inter peccatores a peccatis omnibus liber in hoc mundo vixerit, mirandum quidnam sint dies purgationis ejus, in quibus ipse debeat purgari secundum legem Moysi. Nihil enim legi debebat legislator, nullius instituti prævaricator.

Sed sciendum quia, cum Christus caput sit corporis Ecclesiæ, membra autem ejus electi quique, quod de ipso in sacra Scriptura plerumque dicitur, de membris ejus, electis videlicet hominibus non incongrue intelligitur. Igitur per dies purgationis Jesu omne tempus labentis sæculi potest accipi, in quo unaquæque anima necesse habet quotidie purgari, et in ipsa piæ mentis devotione sollicitudine debet pensare quia, et si, adjuvante Deo, aliqua virtus vel observantia sit in verbis aut in opere, minime tamen eam internarum munditiam custodire posse cogitationum. Quis enim, ut Apostolus ait, castum cor se gloriabitur habere? Quid in hac vita sine peccati contagio, quamvis tenuissimi, unquam peragitur? In his itaque diebus purgationis Jesu debet Jesus non in sua persona, sed in membris suis, scilicet electis, purgari, purgatione, inquam, quæ fit secundum legem Moysi, quia in Spiritu vivificante docet legis littera quo studio devitanda sint illicita, et si admissa fuerint, quomodo sint purganda. At postquam in gloria futuræ resurrectionis impleti fuerint dies istiusmodi **112** purgationis, fiet in omnibus ad vitam prædestinatis quod subjungitur:

Tulerunt, inquit, eum in Jerusalem ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini, Notandum quod tres leges ab evangelista ponuntur: prima ubi ait: *Postquam impleti sunt dies purgatio-*

nis Jesu secundum legem Moysi; secunda ubi ait : *Tulerunt eum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino sicut scriptum est in lege Domini*; tertia : *Et ut darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini*. Legem ergo primam, legem videlicet Moysi, legem appellare possumus servitutis, per quam justificamur; legem vero Domini scriptam constitutum et præscriptum a Deo terminum mortis, quem nullus præterite valet vivens in sorte filiorum hominum, quæ lex secunda, lex dici potest libertatis, per quam justificati liberabimur, quia cum corpus hoc, quod corrumpitur et aggravat animam, in morte deposuerimus, liberati a peccato, quasi novæ et veræ libertati donabimur. Hanc legem libertatis tertia lex subsequitur, lex scilicet glorificationis vel remunerationis, quando in resurrectione recepto corpore immortalis duplici immortalitatis stola in corpore simul et anima glorificabimur.

Videamus igitur qui sint qui, impletis et consummatis diebus purgationis, tollant Jesum, ut sistant eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini. Sunt denique beatæ illæ cœlestium agminum multitudines, quæ in extremo iudicii examine ad discernendum bonos et malos sedula intersunt administratione, sicut quodam loco ait Dominus : *Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala*.

113 Isti supernæ civitatis principes angeli ad tollendas in Jerusalem, id est visionem pacis, electorum animas de hoc mundo migrantes, tendunt vlnas gaudii, vitæ ducentes principii, ubi vere et perfecte sistentur Domino nunquam prorsus ad deteriora casuri, ubi sicut nunquam beati desinunt esse in vera constituti beatitudine, sic nequaquam a perenni cessabunt laude, ut merito dicere queant Domino : *Adduxisti sanctos tuos in præparationem, quam præparaverunt manus tuæ*.

Et unde hæc tanta tamque incomparabilia bona? A Deo utique, quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur. Omne masculinum, hoc est omne virile opus, adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur. Sancti namque, qui per fortia et virilia opera Deo placuerunt, vulvam tunc adaperiunt, cum de angustiis et tenebris hujus exsili liberati ad lumen indeficientis solis perveniunt, sanctumque Domino vocari merentur, eo quod conformes imaginis Filii ejus perpetualiter ibi sanctificantur.

Et ut darent, inquit, hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum. Hæc igitur tertia lex, lex est glorificationis, de qua supra diximus, nequaquam scripta, sed dicta, eo quod promissionem cœlestium præmiorum, secundum quod dicit et docet Scriptura, tantum nunc teneamus in spe, quam necdum percepimus in re. Multa denique et gloriosa nimis dicta sunt nobis de civitate Dei et monte sancto ejus, quæ omnia per fidei et spei amplectimur certitudinem, donec ad ipsam felicitatis æternæ per-

veniamus magnitudinem. In resurrectione itaque, cum lex tertia glorificationis apparuerit, sancti angeli par turturum, contemplativos, aut duos pullos columbarum, activos, hostiam vivam, sanctam Deo placentem Domino dabunt. Per hanc nempe oblationem avium duæ vitæ significari possunt, contemplativa videlicet et activa; per par turturum, contemplativa, quæ major est quam activa, quia hæc in usu præsentis temporis laborat, hæc per saporem intimum venturam jam requiem degustat.

114 Cur vero non simpliciter columbas, sed duos pullos columbarum offerri jusserit, videamus; nam singula verba singula requirunt mysteria. Licet ergo tota simul Ecclesia una sit columba perfecta, una matris suæ, electa genetrici suæ (*Cant. vi*), diversæ tamen columbæ inveniuntur, quæ ex diverso religionis habitu ad unam fidei concordiam colliguntur. Sunt igitur, qui in activa vita laborant, quasi duo pulli columbarum, dum deposito homine vetere in novum per bonam operationem incipiunt juvenescere; sunt etiam moribus columbini, fellis amaritudinem non habentes, ore nulli convitia vel injuriam inferentes, unguibus, id est operibus proximum non lædentes. Per turtures vero designantur contemplativi, qui ex abundantia gratia Spiritus sancti altiori quodam intellectu gustare et rimari merentur mysteria Christi. Ideo autem per turtures contemplativi, quia nomine turturum unum in substantia, trinum in personis Deum salva fide animadvertere possumus, sicuti per columbam Spiritum sanctum alias significari nonnunquam videmus. Sed par turturum, id est par Patri, par Filio, par Spiritui sancto, quantum fas est mortalibus, tunc fiet homo contemplativus, qui nunc per mentis excessum in Deo dilatatus, in se divinam præsentiam dignus invenitur suscipere et idoneus capere. Et ne cuiquam hoc fortasse incredibile videatur, quod hunc, quem sapientia Dei Patris instruit, et per amorem dulciter afficit, parem Patri et Filio et Spiritui sancto diximus, audiamus Apostolum dicentem : *Qui adhæret Domino, unus spiritus est (I Cor. vi, 17)*. Igitur quia talis similitudo ejus lucet in cordibus electorum, sequitur et in resurrectione æternitatis similitudo, ubi sicuti ille unum est cum Patre, ita et ipsi unum corpus erunt cum eo, quemadmodum Joannes ait : *Scimus quoniam, cum apparuerit, similes erimus (I Joan. iii, 2)*. Nam sicut ille bonus, beatus, justus, impassibilis, immortalis, ita et nos ad similitudinem ejus boni, beati, justii, impassibiles, immortales erimus. Unde et apte sequitur :

Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon. Certe jucundum ecce erit, cum homo iste, mediator noster, Jesus Christus omnibus membris suis ad se pertinentibus, in unum collectis, velut unus homo Jerusalem inhabitabit [*cod. inhabitat*]. Et ut hoc apertius intelligamus, ipsius Domini verba audiamus : *Nemo, inquit, ascendit in cœ-*

lum, nisi Filius hominis, qui est in cælo; ipse enim, qui descendit; ipse est, qui ascendit (ibid., 13), unus idemque Dominus et sponsus in capite, et sponsa in corpore. Erit autem homo iste caput cum membris suis in Jerusalem, quia firmum et perpetuum ibi esse erit, quod nulla vis externa vel necessitas immutabit. Cui nomen Simeon. Simeon interpretatur audiens tristitiam. Quid ergo? Si summum bonum Deus, quis rogo tristitiæ apud eum inveniri poterit locus? Si auditui eorum gaudium et lætitiæ tribuitur, quid triste, quid luctuosum ibi erit audiendum, unde gaudia eorum imminuantur? Sciendum est quod reproborum animæ, perpetua damnatione constrictæ, ad electorum sortem nunquam transeunt; quos tamen ante diem iudicii in requie claritatis æternæ conspiciunt, super quorum supplicia justorum animæ auctoris sui justitiæ conjunctæ nulla compassione moventur; vident pœnas, sed non sentiunt; audiunt, sed non patiuntur; ipsaque tormenta injustorum fiunt eis in obsequium gaudiorum, ut, dum mala conspiciunt quæ misericorditer evaserunt, uberiores Redemptori suo gratias referant, quia et ipsi talia perpeti potuissent, si præventi in benedictionibus dulcedinis ejus non fuissent. Sed ne alicui durum in sanctis videatur et asperum quod miserorum despiciunt cruciatum, ponamus exemplum quod hoc valde probabile reddat et congruum. Si enim boni et perfecte justii, in hoc mundo super iniqua et confusione res dignas agentes, bono zelo accenduntur et digna animadversionis pœna feriri gratulantur, quid mirum si hi qui ipsi iudici justitiæ adhærentes concordant, reproborum tormenta æquanimitè ferant? Sequitur:

Et hic homo justus et timoratus. Sunt etenim electi tunc justii et timorati; justii per verum quem Creatori impendunt amorem; timorati, non servili, sed filiali quodam timore, eo scilicet timore, quo nunc filius bonus et fidelis et disciplinatus plus Patrem timet 116 offendere ex dulci affectu amoris, quam ex imminente necessitate timoris. De cujus timoris reverentia dicit Propheta: *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi* (Psal. xviii, 10).

Expectans, inquit, consolationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo. Quænam, rogo, consolationis virtus ibi necessaria erit? Prorsus magna consolatio dici valet transisse de gloria fidei in gloriam speciei, expectare, id est extra spectare facie ad faciem gloriam assumpti hominis, ipsique adhærere, et participationem ejus habere. Quod vero additur, *et Spiritus sanctus erat in eo*, ostendit profecto quod beatis animabus talis splendor inest mentis et intelligentiæ, ut contemplari et videre valeant sensu pulchritudinem Sapientiæ, et Verbi, et Veritatis, ipsiusque deitatis ineffabilem naturam considerare. Idem autem Spiritus sanctus, cujus munere et gratia sic merentur sublimari, id quod sequitur dignanter in eis operatur:

Et responsum, inquit, acceperat a Spiritu sancto

non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Quicumque in loco mortalitatis et peregrinationis hujus pia vota et desideria ad cœli palatium transmittunt, responsum bonum et delectabile a Spiritu sancto accipiunt. Hi licet in corpore mortis hujus gemant, et sæculi nequam carcere inclusi teneantur, ubi peccata non tangere omnino est inevitabile, nunquam tamen protegente Deo mortem animæ ita incidere permittuntur, nisi Christum Domini, Deum scilicet et hominem videre quandoque digni inveniantur.

Et venit in spiritu in templum. O quoties templum Dei, domum, inquam, orationis frequentamus, cum non in spiritu, sed solo corpore, pedibus, sed non affectibus illuc venimus! Cum vero atria sancta Dei nostri merebimur introire, tunc in spiritu in templum venimus, quia ad terrena cogitanda ultra non quærimus mente exire.

Et cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. Per parentes Jesu cœlestes illi administratorii spiritus significari non inconvenienter possunt, eo quod suggestionibus sanctis et bonis Dominum 117 Jesum pariant et forment in nobis, fideles utique paranyphi, mutui amoris conscii, sed nequaquam invidi, qui utique puerum Jesum inducunt, cum in fine mundi omnem multitudinem electorum capiti suo, id est, Christo festinant unire et colligare [cod. colligere], eundemque Dominum gloriæ admirantes, cum membris suis secundum consuetudinem legis faciunt pro eo. Quid autem parentes Jesu secundum consuetudinem legis faciant, audiamus, sancti angeli, qui semper præsto habent, in quem desiderant prospicere, cujus rectissimæ voluntati obsequi semper sunt parati, ipsum laudare et benedicere consueverunt voce incessabili. Et dum salvandus quisque de corpore egreditur, novæ laudis tripudio suo eum repræsentant Domino. Unde per consuetudinem legis angelorum rectissime accipi potest laus et devotio carminis eorum. Pro eo igitur oblato puero secundum consuetudinem legis facere, est, ut diximus, collecto universo Christi corpore ipsum corporis caput infinitis laudum præconiis extollere et glorificare. Tunc veraciter in sanctis efficitur quod sequenti narratione innuitur.

Et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum et dixit. Nam quod hic minime perfecte obtinere quiverant, tunc in ulnas eum ibi accipiunt, cum ei ulnis intimi amoris ita constricti adhærant, ut ultra nec dictis nec factis aut cogitationibus aliquid admittant, quo oculum æternæ majestatis offendere queant.

Perceptis igitur tantis tamque sublimibus donis Deum benedicunt, dum nil suis meritis tribuentes, totum, quod salvati sunt, gratuitæ bonitati Dei adscribunt dicentes: *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.* Ac si electi, civitatem Dei viventis inhabitantes, et multorum millium angelorum frequentiam intuentes, ejusdem

civitatis artifice et conditori dicant : Jam nos *dimit- tis*, hoc est veraciter humiles reddis, qui tibi, Dominatori omnium, carnis sarcina aliquando prægravi, liberam servitutem exhibere nequivimus. Et ideo *secundum verbum tuum*, id est secundum promissionem tuam, vel secundum Filium tuum, a peccati scandalo absolutos multiplex consolaris *pace*, dans *pacem* habere a mundo, qui impugnabat; *pacem* a diabolo, qui tentabat; *pacem* a **118** carne, quæ spiritui semper restitit. Et hoc ideo *quia viderunt oculi mei salutare tuum*. Dominum Jesum Christum, quem fidei oculis olim amplecti meruimus, jam mentis oculis qualis sit in divinitate, et oculis corporis unitam deitati humanitatem sine fine visuros nos esse gaudemus.

Quæd parasti ante faciem omnium populorum. Hoc etenim *salutare tuum*, id est Filium tuum, quo nos æternaliter perfrui gratulamur, *ante faciem omnium populorum præparasti*, quando hunc pro salute humani generis incarnari constituisti, ut videntes eum ex omnibus populis in eum crederent, credentesque salvi fierent. *Lumen ad revelationem gentium*, et *gloriam plebis tuæ Israel*. *Lumen* quippe *ad revelationem gentium* venerat, ut mentes, quæ in tenebris versabantur, illustrarentur, et *plebs Israel*, multitudo scilicet *Deum* *videntium* majori dulcedinis suæ gratia glorificaretur. Sed et *per gentes* activi, per *Israel* contemplativi non incongrue possunt accipi. Cum enim Filius quandoque tradiderit regnum Deo Patri, et erit Deus omnia in omnibus, splendor et *lumen* quoddam erit *gentium*, hoc est in activa vita laborantium, et *gloria plebis suæ Israel*, Deum profecto contemplantium, tanta, talis, tam ineffabilis, quam *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. 11).

Hæc per gentes electorum omnium numerus, per *Israel* angelicus intelligi valet exercitus. Dominus igitur Jesus Christus *lumen ad revelationem gentium* erit, quando universi electi de tenebris hujus mundi ad gaudia æternitatis collecti, ita divino splendore collustrantur, quod non solum gloriam assumpti hominis, sed et ipsius deitatis magnificentiam æternaliter contemplantur. Erit et *gloria plebis suæ Israel*, angelicatum scilicet virtutum, Deum semper ab initio contemplantium, mira et inæstimabilis exultatio, quando de collecta in cælis beatorum omnium multitudine perfecta numeri eorum fiet redintegratio. Etenim qui de unius gaudent peccatoris conversione, utique de tantorum justorum ineffabiliter gratulantur remuneratione.

119 HOMILIA XXI,

IN FESTUM S. BLASII EPISCOPI ET MARTYRIS PRIMA.

Si quis vult post me venire, abneget seipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me (Luc. IX).

Quia beatus Gregorius, egregius doctor Ecclesiæ, Evangelium istud luculenter et excellenter, utpote plenus Spiritu sancto exposuit, displicere aliquibus,

PATROL. CLXXIV.

A vel etiam præsumptionis argui timemus, si post tanti viri verba loqui de eo, vel exponere aliquid attentemus. Attamen quia hæc eadem lectio in hac solemnitate sanctissimi domini Patris et patroni nostri Blasii legitur, non putamus nos dignitati vel excellentiæ beati Gregorii in hoc derogare, si de ea, ob devotionem et reverentiam, quam eidem domino nostro, beato Blasio, et ex debito servorum et ex affectu filiorum debemus, aliquid ad gloriam et laudem ejus, secundum quod omnipotens Dominus dare nobis per meritum ipsius dignabitur, dicere audeamus. Ad exponendam igitur evangelicam lectionem accedamus, et quod ad laudem et gloriam beati Blasii dare nobis Dominus dignabitur, pro modulo nostro proferamus

B Quia Dominus et Salvator noster, qui est sapientia Dei Patris, vidit et præscivit, non posse omnes homines capere verbum istud, ut venientes post se abneget seipsos, et tollentes crucem suam sequantur eum, in voluntate hominis posuit, cum dixit: *Si quis vult post me venire*. In Scriptura enim sacra quædam præcipiuntur, quædam prohibentur, quædam conceduntur, quædam suadentur. Bona præcipiuntur, mala prohibentur, media conceduntur, ardua suadentur. Dum enim dixit lex: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua; honora patrem tuum et matrem tuam*, etc., bona præcipiuntur. Dum dicit: *Non occides, non mæchaberis, non furtum facies*, et his similia, mala prohibentur. Præceptis ligatur **120** homo ad obedientiam: bona omnibus hominibus præcepta sunt, mala omnibus hominibus prohibita sunt. Sive enim præcepta homo dimiserit, sive mala admiserit, reatus sui pænæ subiacebit. Media autem, quæ conceduntur, et ardua quæ suadentur, in voluntate hominis posita sunt, ut si homo, qui sublimiori voto ligatus non est, sæculum, possessiones sæculi, uxores, liberos, quæ sunt media illa quæ conceduntur, habere desiderat, habeat in spe minoris præmii. Qui autem ventre vult post Jesum, hoc est qui, relicto sæculo et voluptatibus sæculi, cælibem ad exemplum Christi martyris ducere vitam, quod sunt ardua quæ suadentur, deliberat, in spe majoris præmii et excellentioris gloriæ suscipiat. Quo autem ordine ad hoc pertingere debeat, ut venire post Jesum valeat, ostendit protinus, cum subjungit:

Abneget seipsum. Ista abnegatio est propriæ voluntatis abdicatio. Abnegat homo seipsum, quando vitam et voluntatem illam, qua secundum seipsum vivebat, non secundum Deum, abdicat et abjicit, ut secundum Deum et voluntatem Dei vivere possit. Quia vero non sufficit homini seipsum abnegare, propriam voluntatem suam sibi abdicare, nisi pœnitendo et satisfaciendo emendare laboret, quod ueliquit, adjecit et ait:

Et tollat crucem suam quotidie et sequatur me. Et notandum quod non dicit, *tollat crucem meam, sed tollat crucem suam*. Alia enim est crux Christi: alia

est crux latronum. Crux latronum crux est peccatorum. Debet homo *crucem suam*, quam significat crux latronum, qui pro suis sceleribus passi sunt, primum *tollere*, pro suis peccatis primum cruciando se. Et hoc non **121** uno die vel duobus, sed *quotidie*, ut quotidiana poenitentia et satisfactione puniendo in se quod deliquit, studeat emendare. Postquam sic *crucem suam* portaverit, crucem Christi utiliter tollere poterit. Duobus enim modis, ut ait beatus Gregorius, crux Christi tollitur, dum aut per abstinentiam afficitur corpus, aut per compassionem proximi affigitur animus. Ubi enim homo seipsum abnegaverit, ubi per abstinentiam dignisque poenitentiae cruciatibus pro peccatis suis Deo perfecte satisfecerit, potest etiam Christum sequi, quod est tollere crucem Christi, potest, inquam, ad exemplum Christi, qui pro alienis peccatis crucem sustinuit, cruciatibus suis, jejuniis videlicet orationibus et vigiliis, alienis apud Deum subvenire errantibus. Sequitur :

Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam. Intelligitur aliquando in anima spiritus hominis, quo vegetatur et regitur corpus, aliquando animalis vita hominis. Hic sane intelligere possumus per animam animale vitam hominis, quam *salvam facere*, hoc est de animali spiritali facere cupit, quod est vere *animam salvam facere, perdet eam, perdet*, inquit, vitam illam, qua saeculum et voluptates saeculi amavit, ut mihi soli vivere possit. Nam *qui perdidit animam suam propter me, salvam faciet eam.* Bene dicit, *propter me*, nam sunt aliqui, qui saeculum et voluntatem illam, quam habere ad saeculum videbantur, deserunt, ut dum paucis, quae possident, abrenuntiant, majora per hoc mundi hujus bona consequi et adipisci valeant. Hi sane *perdunt animam suam non propter Deum, sed propter se.* Qui autem propter Deum animam suam perdidit, hoc est, qui, abjectis mundi voluntatibus, divinae se voluntati perfecte mancipaverit, *salvam faciet eam.* Divinae enim voluntatis executio animae perditae certa est salvatio. Sequitur :

Quid enim proficit homo, si lucretur universum mundum, seipsum autem perdat, et detrimentum sui faciat? Quid per *universum mundum* intelligi possit, ostendit beatus Joannes ubi dicit : *Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae* (1 Joan. 11, 26). Lucrum **122** hujus mundi est voluptas carnis, vanitas cordis, superbia mentis. Quasi enim *universum mundum lucretur*, quando juxta concupiscentias carnis voluptuose vivendo mundi illecebris delectatur; *mundum lucretur*, quando ad concupiscentiam oculorum, ad illam videlicet cordis vanitatem deciderit, quod etiam laudari pro voluptuosis actibus suis amat et desiderat, juxta vocem Psalmistae dicentis : *Quoniam laudatur peccator in desiderii animae suae* (Psalm. x, 3). Post vanitatem cordis labitur in elationem mentis, dum etiam superbire incipit, eo quod cuncta quae mundi sunt, ad votum sibi suppetere

A conspicit. Sic enim *universum mundum* lucrando, non solum homo non proficit, imo multum deficit; quia tali lucro seipsum perdit, et detrimentum sui facit. Quid est *ipse homo*? Audiamus quid Trinitas summa, cuncta ab aeterno ordinans et dispensans, dixerit, quando creare hominem voluit : *Faciamus, inquit, hominem ad imaginem et similitudinem nostram* (Gen. 1, 26). In ea igitur parte, qua ad imaginem et similitudinem Dei conditus est, vere *homo ipse homo* est. Seipsum igitur perdit, quando imaginem Dei in seipso diluit, quia dum sequitur voluptatem carnis, dum sequitur vanitatem cordis, dum sequitur superbiam mentis, non imitatur Deum, sed imitatur mundum, imitatur diabolum. Post haec sequitur quod adhuc deterius est, quia, postquam sic abolita in se imagine Dei seipsum perdidit, etiam *detrimentum sui facit.* *Detrimentum quasi detritio mentis* dicitur. *Detrimentum tum sui facit*, quando quasi detritionem quamdam mentis suae facit, hoc est quando hoc quod excellentissimum est in se, rationem videlicet mentis suae, in qua per impressam sibi similitudinem Dei sapere, Deum intelligere et diligere debet, ita dedit, et ad nihilum redigit, quod nec ad cognitionem, nec ad divinae dilectionis dulcedinem facile redire poterit. Hanc autem detritionem mentis maxime facit superbia mentis. Alius enim est qui per superbiam peccat, alius est qui per infirmitatem peccat. Qui per superbiam peccat, hujus magnum periculum est, si ad vitam aeternam, quae solis datur humilibus, unquam resurgete debeat; **C** qui vero peccat ex infirmitate, hic facile salvabitur divinae miserationis pietate. Nam qui infirmus pro nobis fieri voluit, **123** infirmitatem infirmi sui pie considerat, ut salvum faciat. Quo autem ordine hoc faciat, continuo ostendit, cum dicit :

Nam qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua et Patris et sanctorum angelorum. Quamvis verba haec ita intelligenda sint, quod unigenitus Dei Filius eos, qui nunc confessionem nominis ejus erubescunt, veniens in majestate sua in novissimo die erubescat et condemnet, tamen, juxta hunc sensum, quem modo diximus, non tantum terribiliter de damnandis, sed etiam misericorditer de salvandis dicta arbitramur. Sunt namque nonnulli in saeculo, qui libenter aliquando benefacere, vanitates saeculi hujus facile contemnerent, sed dum, a quadam infirmae suae mentis verecundia despici vel derideri a proximis, si operibus eorum non communicent, pertimescunt, Christum quodammodo et sermones Christi erubescunt.

Nec praetereundum quod ait : *Qui me erubuerit et meos sermones.* Exprimit enim, quantum video, his duobus verbis et opus creationis nostrae, et opus redemptionis nostrae. Christum igitur et sermones Christi *erubescit* qui eum, eo quod Creator ejus sit, non metuit; qui amorem illum, quo diligere eum [debet], eo quod Redemptor ejus est, bene vivendo ostendere erubescit. Sed qui infirmus fieri voluit, ut

infirmis condescenderet, misericorditer, quemadmodum prædiximus, infirmitatem ejus considerans, hunc *erubescet*, id est humiliter erubescens faciet, cum venerit in *majestate sua et Patris et sanctorum angelorum*. In *majestate sua venit*, quando, visitante et illuminante gratia ejus, homo concutitur et salubriter contremiscit in se, quod pro se indigno peccatore tantæ majestatis Dominus in sua sanctissima humanitate tantas miseras, contumelias, injurias, et ad ultimum crucis ignominiam sustinere voluit, ut ejus miseriis subveniret. *Venit in majestate Patris*, quando excellentiam et dignitatem conditionis suæ, qua eum ex nihilo ad sui ipsius imaginem et similitudinem omnipotens Deus creare dignatus est, humiliter considerans erubescit et ingemiscit, quod vel amore vel timore hujus **124** sæculi *unquam* aliquid tantæ ejus miserationi atque dignationi contrarium admisit. *Venit in majestate sanctorum angelorum*, quando post humilem hanc divinæ miserationis considerationem, quam ostendit ei in sua humanitate, post agnitionem dignationis, qua condidit eum in sua divinitate, illuminat eum etiam ad considerandam et pertimescendam justissimam et investigabilem judiciorum Dei æquitatem, quam in excellentissima illa angelica creatura exercuit in cælo, dum eos, qui stare cum eo sub obedientia nohæruunt, propter superbiam eorum æternaliter damnavit; illos autem, qui in humilitatis subjectione eum ipso permanserunt, æternæ stabilitatis incommutabilitate ita in sui amore firmavit, quod, sicut nolunt, sic etiam nunquam ab eo cadere possunt. Quod nimirum quanto subtilius homo salvandus cognoscit, tanto validius in amore Dei exardescit. Miratur enim in semetipso, quod is, qui etiam angelis suis non pepercit in cælo, se, qui pulvis est et cinis, in tanta peccatorum dementia tam mirabili miserationis suæ tandiu supportavit clementia. Ut autem nemo putaret hæc eadem Domini verba ad futurum tantum pertinere judicium, ubi vere *veniet in majestate sua et Patris et sanctorum angelorum* ad judicandum genus humanum, subjunxit in fine Evangelii et ait :

Dico autem vobis : Sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei. Dum enim dicit, *sunt aliqui hic stantes*, statum præsentis vitæ significat. Recte enim *hic stantes* dicuntur, qui elevantes se et erigentes contra peccata et vitia in præsentis vita, quod est *hic*, et in fide Catholica, et in honorum operum constantia perseverantes stare nituntur. Hi vere sunt, *qui non gustabunt mortem*, neque *mortem* illam carnis, qua separatur anima a corpore, neque *mortem* illam peccati, qua separatur Deus ab anima, *donec videant regnum Dei*.

Nec transeunter animadvertendum est quod ait, *non gustabunt mortem*. Gustus enim peccati *gustus mortis* apte potest dici, quia ex gustu peccati incipit anima mori. Sed qui *hic stantes* sunt, *non gustabunt mortem donec videant* **125** *regnum Dei*. Mox etenim

ut gustum mortis, quod est gustus peccati, qua separari a se et perdere vitam animæ suæ, quod Deus est, metuunt, accedere sibi et appropinquare sentiunt, recurrunt ad *regnum Dei*, recurrunt ad secretum cordis sui lacrymis et precibus tandiu insistentes, quoadusque in semetipsis *regnum Dei* inveniant, hoc est donec venientis ad se in majestate sua, et Patris et sanctorum angelorum præsentiam et misericordiam in semetipsis sapiant et intelligant.

Hæc sunt verba lectionis evangelicæ, quæ auxiliante gratia Christi ad laudem et honorem Domini nostri beatissimi Blasii pro modulo nostro exponendo transcurrimus, quam recte et congrue in hac sacra ejus solemnitate legendam instituit Spiritus sanctus. Fuit enim vere unus *de hic stantibus*, quos præscivit et præsignavit his verbis unigenitus Dei Filius, quia quandiu *hic*, quandiu in hac præsentis vita fuit, et in Catholica fidei integritate, et in perfecta honorum operum stabilitate sic in semetipso stetit, quod nunquam ad alicujus lethalis lapsum criminis inclinari voluit. Etenim ab infantia sua purus et innocens puro et innocenti Deo et cordis sanctitate et corporis castitate inviolabiliter adhæsit. Et quia inexstinguibili flamma dilectionis Christi succensus, nil de hujus sæculi voluptatibus vel honoribus, utpote totus corpore et anima Deo deditus, amavit vel desideravit, vere *mortem non gustavit*, quia mortem illam, mortem dico peccati, qua vitam animæ suæ, Deum omnipotentem amittere posset, per rigorem vitæ, per fervorem ardentis in Deum animæ, semper amovere et declinare laboravit. Idecirco vidit *regnum Dei*, quia plenus erat gratia et dulcedine regnantis in se omnipotentis Dei.

Et ne quid esset quod ab hujus regni Dei visione interiorum cordis ejus oculum retardare posset, sub obtentu declinandæ juxta præceptum Domini persecutionis, consortia fugit hominum, non ut mortem corporis, sed mortem animæ **126** evaderet, hoc est ut mortuus sæculo solus soli Deo liberius vivere posset. Unde cum adveniente jam tempore remunerationis ejus caperetur et traheretur, et ad idola compelleretur, nec verberibus, nec carceribus, nec ligni suspensione, nec crudelissima, qua ferreis pectinibus sanctissimum ejus corpus disruptum est, laceratione, nec ipsa etiam capitis oltruncatione ab immutabili illo, quo in Deo fixus erat, amore revocari potuit, donec ad illud regnum Dei transivit, in quo gloriosi certaminis sui præmium, æternæ beatitudinis cum angelis Dei possidet gaudium, ubi apud illum, pro cujus amore seipsum in hoc mundo abnegavit, cujus crucem omnibus diebus suis in hac vita portavit, gratiam et misericordiam potest impetrare omnibus in se sperantibus, omnibus in fide et spe nomen ejus invocantibus.

Cujus et nos intercessionis auxilium humili corde et corpore imploremus. Nam cum in ultimo passionis suæ agone positus, pro omnibus, sicut liber passionis ejus commemorat, nomen ejus fideliter invocantibus omnipotenti Deo ut misericordiam et

consolationem, in quibuscunque necessitatibus suis experiri mererentur, supplicaverit et impetraverit, nos licet indigni, tamen servi ejus et filii, sicut speciali eum devotione diligimus, et claritati ejus congaudemus, sic speciali spe et fiducia de pietatis ejus dulcedine præsumentes, gratiæ ipsius humiliter nos submittere debemus, quatenus interventu et meritis ipsius, hic in præsentī vita et in fide recta, et in operatione sancta sic stare valeamus, ut non gustemus mortem, donec videamus hic in nobis regnum Dei, de quo ad illud regnum transeamus, in quo cum ipso et omnibus Dei sanctis æternaliter gaudeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

127 HOMILIA XXII,

IN FESTUM S. AGATHÆ VIRGINIS ET MARTYRIS PRIMA.

Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo, abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa quæ habet, et emit agrum illum (Matth. XIII).

Dominus ac Redemptor noster, qui in forma Dei constitutus, similis fieri voluit hominibus, ut et homo assimilari posset Deo, in hac sua parabola quatuor nobis similitudines proposuit, quas necesse est in unoquoque homine fieri qui ad similitudinem Conditoris sui pervenire contendit. Prima similitudo est *thesauri absconditi in agro*; secunda, *hominis negotiatoris quærentis bonas margaritas et unam pretiosam inventis*; tertia similitudo est *sagenæ, missæ in mare et ex omni genere piscium congregantis*; quarta, *scribæ docti*, de thesauro suo nova et vetera proferentis.

In prima similitudine exprimitur hominis conversio, qui, venditis universis quæ habet, agrum illum spiritualis vitæ, ut thesaurum absconditum, desiderium utique regni cælestis mereatur invenire. Sed quia non sufficit homini tantummodo converti, nisi etiam post conversionem ad bonam et Deo placitam seipsum constringat et accingat operationem, apte subjungitur similitudo secunda, qua dicitur: *Iterum simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas*. Secunda hac similitudine apte, ut video, perfecta conversi hominis intelligi potest conversatio, in qua ut homo stabiliatur et roboretur, tertia similitudo omnino necessaria est, qua dicitur: *Iterum simile est regnum cælorum sagenæ, missæ in mare et ex omni genere piscium congreganti*. Missio sagenæ in mare est frequens meditatio sacræ Scripturæ, cui cum perfecte cor suum homo salvandum submitserit, atque extractis ex ea piscibus, vivacibus videlicet sensibus, eos qui boni sunt et **128** a perfecta vitæ conversationem eum regere et erigere possunt, novit eligere, malos autem foras mittendo abigere. Ad quartam tandem similitudinem pervenit, qua homini patrifamilias, ipsi utique Filio Dei assimilatus, non tantum suæ, sed etiam proximorum utilitati et saluti verbo et exemplo salubriter potest intendere.

Hæc est breviter comprehensa lectionis evangelii-

A cæ summa, nunc ordinem verborum subtilius discutendo intueamur, si quid forte, duce gratia Spiritus sancti, ex his nobis eluceat quod, ad quærendum et inveniendum absconditum illum cælestis desiderii thesaurum, suavius adhuc et perfectius intrinsecus nos doceat et accendat.

Simile est, inquit, regnum cælorum thesauro abscondito in agro. Per *regnum cælorum* æstimo cor hominis non inconvenienter esse intelligendum; *ager* vero est locus cujuslibet vitæ spiritualis, quæ tales habet cultores, qui eam die noctuque sollicitè excellentes spinas et tribulos vitiorum a cordibus subditorum eradicare, et semen bonum, semen virtutum et recte vivendo et recte docendo quotidie in eis laborant seminare. Thesaurus vero qui sollicitè custoditur, ne pereat, perennis vitæ desiderium apte figurat. Iste nimirum *thesaurus* rectè dicitur *absconditus in agro*, quia maxime latet et abundat in tali, de quo jam dictum est, spiritualis vitæ exercitio. Vel, si ita dicere volumus, thesaurus desiderii vitæ æternæ, maxime in abscondito agro quærendus est et inveniendus. Ager enim absconditus convenienter exprimit homines spirituales, multimodis laborum studiis infatigabiliter et incessanter quotidie **129** in spirituali vita semetipsos exercentes. Qui bene et congrue dicuntur absconditus ager, quia absconditi sunt a mundo, absconditi sunt a diabolo, cogniti et manifesti omnipotenti Deo: *novit enim Dominus, qui sunt ejus (II Tim. II, 19)*. *Regnum itaque cælorum simile sit thesauro abscondito in agro*, quando homo salvandus, supernæ pietatis munere præventus, primum in se concipit desiderium vitæ æternæ, tractans in semetipso ubi talem spiritualis vitæ locum inveniat, in quo juxta conceptum ex parte desiderium vitam æternam promereri valeat. Sicque fit ut actus suos pristinasque vanitates incipiat temperare, incipiat humiliter Deo supplicare, quatenus id quod desiderat, ipsius opitulante gratia, ad effectum tandem perducere valeat. Sed pius Dominus et misericors nequaquam hujusmodi supplicationem despicit, quemadmodum manifestat ipse, cum subjungit:

Quem, qui invenit homo, abscondit. Desideratum thesaurum tunc homo *invenit*, quando ad perficiendum boni desiderii sui affectum perfectam a Deo voluntatem accipit; *abscondit*, dum celat conceptum in animo desiderium, ne pereat, ne forte, si manifestetur, vel malitia diaboli, vel a cæteris hominibus in hoc sibi contradicentibus impediatur et retardetur. *Præ gaudio illius vadit*, dum propter amorem, quo diligere jam Deum coepit, relicto sæculo et sæculi voluptatibus, spiritualis vitæ subjicitur laboribus. *Vendit universa, quæ habet et emit agrum illum*, quando quicquid de substantia mundi habere potest, aut pauperibus erogando, aut loco, ad quem venit conferendo, vel etiam sic propter Deum relinquendo abjicit, ut quod desiderat spiritualis vitæ consortium adipisci possit.

Empto agro, spiritualis vitæ proposito, secunda

omnino necessaria est similitudo, per quam exprimitur, sicut prædiximus, perfecta conversatio. *Iterum simile est*, inquit, *regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas*. Similitudinem hominis negotiatoris quodammodo in se suscipit, quando laborem atque studium negotiatorum Dei, sanctorum videlicet inter quos vivit hominum, in spe cælestis patriæ infatigabiliter **130** laborantium, considerans et pertractans, multiplicibus spiritalis vitæ exercitiis quasi negotiando desudat, ut *bonas margaritas*, pretiosa videlicet virtutum insignia, quod est obedientia, patientia, castitas, humilitas, et cætera his similia, tandem Deo auxiliante invenire valeat. Tales itaque margaritas quærenti adest mira et gratuita bonitas omnipotentis Dei, quæ eum ad altiora et sublimiora pietatis suæ dona interdum provehit, quam ipse etiam homo desiderare sciat, vel sperare præsumat. Unde sequitur:

Inventa autem una pretiosa margarita, abiit et rendidit omnia quæ habebat, et emit eam. Una hæc pretiosa margarita est excellens et supereminens cuncta contemplationis interna dulcedo, qua Deus omnipotens animam, laborem æternitatisque desiderio æstuantem, tempore orationis refrigerat, ut fortius atque suavius amore ejus inardescat. Inventa hæc una pretiosa margarita, abiit, et vendidit omnibus quæ habet, emit eam. Emit eam non aliquo exteriorum quæ jamdudum vendiderat honorum commercio, sed proprii sui corporis pretio. Abiit namque seipsum relinquendo, abiit carnem suam cum vitiiis et concupiscentiis crucifigendo. Vendit omnia, quæ in semetipso adhuc quasi libera habuit et residua, propriam videlicet voluntatem. Vel si qua adhuc, qua carnaliter delectatur, cordis inest suavitas, prorsus abjicit, ut hanc quam præ gustare meruit omnipotentis Dei dulcedinem frequentius habere possit. Et quia ad nutriendam in semetipso hujus dulcedinis gratiam nihil ita valet, sicut assiduitas sacræ Scripturæ, recte sequitur tertia similitudo, per quam ejusdem sacræ Scripturæ frequens intelligitur meditatio.

*Iterum, inquit, simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare et ex omni genere piscium congreganti. Per sagenam, quæ multipliciter connectitur, multiplex cohærentia cogitationum convenienter accipitur. Quam nimirum multipliciter cogitationum suarum, dum connexam et collectam in unum, in mare, in profundum videlicet Veteris ac Novæ Scripturæ meditando eam et ruminando perfecte miserit, quasi ex omni congregans genere piscium multitudinem **131** vivacium colligit sensuum. Ex assidua enim ejus meditatione incipit agnoscere ubi boni sunt sensus ejus et utiles, ubi mali sunt et inutilis. Unde sequitur:*

Quam cum impleta esset, educentes et secus littus sedentes elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Impletio hæc, qua sagenæ missa in mare, cogitatio videlicet hominis, intenta studio actionis impletur, est, ut video dulcedo Dei, quæ

A plerumque post meditationem sacræ Scripturæ in oratione concipitur. Impletam quodammodo *eductam sagenam*, quando eductam in tempore orationis cogitationem suam, ex memoria et meditatione Scripturæ, in illud quod suavius atque excellentius est, in amorem videlicet et desiderium solius transfert conditoris, ubi nihil aliud tunc cogitat, nisi illum solum, quem super omnia tunc amat atque desiderat. Educta hoc modo *sagenæ*, recte *secus littus sedere* dicitur, per quod soliditas et tranquilla securitas æternæ vitæ convenienter exprimitur. Et bene quidem non *in littore*, sed *secus littus sedere* dicitur, quia etsi, mortalitatis hujus sarcina prægravatus, in illam perfectam beatitudinis æternæ stationem, necdum transire valet, *sedet* tamen *secus littus*, secus vitam æternam. Nihil enim est quod incommutabili illi æternitatis soliditati sic hominem in hac vita approximet, sicut dulcedo orationis, et significata per sessionem concepta in oratione humilitas mentis. Bene autem subjungit:

Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt, quia, cum in illa dulcedine orationis, ubi perfecte se Deo humiliaverit, bonos et malos sensus suos recte cognoscere cœperit, *eligit bonos in vasa sua*, quando rectos et perfectos sensus, qui ad amorem et dulcedinem Dei eum suscitant et accendunt, in interiora cordis receptacula congregat et reponit; *malos autem foras mittit*, quando eos qui a Deo et dulcedine Dei separant et retardant, a corde suo abjicit et repellit. Post ista omnia apte subjungit æterna Dei Sapientia:

*Sic erit in consummatione sæculi. Per consummationem sæculi, consumpta et extincta in homine sæcularis vitæ delectatio potest intelligi. Et est, quasi dicat: In quocunque hominum sæculum debet **132** consummari, hoc est qui, despectis et abjectis voluptatibus sæculi et vitiiis, ad perfectum amorem patriæ cælestis pertingere desiderat, sic erit, sine isto, inquam, quem præscripsi vobis ordine, si nullo modo valebit. Postquam iste ordo præcesserit, hoc est postquam per conversionem, per bonam conversationem, per assiduam sacræ Scripturæ meditationem noxius amor sæculi submotus fuerit, tandem implebitur subjecta Domini sententia, qua dicitur:*

Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum, et mittent eos in caminum ignis. Angeli exeunt, quando justis et sanctis sensus, qui quasi nuntii quidam sunt hominis ad Deum, efficaciter se in homine exerunt; *separant malos de medio iustorum*, quando homo, qui sic intrinsecus per misericordiam visitationis supernæ illuminari promeruit, perversos et iniquos suos actus a bonis discernendo humiliter agnoscit; *Mittit eos in caminum ignis*, quando eos ferventissimo igne compunctionis, quam *caminus* exprimit, digne pœnitendo purgat et excoquit.

Ibi erit fletus et stridor dentium. Fervens enim ille caminus, ardens utique et incendens intrinsecus

pœnitentiæ ignis prævalidus, fumum illum suscitatur qui elicit et extrahit ex intimo cordis *fetus* tales et lacrymas, quibus perfecte delet et abluit quidquid contra Deum male vivendo deliquit. Post fletum recte ponitur *stridor dentium*, per quem intelligitur fortis et districta custodia cogitationum et operum.

Sed quia hæc omnia, quæ diximus, generalis omnium non capit intellectus, pii sermo magistri specialiter ad discipulos convertitur, quemadmodum in consequentibus dicitur: *Intellexistis*, inquit, *hæc omnia*? Non est dubium electos Christi discipulos, utpote omnium hominum perfectissimos, intellexisse *hæc omnia*; hoc enim responsionis illorum confidentia innuit, quam apte designans evangelista subjungit: *Dicunt ei: Etiam*. Intellexisse quidem se fiducialiter respondent. Et merito. Quid enim intellectibus eorum abscondi potuit, quos ipsa sapientia, ipse scientiarum Dominus enutrivit et docuit? Sed et quilibet beatus homo, qui per voluntariam conversionem, per Deo placitam conversationem, per continuam sacræ Scripturæ meditationem in spiritali vita **133** exercitatus, impletam in se evangelicam hanc doctrinam cognoscit, *intellexisse se hæc omnia* fiducialiter Domino cum sanctis apostolis respondere poterit. His etiam non solum sibiipsi, sed cæteris hominibus utilis esse poterit, quemadmodum ostendit Dominus in fine Evangelii quo dicit:

Ideo omnis scriba, doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Recte quidem scriba doctus nominatur, quando ea quæ ex Veteris ac Novæ scientiæ Scripturæ agenda vel cavenda didicit, bonis operibus exsequendo, quasi scripta in semetipso ostendit. Hic sane quasi quamdam summi patrifamilias, unigeniti utique Filii Dei, similitudinem in se suscipit, dum ad exemplum ejusdem Domini nostri, qui descendens de sede majestatis suæ ad infima nostræ mortalitatis et miseriæ, seipsum quodammodo reliquit, ut nos redimeret; non quæ sua, sed quæ proximorum sunt, quærit, seipsum interdum deserit, ut eos acquirat; quæ sua sunt despicit, ut ipsorum salutem invigilare queat. *Qui profert de thesauro suo nova et vetera*, cum modo læta de perennis vitæ gaudiis promittendo corda subditorum permulcet, ut ad amorem boni accendat, modo de pœnis inferni aspera intentando deterret, ut a malis compescat.

Hæc sunt verba lectionis evangelicæ, quæ in laudem et gloriam beatissimæ virginis et martyris Dei Agathæ, cujus hodie solemnia celebramus, digne et congrue legitur. Quæ vere invenit *thesaurum absconditum*. Ab infantia enim sua cœlesti in semetipsa flagrans desiderio, per mentis puritatem, per carnis castitatem innocenter adhæsit Domino. Unde *præ gaudio illius abiit, et vendidit universa quæ habuit*, quia præ magnitudine amoris sponsi sui cœlestis, contempta mundi gloria, divitias et facultates suas pauperibus et egenis distribuit; quod vere fuit vendere universa, quæ habuit. ut tali commercio digna

fieret cœlestis regni consortio. Et quia ad exemplum boni negotiatoris, bonas margaritas quærentis, multiplicibus sanctæ et perfectæ conversationis laboribus semetipsam exercebat, ideo *unam* illam *pretiosam margaritam*, superexcellentem **134** cuncta hujus mundi gaudia supernæ dulcedinis gratiam vivens adhuc in corpore tam perfecte invenire meruit, quod nihil in hoc sæculo fuit, quo ab amore illius. cujus dulcedinem interius prægustavit, revocari potuerit. Unde apte congruit ei quod dicitur: *Inventa autem una pretiosa margarita abiit et vendidit universa quæ habuit, et emit eam*. Abiit enim semetipsam relinquendo; emit eam, non tantummodo exteriorum rerum substantia, quam viveas adhuc in corpore fideliter pro Christo distribuit, sed proprii sanguinis sui effusione, qua post multa tormentorum genera in morte pro ipso viriliter occubuit. Nisi enim inextinguibili amoris divini igne fortiter intrinsecus inflammata fuisset, exquisita et inaudita illa tormenta, alapas, carcerem, equuleum, et tortiones mamillarum et abscisionem, cæteraque, quæ liber passionis ejus commemorat, supplicia in tam fragili corpore nunquam sustinere potuisset. Sed quia contemptis his omnibus mori temporaliter non metuit pro Christo, ut æternaliter viveret in ipso, cœlestem illam margaritam, interminabilem videlicet dulcedinem et contemplationem omnipotentis Dei, jam accepit, jam possedit, qua ornata inter amplexus sponsi sui Domini nostri Jesu Christi sine fine gaudebit.

Ad obtinendam eandem beatitudinis gratiam, sanctissima ejus apud Deum intercessio nos adjuvet, quatenus thesaurum illum, cœlestis regni desiderium, quem gratia Dei ex parte invenimus, præ cuius gaudio et amore, transitoria vitæ præsentis gaudia despiciamus, sic omnipotens Deus hic in nobis augeat et custodiat, ut, cum præsentis vitæ miseriis exempti fuerimus, illuc meritis ipsius suffragantibus perveniamus, ubi de plena atque perfecta pretiosæ illius margaritæ inventionem, hoc est de dulcissima Conditoris et Redemptoris nostri visione, cum ipsa et omnibus sanctis æternaliter gaudeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

135. HOMILIA XXIII,

IN FESTUM S. AMANDI EPISCOPI PRIMA.

Videte, vigilate et orate. Nescitis enim quando tempus sit (Marc. XIII).

Licet tota evangelicæ series Scripturæ plena sit mystica subtilitate, verba tamen Domini et Salvatoris nostri, quæ ipse auctor suavissimè intonans, ad imbuenda discipulorum corda ore suo promulgavit, tanta mysticæ intelligentiæ præponderata sunt plenitudine, ut vix ea mens humana indagando possit attingere. Sic et præsens sancti Evangelii lectio per singula verba plena refulget sensu mystico, et virtus mysteriorum, quæ in ea esse cernitur, eloquentiam excedit humanam. Attamen,

quantum ipso adjuvante possumus, verba ejus exhortationis ad ædificationem nobis et salutis profectum trahamus.

Videte, inquit, vigilate et orate. Dominus et Salvator noster non solum discipulos suos, quibus corporaliter loquebatur, per hæc verba admonuit, sed etiam quid nobis faciendum, quomodo vigilandum sit, per hæc eadem verba patenter innouit. Trina enim hæc verborum distinctio aperte nobis demonstrat quomodo salvandus quisque, qui posteriora obliviscens in anteriora se extendere desiderat, culmen perfectionis ad quod tendit apprehendere valeat. Quicumque ergo divina inspiratione compunctus, sæculo renuntiare decreverit et concupiscentiis ejus, juxta quod in exordio evangelicæ lectionis vox divina admonuit, oculos ad videndum apertos habere debet, ut videlicet primo sapienter intelligat quid ei faciendum quidve sit vitandum. Nam quemadmodum homo, qui exteriori corporis visu privatur, quasi in tenebris ambulans, dum in incerto ponit pedem, gravem nonnunquam corporis incurrit lesionem, sic nimirum, si oculus cordis obtunditur, dum cæca mens in tenebris ignorantiae volvitur, miserabili nonnunquam homo errore decipitur, quia operari se aliquando opera justitiæ æstimat, sed tamen prava conversatione graviter Creatorem suum offendit; itemque delinquere se arbitratur, cum tamen id quod justum est operatur. Unde, sicut prædiximus, necesse est ut unusquisque **136** in primordio conversionis suæ vigili cordis intuitu ad hoc circumspectus esse studeat, ut quid agendum quidve vitandum sibi sit intelligat. Sed quia homini cuilibet, ad conversionem venienti, ad perfectionem hoc solum non sufficit, si tantum ea quæ recta sunt intelligit, nisi etiam post acceptum recte vivendi intellectum vigilare studeat usu bonæ operationis, congrue Dominus, postquam videre suos discipulos admonuit, continuo subjunxit:

Vigilate et orate. Vigilare homo præcipitur, hoc est ut hoc quod recte intelligit opere implere studeat, et ignaviam desidiosæ conversationis, in qua dudum jacuerat, pervigili bonæ actionis studio a se repellat. Nam quemadmodum homo, qui sopore gravatur, ob hoc dormiendi quietem sibi accommodat, ut quietis gratia corpus sustentet et fovet (qui autem usu vigilat laboris, gratiam sibimetipsi denegat quietis), sic nimirum homo, qui male securus jacere in peccatis et vitiis non metuit, quasi male sopitus dormit; qui autem intentus operibus justitiæ ab his excitari nititur, *vigilare* coram Domino recte dicitur. Quicumque autem ita pii operis studio *vigilat*, huic Dominus eminentiorem adhuc viam demonstrat, cum protinus admonendo subjungit, *et orate*, inquit.

Orare ergo cuilibet electus præcipitur, id est ut æterna desiderando fructum pii laboris pro sola spe celestis exerceat remunerationis. Non solum enim hoc oratio dicitur, quæ motu laborum perficitur,

A sed etiam tota vita hominis cujuslibet salvandi, qui pro æternis laborat, oratio est apud Deum. Hujusmodi orationis instantiam Paulus apostolus suis videtur discipulis præcepisse, ubi ait: *Sine intermissione orate* (1 Thess. v, 17). Sine intermissione enim oramus, si, cum opus bonum agimus, nullam pro hoc terrenæ laudis gloriam affectamus, sed æterna solummodo desiderando cogitamus.

Hic revera trifarius ordo Dominicæ jussionis viam nobis quodammodo aperit perfectionis ut homo qui de virtute in virtutem tre desiderat, his addiscat verbis **137** quomodo adipisci vitæ perfectionem valeat. Nam, sicut superius diximus, non solum Salvator noster corporaliter tunc discipulis suis loquens his verbis admonuit, sed etiam eisdem verbis B spiritaliter loquens quotidie nos instruit. *Videte*, inquit, *vigilate et orate*, id est *videte* quæ recta sunt intelligendo, *vigilate* quæ bona sunt agendo, *orate* æterna desiderando. Cur autem tantopere *videre*, *vigilare et orare* nos oporteat, verbis mox sequentibus aperte manifestat.

Nescitis enim, inquit, *quando tempus sit.* Tempus nostrum est, cum aliqua divina visitatione ad nos intra nos reducimur, et aut de perpetratis pravis operibus compungimur, aut de æternitatis visione delectamur. Ergo quia nescimus quando tempus sit visitationis tantæ, oportet nos semper vigilare et orare, hoc est vigilantibus studio ad tantæ visitationis gratiam cordis penetralia præparare. Et quomodo vigilare, quomodo orare debeamus, dignæ imitationis proponens exemplum ait in consequentibus:

Sicut homo peregre profectus reliquit domum suam. Homo iste, ad cujus imitationis exemplum in his lectionis evangelicæ verbis Dominus nos informat, ipse est Conditor universorum, mediator, inquam, Dei et hominum, Deus et homo, qui causa redemptionis humanæ homo dignatus est fieri. Hic ergo tantæ nobilitatis homo, qui factus est nobis a Deo Patre justitia, exhortatur nos ut sequamur ejus vestigia, ut videlicet virtutes, quas ipse plenarie possidebat, nos ejus edocti exemplo imitari studeamus. Quis unquam mortalium similis ei fieri potuit vel poterit per laudabilis vitæ meritum? Quis, inquam, auctori sanctitatis, munditiæ, castitatis et patientiæ æquali virtutum prerogativa assimilari posset in hac mortali vita? Nullus omnino, nullus revera homo natus de muliere ei assimilari poterit, qui sine peccati conceptus est et natus contagione. Sed in his virtutum exercitiis sequi debemus vestigia nostri Redemptoris, ut ad ejus imitationem sanctificati in veritate esse studeamus, ad ejus imitationem mundi corde et corpore in oculis divinæ majestatis appareamus, ad ejus imitationem in humilitate et patientia perseverare contendamus.

Qui peregre, inquit, *profectus reliquit aomum suam.* Quænam erat domus hæc nobilissimi hujus hominis, quæve peregrinatio illa fuit, in qua relicta hac domo **138** sua abiit? Domus hæc tam incluta, domus inquam, æternæ sanctificationis corpus ejus fuit, in

quo inhabitavit plenitudo totius divinitatis. Quam *A* *domum* tunc revera *reliquit*, cum consummatus omnibus passionis ejus doloribus, in ara crucis elevatus spiritum tradidit; et tunc nimirum in quamdam peregrinationem quodammodo abiit, quia cum sola anima pro liberandis animabus ad inferos descendit. Potest etiam per *domum* hanc Ecclesia figurari, in qua homo iste cœlestis in diebus carnis suæ corporaliter voluit conversari, sicut de eodem Redemptore nostro ac corpore ejus, scilicet Ecclesia, beatus Joannes apostolus et evangelista testatur, dicens : *In propria venit, et sui eum non receperunt* (Joan. 1, 11). Sed hanc domum *peregre profectus* tunc etiam *reliquit*, cum post resurrectionem suam ad cœlos ascendens Ecclesiam suam, quæ est corpus ejus, corporaliter hic reliquit. Regnum autem *B* cœlorum ideo *peregre* dicitur, quia peregrinum quodammodo et alienum omnibus fuit in valle lacrymarum peregrinantibus, nullique hominum ante hominis istius ingressum regni cœlestis patuit introitus. Homo ergo iste mediator utique Dei et hominum, Christus Dominus noster Jesus, ita *peregre proficisci* disponens, quid dilectoribus suis, quos corporaliter reliquit, præceperit, quid officii injunxerit verbis sequentibus intelligi poterit.

Et dedit servis suis potestatem cujusque operis. *Servi* hujus Domini sancti non incongrue intelligendi sunt apostoli, quibus tunc potestatem cujusque operis dedit, cum eis officium salutis doctrinæ injunxit, simulque ligandi atque solvendi pontificium eorum ditioni subdidit, ut videlicet per prædicationem eorum ad fidem conversis laxata mole criminum aditum patefaceret regni cœlestis; non credentibus vero, et in infidelitate perseverantibus introitum clauderent regni hujus, quemadmodum missis eis ad prædicationem ipse est pollicitus : *Quæcunque*, inquit, *alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo, et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo* (Matth. xvi, 19).

Possunt etiam per *servos* hujus Domini doctores sanctæ Ecclesiæ accipi, quibus *potestas cujusque operis* tradita est a Domino, quia vice apostolorum potestatem dimittendi peccata habent in hoc mundo. Sed notandum diligentius est quod distincte quodammodo ait, *potestatem cujusque 139 operis.* Dominus enim et Salvator noster omnia opera sua, quæcunque operatus est in medio terræ, pro nostra utique operatus est salute. Unde bene *quodque opus* illud dicitur, in quo saluti hominis providetur, in quo homo ad salvationis æternæ consortium perducitur. Ipse ergo Dominus, sicut tunc apostolis, ita etiam nunc apostolorum vicariis, sanctæ videlicet Ecclesiæ rectoribus, *potestatem dat cujusque operis*, quia ideo ad culmen regiminis eos assumit, ut utilitati aliorum prodesse meminerint, potestatemque eis attribuit ligandi atque solvendi, quibus speciale hoc munus ingerit, ut gravatos in peccatis solvere a sarcina peccatorum possint. Sequitur :

Et janitori præcepit ut vigilet. Janitor iste primo

ipse princeps apostolici ordinis Petrus apostolus valet accipi, deinde cæteri ejus coapostoli janitores non incongrue sunt intelligendi, qui clavem regni cœlestis a Domino acceperunt. Quibus *vigilare* Dominus *præcepit*, quia ad claudendam et reserandam vitæ æternæ janua principes eos constituit.

Hæc autem omnia, quæ jam secundum allegorie sensum breviter perstrinximus, juxta moralem intelligentiam subtiliori inquisitione indagare possumus, ut revera hæc omnia, quæ Redemptorem nostrum diximus significare, nobis ipsis non inconvenienter intelligamus convenire, *Videte*, inquit, *vigilate et orate.* Et paulo post, quomodo vigilare nos et orare oporteat, evidenti exemplo satis congrue demonstrat : *Sicut homo, qui peregre profectus reliquit domum suam.* *Homo* dictus est ab *humo*, quia de humo creatus est. Unde bene nomine hominis hoc in loco homo quilibet accipi valet, qui actibus terrenis adhuc deditus ea solummodo quærere novit quæ mortalis vitæ appetitus ingerit. Qui tunc *peregre proficiscitur*, cum abrenuntians sæculo et concupiscentiis ejus de sæculari vita quasi de ingenitæ hæreditatis patria ad spiritalem conversationem, quasi ad longinquæ regionis peregrinationem ire non differt.

Relinquit autem domum suam, cum terrena desideria vel concupiscentias propriæ carnis, in quibus dudum velut in familiari secreto propriæ domus in occulto cordis delectabatur, alienare a se prorsus et resecare nititur. Possimus etiam per hominem *C* hunc, qui *peregre profectus reliquit domum suam*, hominem quemlibet spiritalem accipere, qui, licet ab actibus sæculi **140** corpore expeditus appareat, mente tamen circa terrenæ vanitatis occupat ones fluctuando sese dilatat. Qui dum divina inspiratione compunctus ab his retrahere se contendit, *peregre* quodammodo *profectus*, domum utique suam, in qua dudum male dulciter conversabatur, *reliquit*.

Dedit, inquit, *servis suis potestatem cujusque operis.* Quidnam per *servos* hujus hominis accipere convenientius possumus, quam utriusque hominis, animæ scilicet et corporis, sensus? Hic *servis suis dat* homo *potestatem cujusque operis*, cum non solum exteriores sensus suos ad piæ operationis *D* cohibet studia, sed etiam collectis interioris hominis sensibus totus, ut ita dicam, suspensus pervigil in Conditoris sui manet laudibus. Et bene hoc *quodque opus* dicitur, cum ita, ut prædiximus, anima et corpore totum se homo impendit obsequio laudis divinæ. Hic vero ita suspensus, ita studio bonorum operum intentus, quali adhuc diligentia, quantæ distractionis custodia circumspectus esse debeat in anima sua, in his aperte colligi poterit, quæ præsens lectio mox subjungit :

Et janitori, inquit, præcepit [cod. hic et supra *præcipiat*] *ut vigilet.* Quid hoc in loco convenientius per janitorem possumus intelligere, quam rationem animæ? Ratio hominis illa vis animæ dicitur, qua Deum et sola cœlestia contemplatur. Quam nimirum

rum rationem quasi vigilem custodem ad secreta cordis excubare convenit, ut videlicet quasi quibusdam clavibus districtæ observationis intentionem contineat humani cordis, ne pro operibus justitiæ gloriam requirat laudis humanæ.

Et notandum quod dicitur, *præcipiat ut vigilet*. Debet enim homo quasi dominio propriæ potestatis sub disciplinæ custodia cohibere interiora cordis, ne foras per appetitum humani favoris animus exeat, ne is qui exterius virtute honorum operum polleere videtur, interius gloria favoralis gratiæ delectetur. Sed quia hac virtutum altitudine semper erectus per se homo nequaquam valet consistere, nec ita circa mentis vigilare custodiam, ut honorum operum merita inani non evacuentur gloria, necesse est ut divina ei misericordia subveniat, et ipsa protectio dexteræ Excelsi opera manuum ejus custodiat, quemadmodum Psalmista ex postulat, dicens: *Dominus, inquit, custodiat te, Dominus protectio tua super manum dexteram tuam (Psal. cxv, 5)*. Per dexteram bona opera intelliguntur, **141** sicut e contra per sinistram prava quælibet operatio designatur. Quæ nimirum opera nisi a protectione custodiantur divina, facile irruente tentationis molestia subvertuntur, et in aliam partem declinantur. Unde idem Psalmista protinus subsequutus adjungit: *Per diem sol non uret te, neque luna per noctem (ibid., 6)*. Solet nonnunquam in sacro eloquio per diem bona operatio designari, per solem vero prosperitas, per noctem adversitas, per lunam autem bona fama figurari. Et bene per diem bona operatio, per solem prosperitas, per lunam autem bona designatur fama, quia sicut luna claritatis nitorem a seipsa non habet, nisi a solis accipiat radio, sic bona fama non nisi de bonæ operationis exoritur eminentia. Sed quid est quod sol iste per diem, luna vero urere dicitur per noctem? Solis æstu uritur qui tempore prosperitatis extollitur; in nocte vero quasi a luna uritur qui tempore adversitatis per impatientiam dejectur. Sol per diem urit per extollentiam prosperitatis; luna urit per impatientiam adversitatis. Sed ne ita solis nos ardor per diem, nec luna urat per noctem, id est ne ita per prosperitatem inflati extollamur, nec tempore adversitatis per impatientiam dejecti frangamur, ipse Dominus iterato admonitionis sermone vigilare nos præcipit, ut qui ignoramus quando Dominus domus sit venturus, pendula expectatione ad adventum ejus parati existamus. Unde mox sequitur:

Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus domus veniat. Quis est iste dominus, cujus adventum vigilando præstolari debemus, quæve domus illius, quæ tantæ auctoritatis dominum susceptura semper debet esse parata? *Dominus* iste ipse est *Conditor* noster: domus vero illius est cor nostrum, quod tunc revera domus ejus efficitur, cum digna ei mansio in eo præparatur, ut quasi in familiari domus secreto familiariter in habitaculo cordis habitare delectetur. *Nescitis enim, inquit, quando dominus do-*

mus veniat. Hic ergo manifestius Dominus aperit quid sit tempus illud de quo in exordio evangelicæ lectionis dixit, *nescitis, inquit, quando tempus sit*. Tempus istud, quemadmodum superius diximus, hora est divinæ visitationis, in qua iste Dominus domus, habitator, inquam, cordium, per ingenitam sibi bonitatis gratiam visitare dignatur hominis cujuslibet salvandi animam. Ad suscipiendum vero in domum, id est in cor nostrum auctorem propriæ salutis crebro vigilandum est, et summopere præparanda domus cordis. Nam qualiter iste **142** domus Dominus adveniat, quam diversis visitationum modis electum quemlibet præveniat, in his quæ sequuntur aperte manifestatur: *Sero, an media nocte, an galli cantu, an mane*. *Sero* venit Dominus, cum per occultam inspirationem hominem visitat, ut secum tractare incipiat quam inutiliter omnes dies vitæ suæ consummaverit, qualiter desidiose vivendo operari opera justitiæ neglexerit, et per hoc salubri mæroris anxietate coram Deo sese affligit. *Media autem nocte venit*, cum per internam visitationem oculos humani cordis ad hoc aperit, ut sollicitè perpendere valeat qualiter tenebrosa peccatorum cæcitate quasi nocturnæ caliginis densitate involutus sit, ac per hoc in amaritudine animæ suæ plangere non desinit reatum conversationis iniquæ.

Sed sunt nonnulli qui nequaquam tam subtilis intellectus gratiam habent, ut ad hæc, quæ prædiximus, cogitanda proprio sensu sufficiant, nec per se subtiliter cognoscere queant, quam multiplices peccatorum maculas male vivendo contraxerint. Hos nimirum quasi in *galli cantu* veniens per adventus sui gratiam Dominus visitat, cum per vocem cujuslibet pii prædicatoris multiplicem eis peccatorum deformitatem insinuat. Venit etiam *mane*, cum aut interna visitatione, aut pii doctoris admonitione mane illud ultimum, in quo omnes vel æternaliter coronari, vel æternaliter debemus damnari, ad oculos cordis homo revocat et quid in reddenda ratione districto judicii respondeat, auxia cordis meditatione crebro secum tractat. De quo *mane*, id est futuri judicii die, voce dicitur Psalmistæ: *Mane astabo tibi, et videbo (Psal. v, 5)*. Venit Dominus *sero*, id est in recordatione neglectæ justitiæ, venit *media nocte* in recordatione peccatorum, venit *mane* in recordatione futuri judicii, et hoc mediante *galli cantu*, id est prædicatione, quia ad hæc cogitanda et memoriter tenenda nil ita cor excitat hominis, quam frequens admonitio pii prædicatoris. His quatuor modis, ut prædiximus, omnes, quos salvare disponit, visitat Dominus; quos autem ad salvationis æternæ consortium non prædestinavit, ad nullam horum gratiam intronmittit.

Ne cum venerit, inquit, repente, inveniat, vos dormientes. Veniens Dominus quasi dormientem invenit, quem ita gravis quodammodo sopor mentis opprimit, ut nulla horum, quæ supra memoravimus, recordatione ad vigilandum excitari possit. Hinc Paulus apostolus de his qui ita male sopiti in tenebris ignorantie volvuntur, ita **143** loquitur, dicens:

Qui dormiunt, inquit, nocte dormiunt (1 Thess. A v, 7). Sequitur:

Quod autem vobis dico omnibus dico: Vigilate. His siquidem verbis aperte nobis Dominus declarat, quod monita salutis, quæ in diebus suæ carnis suis prænotavit discipulis, non solum eis ad imitandum proposuerit, sed etiam nobis ad ædificationem hæc eadem saluberrimæ admonitionis verba præscribi voluerit. Notandum vero est quod in præsentis sacri Evangelii lectione tertia jam vice suos præcepit Dominus discipulos *vigilare*. Et est quasi dicat: *Vigilate bene operando, vigilate bona custodiendo, vigilate in bonis perseverando.* Quod brevi verborum executione Psalmista videtur exprimere: *Declina, inquit, a malo et fac bonum (Psal. xxxvi, 27).*

Quicumque ergo ad perfectionis culmen pertinere contendit, valde necesse habet ut, si bene operando vigilat, vigilare etiam bona custodiendo studeat, atque in his quæ bene operatur et bene custodit, perseverare usque ad finem vitæ contendat, ipso adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV,

IN FESTUM CATHEDRÆ S. PETRI ANTIOCHIÆ PRIMA.

Venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogavit discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? (Matth. xvi.)

Beatissimus princeps apostolorum Petrus, cujus hodie solemnia colimus, vere vir ille est, quem exaltavit Deus præ cunctis participibus suis, quia sicut ipse Deum Dei Filium mirabili et inaudita cunctisque ante ipsum hominibus prorsus incognita novæ confessionis gloria honoravit: *Tu es, inquit, Christus Filius Dei vivi*, sic ipse Unigenitus Dei constantissimum divinæ et humanæ naturæ suæ confessorem mirabili et inaudita novæ laudis et remunerationis gratia exaltavit in cælo et in terra: *Beatus es, inquit, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis.*

Ecce audivimus constantiam confessionis beati Petri, ecce audivimus gloriam remunerationis beati Petri, ex qua constat quanta in cælis ejus gloria sit, quem adhuc in terris viventem tanta dignitatis excellentia Deus sublimavit, ut ad ipsius nutum et imperium clauderetur et aperiretur regnum cælorum. Jam enim gloria ejus et potestas nec mutata est nec minorata, quia cum ipso vivit, quem credidit, quem confessus est, cui servivit, in quo omnia habet, per quem omnia valet.

His breviter de gloria beati Petri prælibatis, si subtilius consideremus, magnam **144** humilitatis et constantiæ doctrinam in ipso evangelicæ hujus

lectionis principio inveniemus. *Venit, inquit evangelista, Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogavit discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? Quod Dominus et Salvator noster, qui vere Filius Dei erat, Filium hominis se nominat, ipse, qui factus est nobis via, viam veræ humilitatis nobis insinuat, ut nullus hominum vel de generis nobilitate, vel de collata sibi divinitus sapientiæ vel scientiæ honestate se extollat, sed infirma et abjecta sentiens de se semper humilitati submittat se. Poterat enim, qui vere Filius Dei erat, Filium Dei se nominasse, sed suppresso quod ex virtute divinitatis erat, illud dixit quod ex infirmitate humanitatis habebat. Si hoc ipse fecit, ut humilitatis exemplum nobis tribueret, quanto magis nos, qui puri homines sumus, humilia et abjecta de nobis et sentire et pronuntiare debemus? Sicut enim dicit Apostolus, quod infirmum Dei est, fortius est hominibus (1 Cor. i, 25). Infirmum Dei est humanitas Dei. Quod infirmum in illo erat, omni nostra fortitudine fortius erat. Nos enim homines ex hominibus in peccatis concepti et nati sumus; ipse vero, quod nunquam ante ipsum auditum fuit, nec post ipsum futurum erit, unius tantum hominis Filius utique castissimæ Virginis, sine peccato conceptus est et natus. Igitur qui humilitatem dictis et factis exsequitur, vere Deum propter nos humilem factum imitatur; qui vero superbo corde graditur, illius imitator est, qui, extollens se supra se, similis esse voluit Altissimo.*

145 Nec transeunter animadvertendum est quid rationis fuerit quod ad inquirendam de se vel discipulorum, vel extraneorum opinionem et sententiam in partes Cæsareæ Philippi venire voluit, ubi etiam periculosum erat propter timorem principum, quorum ditioni eadem civitas subiacebat, cogitare nominis Dei. Voluit itaque Dominus in hujus civitatis partibus, in quibus timor et tremor principum fuit, post vulgarem turbæ opinionem etiam discipulorum suorum de se audire æstimationem, ut per hoc doceret nos quod, qui præmiis eorum participare desideramus, fidei et confessionis eorum constantiam sectemur. Et sicut beatus Petrus, et in ipso omnis apostolicus cœtus, veritatem, quam Deo revelante in Christo noverat, intrepido corde confiteri non metuit, ita et nos neque propter timorem, neque propter amorem veritati nos subtrahamus, sed si inquisiti fuerimus, propter ipsum etiam mortis periculum a veritate non decidamus. Sed et si subtilius consideremus, æternus Dei Filius, qui omnia in sapientia et nihil sine causa et certa ratione fecit, cujus interdum facta, sicut et dicta, prophetia futurarum rerum fuerunt, in hoc suo facto, quod ad interrogandum et inveniendum a discipulis suis, et quid homines de se dicerent, et quid discipuli de se crederent, non aliunde, sed in partes Cæsareæ Philippi venire curavit, aliquid, quod ad manifestandam et propagandam divinitatis suæ excellentiam adhec in Ecclesia sua facturus erat, præfiguravit. *Cæsareæ*

Philippi, quæ a *Cæsare*, quod interpretatur *principali: possessio*, et a *Philippo*, quod interpretatur *os lampadis*, dicta constat, Cæsareæ dignitatis et honorificentiae magnificentiam demonstrat. Hoc enim eo tempore Cæsareæ dignitatis erat insigne, ut nunquam Cæsares sive reges sine optimo, qui super terram acquiri poterat, regalium apparatu vestium viderentur, nunquam ab ullo hominum, quantæcunque dignitatis vel nobilitatis esset, nisi præmissa adoratione osculoque pedum salutarentur. Ex **146** hujus quidem Cæsareæ dignitatis excellentia, quia *partes* quasdam Dominus et Salvator noster sibi in vicario suo, in eo scilicet homine, qui caput est Ecclesiae, Romano utique antistite, ad sublimandam sanctam suam Ecclesiam assumere decrevit, recte non in *Cæsaream Philippi*, sed in *partes Cæsareæ Philippi* venit. Tulit sibi in cultu vestium imperialium, cunctisque, quæ ei impenduntur et in adoratione, in osculo pedum, venerationibus honoris quidem sublimitatem; reliquit eis imperialis qua puniunt homines regiminis crudelitatem. Ad instar enim Cæsaris nunquam in publico sine purpura, sine imperialium honorificentia vestium videtur; raro, nisi præmissa adoratione et osculo pedum a quoquam salutatur.

Sed quid sibi vult nomen *Philippi*? In *partes Cæsareæ Philippi* Christus venit, quia utrumque nomen, et *Cæsaris* et *Philippi* in eodem suo vicario voluit compleri. *Philippus* interpretatur *os lampadis*. *Os veri lampadis*, id est Christi esse debet cujus veritatem et verbis pronuntiare et operibus debet comprobare. Et licet in loco et vice Christi ab omnibus membris Christi, filiis videlicet sanctæ matris Ecclesiae, veneretur, honoretur, magnificentur, ipse tamen ab illius exemplum, qui, cum omnium esset Dominus, pro nobis omnium hominum factus est infimus, humilitatem custodiat, verbis et factis viam humilitatis insinuet et doceat. Hanc nimirum jam collatam Ecclesiae suæ dignitatem tunc quidem Dominus et Salvator noster præsignavit, sed non statim in temporibus apostolorum consummavit. Temporibus enim apostolorum tempora martyrum successerunt, in quibus regnantibus impiis Christiani nominis persecutoribus, omnes, qui Christum confitebantur, sicut oves sine æstimatione interficiebantur. Sed postquam persecutio martyrum quievit temporibus Constantini imperatoris, qui a beato papa Sylvestro baptizatus, et a lepra **147** mundatus, magnificus Christi cultor effectus, ad honorem Dei et sanctæ Ecclesiae imperialis dignitatis suæ honorifice: tiam et potentiam eidem beato Sylvestro contulit, obediens ei, sicut filius patri, serviens ei, sicut servus domino. Hoc fuit quodammodo, sicut dixi, venire Jesum in *partes Cæsareæ Philippi*. Ex eo enim tempore cœpit sancta Dei Ecclesia Cæsareæ dignitatis excellentia pollere. Quod autem non ante, sed postquam venit in *partes Cæsareæ Philippi*, discipulos, quem dicerent homines esse Filium hominis, interrogavit, mystice tempus illud præfigura-

A vit, in quo post sopitam martyrum persecutionem, gravius intolerabiliusque malum ex ipsis visceribus sanctæ Ecclesiae ebullivit, hæresis videlicet Ariana, quæ totum corpus Ecclesiae sic penetravit et devastavit, ut totus pene mundus post eumdem Arium abiret præter paucos Christi famulos, ut erat Athanasius, Hilarius, Ambrosius, Augustinus, qui cum Christo tunc constiterunt, fidemque Christi constantissime defendere cœperunt. Igitur interrogare discipulos suos, quem dicerent homines esse Filium hominis, fuit probare discipulos suos in illa sævissima tempestate, quid vel *homines*, illi videlicet qui de *humo* erant, vel illi qui de *cælo* erant, et cœlestia diligebant, crederent de Filio hominis. Oportet enim, ut ait Apostolus, *hæreses fieri, ut qui probati sunt, manifesti fiant* (I Cor. xi, 19). Quicumque enim perfectam fidem Christi habuerunt, tunc vere ut discipuli Christi manifestari cœperunt.

Et quia quorundam in Patre, quorundam in Filio, quorundam in Spiritu sancto errantium minoremque Patre Filium, minorem Filio Spiritum sanctum temere affirmantium, diversæ hæreses erant, recte discipuli respondebant: *Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam*. Et quia maximam hæresim in Lumanitate, et de humanitate Christi habebant, recte addiderunt: *aut unum ex prophetis*. Unum ex prophetis eum esse dicebant, quia quod verus et æternus Dei Filius esset, omnimodis contradicebant. Sed quia eos, qui probati erant, manifestos fieri oportuit, dicit eis Jesus: *Vos autem quem me esse dicitis?*

148 Respondens autem Simon Petrus dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Fecit hic Petrus, sicut facere semper consuevit, ubicunque se offerebat occasio ostendendi qualem in Deum habebat ferventissimi amoris constantiam. Semper inter alios Christi discipulos ipse prior erat, semper ipse prurumpebat, et qui plus omnibus dilexit ipso Domino attestante, qui ait: *Simon Joannis, diligis me plus his?* (Joan. xxi, 15.) Quasi raptò ex ore omnium verbo præ omnibus, pro omnibus, solus respondit Petrus: *Tu es Christus Filius Dei vivi*.

Respondens autem Jesus dixit ei: *Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est*. Quæ, rogo, tanta vis, tamque mirabile in his verbis meritum Petri, ut post tam simplicia verba, tantæ beatitudinis dona, tantæque a Domino mereretur laudis præconia? Majora verba aliquando dixit, et nunquam tamen sic laudari a Domino meruit: *Et si omnes, inquit, scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor* (Matth. xxi, 33). *Animam meam pro te pono* (Joan. xiii, 37). Et iterum: *Domine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire* (Luc. xxii, 33). Vere magna verba ista fuerunt, et voluntas cordis ejus concordabat verbis oris ejus, quia sicut ore dicebat, sic et in corde habebat, licet in verbis istis non perstriterit, quando inclamante eum ancilla ostiaria Christum negavit. Sed, secundum dignitatem mysterii,

confessio ista : *Tu es Christus Filius Dei vivi*, major erat quia excellentior erat. Est enim ac si dixisset : Non, Domine, non ego te Joannem Baptistam, non Eliam, non Jeremiam, aut unum ex prophetis dico, sed *Christum verum Dei Filium* esse te cognosco. Tu enim unctus ille Rex es, qui per sanctissimam humanitatem tuam totum mundum salvare debes, tu es Filius Dei vivi, in tuæ divinitatis excellentia coæqualis, coæternus, consubstantialis Deo Patri.

In hac mirabili et ante incognita omnibus hominibus fide et confessione beati Petri, nos, qui intra uterum sanctæ matris Ecclesiæ in beati Petri persona censemur, quod in Domino et Salvatore nostro Jesu Christo credere debeamus, edocemur. Debemus cum credere Creatorem nostrum, debemus eum credere Redemptorem nostrum. Potentia **149** namque et virtute divinitatis suæ creavit nos, misericordia et dulcedine humanitatis suæ liberavit nos. Creavit nos, ut essemus; liberavit nos, ut bene essemus. Et quia plus nobis contulit redemptio, quam creatio (malo enim nostro creati essemus, nisi redempti fuissetus) recte beatus Petrus opus redemptionis operi creationis præposuit, dicens : *Tu es Christus Filius Dei vivi*.

Ex his duobus, ex eo videlicet quod is qui Creator noster est, idem et Redemptor noster, surgunt duo motus animi, timor utique et amor Dei. Neque enim sufficit nobis ad salutem, si credimus eum Creatorem nostrum, si credimus eum Redemptorem nostrum, nisi diligamus eum sicut Redemptorem nostrum, timeamus eum sicut Creatorem nostrum. Diligere debemus eum, eo quod redemit nos; timere debemus eum, ne forte qui ex nihilo creavit nos, ad nihilum redigat nos. Diligere debemus eum, ut propter amorem ejus bona faciamus; timere debemus eum, ut propter amorem ejus mala declinare studeamus. Hæc est recta et perfecta veræ fidei confessio, quæ vere laudatur et remuneratur a Domino : *Beatus est*, inquit, *Simon Bar-Jona*. *Simon obediens*, *Bar-Jona filius columbæ* interpretatur. Qui enim timet Deum, eo quod Creator ejus sit, et in timore Dei obedienter observat mandata Dei, recte *Simon* appellatur; qui autem diligit Deum eo quod Redemptor ejus sit, et sicut *filium columbæ* sine felle amaritudinis in dulcedine columbinæ simplicitatis bona, quæcumque potest, propter solius Dei amorem facit, recte *Bar-Jona filius* utique *columbæ* dici poterit. Iste talis vere *beatus* est, quia et in præsentis sæculo beificabitur a Domino, et in futuro æterno immarcescibilis gloriæ remunerabitur præmio.

Quod autem Leatitudo ista non humanæ industriæ, sed solius Dei ineffabili gratiæ attribuenda sit, docet nos Dominus verbis sequentibus, cum dicit : *Beatus es Simon Bar-Jona; quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est*. Quid est *caro et sanguis*? In *carne* possumus intelligere operationem cor, oris; in *sanguine*, in quo sedes est ani-

miæ, considerationem cordis. Et est quasi dicat: Quod **150** Christum Filium Dei vivi me credidisti, quod me Creatorem et Redemptorem tuum cognovisti, sicut cognoscere debuisti, non tuæ actionis merito, non sapientiæ vel intellectus tui scientiæ attribuendum credito; non enim ex te, sed ex sola et ineffabili Patris mei, qui in cælis est, accepisti misericordia et dulcedine. Et quia operatus est hæc in te *Pater meus, qui in cælis est, et ego dico tibi*, cujus inseparabilia sunt opera ab operibus Patris mei; quæcumque enim operatus est Pater meus in te, ego quidem operatus sum cum Patre, et quæcumque facturus sum ego tecum, faciet in te Pater meus mecum. *Ego quidem dico tibi, cujus dicere facere est, quia tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam*. Ac si dicat: Quia enim revelante Patre meo, qui in cælis est, agnoscere meruisti quid timoris et honoris debeas divinitati meæ, in qua creavi te, quid dulcedinis et amoris debeas humanitati meæ qua redemi te, ideo *et ego dico tibi, quia tu es Petrus, gratiam pro gratia tibi dando, hoc est majori munere agnitionis meæ te donando, majori amoris et timoris mei constantia te sublimando*.

Et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Ecclesia* Dei dicitur tota per orbem terrarum fidelium collectio; *Ecclesia* Dei dicitur bona quælibet congregatio; *Ecclesia* Dei potest etiam quælibet bona et fidelis anima dici. Sive enim sit tota simul *Ecclesia* Catholica, sive sit bona quælibet congregatio, sive quælibet sancta anima, *super hanc petram, super apostolicæ scilicet fidei et dilectionis fundamentum fundata, adversus eam portæ inferi non prævalebunt*; quia, etsi impugnant eam peccata et vitia, quæ vere *portæ inferi* sunt, *prævalere* ei non possunt. Quomodo prævalere ei non possunt? Ita sane, quod justus homo, dum ceciderit, etiamsi ad ipsas portas inferi dilapsus fuerit, ipsa Dei dilectio, spes et consolatio, quam habet ad Deum, ex ipsis faucibus inferi extrahet eum.

Ipsæ hic electus discipulus Domini beatus Petrus apostolus, de quo loquimur, quasi usque ad *portas inferi* pervenit, quando Christum negavit. Sed quia fundamentum veræ dilectionis, qua Christum supra se ipsum dilexerat, prius **151** cordi suo supposuerat, etsi *portæ inferi* aliquantulum eum attraxerant, non tamen *adversus eum prævalebant*, quia statim reatum suum agnovit, et egressus foras flevit amare. Attendamus etiam beatum David regem et prophetam, qui et ipse ad portas inferi quodammodo pervenit, quando adulterium simul et homicidium commisit. Sed quia ante lapsum devotissimum in dilectione Dei cor habuerat, post commissum scelus *portæ inferi adversus eum non prævalebant*. Quanta enim delectationis dulcedine peccatum commisit, tanta penitentiae amaritudine postmodum in se punire studuit. Mox enim, ut ex ore Nathan prophete in commisso scelere Deum se offendisse cognovit, ex vere humili et penitente corde respondit : *Pe-*

caro Domino. Judas unus ex duodecim, postquam trahidit Dominum, *ridens*, ut ait Scriptura, *quia damnatus est, projectis argenteis dixit: Peccavi, tradens sanguinem justum* (*Matth. xxvii, 6*). Uterque quidem, David et Judas, confessionis verbum protulit, quia uterque dixit, *peccavi*. Sed quia in simili confessione similis intentio non fuit, similis fructus poenitentiae et confessionis non est subsequutus. Adversus Petrum et David *portae inferi* prevalere non potuerunt, adversus Judam prevaluerunt. Mox enim, sicut diximus, ut peccaverunt, et peccasse se cognoverunt ex fidelissimo corde, quo semper Deum dilexerunt, de misericordia et pietate Dei desperare non potuerunt; Judas vero, quia fundamentum divini amoris prius non habuit (semper enim corde per fido et iniquo cum Domino nostro Jesu Christo ambulavit, qui nunquam dilexit) nullam, spem in Deo habere potuit, sed abiit, et laqueo se suspendit. Unde quia nunquam perire poterit, qui vere Deum diligit, sed semper, sicut diximus, gratiam pro gratia accipit, adjicit Dominus:

Et ait: Et tibi dabo claves regni caelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. Haec nimirum verba non soli Petro, sed et ceteris coapostolis ejus dicta sunt a Domino, qui sicut veri unius ejusdemque divinitatis et humanitatis Christi professores cum Petro exstiterunt; sic absque ulla dubietate easdem **152** claves, quae Petro traditae sunt, eandem utique ligandi atque solvendi potestatem cum Petro acceperunt. Sed tamen specialiter praeter ceteris omnibus eidem beato Petro datae sunt, qui utpote praedeterminatus a Deo futurus pastor Ecclesiae, solus respondit pro omnibus. Eandem etiam potestatem quilibet adhuc in sancta Ecclesia praelati et doctores veritatis a Deo habent, sed specialiter ille praeter omnibus, qui vice et loco beati Petri praestit et praesidet omnibus, qui aliorum ligata solvere, aliorum soluta ligare solus potest praeter cunctis mortalibus.

Sed et alio modo eadem verba possumus intelligere. Regnum enim caelorum corpus hominis est et anima, testante Domino, qui ait: *Regnum Dei vos intra est* (*Luc. xvii, 21*). Claves, quibus hoc regnum caelorum aperitur et intratur, scientia est et potestas. Unam clavem, clavem utique scientiae, Petrus habuit, quia Christum verum Dei Filium et credidit et confessus est, cum dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Sed alteram clavem, clavem utique potestatis non habuit, quia necdum mori pro eo potuit. Si enim ad clavem scientiae clavem potestatis habuisset, propter timorem ancillae ostiarum Christum negare non potuisset. Neque enim dixerat ei Dominus, *Tibi do, sed, tibi dabo claves regni caelorum.* Non enim statim dedit, quando promisit, sed primum post adventum Spiritus sancti ipse Petrus cum suis coapostolis has duas claves perfectae scientiae, perfectaeque potestatis a Deo accepit, ut scirent quaecumque scientia de Christo erant, et possent, quae-

cumque propter Christum toleranda et agenda erant. Tunc primum enim confidenter et audenter gloriam Christi coram regibus et principibus praedicabant, et quae dicebant praepotenti operum et miraculorum attestata confirmabant.

Hujus scientiae potestatisque virtutem manifestat Dominus dicens in consequentibus: *Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis.* Haec sane verba in beato Petro suisque coapostolis perfecte sunt impleta, quia quibuscumque ipsi regnum caelorum clausurint, illis clausum erit; quibuscumque regnum caelorum **153** ipsi aperuerint, illis apertum erit. Sed et generaliter ad universalem sanctam Ecclesiam eadem verba pertinent, quia quicumque in sancta Ecclesia praelati vocantur, necesse habent, ut duabus his clavibus a Deo donentur. Si enim clavem scientiae non habent, clavem potestatis habere non valent. Unde praecipit in lege Dominus: *Plaga leprae si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem, et videbit eum, et rursus recludet.* inquit, *eum sacerdos septem diebus, et considerabit die septimo, et si quidem lepra ultra non creverit, nec transierit in cute priores terminos, rursus includet eum septem aliis diebus* (*Levit. xiii, 9, etc.*). Habenda quidem et jugiter vertenda est clavis scientiae, quod significat inclusio septem et septem dierum, quia, si viderit quod primis septem diebus, per quos praesens tempus accipitur, lepra in cute priores terminos non transierit, hoc est, si peccator a peccato suo, quod est lepra, converti noluerit, tunc adhibenda est secunda clavis, clavem utique potestatis, ut rursus septem diebus aliis includatur, hoc est ut perpetuae damnationi, quia lepra perseverans est, incunctanter addicatur.

Sed haec eadem verba, quae generaliter ad praelatos, qui in sancta Ecclesia sunt, pertinere diximus, specialiter ad unumquemque hominem referre possumus. Necessaria enim est homini clavis scientiae, ut sciat bonum quod faciat, ut sciat malum quod declinare debeat. Quia vero multi sunt qui sciunt quae facienda sunt, sed virtutem et potestatem non habent faciendi quae facienda sciunt; non valet una clavis sine altera. Non enim scientia valet sine potestate, nec potestas sine scientia. Post acceptas has duas claves, quae gratia sequatur, continuo in sequentibus declarat, cum dicitur: *Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis.* Per *terram* intelligimus corpus, per *caelos* interioris hominis sensus. Sunt quidem nonnulli qui in corpore a peccatis et vitiis semetipsos ligant et stringunt, et tamen in interiori homine vitare peccata non possunt. Sed dum faciunt, **154** quod possunt, additur eis per misericordiam Dei etiam id quod non possunt. Hoc est enim quod ait, *quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis.* Ac si dicat: Si in exteriori homine tuo, visu, auditu, gustu, odoratu et tactu cohibere te et ligare a

peccatis studueris, etiam in interiori homine tuo pietatis meæ dono a desideris noxiis et cogitationibus custodieris. *Ligari* quidem debet homo ad peccatum, *solvi* debet ad bonum. Unde adject Dominus et ait, *et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cælis*. Ac si dicat: Si exteriori corporis actu ad facienda bona solvi laboraveris, etiam intus ad veræ dilectionis meæ dulcedinem me largiente cor solutum habere poteris. Sed quare hoc dixit, nisi quod sunt nonnulli, qui bona, quæ corpore possunt, sollicitè propter Deum faciunt, sed dum exterioribus actibus per dulcedinem mentis animus non concordat, hoc est quodammodo *solvi super terram*, sed non *solvi in cælis*. Sed dum bonæ operationis studium sollicitè vigilantèque exterius exhibent, accipiunt a Deo etiam id quod nondum habent, hoc est ut et corde, sicut corpore, quæ bona sunt sapiant, diligant, velint et valeant. Sic demum adimpletur quod dicitur, *quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis; et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cælis*.

Hæc est hodierna evangelicæ lectionis doctrina, qua instituit nos æterna Dei sapientia. Sed quia nec ligari ad mala, nec solvi ad bona sine dono ejus et gratia possumus, ipse, apud quem nihil est impossibile, nobis dare, nos dignetur adjuvare, quatenus ligati ad mala, soluti ad bona, sic ei in præsentì vita placere possimus, quatenus portæ inferi non prævaleant nobis in hora exitus nostri, *nequando dicat inimicus noster: Prævalui adversus eos* (Psal. xii, 5); sed ipso ducente et adjuvante, illuc perveniamus ubi ipsum sine fine videntes et laudantes æternaliter cum ipso gaudeamus. Quod ipse præstare dignetur qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

155 HOMILIA XXV,

IN FESTUM S. MATHIÆ APOSTOLI PRIMA.

Respondens Jesus dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. xi).

Legimus in exordio lectionis hujus, sicut jam audivimus, quod *exsultaverit in Spiritu sancto Unigenitus Dei, et responderit*. Unde autem *exsultaverit*, vel quæ et qualia ineffabilia verba illa fuerint, ad quæ *responderit*, non legimus. *Respondit* utique sibi ipsi, suæ dico divinitati, qua Deus erat, qua omnia cum Patre æternaliter possidebat. Et sicut ineffabilis et incomprehensibilis est sensui humano collocutio illa qua loquebatur Pater cum Filio, sic indicibilis et inexplicabilis est linguæ humanæ unigeniti Filii ad Patrem responsio. Sed quia suspensus ad Deum animus semper in verbis Domini aliquid, quod sapiat et reficiat, quærit et desiderat, videamus si quid ex dono gratiæ ipsius in his Domini verbis quod nobis conveniat invenire valeamus.

Confiteor, inquit, tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudenti-

bus, et revelasti ea parvulis. Quæ sunt hæc quæ abscondit Deus Pater a sapientibus et prudentibus? Gloria videlicet et excelsitudo humanitatis et divinitatis Filii sui. *Sapientes*, a quibus hæc abscondita sunt, Scribæ et Pharisei fuerunt, qui utique sapientiam et scientiam legis a Deo acceperunt, sed in sapientia sua non Dei, sed suam gloriam quærentes, gloriam Filii Dei non cognoverunt, hominem quidem eum viderunt, sed qualis homo esset, quod videlicet homo esset supra omnes homines, homo sine peccato conceptus et natus, sine peccato in mundo conversatus, nec cognoverunt, nec cognoscere voluerunt. Unde quia superbia excæcavit corda illorum, cum prædicantem eum audissent, cum signa et mirabilia, quæ nemo alius facere poterat, divina eum potestate facientem vidissent, despexerunt eum et pro nihilo reputaverunt. Hi fuerunt *sapientes*. *Prudentes* autem, quibus nihilominus **156** gloria humanitatis et divinitatis Filii Dei abscondita erat, fuerunt omnes illi, qui in populo gentium prudentiam et scientiam ad cognoscenda multa arcana, cæteris hominibus incognita, a Deo acceperunt, nec tamen in his Deum agnoverunt. Sed *abscondita* a sapientibus et prudentibus *revelavit* Deus Pater *parvulis*, id est humilibus. *Parvuli* isti sunt apostoli, qui propter insigne decus humilitatis Christum Dei Filium et in humanitatis suæ excellentia, et in divinitatis suæ potentia ultra omnes homines agnoverunt et dilexerunt. Quare autem Deus omnipotens *sapientes et prudentes* in cognitione Filii sui excæcaverit, quare *parvulis*, humilibus utique apostolis Filium suum revelaverit, vel quasi suo judicio adhuc quotidie unum in miseratione sua et misericordia ad se colligat et salvet, alterum in judicio et justitia sua abjiciat et condemnet, scire non possumus; quod tamen verum, justum et sanctum sit, quidquid verus, justus et sanctus Deus facit, non ignoramus. Hoc etiam coæternus Deo Dei Filius manifestat dicens in consequentibus:

Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te. Ac si dixisset: *Sic, Domine Pater, placuit tuæ clementi bonitati, tuæ justissimæ æquitati, ut me Filium tuum, in tua tibi majestate consubstantialem et coæternum, non sapientibus et prudentibus, sed tuis revelares humilibus*. Sequitur:

Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Ecce comprehensa paucis verbis et designata incomprehensibilis humanitatis Filii Dei gloria, quia omnia cum Patre possidet, omnia cum Patre regit et continet. Et *nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem novit quis, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare*, ecce gloria divinitatis Filii Dei. Per pauca enim hæc verba designatur et notatur interminabilis et insuperabilis totius sanctæ Trinitatis substantia qua unus **157** Deus est cum Patre Filius, unus Deus est cum Patre et Filio Spiritus sanctus. Quomodo enim Pater sit ingenuus, quo-

modo Filius nec tempore posterior nec potestate inferior Patris sit unigenitus, *nemo novit, nisi Pater et Filius, et cui voluerit Filius revelare* (Luc. x, 22), unus utique et perfectus Deus cum Patre et Filio, Spiritus sanctus. Sequitur :

Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Quemadmodum cum esset in sinu Patris unigenitus Dei Filius, ubi nec videri nec audiri potuit ab hominibus, exinanivit semetipsum formam servi accipiens, ut servis subveniret, sic etiam hic post alta et sublimia verba quæ jam audivimus, ad quæ homo ascendere, quæ sensu suo non potest comprehendere, exinanivit se, descendens infra se, formam servi quodammodo accepit, ut servis condescenderet, ut nos, qui parvuli sensu ad capiendam et intelligendam præcedentium verborum sublimitatem non sufficimus, ex sequentibus his verbis habeamus unde erudiamur et consolemur : *Venite, inquit, ad me, omnes qui laboratis et onerati estis.* Si spiritaliter intelligimus, non videtur mihi iste labor corporis esse, sed animæ. Est enim labor ille, quo laborat anima per malas concupiscentias, per mala desideria, quæ, dum ad operis effectum perveniunt, dura quædam animæ et corporis onera sunt. Et est quasi dicat Dominus : Qui sub laborioso malarum concupiscentiarum molimine fatigati, sub onere peccatorum decidistis, et a viribus sanitateque animæ defecistis, nolite desperare, sed *venite ad me* per poenitentiam et conversionem, deponentes onerosam et laboriosam vitiorum oppressionem. *Et ego reficiam vos.* Reficere dicitur quasi reparare. Ipsi nos dextruximus et quodammodo effregimus, dum male prementibus peccatorum oneribus corpora nostra et animas subegimus. Sed conversos ad se reficit nos Dominus et reparat, dum sua nos refectione lassos et deficientes misericorditer in spiritali vita recreat. Sicut enim homo multo fessus labore, cibi, potus somnique suavitate reficitur, et quasi resumptis viribus ad pristinum robur revertitur, sic est in spiritali vita cibus, quo venientes ad se Dominus lassabundos et deficientes **158** peccatores suos reparat; est etiam potus, quo eos, ut obliviscantur paupertatum miseriarumque suarum, inebriat; est et somnus, quo ad veram eos quietem revocat. Cibus iste est sacra Scriptura, qua vere homo reficitur et recreatur; potus dulcedo orationis, qua vere homo quasi resumptis viribus in Deo animatur; somnus est tranquillitas mentis, qua vere homo Deo unitur et sociatur. Quibus autem meritis gratiam hanc divinæ refectionis homo promereri possit, sequentibus verbis docet nos Dominus, cum dicit :

Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde. Si simpliciter intelligere volumus jugum Domini, est obedientia Domini. Jugum Domini super nos tollimus, si in vera cordis humilitate omni nos propter Deum obedientiæ sub-

(51-52) Id est malitiose non perseverat in agnito peccato. Vide medium præcedentis homiliæ.

igimus. Sed ad altio rem sensum est aliud quid quod per jugum non incongrue intelligi possit. Jugum dictum est a jungendo. Semper enim jungit duo, bovem scilicet ad bovem, ne separari ad invicem queant, pariter laborent, pariter eant. Non inconvenienter igitur per jugum, quod semper duo jungit, consensus hominis accipi poterit. Consensus denique hominis semper jungit duo. Si malus est consensus, junguntur per eum duo, homo scilicet et diabolus; si bonus est consensus, conjungitur per eum homini Deus. Nam dum homo homo consentit, consensus ejus consensus Dei fit, sicque sub uno consensu quasi sub uno jugo jungitur Deus et homo. Ait ergo Dominus : *Tollite jugum meum super vos.* Ac si dicat : Quandiū mortali corpore circumdati estis, vivere sine peccato non potestis. Sed si impugnant vos carnalium delectationes vitiorum, *tollite super vos*, in superiori vestro, *jugum meum*, ut blandientibus vitiis non consentiatis, sed resistendo et repugnando consensum vestrum consensum meum faciatis. Fit enim aliquando ut peccet homo, sed ex fragilitate, non consensu, quia odit in seipso quod peccat, et vellet non peccare, sed non potest. Quisquis iste est, hic vere habet super se jugum Domini, quia in eo quod est superius in se, vere consentit Deo. Nam etsi in peccato ex fragilitate corporis seu etiam mentis aliquando labitur, tamen, **159** quia non consentit peccato (51-52), sed dolet pro peccato suo, sub uno consensu, quasi sub uno jugo jungitur et connectitur Deo, dicens cum Psalmista : *Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum* (Psal. xxvii, 23). Sic peccavit Petrus, sic peccavit et David. Petrus peccavit Christum negando, David peccavit adulterii simul et homicidii crimen perpetrando. Illic peccavit ex repentino timore, quia vitam perdere timuit; iste peccavit ex repentinæ delectationis impulsu; vidit enim mulierem, et concupivit. Sed quia consensus in peccato non fuit (53), sed peccatum suum utrique displicuit, continuo per poenitentiam satisfactionem uterque reversus veniam meruit.

Cæterum quia tria sunt, quæ impugnant hominem, caro, mundus, et diabolus: diabolus suggestionibus, mundus prosperis et adversis, caro delectationibus, docet nos hic Dominus, quomodo his tribus per alia tria obviare et resistere debeamus. *Tollite, inquit, jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris.* Ac si dicat : Contra diabolum *tollite jugum meum*, ne suggestionibus illius consentiatis, contra mundum *discite a me quia mitis sum et humilis corde; discite, inquam, a me*, ut mitis sitis per patientiam adversa mundi superando; *discite a me*, ut humiles sitis, humiliter vos inter prospera mundi custodiendo, ut nec adversis nimium dejiciamini, nec prosperis nimium extollamini. Si sic jugum meum super vos tuleritis, si sic a me, quia

(53) Id est pertinax approbatio et obstinatio.

mitis sum et humilis corde, discere laboraveritis, ad tertium tandem per gratiam meam pervenietis, ubi vere requiem animabus vestris invenietis, ut videlicet superatis delectationibus carnis, per tranquillam mentis dulcedinem mihi soli possitis adhærere, quod vere est requies animæ.

*Jugum enim meum suave est, et onus meum leve. Bene dicit, jugum meum suave. Suave enim valde est et delectabile, ubi unus consensus est Dei et hominis, quia sicut in consensu illo qui est peccati, suavitas quædam est quæ est ex peccato et ad peccatum carnem illicit, sic in consensu illo qui est boni, qui est consensus hominis et Dei, suavitas quædam est sine peccato est generatur, per quam vere Deus homini, et homo Deo, spreta carnis dulcedine, condelectatur. Sed quid est quod addidit et onus meum leve? Quod est onus Domini? Onus hominis peccatoris sit onus Dei Redemptoris, non utique onus grave, sed onus leve, quia, dum homo convertitur ad Deum, disruptis vinculis vitiorum, projectoque a se jugo, id est, consensu peccatorum secundum Psalmistam, qui ait : *Dirumpamus vincula eorum et projiciamus a nobis jugum ipsorum* (Psal. 11, 3), suscipit Deus in se onus peccatricis animæ. Fitque onus Dei leve, dum per misericordiam Dei homo levigatus a peccatis, a vitiis, quibus prius deprimebatur, ad contemplandum Deum per puræ mentis intuitum sublevaratur.*

Hæc est sacra lectio Evangelii, quæ ordinante Spiritu sancto congrue in laudem et gloriam beati Mathiæ apostoli, cujus hodie festa celebramus, legitur, qui secundum nomen ejus (Mathisa enim interpretatur *Dei parvus*) vere unus ex parvulis Dei, ex humilibus Dei fuit, cui Deus Pater abscondita a sapientibus et prudentibus revelavit, quando ad prædicanda et declaranda incarnati Verbi mysteria in duodenarium apostolorum numerum, qui cadente Juda et sceleris sui pœnas solvante imminutus erat, propter insigne decus humilitatis, qua inter cætera virtutum insignia claruit, divina dispensatione et apostolica electione vocari meruit :

Qualiter autem eadem ejus electio facta sit, ostendit nobis beatus Petrus in Lectione hodierna, qua dicit : *Viri fratres, oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus sanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Jesum, qui connumeratus erat in nobis, et sortitus est sortem ministerii hujus. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit medius, et diffusa sunt omnia viscera ejus, et notum factum est omnibus habitantibus Jerusalem. Scriptum est enim in libro Psalmorum : Fiat habitatio ejus deserta, et episcopatum ejus accipiat alter. Oportet igitur ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens a baptisate Joannis usque in diem, quo assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est justus, et Ma-*

thiam, et oratione facta dederunt sortes, et cecidit sors super Mathiam, et annumeratus est cum undecim apostolis (Act. 1, 16-26).

In hac itaque electione sanctissimi hujus apostoli consideranda et pensanda est magnitudo clementiæ Dei. Nam dum reprobato eo, qui in ore hominum justus erat, humilem et parvum elegit, omnes nos docuit et admonuit, ut nunquam de nostra justitia vel meritis præsumamus, sed si ad electionem vitæ æternæ pervenire volumus, imitemur et sequamur humilitatem et mansuetudinem hujus *parvi Dei*, qui vere jugum Domini tulit super se, quia dum sub uno consensu, quasi sub uno jugo junctus et connexus Deo, nec carni blandienti succubuit, nec diabolo peccata suggerenti consentit, nec mundo prosperis et adversis sævienti cessit, vere invenit requiem animæ suæ, quia ex illa requie, qua hic per internæ dulcedinis gratiam cum Deo requievit, translatus est in illam requiem, quæ nunquam turbatur, nunquam immutatur. Sed nos, qui jugum Domini utcumque portamus, humilitatem et mansuetudinem ejus imitari studeamus, quatenus, in extremo districti judicii examine, ubi sapientes et prudentes hujus sæculi abjiciuntur, ipsius intervenientibus meritis, illam requiem animabus nostris inveniamus, in qua cum parvulis et humilibus Dei de æterna Dei visione sine fine gaudeamus, quod ipse præstare dignetur Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

162 HOMILIA XXVI,

IN FESTUM S. MATHIÆ APOSTOLI SECUNDA.

Die decimo princeps filiorum Nephthaim Ahira, filius Enan, obtulit acetabulum argenteum, appendens centum triginta siclos (Num. vii).

Beatus Mathias apostolus, cujus hodie festa celebramus, qui sorte electionis ad apostolicæ dignitatis [apicem] est profectus, non ideo coapostolis suis gloriæ aut potestatis eminentia impar esse creditur, quia a Christo, adhuc in carne manente, cum ipsis non est electus. Æterna quippe Dei Patris sapientia, quæ in diebus carnis suæ apostolos suos per dulcem vocationem electionis suæ ad se traxit, ad dexteram Patris residens beatum Mathiam per apostolorum ministerium ad consortium eorum assumpsit.

Et non incongrue nomen hujus apostoli perfectæ ejus convenit humilitati. Nam Mathias *parvus Dei* interpretatur, parvus non corporis quantitate, sed cordis humilitate, quia vere spiritu humilis, vere despectus fuit in oculis suis. Sicut enim homo, si quid boni fecerit, per superbiam destruit et amittit, ita si in aliquo deliquerit, per humilitatem ad indulgentiæ gratiam redire poterit.

Hic ergo dux et princeps eximius, unus de egregiis cæli et terræ principibus, in quodam Veteris Testamenti loco mystice designatur, ubi numeratis undecim principum filiorum Israel sacrificiis de duodecimo ita subinfertur :

Die decimo [duodecimo] princeps filiorum Nephthaim-

tim Ahira, filius Enan, obtulit acetabulum argenteum, appendens centum triginta siclos. Per Ahira, qui fratris mei amicus interpretatur, beatus iste apostolus, vere dilectus et electus fratris nostri Jesu Christi amicus designatur, qui per excellentissimum humilitatis meritum amicitiae et dilectionis apud ipsum obtinuit locum. Qui Ahira filius Enan esse scribitur, quod nubes dicitur. Nubis quippe nomine Spiritus sanctus intelligitur, qui per suae gratiam electionis dignum eum filium adoptionis fecit.

Et notandum quod duodecim principum filiorum Israel aequale sacrificium fuit, nec quisquam eorum plus aut minus 163 quam alter obtulit; quia et duodecim duces nostri, sancti videlicet apostoli aequalem Spiritus sancti acceperunt gratiam, parem habuerunt meritorum praerogativam, et aequalem sanctitatis ac pietatis excellentiam.

Quae autem illorum fuerint sacrificia, praesens haec demonstrat littera, unusquisque illorum obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium, mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Haec profecto tria sacrificia beatus Paulus his verbis in sua commendare videtur Epistola: Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in die Domini nostri servetur (1 Thess. v, 23). Spiritus denique noster est intellectus, quo bonum ac malum cognoscimus. Acetabuli vero nomine corpus apostolorum non incongrue possumus accipere, quod nulla teneritudinis dulcedine fuit delicatum, sed omni laborum et miseriarum acerbitate graviter affectum et attenuatum. Quod nimirum acetabulum apte describitur fuisse argenteum. Primum siquidem argentum lapis est, sed ut solitum accipiat splendorem et candorem, solertia artificis per calorem ignis continuum impendit laborem. Sic revera corpus apostolorum prius irrationabile quodammodo fuit et ignarum, sed cum ignis Spiritus sancti tanto eos calore incanduit, de lapide argentum examinatum ac pretiosissimum fecit. Hinc beatus Job ait: Ferrum de terra tollitur, et lapis resolutus in aes vertitur (Job xxviii, 2). Ferrum namque de terra tollebatur, quando fragiles et terreni homines fortissimi pugnatōres fiebant et inflexibiles. Lapis vero resolutus in aes versus est, quia per calorem sancti Spiritus facti sunt praedicatorum sonori, qui ante fuerant homines ignobiles et ignari. Sed istud acetabulum argenteum, quanto pretio valeat, sequens littera insinuat.

Appendens, inquit, centum triginta siclos. Per numerum hunc, centum scilicet et triginta, apostolicae perfectionis permaxima intelligere possumus merita, quia profecto cogitationes eorum, verba et opera grandi perfectionis studio erant praedita. Postquam enim mirifico sancti Spiritus ardore sunt accensi, sic immediatis gratia 164 divinitatis repleti nil cogi-

tare poterant vel facere, nisi spiritalia, nil loqui nisi divina. Sequitur:

Phialam argenteam habentem septuaginta siclos. Per phialam argenteam spiritum eorum sive pretiosissimam intelligere possumus animam, in qua septiformis Spiritus sancti gratia largissima dulcedinis suae requievit abundantia. Videamus nunc ad quod opus phiala haec argentea siclos habuerit septuaginta? Ad pondus sanctuarii. Septiformem namque Spiritus sancti gratiam non ad pondus mundi habebant, quia eam ad honorem Dei totam impendebant. Ergo acetabulum argenteum et phiala quam acceptabili fuerint munere referta, sequentia declarant verba.

Utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium. Quid enim hoc accipere in loco possumus per similia nisi purissimae animae eorum ac corporis munditiam? Adveniens quippe ejusdem Spiritus sancti gratia non solum animas illorum ineffabiliter adimplevit, verum et corpora, ita [ui] utraque candida, utraque mundissima tantae majestatis essent receptacula. Et quia non satis esset, si pura tantum esset similia, recte dicitur fuisse oleo conspersa. Digne satis nomine olei pura et sincera exprimitur dilectio Dei et proximi, qua et Deum super omnia diligebant, et omnes homines dulci cordis affectu comprehendebant. Quae omnia erant in sacrificium, hoc est ad honorem Dei et ad utilitatem proximorum, quia quanto perfectius Deum diligere noverunt, tanto largius gratiam ab eo acceptam aliis administrare potuerunt. Sequitur:

Mortariolum aureum appendens decem siclos. Quia legislator non mortarium posuit, sed mortariolum, recte intelligitur apostolorum cor contritum et humillimum. Nam tantae humilitatis praediti erant privilegio, ut praeter Christum et ipsius matrem nunquam humilior inveniri potuerit homo. Possumus quoque per mortariolum aureum nobilissimum eorum accipere sensum, quo omne, quod in sancta Scriptura inveniebant, quasi tenuissimum pulverem conterebant. Qui revera aureus, id est omni scientiae et sapientiae fulgore decoratus, quia sicut aurum reliquum metallum praecellit, sic illorum sensus omnium mortalium sensum sapientia praecessit. Appendens, inquit, decem siclos. Numerus denarius, ut lucas clarius patet, 165 late in Scriptura decem praceptorum formam praetendere solet. Sancti apostoli, dum Decalogi mandata perfecte noverunt, ut haec opere perficerent, omnem sensum suum appendere studuerunt. Et merito istud mortariolum incenso fuisse describitur plenum. Quid incensum, nisi suave fragrans apostolice orationis fuit odoramentum? Cor quippe eorum divina dulcedine abundantissime refertum, tempore orationis tam odoriferam protulit fragrantiam, quae usque ad summum thronum ascendens, ibidem suavitatem respersit gratiosissimam. De hoc odorifero orationis incenso dicitur in psalmo: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (Psal. cxi, 2). Hinc quanta illorum pra-

dicatio fuerit, quæve de bono Jesu testimonia protulerint, demonstratur in verbis sequentibus.

Bovem, inquit, *de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hircum pro peccato*. Bos iste *de armento* sumptus est Christus, de patriarcharum et prophetarum carne exortus, quem nimirum præclarissimi duces nostri obtulerunt, cum eum verum hominem de genere patriarcharum natum, et pro totius salute mundi immolatum docuerunt. Obtulerunt etiam *arietem*, dum eundem Redemptorem nostrum Ecclesiæ suæ nuntiaverunt esse ducem. Arius enim reliquum gregem præcedit. Sic et Christus omnes fideles suos in regnum cælorum antecedens, omnibus aditum ejus patefecit. *Et agnum*, inquit, *anniculum in holocaustum* **166** *hircumque pro peccato*. Agnus hic *anniculus* Christus est immaculatus, qui pro salute omnium electorum in ara crucis suavissimum factus est *holocaustum*. Hunc ergo *agnum anniculum* sancti apostoli prædicaverunt *hircum* etiam esse *pro peccato*, quia qui in se erat immaculatus et mundissimus, non pro suis, sed pro nostris peccatis oblatus est hircus.

Et hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Per boves duos duos Judeorum et gentium accipimus populos, quos illi velut *hostias pacificorum* obtulerunt, quia per illum, qui est pax nostra faciens utraque unum, de duobus his populis sanctam Ecclesiam constituerunt. Et quia Ecclesia tribus ordinibus constituta regitur, consequenter subjungitur: *Et arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque*. Per *arietes* prælati, per *hircos* pœnitentes, per *agnos anniculos* exprimuntur innocentes. Per duos hos populos et his tribus ordinibus sancta Ecclesia a suis initiata est principibus, et omnipotenti Domino ex his omnibus gratissima sit oblatio. Hæc est oblatio trifaria per duces nostros Christo-excellenter oblata. Nam acetabulum, phialam, mortariolum obtulerunt in propriæ vitæ perfectione, bovem de armento, agnum anniculum hircumque, pro peccato in Christi prædicatione, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque in Ecclesiæ constitutione.

HOMILIA XXVII.

IN FESTUM ANNUNTIATIONIS BEATÆ MARIE VIRGINIS PRIMA.

Missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria (Luc. 1).

Præclara dies hodiernæ festivitatis, licet multimodis sublimata sit solemnitatum gaudiis, maxime tamen in hoc celebris habetur, quod in ea per incarnationem Filii Dei exordium nostræ redemptionis cœpit, et in ipsa per sacramentum passionis suæ opus noster salutis idem Filius Dei consummare voluit. In hoc siquidem die æterni Patris Filius humanam naturam pro liberando homine suscepit et hæc eandem humanitatem evoluto tempore

A hæc ipsa die pro salute totius humani generis ad passionem et mortem tradidit. Hæc est enim dies illa desiderabilis et jucunda ad quam omnes suspirabant, quam omnes desiderabant et optabant, qui ab initio sæculi Domino placuerunt, de qua obscuris prælocuti sunt sententiis, qui redemptionem generis humani oculo prævidebant præsagi cordis. Unde et unus ex illis. Isaias scilicet propheta, qui hunc incarnandum præviderat, venire jam ad terras ardenti desiderio sic exoptabat. *Rorate, inquit, cæli, desuper, et nubes pluant justum (Isa. xlv, 8).*

167 Verba hæc electi Domini propheta concordare videntur hodiernæ lectioni evangelicæ, in qua apertissime declaratum invenimus quod propheta obscuris et mysticis verbis est prælocutus. Per *cælum* enim licet diversa valeant intelligi, hoc tamen in loco Gabriel ille archangelus, apte valet designari, qui tunc desuper *rorabat*, cum, ut Evangelium hodie refert, *missus est a Deo*, ut magnum illud et ineffabile divini consilii mysterium, quod pro liberando homine Deus Pater inivit, ad terras deferret. Et bene hæc annuntiatio Dominicæ incarnationis rori comparatur, quia sicut *ros* aridam terram irrigat et calore temperat, sic incarnatio Dominica mundum, ut ita dicam, irrigavit, dum et laborem peccati in mundo exstinxit, et ignem inferni refrigeravit. Rorantibus hoc modo cælis, quid salutis et gratiæ totus mundus acceperit, verbis sequentibus intelligi poterit: *Et nubes pluant justum*. Licet per *nubes* nonnullis locis propheta designentur, nos tamen secundum hunc sensum quem tractare cœpimus, per *nubes* Patrem et Spiritum sanctum, per *justum* vero Filium ejusdem Patris intelligere possumus. *Nubes* enim cum cælum operuerit, quia pluvie inundatio secutura sit, nullus dubitabit. Rorantibus igitur cælis *nubes pluere justum* cœperunt, quia loquente archangelo ad beatam virginem Mariam Pater Filium misit, quem cooperante Spiritu sancto Virgo mater concepit.

Nec pretereundum est quod *cæli rorare, nubes* verè *pluere* dicuntur. Scimus enim quia, pluvia inundante, majori ubertate terra fecundatur quam rore irrigante. Sic et verba illa archangeli ros quodammodo fuerunt, quia gratiam tantum future salutis prænuntiabant. *Nubes* vero ideo *pluere* dicuntur, quia illis pluentibus, hoc est Patre et Spiritu sancto Filium in hunc mundum mittentibus maximæ ubertatis, magnus, inquam, salutis et gratiæ fructus in toto jam mundo est subsequutus. Et bene idem Filius Dei *justus* nominatur, quia ipse sine peccato conceptus et natus, ipse justificans omnes, justus pro injustis, innocens pro nocentibus pati voluit. *Aperiatur, inquit, terra, et germinet* **168** *Salvatorem (ibid.)*. Quæ terra nisi perpetua domina nostra virgo Maria? *Aperiatur* hæc, inquam, *terra, aperiatur* scilicet sine delectatione concipiendo, *aperiatur* sine dolore pariendo, quemadmodum in laude ejusdem Virginis canimus: *Peperit sine dolore Salvatorem sæculorum*. Et *germi-*

net Salvatorem, hoc est proferat de se æternæ salutis auctorem. His verbis prophetæ concordare videntur verba lectionis evangelicæ, quæ hoc in veritate completum insinuant quod propheta obscure et mystice dudum prænuñtiaverat.

Missus est, inquit evangelista, *Gabriel angelus a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth*. Omnipotens Dominus omnia sua, quæcunque operatus est, quod cælum, terram, mare et omnia, quæ in eis sunt creavit, nulla, ut ita dicam, fortitudine usus est, quia tantum verbo dixit, et facta sunt (Psal. xxxii, 9). Quod vero homo fieri dignatus est, et in ipsa humanitate fortem illum armatum, qui totum mundum ditioni suæ subdiderat, prostravit, omneque humanum genus ab ejus iniqua dominatione liberavit, maxima ejus fortitudo fuit. Magna revera fortitudo fuit quod ille, qui erat invisibilis divinitate, incomprehensibilis majestate, tam parvum se fecit quod in utero teneræ Virginis comprehendere potuit, et in ipsa humanitate totum mundum ab æternæ mortis damnatione liberavit. Ad hoc opus mundo nuntiandum archangelus ille *Gabriel*, qui *Dei fortitudo* dicitur, ab initio præordinatus erat, quia nimirum decebat ut ille, qui Dei fortitudo nominatur, fortem hunc Dei Filium incarnandum nuntiaret. *Missus est ergo a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth*. Nazareth *flos munditiæ* interpretatur. Quam bene domina nostra, perpetua virgo Maria, in hac civitate, quæ tali nomine præfulget, domum habuisse describitur! Quia ipsa prima florem virginitatis et castitatis in se ostendit, ipsa prima inter omnes mulieres, nullius animata exemplo Deo virginitatem suam devovit, et post eam flos iste tantam in toto mundo suavitatem spiravit, quod innumera multitudo utriusque sexus ejus virginitatis exemplum secuti sunt, et adhuc sequuntur; et si plenam mentis integritatem custodire non possunt, quantum tamen ipsa adjuvante valent, corruptionem corporis declinare student. Vel ideo beatæ Virgini *Nazareth, quæ flos munditiæ* dicitur, bene convenit, quia ipsa Filium Dei florem illum redivivum, incomparabile, inquam, decus virginitatis salva integritate sui corporis peperit. Quemadmodum enim, cum arbores proferre flores conspicimus, sequentem jam fructum speramus, sic cum hæc beata Virgo florem hunc, Filium, inquam, Dei concepit et peperit, totus jam mundus fructum æternæ adeptus est salutis. Cui vero vel ad quem nuntius iste præpotens missus sit, verbis sequentibus evangelista innuit :

Ad virginem, inquit, *desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David*. Beatus *Joseph*, vel ipsa beata virgo Maria divites secundum sæculum non erant, pauperem in hoc mundo vitam gerebant, sed virtutum divitiis pleniter circumvallati prænitebant. Attamen de regali prosapia regis David progeniti erant. Beata enim Maria de illius stirpe exorta erat, cui juravit Dominus, quod de fructu ventris ejus esset nasciturus. Nam, ut legimus, Abraha

A tantum promisit quod in semine ejus benedicenda essent omnes gentes, huic vero beato David jurejurando Filium suum Deus repromisit, quemadmodum ipse testatur dicens : *Juravit Dominus David, et non frustrabitur eum : De fructu ventris tui ponam super sedem tuam (Psal. cxxxii, 11)*. Unde non immerito beata Dei Genitrix vel ipse *Joseph de domo David* esse describuntur, non propter regalium divitiarum abundantiam, sed secundum genealogiam. Præmissis ergo his omnibus, et nomine civitatis, in qua beata Virgo habitabat, et nomine viri, cui desponsata erat, nuuc demum præclarum nomen ejusdem Virginis evangelista pronuntiat.

Et nomen, inquit, *virginis Maria*. Maria, ut notum est, *maris stella* interpretatur; quæ nominis interpretatio tam justis quam peccatoribus magnam spei fiduciam, magnam confert consolationis gratiam. Mos est nautarum, qui in aliquam terram navigare desiderant, quod noctis irruentibus tenebris sidus sibi aliquod eligunt, cujus luce et signo ad portum, quo tendunt, sine dispendio pervenire valeant. Hujusmodi sideris radio non immerito reginæ nostræ nomen assimilatur. Nam ipsa est sidus illud egregium, quod nobis, in mari hujus sæculi periclitantibus et ad portum vitæ æternæ pervenire desiderantibus, tum per vitæ exemplum, tum per pietatis et misericordiæ lucet auxilium. Ponamus ergo ante oculos hanc præviam maris stellam, et si quis aut vento prosperitatis inflatur, aut vento adversitatis in desperatione dejicitur, stellam hanc respiciat, indeficienter lumen ejus maternæ pietatis exquirat. Si quis pondere peccatorum oppressus anxie contristatur pro innumeris delictorum sordibus, stellam hanc respiciat, fiducialiter anchoram spei suæ in eam figat. Similiter etiam justus et innocens, si pro conservanda innocentia sollicitatur, totam mentis intentionem in stellæ illius figat claritatem, quia si fideliter gratiæ ipsius auxilium quæsierit, sine dubio ipsa maris stella et peccatori indulgentiam, et justo secundum desiderium cordis ejus pietatis suæ auxilium præstabit et gratiam. Hæc sunt festiva præsentis diei gaudia, hæc, inquam, est dies illa celebris et jucunda, in qua pro redemptione generis humani Deus Pater Filium sibi coæternum constituit incarnari.

Missus vero ad beatam Virginem *Gabriel* archangelus, ubi, vel quibus actionum studiis intentam ipsum invenisse eam credimus? Non utique foris vagantem, sed intus ad magnificum aliquod opus piæ sollicitudinis operam dantem. Nam licet minime Scriptura referat qualiter eam nuntius ille cælestis invenerit, illud tamen æstimare possumus, quod magnificum illud opus habuerit in manibus, quo nil pretiosius et dignius, vel Deo esse poterit acceptabile. Opus vero istud egregium Domino acceptabile, hominique maxime proficuum, illud nimirum est, cum homo, collectis omnibus sensibus suis, aut pro remissione peccatorum Dominum flagitat, aut pro acceptis donorum ejus beneficiis humiliter

gratias agendo suppliciter se prosternit. Ad tale opus, A uti credere possumus, domina nostra virgo Maria totam se collegerat; et ideo intus angelum eam invenisse credimus, quod etiam ex ipsis sancti Evangelii verbis colligere possumus: *Ingressus*, inquit, *angelus ad eam dixit*. Sicut præfati sumus, beata Maria, pro salute totius **171** generis humani Domino supplicatura, districtè se collegerat, et totam mentis intentionem ad hoc solum quod petebat erexerat, ideoque tam inauditam salutationem, tam ineffabilem salutis gratiam apud Deum obtinere promeruit, quod ipsa salutem totius mundi generare digna fuit.

Et revera quilibet adhuc homo beatus, qui exemplo hujus Virginis, collectis utriusque hominis sensibus, ad Deum et sola cœlestia aciem mentis ita intentam habere studuerit, quod nil præter hoc solum quod postulat tempore orationis in animo versari permiserit, credere indubitanter possumus, quia etsi non eandem vel tam plenariam visitationis gratiam, quod omnino impossibile est, a Domino acceperit, ipsum tamen, quem beata Virgo corporaliter portavit, ipse spiritaliter in utero mentis concipit et parit. At vero quicumque hujus exempli imitator esse renuerit, sed Dinam, filiam Jacob, egredientem ad videndas mulieres regionis alterius, secutus fuerit, ad percipienda hæc divinæ visitationis gaudia minime pervenire poterit. Dina hæc filia Jacob, est anima nostra, veri Jacob, scilicet æterni Patris filia, quæ tunc ad videndas mulieres alterius regionis egreditur, cum male vagando vanis hujus sæculi rumoribus aurum cordis et corporis libenter accommodat, et has vanitates secum revolvit et tractat, sicque fit quod ab iniquo viro Sichem, per quem diabolus intelligitur, comprehensa violatur, dum pravis delectationibus voluntarie consentiendo inquinatur.

Ingressus ergo ad beatam Mariam angelus, quid dixerit, quomodo eam salutaverit, audiamus:

Ave, inquit, *gratia plena*, *Dominus tecum*. Quæ salutationis verba non ipse de se protulit, sed in cœlesti curia composita et præordinata a Deo Patre accepit. *Ave*, inquit, *gratia plena*. Ac si diceret: *Gratia plena* es, quia ille, qui est incomprehensibilis divinitate, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, in te comprehendi, in te perfectus Deus et homo anima et corpore concipi disposuit. Omnis quippe humana natura ex anima constat et corpore, quam humanam naturam sic Filius Dei de beata Virgine suscepit, quod mox ad verbum angeli, perfectum Deum, plenum hominem cum corpore et anima eum concepit. Vel sic eam *plenam* **172** *gratia* dicere possumus, quia et justis debitorum quodammodo est et peccatoribus; justis quidem eo jure gratiam impendere debet, quia ad illius exemplum innocentis vitæ puritatem retinere contendunt; peccatoribus vero ideo largam in misericordia et pietate exhibere se debet, quia propter ipsos mater Dei electa est. Nam si peccatores non essent, Filius Dei

(54) Ita cod. Sed videtur leg. *plene* vel *penitus*.

incarnandus ad terras non descendisset, nec ipsa eum genuisset.

Dominus, inquit, *tecum*, *benedicta tu in mulieribus*. Quod idem est ac si dixisset: Ideo *gratia plena* es, quia jam in proximo est quod Dominum virginali utero conceptura es. *Benedicta tu in mulieribus*. Quare *benedicta tu in mulieribus*, et non in viris? Ideo utique, quia maledictionis illius expers omnino erat, quæ super Evam facta est, cui dictum est: *in dolore paries filios*. Omnes quippe mulieres cum delectatione concipiunt, sed in dolore filios pariunt. Hujus maledictionis beata Maria, ut prædiximus, expers erat, quia sine delectatione concepit, et sine dolore peperit. Vel ideo *benedicta in mulieribus*, quia maledictionem illam, quam Eva omnibus contulit, ipsa desuper benedictionem ingerendo fugavit.

Possumus et aliter intelligere quod dixit, *benedicta tu in mulieribus*. Est enim quasi dixisset: Te benedictam dico in mulieribus, quia licet sint multe mulieres, quæ per bonam devotionem Deo placeant, nulla tamen ab originali et actuali peccato libera esse poterit. Sed tu ideo *benedicta es in mulieribus*, quia sicut ab actuali peccato pene (54) libera es, ita etiam ab originali (55) peccato prorsus liberanda eris. Et quare plus te benedictam dico in mulieribus quam in viris? Sunt etiam aliqui in viris benedicti per laudabilis vitæ meritum, sed tamen nullus sine originali et actuali peccati. Video autem singularem virum jam ex te nasciturum: solum originali et actuali peccato liberum. Et sicut ille solus benedictus super omnes erit viros, ita et tu *benedicta super omnes eris mulieres*. Sequitur:

Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus. Quomodo beatam Virginem *turbatam* credimus? quæ fuit illa turbatio? anne æstimanda est ad viri præsentiam ideo trepidasse, quod virginitati suæ timeret? minime. Neque enim decebat tam præclaram meritum, **173** tam pretiosam virtutibus, ut in aliquam desperationem ejus declinaret animus. Ipsa enim, ut superius diximus, pro salute totius humani generis Domino supplicans, totam mentis intentionem ab inferioribus ad superna suspenderat, et in tam serenissimo animo, quo solis cœlestibus interdebat, omnia quæ foris apparebant, transcenderat, ideoque in ipsa hora divinæ contemplationis tanta a Domino et in Domino spei fiducia cor ejus solidatum erat, quod nulla desperatione tangi poterat. Turbata est ergo in sermone angeli, non quod aliqua desperatione titubaret, sed quia ad cœlestia meditanda totam se collegerat, et cum ad ea, quæ foris dicebantur, animum, quem in sublime erexerat, flectebat, serenitas illa aliquantulum turbata est, nec ita pleniter, ut prius, cœlestium meditationi mens ejus infixæ manebat, sicut etiam fieri plerumque solet, cum homo quilibet beatus his quæ sursum sunt totus suspensus intendit, si forte aliquid exterius sonuerit, animus ab intentione aliquantulum resiliit, nec totus ad ea quæ cœ-

(55) Vid. dissert. præviam in tom. I.

perat collectus esse poterit. Quod tali perturbatione beata Maria sit turbata, ipsa innuere videntur verba sequentia :

Et cogitabat qualis esset ista salutatatio. Cum enim salutationem angeli secum tractabat, ab ea intentione, qua prius se collegerat, animum aliquantulum retrahere. Quam ita turbatam, ita cogitantem ipse secretorum Dei nuntius inauditæ salutationis verbis, *ne timeat*, admonet et hortatur, quemadmodum sequitur :

Et ait angelus ad eam : Ne timeas Maria ; invenisti enim gratiam apud Deum. Quis, æstimamus, fuit timor ille, qui in tam præpotentis reginæ virginæo versabatur pectore ? Anne credere debemus phantasiam aliquam diabolicæ illusionis eam expavisse ? Incongruum hoc videtur dignitati beatæ Mariæ diabolicam illusionem eam expavisse, quæ tam singulari et incomparabili virtutum excellentia Deo proximam se fecerat. Timuit enim non pro se sola aut parentum suorum salute, sed pro totius generis humani liberatione ; timuit, inquam ne peccatis exigentibus aut omnino redemptio hæc non fieret, aut tam diu differretur, quod multitudo maxima mortis perpetuæ exitio damnaretur. Quod hæc timoris ejus **174** causa fuerit, ipse angelus in hoc insinuare videtur, quod proprio eam nomine appellans dicit, *ne timeas, Maria*. Maria, ut notum est, *Domina* in nostra resonat lingua. Quod idem est ac si angelus dixisset :

Times pro redemptione humana, times ne in perpetuum genus damnetur humanum. Ecce dico tibi, *Maria, ne timeas*, nec expavescas, quia tu ad hoc es electa, ut totius mundi fias domina, ut totius mundi parias salutem, tuum ac cunctorum Redemptorem ac Salvatorem. *Invenisti*, inquam, *gratiam apud Deum*. Gratiam illam, quam omne humanum genus per superbiam primi parentis perdidit, tu in profunda humilitate querendo invenisti, quia ipsum, per quem totus mundus salvari debet, concipere et parere meruisti. *Invenire* ille dicitur qui rem aliquam querit et invenit quam perdidit. Sic totum genus humanum gratiam Conditoris sui perdidit, illam dico gratiam, quod nullus, quævis justus et sanctus, regni cælestis merebatur introitum, sed post hujus vitæ exsilium omnes descendebant ad infernum. Hujus miseræ calamitatem beata domina nostra non pro se sola tantum, sed pro toto genere humano graviter doluit, hanc, inquam, perditam gratiam lacrymis et orationibus Deo Patri die ac nocte insistens quærebat, et quia corde contrito et profunda humilitate quæsit, invenire tandem promeruit, dum importuna clamoris voce tantum apud Deum invaluit, quod vim ei inferens, de superis ad ima, de cælestibus ad terras eum traxit. Præpotens ergo cælestium secretorum nuntius, postquam dilectissimam Virginem inauditæ salutationis verbis satis est allocutus, cum Filium altissimi Patris clauso virginæ pudoris sigillo de ea prædiceret fore nasciturum, omnia etiam humanitatis ejus sacramenta, quemadmodum in cælesti illo auditorio didicerat,

A eidem Virgini consequenti mox ordine denuntiat :

Ecce, inquit, in utero concipies et paries filium.

B Brevi siquidem verborum elocutione magnum et immensum opus comprehendit humanæ Filii Dei naturæ, post conceptionem videlicet nativitatem, sicque omnia sacramenta, quæ pro humanæ salutis reparatione operari Filius Dei in sua dignatus est humanitate. In primo namque angeli verbo : *Ecce in* **175** *utero concipies*, ipse qui secundum divinitatem incomprehensibilis est naturæ, animatum sumens corpus, perfectus Deus et homo in virginali thalamo est conceptus. Et quemadmodum læc eadem beata Virgo et mater, sicut ineffabiliter incarnandum Dei Verbum ad solum angeli sermonem se concepit, ita etiam ineffabiliter et mirabiliter se erat paritura, congrue mox angelus post conceptionis mysterium in verbo hoc, *et paries*, nativitatis ejus subintulit sacramentum. Idem autem æterni Patris unigenitus, unicuique intemeratæ Virginis filius, quoniam non venit solvere legem, sed adimplere, qualiter etiam in ipso nativitatis ejus primordio per circumcisionis sacramentum observaturus esset legis præceptum, aperte angelus his denuntiat verbis : *Et vocabis*, inquit, *nomen ejus Jesum*. Dicendo enim, *vocabis nomen ejus Jesum*, circumcisionis ejus præsignabat sacramentum. Nam teste evangelista in ipso die circumcisionis ejus, *vocatum est nomen ejus Jesus*.

C Hic etiam splendor et forma paternæ majestatis, qui ita paulo minus minoratus est ab angelis, lapis, inquam, ille angularis, qui ita in abscondito latebat tectus tegmine humanitatis, qualis quantusque postmodum erat futurus, non solum juvenis factus signis et prodigiis veræ divinitatis ostendens potentiam, sed etiam puer adhuc parvulus sub matris cura constitutus, idem ipse testatur nativitatis ejus nuntius, *hic*, inquit, *erit magnus*. Magnus revera Rex et Dominus in oculis trium magorum est factus, qui in ipso primordio ejus nativitatis signum cognoscentes magni Regis, parvulum adhuc matris ubera sustentem, pannis involutum, vagientem in cunabulis mira devotione, utpote eum, quem Regem sæculorum, verum Deum et hominem signis attestantibus esse cognoverunt, auro, thure, et myrrha, juxta reginæ majestatis magnificentiam, magnifice venerari studuerunt. Hic etiam juvenis postmodum factus signis et prodigiis mundo apparens manifestus, mortuos resuscitans, cæcis visum reddens, leprosos mundans, cæteraque nonnulla divinæ potestatis ostendens miracula, *Propheta magnus, vir potens in opere et sermone* **176** *coram Deo et omni populo* a nonnullis est appellatus (*Luc. xxiv, 49*).

D *Et filius*, inquit, *Altissimi vocabitur*, scilicet in baptismo, cum facta est super eum vox paterna : *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi complacui* (*Matth. xvii, 5*). Esse hunc Filium Dei Petrus confessus est, dicens : *Tu es Christus Filius Dei vivi* (*Matth. xvi, 16*). Esse hunc Filium Dei Martha etiam affirmabat, quæ ait : *Ego credidi quia*

ty est *Christus Filius Dei, qui in hunc mundum venisti* (Joan, xi, 27). Filius etiam Altissimi vocatus est in passione, quando centurio ille videns terræ motum, cæteraque omnia elementa morte ipsius esse concussa, piæ devotionis voce ipsum Dei Filium constando proclamabat : *Vere, inquit, hic homo Filius Dei erat* (Matth. xxvii, 54). Et quia post hæc omnia, quæ in humillima humanitatis ejus passurus erat natura, secundum Divinitatis ejus potentiam resurgens quandoque a mortuis, et in cælum ascendens, constituendus erat super omnia opera Patris, recte eadem gloriosissimæ resurrectionis et ascensionis ejus sacramenta intelligi valent per verba continuo sequentia :

Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus, et regnabit in domo Jacob in æternum. Quod dicitur hic, *dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus*, duobus modis valet intelligi : primo quidem, quod sicut sedes regni David in Jerosolymis fuit, sic ipse Filius Dei, secundum humanitatem autem *filius* appellatus *David*, post resurrectionem suam in Jerosolymis regni sui initium habuit, cum in primitiva Ecclesia velut nobile veri David regnum esse ibi cœpit. Quam etiam sedem *David Pater ejus*, cui specialiter promissus erat, in Psalmo : *Dixit Dominus Domino meo* (Psal. cix), quem de resurrectione et ascensione ejus composuit, figuraliter notavit. Nam sicut in psalmo precedenti passionem ejus præsignavit, sic nihilominus in isto sequenti resurrectionem et ascensionem ejus præfiguravit. Aitenim in eodem psalmo : *Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis.* Quod licet de ascensione ejus specialiter dictum sit, quod tunc ad dexteram Dei Patris consederit, tamen de resurrectione ejus **177** dictum esse non injuste creditur. Qualiter etiam Deus omnipotens Filio suo consubstantiali sedem David dederit, ipse post resurrectionem suam apparens discipulis suis insinuans ait : *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra* (Matth. xxviii, 18). Et quomodo non solum Judæi, verum et gentiles, qui nomine Jacob, quod interpretatur *supplantator*, valent intelligi, post resurrectionem ipsius et ascensionem ad regnum ejus erant colligendi, ipsumque regnum post Judæorum abjectionem stabileque foret et firmum, recte mox subjungitur : *Et regnabit in domo Jacob in æternum.* Dedit ergo Pater æternus Filio suo *sedem David* in resurrectione, regnare cœpit æternaliter *in domo Jacob* in ascensione.

Et regni, inquit, ejus non erit finis, tam in præsentem videlicet Ecclesia quam in illa quæ post judicium in vera æternitate erit colligenda. Cum ergo angelus, nuntius ille futurorum, Filium Dei venturum quandoque in carne, regnaturum prædiceret in domo Jacob in æternum, intellexit beata Maria, ut vere sapientissimi Salomonis filia, quæ jam æterni Patris sapientiam in se conceperat, implendum esse quandoque rei veritate, quod dudum in figura præsignatum erat et ænigmate, quod videlicet, sicut dudum Jacob fratris sui Esau *supplantator* exstitit,

sic nimirum vocatione gentium populus Judæorum supplantari debuerit. Unde licet de tam inaudita angeli salutatione, tam salutifera promissione in spiritu exsultaret mentis suæ, sciens procul dubio quod desideratus ille cunctis gentibus pro redemptione generis humani de se erat nasciturus, cognoscens tamen ex verbis angeli gentem suam, plebem Judæorum, ejiciendam esse de misericordia Dei, ut erat semper pietatis et misericordiæ visceribus plena, cœpit quodammodo mœrere et quasi tristior esse, et quomodo hoc fieri posset, plenius cognoscere volens, mox inquisivit; unde et sequitur :

Dixit autem Maria ad angelum : Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Ac si diceret : *Quomodo*, id est quali modo id fieri poterit, ut æterni Patris ille Unigenitus qui de me, uti dixisti, pro salute hominum est nasciturus, cum totum mundum promptus sit salvare, gentem suam, hæreditatem, **178** inquam, propriam, plebem videlicet Judaicam a consortio salvationis æternæ habeat exclusam, gentemque alienigenam, a cognitione divini nominis prorsus extraneam, dilectam sibi faciat, et salutem proximam? Ad hæc vero angelus, utpote divinorum secretorum conscius, primo quidem magnalia Dei, quæ in illa et cum illa perficienda erant, congruo ordine denuntiat, ac deinde quo occulto Dei judicio salus extirpanda esset a populo Judaico, aperte sibi explicat evidenti rerum judicio, quemadmodum sequitur sancta lectio :

Dixit autem angelus ad eam : Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Quod idem est ac si dixisset : Veniente in superius, id est in animam tuam gratia Spiritus sancti, si qua nunc ignorantia, aut carnis concupiscentia in te latere videtur, prorsus tolletur et exstinguetur, ut tam ab actuali delicto quam originali peccato sola cum solo filio tuo libera prorsus fias et expedita. *Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Sanctum, inquam, illud sanctificans omnia, quo ex te nascetur, non solum filius tuus, sed etiam *Filius Dei* in toto mundo vocabitur et prædicabitur.

Et notandum est quid significant duæ conjunctiones quæ hic positæ esse videntur, ubi sic dictum est, *ideoque et quod nascetur*. Congruè quidem ibi conjunctiones sunt positæ, ubi conjunctio utriusque facta est naturæ, divinæ scilicet et humanæ. Sequitur :

Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua. Ecce, inquit, *Elisabeth cognata tua*, id est gens et cognatio tua, plebs videlicet Judaica, pro qua tam piæ devotionis affectu es sollicita, *concepit filium in senectute sua*, hoc est per fidem et dilectionem concepit olim Filium in patriarchis et prophetis, cum divinis promissionibus credula, Unigenitum qui tunc absconditus latebat in sinu Patris, magnis desideris, magnæ devotio-

nis affectu venturum quandoque ad terras expectabant causa humanæ redemptionis.

Et hic est mensis sextus illi, quæ vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Sextus mensis sexta ætas valet intelligi, 179 in qua invisibilis Deus per carnem visibilis apparuit, et super terram conversatus est. Et est quasi dicat. Quia sexta ætas, id est quia jam plenitudo temporis advenit, in quo Pater omnipotens Filium suum ad terras mittendo, jusjurandum, quod suis interposuit fidelibus, persolvere decrevit, hæc prædicta gens Judaica sterilis est et erit, quia eum, quem paritura es, esse verum Deum et hominem reproba et obstinata mente usque ad finem sæculi procaciter renuit et despicit credere. Sed quia non erit impossibile apud Deum omne verbum, in fine sæculi ad fidem convertetur hæc ipsa gens Judæorum, quemadmodum olim in prophetis attestari de ipsis dignata est gratia divinæ promissionis: Si fuerit, inquit, numerus filiorum Israel quasi arena maris, reliquæ salvæ fient (Rom. ix, 27).

Beata Maria postquam Judæorum repulsionem ex verbis angeli cognovit, tacta dolore intrinsecus contristari, ut prædiximus, pro gente sua crepit. At nunc, ubi conversionem ipsorum audit, tali consolatione animata, ad obediendum Deo humiliter se offerens, in vocem prorupit exultationis. Quod bene insinuare videntur verba humillimæ ejus responsionis: Dixit autem Maria ad angelum: Ecce ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum. Tanquam si diceret: Jam nunc devotam me ancillam Domini profiteor, jam ad obediendum Deo parata sum, jam ad suscipiendum Filium Dei devote me offero. Ad hoc enim portando, balneando, lactando libenter ancillæ 180 fungar officio, libenter humanæ fragilitati omnia necessaria administrabo, ut ipse, qui de me est nasciturus, non solum gentium, sed etiam Judæorum salus fiat et redemptio. Fiat mihi secundum verbum tuum. Non sic dico, ut ego regina cæli, totius mundi sicut domina, sed ut Verbum illud æterai Patris concipiam et pariam, per quod totus mundus æternæ salutis consequatur gratiam. Fiat, inquam, mihi et genti meæ secundum verbum tuum, id est ipse totius mundi salus et redemptio de meo nascatur utero, et abjecta nunc plebs Judæorum in fine saltem sæculi sorti annumeretur electorum.

O beata Maria, fac per tuam gratiam, ut fiat nobis secundum Verbum hoc, quod tibi fieri petisti, ut videlicet Verbum illud Patris æterni, quod de te incarnatum, Virgo, portare meruisti, nos tuis suffragantibus meritis digne concipere et parere mereamur in utero mentis, et ubi hactenus regnum peccati regnavit in corpore nostro mortali, nefario hoc vitiorum regno destructo, ipse Rex justitiæ regnum suum, regnum scilicet virtutum, in nobis constituat, et ita in præsentem sedem regni sui in anima et corpore nostro ponat, quatenus in futuro cælestis regni coheredes faciat. Quod ipse præstare

A dignetur, cujus Regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

181 HOMILIA XXVIII.

IN IDEM FESTUM SECUNDA:

Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem in diademate (Cant. iii), etc.

Veneranda hujus dici solemnitas, sicut cunctas alias festivitates mysterii dignitate excellit, sic cunctis ab initio sæculi fidelibus optabilis et desiderabilis fuit. Hæc est enim dies illa, in qua inchoata et consummata est salus nostra, in qua Deus homo factus nostræ naturæ, nostræ mortalitatis et miseræ in utero beatissimæ virginis Mariæ particeps fieri voluit, in qua eandem quam assumpsit humanitatem pro nobis redimendis in cruce Deo Patri obtulit. Hujus diei ineffabile sacramentum intuens Solomon præsago cordis oculo futurum quasi jam præteritum, exclamavit et ait: *Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius, et in die latitiæ cordis ejus (Cant. iii, 11).* Proprium est filiarum tenere diligere et diligi. Ideoque congrue per filias Sion, quod interpretatur specula, animæ illæ accipiuntur quæ ad speculationem contemplationis divinæ tendentes, Deum tenere diligunt, et tenere a Deo diliguntur. Quas nimirum filias Sion admonet Spiritus sanctus, ut egrediantur videre regem Salomonem. Per Salomonem, qui interpretatur pacificus, significatur Dominus noster Jesus Christus, ad quem videndum tribus modis nobis est egrediendum. Unde ait Deus ad Abraham: *Egredere de terra et de cognatione tua, et de domo patris tui (Gen. xii, 1).* De terra egreditur, qui de terrenis et malis actibus ad studium vitæ melioris extenditur. Sed quia mala tantummodo opera relinquere non sufficit, si ad relinquenda et abjicienda etiam mala desideria homo non proficit, adjecit, *et de cognatione tua.* Facile quodammodo est terram, mala dico opera, relinquere, difficile valde est, mala desideria, quæ quasi quadam cognationis 182 affinitate nobis coherent et inhærent contemnendo abjicere. Quicumque tamen duos hos egressus per misericordiam Dei facere potuerit, non stet, non quasi qui ad perfectum pervenerit moram faciat, sed ad tertium adhuc egressum viriliter semetipsum accingat, qui mystice nobis innuitur, cum protinus subinfertur, *et de domo patris tui.* Pater iste, de cujus domo egrediendum est, diabolus intelligi potest, qui propter superbiam, qua primum hominem decepit et dejecit, totius generis humani Pater et Princeps esse cœpit. Quia ergo per naturam filii iræ eramus, non incongrue per Patris hujus domum cor hominis quod per superbiam inhabitabat; accipimus, quod etiam adhuc quasi antiquo jure domum suam efficit, dum fastu elationis et superbiæ decipit. Satagendum est igitur homini, ut si egressus est de terra sua mala opera relinquendo, si egressus est de cognatione sua, mala in se desideria comprimendo, egrediatnr nihilominus de domo Patris sui, de superbia corrua

egrediendo, et in vera se humilitate sollicitate custodiendo. Quidquid enim malis actibus abdicando, quidquid malis desideris resistendo homo conquirat, perit, si humilitatis mansuetudine custoditum non fuerit.

De terra igitur et de cognatione nostra et de domo Patris nostri egrediamur, ut *videre regem Salomonem* mereamur. Per duo hæc verba *regem* utique *Salomonem* accipimus timorem et amorem. Ad *regem* enim timor respicit; *Salomoni*, qui interpretatur *pacificus*, amor congruit. Et quia sunt nonnulli qui vident *regem*, et non *Salomonem*, illi utique, qui propter peccata sua Deum ut *regem* metuunt, sed in ipsa sui trepidatione a spe desciunt; atque econtra sunt alii, **183** qui abjecta timoris reverentia plus præsumentes de misericordia Dei, quam debeant semetipsos negligunt, recte postquam dixit: *Videte regem*, addidit *Salomonem*. Videre debemus *regem* Deum sicut Creatorem nostrum timendo, et propter ipsum ejus timorem peccata declinando; videre debemus *Salomonem* Deum, ut Redemptorem nostrum diligendo, et propter ipsam ejus dilectionem bonis in spe remunerationis humiliter insistendo. Vidit Judas, qui tradidit Dominum, *regem*, et non *Salomonem*, dum peccatum suum extinuit, et desperans, utpote qui non dilexit, abiens laqueo se suspendit. Vidit Petrus, qui negavit Dominum et *regem*, et *Salomonem*, dum negationis suæ culpam extinuit, nec tamen desperavit, quia amavit, sed egressus foras flevit amare, et salvari meruit. Igitur videre debemus, sicut diximus *regem* Deum timendo, videre debemus *Salomonem* Deum diligendo. Quid autem sit quod hæc duo, timorem scilicet et amorem ejus, in nobis exauscitet, sequentibus verbis innuitur, cum subditur:

In diademate, quo coronavit eum mater sua. Nobile et inestimabile hoc *diadema* fuit, ut æstimo, humana natura, qua coronavit eum mater sua, beata et gloriosa virgo Maria, in cujus castissimo utero hodierna die Deus factus est homo. Et bene dicitur *quo coronavit eum*. Ante hunc diem coronatus quodammodo non erat Dei Filius; quia licet in divinitatis suæ ineffabili et interminabili excellentia nunquam aliquid ei accesserit, nunquam aliquid ei decesserit, sed semper idem ipse fuerit: corona tamen illa, quæ ex humana ei accessit natura, coronatus non fuit. Hac

184 Egrediamur igitur, ut in hoc duplici diademate coronatum a matre sua videamus *regem Salomonem*. Ipse est enim Rex, qui egressum nostrum de terra, de cognatione, de domo Patris discutit et

A examinat, ipse est Salomon, qui Deo Patri nos pacificat, qui nos cum Patre remunerat. Nec sine causa sanctissimum caput suum spinis lacerari et cruentari permisit. Est enim aliquid, quo eisdem ejus spinis respondere nos convenit. Oportet nos spinis spinis opponere. Debemus enim surgentes in nobis vitiorum tentationumque aculeos acuminè mandatorum Dei confingere, quatenus spinis spinæ eradicentur, hoc est, ut assiduis mandatorum Dei meditationibus vitiorum tentamenta comprimantur. Unde ait Psalmista: *Et memores sunt mandatorum Dei ad faciendum ea* (Psal. cii, 18). Et Salomon: *Verba sapientium quasi stimuli, et quasi clavi in altum defixi* (Eccli. xii, 11).

Videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius, et in die lætitiæ cordis ejus. Per diem desponsationis illius, et diem lætitiæ cordis ejus unam eandemque præsentis diei festivitatem prænotatam fuisse videmus. Dies enim iste Dominicæ incarnationis vere dies fuit desponsationis; quia in thalamo illo, beatissimæ Virginis utero, idem Filius Dei sponsus factus est et sponsa: sponsus secundum divinitatem, sponsa secundum humanitatem. Ait ergo Psalmista: *In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo* (Psal. xviii, 6). Tabernaculum Filii Dei fuit sancta ejus humanitas, in quo militavit Deo Patri pro salute generis humani. Sol, in quo tabernaculum hoc posuit, beatissima genitrix ejus virgo Maria fuit, quæ ad instar solis lucida et præclara in corpore et in anima, nulla post obumbrationem Spiritus sancti peccatorum sentire in se poterat nubila vel contagia. In hoc sole, in hac beatissima Virgine, nullam partem tenebrarum habente, tabernaculum suum Filius Dei posuit, dum animatum ex ea corpus assumens totus Deus, totus homo corporaliter in ea quievit. Processit tanquam sponsus de thalamo suo, quando natus est de sanctissima ejusdem dominæ nostræ virginis Mariæ utero.

185 Præmisso et præsignato per Spiritum sanctum Dominicæ incarnationis sacramento, quo præsentem hunc diem Unigenitus Dei cunctis per orbem terrarum fidelibus honorabilem simul et amabilem fecit, subjungitur Dominicæ passionis mysterium in hac eadem die consummatum, cum dicitur, *et in die lætitiæ cordis ejus.* Fuit sine dubio dies passionis *dies lætitiæ cordis ejus*, in qua sponsam suam, humanam naturam, quam in utero Virginis carnem assumendo desponsavit, moriendo in cruce pro ejus amore sibi ipsi copulavit. Ante susceptam enim humanitatis formam sponsus non erat, quia cum solis tantum angelis in cælo gaudebat. At ubi divinitati suæ humanam naturam nascendo univit, et in eadem humanitate sua moriendo in cruce obdormivit, ex latere Adæ fabricata est Eva, quæ aperto lancea militis latere Christi exivit sanguis et aqua, qua lavit et dotavit, mundavit et justificavit sponsam suam, quod est sancta Ecclesia.

Quanto desiderio diem istum desideravit, quan-

gam lætitiã ad diem istam ab initio habuerit, ipse longe ante quam fieret ostendit, cum dixit: *Luceam in orbe terrarum, et deliciã meã esse cum filiis hominum* (Prov. viii, 31). Postquam autem assumpta humanitate ad diem istum pervenit, quando omnia, propter quã venerat, morte consummare voluit, quod vere dies ille *dies lætitiã cordis ejus* fuerit, aliis verbis ostendit, cum dixit: *Tristis est anima mea usque ad mortem* (Marc. xiv, 34). Non ait, *tristis est anima mea* propter mortem, sed, *tristis est anima mea usque ad mortem*. Erat quidem tristis non in morte, vel propter mortem, sed *usque ad mortem*. Ex quo enim primum humanum in se suscepit affectum, pro nobis erat in tristitia, compatiebatur electis et dilectis fidelibus suis qui erant in mundo; compatiebatur dilectis animabus fidelium suorum, qui sub mortis imperio captivi tenebantur in inferno; compatiebatur et sanctis angelis in cœlo, qui in quadam nihilominus tristitia idcirco erant, quia numerum illorum, qui imminutus erat, per electos homines restaurari non videbant. Sed quia hæc tristitia in morte ejus, ubi, Apostolo testante, pacificans per sanguinem crucis suã sive quã in cœlis sive quã in terris sunt, pro redemptione mundi in lætitiã cordis sui se obtulit Deo Patri, finienda erat, recte dicebat, *tristis est anima mea usque ad mortem*. Unde dies ille, sicut diximus, *vere fuit dies lætitiã cordis ejus*.

Nunquam lætitiã aliqua comparari potest lætitiã illi, quam habuit in semetipso Filius Dei instante hora illa, quando jam jamque descensura erat sanctissima anima ejus visitatura et liberatura per multa millia annorum expectantes se in tenebris et umbra mortis animas sanctorum suorum. Quanta putamus lætitiã vidit Abel, Abraham, Isaac, et Jacob et alia multa millia electorum suorum sibi occurrentium, ineffabili et inexcogitabili exsultationis et lætitiã tripudio sibi sicut Creatori et Liberatori suo applaudentium? Unde ut lætitiã illa sua, suorumque in cœlo, in terra, in inferno persiceretur, in ipso mortis articulo clamavit Patri suo: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* (Matth. xvii, 46.) Verba ista non erant verba amaritudinis et timore mortis procedentia, sed verba exsultantis nimio desiderio, ad visitationem et liberationem suorum qui erant in inferno æstuantis. Et quia Deus erat in terris sine patre, in cœlis sine matre, ipse solus dicere potuit bis, *Deus meus, Deus meus*. Ac si diceret: Pater meus es in cœlis secundum divinitatem, qua me coeternum tibi et consubstantiali genuisti, Pater meus es in terris secundum humanitatem, quia me sine patre de Virgine matre pro humano genere suscipere voluisti. Pater meus secundum divinitatem, pater meus secundum humanitatem, *ut quid me dereliquisti?* Istud, *ut quid*, significat et notat nobis, ut æstimo, illam gratiarum actionem, qua gratias egit Deo Patri pro redemptione generis humani, propter quam eum in hunc mundum miserat, quã in eadem hora per passionem

A et mortem descensionemque ejus ad inferos perficienda erat. *Ut quid me dereliquisti*, inquit. Ac si diceret: Ecce hora illa, pro qua me Unigenitum tuum misisti, propter quam ab adjutorio divinitatis me dereliquisti, ut per meam passionem humani generis operares salvationem. Rogo igitur, ut tua miseratione perficiatur, ut per crucem et sanguinem meum tua tibi creatura restituatur et reconcilietur.

187 Hæc sunt redemptionis nostræ sacramenta ab initio præordinata, hodierna die beatissima domina nostra virgine Maria mediante consummata, quã sicut perditionem generis humani plus omnibus doluit, sic hodierna die præ cunctis hominibus ineffabiliter consolari meruit, cum angelo annuntiante, Spiritu sancto obumbrante, illo imprægnari meruit, qui hac eadem die mortem destruxit, suos ab inferis electos ad gaudia paradisi potenti virtute reduxit. Quidquid gaudii et exsultationis, et lætitiã in cœlis fuit, totum illi divinitas summa hodie in-fudit. Hodie dulcissimum illud osculum Patris et Spiritus sancti, quod erat Filius Dei, ad quod suspirabant antiqui Patres ab initio sæculi, dicente in persona ipsorum Salomone: *Osculetur me osculo oris sui* (Cant. i, 4), in tanta dulcedinis abundantia et plenitudine suscepit, quod non solum spiritaliter in sanctissima ejus anima, sed et corporaliter in sanctissimo ejus utero totus Deus, totus homo requievit.

188 In hac die tanti ejus gaudii quid nos miseri dicemus, qui in doloribus et miseriis constituti sumus? Quomodo dignis eam laudibus extollendo beatitudini ejus congaudere possumus, quibus in corpore mortis hujus nihil occurrit nisi dolor et gemitus? Attamen quia mater est misericordiã, et laudationem humilium, devotionem peccatorum non despicit, ex ipsa convalle lacrymarum qua suspiramus, corde et animo ad ipsius misericordiam confugiamus, quatenus ipsius interventu egredientes de terra et de cognatione nostra, et de domo Patris nostri, ita humilitatem ejus imitari valeamus, ut verum regem Salomonem, Filium ejus, Creatorem nostrum ac Redemptorem, in diademate, quo coronavit eum in die desponsationis illius, et in die lætitiã cordis ejus, cum ipsa sine fine videre mereamur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

189 HOMILIA XXIX.

IN FESTUM ANNUNTIATIONIS B. MARIE VIRGINIS
TERTIA.

In sole posuit tabernaculum suum (Psal. xviii).

In sole sunt tria, primum quod illuminat, secundum quod per calorem ascendit, tertium quod humore confecta exsiccat. Per solem intelligitur beata virgo Maria, in qua tria hæc, quã in sole inveniuntur, verus sol operatus est Dominus. Illuminavit quidem eam per cognitionem sui, quando Spiritus sanctus superveniens in eam ab ignorantia animæ eam liberavit, ut seipsam cognoscens veraciter cognosceret quoque eum a quo benignissime fuerat agnita. Sed et accendit eam in

amore Dei Patris, ut a gaudiis sæculi præsentis omnino extranea tota in Deo arderet, totaque ad dilectionem Dei raperetur, quem solum præ omnibus diligebat. Exsiccavit autem eam per gratiam Spiritus sui omni carnali humore carnalique concupiscentia, ut in ea perfecte ab omni corruptione emundata tabernaculum suum poneret, corpus videlicet immaculatum, de Spiritu sancto conceptum, in quo pro nobis æterno Patri militaret.

Et quia in his verbis, quæ prælibavimus, conceptio Domini est præfigurata, sequentibus versiculis nativitatis, passionis, resurrectionis et ascensionis sacramenta, imo post adventum Spiritus sancti totus ordo ecclesiasticæ religionis excellenter est expressus. Unde et sequitur :

Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Cum de thalamo suo sponsus progreditur, certum profecto est quod sponsæ suæ conjunctus una caro cum ipsa sit effectus. Sic sane Christus Jesus, cum per nativitatis suæ primordia de thalamo virginali procederet, sponsæ suæ, quod est Ecclesia, per carnem quam assumpserat est unitus. Sequitur :

Exsultavit ut gigas ad currendam viam suam : a summo cælo egressio ejus. Sic per incarnationem, ut prædiximus sponsæ suæ copulatus *exsultavit ut gigas*, **190** *exsultavit*, inquam, magna cordis exultatione, magna mentis devotione, *ad currendam viam*, quam ex paterna obedientia susceperat perficiendam, contemptaque confusione, proposito sibi gaudio sustinuit crucem. Per passionem itaque consummatus *a summo cælo facta est egressio ejus*, quia quod vivus egressus est de monumento, non ex carnis infirmitate, sed *a summo cælo*, hoc est a summa divinitate resurgere habuit.

Et occursum ejus usque ad summum ejus, nec est qui se abscondat a calore ejus. Resurrectionis itaque gloria clarificatus, *occursum ejus* per ascensionem usque *ad summum ejus* est factus, quia super omnes cælos ascendens ad summam divinitatem, unde venerat, occurrens rediit. At postquam illuc rediit, electos discipulos suos Spiritu sancto misso de cælis abundanter repletos inebriavit, quod in verbis istis aperte datur intelligi : *Nec est qui se abscondat a calore ejus.*

Lex Domini immaculata convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Ante clarificationem Salvatoris et gratiam Spiritus sancti maculam quamdam lex habuit, quia carnaliter intellecta, carnaliter observata, nullam perfectionis metam suis observatoribus contulit, teste Apostolo, qui ait : *Nihil enim ad perfectum adduxit lex* (Hebr. vii, 19). Post ascensionem ergo Domini Jesu et Spiritus sancti adventum maculam, quam habuit lex, amisit, dum spiritaliter intellecta et spiritaliter consummata gaudia æternæ vitæ repromisit. Legalibus istis cæcæroniis ad spiritalem intelligentiam translatis, *lex Domini* apparuit *immaculata*, per quam magna postmodum conversio

A facta est in Ecclesia. Convertens quippe electorum animas, Dominum Deum suum spiritaliter consumuluit quærendum et inveniendum. Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Per *testimonium Domini fidele* sacrum Evangelium potest designari, quod post translationem legis tempore gratiæ revelatum et in mundo prædicatum est, per quod opera Domini facta in veritate et æquitate Pater omnipotens testificatus est. Et bene dicitur *fidele testimonium*. Nam quidquid sacrum repromittit Evangelium, fideliter, imo veraciter fidelis adimplebit, Dominus. *Sapientiam quoque præstat parvulis*, id est hominibus, quibus in vera humilitate parvulis effectis, magnum confert saporem divinæ dulcedinis.

Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda. Post apostolorum tempora, post evangelistarum sacra scripta, expositores Scripturæ apparuerunt in Ecclesia, per quos *justitiæ Domini rectæ*, quæ in prædicatorum verbis, et in prophetarum et evangelistarum scriptis fuerant occultata, aperte exposita manifestarentur. His sane expositoribus *justitias Domini rectas* mundo propalantibus, multa inde corda hominum *lætificata* sunt, et usque in præsentem diem lætificantur, quia justitias Domini rectas nusquam evidentius, quam in expositorum libris invenimus.

Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. [Per] *præceptum Domini lucidum* apostoli sancti sunt designati, quibus ipse in carne præsens dixerat : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos* (Joan. xv, 12). Hoc *præceptum* charitatis non solum ipsi aliis prædicaverunt, sed ipsi quodammodo **192** hoc *præceptum* fuerunt, in quorum vita hæc præcepta, hæc dilectio, per quam *oculi illuminantur*, luce clarius est manifestata.

Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi. Timor iste non est timor servilis, sed sanctus amor, qui in timore incipit, sed in amore desinit. Quem profecto timorem et sanctum amorem beati martyres habuerunt, quia, nisi hoc amore perfecte inflammati fuissent, tot passionum tormenta, tot plagarum supplicia, tam diros corporis eruciatu omnino pro Domino perpeti non potuissent. Sed quia iste sanctus amor eos perfecte possederat, non solum ea, quæ in mundo erant, hujus amoris respectu spreverunt, verum etiam semetipsos amoris divini dulcedine transcendentem, amaras corporis sui torsiones contemnebant.

Post insignem martyrum victoriam, præclarus ordo confessorum mox subsequutus est, de quibus recte subjungitur : *Judicia Domini vera, justificata in semetipsa.* His verbis confessores sancti recte prænotantur. Nam *judicia Domini recta* verbo prædicationis suæ populis fidelium nota faciebant, et, ut *judicia Domini* in semetipsis exercerent, *vita* et exemplo suo, imo exhortatione sua instruebant. Et quia cogitationes justorum *judicia* sunt, semetipsos districte judicabant, *judiciumque Domini*

ipai præveniebant, ac per hoc *judicia Domini*, A
quæ aliis prædicabant, in vita sua fortiter exer-
cendo quodammodo justificabant.

193 HOMILIA XXX.

IN FESTUM ANNUNTIATIONIS S. MARIE VIRGINIS
QUARTA.

*Locutus est Dominus ad Achaz dicens : Pete tibi
signum a Domino Deo, sive in profundum inferni, sive
in excelsum supra (Isai. vii).*

Quæcunque scripta sunt, ad nostram scripta sunt
doctrinam, ut per rectæ fidei operationem miseri-
cordiam consequamur divinam. Habet namque in
se Scriptura divina, quo parvulus quisque pascatur,
et ex quo perfectus quilibet abundanter reficiatur.
Quidquid enim legimus vel intelligimus, totum ad B
interioris hominis usum conferre poterimus. Si ergo
totam Veteris ac Novi Testamenti seriem enuclea-
tius perscrutari velimus, mysticum moralitatis sen-
sum inditum ubique invenimus. Quapropter tota
intentione mentis libet perscrutari verba Isaïæ pro-
phetæ dicentis : *Locutus est Dominus ad Achaz, di-
cens : Pete tibi signum a Domino Deo sive in profun-
dum inferni, sive in excelsum supra.* Admonitus vir
iste fuerat, quatenus devota mente deprecaretur, ut
ille advenire dignaretur, qui electos suos in pro-
fundo inferni demersos liberaret, et in excelso supra
collocaret. Hoc quia vir sanctus multo diu desiderio
desideraverat, ipsum salutis remedium ab eo pari
orationis instantia obtinere volebat. Sed ad piam
prophetæ admonitionem audiamus, qualem vir iniquus
C dederit responsonem.

Non petam, inquit, et non tentabo Dominum. Nam
quia talem vitam suam non exhibuit, nec adhuc ex-
hibere desideravit, idcirco a Domino se exaudiri de-
speravit. Quia enim Deum ante conspectum suum
non proposuit, sed in peccatis permanere maluit,
ideo salutis signum non quærebat, quod invenire
dignus non erat. Mentem itaque regis propheta san-
ctus a Deo alienatam videns, continuo ad totam
Davidicæ stirpis prosapiam verba convertit, dicens :

*Audite itaque, domus David : Num parum est vo-
bis molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo
meo ? Iste Achaz et pene omnes sub ipsius imperio
degentes peccatis exigentibus facti fuerant molesti
tam Deo quam 194 hominibus.* Unde recte propheta
dicebat : *Num parum vobis est molestos esse homini-
bus, quia molesti estis et Deo meo ?* Ac si aperte di-
ceret : Non sufficit vobis, quod hominibus facti estis
exsecrabiles, nisi etiam coram Deo inveniamini abo-
minabiles ? *Propter hoc dabit vobis ipse signum, ipse
Dominus dabit signum, vobisque nolentibus et ingrat-
is clementiam ostendet suæ pietatis. Ecce virgo concipiet
et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.
Ecce Filius Dei utero virginali concipietur, et
quasi sponsus de thalamo suo egredietur. Et nomen
ejus Emmanuel vocabitur, quia palam in terris no-
biscum conversari dignabitur. Hæc secundum litteram
breviter dicta sufficiant. Nunc ad mysticum mo-*

ralitatis sensum verba convertantur, et ad profectum
animæ dulcius exponantur. |

Rex iste Achaz, qui populum Dei temporali im-
perio rexit, quomodo in persona nostri intelligi va-
leat, nosse nos convenit. Unusquisque enim nostrum
suscepit ad regendum cogitationes, operationes om-
nesque sui corporis sensus ; quos bene qui rexerit,
vere rex dici et esse poterit. Non solum autem re-
ges, sed etiam sacerdotes Domini esse comproba-
mur, si utrumque officium in nobis implere fideliter
conamur, ita ut non incongrue de nobis dici possit,
quod Petrus princeps apostolorum in epistola sua
dicit : *Vos estis genus regum et sacerdotale, gens sancta,
populus acquisitionis (I Petr. ii, 9).* Quomodo
ergo officium sacerdotis in nobis adimplere valea-
mus, diligenter attendamus. Officium namque est sa-
cerdotis, in altari victimas et thymiama boni offerre
odori. Sic oportet ut et nos in animo contrito et in
spiritu humilitatis offeramus nosmetipsos Deo in
odorem suavitatis, emundemus nos ab omni iniqui-
tate carnis et spiritus, ut hostia viva et immacu-
lata et Deo placens esse possimus ; et ut signum,
de quo dicitur in consequentibus, non tentando, sed
fideliter postulando obtinere valeamus.

195 Debemus namque jugi lacrymarum fonte
signum salutis quasi in profundum inferni a Domino
petere, quatenus vulnera languentis patellant animæ,
et ut intelligere valeamus quæ ex parte illa opera fe-
cerimus, quæ nos deduxerunt in puteum interitus.
Cum ergo tali compunctione cordis oculi fuerint il-
luminati, tunc demum in excessum supra signum pe-
tendum est, virtutes scilicet, quibus ad regnum cæl-
lorum sit perveniendum.

Notandum vero quia nil signi nomine denotatur,
nisi quod novum et inauditum esse comprobatur.
Dignum est revera miraculo, quod homo pulvis et
cinis, qui actibus semper subjacet imis, repente per
virtutum fastigia ad Deum contemplationis culmine
elevatus, unus secundum apostolum cum Domino
efficiatur spiritus (I Cor. vi, 7). Hoc signum fide non
facta omnique cordis puritate quæramus ab illo qui
prope est omnibus invocantibus se in veritate. Ama-
tores namque hujus sæculi si instruerentur hujus-
modi signum petere a Domino, superbo ore et elata
cordis cervice responderent continuo : *Non petam,
et non tentabo Dominum.* Qui enim vitio subjacent
elationis, petere signum despiciunt humilitatis et
subjectionis. Sed cum illi monita salutis non susci-
piunt, sancti doctores per verba prædicationis sub-
jungunt

¶ *Num parum vobis est molestos esse hominibus, quia
molesti estis et Deo meo ?* Sciendum est quod non-
nulli, qui Deo molesti, sed adhuc hominibus sunt
dilecti, illi nimirum quos mortifera persuasionem ini-
micus lædit, sed eorum malitia ad hominum notitiam
nondum pervenit. Sunt etiam alii hominibus quidem
contrarii, sed Deo nondum molesti, illi revera qui
male vivunt, sed vitam suam in melius mutare dis-
ponunt. Ille profecto ipse Dominus signum dabit, cum

de profundo peccatorum liberatos gratia suæ dulcedinis illustrabit. Nam protinus sequitur :

Ecce virgo concipiet et pariet filium , et vocabitur nomen ejus Emmanuel. Ecce anima illa, cum multis diu amatoribus prostituta, cum Domino vocante **196** corruptori suo, immundo videlicet spiritui, abrenuntiare et fidem integram illibatamque sponsi suo servare cœperit, repente virgo efficitur, et ad thalamum immortalis sponsi assumitur : *concipietque et pariet filium*, virtutes scilicet, quibus decenter ornata ad æterni regis procedat triclinium. Cum ergo illa anima, Deo dilecta, dulcedine Verbi Dei fuerit imprægnata, desideriumque æternæ vitæ concipere meruerit, et operando parere, tunc vere gaudenter poterit proclamare et dicere, *nobiscum Deus*. Sed cum conceptus fuerit et natus filius tantæ nobilitatis, considerandum summopere est, quibus oporteat refici alimentis, ne pereat consumptus inopia famis. Nam protinus sequitur :

Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum. Quid per butyrum, nisi minus profunda Scripturarum scientia exprimitur, per quam parvulus quisque veluti potu lactis reficitur? Quid vero per suavitatem mellis intelligi valet nisi subtilia et spiritalis in littera sensus, qui perfectorum est cibus? His ergo alimentis iste reficiendus est filius, donec ad *reprobandum malum, et ad eligendum bonum* fiat idoneus. Debet namque *reprobare malum*, id est diabolium, qui caput et initium malorum est omnium. Ipse enim omnibus horis atque momentis rugiens, tanquam leo circuit quærens quem devoret, cujus millenas artes generosus iste filius omni studio *reprobare* debet. Illo ergo cum actibus suis reprobatum, *eligendum* est summum et unicuique bonum, **C** r. i. t. u. s videlicet, qui est vera spes et requies sanctorum. Illum amemus, illum toto corde desideremus, illi soli attentius placere festinemus. Scrutemur vias nostras et quæramus, et ad ipsum revertamur, precantes, quatenus ipse finis esse dignetur desideriorum nostrorum, qui in æterna vita sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur, quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

97 HOMILIA XXXI.

IN FESTUM ANNUNTIATIONIS B. MARIE VIRGINIS
QUINTA.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est, etc. (Cant. v.)

Cum ex radice primæ originis venundata sub peccato esset caro, ita ut pene nullum æterna Dei inveniret Sapientia, cum quo dulcia secreti sui misceret coliquia, inventa est a Spiritu sancto sponsa Sunamitis, virgo singularis, cui Deus Pater dulcissimum oris sui osculum familiarius imprimere curavit, cujus auribus verba dulcia, homini prorsus ineffabilia, suaviter cæteris mortalibus instillavit. Ea propter electa eadem et prælecta ad vocem confabulantis dilecti quam suaviter liquefacta sit igne

A amoris intimi, sapientissimus in Canticis canticorum Salomon exprimit, ubi inter dulcissima sponsi et sponsæ mutæ confabulationis colloquia hujusmodi verba subintulit : *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.*

Hæc utique licet ex persona Ecclesiæ dixerit, speciali tamen et nobilissimæ illius, qui feminam nescit, sponsæ, dominæ nostræ scilicet perpetuæ virgini Mariæ, specialius ascribuntur, cujus in amplexibus totus idem ruit dilectus, eique ineffabili locutionis genere talis ac tantus innotuit, qualis a nullo sanctorum ab initio sæculi cognosci potuit vel poterit. Unde præ omnibus dilecta plus omnibus dilexit, ita ut sola illa veraciter dicere possit : *Anima mea liquefacta est, dilectus locutus est.* Nam præillumina-
B tæ mentis excessus totis in Deum transiens, utriusque hominis affectibus tenera adhuc ætate sic semetipsam transcendere noverat, ut ab omni humano tumultu, non minus corpore quam corde, semota recte dicere posset cum Propheta : *Audiam quid loquatur in me Dominus (Psal. LXXXIV, 9)*. Tota enim ejus intentio ad hoc solum spectabat, ut ex omnibus, quæ Deus Pater suis exsequenda proposuit hæredibus, nil surda aure præterit, sed quæcumque auditu capiebat, operibus plenissime exsequi studebat.

Audivit sane, et perfectius sola præ cæteris mortalibus adimplevit, quemadmodum omnibus viam vitæ ingredi volentibus per Moysen Dominus præcepit : **198** *Diliges*, inquit, *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et proximum tuum sicut teipsum.* Dilectio quippe, qua Deum diligere consuevit, omnem humanæ narrationis modum excedit. Nam mortua mundo soli vivere gaudebat Deo, nec quidquam opere vel cogitatione admittere novit, quod vel ad momentum eam retrahere posset ab illius internæ contubernio familiaritatis, quo eam sibi proximam fecit ipse munditiæ auctor et integritatis. Inter hæc etiam quam inextinguibili charitatis ardore sanctissima ejus anima erga proximos inflammata fuerit, verbis sequentibus nobis insinuat evidenti, ubi, postquam ex dilecto dilecti colloquio liquefactam se dicit, continuo subjungit :

Quæsi vi illum, et non inveni. Quid est ergo quod
D hæc dilectarum dilectissima dilectum se quæsisse, et non invenisse asserit, quem inter ubera sua comorantem, quem per internæ aspirationis dulcedinem semper præsentem habuit? Erat revera hoc ejus inquisitio incomparabilis, qua humanis condescendebat miseriis, compassio. Nam quoties sanctissimæ ejus incidit memoriæ, ad quantæ dignitatis honorem homo nil molestiæ, nihil indigentæ sentiens in paradiso conditus fuerit, et quod ipse proprio sui arbitrio hujusmodi gloriam in tantæ calamitatis et miseriæ immutaverit ignominiam, in tantum irrecuperabilem ejus lapsum deplorabat, quod non solum tunc temporis præsentium, sed et omnium usque in finem sæculi procreandorum miseriis per misericordissimæ compassionis affectum communi-

eabat. Quod enim quisque in inferno positus sustinuit, hoc beata Virgo se sustinere credidit, quia illorum pœnas æque ut animæ suæ periculum desebat, quod nulla se ratione evadere posse sciebat, nisi Unigenitus Patris, Patri per omnia consubstantialis, humana carne vestiretur, qui paradisi Januas originalis vectibus criminis obseratas reseraret, et inimicitarum **199** pariete destructo: pacis et gratiæ sigillum inter Deum et hominem redintegraret. Ergo quia hunc talem, tam potentem Dei et hominum mediatorem, per leges et prophetas patribus suis promissum audivit, ut tandem aliquando in salutem populi sui egrederetur, ut contritos corde et in carne et extra carnem positos mederetur, desideriis omnino indefessis quæstivit, sed quia necdum venit plenitudo temporis ut idem dilectus de occulto sua egrederetur habitationis, eidem dilectæ licet inquirendo nimium anxietatis, speciem decoris sui nequaquam præsentia dignatus est ostendere. Quid ergo fecit? Num quærere cessavit, quam totam totus amor dilecti possedit et occupavit? Nequaquam. Sed vis amoris desiderium humanæ salvationis excitavit, et multiplicavit in ea intentionem inquisitionis. Sequitur:

Vocavi, et non respondit mihi. Quomodo ergo hæc domina nostra, perpetuæ salutis mater [cod. materia] vocare dilectum adjecit, quem tandiu quæsitum minime invenire meruit? *Vocavit* sane, dum post longa humanæ restorationis desideria ad invictæ orationis se convertit studia, ubi igneo lacrymarum fluvio super se raptâ contrito valde spiritu diversas Deo Patri calamitates enumeravit, et miseras, non solum horum, qui juste et pie viventes beatum spem et adventum Unigeniti sui in carne expectabant, imo et eorum, qui in tenebris et in umbra mortis sedentes ad eandem redemptionis gratiam inconsolabiliter suspirabant. Erat igitur ejus vocatio intenta ad Deum die noctuque supplicatio, ut memor juramenti, quo se gratis apud hominem obligaverat, quo secundum gratuitam bonitatem Deus homini Dominus servo debitor esse curaverat, Unigenitum suum mitteret in mundum, qui incarnationis suæ mysterio genus humanum de hostili redimeret imperio.

In hac autem tam sollicita sui inquisitione, in hæc constantissima sui invocatione, non illud hæc perpetua Virgo quæsitit (quod tamen Deus Pater ante constitutionem mundi per eam fieri decrevit, ob quod etiam mox, ut nata est, Spiritus sanctus in sui eam custodiam suscepit, ut, protectionis ejus munimine obumbrata, florens inter spinas rosa absque spinarum injuria in altum cresceret, ex qua dulcissimæ totius suavitatis, totius munditiæ et castitatis fœculus suo in tempore potenter **200** emergeret). Hoc ista dilectarum dilectissima, ut diximus, non quæsitit imo, ut ita dicam, quærere nescivit, quia licet incomparabili sanctitatis, innocentie et castitatis vigore polleret, profunda tamen et indicibilis sanctissimi cordis ejus humilitas, qua cunctis superior omnibus se inferiorem fecerat, hoc non solum

non desiderare, sed nec cogitare quidem permittitabat. Dilectam tantum dilecti in carne præsentiam ardentè sitiens, inter lacrymas et gemitus preces jungobat precibus cum sanctissimo Moyse contribulato valde spiritum in cœlum clamando quotidie: *Obsecro, Domine, mitte quem missurus es* (Exod. iv, 13). Ad hoc etiam ad succedendam validius desiderii sui flammam familiare, uti credimus, illud Psalmistæ habebat, quod ad videndum eundem dilectum suspirans gemebunda voce dicebat: *Ostende nobis faciem tuam, et salvi erimus* (Psal. lxxix, 4).

Sed licet omnia cœli secreta gratissima tantæ vocationis penetraret humilitate, licet ipsum dilectum in æternitatis suæ requie constitutum desiderabilis clamoris hujus die noctuque inquietaret improbitate, idem tamen dilectus, qui hanc sibi vim inferri gaudebat, quasi non audiens quod audire cupiebat, nec desiderata vultus sui præsentia quærentem lætificavit, nec aliquo responsionis verbo; si quando fieri deberet, clamanti satisfacere curavit. Quomodo autem, cui familiaris est suavitas, cui consubstantialis est bonitas, quomodo, inquam, ad quem clamor humilium ascendit, super tantis tantæ dilectæ clamoribus tandiu se continere potuit? Nunquid gemitum ejus non audivit, quam ante tempora mundi sponsam sibi et matrem elegit et prævidit? Desiderium sanctissimi cordis ejus nequaquam eum latere poterat, cujus inspiratione eundem etiam mentis fervorem conceperat. Nam ipse ab initio salutem humani generis ardentè sitiens ad hoc eandem sibi dilectam fecit et creavit, eamque in loco peccati absque peccato conservans instituit et informavit, ut et in desiderio participem, et in perficiendo, quod desideravit, idoneam in tempore opportuno haberet adjutricem. Verum quoniam necdum tempus acceptabile, necdum dies salutis advenerant, in quibus idem splendor paternæ gloriæ humanæ dignum duceret subvenire miseriæ, longa adventus ejus expectatio erat quodammodo quasi dura et intolerabilis diu exquisitæ responsionis negatio.

201 Attamen Virgo beata, cujus mens supra petram erat fundata, quia per immutabilem immutabilis affectum dilectionis ei, qui mutari nescit, immobiliter adhærebat, de ineffabili sua omnino secura bonitate, ab inceptæ vocationis constantia nec dilationis mora, nec aliqua difficultatis revocari poterat injuria. Memor enim Scripturæ dicentis: *In die malorum ne immemor sis bonorum*, tanto validius vocem cordis exaltare studuit, quanto suavius inexhaustam ejus, quem quæsitit, dulcedinem, per interni saporis gratiam degustare meruit. Pro tall ergo sui constantia, pro tanta indefessi laboris perseverantia, quantam supernæ consolationis gratiam consecuta sit, verbis sequentibus manifeste exprimit: *Invenerunt, inquit, me custodes civitatis, percusserunt me, et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum.*

Per custodes siquidem civitatis angelicos convenienter spiritus accipere possumus, quorum spe-

cialem custodiæ et protectionis diligentiam hæc A
Virgo gloriosa tanto majorem circa se promeruit,
quanto in carne præter carnem vivens per singularis
vitæ innocentiam prima omnium angelicæ vitæ imi-
tata est excellentiam. Quapropter cum angelis
semper cognata sit virginitas, grata familiaritate,
familiari affinitate semper et ubique, maxime tamen
orationis tempore eidem Virgini adesse gaudebant,
sanctaque ejus desideria, preces, lacrymas et suspi-
ria eidem quem quærebat dilecto offerebant. A tali-
bus suis custodibus per invisibilem protectionis
gratiam nunquam ei absentibus, tunc præsentialiter
est inventa, cum ab initio absconditum individuæ
Trinitatis consilium angelico ei affatu insinuatur,
quemadmodum per evangelicæ textum Scripturæ
aperte declaratur : *Ingressus*, inquit evangelista,
angelus ad Mariam ait : Ave, gratia plena, Do-
minus tecum (Luc. 1, 28). Ibi sane, licet solus Ga-
briel archangelus nominetur, nequaquam tamen
credimus quod solus et sine magno cœlestis exer-
citus comitatu ad tantam tanti Domini sui sponsam
introierit, qui non sibi soli, sed universo humano
generi æternæ salutis nuntia detulit. Nam si anti-
quus hostis tanta, ut certum est, suorum multitu-
dine **202** similium miseram et infelicem quam-
libet animam opprimit, dum potestate desuper data
suo eam juri mancipare incipit, quid mirum, si tan-
tum tanti Regis legatum non modico beatorum
comitatu spirituum decenter credimus honoratum?
Hoc enim missi et mittentis excellentiam, hoc salu-
tandæ, imo et desponsandæ Virginis per omnia
decauit reverentiam.

Ad hæc etiam, ut minus sit in dubio, præce-
dentia ejusdem dilectæ verba sunt testimonio : *In-*
venerunt, inquit, *me custodes civitatis.* Hæc sane di-
cendo, non solum visitantem se sanctorum turbam
angelorum, sed et specialem suorum prærogativam
exprimit meritorum, scilicet quod sola inter omnes
et super omnes benedicta, sola satis juste, satis
digne præ omnibus electa fuerit, ex qua æternus
Pater cœternum sibi Filium incarnari voluerit.
Est enim, ac si dicat : Omnibus, quæ præsens
voluit mundus, forti contemplationis pede con-
culcatis, universis cordis corporisque aditus vir-
ginalis clave pudoris diligenter obseratis, totam
me intra *me invenerunt*, quia nil per cogitationes
admittere, nil per desideria affectare noveram præter
solam desiderabilem desiderabilis dilecti faciem, in
qua me totumque genus humanum salvari non
ambigebam. Talem ergo quia me invenerunt, *per-*
cusserunt me, insuper *et vulneraverunt.* Sed quæ per-
cussiones, quæ, rogo, vulnerum istius modi fuere
inflictiones? Timor nimirum et amor. Timore si-
quidem quasi duro quodam verbere concutitur, dum
non immemor Scripturæ, quia angelus Satanæ trans-
figuratur se in angelum lucis, angelico stupefacta
fulgore concutitur. Nisi enim pavidam et trementem
specialis ille custos ejus eam conspexisset, nequa-

(56) Vide de hac antiquata nunc Godefridi opinione dissertat. præviam in tom I hujus operis

A quam tam dulcibus eam blandimentis consolando
continuo subintulisset : *Ne timeas, Maria (Luc. 1, 30).*

Sed dum tam blanda consolationis manu plaga-
rum contusiones familiariter contrectare, lenire stu-
deret atque sanare, sagittam nimis acutam subito
sagittavit, quæ dulci nimium velocitate usque ad
divisionem animæ ac spiritus pertingens dilectam
dilectæ Virginis animam suavissimo amoris vulnere
delectabiliter saucivit. *Ecce*, inquit, *concipies et*
paries filium (Luc. 1, 31). Ne timeas, inquam, nec
expavescas, quam tantæ dignationis respectu **203**
æterna invisere dignata est majestas. *Ecce concipies*,
ecce desideratus, quæsitus diu et vocatus, non
solum videndus tibi exhibetur, sed etiam humana
ex te carne vestiatur. O delectabile vulnus omni
suavitate dulcius, quia sic vulnerari est ab omni
penitus dolore sanari! Sequitur :

Fulerunt pallium meum custodes murorum. Per
pallium quippe sublatum originale accipi potest pec-
catum. Est autem peccatum originale concupiscen-
tia carnis et ignorantia animæ. Hoc sane pallio,
quia hæc Virgo beata, utpote in peccatis concepta
et nata, nequaquam caruit (56), audita quidem
credidit, sed quomodo fieri possent, penitus igno-
ravit. At ergo : *Quomodo fiet istud, quoniam virum*
non cognosco? Sed quasi ad auferendum et hujus
et totius ignorantie pallium continuo angelus ma-
num extendit, dum et modum et ordinem concipi-
endi, necnon et pariendi insinuando subintulit :
C *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi*
obumbrabit tibi. Superveniente quidem Spiritu
sancto in eam prorsus ignorantia fugatur, quia
nihil ex omnibus cœlestis sapientie thesauris ultra
ei abscondi potuit, utpote quæ ipsam æterni Patris
sapientiam, non solum in corde, sed et in virgi-
nali corpore suo susceptam corporaliter gestare
digna fuit. Ad hæc etiam ut una eademque hora
virtute Altissimi obumbrari meruit, totius concu-
piscencie macula, originali crimine indita, fundi-
tus deperiit, **204** quia licet ab ipso nativitatis suæ
ortu cunctis virginibus incomparabilis esset, ab
ipso tamen novæ et inauditæ salutationis angelicæ
obsequio meritis sanctior, virtutibus celsior per
omnia ei, quem conceperat, conformatur, quemad-
modum ex sequentibus ejus dictis manifeste decla-
ratur :

Filiæ, inquit, *Jerusalem, nuntiate dilecto, quia*
amore languéo. Per *filiæ Jerusalem* hoc in loco
eosdem, quos supra diximus, angelicos spiritus ac-
cipere possumus, per quos utpote mutæ testes et
internuntios dilectionis hujusmodi dilecto suo, Deo
scilicet Patri, talia remandavit verba legationis :
Filiæ Jerusalem, nuntiate dilecto, nuntiate, obsecro,
ei quem immutabilem immutabili dilectione ab
ineunte ætate dilexi, *quia amore languéo.* Amore,
inquam, ejus et desiderio, ad omnia, quæ præsens
diligit mundus, languens hucusque et infirma appa-
reo, quia totum quod Deus non erat sitiens, illum

anima mea quasi fastidiendo despiciebat. Ipsum itaque solum quæsi, illum solum vocavi, et ideo juste satis sola ego præ omnibus tanta divinæ merui dignationis responsione consolari, concipiendo et variando illum, qui est totius humani generis vera consolatio, spes et redemptio, cui sit honor, potestas et gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

205 HOMILIA XXXII.

IN FESTUM S. RUPERTI EPISCOPI PRIMA.

Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum et reverti (Luc. XIX).

Homo iste tam gloriosus, tam nobilis, Primogenitus est Filius Mariæ virginis, tanto nobilior et excellentior præ cunctis mortalibus, quanto nec minimum peccati contraxit factis, dictis vel cogitationibus. Omnes quippe in Adam peccando degeneraverunt ignobili vitiorum infamia. Sed huic benedicto Patris Filio nec tenuissima unquam accesserunt peccati contagia. Et ideo *quidam homo*, id est singularis inter omnes homines dicitur, qui singulariter conceptus et natus, singularis in doctrina, in miraculis secundum Deum Patrem reverenter conversatus, post passionis et mortis ignominiam singularem resurrectionis ostendit potentiam. Qui profecto in regionem longinquam tunc abiit, dum quasi advocatus fidei, pro sua reverentia exaudiendus, hominem, quem assumpserat, paternæ majestatis conspectui reconciliatum obtulit. Ad æternitatem enim in paradiso creatis, dum nostro inde lapsi sumus arbitrio, cælorum regnum dejectis nobis factum est *longinqua* valde regio. Sic namque primus homo conditus erat, ut si sponte Creatori suo voluisset obedire, ad consortium angelorum sine morte deberet transire. *Accepit autem regnum*, quia cum Rex regum et Dominus dominantium esset, potestatem, quam humana natura non habuit, dono divinitatis accepit, juxta quod Apostolus ait: *Propter quod et Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen (Philipp. II, 9).*

Revertitur autem in extremo iudicii examine unicuique secundum opera sua reddere. Sed et quotidie revertitur clamanti ad se Ecclesiæ pacem et quietem reformare, et de thesauris regni cælorum servis suis donaria dare. Nam sequitur:

Vocatis autem decem servis suis dedit eis mnas, et ait illis. Negotiamini, dum venio. Numero decem servorum ordo exprimitur universorum, qui Decalogi mandata a Domino perceperunt, et in his quasi negotiatores fidelissimi exercitati, divinæ operationi sollicitius se subdiderunt. **206** Sane Spiritus sanctus, qui singulis, prout vult, dividit, neminem divini muneris expertem reliquit, qui etsi aliquibus non grandia perfectionis merita, semper tamen impendit aliqua, quibus, si voluerint, adipisci valeant æternæ felicitatis gaudia. Electi igitur quique dum per assiduæ operationis exercitium, nequando torpescant, sibi met negant otium, vix ulla momenta temporis transire patiuntur sine spe et fructu æternæ

retributionis. Sed quid inter hæc confestim sequatur, audiamus:

*Cives autem ejus oderant illum, et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hunc regnare super nos. Quid per cives nobilissimi hujus principis intelligimus, nisi malignos et immundos spiritus? Qui ex angelicæ naturæ dignitate Domini recte vocantur cives, quos ad æternitatis suæ laudem decoros valde condidit et sublimes, sicut per Ezechielem prophetam principi eorum dicitur: Tu Cherub extensus et protegens, tu signaculum similitudinis Dei in deliciis paradisi fuisti (Ezech. XXVIII, 14). Per superbiam ergo cum principe suo dejecti angelicæ naturæ sublimitatem nequaquam amiserunt, et ex hinc quoniam ad vitam per spem non resipiscunt, B Filium Dei filios adoptionis amantem et defendentem persequi et odio habere non desistunt. *Miserunt*, inquit evangelista, *legationem post illum.* Maligni quippe spiritus post prævenientem nos divinæ miserationis gratiam, *post illum* intimi amoris respectum, consilium contra nos ineunt, et multimodas carnalium desideriorum legationes importune auri-bus nostris ingerunt dicentes:*

Nolumus hunc regnare super nos. Dum enim divini muneris largitate vitari peccata, augeri regnum virtutum conspiciunt, mox duriori pugna corda bonorum deprimunt, et quanto validius prosternuntur, tanto robustiores exurgere nuntuntur. Regnum enim castitatis et munditiæ ipsi regnatores injusti fetore polluere nituntur luxuriæ, regnum humilitatis et mansuetudinis fastu elationis et zelo impugnant amaritudinis. De quo regno beatus **207** Paulus infert admonendo: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore (Rom. VI, 12).* Quale autem designet regnum, insinuat, cum subjungit: *Ut obediatis concupiscentiis ejus.* Tunc enim regnat in nobis peccatum, cum voluntate et desiderio concupiscentiis obdimus carnalium voluptatum. Necesse est ergo, quia multiformiter contra nos adversarium pugnare sentimus, eo armis virtutum accincti veluti circumspæcti Dei milites sollicitiores simus. Nam quandiu ærumnosum hoc patimur exilium, nequaquam effugiemus bella et insidias hostium. De quo nimirum prælio per Joannem dicitur: *Factum est*, inquit, *D prælium magnum in celo (Apoc. XII, 7).* In regno cælorum, ubi summa pax est, summa tranquillitas, ubi veræ pacis unitas, nequaquam pugnantium aliquando consurrexit feritas. Et ideo per cælum hic rectius universalis Ecclesia, vel quæque Deo devota intelligenda est anima, quæ tot et tanta sine intermissione antiqui hostis hic patitur prælia. Cui confidenti in protectione Dei cæli nequaquam deerit patrocinium beatorum et angelicarum virtutum, quæ pro suis commilitonibus, ne molliter succumbant, contra hostes invisibiles fortiter pugnant. Sequitur:

Et factum est ut rediret accepto regno. Reditus isto districti iudicis est adventus, magnus nimis et motuendus, quo omnia perstringit, omnia penetrat, oc-

culta cordium discreta æquitatis lance examinat, et A
 districte ferit, quem credita sibi talenta in lucrum
 non expendisse deprehendit. Et bene dicitur redire
accepto regno, ut id quod ex parte manet exsilium
 finiatur, et quæ ex parte jam cœpit cœlestis habita-
 tio perficiatur. Nondum enim ex toto accepit re-
 gnum, quia nondum completo electorum numero
 laudari et glorificari poterit in lætitia gentis suæ,
 perfectæ exultationis júbilo. Quando autem tradi-
 derit regnum Deo Patri, hoc est cum omnes creden-
 tes ad contemplationem Dei perduxerit, quod est
 tradere regnum Deo Patri, tunc hi, in quibus nunc
 regnavit, ipsi per gratiam regnabunt utique cum eo
 per gloriam.

*Jussit ergo vocari servos suos, ut sciret quantum
 quisque negotiatus esset.* Intendamus nunc mentis
 obtutum, et quæramus quidnam sit quod plures nu-
 mero vocantur, et tamen non nisi duo remuneran-
 tur, tertius vero damnatur. Innuunt nempe aliquid
 duo isti ita specialius expressi, quorum si merita
 per significationem **208** attendamus, habebimus
 unde per imitationem proficiamus. Per duos ergo
 magna utriusque vitæ, contemplativæ videlicet et
 activæ, figurantur merita, quarum una in sublimate
 contemplationis, altera in opere actionis; una,
 per quam divinæ vacatur cognitioni, altera, per
 quam proximorum deservitur utilitati vel amori.
 Unde recte per primum, qui venit ad Dominum, hi
 designantur, qui postpositis curis omnibus gustare
 et videre merentur, quam suavis est Dominus; qui
 jam unitum cum Deo habent spiritum, et quasi qua-
 dam familiaritate dulcedinis ejus memoriam fre-
 quantantes nunc divina cogitando, nunc orando,
 nunc legendo internæ suavitatis super mel et favum
 Domino præparant convivium. Hi nonnunquam, licet
 corpore hic teneantur, mente tamen ad supernæ
 mansionis gaudia sublevantur, dolent differri re-
 gnum, ubi dabit se ipse præmium amantibus se in
 perpetuum. Proinde quærentes et suspirantes præ-
 sentiam ejus, quandoque cum gaudio veniunt, la-
 boris sui præmium securiores expetunt, et quam
 puro corde et conscientia bona utriusque hominis
 sensus custodierint, dicendo edisserunt:

Domine, mna tua decem mnas acquisivit. Ac si felix
 anima prorumpat in laudem Creatoris facta in se
 narrando magnalia. *Domine*, inquit, tuos præve-
 niens et subsequens electos, *mna tua*, id est donum
 tuum et gratia, hæc mihi indebita præstiterunt be-
 neficia, nullis præcedentibus meritis meis, sed per
 adjvantem tui gratiam, *decem mnas*, exteriores vi-
 delicet et interiores sensus hominis illibatos ad lau-
 dem tui servavi nominis. Quod autem decem mnas
 decem hominis sensus diximus oportere intelligi,
 nulli incongruum debet videri. Sicut enim sunt
 quinque corporis sensus, visus, auditus, gustus,
 odoratus et tactus, sic nimirum, quod nonnullis est
 incognitum, totidem animæ sensus esse sacra Scri-
 ptura didicimus teste. Si enim spiritalis visus aman-
 tis Deum non esset, nequaquam Dominus in evan-

gelio dixisset: *Beati mundo corde, quoniam ipsi
 Deum videbunt* (Matth. v, 8). Si prædulcis sonus
 cœlestium et ineffabilium verborum auditum cordis
 non penetraret, Propheta utique non clamaret: *Au-
 diam quid loquatur in me Dominus Deus* (Psal.
 lxxxiv, 9). Hinc si intimæ suavitatis gustu felix non
 pasceretur anima, Psalmista non insinuaret: *Gu-
 state*, inquit, *et videte quoniam suavis est Domi-
 nus* (Psal. xxxiii, 9).

209 Si virtutum fragrantia bonæ opinionis odo-
 rem non respergeret, Paulus nullo modo diceret: *Christi
 bonus odor sumus Deo in omni loco* (II Cor.
 ii, 15). Fortassis Paulus in carne quandoque pu-
 trescente non alium, quam ut cæteri homines, odo-
 rem habuit, et ideo non de carnis, sed de virtutum
 B fragrantia melius redolente talia protulit. Hinc si
 tactus felix et suavis non esset animæ Deum tan-
 gentis, et medullitus contrectantis verbum vitæ,
 Joannes non inferret: *Et manus nostræ tractaverunt
 de verbo vitæ* (I Joan. i, 1). Hos si quis pro viribus
 suis incorruptos incorruptionis sponso exhibuerit,
 horum Creatorem et largitorem Deum clamat, præ-
 tetur, profutendo veraciter diligit, profecto prom-
 ptissime in gaudium Domini sui intromittitur, cui
 non humano ore, sed æternæ majestatis sapientia,
 laudis præconium offertur, cum dicitur:

*Euge, serve bone et fidelis, quia in modico fi-
 delis fuisti, eris potestatem habens super decem ci-
 vitates.* Recte dicitur *fidelis in modico*, quia cum
 omnia possederit in eo, qui est summum et opti-
 mum bonum, omne, quod transit, leve valde æsti-
 mabit et modicum. Quid est autem *super decem
 civitates constitui*, nisi potestative dominari scis-
 sibus subditis omnino spiritui? Civitas est enim,
 ut beatus Augustinus ait, non quorumlibet ani-
 malium, sed rationalium sub eodem jure vive-
 tium. Nulla enim jam erit illecebra sensus anima-
 lis, sed mens tota in lucem Dei transformata tota
 erit spiritalis, ubi sub eodem quietis vivunt jure,
 qui sub uno pacis reguntur Rege. Sed alio modo
 sancti Dei *super decem civitates constituuntur*, dum
 recepta quandoque secunda stola corporis penitus
 in Dei amorem feruntur. Quandiu enim de susci-
 tando adhuc corpore cogitant, licet modica, inten-
 tionem tamen a Deo flectuntur aliqua. Jam Petrus
 princeps apostolorum sepultus terris, resuscitatio-
 nem sui expectat corporis, ut caro, quæ bona et
 fida comes erat sancti desiderii et laboris, particeps
 sit gaudii et exultationis. His excellentissimis in
 contemplativæ vitæ dulcedine positus taliter remu-
 neratis, videamus de quali mercede præsumant, qui
 in activæ vitæ labore desudant. Sequitur:

*Et alter venit dicens: Domine, mna tua feci quin-
 que mnas.* Sunt nonnulli, qui per collatam sibi acti-
 væ vitæ gratiam **210** mundanæ contemnunt, quin-
 que exteriores sensus in bonis actibus sollicitè cu-
 stodiunt, erga utilitatem proximi se competitendo
 diffundunt, sed tamen per contemplationis gratiam
 nunquam se ad altiora suspendunt, nec saltim

quando in semetipsis diem Domino constituunt sollempnem, quia sancti amoris desiderio reficere nesciunt mentem. Hi nimirum quo se minus nunc lateris gaudiis inserunt, eo minus habent quod offerant Domino, cum dicunt: *Domine, mna tua fecit quinque mnas*. Veluti si talis quilibet in recipiendo laboris præmio dicat Domino: *Domine, qui das omnibus affluenter, et nulli improperas, ampliora mihi merita non dedisti, intimæ dulcedinis tuæ secretis non admisisti, memoriam abundantiae suavitatis tuæ crebro eructassem, si te ipsum mihi dedisses, sitibundo pectore te bibissem, si te fontem vitæ mihi aperuisses.*

Et huic ait: Et tu esto super quinque civitates. Quinque civitates quinque sunt sensus corporales, quos talis quisque, cum hanc corruptionis mortalitatem exuerit, sibi libere et tranquille subjicit, ut quia præsentis laboris finitus est terminus, erga plurima non turbetur animus. Sed et notandum quia, dum super quinque civitates constituitur, jocundum boni et fidelis servi euge audire non meretur, licet digna satis retributione a Domino coronetur. Quod ideo utique fit, quia non omnes pari remunerandi sunt beatitudine, sed sicut sunt divisiones gratiarum, ita sunt diversitates gloriarum, et sicut operum distinctiones, sic in domo Patris multæ sunt mansiones. Alii enim aliis amplius pro quantitate meritorum, nam sicut stella a stella differt in claritate, sic erit et resurrectio mortuorum. Ad quamlibet autem mansionum, ut quidam ait, sua quisque semita pervenerit, ab una domo exors non erit. Bene autem post remunerationem duorum, omnium in se figuram habentium justorum, damnatio reproborum sequitur, cum protinus subditur:

*Et alter venit dicens: Domine, ecce mna tua, quam habui repositam in sudario. Per sudarium præsens intelligitur sæculum, quod non immerito comparatur sudario, quia nimirum labor est et afflictio tota præsentis vitæ exercitatio. De quo sudario primo homini in hanc exsiliæ ærumnam dejecto dictum est: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo* (Gen. iii, 19). Mundi quippe amatores, dum totis laboribus ad terrena desideria desudant, frustra laborantes præsentem vitam non viam, sed patriam putant, et pro transitorie felicitatis gaudiis adipiscendis totum a Deo avertunt intellectum mentis. Hi nimirum secundum servi istius sententiam *mnam*, id est concessam sibi a Deo scientiam, in sudarium reposituisse se profitentur, et timent in peccati morte hæcentes, nequando per operationem divini muneris a delectatione operis et voluptate carnis retrahantur. Et quoniam illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor, magna cordis verecundia subjungunt dicendo talia: *Timui enim te, quia homo austerus es; talis quæd non posuisti, et metis quod non seminasti*. Videamus quale sit eorum timere, discutiamus quomodo tollat Dominus quod non posuit, quomodo metat quod non seminavit. Reprobi quilibet cum bonis temporalibus læti, timent Dominum non*

A casto timore, qui permanet in sæculum, sed nequissimo timore timent, et quem ut Patrem diligere debuerant, quasi austerum dominum metuunt, quem etiam tollere quod non posuit, et metere quod non seminavit improbe asserunt. Quid est ergo, quod Dominus non posuit, et tamen tollit? Peccata sunt utique, quæ ipse non posuit in homine, et tamen tollit respectu miserationis intimæ; metit autem, non quod ipse, sed inimicus homo, scilicet diabolus seminavit, dum vitia nostra, quæ diu æquanimiter pertulit, falce severitatis austerius al scindit, et nunquam intermiscet amara dulcibus, ut vel sic se ad se recolligat animus. Tollit ergo Dominus, quod non posuit, cum in eorum cordibus quos saluti destinavit, per contritum et humilem spiritum tumoris et arrogantie conterit et comminuit fastum. Talem enim ad se veraciter conversis dare consuevit contritionem cordis, ut respectu dignitatis supernæ funditus deponant, quidquid stare in eis videbatur elationis et superbie.

Dicitur quoque metere quod ipsum constat non seminasse. *Metis, inquit, quod non seminasti*. Qui metit, fructum congregat. Sic et Deus omnipotens ad sui et ipsius hominis fructum et utilitatem hoc, quod non seminavit, metit, dum hoc quod malum est in homine, id est peccatum hominis, ad bonum convertit. Nam homo ille, qui nunquam ad Deum et spiritualis vitæ propositum converteretur, nisi gravi criminum conscientia constrictus reum se Deo cognosceret, æternisque cruciatibus damnandum metueret, hic dum in spiritualis vitæ proposito humiliter et patienter Deo, et quibus propter Deum debet, subjicitur, ibi vere Deus omnipotens messuit quod non seminavit; quia malum hominis, id est peccatum hominis, quod ipse in homine non fecit, in bonum fructum commutavit. Hoc nimirum Domini tollere et metere perversi quisque formidant, quanquam si hoc in eis Dominus non fecerit, perituros se certissime sciant. Unde protinus infertur in consequentibus:

Ex ore tuo te judico, serve nequam. Ex propria, inquit, verbis recte debes condemnari, qui tuimet testis es, quod timeris per me salvari, sciens quod tam austerus sim Dominus, qui nequaquam parcam iniquis operibus tollens, quod non posui, peccata videlicet quæ semper odio habui, metens voluptates carnis cum amaritudine, quas diu toleravi cum mansuetudine. Cum ergo hoc totum ex dono meo et virtute non ignoraveris, dic, obsecro, *serve nequam, quare pecuniam meam ad mensam*, hoc est ad mensuram non dederis? Si juxta possibilitatem et mensuram tui vel minimum boni inchoasses, et sic de bonis ad meliora profecisses, ego per adjutricem gratiam venissem, et cum usuris illud exigissem. Ego, inquam, ego qui salutem omnium sitio, qui bonum velle hominis pro magno habeo, ego utique venissem, et quantulamcunque sancti desiderii scintillam ad magnam amoris mei flammam accendissem. Quod quia damnatus quisque, dum

tempus est, audire trepidat, audiamus, quanta hunc animadversione in futuro feriat. Sequitur :

Et astantibus dicit. Auferte ab eo unam, et date ei, qui decem mnas habet. Astantes isti qui sunt nisi spiritus angelici, qui sic Conditoris sui præsto sunt vultui, ut ei, qui semper in æternitate stat, per incommutabilem dilectionem assistant, per quorum ministerium omne expletur iudicium, sicut congruum habemus testimonium Scripturæ dicentis : *Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno suo omnia scandala (Matth. XIII, 41).* **213** Et iterum : *Colligite zizania, et ligate ea fasciculis ad comburendum (Matth. XIII, 30).* Sic et in præsentem loco astantes, angelos scilicet, jubet auferri unam cuilibet juste damnando, et huic dari, qui pro acquirendis æternis nequaquam voluit otio vacare. *Auferte, inquit, ab eo unam, omnem videlicet scientiam, omnem auferte spei confidentiam, omni bonitatis meæ destituatur auxilio, qui, dum licuit, servire mihi noluit ut Patri et Domino.* Tunc nimirum infelix anima, quam sic Creator suus deserit, lumen scientiæ et intellectus per desperationem penitus amittens, ad gaudia iustis repromissa nunquam asurgere poterit. Hinc quod nulla in damnatorum cordibus veritatis scientia sit, Salomonis etiam verba indicio sunt, qui fidelem quemlibet in operibus justitiæ sollicitum reddere cupiens ait : *Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus, nec ratio erunt apud inferos, quo tu properas (Eccle. IX, 10).* Notandum autem quia talentum, quod huic tollitur, non ei, qui minus, sed qui amplius acceperat, digne satis datur, licet nonnullis divini intelligentiæ arcana nescientibus multo illi, qui minus habuit, dandum esse videatur congruentius. Sed si animadvertimus quod is qui decem mnas habuit, illorum, ut prædiximus, formam tenet ; qui calcatis curis omnibus, quietem contemplationis querentes, nonnunquam extra carnis angustias sublevati, unus cum Domino spiritus esse meruerunt, ampliora aptissime aliis præmia percipiunt, qui plus cæteris amaverunt. Quod nimirum dignum et justum fore astantes affirmant angeli justo respondentes Judici :

Domine, habet decem mnas. Domine, inquit, justus es et rectum iudicium tuum ; affirmamus, Domine sancte, juste te iudicasse, quod plus possedit, qui te tota anima, toto corde, tota mente dilexit. *Domine, habet decem mnas.* Utriusque enim hominis sensus puros et immaculatos te propitio custodivit, justitiam **214** et veritatem de profundo cordis esurivit et sitivit. Aperi nunc fontem dulcedinis tuæ, manifestetur desiderata tuæ visionis species, ut sustentetur, imo renovetur in eo non contemnenda tuæ satietatis esuries. Huic enim famelico tuo nil ad satietatem sufficere potuit, quandiu te videre non licuit. Felix tunc anima omni donata plenitudine perfectæ scientiæ, introibit thesauros a sæculis absconditæ Sapientiæ, omniaque de Christi divinitate et totius divinitatis Trinitate atque Unitate sublimia fa-

cie ad faciem contemplabitur, et quod solus verus Deus cum Patre et Spiritu sancto sit, aperte manifestabitur, quod tanta res erit, tam præclarum et magnum, ut huic nihil sit comparandum. Et quam fidelissima et vera hæc sint verba, ipse qui hæc repromisit, affirmat denno, cum dicit :

Dico vobis, quia omni habenti dabitur ; ab eo autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo. Revera omni habenti dabitur, quia quidquid pie creditur, quidquid sancte cogitatur, quidquid juste amatur, totum ibi perfecte comprehenditur, ab eo autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo, inquam, cui nec minimum bonæ voluntatis desiderium conscientia subministrat, dignum est, ut mente alienatus a Deo, omnem perpetis vitæ gratiam amittat.

Quapropter studeamus sensus nostros interiores et exteriores cum Dei adiutorio paros et immaculatos custodire, studeamus Creatorem nostrum tota anima, tota virtute diligere, quatenus ad illam beatitudinis gloriam pervenire mereamur, qua nunc electi Dei Regem gloriæ in decore suo contemplantur. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

215 HOMILIA XXXIII.

IN COENAM DOMINI PRIMA.

Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos (Joan. XIII).

Sacrosancta hæc Evangelii lectio, in qua evangelista quasi ingressum quemdam facit Dominicæ, quem dicturus est, passionis, ingressum nobis nostræ, ut mihi videtur, exprimit passionis, qua nos Christo compati debemus, si gloriæ resurrectionis illius participes fieri desideramus. Sic enim dicit Apostolus : *Si compatimur, et conregnabimus (Rom. VIII, 17).* Si compatimur Christo in præsentem vitam crucifigendo carnem nostram cum vitii et concupiscentiis, conregnabimus ei in gloria futuræ resurrectionis. Ingressum, ut ita dicam, hujus nostræ passionis singulariter notat evangelista in exordio sancti hujus Evangelii, cum dicit :

Ante diem festum Paschæ sciens Jesus, quia venit hora ejus. Per diem festum Paschæ conversionem salvandi cujusque hominis convenienter possumus intelligere. Quid enim congruentius Pascha, quod interpretatur transitus, quam saluberrimum transitum illum significat, quando homo, Deo inspirante et auxiliante, despectis transitorii presentis vitæ gaudiis, a mundo ad Deum, a vitii ad virtutes, a mala vita ad bonam vitam transit ? Dies istiusmodi transitus recte dies festus nominari potest. Vere enim festus est et jucundus Deo et angelis ejus, quando conversus peccator a pristinis voluptatibus carnem desinens et per cælestis desiderium Creatori suo cæperit appropinquare. De hoc die festo dicit Dominus per Prophetam in psalmo : *Vacate et videte, quoniam ego sum Deus (Psal. XLV, 11).*

Et bene quidem omnipotentis majestatis ejus

gruit quod dicitur : *Ante diem festam Paschæ sciens Jesus, quia venit hora ejus*, quia antequam **216** transitus iste fiat in homine, scit ipse verus et misericors opifex salutis nostræ quando veniat hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem. Quomodo transire eum dicimus ex hoc mundo ad Patrem, quem regnantem in cælo cum Patre constemur et credimus? Non utique in sua, sed in electorum suorum persona ad Patrem transit, quando eos a mundo ad Deum, a mala sæcularis vitæ conversatione ad spiritualis vitæ militiam transeuntes facit. *Hora saluberrimi hujus transitus hora ejus recte dicitur*. Hanc enim horam ipse in æternitatis suæ dispositione præscivit et præordinavit in qua deviantem a veritatis tramite peccatorem suum ad se per penitentiam et conversionem revocandum prædestinavit. Et congruum valde immensæ bonitati illius et clementiæ verbum hoc, *ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*. Magna enim consolatio, mira circa nos ejus dignatio, quia cum sit Dominus et Creator cunctorum, non confunditur dici et esse Pater peccatorum. Pater utique noster est, ipsius enim creaturæ sumus, ab illo subsistimus, ab illo et per illum vivimus. Et quia Patrem se recognoscit, in ipsa etiam lethali peccatorum voragine submersos, miseros et desperatos filios suos diligit, quemadmodum consequenter evangelista subjungit :

Cum dilexisset, inquit, suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Quotquot enim miræ dispositionis suæ ordine salvare decrevit, hos etiam, dum adhuc in mundo sunt, hoc est dum peccatis et vitiis adhuc inserviunt, quemadmodum Pater filios, licet filiorum nomine prorsus indignos, non utique tales, quales sunt, sed quales futuros ipse prævidet, amplectitur et diligit, et ne cum **217** transeunte mundo transeant et pereant, paternam eos manu tenet atque custodit. Ipse enim scit quid cum eis et in eis facturus sit. Plerumque enim electos et dilectos servos suos gravi peccatorum lapsu prosterni patitur, ut fortiores post lapsum resurgant, ut majori humilitatis constantia non solum Deo, sed omnibus etiam hominibus propter nomen Dei se subjiciant. Non [cod. nonne] ideo electum discipulum suum Petrum non dilexit, quia cadere permisit. Imo vere dilexit, sed idcirco cadere permisit, ut fortior resurgeret, atque in sua humiliatus et eruditus infirmitate infirmitati proximorum sciret condescendere. Sic et adhuc suos mundo carnique deditos diligit, scire quodammodo et videre se quod sunt dissimulat, quia finem eorum misericorditer considerat. Unde postquam dixit evangelista : *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, consequenter subjungit dicendo, in finem dilexit eos*. Finis iste quid sit, docet nos Apostolus, ubi dicit : *Finis legis Christus ad justitiam omni credenti* (Rom. x, 4). Finis utique Christus ad justitiam omni credenti fit, quando per internam inspirationis suæ gratiam, finito in electis suis amore sæculi et peccatorum, misericorditer eos ad se colligit, atque ad desiderandum et quærendum finem illum, qui est

A sine fine, finem æternæ utique beatitudinis, invisibiliter intrinsecus accendit. Ideo enim diligit eos in mundo adhuc positos, ut in finem istum perducant illos. Quæ autem tentationum procella contra hominem in hunc finem tendere incipientem plerumque insurgat, mysticis verbis subjungendo evangelista manifestat :

Et cæna, inquit, facta, cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ. Potest intelligi per cænam sancta quorumlibet spiritualium hominum conversatio, qui et bonis actibus suis quotidie Deum respiciunt, atque suave ei compunctionis assiduæ poculum summa devotione et humilitate offerunt. *Cæna* ista tunc quodammodo quasi *facta* et parata converso peccatori non injuste dicitur, quando spiritualium hominum taliter, ut dictum est, Deum resipientium atque potentium consortio et conversationi admissus, ad unam spiritualis refectionis mensam cum ipsis sederit, sanctamque et laudabilem vitam eorum **218** imitando in timore et amore Dei proficere cœperit. Qui etiam non incongrue *Judas Simonis Iscariotæ* nominari potest. *Judas* enim interpretatur *constans*, *Simon obediens* Iscariotes *memoria mortis*. Fit enim *Judas* transactæ crimina vitæ Deo humiliter constando et penitendo. Fit *Simon Iscariotæ* propter solam *mortis memoriam* æternæque beatitudinis gloriam consequendam, Deo et hominibus omni obedientia atque humilitate se subjiciendo.

C Sed quia quanto humillius per bonæ conversationis studium approximare se Deo Creatori suo contendit, tanto majora tentationum pericula ex insidiantis sibi hostis antiqui malitia sustinet, recte dicitur : *Cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ*. Et notandum quod non dicitur, *cum diabolus jam misisset in cor Judæ*, sed simpliciter tantum *in cor*. Prævidit enim hic, sicut credere possumus, sanctus evangelista, non illam tantum, quæ per Judam semel facta est, Domini traditionem, sed et eam, quæ in cordibus electorum etiam servorum Dei adhuc plerumque invisibiliter fit per diabolicæ suggestionis immissionem. Judas etenim inito, cum Judæis consilio, suscepta ab eis pecunia, tradidit Dominum. Idem hoc D consilium atque negotium maligni spiritus, significati per Judæos, invisibiliter agunt nobiscum, ut pecunia, id est suggestionibus eorum illecti atque decepti, relicto Domino, eorum nos subjiciamus dominio. Quid autem contra hæc antiqui hostis machinamenta perfecte conversus homo faciat et facere debeat, sequens littera insinuat :

Sciens, inquit, quia omnia dedit ei Pater in manus et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, surgit a cæna, et ponit vestimenta sua. Quid in hoc verbo, quod dicit, *quia omnia dedit ei Pater in manus*, nisi prospera et adversa intelligere possumus? Sive enim prospera arrideant, sive adversa immincant, omnia ex Deo habet, omnia æquanimiter portat et sustinet, *sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*.

Quomodo in manus? Quid convenientius hoc in loco per manus, quam potestatem accipimus? Scit utique, quia **219** Deus Pater hanc ei et unicuique homini potestatem tribuit, ut cum cooperante ejus gratia in ipsius arbitrio sit, utrum suscipere aut non suscipere immissiones et suggestiones diaboli velit. Hæc utique secum deliberans, omnia illa, prospera scilicet et adversa, quæ volente Deo aut permittente occurrerint, ea humilitatis constantia suscipit et tolerat, ut ex eis potius coronetur, quam pereat. Hoc enim est quod dicit Apostolus: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (Rom. VIII, 28).

Hanc autem humilitatis et tolerantiam constantiam hoc maxime in eo suscitavit et accendit, quod scit, quia a Deo exivit, et ad Deum vadit. Cognoscit plane solius Dei opus esse et misericordiam, quod sæculum reliquit, ad spiritualis vitæ militiam transire meruit. *Et quia ad Deum vadit*, hoc est quia ad Creatorem et Redemptorem suum, a quo diu peccando recesserat, tandem recte vivendo redire desiderat, *surgit a cæna, et ponit vestimenta sua*. Quomodo *surgit a cæna*? relinquit cœnam, id est sanctam illam spiritualium hominum, quibus adjunctus est, conversationem? Absit! A cæna utique, id est ex merito cœnæ illud accipit, quod potest surgere. Quomodo ex merito cœnæ? Ex honorum utique hominum, inter quos habet, merito adjutus et exemplo accensus *surgit* virili quamdam constantia sublevando se ab eo, in quo ante jacuerat, torpore corporis et animæ. *Ponit etiam vestimenta sua*, quando corpus suum, quod per vestimenta potest accipi, diversis laboribus deprimit et humiliat, ut ad veram carnis munditiam pertingere valeat. Unde mox subinfertur:

Et cum accepisset linteum, præcingit se. Per linteum non inconvenienter munditia carnis accipitur. Quia sicut linteum magno labore ad candorem perducitur, sic ad munditiam carnis sine magna corporis afflictione non pervenitur. Hoc utique linteum muti accipiunt, non autem cum eo se præcingunt, carnis quidem munditiam accipientes, sed non usque ad finem eam servantes, vel etiam servantes non propter amorem Dei vel futuræ vitæ remunerationem, sed propter præsentis vitæ, **220** quam incurrere metuant, confusionem. Ille autem *accepto linteo præcingit se*, qui lasciviam carnis multimodis laboribus perseveranter cohibet in se, et in castitatis sanctimonia soli illi placere appetit, cui nulla unquam contagionis macula accessit. Taliter se præcingenti quanta divinæ dignationis gratia accedat et accrescat sequens ordo verborum mystice demonstrat.

Deinde, inquit, mittit aquam in pelvim et capit lavare pedes discipulorum. Possumus per pelvim intelligere terrenum cor hominis; per aquam, quæ divinæ manu pietatis in pelvim illum mittitur, vel scientiam sacræ Scripturæ vel gratiam assidue compunctionis, per pedes cogitationes vel affectus, per discipulos ipsos hominis sensus. *Mittit Deus*

A omnipotens aquam in pelvim, quando sacræ Scripturæ scientia cor hominis, quod terrenum ante fuerat, misericorditer illuminat. Sæpe etenim videmus quod simplices etiam homines tantam in spirituali vita Scripturarum scientiam aliquando a Deo accipiunt, qualem eruditiores homines raro aut nunquam in sæculo attingere possunt. *Mittit enim aquam in pelvim*, quando tantam homini compunctionis gratiam, tantamque virtutem lacrymarum tribuit, quod non solum contagia malorum operum, sed et sordes actuum, cogitationum, et sensuum suorum flendo et pœnitendo constanter diluere potest. Talibus nimirum rebus venit Deus ad hominem. Nam dum ita se cooperante Deo intrinsecus gerere cœperit, venienti ad se Domino viam facit. **B** Unde sequitur:

Venit ergo ad Simonem Petrum. Venit per visitationis suæ gratiam ad obedientem, venit ad agnoscendam, cujus virtutem et gratiam cum in semetipso homo sentire cœperit, quasi in hæc verba loquitur ei et dicit: Domine, tu mihi lavas pedes! Hæc denique verba recte congruunt homini illi, qui *Simon* factus est humiliter Deo obediendo, qui *Petrus* factus est et propriæ infirmitatis miseriam et multiplicem circa se Dei misericordiam humiliter agnoscendo. Nam dum recte reminiscitur miserationum Dei, quam misericorditer eum in tot et tantis flagitiis toleravit, quomodo desperato **221** et mortuo, ut ita dixerim, in peccatis, spem vitæ et salutis æternæ redonavit, quodque eousque eum pietatis suæ gratia provexit, quod non solum actus, sed et affectus suos plangere valeat, mirando in semetipso dicit: *Domine, tu mihi lavas pedes!* Ac si dicat: Domine, quam mira et magnifica super me multitudo dulcedinis tuæ, qui *lavas* me, hoc est qui ad lavandum affectuum cogitationumque meorum contagia visitationis tuæ gratia suscitasti me, cui posset sufficere, si crimina peccatorum meorum coram te aliquando possem diluere? *Respondit Jesus, et dicit ei:*

Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Quasi dicat: *Quod ego* inscrutabili pietatis meæ gratia facio in te, in affectibus tuis lavando et mundando te, *tu nescis modo*. Nam cum adhuc sis in primordio conversionis, quid facto hoc intendam, nondum sapias nec intelligis, cum necdum in operibus tuis lavari ad plenum et mundari merueris. *Scies autem postea*. Scire tuum, diligere tuum. Postea cum peccata tua superaveris ex parte, et pœnitendo ea laveris et mundaveris, tunc *scies*, tunc diligere incipies *quod ego facio*, tunc primum utique intelliges, quid utilitatis hoc meum factum tibi conferat, quantumque salutis tuæ proficiat.

Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in æternum. Dictum hoc Petri dictum est hominis vere pœnitentis, et in vera humilitate seipsum agnoscentis. Nam ut taceam de actibus, dum recte in cogitationibus et affectibus suis seipsum intuetur, prorsus impossibile judicat, si unquam ab eis mundari

debeat aut valeat. Unde dolens et gemens quasi his verbis clamat ad Deum dicens : *Non lavabis mihi pedes in æternum*. Loquitur ista non quasi desperando, quia Deo omnia possibilis scit et credit ; sed, ne fieri propter peccata sua debeat, metuit. In hoc timore posito respondet Jesus indicibiliter dicens ei intrinsecus :

Si non laveris te, non habebis partem mecum. Mundari in affectibus et cogitationibus tuis non tuæ virtutis est vel possibilitatis. Hoc enim pertinet ad **222** me, qui solus sola voluntate mea valeo mundare te. *Nisi enim ego laveris te et mundaveris, non habebis partem mecum*. Non video quid convenientius per partem hanc, quam beatus homo cum Deo habet, in hoc loco intelligamus, quam gratiam illam internæ dulcedinis, per quam invisibiliter Deus in tempore orationis filios suos visitat et consolatur, ubi vere quantum in hoc mortalitatis tempore fas est, beata anima Deo participatur. Hæc utique dulcedo non in parte intelligitur, quia quantumcunque homo gustare ex ea in hac vita mereatur, pars tamen est, quia nullus mortali circumdatus corpore ad plenitudinem ejus in hac vita attingere potest. Hic etenim pro parte et quasi in parte electis datur, vera plenitudo illius in æternam vitam reservatur. Unde bene dicit : *Non habebis partem mecum*. Ac si dicat, *partem dulcedinis meæ adipisci et habere mecum non mereberis, si lotus per me et emundatus intrinsecus non fueris, et nisi partem tecum hic habueris, transire ad plenitudinem post hanc vitam non poteris*. Post hanc internam Domini loquelam, quæ non auditu auris, sed intellectu cordis percipitur, magis ac magis ad cognitionem Dei et sui homo illuminatur. Sequitur ergo :

Dicit ei Simon Petrus : Domine, non tantum pedes, sed et manus et caput. Per manus intelligimus opera, per pedes, sicut prædictum est, affectus vel cogitationes ; per caput vero cogitationum intentiones. Et est quasi dicat : *Domine, indeficiens fons pietatis et gratiæ, in operibus meis et cogitationibus et in ipsis etiam cogitationum intentionibus mirabiliter et miserabiliter me pollutum coram te video, et nisi laveris me, nisi in omnibus his mundari merear a te, prorsus indignum me scio et iudico, quo partem tecum habeam, quo vel tenuissimo unquam gustu gratiam tuæ dulcedinis prælibare debeam*.

Dicit ei Jesus : Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Quomodo dicit : *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet* ? Si lotus est, quomodo pedes lavare indiget ? Homo itaque perfecte **223** conversus, vinculo obedientiæ Deo alligatus, bene lotus dicitur. *Lotus enim est per conversionem, lotus est per veram et perfectam confessionem. Et non indiget, nisi ut pedes lavet*, hoc est ut in affectibus et cogitationibus suis immaculatum se Deo exhibere laboret. Hoc utique si auxiliante et cooperante gratia Dei fecerit, recte de eo dici poterit : *et est mundus totus*. Quia vero Dominus

et Salvator noster impossibile homini esse prævidit, consequenter subjunxit et ait :

Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum. Sciebat utique, quia miser et fragilis noster animus sæpe cum esset traditurus. Tunc enim eum tradimus, quando malam illam pecuniam Judæorum, suggestiones videlicet malignorum spirituum suscipimus, atque a fervore charitatis illius, qua præ omnibus et super omnia eum diligere deberemus, ut imbecilles et infirmi miserabiliter decidimus. Quapropter postquam præmisit evangelista, *sciebat quisnam esset qui eum traderet*, subjunxit dicens : *propterea dixit, non estis mundi omnes*. Et bene dixit, *non estis mundi omnes*, quia etsi aliquando mundus fieri homo potest in corpore a mala operatione, raro inveniri potest mundus in corde a mala et inutili cogitatione. Hæc enim gratia electis et dilectis filiis Dei etsi ad tempus aliquando hic datur, perfecta tamen plenitudo ejus non nisi in æterna vita possidebitur, ubi tanta et corporis et spiritus puritate et munditia stabiliuntur, quod nec minima quidem cogitatione a contuenda ineffabili claritate Dei retrahentur. Hæc etenim glorificatio justorum consequenter, ut videretur, in sequentibus verbis exprimitur, cum dicitur :

Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua, cum recubisset iterum, dixit eis : Scitis quid fecerim vobis. In præcedenti us dictum est, *et cepit lavare pedes discipulorum* ; hic vero dicitur, *postquam ergo lavit pedes eorum*. In præsentem vitam lavare electos suos Dominus incipit exenplificans et præmonstrans in eis interminabilem illam munditiæ puritatisque incorruptionem, quam decurso præsentis vitæ termino possidebunt ; postquam **224** vero de luto mortalitatis hujus sublatis in regnum gloriæ suæ transtulerit, ibi cœptam hic lavationem suam plenius perficit, ubi et in corpore et anima perenni incommutabilitatis statu firmati nihil extra Deum cogitant, nihil præter Deum querunt vel desiderant. Unde recte nunc dicitur : *postquam ergo lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua, cum recubisset iterum, dixit eis. Accipit vestimenta sua* Dominus et Salvator noster Jesus Christus, quando omnia membra sua ad se collegerit, quando omnes electos suos in fine sæculi duplici immortalitatis stola redimitos in corpus suum transire fecerit. Ibi sane mirabilis et gloriosus quidam recubitus sit, quem nulla mens excogitare, nulla lingua poterit explicare.

Recumbit itaque nunc aliquando Dominus in electorum suorum cordibus. Sed iste recubitus brevis est. Præpediente enim mortalitatis hujus obstaculo, stabilis et diuturnus esse non potest. Sed cum iterum recubuerit, cum transacta resurrectione in omnibus electis suis requiescere cœperit et regnare, iste recubitus sempiternus erit. Nullo enim fine concludetur, nulla inquietudine aliquando turbabitur, sicque recumbens inter eos, quasi in hæc verba

loquetur ad eos : *Scitis quid fecerim vobis*. Ac si dicat : *Scitis, dilectissimi participes et cohæredes regni mei, quia hæc vestra glorificatio pietatis meæ est operatio*. Quidquid enim vobiscum in præterita vita feci, ideo utique feci, ut perducerem vos ad gloriam istam sine fine mansuram.

Vos vocatis me, Magister et Domine, et bene dicitis : sum etenim. Vocatis me Dominum, quia Creatorem et Salvatorem vestrum recognoscitis me. Vocatis me Magistrum, quia per magisterii mei disciplinam et eruditionem ad hanc pervenisse vos gaudetis animarum corporumque incommutabilem glorificationem. Et bene dicitis, quia vere dicitis : Sum etenim. Ego sum, quia creavi vos, ego sum, quia liberavi et salvavi vos; Ego elegi vos de mundo, ego educavi vos disciplinæ meæ magisterio, ut dignos vos facerem, quos ad tantam, quam nunc mecum possidetis, gloriam perducerem. Sequitur :

225 *Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister vester, et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Quid est dicere, si ego, imo quia ego Dominus et Magister, Creator et liberator vester in illa præteritæ vitæ calamitate et miseria lavi pedes vestros, non solum a malis actibus, sed et a malis affectibus mundando vos, quantum oportebat et expediebat, et vos debetis alter alterius lavare pedes? Quomodo dicit, et vos debetis alter alterius lavare pedes? Quem alter et alter iste nisi glorificatum spiritum et corpus electi cujusque videtur exprimere? In hac denique vita alteri nec esse nec dici possumus, quia etsi aliquando cooperante gratia Dei, in interiori homine nostro renovamur, deprimente, quam gestamus, corporis sarcina, semper in id quod sumus, relabimur. Postquam autem corpus hoc, quod aggravat animam, deposuerimus, et ad immortalitatem transierimus, tunc vere alter erit homo noster interior, tunc alter erit homo noster exterior, alter quidem in gloria, sed idem in natura. Mirifice enim et gloriose alternabimur, quando unito spiritui corpore in illum perpetuæ incommutabilitatis atque incorruptionis statum transformabimur, ubi nulla vetusti hominis sentiemus contagia, ubi nova perennis vitæ semper nobis innovantur gaudia. Ibi suavissimam regnantis in medio nostrum Domini et Regis nostri Jesu Christi vocem audiemus dicentis : *Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Ac si dicat : *Munditiam et castitatem corporis ac mentis, quam*

226 *mortali adhuc circumdati carne non nisi me lavante vos et mundante aliquando habere ad tempus meruistis, jam non temporaliter, sed æternaliter habebitis*.

Nam quod tunc non potuistis nisi per me, deinceps volo in vestra sit potestate ut in interiori et exteriori homine vestro (quorum uterque alter jam factus est, quia uterque pari incorruptionis et immortalitatis gloria coronatus est), ea munditia et sinceritas cogitationum, ea concordia voluntatum

et affectuum sit, ut nihil corpus, nisi quod spiritus, nihil spiritus nisi quod corpus cogitare vel desiderare velit aut possit; sicque per incommutabilem dilectionem mihi, qui caput vestrum sum, semper adhæreatis, ut nihil extra me quæeratis, nihil præter me ultra diligere valeatis.

Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. Per hoc, inquam, quod in carne adhuc positus ita interdum extra carnem per desiderium amoris et visionis meæ invisibiliter et indicibiliter sublevavi vos, ita ut in illa visitationis meæ hora nihil præter me et gaudia cælestis patris quæreretis et diligeretis, per hoc exemplum et spem dedi vobis illius quam nunc accepistis patientiæ et immutabilitatis, in qua semper mecum regnabit, in qua nec minima quidem cogitatione a contuenda majestatis meæ gloria ultra retardari poteritis. Hæc est utique remuneratio nostra, quam expectamus. Cujus nos dignos efficiat, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

227 HOMILIA XXXIV.

IN PARASCIVEN PRIMA.

Egressus est Jesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus (Joan. xviii).

Verba hæc ardua et sublimia, verba, inquam, volantis aquilæ multiplici involuta sunt mysteriorum profunditate, et quomodo homo invalidus et vix, ut ita dicam, super terram reptans ad exponenda ea sufficere possit, quæ aquila volans, et secreta cæli volatu suo penetrans nobili stylo scribendo edidit? Nam et doctores eximii, sensu et intellectu cælo aliquantulum contigui, aliqua de verbis aquilæ hujus volantis mystica brevitate exponendo transcurrerunt, sed tamen præsentem hanc lectionem pene quasi intactam reliquerunt. Nos vero vix reptantes super terram, licet ad hæc subtilius inquirenda nequaquam simus idonei, illud tamen æstimare possumus, quod, sicut formam bene vivendi esse voluit electis regni sui cohæredibus quidquid cum hominibus conversatus fecit et docuit æterni Patris Unigenitus, sic nimirum et per hæc, quæ in passione sua dixit, fecit et sustinuit, exemplum venturæ passionis fidelibus suis præbuit. Nam ea quæ tunc visibiliter in proprio corpore suo pertulit, invisibiliter quoque in membris suis usque in finem sæculi quotidie passurus erit. Unde si quis socius passionis Christi esse voluerit, attendat et intelligat quid jam passurus interrogando et respondendo persecutoribus suis dixerit, et hac eadem interrogatione et responsione tentatori suo maligno obviare contendat.

Egressus est, inquit, Jesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus. Unde, cur, aut quo egressus sit Jesus cum discipulis suis, ipse, qui egressus est, Salvator in hoc manifeste innuit, quod non aliunde, sed trans torrentem Cedron egredi voluit. Nam Cedron, **228** quod interpretatum duritia dicitur, gravem et crudelem Judæorum duritiam significat, quæ tanta, tam perversa crudelitate in Deum

Salvatorem redundabat, quod auferre memoriam illius de terra omnimodis laborabat. Qui dum gentem Judaeorum quasi peculiarem sibi populum specialius electum diligeret, et in carne apparem docendo, predicando et infirmos eorum sanando semper cum eis et ipse eos conversatus esset, tandem duritia illorum invalescente per *torrentem* passionis et mortis compulsus est egredi ab illis. Quod autem de hoc eodem passionis *torrente* quandoque bibiturus esset, David in Spiritu sancto longe ante praevidens dixit : *De torrente in via bibet* (Psal. cix, 7).

Completo utique hoc sermone prophético, transgresso *torrente* passionis consummata gloria resurrectionis, *egressus est cum discipulis suis, ubi erat hortus*. Per *hortum* non incongrue sancta accipienda est Ecclesia, sive coadunata in Christo bene viventium congregatio, seu dilecta Deo fidelis qualibet anima. Nam sicut hortus bene plantatus et irrigatus fecundior plerumque reliquo videtur esse agro, ita spiritualis hortus Ecclesiae, nec non hortus electae multitudinis in Christo congregatae, sive hortus beatae ejusque animae nova semper fecundatur virtutum germine. Hic etenim hortus proferens fructus sanctitatis et justitiae in Canticis canticorum sic ab ipso commendatur sponso Ecclesiae : *Hortus*, inquit, *conclusus, sorsor mea. sponsa, hortus conclusus* (Cant. iv, 12). Digne quidem non semel, sed iterum *conclusus* esse dicitur, dum et foris a pravus actibus, intus a malis desideriis custoditur.

Et talis revera hortus paradisi est voluptatis, quem a principio plantaverat Dominus, in quo delicate et deliciosae animae sponsae suo caelesti, inestimabili copulantur charitatis dulcedine. Hortus etenim iste, hortus scilicet sanctae Ecclesiae tunc initiari et plantari coepit, quando unus ex militibus lancea latus Salvatoris, in cruce pendentis, perforavit. Nam sicut Eva fabricata est ex latere Adae in paradiso dormientis, sic Ecclesia aedificata est ex latere Christi in cruce morientis. Unde mox resurgens a mortuis, hortum ejusdem Ecclesiae cum discipulis suis letabundus introivit, quemadmodum evangelista consequenter ait :

In quem introiit ipse et discipuli ejus. Felix et desiderabilis iste introitus tunc revera factus est, quando electis discipulis suis post resurrectionem suam precepit dicens : *Euntes, docete omnes gentes* (Matth. xxviii, 19). Sic, sic derelicto populo Judaico in salutem gentium cum discipulis suis egrediens, illique euntibus et docentibus hortum sanctae Ecclesiae cum eis et per eos introiens, alium quoque invisibilem praedixit egressum et introitum, quo occultis misericordiae passibus egredi et introire plerumque dignatur in electorum cordibus. Egreditur utique hoc modo in mentibus fidelium, ut emoluitur intrinsecus tactu supervenientis gratiae de duritia cordis sui eos faciat egredi. Quae per *torrentem Cedron* satis convenienter valet intelligi. Nam dum torrens iste, torrens, inquam, malarum concupiscentiarum et carnalium desideriorum in corde ho-

minis ultra modum inundare coeperit, et hac inundatione a statu rectitudinis mentium everterit, sit plerumque, quod tanta succedat duritia cordis, ut homo interior nil praevalere divinum valet dulcedinis. At ubi *trans torrentem* istum male inundantem Salvalor egrediens, motum fluctuum ejus mitigare dignabitur, mox homo interior liber, ino liberatus, ut ita dicam, ab omni duritia cordis egredietur. Unde fit ut cor prius male induratum hac salubri egressione suaviter emollitum hortus spiritualium fiat deliciarum, in quem idem Salvalor cum discipulis suis, cum sanctis videlicet ac virtuosis caelestibus, cum spiritalibus ecclesiasticis disciplinae studiis introeat, quatenus novas virtutum plantationes illie germinare ac fructificare faciat.

Sciebat autem et Judas, qui tradebat eum, locum, quia frequenter illic convenerat Jesus cum discipulis suis. Per Judam, quod mystica interpretatione confitens dicitur, antiqua hostia illo, maligno corde hominum constanti, non incongrue intelligitur. Non mirum, si per Judam male constantem intelligendum esse diximus diabolum. Nam teste Evangelio frequenter demones confitebantur Dominum : *Tu es, inquit, Filius Dei* (Marc. iii, 11). Et iterum : *Quid venisti ante tempus torquere nos ?* (Matth. viii, 29). Itemque alio loco : *Quid tibi et tibi, Fili Dei ?* (Matth. viii, 29). Confitentur etiam Domini capiti Creatorem suum esse et Dominum, nec quinquam se contra illius praevalere potentiam et imperium. Et quomodo praenominatus constanti iste tradidit Dominum ? Hoc nimirum modo : quia ad tradendum eum traditorem illius provocabat, quia ad illum dandum eum et crucifigendum Judaeos instigabat, *Sciebat autem ab initio antiquus confitens et traditor iste locum* divinae habitationis in spirituali esse hortum Ecclesiae, et quia *frequenter illic convenerat*, et quotidie venire non desinit cum discipulis suis, cum diversis virtutum studiis et profectibus visitare et consolari non deliquit sponsum suam, universam scilicet Ecclesiam suam, aut dilectam diligentium se multitudinem, sive specialius inluentem sibi fidem quamlibet animam. Unde et ipse praesentem se suis ubique fidelibus adesse pollicetur dicens : *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum* (Matth. xviii, 20). Ergo cum male nominatus illo Judas optima, ut dictum est, sciat et cognoscat quid utilitatis, quid virtutis et gratiae adveniens praesentia Salvatoris fidelibus suis conferat, ipse quoque per satellites suos occulte malignitatis suae querit auxilia, cum quibus mox adveniens divinae pietatis, quantum in se est, evacuare possit magnalia. Unde sequitur :

Judas vero cum accepisset cohortem et a pontificibus et Pharisaeis ministros, venit illic cum lateribus et facibus et armis. Cohors trecentis complectitur militibus. Et quia cohors Romani 281 erant milites, satis congrue per *cohortem* saeculares accipiendi sunt principes, per *pontifices* vero, qui doctores plebis

erant, spirituales intelligendi sunt rectores Ecclesiae. Per *Pharisæos* quoque sacerdotes et præsbyteri, qui ipsi rectoribus quasi spiritualiter videntur esse subditi. Ex his, proh dolor! Judas iste nonnullos sibi devotos et obediētes ministros et cooperatores accipit, ut per eos et cum eis quasi subjectis sibi militibus suæ malignitatis machinamenta adimplere possit. Nam adversus filios Ecclesiae nil quodammodo per se ipse valeret, si hos tales tantæ perversitatis ministros et milites non haberet.

Est etiam juxta mysticum moralitatis sensum alia quedam *cohors*, alique pontifices et Pharisæi, quos ætiori intellectu libet intueri. Per *cohorem* exteriora intelligenda sunt opera carnis; per *pontifices* spirituales et interiores sensus hominis, per *Pharisæos* occultæ cogitationes cordis. Ex his ergo omnibus, operibus scilicet sensibus et cogitationibus, in deteriora plerumque declinantibus, Judas iste totius auctor nequitiae multos sibi, proh dolor! ministros et milites nonnunquam accipit, quibus hominem minus providum gravius ferire et prosternere possit. Nam si homo circumspectus opera sua sensus et cogitationes diligentius observasset, malignus ille nullum pene tentandi aditum adversus eum invenire posset. At ubi in opere, sensu et cogitatione hominis aliquos, ut ita dicam, excessus invenerit, et hos quasi male cooperantes sibi *ministros* iniquitatis et tentationis acceperit, illuc continuo, ut subjunctum est, *cum laternis et facibus et armis venit*.

Per tria hæc, id est *laternas, faces et arma* universa accipienda est consummata iniquitatis perfectio, consensus scilicet, operatio et defensio. Cum ergo suggestio et delectatio quasi initium quoddam peccati sit, cur his duobus prætermissis tria hæc, quæ jam dicta sunt, consensum scilicet, operationem et defensionem præsignavit? Ea nimirum causa, quia tentatur plerumque homo per suggestionem, sed tamen nequaquam labitur per peccati delectationem; nonnunquam vero per delectationem **232** invitatus pulsatur animus, sed tamen nullus in peccato fit consensus. Sic etiam Salvator humani generis suggestionem tentatoris pertulit, et tamen nulla peccati delectatione moveri potuit. Ergo quia in suggestionem et delectationem quasi nulla plerumque culpa est, his duobus prætermissis tria hæc, consensum operationem et defensionem præsignare voluit, per quæ et in quibus totius iniquitatis plenitudo intelligi poterit. Venit, inquit, illuc *cum laternis, et facibus et armis*. Per *laternas*, in quibus ignis quidem est, sed latens et absconditus, consensus peccati recte est accipiendus, quia dum homo sine effectu operis per consensum tantummodo labitur, adhuc quasi ignis absconditus in laterna cordis occultatur. Si autem Judas iste consensum, quod absit! adesse deprehenderit, *faces* manifestæ operationis et *arma* perversæ defensionis male consentienti [cod. consentientem] confestim porrigit. Et bene quidem *faces* ardentes, quæ et lucent et fumigant, aperta pravæ actionis opera significant. Nam si homo pec-

catorum fuerit involutus sordibus, teterrimum ex se fumum mittit coram Deo et hominibus. Ne autem fumus iste, si exortus fuerit; evanescat, *arma* iniquæ defensionis illi subministrare festinat. Et satis congrue per *arma* defensio intelligitur. Nam *arma* dicuntur, quibus se homo, ne lædatur, defendit et protegit, tela vero, quibus hostem fortiter feriendo prosternit. Sæpe memoratus autem Judas iste, cum talem, ut dictum est, cohortem talesque ministros acceperit, cum sic armatus *cum laternis et facibus et armis* quasi pugnaturus in hortum supradictum venerit, quid homo quisque salvandus, cum quo inire certamen tentaverit, ad hæc respondeat, verba ejusdem Salvatoris consequenter insinuant.

Jesus autem, inquit, sciens omnia quæ ventura erant, processit et dicit eis: Quem quæritis? Nomen *Jesu*, quod dicitur *Salvator*, salvandus quisque satis congrue accipitur. Nam passio Salvatoris passio salvandi est hominis, et quidquid homo saunders patitur, *Salvator* benignissimus in ipso et cum ipso pati non dedignabitur et per prævenientem gratiam ipse scientiarum Dominus scire eum facit omnia quæ et quanta super eum sunt ventura. Scit revera, inspirante Domino, **233** quia si per consensum, operationem et defensionem hosti maligno consenserit, quod æterna super eum damnatio ventura erit. Unde bonis et virtuosis operibus magis *ragisque* procedens, sic male contentis et inique tradentis diaboli tentationibus respondet dicens: *Quem quæritis?* Tentatio ista jam passuri Domini rectissime convenire videtur homini fideli, tentationes diabolicas patienti. Et his verbis Doctor summe bonus nos edocere voluit, ut cauti semper et solliciti esse studeamus adversus insidias diaboli, ut pervigili circumspectione solerter videamus et attendamus quid a nobis et in nobis querat hostis antiquus. Nam sequitur:

Responderunt ei: Jesum Nazarenum. Jam manifeste Judaica declarat responsio quid in nobis diabolica querat infestatio. Nam *Jesus*, ut dictum est, *Salvator*, Nazarenus vero *mundus* interpretatur. Ad hoc enim insidiator malignus semper tendit, laborat et vigilat, ut salutem animæ nostræ, quæ *Christus* est, ut munditiam cordis et corporis nobis auferre valeat. Plerumque enim ipse deceptor animarum ea nobis suggerit quæ homo sancta prorsus et justa esse existimat, ut vel sic sub falsa specie boni in laqueum perditionis trahat, verbi gratia, dum quis ipso suggerente minus discrete corpus suum castigando duris et immoderatis laboribus interficit, dum immoderatam abstinentiam in cibis, in vigiliis ultra vires habere incipit, sicque fit ut, dum viribus exhaustus ad omnia quæ agenda sunt, infirmus et inutilis redditur, tunc profecto necessitati corporis plus æquo indulgere compellatur. Sunt etiam nonnulli qui, dum zelum rectitudinis se habere falso existimant, spiritu superbiæ inflati, iudices et contemptores magistrorum ipso instigante fiunt. Hæc et his similia dum occultæ deceptionis consilio nobis

ingerit quid ad hæc contradicendo respondere nos oporteat. ipse, qui in nobis patitur et tentatur, responsione sua consequenter indicat.

*Dicit eis Jesus : Ego sum. Ego, inquam, sum, qui salutem et Salvatorem meum quero, qui cor et corpus meum Deo creatori meo semper immaculatum **234** conservare curabo. Audito itaque tali responso videamus quid ad hæc maligni tentatoris agat infestatio. Stabat, inquit, et Judas, qui tradebat eum, cum ipsis. Quidnam est stare illud Judæ traditoris, id est diaboli, nisi male tentando et insidiando sic respondenti fortius instare homini? Et quid est stare cum ipsis? Stat profecto cum his omnibus, quæ supra memoravimus, variis scilicet vitiorum et tentationum conflictibus, quatenus ad consensum, ad operationem et defensionem peccati, ut dictum est, eum pertrahat [cod. protrahat], et salutem animæ cordisque ac corporis munditiam illi auferat. Sed nunquid sic semper stabit et pugnando instabit? Audiamus quid evangelista ait :*

Ut autem dixit Jesus : Ego sum, abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. Cum ergo Jesus, id est homo salvandus semper ad hoc cautus et circumspectus esse studuerit, quid fraudulentus investigator ille querere et investigare ab ipso velit, retrorsum pro- **C** *cut dubio tentationes et infestationes maligni abeunt, quia ad ea, quæ volunt, scelera et delicta eum impellere nequeunt. Nam quid aliud est malignos spiritus retrorsum abire, quam in pecca est et vitiiis hominem consentaneum non posse invenire? Qui dum corda perfectorum, in quantum volunt, tentare non possunt, in terram, in terrena videlicet corda, crudeli tentatione cadunt. Nam eos qui terrenis curis et desideriiis deserviunt, facile sibi consentientes et obedi-*

entes inveniunt, eosque casu miserabili secum cadere in loveam perditionis faciunt. Quibus hoc modo repulsis talique casu in corda terrena cadentibus, videamus quid interrogando, imo docendo, iterum dicat miserator Dominus.

Quem queritis? Secunda hæc Domini interrogatio est ejusdem Salvatoris salutaris quædam doctrina et admonitio, qua doceri nos et admoneri misericorditer voluit, quatenus diligenter attendamus et consideremus, quia si ad consensum et effectum pravi operis nos pertrahere non poterunt, ex hac ipsa victoria nostra minus caute gloriantes fraudulenter nos circumvenire et præcipitare querunt. Unde sequitur :

235 *Dixerunt ergo Jesum Nazarenum. Jam jamque maligna immendorum spirituum responsione manifeste innuitur, quanto malignitatis suæ studio hominem interius vitio elationis violare, et a salute sua alienum reddere cupiunt, quem exterius ad opera iniquitatis inclinare non poterunt. Sed quid propria saluti providens ad hæc respondere debeat, provida respondentis Domini verba consequenter in-*

*rogat, quod vitio elationis salutem meam evacuare quod munditiam triusque hominis violare contentis, *sinite hos abire, sinite, inquam, ut actus et labores mei integri et inviolati ad Deum re-eneratorem perveniant, ne vobis insistentibus, et, quod absit! vobis prævalentibus per appetitum humano laudis pereant, ut si intrinsecus per inanem gloriam tangar et impellar, nunquam tamen voluntaria et consentanea elatione a vobis convincar.**

Ut impleretur sermo Jesu quem dixit : Quia quos dedisti mihi, non perdidit ex eis quemquam. Sermo Jesu sermo, inquam, Salvatoris, qui quotidie per ora doctorum ad corda audientium dirigitur, quo inani contrarietate gloriæ, et non in nobis, sed in Domino gloriari monemur, tunc in nobis veraciter adimpletur, si ex his quos dedit nobis Dominus, id est de bonis et virtuosis actibus, nil per elationem pereat, sed illi soli, sine quo nihil boni agere et habere possumus, humiliter contritione ascribere et assignare curemus. Qui ergo sic, ut dictum est, inani gloriæ resistendo sermones jubentis Domini impleverit, et bona quæ fecerit, data sibi desuper humiliter agnoverit, videamus quanta, quam magna nominis dignitate honorandus sit. Sequitur :

*Simon ergo Petrus habens gladium, educens eum, percussit servum principis sacerdotum. Simon obediens, Petrus vero dicitur agnoscens, gladius quoque obediens hujus et agnoscentis est Verbum Dei. Nam obedire sermonibus Jesu et gratiam a Deo sibi datam humiliter agnoscere poterit, **236** qui gladium verbi Dei, gladium ancipitem, gladium ex utraque parte vitia resecantem habere satagit. Habendus summopere est gladius bis acutus, timoris scilicet et amoris, gladius, inquam, timoris, ut propter metum gehennæ et supplicii, propter metum tremendi et districti iudicii homo declinet a malis; gladius quoque amoris, ut propter spem æternæ remunerationis semper invigilare studeat operibus bonis. Hunc ergo gladium bis acutum si quis habere meruerit, *servum pntificis salubri percussione percutit. Servus iste pontificis non incongrue intelligendus est ipse spiritus spiritalis hominis, qui humanæ laudis nonnunquam, proh dolor! ultra modum cupidus amissa dignitate dicendus est servus, non dominus.**

D *Ut autem ad pristinam libertatem redire possit, jam dicto gladio ancipiti hoc modo percutiendus erit, ut pro bonis actibus suis inaniter gloriando extolli semper timeat, et bona quæ fecerit, soli Deo profunda mentis humilitate attribuat. Unde mox sequitur :*

Et abscondit, inquit, auriculam dexteram. Abscondenda summopere est servi hujus auricula non sinistra, sed dextera. Nam per auriculam dexteram appetitus humanæ laudis et amor terrenæ intelligendus est prosperitatis. Et bene quidem non auris dicitur, sed auricula, quia laus et prosperitas præsentis vite non magna, sed brevis est et modica. Hanc etenim auriculam si quis bis acuto gladio timoris et amoris abscederit, nomen amissæ nobilitatis nobiliter in semetipso reparabit. Nam sequitur :

Erat enim nomen seruo Malchus. Mutato nomine A servi *Malchus*, quod mystice *regnator* dicitur, digne ac laudabiliter dici et esse merebitur, quando hominem exteriorem potenti dominatione in servitute redegerit, quando abscissa auricula dextera, laude scilicet inanis gloriæ, non humanis favoribus sed Deo Creatori in simplicitate cordis servire cœperit. Sed quia salubris hæc auriculæ hujus abscissio summo opere facienda est ancipiti, ut jam dictum est, divini timoris et amoris gladio, audiamus quid adhuc de gladio isto evangelica subjungat lectio. Sequitur :

237 *Jesus autem dixit Petro : Mitte gladium in vaginam.* Digne satis Petrus, id est *agnoscens* quisque tempus tentationis et bellæ, gladium verbi Dei in memoriam scilicet cordis jubetur mittere, qui sciat qua hora, quo tempore educere eum debeat, et auriculam jam dictam iterum iterumque male exortam abscindere non differat, ut nunc timoris nunc amoris præmanitus gladio fortiter et viriliter insidiantî resistat adversario, quia in hac mortalitatis miserâ, stabilis et perfecta nunquam valet esse victoria. Unde et ipse Pater misericordiæ consequentibus adhuc innuit verbis quanta compassione compatia- tur quotidie membris suis.

Calicem, inquit, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Quid mystico sensu per calicem, quem se bibiturum asserit, nisi calicem passionis nostræ intelligi voluit, quem quotidie nolentes et inviti bibimus, quandiu exsules et peregrini a fonte æternæ vitæ separati sumus? Sed hunc profecto calicem passionis nostræ tunc in nobis misericorditer quodammodo bibit, quando passioni et tentationi nostræ benigna miseratione condescendit. Et bene ait hunc eundem calicem a Deo Patre sibi datum fuisse, quia una et consimilis super nos Patris et Filii est compassio, et Deus Pater mira dignatione creatos suos diligit, quos pretioso sanguine Filii sui redimi voluit.

238 HOMILIA XXXV.

IN DIEM SANCTUM PASCHÆ PRIMA.

Maria Magdalene, et Maria Jacobi et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum. Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum orto, jam sole (Marc. xvi).

Quod in hac celebritate, Dominicæ Resurrectionis die, prætermisissis cæterorum evangelistarum Evangeliiis, præsens legitur Evangelium, videlicet secundum Marcum, qui teste Scriptura figuram leonis exprimit, non sine causa conditor et dispositor divini officii Spiritus sanctus instituit. Nam fortis ille Leo de tribu Juda ferocem illum leonem, qui circuit quærens quem devoret, hodierna die vicit et prostravit fortitudine sua, quando animas fidelium suorum inexpugnabili divinitatis suæ potentia de claustris inferni eripuit, quos ab initio sæculi crudelis ille leo male captivos tenuit et possedit. Sicut enim nobilis iste Leo, Redemptor noster, in spiritu fortitudinis suæ resurrexit a mortuis, ita spem beatæ resurrectionis dare dignatus est fidelibus suis, ut in

præsenti per veram poenitentiam a morte animæ resurgant, et in æterna futuræ resurrectionis gloria duplicem immortalitatis stolam ultra jam morituri recipiant.

Itemque in exordio hujus evangelicæ lectionis magna spes et consolatio obtinendæ salutis demonstratur nobis miseris peccatoribus, quod beatas mulieres istas, de passione Christi lugentes et dolentes, et adhuc de resurrectione sua dubitantes, non solum angelica, verum etiam propria visione et allocutione consolari dignatus est Dominus. Si enim tunc quasi carnaliter se diligentibus apparuit, et quasi mortuum se quærentibus vivum et visibilem exhibuit, quanto magis nunc his, qui eum in veritate quæruunt et diligunt, invisibili gratia visitationis san- B adierit, qui gloriam Dominicæ resurrectionis hac fide et spe honorant, colunt, et prædicant, ut et ipsi quandoque æternaliter cum illo regnaturi resurgant?

Magna quidem divinæ pietatis confidentia in hæc sacrosancta die nobis peccatoribus datur, dum *Maria Magdalena*, quæ peccatrix erat, et ab ipso Salvatore a peccatis mundata et purgata est, in primordio sancti Evangelii nominatur et legitur, quæ una cum cæteris supra memoratis mulieribus corpus Dominicum, **239** quod paulo ante flagellatum, vulneratum, et lanceatum viderant, visibili unguento aromatum, quod paraverant unguere volebant. Quod si tam benignæ voluntatis studium in tantum Dominum complacuit, quod eis, ut prædictum est, visibiliter apparere easque clementer salutare et alloqui voluit, multo magis illorum fidem et devotionem digna mercede remunerat, qui invisibili intimæ compunctionis unguento vulnera illius quodammodo ungentes assidua recordatione passionem ejus ad mortem ad memoriam revocant. Nam et beatæ mulieres illæ, quas tam magnificè consolatus est præsentia visionis suæ, parvo tempore circa sepulcrum illius vigilando insumque. quærendo erant sollicitæ. Qui autem cunctis diebus ac noctibus sacræ hujus quadragesimæ vigiliis, jejuniis multisque laboribus non cessabant insistere, ut aliquam nunc consolationem in hac solemnitate ab ipso mereantur accipere, nequaquam hos desolatos relinquet, nequaquam ab his oculos misericordiæ suæ avertet, quia etsi pro voto suo, quod petunt vel optant, non accipiunt, tamen in quantum benignus ille Conditor prodesse singulis noverit, diligentibus et quærentibus se gratiam visitationis suæ non subtrahit. Fit enim plerumque quod multis simul in tenebris sedentibus unus ex eis lumen afferri expostalat, et tunc non ille solus, sed omnes qui adsunt, ex hoc lumine videntes gaudeant. Sic nimirum dum in magna multitudine una tantummodo anima fidelis visitari et consolari merebitur a Domino, per unius meritum multis etiam proveniet salus et benedictio.

Proinde gaudeamus et exsulemus, si quis ex nobis divina inspiratione illuminari meruerit, spe

Fantes in misericordia Dei quod unius meritum omnibus nobis pie credentibus ad salutem proveniet; nam quemadmodum dies hæc pro cunctis anni diebus est celeberrima, ita facilius in ea a salvandis omnibus obtineri et impetrari divina poterit misericordia. Unde etiam ex lectione hac evangelica totius perfectionis, qua ad futuram resurrectionem pervenitur, mystica præfulgent rudimenta; nam et hoc tres istæ devotissimæ Deo feminae mystice præsignare videntur tam obsequio suo quam et nomine.

240 *Maria*, inquit, *Magdalena*, et *Maria Jacobi* et *Salome* emerunt aromata, ut venientes ungerent *Jesus*. *Magdalu*m a quo *Magdalena* dictum est, in nostra lingua turris dicitur, *Jacobus* vero *supplantator*, *Salome* quoque *pacifica* interpretatur. Si quis profecto caruales concupiscentias et mala desideria, assidua virtutum operatione repellit et expugnat, turrim inexpugnabilem sibi metipsi in seipso ædificat, et hic talis *Maria Magdalena* dici et esse valet turris bene munita. Sed hoc ad salutem sufficere sibi nequaquam credat, si bonis ac rectis insistit operibus, nisi etiam linguam suam a malis et otiosis refræmare studeat sermonibus, ut quidquid in lingua sua deliquisse se meminerit, hoc per bona, sancta et salutaria colloquia *supplantare* sive abolere non desinat, ut hoc modo cum *Maria Jacobi* laudabilis *supplantator* in verbis suis possit fieri.

Ut autem ad summam valeat perfectionem attingere, omnimodo elaboret inquieti cordis tumultuantes cogitationes sedare et compescere, ut in semetipso quietus et pacificus possit cum *Salome pacifica* internæ pacis obtinere gaudia. Quisquis vero sic, ut dictum est, *Maria Magdalene*, id est turris factus fuerit in operatione et *Maria Jacobi*, hoc est *supplantator* in locutione, *Salome*, hoc est *pacificus* in cogitatione, hic digna Deo ac bene placita diversarum virtutum comparare potest *aromata*. Nam quidquid vanitatis, quidquid malæ delectationis caro illecebrosa prius suggererat, hoc, in quantum possibile est, totum abjicere et amputare labrat, et quasi pro commutatione virtutum carnis desideria et voluntates sæculi distribuens diversas aromatum species congregat, quibus pretiosa et accepta Deo unguenta conficiat. Quanto majoris pretii sunt aromata, tanto meliora ac pretiosa conficiuntur unguenta. Nam unum conficere unguentum animæ Deum diligenti non sufficit, sed tria parare unguenta summopere satagit.

Primum unguentum dicere possumus unguentum contritionis, secundum devotionis, tertium dilectionis. Primum unguentum contritionis est, dum per veram pœnitentiam stabilemque satisfactionem **241** delere et abolere non desinit, quidquid contra Deum, sive contra salutem animæ cogitatione, verbo et opere se deliquisse meminerit, talique unguento contritionis ira et vindicta districti placatur iudicia.

Ne autem hoc unguentum contritionis per inanem gloriam pereat, secundum devotionis unguentum

A adhibere non negligat. Secundum devotionis unguentum est, ut si quæ recta, si quæ justa in seipso viderit, non suis viribus, non suis meritis, sed soli Deo ascribat et attribuat, totaque devotione dignas illi gratiarum actiones rependat, eo quod multos digniores et meliores in vanitatibus hujus sæculi dereliquerit, et se, licet indignum, gratuita bonitate sua ab errore vitæ suæ revocaverit. Ut autem hoc unguentum devotionis Deo complaceat, necesse est ut tertium unguentum dilectionis adjungat.

Tertium unguentum dilectionis est totalis mentis intentione ante omnia et super omnia Deum solum diligere. Nam sunt nonnulli qui, licet peccata sua desinant, licet pro bonis, quæ acceperunt, Deo gratias referant, minus tamen quam oportet Deum diligunt. Unde tertium, ut diximus, unguentum anima fidelis adhibeat, ut videlicet dilectioni Dei nihil omnino præferat vel anteponat. Nam et hoc unguentum divinæ dilectionis non aliter conficiendum est [cod. constendum est], nisi in illa hora internæ contemplationis. Et ideo dilecta Deo anima thalamum cordis sui omni diligentia observet et custodiat, ut per gratiam intimæ contemplationis, cœlestibus, quantum possibile est, secretis admissa discat et cognoscat qualiter unguentum veræ et perfectæ dilectionis, quo unguendus sit Dominus, conficiat.

Tria hæc, quæ prænotavimus, pretiosa unguenta homini ad salutem animæ et perfectionem vitæ tendenti valde sunt necessaria. Nam primo unguento unguendi sunt pedes Domini veniam postulando; secundo unguendo sunt manus ejus pro indulta venia gratias agendo; tertio unguentum est caput illius gloriam divinitatis ejus oculo contemplationis speculando. Sed ad hæc nemo idoneus constat, nisi ea quæ sequuntur prius fiant.

242 *Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole.* Notandum est cur non tantum *mane*, sed *valde mane* dixerit, cum *valde mane* initium surgentis auroræ sit, quando vix transcurrentibus nocturnis tenebris tenuissimus radius solis refulgere cœperit. Fit etenim non tantum *mane*, sed *valde mane* in corde hominis, dum gratia divinæ visitationis illuminatus tenebras ignorantiae Dei et sui aliquantulum recognoverit, et tamen adhuc opera lucis et justitiæ agere nequaquam studuerit. Ut autem ad faciendâ opera justitiæ et lucis convalescat, opus habet, ut *una Sabbatorum* in illo fiat. *Una Sabbatorum* dies est, quando fideles quique requiescere a malis operibus desiderant, ut uni Domino liberius vacare valeant. Itemque *una dies Sabbatorum* est, quando tantam a Domino gratiam consecuti fuerint, quod unus cum eo spiritus effici meruerint. Tunc profecto via rectorum gradientes *ad monumentum* cordis sui *veniunt*, ubi *ortum jam solem* divinæ claritatis sentiunt. *Sol* etenim iste visibilis dum mane ortus fuerit, splendorem pariter et calorem mundo reddit. Sic etiam invisibilis ille Sol justitiæ, dum mentes fidelium suorum lumine desuper venientis gratiæ tetigerit, lucentes et ardentes facit; lucentes, inquam, in ope-

ratione, ardentēs in amore. Sed sit plerumque quod, dum jucundum et solemnē cum Domino Pascha celebrare cupiunt, nil paschalis letitiæ, nil paschalis jucunditatis in semetipsis sentiant. Unde quid ad se intra se gementes ac suspirantes dicant, evangelista consequenter denuntiat :

Et dicebant ad invicem : Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti ? Ac si dicant . Ecce, Domine, paschalia adsunt gaudia ! ecce paschalis instat lætitia, sed duritia lapidei cordis mei nulla tuæ visitationis emollitur gratia ! Ecce, Domine, te ipso testis hoc sacro juniorum tempore laboravi, quantum potui, his sacrīs diebus passionis et mortis tuæ hoc solum a te lacrymis ac precibus obtinere studui, ut in his paschalibus festis tua mihi non deesset consolatio : et ecce quid paschale sit gaudium, nescio, quia te, Domine, qui verum Pascha es, elongari a me sentio. *Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti*, ab 243 ostio videlicet cordis mei lapideum duritiæ, qui cordi meo est appositus, quis, inquam, Domine, timor vel amor tuus ? Si tu, Domine, manum timoris vel amoris tui apposueris, lapidem gravem, lapidem durum citius amovebis. Et quis, ut Scriptura ait, invocavit Dominum, et derelictus est ab eo ? Invocantibus enim et quærentibus se clementer confestim aderit, et appositum lapidem duritiæ manu misericordiæ suæ revolvat et amovebit. Unde sequitur :

Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Respectu quidem divinæ miserationis facile anovetur magna duritia cordis, et tunc felix anima invisibile cordis sui monumentum totis desideriis, totis sensibus ingreditur, et hoc, quod quærebat, Deo miserante, invenire merebitur.

Et introeuntes, ait evangelista, in monumentum invenerunt juvenem in dextris sedentem, coopertum stola candida, et obstupuerunt. Juvenis iste, visitatio inquam, missa ex altissimo paschalis festivitatis denuntiat gaudia. Et bene juvenis dicitur quia per hanc visitationem homo interior pia juventute innovatur. Et bene in dextris sedisse describitur, quia per hanc requies veræ humilitatis invenitur. Vel ideo in dextris sedisse dicitur, quia fideli animæ omnia tunc in bonum cooperantur, cui etiam sinistra et perversa quælibet opera sunt, quasi dextera. Nam stola candida, quod est innocentia, ita quasi non sunt, universa illius cooperiuntur peccata. Post hanc stolam candidam, post reparatam in hac illuminatione innocentiam sequitur stupor nobis infirmis et negligentibus omnino incognitus, quem hi, admodum pauci, norunt qui tunc vel semel per experientiam scire meruerunt. Stupor esse dicitur, dum quis tale aliquid viderit vel audierit, unde per excessum mentis oblitus sumit factus fuerit. Hunc stuporem tunc beata anima patitur, dum raptim in Deum transiens extra se supra se ducitur, et in hoc stupore magis ac magis interior humiliatur homo. Nam timet corpus corruptibile quod aggravat, timet ne

A forte carnis concupiscentia vel mundi illecebra prevaleat, quæ, dum hoc timore bono et laudabili timet ac 244 trepidat, audit intra se supra memoratum juvenem consolantem et exhortantem ne timeat, ne expavescat.

Nolite, inquit, expavescere. Jesum quæritis Nazarenum crucifixum ; surrexit, non est hic. Nolite, inquit, expavescere, ac si dicat : Pavorem ac timorem, quem habetis, deponite nullam corruptionis molestiam, nullam mortalis vitæ illecebram expavescite ; nam gloriam futuræ beatitudinis, quam in speculo et in ænigmate aliquantulum cognovistis, quandoque, sicuti est, facie ad faciem videbitis, si Jesum Nazarenum crucifixum, qui surrexit, ita ut oportet, usque in finem vitæ quasieritis. A Nazareth, quod B flus munditiæ interpretatur, Jesus Nazarenus [cod. Nazareth] cognominatur. Cur autem additum sit crucifixum, nulli fidelium est incognitum. Jesus Nazarenus in primis quærendus est per forem munditiæ, hoc est vera et humili confessione ; deinde quærendus est crucifixus, hoc est ut per mortificationem carnis passionem et mortem Jesu crucifixi imitari omnimodis laboremus. Si quis hoc modo, ut dictum est, Jesum Nazarenum instanter quasierit, ad id quod subjunctum est, Deo opitulante pervenire valebit.

Surrexit, non est hic. Quidnam est post humilem confessionem, post assiduam carnis mortificationem surgere, nisi continuis virtutum gradibus ad perfectionem vitæ tendere, nisi prospera simul et adversa continere ? Verumtamen ne sic in sublime surgentes ventus elationis dejiciat, his verbis inagroriæ sapientes quique respondeant : *Non est hic.* Non est hic merces et gloria, quam quærimus ; non hic, sed in futuro laudari et magnificari cupimus.

Ecce locus, ubi posuerunt eum. Ecce locus testimonii, conscientia scilicet cordis nostri, ubi Jesus Nazarenus crucifixus testis ac remunerator operum nostrorum est repositus. Hæc ergo illis intrinsece respondentibus ac spiritu elationis taliter a se repellentibus adhuc ad altiora eos monet et excitat, quatenus non solum propriæ salutis, verum etiam utilitati proximorum providant.

D *Ite, inquit, dicite discipulis ejus et Petro qui præcedet vos in Galilæa.* Ite, ut cœpistis, recti itineris tramite, et non solum vobismetipsis, 245 sed et aliis prodesse curate. *Dicite discipulis*, hoc est innocentibus, dicite et Petro, hoc est lapsis et peccatoribus, dicite, inquam, quæ utrisque convenient, qualiter utrique Jesum præcedentem in Galilæa videre debeant. *Dicite discipulis*, videlicet sub disciplina Spiritus sancti aliquandiu eruditus, quatenus hoc modo præcedentem Dominum in Galilæa sequantur, et videant, ut, in quantum potuerint, a minimis etiam peccatis transmigrationem in semetipsis faciant, ut innocentiam suam humilitate cordis custodiant. *Dicite et Petro*, hoc est peccatoribus, qui triplici culpa sunt lapsi, id est cogitationum,

verborum et operum, quemadmodum Petrus lapsus est ter negando Dominum, dicite, inquam, illis, ut a peccatis resipiscant, et mala quæ commiserunt, humiliter confitendo pœniteant.

Sed inter hæc notandum, ac magno gaudio retinendum est quod non alii discipuli, sed solus Petrus, qui hoc in loco peccatorum personam exprimit, vocatus est ex nomine. Nam inde peccatoribus magna datur spes divinæ clementiæ, ut de salute sua non desperent nec diffidant, verum etiam ipsi Dominum in Galilæa, quod interpretatur *t. ansmigrationis*, præcedentem sequi non expavescant, ut videlicet de vitiis ad virtutes, de morte ad vitam transmigrare contendant.

Ibi, inquit, eum videbitis, sicut dixit vobis. Ibi, hoc est in vita æterna revelata facie videbitur, sicut nunc et innocentibus et pœnitentibus aut per verba doctorum, aut in hora contemplationis, aut per linguam intimæ compunctionis pollicetur. Ibi vere paschalia festa celebrabimus, ubi verum Pascha nostrum, quod est Christus, facie ad faciem videbimus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

246 HOMILIA XXXVI.

IN DIEM SANCTUM PASCHÆ SECUNDA.

Emitit quoque columbam post eum, ut videret si jam cessasset aqua super terram (Gen. viii). etc.

Sancta ac venerabilis diei hujus festivitas sicut omnibus præveniet solemnitatibus, sic majoris exultationis et lætitiæ tripudio per totum orbem terrarum celebratur ab omnibus Christi fidelibus. Nec immerito; in hac enim die complevit Deus omnipotens et perfecit opus suum, opus utique redemptionis nostræ, propter quod a celsitudine divinitatis suæ ad infima nostræ mortalitatis dignatus est descendere. Quod enim natus, quod in hoc mundo conversatus, quod passus, quod mortuus est atque sepultus, in hoc plena atque perfecta redemptio nostra non fuisset, nisi spem resurgendi in sua nobis resurrectione dedisset. Non enim plenum esset gaudium, si animæ post hanc vitam tantummodo salvarentur, corpora vero redacta in pulverem resuscitari ad vitam non mererentur.

Sed quia animati per resurrectionem Domini nostri Jesu Christi duplicem immortalitatis stolam speramus et exspectamus, non injuste singulis his diebus quasi nos ipsos consolando, et quid sit quod exspectamus. ad memoriam quodammodo nobis ipsis revocando admissam canimus: *Hæc est dies quam fecit Dominus, exsultemus et lætemur in ea.* Cunctos dies fecit Dominus, cunctos dies creavit Dominus, sed præ omnibus imo excellentiorem omnibus diem istum fecit, quem inaudita gloriosissimæ resurrectionis suæ gloria præ omnibus consecravit et honoravit. Erant quidem ante ipsum et post ipsum aliqui, qui dante ipso et cooperante mortuos suscitaverunt: seipsum nunquam homo a morte suscitavit præter solum hunc hominem Dominum nostrum

A Jesum Christum, qui **247** sicut mori potuit, quando voluit et quomodo voluit, sic etiam resurgere potuit, quando voluit et sicut voluit; et non solum sibi resurrexit, sed et nobis. Per suam enim resurrectionem dedit nobis spem et confidentiam veniendi quandoque ad eandem resurrectionis et immortalitatis gloriam.

Sed quia duplex est lætitia, una quæ decursa presentis vitæ miseria erit in requie animarum; altera, quæ erit in resurrectione corporum, præmissa: *Hæc est dies quam fecit Dominus*, continuo subjungitur: *Exsultemus et lætemur in ea.* Verbum hoc, *exsultemus*, potest referri ad illud gaudium, quod datur post hanc vitam in requie animarum. Quod autem continuo sequitur, *et lætemur in ea*, hoc ineffabilem et interminabilem illam lætitiæ exprimit, quæ finito mundi termino in resuscitatione corporum omnibus electis Dei futura erit. Hæc est vera die illa quam fecit Dominus, dies una cunctis retro diebus merito præferenda. Hæc erit vere dies exultationis et lætitiæ, ubi unito animæ corpore nullus ultra remanere poterit locus mœroris vel tristitiæ. Antequam dies ista veniat, licet in requie sint sanctorum animæ, et in tali requie, quam nulla mens cogitare, nulla lingua valet explicare, plenum tamen et perfectum gaudium necdum habent. Turbat enim illud ex parte, quod sollicitantur adhuc et cogitant de resuscitando corpore, quia quod habebat socium laboris, habere etiam desiderant socium gloriæ et remunerationis.

Nunquam enim dilectio aliqua dilectioni illi æquiparari valet, quæ est inter corpus et animam. Nam inde est lehalis dolor et cruciatus ille quem in fine suo homo sustinet; durum enim et difficile est familiare corporis domicilium deserere. Postquam autem deseruerit, licet in æternæ beatitudinis gaudia recipiatur, semper tamen desiderans, semper anhians est ad recipiendum illud per cujus laborem tantum promeruit honorem. Nam quemadmodum mater dilectum habens filium, vel alius quilibet homo habens amicum, quem diligit sicut seipsum, parvipendit, vel pro nihilo ducit honorem, qui sibi exhibetur, **248** nisi etiam is quem diligit sicut se, par honore et amore habeatur, sic et animæ honor et lætitudine sua non sufficit, quandiu corpus, quod sicut seipsam diligit, honoret beatitudinem illius participari non poterit.

Sed ne mirum hoc et incredibile videatur, respiciamus ad caput nostrum, intueamur Dominum et Salvatorem nostrum; suo enim exemplo hæc quæ loquimur comprobavit, qui, sanctissimo corpore suo pro nobis in morte posito, diutius a esse non potuit, quia voluit, præter revisissimum tempus spatium, quod erat ab hora nona sextæ feriæ, qua in cruce occubuit, usque in die tertium, quando præterter illud a morte suscitavit. Hoc etiam in Veteris Testamenti Scriptura longe, antequam fieret, satis nobiliter præfiguratur, ubi legimus de columba illa quam emisit Noe de arca, *ut videret si jam cessasset*

sent aquæ super faciem terræ; quæ cum non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam.

Potest intelligi per Noe Christi divinitas; per arcam, assumpta in Deum humanitas; per columbam vero, animam Christi non immerito intelligendam æstimo, quia vere columba, et columba pulcherrima erat, quæ sola omni duplicitatis et peccati felle carebat. Hanc itaque columbam versus Noe, Deus scilicet omnipotens, qui secundum Apostolum erat in Christo, mundum reconcilians sibi; tunc quodammodo emisit, quando eam pro salute humani generis elevatus in cruce separari a corpore permisit. Sed quare emisit eam? *Ut videret si jam cessassent aquæ super faciem terræ.* Aquarum nomine, quæ diversæ in Scripturis ponuntur, hoc in loco non incongrue originale peccatum vel carnales concupiscentias arbitror posse designari, quæ ex originalis peccati crimine mirum in modum excreverant super omne genus humanum. Per diluvium vero apie possunt intelligi actualia peccata, quæ originali peccato accesserant, quæ totum genus humanum æternæ mortis præcipitio involverant. Ob hoc utique unigenitus Dei Filius, in divinitatis substantia Patri cœqualis propter nos factus homo mortalis columbam suam emisit, ob hoc dilectam animam suam ex arca illa humanæ naturæ, quam præcepto Patris intraverat **249** separari ad horam permisit, *ut videret si jam cessassent aquæ super terram*, aquæ utique originalis et actualis peccati, non super terram maledictam, spinas et tribulos peccatorum germinantem, sed super terram benedictam, super terram fructiferam, bonorum ex se fructum operum Deo quotidie proferentem. Quod enim ille, qui nihil morti debuit, mortis debitum solvit, et ad videndos atque visitandos, qui captivi tenebantur in morte, electos suos ad infernum descendere voluit, per hoc cessare fecit aquas diluvii, per hoc delevit crimina originalis et actualis peccati.

Emissa hoc modo electa illa columba, id est dilecta Christi anima, quantum desiderium habuerit resumendi cum immortalitatis gloria corpus suum, quod mortale deposuerat, sequens littera satis luculenter insinuat. Nam sequitur: *Quæ cum non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam.* Inveniebat quidem sanctorum suorum animas in inferno positas, sed in omnibus his non inveniebat ubi requiesceret pes ejus, quia in omnibus illis non erat ei tam delectabilis tamque affectuosus repausationis locus, sicut in illo sanctissimo corpore suo, quod sicut sine peccato mundum et immaculatum induerat, sic sine peccato mundum et inviolatum deposuerat. Unde *reversa est ad eum in arcam.* Ad quem eum? Utique ad Deum omnipotentem reversa est in arcam, hoc est in propriam carnem suam. Deus enim erat cum anima in inferno, Deus erat cum corpore in sepulcro. Quare reversa est ad eum in arcam? Ob hoc videlicet, quia non invenit tale habitaculum, quale erat illud unde

A exierat. *Aquæ enim*, ut subjunctum est, *erant super universam terram.* Et bene dicitur, *super universam terram*, quia omnibus hominibus, quantumlibet fructiferi fuerint, quantumcunque propter Deum laboraverint, aqua illa originalis et actualis peccati superior erat; omnes enim in peccatis concepti et nati erant, omnes in peccatis vivebant. Sed sola arca Noe ferbatur super aquas, quia solum illud incomparabiliter castum et mundum individuæ sempiternæque Trinitatis habitaculum aqua illa originalis et actualis peccati attingere nullo modo poterat. Unde beatissima illa columba, præelecta columbinæ castitatis atque dulcedinis Christi anima, **250** postquam cum potentia divinitatis ad infernum usque pervolavit, tyrannumque tradens vinculo, electis suis, quos inde tulerat, paradisum reseravit, sine mora *reversa est ad eum*, Deum utique omnipotentem in arcam.

Extenditque manum, et apprehensam intulit in arcam. Quid erat hæc extensio manus veri Noe? Per manus ejus intelligitur potestas ejus. Manus ejus intensa quodammodo et quasi inclusa fuit, quando comprehendi se et flagellari, colaphizari, spinisque coronari, et ad ultimum inter duos latrones suspensus turpissima morte se permisit eodemnari. Sed eandem manum suam nobiliter extendit, quando superatis his omnibus columbam suam, quam emisit moriendo, suaviter apprehensam intulit in arcam potenter a morte resurgendo.

Nec prætereundum quod dicitur, *apprehensam intulit in arcam.* Trahit ad se homo cum quadam fortitudine quod apprehendit. Sic etiam Dominus noster Jesus Christus apprehensam in fortitudine et potentia divinitatis suæ columbam suam, sanctam videlicet animam suam ita intulit in arcam, quod nec divinitas ab humanitate, nec humanitas a divinitate separari ultra poterit.

Expectatisque ultra septem diebus, aliis rursum dimisit columbam ex arca. Septem dies isti erant, ut arbitror, dies læti et jucundi post resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, in quibus dedit discipulis suis Spiritum sanctum in remissionem peccatorum, quem propter septiformem donorum gratiam non injuste in hoc loco per septenarium numerum puto intelligendum: *Accipite*, inquit, *Spiritum sanctum. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta erunt* (Joan. xx, 22). Isti dies vere dies expectati erant; omnes enim, qui erant ab initio sæculi, dies istos expectabant et desiderabant. Neque hoc vacat a mysterio quod dicitur, *expectatisque ultra septem diebus aliis.* Per hoc enim innuitur nobis aliquos dies fuisse ante hos dies, diebus tamen istis longe dissimiles. Nomen *dies* erat Noe, Abraham, Isaac, David cæterique horum similes, qui omnes Spiritum Dei habuerunt? Spiritum quidem Dei habebant, nulli tamen illorum datus est in remissionem peccatorum. *Nondum enim, ut ait Scriptura, erat Spiritus datus, quia* **251** *Jesus nondum erat clarificatus*

(Joan. vii, 39). Postquam autem Christus passus est et mortuus, postquam descendit ad inferos et resurrexit, tunc vere venerunt expectati dies, dies ultra omnes dies, quia supra omnes dies *septem dies alii*, retroactis diebus nullo modo comparandi, in quibus per Spiritum sanctum data est remissio peccatorum.

Transactis expectatis diebus istis, *rursum dimisit columbam ex arca*. Iterata dimissio columbæ ex arca gloriosa Christi ascensio non incongrue est accipienda. Sicut enim in præcedentibus carnem Christi per arcam intelleximus, sic etiam hoc in loco nihilominus per eandem arcam caro ejus, non utique illa quam, cooperante Spiritu sancto, suscepit de beata virgine Maria, sed alia ejus caro, quod est sancta Ecclesia, apte intelligitur. Illam enim carnem quam de beata Maria sumpsit, propter hujus amorem carnis opprobriis et suppliciis exposuit; illam dedit, ut istam liberaret; illam permisit flagelli, ut hæc posset sanari; illam voluit crucis supplicium subire, ut hæc ad gaudia paradisi, unde deciderat, mereretur redire; illam permisit mori, ut ista posset vivificari. Igitur *rursum columbam suam noster Noe ex arca dimisit*, quando eam quadagesimo die post resurrectionem suam de præsentis Ecclesie transtulit in cælum. Illa vero quam deliciosa quamque amabilis et gloriosa vultum paternæ majestatis prævernerit, sequens littera patenter exponit, cum dicit:

At illa venit ad eum ad vespertim, portans ramum virentis olivæ cum virentibus foliis in ore suo. Bene vanisse ad eum *ad vespertim* dicitur, quia circa horam nonam, quando inclinari incipit dies ad vespertim ascendit Christus legitur. *Venit ad eum*, hoc est ad Deum Patrem *portans ramum virentis olivæ cum virentibus foliis in ore suo*. Tria sunt in ramo, quæ si recte consideremus, juste per ramum hominem illum, qui erat in Christo, præfiguratum videmus. Ramus procedit ab arbore, in ramo est fortitudo arboris, ramus præfert fragrantiam boni odoris. Sic et Christus, qui secundum divinitatem suam Patri consubstantialis, coæternus et coequalis erat, secundum humanitatis substantiam ex arbore et manna humanæ nature processerat; et sicut ramus fortitudo est arboris, sic ipse fortitudo et virtus erat et est totius humani generis. Ex ipso etiam bonus et suavis, multumque Deo Patri delectabilis odor in cælum venit, quia malum illum fetorem peccatorum, qui ex tota humani generis propagine emergerat, glorioso sanguinis sui pretio ipse detexit atque fugavit.

Congruè etiam ramus *virentis olivæ* nominatur. Ex olive enim procedit oleum, per oleum autem pax et misericordia figuratur. Ipse enim pacem fecit inter Deum et hominem; ipse, destructo mortis imperio, attulit misericordiam, id est peccatorum remissionem. Et quare nobilissima eadem caro Christi non modo ramus *olivæ*, sed et ramus *virentis olivæ* dicitur? Bene quidem et nimis congruè, quia quæ

A excocta et exsiccata igne passionis in morte quodammodo exaruit, animata succo divinitatis mirabiliter in resurrectione ita reviruit et resloruit, quod nunquam amplius virorem suum amittere poterit. Christus enim, ut ait Apostolus, *resurgens a mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur* (Rom. vi, 9). Virentia autem folia, quæ ramus idem produxit, erant vivificata electorum suorum corpora, quos ereptos de tartaro *in ore suo*, id est in divinitatis suæ potentia resuscitados, ad thronum paternæ gloriæ secum adduxit. Ipse enim est os Dei, ipse est sapientia Dei, testante Scriptura, quæ dicit: *O sapientia quæ ex ore Altissimi prodisti*. Post ista omnia recte sequitur:

B *Intellexit ergo Noe quod cessassent aquæ super faciem terræ.* Nam ubi post peractam passionem et resurrectionem suam, Dominus et Salvator noster, dato Spiritu sancto discipulos suos misit in universum mundum ad prædicandum et dandum baptismum in remissionem peccatorum, ipseque cum tali triumpho gloriæ ascendit in cælum, tunc primum verus *Noe intellexit quod cessassent aquæ super terram*. Mox enim ut prædicantibus apostolis baptismus cepit, in quo cooperante Spiritu sancto remissio fit peccatorum, statim aqua illa, aqua utique originalis et actualis peccati, cessavit super terram, super terram dico fructiferam, super animas videlicet et corpora fidelium, delectabilem bonæ operationis fructum Deo germinantium.

C **253** *Expectavitque nihilominus septem dies alios, et emisit columbam.* Per septem alios dies istos, oratio tempus ab ascensione Domini usque in finem sæculi intelligere possumus, in quo pius et misericors Dominus, qui omnes homines salvos fieri desiderat, penitentiam et conversionem peccatorum misericorditer expectat. Nec prætereundum quod dicit, *expectavitque nihilominus septem dies alios*. Per hoc enim videtur mihi designari, quod septiformis Spiritus sancti dona, quæ modo per cooperatores Christi, bonos videlicet episcopos et presbyteros dispergnantur. *Nihilominus*, hoc est nihil minus valeant nunc, quam tunc, quia gratia Spiritus sancti nihil minus nunc in sancta Ecclesia per ministros Christi operatur, quam post ascensionem ejus per sanctos apostolos operabatur. Idem enim baptismum adhuc in sancta Ecclesia conficitur, in qua, cooperante Spiritu sancto, eadem adhuc remissio peccatorum omni credenti sine dubio tribuitur. Præmissis septem his diebus rursum dicitur:

Et emisit columbam. Primo emisit eam, sicut andivimus, in passione, secundo dimisit eam in ascensione; tertia ejus emissio erit in futuro judicio. Tertia hæc emissio tandem facta, implebitur quod sequitur:

Quæ non est reversa ultra ad eum. Neque enim necessarius ibi regressus, ubi nullus ultra erit recessus. Nam ubi peracto judicio omne corpus suum ad se collegerit, non revertetur ultra ad eum, quia nunquam amplius recedet ab eo. Et non solum hæc

mana illa natura quæ est in Christo, sed tota etiam humana natura, per ipsum redempta et salvata semper in ipso regnabat cum Deo. Ad hanc perpetuam immortalitatis gloriam perducat nos Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

254 HOMILIA XXXVII.

IN FERIAM SECUNDAM PASCHÆ PRIMA.

Duo ex discipulis Jesu ibant die ipsa in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem, nomine Emmaus (Luc. XXIV).

Quia, si ut ait beatus Gregorius, in quotidiana solemnitate nobis laborantibus pauca loquenda sunt, et fortasse hæc utilius proderunt, verba lectionis evangelicæ per singula verba discurrere non possumus. Propter illos tamen, quibus sola historiarum littera non sufficit, pauca de moralitate loquimur, prout ipse Dominus dare nobis dignabitur.

Duo isti discipuli significant corpus et animam cujuslibet fidelium Christi, qui, relicto sæculo et sæcularibus desideriis, sub disciplina Dei degunt, et secundum disciplinam ejus mores et vitam suam regunt. Quid enim aliud justis et bonis hominibus sacrosanctis his Quadragesimæ diebus fecerunt, nisi quod vigiliis, jejuniis, flagellis, cæterisque piis laboribus corporis, quasi sub disciplina Dei se cohibentes, ad hoc elaboraverunt, ut in die resurrectionis ejus digni invenirentur qui gaudium et lætitiâ habere cum ipso mererentur? Sed quantumcumque interdum homo laboraverit, quantumcumque in custodia cordis ac corporis desudaverit, sit tamen plerumque ut gratiam illam supernæ dulcedinis, pro qua laboravit, ad quam anhelavit, habere cum Deo secundum votum et desiderium suum non possit. Unde contristatus in semetipso et gemebundus ipsa quodammodo die in castellum nomine Emmaus incipit ire. Ipsa dies, dies præsens est, dies lætitiæ et exultationis, dies utique Dominicæ Resurrectionis, in qua homo ille, qui sub 253 disciplina Dei vixisse se recollit, et tamen optata et desiderata, pro qua laboravit, gratia se privatum conspicit, in castellum Emmaus, quod interpretatur populus abjectus, ire incipit. Dum enim se quasi abjectum coram Domino et despectum reputat, et propter ipsam sui abjectionem, quasi qui nullius sit meriti, coram Deo se humiliat, hoc est ipsa die ire in castellum Emmaus.

Nec prætereundum quod additum est, quod erat in spatio sexaginta stadiorum ab Jerusalem. Spatium sexaginta stadiorum est vel honorum operum, vel divinorum perfectio mandatorum. Videt namque in ipsa sui abjectione, quasi sexaginta stadiorum spatio ab Jerusalem se abesse, dum propter imperfectionem operum suorum, propter negligentiam divinorum præceptorum longe se esse a visione pacis deplorat, quod est vel interna dulcedo cordis, in qua Deus conspicitur, vel dulcedo regni cælestis, quæ in æterna vita electis Dei conservatur. Unde rediens ad se intra se humiliter recollit, quæ et quanta ve-

niens in carne omnipotens majestas propter eum fecerit et sustinuerit. Ait ergo evangelista :

Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant. Omnia illa quæ acciderant, incarnationem, passionem, et resurrectionem unigeniti Filii Dei non incongrue significant. De his omnibus loquuntur duo illi discipuli, homo videlicet ille, qui corpore et spiritu libenter subjectus est disciplinæ Christi, dum humili corde jugiter ea in seipso replicat et recogitat, ut ad illius amorem, qui tanta pro eo sustinuit, validius succendi possit. Loquitur etiam de his omnibus, dum deplorat in semetipso et ingemiscit quod tantæ ejus bonitati nullis suis laboribus vel meritis respondisse se recollit, ideoque justo Dei judicio tempore passionis et resurrectionis ipsius desiderata dulcedinis ejus gratia privatum se recognoscit. Taliter de se loquentibus appropinquat misericors Dominus, quemadmodum mystice innuitur in consequentibus :

Et factum est, inquit evangelista, dum fabularentur et secum quærerent, 256 et ipse Jesus appropinquans ibat cum illis. Dum enim fabulatur homo in semetipso miserationum Domini recordando, dum secum quarit ingratitude et negligentias suas humiliter discutiendo et deplorando, ipse Jesus, vera salus humilium, qui occulta cordium respicit, appropinquans per invisibilem visitationis suæ gratiam homini incipit, dum per suum timorem magis ac magis exarscit eum ad sui ipsius cognitionem. Sed quia in ipsa sui cognitione homo timore corripitur, nondum amore reficitur, recte evangelista prosequitur :

Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Oculi cordis, quibus videndus est Deus invisibilis, tenentur per timorem, ne agnosceret Deum possit homo per amorem. Quibuscumque tamen per timorem appropinquat, cum illis quodammodo it, quia per profectum virtutum, per profectam honorum operum ab amaritudine timoris ad dulcedinem prohibet amoris. Unde sequitur :

Et ait ad illos: Qui sunt hi sermões quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes? Ista Dei interrogatio est invisibilis ejus excitatio. Ideo eum interrogat, ut nescientem sua interrogazione scientem faciat, et est, quasi dicat: Estis quidem ambulantes, proficientes utique et non deficientes, sed in ipso vestri profectu estis tristes, utpote desiderata dulcedinis meæ gratia expertes. Sed recognoscite quid sit quod ab hac vos gratia impedit. Per invisibilem hanc Dei interrogazione, et ut verius dixerim, misericordissimam Dei excitacionem expergefactus homo intrinsecus magis ac magis convalescit, et recolligens se intra se in amore Dei validius exardescit. Unde sequitur :

Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei. Unus homo sit, quando collectis ad se intra se sensibus per sancta desideria Deo uniri incipit: qui et recte Cleophas, quod interpretatur investigans, sive sagax dicitur, dum sollicite investigat quid Deo in

se placeat, vel displiceat, dum sagax fit in operando A bona, in declinando mala. Post saluberrimam hanc investigationem **257** vel sagacitatem ubi uniri Deo cœperit, ex ipso quo ardet in Deum amore quasi in hæc verba prorumpit dicens :

Tu solus peregrinus es in Jerusalem. Per *Jerusalem*, quæ visio pacis interpretatur, anima hominis ad æternæ pacis visionem tendens apte figuratur, et est quasi dicat : *Tu solus*, quem solum desidero, pro cuius amore cuncta sæculi labentis gaudia despicio, *tu solus* gaudium te quærentium, salus inventientium, *tu solus*, inquam, qui omnibus sufficis, et in te nunquam deficis, *tu solus*, ad quem solus suspiro, quem solum requiro, *peregrinus es in Jerusalem*, in anima mea, quam visitare et vivificare dedignaris desideratâ dulcedinis tuæ gratia. *Et non cognovisti quæ facta sunt in illa his diebus*, quia, abjectis et despectis laboribus meis, quibus te quærebam, quibus placere me tibi credebam, factus es mihi alienus. Sed misericors et miserator Dominus, quem nihil latet, cui non solum actio, sed et cogitatio hominis patet, iterato hominem interrogat, ut ad desiderium et amorem suum validius eum accendat. Nam sequitur :

Quibus ille dixit : Quæ ? Ac si dicat : *Quæ sunt ea quæ facta in Jerusalem esse asseris*, pro quibus tanto merore afficeris ? *Et dixerunt de Jesu Nazareno, qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram Deo et omni populo.* Ac si patenter dicat : Interrogas ; Domine, consolatio et redemptio animæ meæ, quæ sunt illa quibus tantopere turbatur anima mea ? *Omnis mea turbatio est de Jesu Nazareno*, de te, qui es *flos munditiæ*, salus et redemptio animæ meæ, qui in me aliquando vir fuisti, dum me viriliter agere fecisti. *Propheta potens in opere et sermone*, dum potentem me fecisti et in exercitio bonæ actionis et in dulcedine assiduæ orationis : *coram Deo et omni populo*, dum et coram te in secreto cordis mei gratiam invenire merui, et in exterioribus actibus meis nullam intuentibus me scandali occasionem præbui. Sed ecce abjectus coram te et despectus appareo quia tempore passionis tuæ, in quo traditus es a summis sacerdotibus et principibus nostris in damnationem mortis, et crucifixus propter me, nullam desideratâ dulcedinis tuæ gratiam mereor invenire.

258 *Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel.* Sperabam, Domine, quia tu ipse, sine quo nulla mihi est spes lætitiæ, redempturus esses me a duritia et torpore animæ meæ ad videndum te in multitudine misericordiæ tuæ.

Et nunc super hæc omnia *dies tertia est hodie quod hæc facta sunt.* Transactis mihi in amaritudine animæ meæ diebus passionis tuæ, ecce *dies tertia est hodie*, dies sacrosanctæ resurrectionis tuæ in quo cælum et terra lætantur, et mihi, gementi nullumque propter te solatium habenti nec quærenti, desiderata visitationis tuæ gratia subtrahitur.

Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, et non invento corpore ejus venerunt, dicentes, se etiam visio-

nem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. Tanto, miserator Domine, in meæ abjectionis, desolationis et duritiæ crucior amaritudine, quanto abundantiori dulcedine tuos, quos diligis, te video invisere. *Mulieres enim quædam ex nostris*, emollitæ scilicet et delicatæ animæ quorundam, quos video inter nos, quæ claritatis tuæ luce perfusæ *ante lucem*, vigiliarum utique tempore, priusquam lux hodierna illuxerit, *ad monumentum*, ad cordis sui secretum, per tuæ miserationis ducatum *fuerunt, et non invento corpore*, nondum vivifici corporis et sanguinis tui sacramento recreatæ, tuæ dulcedinis gratia, quæ vere *visioni angelorum* comparatur, quæ te in eis vivere testatur, cœlitus infundi meruerunt. Sed quid minor animas delicatas, quas tu gratia tuâ emollire et in multitudine misericordiæ tuæ soles nutrire ?

Abierunt etiam quidam ex nostris ad monumentum, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, quia eandem dulcedinis tuæ gratiam et in secreto cordis sui in oratione, et in verbi tui prædicatione, cum te ipsum nondum inveherint, cum corpore et sanguine tuo nondum communicaverint, a te acceperunt. Ego vero, solus abjectus ab oculis tuis et repulsus, nihil, quod delectet, nihil quod lætificet, invenio, dum expectatæ nimiumque desideratæ visitationis tuæ gratia privatum me video. Taliter quærenti et desolationis suæ miserias corde contrito humiliter ingemiscenti, quid tandem sit quod a desiderata internæ dulcedinis gratia eum impediit, ipse, qui est fons **259** misericordiæ, occulta sui inspiratione manifestius innotescit. Unde sequitur :

Et ipse dixit ad eos : O stulti et tardi corde ad credendum in his quæ locuti sunt prophetæ. Dicere Dei est facere Dei ; ipse enim facit, ipse operatur hoc in homine, quod stultitiam et tarditatem cordis sui perfecte agnoscere et humiliter in semetipso incipit reprehendere. Et est quasi dicat : Non ignoro quid causa mei feceris, quid laboris in bonæ operationis studio sacris his diebus propter me impenderis, sed fateor, *tardior* quam esse debueras in bonis operibus existitisti ; *stultus* in non custodiendo ea quæ feceras fuisti. *Tardus* fuisti ad faciendum, *stultus* et facilis fuisti ad perdendum. *In omnibus quæ locuti sunt prophetæ*, sacræ videlicet Scripturæ, die ac nocte auribus tuis insonantes, sive doctores tui æternæ vitæ gaudia, æterna damnationis pericula tibi prophetantes.

Nonne hæc oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam ? Nonne per humilitatis observantiam, et laborum, qui in præsentî vita occurrunt, sufferentiam pertingere hominem oportet ad æternæ beatitudinis excellentiam ?

Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis, interpretabatur illis Scripturæ de omnibus quæ de ipso erant. Per *Moysem*, qui interpretatur *assumptus de aqua*, non incongrue accipitur compunctionis gratia. *Omnes prophete*, omnes Scripturarum sacrarum sunt paginæ. A *Moyse* Dominus incipit, quando desideratam cordis compunctionem homini tribuit, *inter-*

pretatur illi *Scripturas*, quando gratia inspirationis suæ eum illuminat ad intelligendum et sequendum sacræ *Scripturæ* mysterium. *In omnibus quæ de ipso sunt*, in omnibus quæ ipsi ad æternam vitam vel prodesse vel obesse possunt.

Et appropinquaverunt castello, quo ibant. Castellum quo itur, non incongrue hoc in loco cor hominis intelligitur, cui Deus et homo pariter *appropinquant* quando per suam visitationem Deus illud illuminat, et per veram dilectionem homo se Deo approximat.

Et ipse se finxit longius ire. Verba ista non ita accipienda sunt, ut Deus verus et simplex, qui semper subsistit in se, aliud sit, et aliud se fingat esse, sed qui **260** semper idem ipse est in se, secundum vicissitudines illas nostræ mutabilitatis ac instabilitatis, qui diu in hoc, de quo loquimur, mentis culmine subsistere cum Deo non possumus, recte dicitur, *et ipse se finxit longius ire.* Quantumcunque enim per visitationis suæ gratiam Deus homini appropinquat, tamen videtur sibi quodammodo esse longinquus, quia quanto plus de interna ejus dulcedine degustat, tanto ardentius ad degustandum sitit et anhelat. Unde sequitur :

Et coegerunt illum dicentes : Mane nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est jam dies. Cogit homo Deum ut secum maneat, dum se inter se coarctat, dum omnis sensus animæ suæ ita colligit in se, quod corde et corpore servituti divinæ insistendo, soli Deo incipit adherere dicens ore, dicens et mente, *mane nobiscum*, tuum in nobis condens habitaculum; quoniam si tu recesseris, si tu per aspirantem gratiam tuam nobiscum non manseris, vespere illud tentationis, vespere adversitatis et tribulationis accedit, dies lætitiæ et prosperitatis, dies spiritualis gaudii et exultationis inclinatur et recedit. Hæc est via quædam et coactio, cui resistere non valet supernæ dignationis miseratio, quæ eum tenet et compellit, ut recedere ab homine non possit nec velit. Unde sequitur :

Et intravit cum illis. Intrat cum illis, quando sua visitatione collustrat cor hominis. Post hunc omnipotentis Dei introitum sequitur mirabile factum.

Et factum est, inquit evangelista, dum recumberet cum illis, accepit panem et benedixit ac fregit, et porrigebat illis. Vere magnum et mirabile factum, ubi omnipotens majestas ad hoc inclinatur, quod quærenti se animæ per suæ visitationis dignationem jungere se non dedignatur. In hac nimirum desiderantissima conjunctione Dei et fidelis animæ impletur, quod sequitur : *Accipit panem, et benedixit ac fregit, et porrigebat illis.* Panis, qui cor hominis confirmat, cælestem dulcedinem, qua deficiens in Deum anima recreatur et confortatur, significat. Panem desiderabilem homo accipere dicitur, dum deside. . . (*Reliqua desiderantur in codice.*) |

261 HOMILIA XXXVIII.

IN FERIAM III PASCHÆ PRIMA.

Stetit Jesus in medio discipulorum, et dixit eis : Pax vobis. Ego sum, nolite timere (Luc. XXIV).

A Cum *discipuli* a discendo sint dicti, recte omnes illi *discipuli* Jesu appellantur, qui corpus et animam et spiritum suum rigore spiritualis disciplinæ *constringentes*, sub ejus semper magisterio vivere delectantur. *In quorum medio* idem Dominus noster Jesus Christus stare diligit quia sua eos misericordia stantes efficit, ut in ipso et per ipsum roborati, nec prosperis nec adversis dejici valeant, sed quidquid occurrat, juxta illud : *Jacta cogitatum tuum in Domino (Psal. LII, 23 ; Eccli. vi, 37)*, ad ipsum, qui est spes et consolatio eorum, semper animo recurrere studeant. *Stat etiam in medio eorum*, solitum suum eis in omnibus necessitatibus suis præbens adjutorium. Unde Stephanus inter lapidantium impetus stantem vidit Dominum, ut per hoc nobis significaretur quia ad adjuvandum suos promptus semper sit et paratus. Sicque stans pro illis dicit eis :

Pax vobis, nolite timere. Triplicem pacem suis offert Dominus in initio conversionis, pacem scilicet a diabolo, pacem a vitiis, pacem a morte. *Ego sum, inquit, nolite timere. Ego sum Creator vester, Ego vester sum liberator, eadem pietate, qua vos creavi, qua vos redemi, ad finem usque servare decrevi.* Sed cum sine tentatione nullus vivere super terram possit, consequenter evangelista subintulit :

Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Conturbati timore peccati, *conterriti* timore mortis et gehennæ futurique judicii, *existimabant se spiritum videre*, quia sperant in initio conversionis eam quæ quandoque futura est gratiam hic se posse habere.

Et dixit eis : Quid turbati estis ? Secundum dicere Dei, quod hoc in loco habemus, est magna illa consolatio, **262** qua suis misericorditer subvenit in tribulationibus. *Quid turbati estis, inquit, et cogitationes ascendunt in corda vestra ?* Cogitationes bonæ de bono Deo de cælis descendunt, *cogitationes* autem malæ de terra et terrenis rebus *ad cor* hominis *ascendunt*. Quatuor nempe sunt, per quæ homo turbatur, inepta scilicet lætitia, immoderata tristitia, desideria mala, timor iniquus. Ex his quatuor vitiis multiplices et variæ cogitationes in cor hominis ascendunt, quæ tot et tantas illi tentationes ingerunt, quas nullus hominum, præter Deum et ipsum qui patitur, scire poterit. Qualiter autem ab his tentationibus liberari possit, sequentibus suis verbis Dominus consolando subjungit :

Videte manus meas et pedes meos. Quasi dicat : In omnibus tribulationibus vestris et angustiis *ad manus meas*, id est ad opus divinitatis meæ, qua vos feci et plasmavi, confugite, et *ad pedes meos*, id est ad incarnationem meam, qua vos redemi, fiducialiter respicite, *quia ego ipse sum.* Ego sum qui sum, ego idem ipse Deus incommutabilis, qui semper præsto sum vobis.

Palpate et videte. Quandiu in hujus mundi tenebris estis, *palpate* in activa vita laborantes, et *ridete*

per contemplativam vitam. *Quia spiritus carnem et ossa non habet.* Illuc quoque cum perveneritis, ubi me facie ad faciem videbitis, *spiritus carnem non habet*, quia nullam ibi patietur infirmitatem vel fragilitatem. *carnem et ossa non habet* quia non opus erit ibi repugnare tentationibus et vitiis, *sicut me videtis habere*, qui multa pro vobis passus sum in carne.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes. Per *manus* potentiam divinitatis, per *pedes* intelligere **263** possumus misericordiam incarnationis. Sed quia, quandiu homo hic vivit, ad plenum tentationibus carere non poterit, consequenter evangelista subjungit :

Adhuc autem non credentibus et mirantibus pro gaudio dixit : Habetis hic aliquid quod manducetur ? Est fides, qua homines sæculares Deum verbis, non factis constituent, quæ quasi nulla est, teste apostolo Jacobo, qui dicit : *Fides sine operibus mortua est* (Jac. II, 26). Et est fides modica, quam Petrus habuit, quando exurgente maris procella dubitavit et mergi cœpit. Hanc itaque modicam fidem habent qui, ingruentibus tentationum procellis, ita pusillanimes efficiuntur, ut vix aut nullatenus ab his se liberari posse arbitrentur. Magnam vero fidem habent qui corpore et anima et spiritu ita firmiter Deo adhærent, ut in cunctis rerum eventibus ipsum adjutorem et liberatorem suum esse sciant et conquirent. Sed quia, quandiu hoc sæculum volvitur, tentatio tentationi succedit, quæ discipulos Domini perfectiores plerumque et probabiliores efficit, recte dixisse ad eos describitur :

Habetis hic aliquid quod manducetur ? Tertium dicere Dei hoc in loco perfectionem illam significat, ad quam post pericula tentationum Deus misericors misericorditer suos perducit : *Habetis*, inquit, *hic aliquid quod manducetur ?* Ac si dicat : Si illo, quod est *aliquid*, interna videlicet dulcedine mea, quæ est quasi modicum quid, refecti fueritis, tentationum tandem procellas me auxiliante evadere poteritis. Nihil enim magis valet ad repellendas tentationes, quam ut anima interna suavitate et prædulci verbi ipsius jugiter pascatur assiduitate.

At illi obtulerunt ei partem pascis assi et farum mellis. Ipse quidem dulcis ille pascis, qui in undis hujus sæculi captus et in craticula sanctæ crucis pro peccatis nostris igne passionis est assatus, qui et *farum mellis* non incongrue dicitur quia sicut vel dulcedine sua omnia superat, sic et ipse inestimabili divinitatis suæ suavitate omnia implet et satiât.

Et cum manducasset coram eis. Bene itaque *manducasse coram eis* Dominus **264** describitur quia totum, quod in diebus carnis suæ fecit, scilicet quod natus, quod passus est, quod resurrexit, totum [cod. totum, quod] pro humani generis redemptione fecit, cujus vere cibus et deliciae erant salutis hominis, quemadmodum alio in loco ipse te-

statur : *Meus*, inquit, *cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei* (Joan. IV, 3). Qua dispensatione pro nobis peracta, quanta futuræ vitæ gaudia electis suis præparaverit, mox evangelista subjungit :

Surrexens, inquit, *reliquias dedit eis.* Sumit *reliquias*, quando æternæ vitæ præmia suis quandoque donabit electis, quibus quarta tunc vice dicere habet quando de æterna retributione eos secum in regno suo hilarescere faciet :

Hæc sunt, inquit, *verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri quæ scripta sunt in lege Moysei et prophetis et psalmis de me.* Quasi dicat : Hæc est gratia visionis meæ quam vobis promisi, hæc est gratia quam morte et sanguine meo vobis acquisivi : *Necessæ*, inquam, fuit *impleri omnia quæ scripta sunt de me in lege Moysei et prophetis et psalmis.* Quæcumque enim Scriptura sacra de me in lege Moysei, id est in littera, aut in prophetis, id est in allegoriis, vel in psalmis, id est, mystico et morali sensu edocuit, hæc omnia impleri necessarium fuit. Sequitur :

Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Tunc, id est in æterna illa Dei inspectione, tanto divinæ Sapientiæ illustrantur lumine, ut omnia olim abscondita et occulta manifeste intelligant, et, ut ita dicam, legant in libro Sapientiæ, ubi, ut propheta ait, *erunt omnes docibiles Dei* (Isa. LIV, 13; Joan. VI, 45). Aperiente igitur Spiritu sancto sensum eorum, et perfecte intelligentiæ dona distribuente, recte jam quinto modo dixisse Dominus ad discipulos suos describitur :

Quoniam sic, inquit, *scriptum est, et sic oportebat pati Christum et resurgere a mortuis die tertia, et prædicari in nomine ejus penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes.* Ultimam dicere hoc in loco perpes et infinita est jubilatio, qua justis perpetuo **265** Deum laudare non cessabunt, de quorum persona David ait : *Misericordias Domini in æternum cantabo* (Psal. LXXXVIII, 2). Quasi dicant : Sic et sic scriptum est, sic nobis olim promissum per Scripturas sacras quod ideo Filius Dei pati et resurgere a mortuis voluerit, ut penitentiam et remissionem peccatorum daret omnibus ad æternam vitam prædestinatis.

Hæc est lectio evangelica, quam pro modulo nostro, quantum Deus dare dignatus est, exponendo transcurrimus, nunc ad ipsum, qui est lumen verum et incomprehensibile, mentis nostræ intuitum vertamus, suppliciter eum implorantes, ut post evictas mortalitatis hujus tenebras illuc nos perducere dignetur, ubi in æterna illa sui inspectione divinæ Sapientiæ illustrati lumine, ea, quæ nunc abscondita sunt ab oculis nostris, cognoscamus, cognoscentes de æterna sui omniumque sanctorum suorum societate æternaliter gaudeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

266 HOMILIA XXXIX.

IN FERIAM IV PASCHÆ PRIMA.

Manifestavit se Jesus discipulis suis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic (Joan. xi).

In multis sanctæ et evangelicæ doctrinæ verbis quædam Evangelia Spiritu sancto ordinante sic sunt disposita, ut in eis initium et finis vitæ hominis possint inveniri, primordium videlicet conversionis, finis vitæ et remunerationis. Sic ergo et in præsentī Evangelio primordium conversionis, eujusque spiritualis hominis ad perfectionem tendentis possumus invenire, finem quoque vitæ ipsius, in quo, Deo opitulante, æterna potietur remuneratione. Ait ergo evangelista :

Manifestavit se Jesus discipulis suis ad mare Tiberiadis. In mari Tiberiadis amaricatum cor hominis valet intelligi, ad quod cor per pœnitentiam amaricatum tunc profecto Dominus Jesus se manifestat, dum occulta visitatione sua homini inspirat, ut in vera humilitate se recognoscat. Sed unde hoc, ut peccator et iniquus peccata et prævaricationem suam valeat agnoscere, nisi ex hoc quod Jesus ei ad mare Tiberiadis se dignatus est manifestare? Tiberias enim interpretatur visio bonitatis ejus. Ex quo etenim bonitate et misericordia sua eum Dominus vidit, ex hoc semetipsum recognoscere cepit. Et quia duæ manifestationes hic sunt positæ, debemus vigilantè advertere quoniam omnipotens Deus duobus etiam modis salvando homini se dignatur manifestare.

Prima Domini manifestatio fit intrinsecus in homine, quando benigne et misericorditer eum in benedictione sua præveniens bonam voluntatem attribuit. Secundo autem ei se manifestat, cum pietate sua eum adjuvat, ut bonam voluntatem, quam intus invisibiliter susceperat, operum quoque bonorum executione adimpleat. Multi denique ex prævenienti dono Dei bonam voluntatem mente concipiunt, sed ad bona opera perficienda non assurgunt. Ideo secunda manifestatio in verbo, quod hic positum est, *manifestavit autem sic*, expressius prænotatur, dum id quod in bona voluntate latebat absconditum, foras coram Deo et hominibus ad bonorum operum perducitur effectum. Igitur si cui duobus his modis se Dominus manifestat, quem et in bona voluntate prævenit et in bonis actibus perficiendis adjuvando 267 prosequitur, hunc ad altiorum profectum provehit; de quo mox subjungitur :

Erant, inquit, simul Simon Petrus, et Thomas, qui dicitur Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana Galilææ, et filii Zebedæi, et alii ex discipulis ejus duo. In his septem discipulis septiformem Spiritus sancti gratiam accipere possumus, quia septiformi gratia electum hominem, ad æternam vitam prædestinatum, ad perfectam vitam obtinendam illustrat et inflammat, ut post hæc per operum bonorum profectum ad æternam beatitudinem eum perducatur. Sane quem hac septiformi gratia Spiritus

A sancti visitaverit, hic profecto hoc quod sequitur adimplebit :

Dixit ei Simon Petrus : Vado piscari. Per pisces vivos, qui in aquis mersi non videntur, ut mihi videtur, vivos hominis sensus accipere possumus, qui, quasi pisces aquis immersi, latent in corde absconditi. Sed hos vivos sensus suos homo quasi ex aquis extrahit, dum ab amore et delectatione præsentis sæculi, cui inhæserant, in quo vivebant, eos avertere et retrahere contendit. Bene denique homo piscatur, cum e mundo sensus suos trahit, et a voluptate et amore hujus vitæ, quibus fuerant immersi, ad dilectionem Dei et spiritualis vitæ conversionem eos convertit. Quid enim aliud est dicere, vado piscari, quam dicere : volo, Deo opitulante, sæculum relinquere et spiritualis vitæ conversationem adire ?

Dicunt ei discipuli : Venimus et nos tecum. In discipulis istis sensus spirituales interioris hominis possunt accipi, qui interius a Deo tacti et præmoniti ad spiritalem conversionem, ad vitæ perfectionem eum conantur subsequi. Sequitur :

Exierunt, et ascenderunt in navem, et illa nocte nihil prendiderunt. Iste beatus exitus, de quo modo audivimus, tunc plane in homine perficitur, cum de sæculo et sæculari conversatione egreditur, dum hoc quod prius a Deo inspiratus mente conceperat, bonis postmodum et sanctis operibus manifestat. Sed de sæculo egrediens 268 in navem ascendit, cum ad bonam et spiritalem conversationem pervenerit. Et bene in navem dicitur ascendere; nam ascensus difficilis et laboriosus est, quia nimis cum labore et difficultate; magno cordis corporisque labore ad bonam spiritalem conversationem tenditur. Quales autem adversitates et tentationes in hac spiritali vita eum experiri et pati necesse sit, satis congrue subinfertur, cum dicitur :

Et illa nocte nihil prendiderunt. Nox, in qua prendere homo nihil potest, ut mihi videtur, ignorantia et adversitas potest exprimi, quæ ei in sancto proposito plerumque occurrit, quam aut ex diabolo aut a pravis et perversis hominibus, vel a carne propria, Deo permittente, patitur. Hac nocte, hac ignorantia occurrente, ita mens conversi hominis nunquam perturbatur, ut pene in desperationem labatur. Modo revolvit animo nullatenus se posse in spiritali perdurare proposito, nec labores et afflictiones, quas passurus est, posse sustinere.

His adversitatibus ingruentibus, his ignorantie procellis super eum irruentibus, cogitat interim spiritale propositum deserere, et rursus ad sæculum redire. Sed iterum, Deo prosperante, recogitat quomodo soli Deo adhæreat, et in sancta conversatione permaneat. In hac ærumna et tribulatione deprehensus, nil potest prendere de bonis sensibus, de sanctis et justis operibus, qui ad hoc solum de sæculo egressus fuerat, ut sancte et piè vivendo bonis et salutaribus sensibus abundans, vitam æternam apprehenderet, sed tentationum procellis præpedi-

tus non potest hoc consequi ad quod solum requirendum et obtinendum mentis intuitum tetenderat. Sed Deus omnipotens, qui est adiutor in opportunitatibus in tribulatione, suosque non deserit, nec derelinquit, postmodum misero, in angustiis et necessitatibus constituto, suæ pietatis auxilio subvenit. Unde et sequitur :

Mane autem facto stetit Jesus in littore. Non tamen cognoverunt quia Jesus est. Mane sit in corde hominis, quando post tentationes et adversitates, **269** Deo prosperante, ad cognitionem sui aliquantulum homo revertitur, et intus gratia Dei illustratus, recognoscere incipit quoniam digna pro meritis suis patiat, nec tamen digna pro factis suis receperit, quamvis multis tribulationibus atteratur, secumque rixari et luctari incipit, dicens ad semetipsum : O miser et miserabilis homo, quidnam tibi est? quid, rogo, accidit, quod tam obstinato animo repugnare Deo niteris, non pendens animo quoniam multo minor, nimis leviora sunt quæ pateris, quam tu perversa et iniqua vita tua apud Deum promerueris? Cur animam tuam in impatientia tua perdis qui multo minores tribulationes et afflictiones quam meruisti recipis? Hoc luctamine erectus contra se, isto certamine jam mane facto in se, videt *Jesus stantem in littore maris. Littus* solidatum cor hominis potest designare, quod prius inter tentationes et adversa fuerat instabile, mane isto facto, cognitione videlicet sui paululum in mente ejus exorta, timore suo eum Dominus consolidat. In hoc littore, in hac soliditate, tunc nimirum Dominus Jesus stat, cum spiritalis homo in Domino et in potentia virtutis ejus confortatur et consolidatur, et sic stabilem salutem suam suscipit, ut nunquam ulterius a Deo recedere velit. Sequitur :

Non tamen cognoverunt quia Jesus est. Quamvis enim ad cognitionem sui aliquantulum pervenerit, non tamen adhuc ad plenam salutem, ad perfectam cognitionem Dei pertingere poterit. Sed unde hoc est quod ad cognitionem Dei nondum proficit, nisi quod palmentarium illud, de quo subditur, nondum habere promeruit? Unde et mox subjungitur :

Dicit eis Jesus : Pueri, nunquid pulmentarium habetis? Dicere Dei facere ipsius est. Ergo Dominus Jesus unumquemque hominem tali, ut prædictum est, statu degentem vocat *puerum*, quatenus stultum se recognoscat et infirmum, stultum in malis operibus, infirmum vero in bonis actibus, infirmum quoque ad dignam satisfactionem Deo pro peccatis suis offerendam. Interrogat quoque eum si *pulmentarium* habeat, non quod aliqua ignorantia cadat in Deum, qui omnia novit, sed idcirco hominem **270** interrogat, ut defectum suum scire eum faciat, quem ante ignorabat. In *pulmentario* autem, de quo interrogatur, dulcedo Dei, vel interna cordis suavitas non immerito valet intelligi, qua dulcedine homo intus reffectus et illuminatus fortiter pro Dei amore et pro cælestis patriæ dulcedine laborare incipit, corporisque sui labores pro nihilo ducit, qui

A ante hanc dulcedinem a Deo prægustatam vix aut nullatenus aliquos corporis labores perpeti vel sustinere poterat pro Domino. Sequitur :

Responderunt ei : Non. Interrogatio Dei, ut superius diximus, ideo fit ad hominem, ut cognoscat quantum ei desit ex hoc quod habere debuit; responsio vero hominis ad Deum est, cum hoc humiliter recognoscit et conqueritur quod id non habet quod ex gratia Dei habere debuit. Hac interrogatione et hac responsione peracta, Dominus Jesus salubre consilium dat, quomodo invenienda et requirenda sit gratia quæ non habetur. Unde sequitur :

Dicit eis Jesus : Mittite in dexteram navigii rete, et inveniatis. In *reti* cor hominis non injuste valet intelligi, in *navigio* autem sancta ad quam pervenit conversatio potest accipi. *Mittit* itaque in *dexteram navigii rete*, qui in spiritali vita positus, omnia sibi adversantia, aspera et contraria patienter propter Deum tolerat, nec adversis frangitur et dejicitur; sed et si prospera successerint, non ex his extollitur, sed Deo humiliter attribuens totum, et adversa et prospera, ad acquisitionem æternæ vitæ sibi cooperari facit. Prius, denique in sinistram navigii rete suum miserat, dum in nocte tentationum positus, nil boni prendere potuerat, cum in adversis impatientis factus, a status sui rectitudine dissipabatur, cum in prosperis successibus vane et inutiliter extollebatur. Sed postquam in *dexteram navigii* modo, ut prædictum est, *rete* suum miserat, sit continuo ut, secundum Domini promissum, hoc quod illi deest inveniatur. Quod enim plerumque homo obtinere et invenire non potest piis et fortibus corporis sui laboribus, hoc nonnunquam consequitur a Domino dulcedine cordis sui intrinsecus suaviter tactus. Sequitur :

271 *Miserunt ergo, et jam non valebant trahere præ multitudinem piscium.* *Mittit* quilibet electus ex consilio Domini in *dexteram navigii rete*, hoc est cor suum, cum, quantum in ipso est, patienter cuncta pro Deo tolerare decreverit, et jam, Deo annuente, *non valebit* cor suum *trahere a multitudinem piscium.* In *piscibus*, qui inter undas vivunt, superius jam diximus, vivos hominis sensus posse exprimi. Ista verba nimis sublimia et difficilia, verba solummodo sunt perfectorum, Deum perfecte diligentium, qui cum in hac sancta conversatione, tali, ut diximus, ordine in vita sua processerint, tandem, Deo miserante et adjuvante, ad hoc perveniunt, ut a multitudine viventium sensuum et cogitationum nequaquam valeant, qui nolunt, retrahere cor suum. Et ut hoc plenius et perspicacius videamus, ponamus hoc quod diximus sub exemplo, ut verba ista manifestius nobis declarentur.

Manifestum denique nobis omnibus est quoniam infirmus et fragilis homo, qui præsens sæculum plus quam Deum diligit, cum a sæculari vita ad spiritale propositum transierit, quamvis multa de Deo ex sacra Scriptura audiat vel legat, multa de Deo bona

et sancta sentiat, sic tamen mens ejus sæcularibus adhuc cogitationibus implicatur et occupatur, ut cor suum de sæcularium cogitationum tumultibus nullatenus possit abstrahere, quia, ut ipse Dominus in Evangelio ait, *ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum* (Matth. vi, 21). Si igitur fragilis homo non potest cor suum a sæcularibus cogitationibus avellere, quanto magis bonus et perfectus homo, qui Deo omnipotenti, dilecto suo, fideliter innititur, qui medullam cordis sui dilectioni infixit Conditoris, non valet, quia non vult, retrahere cor suum a bonis sensibus, a sacra Scriptura et a cœlestibus meditationibus? Nunquam denique in sæculari habitu constitutus ita ardentem et suaviter sæcularibus inhæsit cogitationibus, qualiter tunc divinis et cœlestibus inhæret meditationibus. Sequitur :

Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Jesus Petro : Dominus est. Discipulus, quem diligebat Jesus, Joannes erat, et, ut sacra Scriptura commemorat, 272 Joannes interpretatur gratia Dei. Hæc est gratia, ad quam prius requirendam ex verbis Domini incitabatur, et exsuscitabatur, dum ei a Domino diceretur : Pueri, nunquid pulmentarium habetis? Ista gratia, cum venerit in cor hominis, evidenter in corde illius ostendit et dicit quoniam Dominus est quia hoc esse suum. quod ipse Deus est, jam etiam in corde ipsius est. De hoc esse patriarcha Jacob longe ante prop etaverat, cum dicebat : Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam (Gen. xxviii, 11). Sequitur :

Simon Petrus, cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et misit se in mare; alii autem discipuli navigio venerunt. Audito hoc quod esse suo Dominus in eo est bonus et perfectus homo, qui nimirum Simon effectus est Deo obediendo in bonis et sanctis operibus, Petrus vero factus est Deum agnoscendo in bonis et justis sensibus, hic tandem beati Petri exemplo succingat se tunica. In tunica possunt intelligi voluptates carnis carnisque desideria, quæ tunc succingere debet quia profecto infirmam carnem, quæ laxè fluebat, in qua delicate adhuc vivebat, fortiter ad labores succingere eum oportet, stringens se cum Dei adjutorio ad bona et perfecta opera. Sed cur iste beatus sic tunica se succingere debeat, sequentibus verbis aperitur, cum dicitur :

Erat enim nudus. Quia tunc primum veraciter agnoscit quam miser, quam nudus ab omni divina gratia et a bonis actibus in priori vita sua fuerit. Hæc est tunica, qua se electa Dei sponsa in Canticis canticorum exutam asserit, ita sponso suo proloquens : Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? (Cant v, 3). Sequitur :

Et misit se in mare. Postquam perfectus et beatus homo tam districte et fortiter carnem suam succinxerit, deinde in mare se mittit, in profundam et amaram cordis pœnitentiam, in qua pœnitentia non solum prava opera sua defleat, verum quoque cogitationes, voluptates et desideria sua intimo cordis

A fetu abluat, digneque Deo pro eisdem satisfaciat. 273 Istud enim pulmentarium, de quo supra memoravimus, quod requisitus a Domino utrum haberet, jam pridem se non habere conquerebatur. Sequitur :

Alii autem discipuli navigio venerunt. Itaque cum in mare se merserit, cum in suavem amaritudinem cor suum dederit, cum pulmentarium illud supernæ suavitatis adeptus fuerit, continuo fit ut et alii discipuli ejus ad eum navigio veniant. Per alios discipulos exteriores sensus et exteriora opera ejus, quæ corporalibus et exterioribus exercitiis acquisivit, non incongrue accipere possumus, quæ tunc quasi navigio veniunt, cum in sancta conversatione, quam per navigium posse intelligi diximus, pro-

B *sperè ei accedunt et succedunt. Denique qui antea incompositus fuerat in omnibus actibus suis, qui lingua sua jocularia verba libenter et licenter loquebatur, qui aures suas ad inutilem et perniciosum auditum frequenter deflectebat, oculos quoque et cætera membra sua huic mundo conformabat, post acceptam gratiam divinæ dulcedinis tam compositè tam decenter et reverenter universa membra ejus, oculi, aures, gressus, habitus et actus illius secundum timorem Domini se formant, ut acceptus fiat tam Deo quam hominibus.*

Non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis; trahentes rete piscium. Cum enim, ut prædiximus, homo linguam suam, oculos, auditum, et manus cæteraque membra ad conformitatem sæculi converterat, non erat longe a terra, hoc est a terrena vita. Non solum autem a terrena vita non longe erat, sed ipse quodammodo terrenus, et terra fuit. Postquam autem ad Deum conversus huic mundo conformis esse desierit, a terra ista, id est a terrena vita sequestratur, et approximans Deo ad quamdam perfectionis metam pervenit, de qua hic dicitur, sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium, In cubitis ducentis duplex perfectio potest exprimi, una perfectio in bona voluntate, altera in bona operatione. Et quia quandiu in hac mortalitatis miseria vivimus, nequaquam ad hanc duplicem et plenam perfectionem pervenire possumus : Ideo hic positum 274 est, quasi cubitis ducentis, ut ostenderet nobis in hac instabili et incerta vita ad quamdam similitudinem perfectionis nos posse assurgere, ipsam autem perfectionem nullum prorsus in hac vita posse apprehendere. Ista namque duplex perfectio ad æternam vitam nobis est reservata, ubi non ad quasi, sed sine quasi ad hunc plenum et perfectum numerum ducentorum, in quo vitæ perfectio consistit, pervenimus. Sed quia modo sumus imperfecti, ob hoc rete piscium, quod significat cor nostrum vel sensus cordis nostri, semper sumus trahentes, non autem habentes, quia semper cum labore et difficultate ad virtutes hic ascendimus, usquequo illuc perveniamus, ubi sine labore Deum, quem modo quærimus, inveniamus. Unde et sequitur :

Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, et piscem superpositum et panem. Descensus iste in terram fit in morte hominis, quando carne soluta anima corpus exanime in terram deponitur, et spiritus ad Deum factorem suum revertitur. Igitur quando electi Domini illo pervenerunt, ibi omnia, quæ in præsentī vita desideraverant, pleniter inveniant, illic repatriantes videbunt *prunas positas et piscem superpositum et panem.* In *prunis* ardorem inextinguibilis charitatis, quod est Spiritus sanctus intelligere possumus, in *pisce* prunis *superposito* Unigenitum Dei, Deum et hominem, in *pane* vero Deum Patrem accipere possumus. Itaque cum ad hanc visionem beatam Dei Patris et Filii et Spiritus sancti fideles pervenerint, ibi plane dicit eis Jesus :

Afferte de piscibus, quos prendidistis nunc. His verbis hoc nobis omnipotens Deus videtur innuere, quoniam electos suos non solum ex gratia sua remunerat, verum etiam ex meritis suis donum remunerationis consequuntur, quod revera meritum in tempore præsentī, quod per verbum *nunc* videtur significari, pro Deo laborando consecuti sunt. Sed videamus quid sint pisces quos afferri jubet Dominus. In *piscibus* istis bonæ voluntates, sancta desideria et justa opera possunt exprimi, quæ electi Domini inter procellas **275** hujus vitæ constituti Domino prendiderunt. Ac si omnipotens Deus electis suis, qui eum in præsentī positi in vita sua clarificaverunt, jam ad æternitatem pervenientibus dicat: Gratia quidem mea vos præveniēns ad bene faciendum vos exsuscitavit, gratia quoque mea vos subsequens ad bonæ opera perficienda roboravit, et hac gratia salvati ad me Salvatorem et Redemptorem vestrum, quem semper desiderastis, modo tandem pervenistis, et quia inter prævenientem vos gratiam meam et subsequentem, quantumcumque sunt merita vestra, quamvis parva, quæ propriis laboribus acquisistis, *afferte dico de piscibus quos nunc prendidistis*, afferte bonas voluntates et desideria, afferte et bona sancta opera vestra, quæ causa amoris mei in volubilitate et in instabilitate præsentis vitæ exercuistis, ut non solum ex gratia mea, sed etiam ex meritis vestris coronemini. Sequitur :

Ascendit Simon Petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Igitur post vocem Domini præcipientis et remunerare volentis, Simon Petrus, bonus et perfectus homo, qui, Deo obediens factus ipsum agnovit, *ascendit et trahit rete in terram.* Revera *trahit* cor suum in terram viventium, ut illic totis sensibus et desideriis suis sit, et cum illo pervenerit, nunquam ulterius a Deo retrahet cor suum, quia ad cogitanda et meditanda exteriora amplius non revertitur. Sed unde hoc homo promeruerit, ut ad tantam excellentiam et gloriam pervenire dignus sit, ex numeri hujus perfectione apte possumus colligere. Ait enim evangelista: *Rele plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus.* In centum ergo vitæ perfectio, quæ in præsentī vita per bona opera acquiritur, potest

A accipi; in *quinquaginta* autem vera et perfecta poenitentia, quam, Spiritu sancto operante, salutaris peccatorum remissio comitatur, potest exprimi; in *tribus* vero cognitio sanctæ et individuae Trinitatis valet intelligi. Fit itaque cor cujusque perfecti et beati in æternitate positi *plenum magnis piscibus*, cum a Deo impletur magnis et sublimibus operibus; impletur *centum* per vitæ perfectionem, **276** impletur *quinquaginta* per Spiritus sancti operationem; impletur *tribus*, quando pertinet ad plenam et æternam Dei visionem, vel ad perfectam sanctæ Trinitatis cognitionem. De hac beatitudine quam ibi sunt adepturi, adhuc subditur :

Et cum tanti essent, non est scissum rete. Sensus verborum istorum aliter intelligendus est quam verba videantur sonare. Quod enim hic dicitur, *et cum tanti essent, non est scissum rete*, ita accipere possumus, quasi diceret: Et quia tanta sunt merita electorum, quia centum sunt in vitæ perfectione, et quinquaginta Spiritus sancti unctione, et tres perveniendo ad plenariam Dei visionem, et sanctæ Trinitatis cognitionem, ideo non scinditur amplius rete eorum. In æternitate namque positi, cor firmum et stabile semper habebunt in Domino, quoniam visione Dei pro voto et desiderio suo præsentes nec minima ulterius a Deo scipientur cogitatione. Ibi, ut mox hic subinfertur, dicit eis Jesus :

Venite, prandete. Ac si dicat: *Venite*, ut mecum prandeatis; nam hoc est jucundum et delectabile prandium, ut me in divinitate mea oculo ad oculam videatis, ut in claritate et satietate visionis meæ mecum manendo æternaliter gaudeatis.

Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes quia Dominus est. Hic in præsentī vita constituti omnes de Deo *interrogamus*, quia, proh dolor! eum, quem non videmus, ignoramus; sed in æterna vita *nemo interrogare audebit*, quia nemo interrogare indigebit, ibi quippe omnes erunt docibiles Dei, ibi a minimo usque ad maximum omnes cognoscent *quia Dominus est.*

Et venit Jesus, et accepit panem, et dat eis, et piscem similiter. *Dat* Dominus Jesus electis suis in æternitate consistentibus *panem*, dum interius eis præbet contemplandam suæ divinitatis essentiam et potentiam, qua contemplatione et visione homo interior glorificatur, satiatur, beatificatur. *Beati* enim *mundo corde*, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v, 8). *Dat similiter et piscem*, cum gloriam assumptæ humanitatis **277** qua redempti sumus, corporalibus oculis speculandam præstat exterius, qua visione exterior homo gaudeat et beatificetur, ut uterque homo et interior et exterior, simul habeat in divinitate et humanitate ejus unde glorificetur, *gratulatur* et beatificetur. Sequitur :

Hoc jam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis cum resurrexisset a mortuis. Sicut in primordio hujus evangelicæ lectionis præmisimus, duæ sunt manifestationes, quibus salvando homini se Domini-

nus dignatur manifestare. Sed jam in fine hujus Evangelii *tertia manifestatio*, quæ post finem hujus mortalitatis in quolibet electo debet adimpleri, subiungitur, cum dicitur: *Hoc jam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis*. Primo se Dominus homini manifestat in exordio suæ conversionis, secundo ei se manifestat in perfectione bonæ conversationis, tertio ei se manifestat in præmio æternæ remunerationis. Sed hæc tertia manifestatio, quæ futura erit in statu sempiternæ retributionis, prius non sit in homine, quam *resurgat a mortuis*, antequam peccatis mortuus peccata funditus deserat et abiciat; sed cum peccata dereliquerit, et a peccatis et vitiiis exsurrexerit, tunc perfecte et pleniter tertia manifestatio in eo in æterna remuneratione adimplebitur. Ad hanc tertiã manifestationem, quæ post emensos labores hujus vitæ futura erit in resurrectione, perducatur nos qui pro nobis mori et resurgere dignatus est, Jesus Christus Dominus noster qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

278 HOMILIA XL.

IN FERIAM V POST PASCHA PRIMÀ.

Maria stabat ad monumentum plorans. Dum ergo flet, inclinavit se et prospexit in monumentum, et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu (Joan. xx).

Maria, quæ peccatrix mulier erat, conversum quemlibet peccatorem non incongrue significat, qui dum de peccatis et vitiiis, in quibus male prius jacebat, per pœnitentiam et conversionem erigere se per Dei gratiam cœperit, convenienter de eo dici potest: *Maria stabat*.

Et notandum quod non dicitur *stetit* sed *stabat*. *Stabat* enim dictum est, quasi stare incipiebat. Sed quomodo vel ubi stare incipiebat? *Ad monumentum foris plorans*. Per *monumentum*, quod quasi *monens mentem* dicitur, cor hominis non incongrue accipitur. Ad hoc utique monumentum stare quodammodo homo incipit, quando, per prævenientem Dei gratiam admonitus, recognoscit quam perditè vixerit, quam contrarius divinæ voluntati in cunctis suis actibus exstiterit. Quod autem additur, *foris plorans*, per hoc mystice nobis innuitur, quia quoddam plorare est quod exterius tantummodo sit per corpus, et est plorare aliud isto longe sublimius quod fit in corde et ex corde interiorius. Sicut homo in primordio conversionis suæ ad monumentum quasi *foris plorans*, quando, peccatorum suorum admonitus atque multiformem lapsus sui reatum considerans, plorat quidem corpore, quod est quasi *foris plorare*, sed quid sit divini timoris tactus et amoris, qui intima cordis ad intimas et ardentès lacrymas invisibiliter resolvit, scire necdum potuit nec commoverit. Sed plorare, istud licet *foris* fiat, tamen ex Deo est, 279 et ad Deum ducit, quia ad nobilius et suavius illud plorare, quod ex tactu ti-

moris et amoris Dei fit, tandem hominem a Deo electum perducit. Unde sequitur:

Dum ergo flet, inclinavit se et prospexit in monumentum, et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu. Ista inclinatio est vera cordis humiliatio. Bene enim homo *se inclinavit*, quando pro peccatis suis, quæ superbo corde et corpore contra Deum commisit, humiliare se coram Deo incipit. Inclinitus per humilitatem tandem *prospicit in monumentum*, quia hæc humilitatis inclinatio monet eum parlatim intrinsecus et illuminat, ut plus et plus peccata sua recognoscere valeat.

Nec prætereundum quod dicitur, *prospexit*. *Prospexit* dictum est, quasi *porro aspexit*. Non de prope sed quasi de longe in monumentum cordis sui prospicit, qui mala sua tantummodo cognoscit, excessus vero malarum voluntatum, malorum desideriorum, quæ non de longe, sed quasi de prope sunt, necdum cognoscere, necdum pensare didicit. Ex recordatione tamen et consideratione excessuum exteriorum proficit paulatim et provehitur ad cognitionem interiorum. Hic enim mystice nobis, ut credo, innuitur, cum ab evangelista protinus infertur:

Et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu. Per duos angelos duas cogitationes accipere possumus, unam Dei, alteram sui. Unus enim ille angelus, qui *ad caput* sedisse comprobatur, cognitionem Dei, qui utique caput nostrum est, non incongrue significat. Angelus vero, qui *ad pedes* sedisse describitur, cognitionem ipsius hominis satis apte demonstrat. Et licet angelus ille, qui *ad caput* sedens cognitionem Dei exprimit, prior utpote dignior in serie Evangelicæ veritatis positus sit; necesse tamen est ut angelus ille præcedat, qui, *ad pedes* sedens, cognitionem ipsius hominis figurat, quia nisi prius seipsum homo recognoverit, ad Dei cognitionem 280 minime pervenire poterit. Hæc autem hominis cognitio quoduplex esse debeat, duplicitas duorum pedum mystice insinuat. In capite homo simplex est, in pedibus duplex; sic et cognitio Dei significata per caput simplex quodammodo est et dicitur, quia per eam non nisi unus simplex et individuus Deus agnoscitur. Sed econtra sicut duplex est in pedibus, sic etiam duplex esse debet cognitio sui ipsius. Pes namque dexter significare potest neglecta bona; pes sinister, admixta mala. Igitur cum sollicitè secum tractare et rememorari incipit quantum boni neglexerit, quantum mali commiserit, hoc est vidisse quodammodo angelum ad pedes.

Duobus his angelis monumento cordis sui jugiter assidentibus et insidentibus videt, sicut sequitur, *ubi positum fuerat corpus Jesu*. Corpus, quod a corruptione dictum est, etiam corruptionem non injustè significare potest. Sed quomodo dicimus nos, aut dicere audeamus *corpus Jesu* dictum a cor-

ruptione, aut corruptionem significare, quod totum integrum, totum sanctum, mundum et impollutum, imo ab omni corruptione prorsus fuerat extraneum. Dicimus, salva Catholica fide et Catholica veritate, non de illo specialiter mundo corpore Christi quod pro nobis assumpsit, sed de illo ejus corpore quod homo salvandus tunc profecto fit, quando perfecte recognoscere incipit ubi salutem suam, quæ nomine Jesu accipi potest, peccatis suis corruperit et deposuerit. Aliter enim in corpus Christi transire non poterit nisi *corpus Jesu*, hoc est, corruptionem salutis suæ vere humiliter et perfecte cognoverit. Ad hanc autem corruptæ salutis recognitionem prædicti duo angeli mystice suscitare beatam animam et provocare sua allocutione videntur, sicut aperte de eis continuo subinfertur.

Dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Hæc angelorum interrogatio est quasi salubris quædam exsuscitatio. *Mulier* enim dicta est a mollitie. Et est, quasi dicant: *Mulier*, recognosce te mulierem; recognosce quam molliter juxta voluptates et desideria carnis tuæ vixeris; recognosce quam injuste contra Deum Creatorem tuum **281** usquemodo egeris. *Ploras* utique sed juste, sed digne, semper enim plorabis, semper dolebis. Duo hæc *ploras*, et merito *ploras*: unum utique, quod *mulier es* et muliebriter vixisti; alterum, quod Dominum et Creatorem tuum nunquam, prout dignum esset, cognovisti, nec cognoscendo amasti. Cognitio autem Dei convenienter per hoc verbum *quid* intelligi potest. Indicibilis enim est. Comprehendi ex parte, et sentiri interius potest, nominari vel explicari verbis non potest. Sic, sic dum externa Dei et sui cognitione quasi angelica allocutione illuminata ex parte intrinsecus et edocta fuerit, penitenti et humili corde in hæc quodammodo verba prorumpit:

Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum. Quasi dicat: Sum quidem, quod dicor, *mulier*, mulierem me recognosco, et quia muliebriter vixi, et sine omnium virilium, id est honorum operum, constantia dies meos transegi, mollia, prava et iniqua opera mea tulerunt Dominum meum; elongaverunt a me Salvatorem meum, et nescio ubi posuerunt eum. Ablatum quidem et elongatum a me sentio, sed nescio ubi posuerunt eum, quia nec per debitum timorem, nec per debitum amorem recognosco eum. Ubi positus sit nescio, quia ubi vel quomodo querere eum debeam, ex me et in me non invenio. Sequitur:

Hæc um dixisset, conversa retrorsum vidit Dominum stantem, et nesciebat quia Jesus est. Retro convertitur homo salvandus, quando, reductis post tergum oculis, retroacta crimina perfectius videre et cognoscere incipit, sicque corpore, non corde, retro conversus videt Jesum stantem. Stat Jesus, quando statum aliquomodo in corde ejusdem hominis habere incipit, atque per suum stare stabiliorum atque constantiorum ad querendam propriam salutem suam facit. Sed licet cognitionem Dei et sui ipsius

A jam ex parte acceperit, tamen quia perfecte Deum diligere necdum meruit, recte evangelista subjungit, et nesciebat quia Jesus est. Scire Dei est diligere Dei, nescire Dei est non diligere Dei. Sic etiam **282** scire hominis est diligere hominis. *Nesciebat*, inquit, quia Jesus est, significans quia necdum perfecte, sicut diximus, Deum diligere potest. Sed licet nondum valeat, tamen quia diligere Deum desiderat, summus et Omnipotens ad dilectionem suam instituit eum intrinsecus et informat, dicens:

Mulier, quid ploras? Quem quæris? Quasi dicat: *Mulier* fuisti, mulierem te recognovisti, recognovisti te mollem in operibus, recognosce etiam nunc mollem te fuisse in desideriis tuis et voluntatibus. Non sufficit tibi opera peccati tantummodo recognoscere, et penitere, nisi addideris etiam injusta desideria, iniquas cogitationes tuas, atque voluntates recognoscere atque deslere. *Quem quæris?* Me utique, cui nomen est: *Quis*. Inestimabilis enim sum et indicibilis. In exterioribus et visibilibus rebus quæris, in quibus et per quæ, cum invisibilis sim, invenire me non valebis. Quære ergo me invisibilem in invisibilibus, hoc est in mundo corde, mundis desideriis, mundis cogitationibus. Talibus itaque verbis cum inenarrabili atque indicibili inspirationis suæ lingua Dominus cor hominis intrinsecus appellat, docet et illuminat, magis ac magis eum ad amorem suum suscitatur, accendit et sublevat. Unde sequitur:

Illa autem existimans quia hortulanus esset, dicit ei. Verbum istud *existimans*, non ita intelligendum est quasi verbum sit errantis aut dubitantis. Est enim verbum affirmantis, est verbum animæ Deum medullitus desiderantis. *Existimans* enim quasi secum intrinsecus retractans dicitur. Existimans itaque beata anima in semetipsa quod ille summus et omnipotens Deus, cujus jam vocem intrinsecus audire meruit, solus verus et præpotens hortulanus sit, qui cor hominis, quod per hortum, qui reliquo agro fecundior est, congrue intelligi potest, gratia pietatis suæ infundendo et irrigando excolere novit, qui manu divinæ potentæ suæ noxia et inutilia evellere, bona et utilia plantare et inserere sciat et possit. Hæc sane *existimans* fit etiam, eundem hortulanum magis optans et desiderans, ut pietatis suæ gratia hortum cordis sui visitare, **283** inhabitare et excolere dignetur, quatenus per eum, qui tantæ scientiæ, tantæ potentæ est, mala vitiorum germina evellantur et arescant, nobiliaque virtutum germina inserantur et accrescant. Sic, sic dum sapientiæ et potentæ ejus excellentiam existimare et considerare incipit, dicit ei quemadmodum mox evangelista subjungit:

Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum et ego eum tollam. Verba hæc verba profunda sunt. Neque hoc mirum; verba enim sunt aquilæ volantis, verba utique Joannis, qui etiam, dum in hac adhuc vita corporaliter manebat, sensu suo usque ad ipsa divinitatis secreta pertingebat. *Domine*, inquit, si tu sustulisti eum, dicito mihi. Quæ

aut qualis, rogo, est hæc beatæ animæ ad Deum interrogatio? Non ignoramus utique, quia dum quis scire aliquid a proximo suo desiderat, quærit quidem et interrogat, ut quod scire per se non potest, scire ex dictis ejus et responsionibus valeat. Sic et bona anima sublaturum quidem sibi Dominum intelligit, sed quare, aut a quo sibi sublatus sit, quia ex se, per se scire et cognoscere non potest, quasi humillimis his verbis Deo Patri proclamat dicens: *Domine, si tu sustulisti eum*. Quærit utique, an pro augenda vel cumulanda in eam misericordia sua ipse Filium suum ei abstulerit, an pro solis peccatis suis ipso justo judicio suo permittente eum amiserit et perdidit. Nam pius et misericors Dominus ipsis etiam electis suis non pro peccato, sed pro merito illorum plerumque subtrahit se; subtrahit dulcedinis suæ gratiam ad augendam in eis et magis stabilendam dilectionis suæ constantiam. Elongat se etiam aliquando minus perfectis non pro augendo merito, sed pro puniendo peccato.

Hæc sunt enim, quæ beata anima quærit et interrogat a Domino cum dicit: *Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi*. Ac si dicat: Dic, obsecro, Domine, illo ineffabili pietatis tuæ more, dic ibi, ubi tu dicere soles, et eo modo, sicut tu dicere soles. Dic mihi, Domine, in humili et contrito corde; ibi enim tu dicis, ubi tu hominem, **284** quem salvare curas, mirabiliter instituis et informas. Dic mihi, Domine, si tu Salvatorem meum Filium tuum, unicam spem meam, unicum refugium meum et gaudium mihi sustulisti. Dic etiam quare eum sustulisti, dic tu, qui omnia scis, qui omnia nosti, ut me nescientem dicere tuo facias scientem, ut sublaturum mihi eum sciam, sicut scire debeo, et sublaturum doleam, sicut dolere debeo. Nam si tu in humili et contrito corde dixeris mihi, ibi utique est locus ille, ubi tu ab initio eum posuisti; non enim in corde superbo et impœnitente, sed in corde vere humili et pœnitente esse eum et manere ab initio voluisti et disposuisti. Igitur si tu ibi mihi dixeris, *ego eum tollam, eum* utique quem peccatis meis deposui, *tollam* imo sustollam in interioribus sensibus meis per debitum timorem et amorem, *tollam* eum etiam in exterioribus sensibus meis per bonam operationem, ut si cui peccatis meis, desiderii et negligentis meis scandalo fui vel destructioni, per bonam perfectæ vitæ conversationem exemplo fiam et ædificationi.

Sed et aliter intelligere possumus, quod dicit, *si tu sustulisti eum*. *Sustulisti* dictum est, quasi *sursum tulisti*. Et est quasi dicat: Domine sancte, juste et misericors, agnosco quidem quia Filium tuum Dominum et Salvatorem meum de illo quod sursum est in me, de spiritu utique et corde meo, ubi solus ille, utpote ad cujus imaginem et similitudinem creatus me, et manere suum habere deberet, tu quidem tulisti, et hoc justo judicio tuo; ita enim apud æqualem tuam commerui. Sed *dicito, mihi Domine* (dicere enim tuum facere tuum est). *Dicito* mihi, obsecro, *ubi posuisti eum*. Dic in me, hoc est fac in me,

A operare in me solitum opus misericordiæ tuæ, ut ex tua gratia scire possim, *ubi posuisti eum*. Fac utique ut cognoscam, ad quantam dignitatis excellentiam impressa mihi ejusdem Filii tui imagine ad primum a te condita sum, et quantam nunc miseriam peccatis meis exigentibus devoluta sum.

Totum quidem quod de te audio, totum utique transit me, quia intrinsecus non tangit me. Sed si tu mihi **285** dixeris, si tu, reformata in me et renovata imagine tua in illud meum sursum unde sublatus est, Filium tuum reponi feceris, *ego eum tollam*. *Tollam* mihi eum, quia tunc sicut Dominum, sicut Creatorem et Salvatorem meum cognoscere, scire, sapere et diligere eum incipiam. His sane precibus, tantis de contriti cordis clamoribus ad aures misericordiæ Dei beata anima sedulo vociferante, quid tandem misericors Dominus faciat, mystice innuitur, cum protinus ab evangelista subinfertur:

Dicit ei Jesus: Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni (quod dicitur *Magister*). Dicere Jesu est, sicut sæpe dicere solemus, facere Jesu, quia secundum ineffabile opus misericordiæ suæ, quod in beata anima operatur interius, imponit ei etiam nomen exterius. *Maria*, inquit. *Mariam* eam nominat, quod in nostra lingua *marts stella*, vel *illuminatrix* sonat. Fit namque vocatione ejus et operatione, *maris*, id est amaricati per pœnitentiam cordis sui *stella* lucens, quando perfectæ pœnitentiæ collustrata lamine peccatorum suorum tenebras recte discernendo incipit penetrare. Fit nihilominus quasi sui ipsius *illuminatrix*, quando sanctis desideriiis, et quotidianis virtutum profectibus cooperante gratia Dei quotidie semetipsam innovat et illuminat. Unde recte de tali anima adhuc subjungitur: *Conversa illa dicit ei: Rabboni* (quod dicitur *Magister*). Secunda hæc beatæ animæ conversio a conversatione illa longe distat, quam in præcedentibus evangelista commemorat. Ibi enim *conversa* est *retrosum* ad transactum in peccatis tempus suum rememorandum; hic multo dignius, multo suavius convertit se, quia totam totis affectibus suis ad diligendum Deum colligit se dicens ei: *Rabboni* (quod dicitur *Magister*). *Magister* nomen utique est timoris. Et non est abs re nec sine ratione, quod duo hæc verba unum et idem sonantia et significantia simul posita invenimus. Dum enim evangelista mysteriorum Dei non ignarus ex persona mulieris dicit: *Rabboni*, statimque ex suo addit: *quod dicitur Magister*, duos nobis, ut æstimo, timores exprimit, unum, qui dicitur timor servilis, qui et initialis; **286** alterum, qui dicitur timor filialis. Servilis quidem et initialis timor est, quando timet Deum propter futuram quam meruit pœnam peccatorum; filialis autem timor est, quando filiali affectu erga Deum succensus timet offendere eum, et solo hoc timore, ne eum quem agnoscit Patrem offendat, peccata, quantum possibile est, declinat, et omnimodo, quantum in se est, virtuosus actibus insudat. Hunc misericors Dominus altius adhuc instituit et informat, ut ad id

quod desiderat, ad quod suspirat, amoris utique sui dilectionem pertingere eum faciat. Unde sequitur :

Noli me tangere : Nondum enim ascendi ad Patrem meum. Tactus, ut beatus Augustinus ait, finem facit motionis. Homo namque, cum eo, ut jam dictum est, ordine in Deo processerit, bene motus, imo valde promotus est ; quem tamen summe bonus, summe perfectus eruditor animæ, fidelis Deus altius adhuc promovere cupiens, his verbis invisibiliter alloquitur dicens, *noli me tangere.* Noli, inquam, ibi ponere finem motionis mentis tuæ, ut me, qui invisibilis sum, visibilibus exteriorum operum laboribus tantummodo inveniendum, exterioribusque et corporalibus oculis in hac me vita credas esse videndum. Restat ergo tibi ut amplius adhuc promovearis, restat utique, ut ad invisibilia te extendas, et a tuis visibilibus ad invisibilia mea consurgas. Spiritus utique sum, et videri nisi in spiritu non possum. Ergo et tu nisi invisibilibus, hoc est, in spiritu tuo et in interioribus sensibus tuis per munditiam et puritatem cordis te custodieris, et sic ex tuis invisibilibus ad mea invisibilia transieris, *nondum* in te *ascendi ad Patrem meum*, quia ad illam charitatis meæ dulcedinem, quæ nomine *Patris*, quod est nomen amoris, intelligitur, admittere te, sicut desideras, non valeo, quia non debeo.

Vade autem ad fratres meos et dic eis : Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum. Quid, rogo, per *fratres* istos, ad quos tunc beatam animam transmittit, intelligere possumus nisi spirituales ejusdem animæ sensus? *Fratres* **287** quidem sunt et dicuntur, qui ex uno patre et una matre generantur, qui etiam libenter simul habitant, fraterno sibi amore invicem consentiunt et concordant. Sic etiam mundi et spiritalis sensus hominis, quos Deus Pater nobilissimo aspirationis et inspirationis suæ semine secundante Spiritu sancto in corde hominis generat, dum in eo et cum eo, quem ineffabiliter et interminabiliter ex se genuit, Jesu Christo Domino nostro unius voluntatis consensu, quantum in mortali corpore fieri potest, concordare et manere incipiunt, fratres ejus digne nominari possunt. Ad hoc enim Dominus animam se diligentem, se cupientem, monet et hortatur dicens : *Vade autem ad fratres meos, et dic eis.* Et est quasi dicat : *Vade* ad te intra te per custodiam et munditiam cordis, sensus tuos intrinsecus collige, et *dic eis*, hoc est tales eos fac, ut *fratres* mei dici et esse valeant, ut voluntati meæ sicut fratres fratri concordent, consentiant et obediant. Fac utique eos spirituales, ut ego, qui spiritus sum, habitare valeam et manere in eis sicut cum fratribus meis.

Hoc denique si tu eis dixeris, hoc est, si tales eos feceris, tunc utique *ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum.* Pater, sicut prædiximus, nomen est amoris, per quod perfecta Dei dilectio congrue intelligi potest. Ergo quod dicit Dominus, *ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum*, ita intelligendum est, quasi dicat : *Ascendo ad Patrem*, non in mea,

sed in tua persona, *ascendo* utique in te, quia ad diu desideratam dilectionis meæ dulcedinem per me et in me ascendere faciam te.

Sed quomodo dico *Patrem meum et Patrem vestrum*? Charitas utique mea, quam tibi et fratribus meis, sensibus **288** utique tuis, cum spirituales facti fuerint, infundere disposui, mea quidem est, quia nemo eam, nisi per me habere potest. Mea profecto est ex potentia, vestra etiam erit ex dono meo et gratia. Et si in præsentī vita in te et in sensibus tuis ita ascendero, post hujus vitæ terminum *ascendo* etiam in vobis et ad Deum meum; et ad Deum vestrum. Perducam utique vos ad plenam et perfectam cognitionem, ad jucundam et sempiternam Patris mei visionem, quæ quidem mea est; nemo enim eam, nisi me adjuvante, me præstante, adipisci potest. *Deus* quidem *meus* est ex natura, quia unus cum illo Deus sum, sed et *Deus vester* erit per me, qui dare cum ipso omnia possum. Nam si in hac vita jugiter ad eum per dilectionem in vobis ascendero, eadem Patris mei charitas, quam ego vobis do, quam in præsentī vobis infundo, vestra et omnium erit in futuro, ubi in æternam remunerationem ita beatificabimini, quod a contuenda sempiternæ Trinitatis gloria nullo adversitatis nubilo amplius retardabimini.

Hæc sunt verba lectionis evangelicæ, quam, quia pro modulo nostro, quantum Deus gratia sua nobis largiri dignatus est, exposuimus, ipsi gratias agamus, humiliter implorantes misericordiam suam, quatenus ad Patrem suum et Patrem nostrum sic in nobis ascendat, sic ad charitatem sui et Patris per gratiam Spiritus sancti hic in præsentī vita nos accendat, ut post hujus vitæ terminum illum perveniamus, ubi cum ipso et in ipso de æterna Patris visione æternaliter gaudeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum eodem Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

289 HOMILIA XLI.

IN FESTUM S. GEORGII MARTYRIS PRIMA.

Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est
(Joan. xv).

Præclara et sublimia verba hujus evangelicæ lectionis pars quædam est illius egregii sermonis, quem ultima in cœna fecit Dominus ad discipulos, ad passionem sua sponte se offerens. Qui sermone tanta dignitate et eminentia universam doctrinam ejus excedit et præcellit, ut tres evangelistæ, quamvis sancti essent et electi, Spirituque sancto repleti, tamen hunc sermonem quasi supra intellectum suum intuentes nullam sermonis hujus fecere mentionem. Sed ille electus et dilectus discipulus Joannes evangelista, qui in cœna supra pectus illius recubuit, et recumbendo profundam sapientiam de pectore Jesu epotavit, solus hanc gratiam promeruit, ut sermonem istum in memoria posset retinere, et fidei testimonio conscribere. Et quid mirum, si Dominus Jesus corporali præsentia relin-

quens discipulos excellentiora et diviniora verba dixit, cum hujus rei similitudinem et inter mortales fieri videamus? Quando amicus fidelis amicum suum deserit, quem nunquam ulterius visurum se credit, tunc quidem ad comprobendam dilectionem, quam erga eum habuit, multa verba ex intimo cordis profert affectu, quæ nunquam antea dixerat. Quanto magis decebat ut unigenitus Filius Dei, qui est virtus Dei, et sapientia profundiora et sapientiora verba proferret, de hoc mundo transiens ad Patrem, suos familiares amicos deserens? Igitur in sermone tam egregio, tam præcipuo, **290** etiam hæc evangelica verba continentur, quæ nunc habemus in manibus, in quibus divinitatem et humanitatem suam commendavit dicens:

Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est. Vitis in terra plantatur, in terra radicem mittit, de terra oritur et procedit. Et satis congrue per vitem, quæ de terra oritur et crescit, sancta humanitas Filii Dei potest designari, quæ sicut vitis de terra, ita de nobili illa terra, de beata et intemerata Virgine processit, et in hunc mundum venit. Et notandum quod cum adjectione posuit, vitis vera. Nam et alteram vitem Dominus in paradiso plantaverat, quando primum hominem Adam formaverat, qui revera non fuit vitis vera, sed vitis falsa, vitis aliena. Hanc primam vitem, hunc primum hominem ad hoc Deus Pater condiderat, ut Creatori suo fideliter deserviens gloriam et honorem æternæ beatitudinis hæreditaret, et gaudio et jucunditate cælestis patriæ jugiter frueretur, si debitæ subjectionis et obedientiæ obsequium Creatori suo vellet persolvere. Serpens, antiquus hostis humani generis, honori et claritati ejus invidens, ad fallaciam eum provocavit, dum per inobedientiam contra Creatorem suum se erigere suasit. Fallax igitur fuit Adam, qui talia agere præsumpsit, quæ facere non debuit, cum Creatori suo resistens, cui respondere debuit obedientiam, ipsi respondit inobedientiam.

291 Sic corruptus per falsitatem diaboli, hujus falsitatis crimen ad omnem posteritatem suam transmisit, factumque est crimen falsitatis ejus omni humano generi hæreditarium. Nam nullus hominum, excepto mediatore Dei et hominum, homine Jesu Christo, hujus falsitatis expertus esse potuit, vel poterit, nisi per lavacrum regenerationis ablutus et innovatus ab hac falsitate per Christum liberatus fuerit. Hac falsitate omnem humanam naturam corruptam propheta David dolendo ingemiscens dicebat: *Omnis homo mendax* (Psal. cxv, 11). Nullus denique homo ab initio mundi Deo in veritate respondit, quia hac falsitate inveniretur corruptus, etiam ipsa Domina nostra perpetua virgo Maria (57), quamvis sancta, quamvis immaculata et intacta, hujus fallaciæ nævo carere non potuit; quia ipsa velut cæteri homines in hac falsitate, hoc est, in originali culpa concepta et nata est. Solus autem unigenitus Filius ejus, mediator Dei et hominum,

(57) Vid. Dissert. nostram tomo hujus operis primo præfixam.

A homo Christus Jesus ab hac falsitate liber inventus est. Est ideo satis juste, satis digne de se loquitur dicens: *Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est. Ac si dixisset: Ego, qui sum Deus et homo, et in duabus substantiis permaneo, sum quidem in humanitate mea vitis vera; quia de ingenita mihi nobilitate nunquam peccando degeneravi, nunquam in hanc falsitatem, in qua universum genus humanum detinetur, deveni. Et propterea quia ego tam vera vitis sum, Pater meus in hac vite agricola est. Agricola plane est Pater meus quia divinitas Patris mei, atque ipsa divinitas mea plantavit vitem meam. Divinitas enim Patris mei mea divinitas est, cum quo ego unus Deus sum. Ipsa profecto divinitas excolit vitem meam, hanc humanam, quam assumpsi naturam. Hoc enim decuit divinitati meæ, ut hanc vitem excoleret diligenter et custodiret. Ergo quia ipse Pater, ipsa divinitas cultor hujus vitis fuit, merito ista vitis vera fuit, quæ ad falsitatem nunquam devoluta est. Sequitur:*

292 *Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum, et eum qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Palmes de vite crescit et germinat, et eapropter omnis homo per palmites potest figurari, qui vere viti Christo Domino per lavacrum regenerationis inseritur et complantatur, et de hac vite innovatus crescit in vitam æternam. Nam antequam in baptismo per Christum renascamur, omnes sumus natura filii iræ, et quasi a Deo alienati in numero gentium deputamur, donec lavacro salutari regenerati Christum induamus. Sicut enim palmes de vite crescit, ita homo secundum Christianitatem in Christo crescit, Christoque accrescit. Quando enim baptismo immergitur, Christo consepelitur; cum de fonte elevatur, Christi resurrectioni conformatur. Et hoc est in Christo crescere Christoque accrescere. Quisquis ergo veræ viti Domino Jesu complantatus, et in baptismate Christo consepultus, et in ipso resuscitatus, et tamen in ipso fructum salutarem non profert, eum profecto Pater cælestis tollet in futuro de consortio justorum.*

Qualis autem fructus sit, qui in Domino ferendus est, de quo hic dicitur, videamus. Vitis non profert poma nec pira, non frumentum nec alia his similia, sed uvas germinat, et botrum profert ex se. Per botrum fervor charitatis potest exprimi, sicut et in alio Evangelio habemus, dicente Domino: *Nunquid colligunt de spinis uvas, et de tribulis ficus?* (Matth. vii, 16.) Quisquis ergo in Christo renatus hunc fructum, hunc fervorem charitatis non habuerit, sed tepido et aventi corde in hac spiritali vita inceserit, videamus quid de illo sentiat Joannes evangelista, qui cum septem angelis, hoc est septem Ecclesiis, per angelos figuratis, verba vitæ proponeret, vitæque mandata conscriberet, uni angelo inter cæteros ex ore Domini scripsit dicens: *Utinam frigidus esses aut calidus!* **293** *Sed quia tepidus es, incipiam te promovere ex ore meo* (Apoc. v, 15). Frigidus

est homo, quando totus huic mundo innititur, totus peccati voragine immergitur; tepidus vero est, quando nec Deum habet nec sæculum; nec Deo in vera dilectione unitur et conjungitur, nec sæculo hoc aliqua delectatione licite utitur. Qui ita tepide in hoc spiritali proposito conversatur, quantum Deo displiceat, quanta animadversione eum in futuro puniat, sequentibus verbis declaratur: *incipiam te*, inquit, *evomere ex ore meo*. Si totus frigidus esset homo, si totus ex integro in peccatis jaceret, facilius posset, Deo annuente, converti, quam qui in spiritali proposito degens aridum tepidumque cor gerit erga Deum. Hunc miserum, sic tepido corde incedentem aliquando quidem in præsentem dimittit Dominus in congregatione fidelium perdurare, hoc est, in corpore suo usque ad finem vitæ suæ permanere, sed in morte sua eum evomere incipit, et in universali iudicio hoc ipsum eum evomere perficit, ibique secundum hæc evangelica verba *tollet eum*, quando a societate et exultatione honorum eum auferens cum corpore et anima in æternam damnationem mittet. Qualis autem gloria illorum sit futura, qui hanc fructum, hunc fervorem charitatis, de quo prædiximus, cum Dei adiutorio ferre noverunt, sequentibus verbis manifestatur:

Et eum, inquit, qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Eum revera, qui fervorem charitatis intimæ erga Deum habet et erga proximum suum, hunc Pater cælestis verus agricola *purgabit*, qui etsi minus perfectionis habeat in aliis actibus suis, etiamsi fragilitate carnis præpeditus non valeat fortibus corporis sui laboribus eundem charitatis fervorem exterius ostendere pro voluntate sua in operibus, ipse tamen Pater cælestis, qui eundem in eo fervorem conspicit, in præsentem sæculo *eum*, qui ejusmodi est, **294** *purgat* per poenitentiam. Quod si peccata ejus in præsentem vitam per poenitentiam ad integrum purgata non fuerint, ab hac vita recedentem purgatorio igne *purgabit eum* Dominus per justitiam, purgatis autem peccatis per justitiam, in futura vita purgatum per misericordiam æternaliter remunerabit per misericordiam et justitiam. Sic, sic purgatus ille a Deo, qui veræ viti complantatus *fert fructum*, id est qui fervorem charitatis intimæ proferi in Domino Jesu.

Sed ideo ab ipso hoc modo purgatur, *ut fructum plus afferat*. Amplior iste fructus, de quo in præsentem loco loquitur Dominus, in hac vita adipisci non potest a fidelibus, quia nunquam ad plenum et perfectum charitatis fervorem, quandiu sunt in hac misera et mutabili vita, pertingere valent; in futura autem vita ad istum anapliorem et majorem fructum pervenire merentur, ubi illud apostoli Pauli testimonium adimplebitur, qui de se suisque similibus dicit: *Nos autem omnes, revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu* (II Cor. iii, 18). Hic omnes obumbrata et velata facie sumus, quandiu Deum, quem videre desideramus, videre

A non possumus, quem tamen videre salus videntis est. Hoc autem velamen et hæc obumbratio idcirco nunc in nobis est, quia *corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena habitatio sensum multa cogitantem* (Sap. ix, 15). Ablato ergo hoc velamine, deposito isto corruptibili corpore, cum ad ipsum fontem vitæ, Regem gloriæ pervenerimus, ibi revelata facie Domini gloriam erimus speculantes, ibi in eandem imaginem tanquam a Domini Spiritu transformabimur.

Sed videamus quænam sit ista imago, ad ejus similitudinem nos oportet transformari. Unigenitus Dei, qui **295** est in sinu Patris, est invisibilis imago Dei Patris, qui nunc in imagine sua in seipso immortalis est et impassibilis, justus, bonus et sanctus, et non solum justus, bonus et sanctus, sed et ipsa sanctitas, ipsa bonitas et justitia. In eandem itaque imaginem nos quandoque transformabimur, cum, resumpto corpore in resurrectione, immortales, impassibiles, justi, boni et sancti ab ipso facti fuerimus. *Transformabimur quoque a claritate in claritatem; a claritate*, hoc est a fervore transitorie et temporalis charitatis, *in claritatem*, id est ad ardorem et visionem sempiternæ charitatis. Sequitur:

Jam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. Doctor egregius et sapientissimus erat Dominus Jesus, et quemadmodum ipse volebat, qui Verbum Patris erat, sic sermo ejus currebat. Quibusdam enim auditus sermo nihil profuit, imo magis obfuit, quia qui exterius loquebatur, ipse eos interius ad audienda verba salutis salubri gratia non emollivit, quemadmodum ipse ad Judæos ait: *Sermo meus non capit in vobis*. Sed cum ad electos et dilectos discipulos suos reverteretur, dulciter eos alloquens; cum loqueretur exterius, lucius eos alloquebatur interius, et suavi divinitatis suæ attractu corda eorum mundabat, ut merito eis dicere posset: *Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis*. Sed quod tunc fecit Dominus per seipsum, hoc et adhuc agere dignatur in doctoribus suis, qui sunt membra illius. Quicumque enim doctor propter solum Deum loquitur, et in doctrina sua gloriam suam non requirit, sed illius gloriam, a quo est quod loquitur (*sine me enim*, ait Dominus, *nihil potestis facere* [Joan. xv, 5]), et ideo propter Deum loquens in Deo salutem quærit auditorum; illius sermo ex dono Spiritus sancti procedens mundat frequenter corda auditorum. Nam cum ex sermone Domini fuerint admoniti, aliquid ex verbis doctoris et magistri sui audiunt, unde peccatorum et negligentiarum suarum rememorentur, **296** statimque dolore quodam poenitentiae tanguntur interius, qui dolor cordis sæpius eos mandat inter verba doctoris.

De hoc poenitentiae dolore propheta David dicebat: *Dixi, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (Psal. xxxi, 5). Ac si dixisset: Inter verba prædicationis de peccatis et negligentis meis admonitus et dolore cor-

dis tactus intrinsecus salubre consilium cum anima in ea inii, ut confiteri vellem Domino peccata mea. Non dixit, confessus sum peccata mea, sed dixit, conveni cum anima mea, ut confiteri vellem peccata mea. *Et tu remisisti impietatem peccati mei.* Impietas peccati est illicitus peccati cogitatus (58), quæ peccati impietas dolore cordis intimo, quem inter verba prædicationis percipit homo, absque confessione poterit emundari a Domino. Si autem illicito peccati cogitatu illicitus accesserit peccati consensus, non potest purgari, nisi per confessionem. Si vero illicito peccati cogitatu, et illicito peccati consensui accesserit illicitus peccati actus, non solo dolore cordis et confessione oris, sed labore et satisfactione corporis erit purgandum. Sequitur :

Manete in me, et ego in vobis. Duobus modis nos manemus in Deo; duobus etiam modis manet ipse Dominus in nobis. In duabus quippe naturis consistit, Deus et homo est, Verbum et caro est: *Verbum enim caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1, 14). Secundum divinam naturam Verbum est, secundum humanam naturam caro est. Igitur secundum utramque naturam, divinam et humanam, nos manemus in eo, et ipse secundum utramque naturam manet in nobis. In Deo secundum humanam naturam ejus manemus, si in unitate fidei Catholicæ, et in unitate sanctæ Ecclesiæ, quæ est caro ejus, unanimiter permaneamus, et ipsam fidem Catholicæ Ecclesiæ schismate aliquo non scindamus. Manemus quoque eo modo in eo, si in unanimitate sanctæ congregationis, in qua sumus, sine murmure et detractatione vivimus, et eandem congregationem **297** malis moribus nostris non perturbamus. Secundum divinam ejus naturam, in qua Verbum est in eo manemus, si verbo ejus jugiter delectamur, et verbum ejus intrinsecus meditando, dulcedine verbi ejus frequenter occupamur. Si his duobus modis, in quantum fas est mortalibus, manemus in Deo, sicut repromisit nobis, et ipse manet in nobis. Manet in nobis exterius secundum humanam naturam, in qua caro propter nos factus est, custodiendo nos exterius ab iniqua operatione; manet in nobis interius secundum divinam naturam custodiendo nos intrinsecus a mala voluntate. Ac si Dominus dicat nobis: *Manete in me*, ut in fide Catholicæ Ecclesiæ persistatis, et in congregatione, ad quam vos per pietatem meam perduxi, murmure et detractatione et malis moribus vestris scissuras non faciatis: et si hoc feceritis, ego custodiam vos exterius ab iniqua operatione, protegam intus a mala voluntate. Sequitur:

Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Palmes, qui de vitæ procedit, succum non habet in semetipso, sed succum viriditatis vitis transfundit in palmites, ut de succo illius palmites viridescant et effloreat. *Vitis*, ut supra memoravimus, Christus est, *palmites* vero nos sumus, qui ipsi viti Domino Jesu in baptismate complantati (58) Venialiter scilicet peccaminosus.

A sumus, a quo nos, sicut palmites a vite, succum sumimus, succum vivificationis, ut simus et vivamus, succum vivificationis, ut bene simus, et bene vivamus. In ea quidem parte, in qua Creator noster est, quando a matre generamur, corpusque et animam accipimus, tunc succum vivificationis a divinitate ejus sumimus, ut simus et vivamus; in ea autem parte, in qua Redemptor noster est, ab humanitate ejus succum vivificationis sumimus, ut bene simus et bene vivamus. Nam male essemus, si redempti non essemus. Sed quia redempti sumus, bene sumus, ut beate vivamus. Nam ut bene simus, in redemptione acquisivit nobis, in morte occumbens pro nobis, et effuso sanguine lateris sui, fecit ut bene et beate vivamus. Sequitur:

Ego sum vitis, vos palmites. In præsentī loco, ubi secundo se vitem nominat **298** Dominus Jesus, simplicem suæ divinitatis essentiam nobis videtur innuere, ubi sine additamento se vitem esse asserit. Nam in priori versu, ubi cum adjectione posuit, *ego sum vitis vera*, ibi sanctam humanitatem suam divinitati unitam voluit designare, in qua humana natura nil per se et ex se, sed omnia a Deo Patre et divinitate sua habuit. In divina autem natura, in qua simplex Deus est, simpliciter et sine omni additamento *vitis* positum est, quia per se et in se bonus, justus, sanctus, imo ipsa bonitas, ipsa justitia, ipsa sanctitas est. Quod vero adjunxit, *et vos palmites*, hoc dixit ad discipulos suos, hoc dicit et ad nos, monens, ut et nos ipsi viti Domino Jesu Christo inseramur, et ei in eo crescamus et ab eo succum vivificationis percipiamus.

Qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. In his tribus versibus, qui sequuntur, ut æstimo, opus sanctæ Trinitatis possumus invenire, quæ invisibiliter et incomprehensibiliter operatur in electis et reprobis, bonos plerumque non solum in æterna vita, sed etiam in præsentī remunerando, malos vero hic reprobando et in futuro æternaliter damnando. In primo igitur versu consolatio et remuneratio justorum, qua in præsentī vita eos Dominus consolatur, potest exprimi; in secundo autem versu reprobatio malorum, quæ fit in præsentī, et damnatio eorum, quæ erit in futuro, potest accipi; in tertio quoque remuneratio justorum, quæ in æterna erit vita, valet intelligi. *Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* Ac si dicat: *Qui in me secundum divinam et humanam naturam manet*, qui verbum meum intus in corde ruminat et meditatur, et in unitate fidei Catholicæ et in unanimitate sanctæ congregationis, in qua versatur, sine murmure et dissensione vivit, nec inconsuetis et inconditis moribus hanc unanimitem scindit, *in eo et ego manebo* custodiendo eum in corpore ab iniqua operatione, custodiendo eum in anima a mala voluntate.

Si quis in Deo ita manserit ipsi perseveranter

adhærendo, et Deus in eo **299** manet ipsum custodiendo, *hic juxta verbum Domini multum fructum profert*. In priori fructu, de quo præscriptum est, diximus posse intelligi fervorem charitatis, ubi solummodo fructus est positus; hic autem cum adjectione fructum virtutum invenimus. In isto multo fructu multiplices virtutes possumus accipere, quia qui in Deo ita, ut prædictum est, manserit, et Deus in eo mansionem suam fecerit, hic nequaquam in uno statu perfectionis subsistet, sed juxta vocem Psalmistæ *ibit de virtute in virtutem (Psal. xxxviii, 8)* semper proficiendo, semper meliora et perfectiora appetendo. De hoc fructu qualis sit, Paulus apostolus nobis edisserat. Ipse enim ait: *Fructus Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas (Gal. v, 22)*. Sequitur:

Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, et arescet et colligent eum, et in ignem mittent et ardet. Si quis in Deo eo modo quo prædictum est non manserit, hic foras, Domino præcipiente, mittetur. Mittetur peccator foras, cum in futuro examine a societate et familiaritate sua eum Dominus abjecerit. Mittetur foras, cum a consortio electorum suorum eum separaverit, qui, quamvis corpore cum electis in præsentia Ecclesia videatur permanere, in futuro tamen judicio ab eis separabitur, dicente Domino: *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (Matth. xxv, 41)*. Et bene dicit *sicut palmes*. Nam quamvis in veritate non steterit, quamdam tamen hic similitudinem electorum habuit, sed veræ viti, corpori Christi nunquam in veritate insertus est, et ob hoc ibi *mittetur foras et arescet*. Arescet ibi ab adipe Spiritus sancti, de quo David dicebat: *Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea (Psal. lxxii, 6)*. Illo adipe Spiritus sancti in æternum carebit, et a pinguedine spiritualis gaudii semper extraneus erit. *Et colligent eum, inquit, et in ignem mittent, et ardet*. Malignos hic spiritus intelligere possumus, sive bonos angelos, quibus in futuro judicio dicit Dominus: *Colligite fasciculos ad comburendum (Matth. xiii, 30)*. Hoc judicio facto, in æternum **300** ignem mittentur, et ibi ardent.

Et notandum quod præsens hic tempus posuit, et ardent. Ignis enim et supplicium, quod passuri sunt reprobi, semper eis est in præsentia. Nunc quidem futurum est eis, sed tunc semper in præsentiarum habebunt. Nam sine intervallo absque momento in igne ardent. Et quia in verbis istis duplex est sensus, verba ista, quæ in æterno supplicio perfici diximus in damnandis, in præsentia quoque vita frequenter adimplentur in reprobis. Ait ergo Dominus Jesus: *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, et arescet; et colligent eum, et in ignem mittent, et ardet*. Dum manere in Deo, ut prædictum est, nolumus, ejus justo judicio fit, ut, corde nostro relicto, foras etiam inviti et nolentes sæpe sæpiusque mittamur. Emissio ista qualis sit, nos miser

A bene cognoscimus, frequenter experimur, quando cor nostrum et Deum, qui deberet cordis nostri esse habitator, derelinquimus, et ad sæcularia et exteriora cogitanda eximus, et ea plerumque mente tractamus et revolvimus, quæ nec vidimus aliquando, nec experti sumus. Ex illa tam ætuli evagatione ita intra nos arescimus, ut nulla cordis pinguedine, nulla mentis dulcedine cor valeamus sursum ad Deum erigere. Quando videmus alios homines, qui in Christo manentes Deum in corde et ore portant, magna cum Deo dulcedine perfrui, ipsi in ariditate nostra persistimus nullaque dilectione Deo conjungimur. Unde, pro dolor! in nobis adimplebitur quod continuo hic sequitur: *et colligent eum, et in ignem mittent, et ardet*. Quando peccatis nostris exigentibus sic intra nos arescimus, statim adsunt maligni spiritus, diligenter investigantes et colligentes, si secundum emissionem, qua cor nostrum extra nos misimus, in aliquo nos inutiliter vivere conspiciant; notant verba, signa, habitum nostrum et opera, si secundum pravas cogitationes, ex quibus intus ardimus, nos habitum nostrum deprehendant deflectere exterius. Ita arescentes, sic extra nos vagantes, a malignis spiritibus, frequenter *in ignem mittimur*, in ignem plane invidia, iræ, libidinis cæterorumque vitiorum, in quem ignem missi sine dubio ardemus. **301** De hoc igne dictum est per Psalmistam: *Supercecidit ignis, et non viderunt solem (Psal. lxxii, 9)*. Igitur quando ignis iræ, invidia, superbie et aliorum vitiorum cadit in superius nostrum, ita hoc igne offuscatur, et obnubilatur, ut verum solem Dominum Jesum Christum videre nequaquam vacamus, et idcirco satis juste, satis digne, in hoc igne vitiorum ardemus. Sequitur:

Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, et fiet vobis. In verbis istis, ut præmissum est, remuneratio justorum, quæ futura erit in æternitate, valet intelligi. Ac si dicat Dominus: *Si manseritis in me*, id est in carne et corpore meo, quod est Ecclesia, fidei morumque concordia, et congregationis sanctæ, in qua conversamini, unitatem murmure, detractatione non dividatis, *verba quoque mea, verba mandatorum meorum in homine interiori sollicite observetis, quodcumque volueritis, petetis, et fiet vobis*. Quid sit pro quo rogare debeamus Deum, ipse Dominus per se dignatus est instruere. Non enim pro caducis et temporalibus supra modum nos patitur orare, sed pro æternis et cælestibus assiduis nos Deum vult interpellare precibus. Sed quoniam corpus **302** nostrum servire debet spiritui, et non potest carere solatio et usu rerum temporalium, ideo succincte et modice pro his orandum est, ut temporalibus non destituamur auxiliis, quatenus rerum temporalium præsidio suffulti, debitum Creatori nostro possimus persolvere obsequium. Pro æternis autem et cælestibus obtinendis vim quamdam Deo debemus inferre, et ut voluntas

ejus bona et perfecta in nobis perficiatur, obnixius A
deprecari, sicut et in Oratione Dominica dicimus :
Fiat voluntas tua, sicut in cælo et in terra (Matth.
vi. 10). Voluntas Domini est, ut consortes et cohæ-
redes regni eius efficiamur, et ejus jucunda vi-
sione in æterna vita perfruamur. Quod si oramus
fideliter, sine dubio in æterna vita fiet nobis. Ipse
ergo Pater luminum, a quo omne datum optimum,
et omne donum perfectum descendit, qui docet
hominem scientiam, doceat nos quomodo in ipso
permanere debeamus, ut post ærumnas, et labores
hujus exsilii quandoque in patria adimpleat in
bonis desiderium nostrum, qui cum Deo Patre et
Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula
sæculorum. Amen.

HOMILIA XLII.

IN VICILIAK SS. APOSTOLORUM PHILIPPI ET JACOBI
PRIMA.

Præcepit Joseph dispensatori domus suæ, etc.
(Gen. XLIII).

Omnium sanctorum testivitates, quorum per
totum annum sacra celebramus solemnia, magna a
nobis veneratione sunt recolenda, utpote illorum,
qui jam ad æternæ securitatis pervenerunt portum,
nobis in præsentis vitæ periculis adhuc fluctuan-
tibus, ope subvenire non desistunt suæ interces-
sionis, manu sustentare non cessant continuæ
protectionis. Sed sacrosancta apostolorum nata-
litia tantò majori devotionis studio, tanto excel-
lentiori venerationis cultu a nobis sunt celebranda,
quanto majori honoris et dignitatis gloria ab ipso
Domino nostro Jesu Christo præ cæteris sanctis
sublimati sunt in cœlesti curia. Credere enim indu-
bitanter possumus, quia quos divina prædestina-
tio de toto mundo ad hoc elegit, ut incarnati filii
Dei corporali præsentia uti familiarius digni es-
sent præ cunctis mortalibus, hos etiam præ cæteris
sanctis ampliori **303** dignitatis gloria sublimaverit
in cœlestibus. Si ergo aliorum sanctorum festa, qui
utique nobiscum sunt judicandi, solemnî veneratione
a nobis sunt recolenda, multo excellentiori
laudis præconio sacrosancta apostolorum natalitia
a nobis sunt veneranda, qui nos in illo tremendo
ultimi judicii die sunt judicaturi.

Isti sunt enim, per quos salus peracta est totius
mundi. Nam universa opera Domini, quæcunque
operatus est in medio terræ, quasi mortua quod-
dammodo essent et sepulta, si non per vocem
eorum prædicationis mundo annuntiata fuisset redemptio
humani generis. Unde necesse fuit ut
ipso Domino nostro Jesu Christo, per passionis et
mortis ignominiam transeunte de mundo et as-
sumpto in gloria ipsi servarentur in corpore,
quemadmodum in passione sua quærentibus se
persecutoribus, respondit : *Si me quæritis, inquit,*
sinite hos abire (Joan. xviii, 8), præcavens procul
dubio in futurum, ne si isti vitæ æternæ prædi-
catores cum ipso in morte occubissent, semina-

rium fidei, vera cognitio divini nominis, humanis
sensibus minime innotuisset.

Et quia tales et tanti erant, quod per eos om-
nipotens Dominus totum mundum ad salvationis
æternæ consortium vocare disposuerat, dignum
revera fuit, ut in omni patriarcharum et prophé-
tarum Scriptura, quæ de ipso eras, illorum inæsti-
mabilis gloria et dignitas, illorum incomparabilis
præfiguraretur sanctitas. Unde et in Veteri Testa-
mento mystice eos Scriptura præfiguravit, ubi Jo-
seph fratribus suis convivium parari præcepit, in
quo convivio, quod ipse frater eorum esset, quem
in Ægyptum vendiderant, illis manifestavit. Scd
enim commemorat Scriptura : *Præcepit Joseph di-*
spensatori domus suæ dicens : Introduc viros domum,
B *et occide victimam, et instrue convivium, quia mecum*
comesturi sunt meridie. Joseph iste typum gerit veri
Joseph Domini nostri Jesu Christi. Fratres ejus
sancti intelligendi sunt apostoli. Convivium illud,
quod Joseph iste fratribus suis, discipulis videlicet
suis fecit, ultima illa sacrosancta cœna fuit, in
quæ æternæ vitæ illis propinavit pocula, et tanta
familiaritatis usus est clementia, sicut nunquam
antea in omni vita sua. Nam et tunc illum sermo-
nem locutus est. quem nunquam antea in diebus
*carnis suæ **304** locutus fuerat, nec non et secreta*
illa revelavit cœlestia, quæ nunquam audita fue-
rant ante sæcula. Biberunt et inebriati sunt, quando
dié quinquagesimo, adveniente Spiritu sancto, ita
cœlestis gratiæ satietate sunt corroborati, ita infu-
sione Spiritus sancti inebriati, ut prorsus in Spi-
ritu sancto innovati, omnia visibilia altitudine
mentis transcenderent, nullaque jam mundi adversæ
formidarent, sed quasi proposito sibi gaudio illatas
contumelias libenter susciperent, nec non et mori
pro Christi nomine tota desiderarent et optarent
mentis devotione, quemadmodum de illis scriptum
est : Ibant autem apostoli gaudentes a conspectu
concilii, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Jesu
contumeliam pati (Act. v, 41).

Hinc iterum illorum laudem et gloriam libri Reg-
um præfiguravit historia, ubi recensitis Philisthæis,
quos rex David et servi ejus, David videlicet duos,
servi vero ejus tres laudabili peremerunt victoria,
ita subjungit Scriptura : *Hi quinque ceciderunt in*
manu David et servorum ejus (II Reg. 1, 22). Per
David, qui manu fortis dicitur, Dominus noster
Jesus Christus vere manu fortis, fortissimus spiri-
tuum designatur; servi ejus sancti intelligendi sunt
apostoli. Per duos Philisthæos, quos verus David,
Dominus noster Jesus Christus interfecit, duas, ut
ita dicam, mortes possumus accipere, mortem vide-
licet corporis et mortem animæ. Mortem corporis
in seipso occidit, quia ipse resurgens a mortuis
jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur,
quod nullus unquam electorum facere potuit aut
poterit. Mortem vero animæ in illis sanctis ani-
mabus occidit, quas de infernalibus claustris trium-
pho passionis suæ eripuit. In quibusdam etiam

electis mortem corporis simul et animæ occidit, A quippe sunt iudices nostri, ipsi consiliarii regiæ æterni, et secundum ipsorum consilium et voluntatem sic omnipotens bonitas humanis miseriis larga subvenit miseratione. Unde unusquisque nostrum, sicut desiderat et optat, ut ipsorum intercessionis patrocinia consequi valeat, sic mente et corpore in ipsorum vigilare studeat laude.

Tunc autem laus nostræ jubilationis grata et accepta beatis erit apostolis, si cum laudem ipsorum lingua extollit carnis etiam intentio et devotio vigilat mentis, ne cum exterius laudibus eorum insistere videamur, interius inaniter circumvagando a mercede vacuemur. Sed quia sine auxilio divinæ miserationis nihil valet infirmitas mortalis, deprecemur beatos apostolos patronos et iudices nostros, B ut ad promerenda illorum patrocinia, ipsorum nos præveniat et subsequatur intercessio gloriosa, et ut sic in præsentis sæculo laudibus eorum insistere valeamus quatenus cum quandoque cum Christo ipsi iudices advenerint, nos in sorte electorum annumerari faciant; quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui est sanctorum suorum exsultatio, laus et gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

Ex his electis Christi discipulis duorum hodie apostolorum gloriosa prævenimus solemnia, beati videlicet Philippi et beati Jacobi. Hic est beatus Jacobus, de quo locuti sunt prophetae, qui et frater Domini legitur, non solum secundum carnem, sed etiam per virtutum ac sanctitatis imitationem. Si enim inter discipulos Christi major aliquis esset dicendus beatum Jacobum majorem sanctitatis prærogativam præ cæteris omnibus adeptum esse dicere possemus, qui intantum oculis complacuit divinæ pietatis, ut solus præ cæteris apostolis pontificali honore in illo sublimaretur loco, in quo ipse Mediator Dei et hominum salutem operatus est totius humani generis, et ad ejus imperium et consilium, non solum totius populi confluebat multitudo, sed etiam oculi intendebant omnium apostolorum.

Sed et beatus Philippus ejus coapostolus, quanti meriti quantæque fuerit sanctitatis, insula illa, quæ Scythia nominatur, usque in sempiternum erit testis, quam ipse Christo acquisivit et affluentis doctrinæ eloquio et assiduæ intercessionis auxilio.

Istorum igitur Christi discipulorum sacra hodie prævenimus solemnia, gloriosa hac nocte celebrari sumus merita. 306 Si ergo in aliorum sanctorum festivitatibus Christo placere desideramus digna servitute et congruis honoribus, quanto magis in istorum sacrosancta solemnitate totis viribus, tota devotione et intentione mentis in divinis vigilandum est laudibus? Si enim unius apostoli esset festivitas, dignum esset ut summis exciperetur laudibus, quantum humana prævaleret possibilitas. At nunc quia duorum apostolorum festiva simul celebranda sunt solemnia, congruum valde est ut ad hæc digne veneranda, solemniter peragenda tota se erigat et invigilet virtus et intentio humana. Ipsi

PATROL. CLXXIV.

307 HOMILIA XLIII.

IN FESTUM SS. APOSTOLORUM PHILIPPI ET JACOBI PRIMA.

Qui sunt hi qui ut nubes volant (Isa. I.X), etc.

Quia duorum apostolorum, duorum Christi discipulorum, Philippi scilicet et Jacobi, festiva solemnia hodie celebramus, amborum vitæ sanctitatem, specialem meritorum prærogativam longe ante eos a prophetis prænuntiatam invenimus. Sancti enim prophetae, licet magni essent apud Deum, licet eminentia virtutum vitam præcellerent aliorum, prævidentes tamen beatos apostolos oculo præsagi cordis, tantæ æstimationis apud ipsos habitus sunt, tali excellentia vitam ipsorum præcellere visi sunt, quod non sine magna admiratione loqui de ipsis potuerunt, et nonnunquam cum de incarnando Dei Filio mystice prophetabant, laudem et gloriam apostolorum obscuris sententiis præcinendo atollebant.

Unde et unus ex illis, Isaias scilicet propheta, prophético eos spiritu intuens, cum quadam admiratione de ipsis loquebatur dicens: *Qui sunt hi qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras suas?* Hæc verba prophetica licet de omnibus apostolis sint dicta, tamen quia duorum apostolorum Philippi et Jacobi hodie festa celebramus, specialiter ad eos hæc eadem verba referre possumus, specialiter eos prophetam his verbis insinuasse non inconvenienter accipere valemus.

Qui sunt, inquit, qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras suas? Possumus per *nubem volantem* beatum Philippum accipere, per *columbam* vero *ad fenestras* beatum Jacobum satis congrue possumus intelligere. Legamus vitam ipsorum, et mox luce clarius patebit quomodo beatus Philippus *nubes* volans, qualiterque beatus Jacobus *columba* *ad fenestras suas* fuerit. Narrat Scriptura de beatis

Philippo, quod per annos viginti instanter gentibus A per Scythiam Evangelium Christi prædicaverit, ubi cum multa miraculorum insignia **308** ostendisset, infirmis sanitatem restituens, mortuos resuscitans, totam pene Scythiam ad fidem Christi convertit, et ordinato ibi episcopo, presbyteris et diaconibus, atque multis Ecclesiis institutis, multa millia hominum ab idolorum cultibus erepta omnipotentis Dei servitio mancipavit. Hic ergo non incongrue nubi volanti assimilatur, qui tot terrarum spatia nudis pedibus percurrit, qui tam longinquam regionem, quæ ultimis finibus terræ pene proxima est, prædicando pervolavit.

Duo autem in nube notantur. Nubes enim volat, et aquam in se continet. Beatus ergo Philippus, et nubes volans, et aquam in se continens fuit, cum, sicut diximus, tot terrarum spatia pervolavit; aquam vero emisit, cum doctrinæ salutaris fluentia aridæ terræ infudit.

Possumus et aliter intelligere quod videlicet beatus Philippus nubes volans in seipso fuerit, cum in contemplativa sublimitate a terrenis sublevatus, secretis familiariter interfuit cælestibus. Cumque ab hac altitudine nubes illa volans aliquantulum se dimisit, tam salutaris doctrinæ fluentia effudit, per quæ arida infidelium corda irrigavit, et ad proferendos honorum operum fructus indesinenter provocavit. Sic ergo beatus Philippus per nubem volantem potest accipi.

Beatus vero Jacobus per *columbam ad fenestras* satis congrue valet intelligi. Si simpliciter sensum hunc intelligere volumus, simpliciter dicere possumus quod beatus Jacobus *quasi columba ad fenestras suas* fuerit, quia dispersis per totum mundum apostolis, ille locum susceptum regendum, qui est Jerusalem, et illis totum mundum peragrans, hic solus loco illi præsedet, ubi immolata est hostia nostræ salutis, principatum et potestatem specialem quodammodo tenens præ cæteris omnibus. Sed et aliter beatus Jacobus *quasi columba ad fenestras suas* fuit. **309** Quia enim *columba* simplex animal est, et per *fenestras* nonnunquam in sacro eloquio sensus hominis intelliguntur, satis congrue per *columbam* ille designatur, qui tanta sanctitatis et innocentie puritate pollebat, ut Scriptura de illo refert quia ex utero matris sanctus fuerit, vinum et siceram non biberat, oleo non est perunctus, balneis non est usus, cui soli licebat introire in sancta sanctorum, qui laneo non est usus indumento, sed tantum sindone et solus ingrediens templum jacebat super genua sua, orans pro populi indulgentia, ita ut orando callos faceret in genibus in modum camelorum super genua flectendo, et nunquam ab oratione cessando. Ergo quia tali districtioris custodia *fenestras suas*, id est sensus suos interiores et exteriores observavit, ut pro incredibili continentia et summa justitia justus ab omnibus sit appellatus, recte de illo dici poterit quod *quasi columba ad fenestras suas* fuerit.

Credere enim indubitanter possumus quod speciali sanctitatis prerogativa præditus fuerit, qui in illo loco culmen regiminis suscepit, in quo, ut superius diximus, ipse Auctor salutis per passionem et mortem suam opus consummavit humanæ reparationis. Ad illum enim omnium oculi respiciebant; ad ejus sanctitatem magnum respectum habebant; in ambiguis rebus ad ejus auxilium et consilium confugiebant, utpote ad illum de cujus sanctitate nullus, licet etiam incredulus et perversus, dubitare potuerat, sed omnes tam credentes quam etiam aliquam dubitationem de ipso Domino nostro Jesu Christo habentes, huic tamen testimonium perhibebant.

In his vero virtutum profectibus sequi beatos apostolos, prout Dominus largiri dignabitur, possumus. *Nubes enim volans* tunc est quilibet electus, cum summo studio ad hoc invigilat, ut per contemplationis gratiam de imis ad cælestia mente crebro volare valeat. Et qui ita nubes volans factus fuerit, hic nonnunquam flumina aquæ vivæ de se emittit, cum aut pro deliciis suis, aut pro amore cælestis patriæ compunctus, continuos prædit fontes lacrymarum, in quibus arida terra cordis dulciter irrigatur, et ad proferendos dignæ operationis fructus fecundatur.

Fenestra nostræ sunt sensus interiores et exteriores. Si ergo sensus nostros **310** interiores et exteriores tali distinctionis diligentia observare contendimus, ut nil in his operemur, nisi quod Conditoris nostri placere valeat oculis, recte de nobis dici poterit quod *quasi columbæ ad fenestras nostras* simus. Hac virtutum excellentia, hac sanctitatis magnificentia ita pleniter beati apostoli præditi erant, ita incomparabiliter eminebant, ut, præter ipsum Dominum nostrum Jesum Christum ac beatissimam ejus Genitricem, nullus unquam mortalium fuerit, qui in altitudinis divinæ contemplationis, in sanctitate mentis et corporis illis assimilari potuerit.

De his electis Christi discipulis duorum hodie apostolorum festa celebramus, beati Philippi scilicet et beati Jacobi, quorum gloriosa merita longe ante eos, ut supra memoravimus, a prophetis sunt pronuntiata. Beatus Philippus in lectione hodierna sancti Evangelii nobis commemoratur, et beatus Jacobus in Lectione *Stabant justis* (Sap. v) satis congrue designatur. Cum enim Dominus noster Jesus Christus, ut Evangelium hodie refert, discipulos suos in ultima cœna sua admoneret ne per locum quod ipse de mundo ad Patrem transiturus erat, corda eorum turbarentur, atque multiplicitate consolatione tristitiam eorum relevare desiderans, quod in domo Patris ejus mansiones multæ essent eis prædiceret, beatus Philippus, quanta dilectionis flamma, quam ardenti desiderio in amore divino succensus fuerit, his verbis suis aperte declaravit: *Domine, inquit, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis* (Joan. xiv, 8). Quasi diceret: Omnia, quæ in mundo vi-

dentur fastidium nobis generant; nil delectabile, A quod veritati reddidit, mortis sententiam accepit, nil iucundum esse poterit, si tua presentia uti non licebit. Unde ostende nobis Patrem, ostende nobis tuam divinitatem, quia tunc sufficet nobis, cum revelata facie contemplari inceperimus gloriam tuæ divinitatis. In his verbis beatus Philippus evidens iudicium dedit, quam vere *nubes volans*, alta videlicet cælorum penetrans fuerit. Nam quando hæc dicebat, totus de terrenis ad Deum et ad cælestia elevatus fuerat, omnia visibilia, et quidquid in sæculo diligere solet, totum ab intentione mentis excluserat, ardore cælestis desiderii totus inflammatus fuerat, nec sicut nos infirmi et fragiles, cum aliquando per divinæ pietatis auxilium raptim, et quasi in ictu oculi in contemplatione **311** mentis erigimur, illud tamen, quod secundum carnem diligimus, a mentis intentione ex toto amovere non possumus. Hoc autem, quod Philippus orabat, hoc et Jacobus, hoc et alii eorum coapostoli orabant, etsi non ore, tamen corde. Nam tale desiderium ad ejus corporalem presentiam habebant, ut jam perituros se crederent, si corporaliter habere eum non possent.

In Lectione autem hodierna, *Stabant justi in magna constantia*, beati Jacobi mentionem specialiter facimus. Nam legamus passionem ejus, et quanta animi constantia in ipsa passione sua steterit clare videbimus. Cum quodam tempore hæresis exorta fuisset in Jerosolymis, convenerunt omnes ad Jacobum, ut quoniam ob religiosæ et continentissimæ vitæ merita justissimus apud omnes habebatur, ipse suæ exhortationis testimonio satisfaceret populo. Statuentes autem eum Scribæ et Pharisei supra pinnam templi rogaverunt, ut, quoniam populus erraret post Christum, qui crucifixus est, ipse enuntiaret eis quod esset ostium Jesu (59). Cumque ille invictissimus testis veritatis cum magna constantia testimonium redderet Filio hominis, quod ipse sederet in cælo a dextris summæ virtutis, et venturus esset in nubibus cæli, multi crediderunt, et laudantes Deum dixerunt: *Hosanna filio David*. Sed rursus Scribæ et Pharisei immanitate malitiæ suæ exæccati in necem ejus vertuntur dicentes: O, o, et justus erravit! quasi insultando dicent: Hic, qui in æstimatione justissimus habitus est, erroris nequitia depravatus reus est mortis. Et mox præcipientes eum de summis gradibus urgere indesinenter cæperunt lapidibus. Qui dejectus de pinna templi, conversus ad Dominum, et more sibi solito præcumbens super genna sua hac voce Dominum deprecabatur pro lapidantium ignorantia: *Rogo, inquit, Domine Deus Pater, dimitte eis peccatum; non enim sciunt quid faciunt*. Hic ergo in magna procul dubio constantia stetit, qui in tam immanissima passionis acerbitate, inter duos lapidum more grandinis cadentium ictus ab amore Christi, a veritatis testimonio amoveri non potuit. Non enim idolis sacrificare coactus est beatus Jacobus; pro solo testimonio,

quod veritati reddidit, mortis sententiam accepit, qui si hoc solum **312** non perhibuisset (quippe qui justus apud omnes habebatur) nulla causa morti addici potuisset.

Stetit etiam beatus Philippus in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt. Nam quemadmodum legimus, ductus est ad statuam Martis vinculis mancipatus, in carcerem retrusus, superari non potuit, imo magna constantia nomen Christi prædicavit, et plures, ut supra memoravimus, ad fidem Christi convertit.

Hic vero beatus Jacobus, quantæ fuerit sanctitatis, quam speciali meritum præditus fuerit dignitate et excellentia, in hoc perspicuum esse poterit quod ipse Dominus noster Jesus Christus sanctitati ejus in quodam Evangelii loco testimonium reddidit, non solum gloriosam vitam ipsius collaudans, verum etiam pretiosam mortem ejus verborum suorum affirmatione testificans. Cum enim, ut quædam evangelicæ historiæ tradit auctoritas, Judæorum perfidiam et crudelitatem Dominus increparet, et quantæ eos damnationis pericula manerent pro sanguine justorum, quem non solum ipsi, sed etiam patres eorum effuderunt, eis prænuntiaret, sic inter cætera subjunxit: *Ut veniat, inquit, super vos omnis sanguis, qui effusus est super terram, a sanguine Abel justi usque ad sanguinem Zachariæ, filii Barachiæ, quem occidistis inter templum et altare* (Matth. xxiii, 35). Zacharias memor Domini, Barachiæ vero interpretatur benedictus Domini. Et quis rectius benedictus Domini accipitur quam ille de quo canitur: *Benedictus qui venit in nomine Domini?* (Psal. cxvii, 24.) Per Zachariam vero, qui memor Domini interpretatur, beatus Jacobus non incongrue designatur. Nam ipse omnipotentis Dei memoriam quam radicatus cordi infixam retinuerit, ita bonorum operum attestazione comprobavit, ut pro laudabilis vitæ meritis, quemadmodum sæpe jam diximus, justus certissime habitus sit in æstimatione et in oculis omnium hominum. Unde et bene filius Barachiæ dicitur, quod benedictus Domini interpretatur, quo nomine, sicut præfati sumus, Dominus noster Jesus Christus accipitur. Vere beatus Jacobus benedicti Patris benedictus erat filius, et per innocentis vitæ puritatem et inæstimabilem morum sanctitatem. Sanguis ergo Abel justi est **313** sanguis Domini nostri Jesu Christi, qui tanta viget fortitudine, tanti æstimatur ponderis, quod recompensari non potuerit pretio totius orbis. In hujus sanguinis ultione duriori damnationis pœna mulctandi sunt Judæi, quam in omni justorum sanguine, qui effusus est super terram ab initio sæculi. A sanguine ergo Abel justi usque ad sanguinem Zachariæ, filii Barachiæ, qui occisus est inter templum et altare, ultionis damnnum passuri erant Judæi. Nam postquam ipsum Dominum nostrum Jesum Christum cruci affixerunt, ultionis initium sumpserunt; post mortem vero beati Jacobi, tanta

(59) Ita Cod. videtur leg. *hostis Jesu*.

persecutionis vindicta vastati sunt. quod nullam, ut A prius soliti erant, in sanctorum persecutione potestatem exercere potuerunt.

Quem occidistis, inquit, inter templum et altare. Inter templum et altare beatus Jacobus occisus est. Nam ut ipsa passionis ejus narrat historia, ejectum illum de pinna templi, dum crudeliter et indesinenter lapidibus urgerent Judæi, inter ipsos lapidantium ictus accurrens unus sustem arripuit, et sanctissimo cerebro ejus illisit, sicque glorioso martyrio consummatus in eodem loco, quo vitam finivit, sepultus est.

Hæc sunt festiva præsentis diei gaudia sacrosancta apostolorum Philippi et Jacobi solemnia. Illis enim et eorum coapostolis excellentissimæ promissionis gratiam Dominus perfecit, quam in ultima cæna sua, ut Evangelium hodie refert, eis repromisit. *Amen dico vobis, inquit, qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet, quia ego ad Patrem vado; et quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam (Joan. xiv, 12, 13).* Unigenitus Dei filius, homo Christus Jesus, sicuti erat æterni Patris virtus et sapientia, sic in diebus carnis suæ magnifica valde miraculorum ostendit insignia, utpote mortuos resuscitans, cæcis visum reddens, et alia innumera divinitatis suæ exercens mirabilia. Sed sancti ejus apostoli, ipso tamen in eis et per eos operante, aliqua majora fecerunt opera, aliqua majora ver eos fiebant signa et prodigia, cooperante illius, ut diximus, gratia divina. Majus revera fuit infirmos umbra corporis sanare quam mortuos resuscitare. Hæc ergo fuerunt illa *majora opera*, quæ quidem **314** ipse facere potuisset, si voluisset, sed ideo noluit, quia gloriam tantæ sublimitatis suis reservavit apostolis.

Sed et nos infirmi et fragiles, cooperante gratia Christi, horum operum ejus esse possumus imitatores. *Qui credit, inquit, in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet.* Credere in Deum ille recte dici poterit qui, divina inspiratione compunctus, sæculo renuntiaverit et terrenis omnibus. Hæc revera Christi sunt opera, quia quod homo exterius operari videtur, hoc ipse Deus invisibiliter in homine et per hominem operatur. Sed quæ sunt illa *majora*, quæ electos suos facturos esse repromisit illa bonitas summa? Cælum et terram et omnia, quæ in eis sunt, ipse creavit, et quis unquam mortalium *horum majora* facere poterit? In creatione cæli et terræ æquali operum virtute assimilari Christo non possumus, nec cogitare debemus; sed est aliqua dignæ operationis magnificentia, in qua majora operum Christi operatur quodammodo fragilitas humana. Cum enim, ut prædiximus, homo sæculo renuntiaverit, et alieno se imperio tradiderit, opera quidem Christi facit; cum vero totis viribus ad hoc invigilat, ut mortificare in se vitia et carnis concupiscentias valeat, propriæ voluntatis delectamenta, pristinae vitæ voluptates reseccare a se queat, hæc, inquam, tanti la-

boris diligentia, tantæ virtutis opera in conspectu divinæ pietatis tam pretiosa erunt et magnifica, quod in comparatione operum suorum illa dijudicari esse *majora*. Quod enim omnipotens Deus cælum et terram creavit, nullam, ut ita dicam, laboris molestiam pertulit, quia tantum dixit, et facta sunt; quod autem homo mortalis, cui fragilitas innata est, ex ipsius naturæ conditione tantis laboribus, tantis virtutum exercitiis oculis placere contendit sui conditoris, hoc, inquam, in ipsius Creatoris æstimatione tanti pretii valet, ut etiam ipsius ejus operibus opera hominis *majora* esse dijudicet.

Quia ego, inquit, ad Patrem vado; et quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Quasi dicat: Qui ego, qui Deus et homo sum, humanam naturam, quam pro humanæ salutis reparatione mihi coadunavi, ad interpellandum pro toto humano genere in memetipso ad Altissimum paternæ **315** gloriæ sublevo thronum, per hoc, inquam, fiet ut *quodcumque id nomine meo petieritis, fiat vobis, hoc est*, quidquid pro salute animæ vestræ orationum supplicationumque effuderitis, petitionis vestræ fructum ex larga manu mea sine dubio percipietis. Petunt etiam electi nonnunquam pro corporalibus necessitatibus, et quia non tantum pro terreni commodi aviditate, quantum cœlestium honorum amore et desiderio petunt, ut videlicet præsentis vitæ aridente sibi prosperitate, liberius Conditoris sui insistere laudibus valeant mente et corpore, ideo, inquam, quia taliter, tam feliciter petere videntur, petitionis suæ effectu minime privantur.

Hujus eximie virtutis gratia tam incomparabiliter præditi erant sancti apostoli, etiam cura adhuc in præsentem essent vita, ut omnia quæ veluissent, veloci consequerentur effectu. Unde si in præsentem vita tam specialis dilectionis privilegio amplectari eos dignatus est ipse Filius Dei ut eos præ cunctis mortalibus dignos dijudicaret qui corporali ejus præsentis die noctuque interessent, actum, habitum illius familiarius intueri, verborum ejus suavissimam eloquentiam aure cordis et corporis percipere digni essent, credere indubitanter possumus quod præ cæteris **316** electis et justis speciali dilectionis dulcedine sibi eos associaverit in cœlestibus, et quotiescunque voluerint, pro qualibet re fiducialius præ cæteris sanctis ad thronum gratiæ possunt accedere et citius impetrare, quia sicut specialiter, ut diximus, a Christo diliguntur, ita et specialiter exaudiuntur.

Quapropter tota intentione, tota devotione mentis gratiam imploremus eorum intercessionis, ut moti misericordia super desolationem peregrinationis nostræ, qua in hoc fragili corpore gravati ingemiscimus, de plena et abundantissima cœlestium deliciarum mensa, qua ipsi ineffabili et inæstimabili satietate gloriantur et lætantur, nostram inopiam aliquantulum sublevare dignentur, et cum quandoque in extremi judicii die judices cum Christo advenerint, misericordiam superexaltent judicio, ut,

si digni non sumus cohæredes et comparticipes gloriæ eorum esse, saltem gloriam ipsorum contemplantes illorum claritati, illorum dignitati in supernis æternaliter congaudeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIV.

IN FESTUM SS. APOSTOLORUM PHILIPPI ET JACOBI
SECUNDA.

Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo, quem probasti in tentationibus ad aquas contradictionis (Deut. xxx), etc.

Beatissimorum apostolorum Philippi et Jacobi gloriosa et jucunda festivitas loqui aliquid de illorum gloria nos compellit, sed lingua carnis digne de ea loqui non sufficit. Illi enim et cæteri eorum copostoli sicut sanctitatis eminentia omnes homines præcesserunt, ita gloriæ magnitudine in cælis omnes sanctos præcellunt. Et ideo humanum sensum et eloquentiam excedit ut aliquis digne loqui aut cogitare possit, quibus nullus sanctorum, præter ipsam Matrem Domini, æquari potuit vel poterit. Ipsa quippe Sapientia Dei Patris corporaliter cum eis manens in diebus suæ carnis, quantum omnes antiquos Patres præcederent, multis commendavit testimoniis, sicut ibi specialiter beatitudinis eorum magnitudinem commendavit, ubi inter cætera sic ait : **317** *Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis quod multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt (Luc. x, 25).*

Omnes siquidem patriarchæ et prophetæ Deum in carne venturum videre toto cordis et animæ desiderio optaverunt, et quod tam ardentem desiderabant accipere nequaquam meruerunt. Unde Moyses, quem Dominus ad liberandum populum suum misit, tanti laboris immanitatem super se esse considerans ait : *Obsecro, Domine, mitte quem miseris es (Exod. iv, 13).* Quod idem est ac si dixisset : Ego, Domine, ego me infirmum et invalidum ad onus tam grande esse conspicio ; illum, obsecro, tandem mitte quem ad salvandum omne humanum genus disposuisti quandoque venire. Hinc et Isaias propheta non sufferens tandi adventum Christi differri, impatienti desiderio clamabat ad eum : *Utinam disrumperes caelos, et descenderes ! (Isai. lxiv, 1.)* Omnes utique sancti ardenti cordis affectu hujus adventum desiderabant, sine quo nequaquam se redimi posse sciebant.

Soli ergo oculi beati apostolorum, soli, inquam, apostoli ultra omnes homines beatissimi, qui desideratum ab antiquis Patribus et viderunt et audierunt, suavissimaque ejus præsentia perfrui, et introitum et exitum illius contemplari meruerunt. Hinc ipse alias gloriæ illorum præconium commendans ait : *Vos estis lux mundi (Matth. v, 14).* Quæ profecto verba, si ipsi Filio Dei dicta fuissent, neuo mirari posset ; sed valde gloriosum est et magnu-

cum, quod mortalibus hominibus tantæ dignitatis excellentia attribuitur, ut *lux mundi* dicantur. Quos David prævidens in Spiritu sancto quantæ dignitatis quantæve potestatis futuri essent, prænuntians dicit : *Constitues eos principes super omnem terram (Psal. xlv, 17).* Patriarchæ quippe et prophetæ quamvis magni exstiterunt in vita sua, nullus tamen eorum ad hanc pervenit gloriam, ut principari posset super omnem terram. Summo namque patriarchæ Abrahamæ pollicitus est dicens : *Benedicens benedicam tibi (Gen. xxii, 16),* non tamen ait : *Constituam te principem super omnem terram.* Moysi quoque dulci familiaritatis gratia locutus est, utpote amicus ad amicum, nec tamen omnis terræ **318** dedit principatum. Sed ex omnibus et præ omnibus apostoli electi a Domino principes sunt super omnem terram constituti, ipsi solummodo digni fuerant, ut a Domino audirent : *Vos estis, qui permansistis in tentationibus meis ; et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo (Luc. xxii, 30).* Et quia socii passionum et tentationum Christi fuerant in hoc sæculo, regnantes nunc in cælo participes ejus sunt, et in extremo examine judices orbis cum ipso futuri erunt.

Sed ut evidenti gloriæ præconio consortes gloriæ Domini sui illos esse approbemus, unum dicamus, quo in præsentī vita dignitatis eorum excellentiam satis patenter commendari videmus. Sancta quippe Ecclesia hoc honoris privilegium eis attribuit, ut solummodo in ipsorum festivitibus sponsæ Christi per desponsationis arrham ei copulentur, quod nec in aliqua solemnitate sanctæ Mariæ, nec aliorum sanctorum fieri permittitur, nisi in ipsius Domini duabus solemnitatibus, Epiphania scilicet et Pascha. Et quia omnes animæ, quæ Christi sponsæ nuncupari merentur, universalem ejus sponsam sanctam designant Ecclesiam, congruo satis ordine offeruntur ei in sanctis talium principum festivitibus, quos ad acquirendam sibi sponsam hanc vicarios suos cælestis fecit sponsus. Ex his gloriosis cæli primatibus et inclytis Ecclesiæ patribus egregii duo isti principes existunt beatus Philippus et Jacobus, quarum præclara festivitas hodie refulget, non impares cæteris dignitate aut gloria, quos idem Dominus pari electionis sublimavit gloria.

Sed non abs re fieri putamus quod una die duorum pariter apostolorum festum celebramus, sed Spiritu sancto disponente ordinatum et constitutum credimus. Nam ter in anno id agere solemus, hodie videlicet, et natali apostolorum Petri et Pauli, nec non Simonis et Judæ. *Philippus* namque, qui dicitur *os lampadis*, cognitionem Dei, *Jacobus* vero, qui *supplantator* interpretatur, designat timorem Dei. Per cognitionem quippe Dei in amore ejus lucere homo et ardere incipit, per timorem vero ejus supplantare vitia et peccata discit. Hoc quoque *Petrus*, qui *agnoscens*, et *Paulus*, **319** qui dicitur

quietus, designant, quia homo Deum agnoscendo quiete et tranquille vitam suam in omnibus ordinat. Per Simonem etiam, qui *obediens*, et per Judam, qui *confessio* interpretatur, eadem scilicet cognitio et timor Dei designantur, quia cognoscere Dominum, est voluntati ejus obedire; timore vero homo Creatorem suum confiteri compellitur et credere.

Et quia isti gloriosissimi apostoli Philippus et Jacobus in agnitione amoris Dei et timoris ejus perfectissimi fuerunt, recte solemnia eorum pariter celebramus, quia et socii passionum Christi in hoc sæculo fuerunt, et nunc consortes gloriæ ejus in cœlis cum ipso regnant. Beatus namque Jacobus cum Christo in tentationibus permanens speciali quadam passionis comparatione imitari videtur ejus tentationes. Dominus enim noster Jesus Christus cum a diabolo tentatus, nec prima tentatione ab eo superatus fuisset, tentator eum in sanctam civitatem assumens supra pinnam templi statuit, suadens ut se deorsum demitteret, et hinc humanæ laudis favorem acquireret. Sicut ergo Christus a diabolo per vanam gloriam tentatus est, nec superatus, ita a membris diaboli tentatus est Jacobus. Nam Judæi, videntes quosdam credere in Jesum, statuerunt Jacobum supra pinnam templi, rogantes ut, fidem Christi hæresim esse asserens, populum ab errore revocaret. Tantæ namque sanctitatis erat ut nullus, licet incredulus et perversus, de eo dubitare poterit; sed omnes sanctitatis ejus testimonium reddebant. Quemadmodum ergo diabolus Christum tentabat, ut propter vanam gloriam de pinna se dejiceret, ita membra ejus Jacobo suadebant ut, supra pinnam stans, credere in Christum errorem esse prædicans, inanem gloriam appeteret. Diabolus itaque sicut superatus est a Christo, sic in membris suis, videlicet Judæis, confusus et devictus est a Jacobo, quia quod illi per inanem ab eo fieri suadebant gloriam, ad æternæ gloriæ provenit ei coronam, dum pro veritatis assertione de pinna ejectus pretiosa morte laudabilis victoriæ adeptus est palmam.

Cum igitur tam admirabili præditus sit sanctitatis prærogativa, multis in locis meritorum ejus excellentiam prænuntiari videtur Scriptura; unde unum libet dicere, ubi obscuris verbis testimonium perfectissimæ ejus commendatur justitiæ. Moyses quippe, in morte sua benedicens singulas **320** tribus filiorum Israel benedictionibus singulis, gloriosa benedictione tribum Levi extulit his verbis: *Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo, quem probasti in tentationibus, et judicasti ad aquas contradictionis*. Verba præclaræ hujus benedictionis, quæ tunc carnalibus dicta sunt Levitis, illos spirituales levitas in mysterio præferebant, qui ad verum ministerium sacerdotii a Christo quandoque eligendi erant et assumendi perfectionis et doctrinæ Christi imitatores perfectissimi. Ex his egregiis Domini levitis beatus Jacobus dilectus et electus Christi evitatus et sacerdos exstitit, cujus sanctitatis et per-

fectionis testimonium per benedictionis hujus confirmatur præconium. *Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo*, quem non solum singulari vitæ sanctimonia sanctificasti, verum in utero matris consecrasti; quem perfectionis tuæ et doctrinæ imitorem in tentationibus probasti. *Probasti eum in tentationibus tuis*, in quibus tecum perseveranter permansit; *probasti eum in tentationibus*, quibus illum diabolus per membra sua, scilicet Judæos, tentavit; *probasti eum efficiendo probabilem et per victoriam tentationum fecisti laudabilem*. *Et judicasti ad aquas contradictionis*. *Aquæ multæ*, ut beatus ait Joannes, *populi multi sunt* (Apoc. xvii, 45). Et bene hoc in loco per *aquas contradictionis* Judaicus designatur populus veritati semper contrarius, qui merito *aquæ dicitur contradictionis*, quia semper contradixit et resistit prædicationi sui Redemptoris. Quomodo vero Dominus Jacobum *ad aquas has contradictionis judicavit*? Justo valde iudicio dijudicavit eum insuperabilem veritatis prædicatorem, qui pro veritatis testimonio subire non timuit mortem.

Ut ergo talis beati Jacobi et cæterorum apostolorum amplius glorificetur perfectio, recte de illis adhuc dicitur benedictionis testimonio. *Qui dixit patri suo et matri suæ: Nescio vos, et fratribus suis: Ignoro illos, hi sunt qui custodierunt testimonia tua, o Jacob, o Israel* (Deut. xxxiii, 9). Nunquidnam putamus verba hæc de illis levitis dicta esse, qui utique uxores habebant, de quibus filios, sacerdotii sui successores, generabant? Nunquid ergo illi patrem et matrem nescierunt et filios suos ignoraverunt? Quia igitur futuri quandoque erant spirituales levitæ, qui antiquæ legis sacerdotes longe ante præcellunt sanctitatis prærogativa et perfectionis, **321** satis aperte de illis dicitur per mysterium benedictionis: *Qui dixit patri suo et matri suæ: Nescio vos, et filiis suis: Ignoro illos*. Illi profecto patrem et matrem nesciebant, et filios ignorabant, quos pro Christi amore contempserunt, et (quod his majus est) proprium corpus pro nihilo ducentes, morti se ultro pro Domino obtulerunt. Revera beatus Petrus verus mundi et suimet contemptor erat, qui magna spei fiducia ad Dominum dicebat: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te* (Matth. xix, 27).

Sunt etiam innumerabiles nunc apostolicæ perfectionis imitatores, qui, contemptis sæculi deliciis, postpositis amicorum solatiis, soli desiderant adhærere Domino, pro cuius amore se alieno subdunt imperio. Spirituales quippe homines, apostolorum perfectionis et doctrinæ sectatores, exemplo illorum discunt patrem et matrem ac fratres ignorare, quod est corde et corpore huic mundo se alienare. Ad hæc etiam quid perfectissimorum horum levitarum, scilicet apostolorum oratio obtinere valeat, sequentia verba declarant. Sequitur enim:

*Ponent thymiana in furore tuo, et **322** holocaustum super altare tuum*. Sicut ira Dei dicitur,

cum leviter contra hominem commovetur, sic furor A est salus humani generis, late in Scripturis sanctis prænata est, obscuris licet mysteriis. Sanctus quoque evangelista Joannes in Apocalypsi sua, in qua revelante Domino de præterito, præsentis et futuro statu Ecclesiæ disseruit, ejusdem sanctæ crucis gratiam commendat, ubi ait : *Stetit angelus juxta aram templi, habens thuribulum aureum in manu sua, et data sunt ei incensa multa, et ascendit fumus aromaticum de manu angeli in conspectu Dei.* Angelus isto Mediator est Dei et hominum, homo Christus Jesus, quem propheta nuncupat *magni consilii Angelum*. Angelus enim interpretatur *nuntius*. Et ipse vere est nuntius, qui missus a Deo Patre ad salvandum genus humanum, annuntians salutem venit in hunc mundum per Incarnationis suæ mysterium. Multi quidem nuntii ante adventum ejus missi sunt annuntiare mundo redemptionem quandoque venturam, quorum annuntiatio sine fructu pertransiit; nam per hanc homo perditus liberari non potuit. Sed iste magni consilii Angelus, Filius æterni Patris solus gloriosus, suave ac singulare nuntium attulit, qui per se hominem redimere Salvator advenit.

Mos ergo dulcissimos Patres et advocatos assidua devotionis laude imploremus, ut, cum de præsentis vitæ migraverimus exsilio, cum illorum educamur B auxilio, et ipsorum ducatu ad mensam æterni convivii perveniamus, ubi cum eis insatiabili Conditoris nostri visione perfruamur. Quod iste præstare dignetur, cujus regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen!

HOMILIA XLV.

IN FESTUM INVENTIONIS S. CRUCIS PRIMA.

Stetit angelus juxta aram templi (Apoc. viii).

Sacra hujus diei festivitas, quam Ecclesia Dei pia devotione recolit et venerat, hæc est, in qua pretiosum lignum Dominicæ crucis inventum esse memoratur. Cum enim Judæi Christum Dominum Redemptorem nostrum crucis supplicio interemissent, lignum, in quo ipse Auctor vitæ pro nobis moriens occubuit, ad cumulum perfidiæ suæ humanis obtutibus absconderunt, ut hoc facto memoriam nominis illius penitus de terra auferrent. Quod quandiu latuit et salutiferi hujus signaculi munimine sancta C Ecclesia caruit, tantas dæmonum pertulit infestationum phantasias, ut ubicunque conventus esset Deo famulantium, ob horrorem, quem dormientibus inferebant, nequaquam communiter requiescere præsumerent, sed dum una pars congregationis se quieti dabat, altera ad sedandum impetum illorum vigiliis et divinis laudibus instabat. Postquam autem, revelante Domino, ipsa crux gloriosa inventa est, signum ejusdem crucis in Ecclesia honorari et adorari cœpit. Ita potestas diaboli contrita est, et ab humano genere exclusa, ut maligni spiritus viso hoc signo D territi fugiant, nec fideles sacro signaculo insignitos pro velle suo ultra inquietare prævaleant.

Nec eis tantummodo, qui per fidem rectam et vitæ meritum Deo accepti sunt, per sanctam crucem præstatur auxilium, sed etiam illos plerumque defendit et adjuvat, quos nec fides nec aliqua bona actio commendat, quemadmodum beatus Gregorius de quodam Judæo refert, qui dum multitudinem malignorum spirituum circa se astantem vidit, timore illorum perterritus, signo se sanctæ crucis, licet incredulus munivit. Quem cum ad lædendum ipsi adversarii expetiissent, mox in fugam versi exclamaverunt dicentes : *Væ, væ, vas signatum et vacuum!*

Hæc ergo sacrosancta crux Christi, per quam facta

est salus humani generis, late in Scripturis sanctis prænata est, obscuris licet mysteriis. Sanctus quoque evangelista Joannes in Apocalypsi sua, in qua revelante Domino de præterito, præsentis et futuro statu Ecclesiæ disseruit, ejusdem sanctæ crucis gratiam commendat, ubi ait : *Stetit angelus juxta aram templi, habens thuribulum aureum in manu sua, et data sunt ei incensa multa, et ascendit fumus aromaticum de manu angeli in conspectu Dei.* Angelus isto Mediator est Dei et hominum, homo Christus Jesus, quem propheta nuncupat *magni consilii Angelum*. Angelus enim interpretatur *nuntius*. Et ipse vere est nuntius, qui missus a Deo Patre ad salvandum genus humanum, annuntians salutem venit in hunc mundum per Incarnationis suæ mysterium. Multi quidem nuntii ante adventum ejus missi sunt annuntiare mundo redemptionem quandoque venturam, quorum annuntiatio sine fructu pertransiit; nam per hanc homo perditus liberari non potuit. Sed iste magni consilii Angelus, Filius æterni Patris solus gloriosus, suave ac singulare nuntium attulit, qui per se hominem redimere Salvator advenit.

Totus namque mundus propter hominem factus est. Sed dum homo peccando periit, omnis creatura ad nihilum quodammodo redacta fuit. Et melius profecto erat nunquam hominem a Deo conditum fuisse, quam non redemptionem æternæ damnationi subjacere. Ut autem liberaretur, ipse Mediator Dei et hominum factus nobis a Deo redemptio, *stetit juxta aram templi*. Templum, de quo hic dicitur, sancta universalis est Ecclesia, hujus vero templi *ara* est crux Dominica. Templum quidem, in quo nomen Domini a digne sibi servientibus jugiter laudatur, sanctum est et honorabile; ara autem *templi* majori sanctitate præeminet et magnificentia, quia super hanc Deo offertur oblatio munda corporis et sanguinis Christi, hostia pura et immaculata. Quomodo in templo manu facto visibile altare omnimoda dignitate præeminet, sic in Ecclesia crux Christi sublimior est et sanctior universis propter magnum illud pretium quod in ea pependit, per oblationem, inquam, corporis Christi Jesu, quod super ipsam immolatum est pro salute totius humani generis.

Universa namque sacrificia antiquorum temporum, quæ ad impetrandam propitiationem Domini ei offerebantur, quæque illi ab initio sæculi complacuerunt, nobile illud sacrificium redemptionis futuræ, videlicet Christum Jesum præfiguraverunt. Sic agnus ille, quem Abel justus Deo obtulit, figuram præferebat, quod verus ac immaculatus **324** Agnus, Christus, pro salute nostra in ara crucis immolatus erat. Sic Abraham patriarcha per immolationem Isaac, unici hæredis, eundem Redemptorem nostrum, unigenitum Dei Filium, præsignavit, qui semetipsum æterno Patri pro nobis obtulit super altare crucis.

Stetit ergo juxta aram templi ipse mundi Salvator, quando homo factus semetipsum, ut jam dictum est, pro nobis redimendis pretium in cruce dedit, quia dignum profecto erat ut homo, qui perditionis dam-

num per lignum incurrit, per lignum quoque redemptus, salutis gratiam consequeretur, juxta illud quod in honorem sanctæ crucis hodie laudando dicimus: *Christus peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus, cujus livore sanati sumus (II Petr. 11, 24).*

Et bene *juxta aram* stetisse scribitur; nam sedere quiescentis est, stare vero pugnantis. *Stetit* revera, quia dum in cruce animam suam in mortem tradidit, durum satis bellum cum forti illo antiquo adversario inicit, qui nobilem facturam suam, hominem videlicet violenter ablatum, injuste possidebat, quique a lapsu primi hominis usque ad tempus illud totum genus mortalium ita sub dominio suo captivum tenuit, ut nullus esset tam sanctus et justus, qui manum ejus elugeret, sed electos cum reprobis omnes in regnum suum, scilicet infernum transtulit. Hunc male fortem in virtute sua confidentem fortissimus iste præliator devicit et prostravit per passionem crucis, electos suos de potestate ejus eripiens, nec solum justos, sed etiam latronem juxta se in ligno pendentem, quem diabolus jam absorbendum credidit, in ipso mortis articulo de faucibus illius abstraxit; sicque illum propria privavit potestate, ut nequaquam ultra, sicut prius, adversus hominem exercere valeat vim dominationis iniquæ.

Et notandum ipsum Redemptorem nostrum stetisse *juxta aram templi*, quia *templum*, ut supra memoravimus, sancta est Ecclesia, quæ adhuc laborat in terris. Per quod etiam templum Ecclesiam, quæ in superis beata immortalitate jam cum Deo regnat, intelligere possumus. *Juxta aram* utriusque templi, præsentis scilicet Ecclesiæ et cælestis stans Deus operatus est salutem, Paulo attestante, qui ait: *Pacificans per sanguinem crucis ejus sive quæ in cælis, sive quæ in terris sunt (Coloss. 1, 20).* Ecclesia quidem cælestium animæ sunt sanctorum, quos idem benignus Salvator **325** per triumphum passionis suæ de infernalibus claustris eripuit, ex quibus etiam multi cum eo surrexerunt, omniumque electorum spiritus, qui, deposito carnis onere quotidie de morte ad vitam transeunt. Præsens vero Ecclesia *templum* vocatur propter electos, quorum mater est qui sunt templum Dei, quos ipse per gratiam suam inhabitat et possidet, juxta verba Apostoli dicentis: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. 111, 47).* Liqueat profecto quanto crimine obnoxius coram hoc sæculo tenentur qui materiale templum aliquo nefando opere violaverit. Sed quanti putamus, sceleris reus est, qui templum Dei, templum, inquam, corporis et animæ suæ sordidus actibus inquinare non metuit? Audiamus Apostolum de ejusmodi terribiliter innotantem ac dicentem: *Si quis templum Dei violaverit, destruet illum Deus (I Cor. 111, 47).* Terribilis valde hæc sententia. Nam horrendum est incidere in manus Dei viventis, quia si per angelum, vel per aliquem alium, homo ille pro reatu suo pœnæ condemnaretur, absolutionis utique gratia speranda esset. Sed quem Deus per se damnando

A destruit, nunquid ei aliqua spes recuperandæ salutis erit? Quapropter mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, ut immaculati Regis et Domini immaculatum templum mereamur fieri. Nam ipsum auctorem totius munditiæ nihil, quod sordis est, vel contingere condecet vel respicere, cui nullus sordidus vel abominabilis creditur esse locus, nisi cor peccatorum pollutum sordibus. Sequitur:

Habens thuribulum aureum in manu sua. Per *thuribulum*, quod fortiter tunditur, ut multis patens foraminibus superpositi incensi fumus exire valeat, sanctissimum corpus Christi accipere possumus, quod causa salutis nostræ de massa humani generis assumpserat. Hoc itaque omnibus diebus, quibus in terra conversari voluit, multis et diversis tribulationum pressuris tundebatur ac laboribus, et intollerabilibus, ut ita dicam, perforatum est doloribus. Nunquam enim in omni vita sua aliquid dulcedinis, gratiæ vel quietis sibiimet indulsit, sed semper Deo Patri pro nobis in laboribus serviebat, nec tantum in hoc mundo habere voluit, ubi saltem vel una nocte caput suum reclinare posset, sed de loco ad locum transiens velut exsul et peregrinus in magna semper egestate degebat. Cum autem prædicationi insistere cepit, o quanta opprobria, o quales insidias, **326** contradictiones et irrisiones ab impiis Judæis perpressus est! In passione vero sua qualia pertulerit, nullus est qui ignorare possit quomodo a Judæis comprehensus et ligatus, ac postmodum judici Pilato oblatus, ab ipso crudeliter flagellis cæsus est, quasi fur et latro sceleratissimus. Deinde vero militibus ejus traditus ad illudendum, et ab eisdem inhoneste tractatus est, sputa, colaphos aliasque plures insultationum injurias sustinuit, et ad ultimum cruci affixus, felle et aceto potatus, ac perforatus lancea militari inter duos latrones pendit in conspectu totius populi.

Hæc autem omnia innocens passus est, *habens thuribulum aureum*, corpus, inquam, purissimum, ab omni prorsus peccati labe immune et liberum. Nos omnes in iniquitatibus concepti et nati sumus, et in peccatis vivimus. Sed ipse solus ex deifica operatione Spiritus sancti in utero matris suæ conceptus, et de eadem virginea et intemerata carne beatæ Mariæ progenitus totus immaculatus fuit, quia nunquam cogitatione, verbo vel opere aliquid peccati contraxit. Homo igitur sic a Deo conditus erat, ut, si non peccasset, nunquam mori debuisset, sed dum lapsus est peccando, pœnæ etiam peccati, morti scilicet addictus est justo Dei judicio. Mediator autem Dei et hominum homo Christus Jesus, quia solus inter homines a peccato liber erat, nihil morti debebat, sed mortem, quam justitiæ non exegit, ex sola dilectione, spontanea voluntate pro nobis subiiit. Quæ pia miserantis voluntas in his comprobatur verbis: *Habens thuribulum aureum in manu sua*, quia non ex debito aut ex necessitate aliqua, sed larga et benigna voluntate causa redemptionis nostræ mortem pertulit, juxta illud quod de semetipso.

loquitur dicens : *Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam* (Joan. x, 18). Si ergo nos indignos, quibus nihil nisi mala pro malis debuit, tantum dilexit, ut gratuita voluntate pro nobis mori non dedignaretur, spem magnam et fiduciam habeamus ad ipsum, sperantes quod pretioso sanguine suo redemptos nunquam nos derelinquat, Paulo affirmante, qui ait : *Commendat autem suam charitatem Deus in nobis, quoniam, cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est; multo magis justificati nunc in sanguine ejus salvi erimus ab ira per ipsum* (Rom. v, 8). Beata ergo passio Christi qualiter fructificaverit, quidve salutis et gratiæ **327** Ecclesiæ contulerit, sequens declarat littera, cum subinfertur :

Et data sunt ei incensa multa. Hinc multa incensa multimoda fidelium Christo digne famulantium sunt obsequia, quæ jugiter per diem et noctem ei impendunt memores multitudinis misericordiæ ejus et charitatis illius, quod dilectam animam suam in mortem tradidit. Ante passionem quidem Christi plerique erant, qui Deum Creatorem suum cognoscentes glorificabant, sed non in tanta amoris dulcedine, sicut nunc fideles ipsi serviunt, laudare eum noverant vel poterant, quia necdum redemptionis gratiam ab ipso consecuti fuerant. At ubi per passionem illius facta est redemptio, dulcedine laudis ejus repleta est terra, ita ut nullus jam locus in orbe lateat, quia illic aliqui sint qui nomen Domini cognoscentes, fideliter ei servant. Idcirco autem Domini servi longas noctium vigiliis in laudibus ejus expendunt, et quotidie in obsequio illius tantopere laborant, ut videlicet magnis laboribus, quos pro nobis sustinuit, pro modulo suo vel aliquantulum respondeant, et sicut ille corpus suum tradidit ad passionis supplicia, sic ipsi vicem et rependendo sub aliena potestate in servitutem redigunt corpora sua. Et vere beati illi, quorum corda a voce laudis non discordant, sed sicut corpore exteriori, ita et mentis intentione divino operi insistere, quantum possibilitas admittit, satagunt, quia hi profecto gratiam illam consequuntur, quæ sequentibus innuitur :

Et ascendit fumus aromatum de manu angeli in conspectu Dei. Fumus aromatum lacrymosa est deprecatio fidelium, dum divina inspiratione compuncti peccata sua desunt; nec solum pro peccatis compunguntur, sed etiam ex desiderio celestis patriæ interdum ad lacrymas suaviter accenduntur. Est etiam fumus aromatum, quando homo opus redemptionis humanæ dulci ruminans memoria ex amore Redemptoris in lacrymas prorumpit, nec tantummodo communem redemptionis gratiam, qua totum genus humanum salvavit, verum etiam singularem pietatis dulcedinem, quam Deus cum illo operatus est, ad mentem reducit sequæ beneficiis ejus non solum ingratum exstitisse, verum etiam attribuisse illi mala pro bonis amaris deplorat stetit in fervida compunctione cordis. Iste fumus aro-

matum, suavissima videlicet affectio sanctorum precum, ascendit in conspectu Dei, quia profecto oratio illa, quæ in dulcedine lacrymarum ad Deum dirigitur, penetrat cælum et pervenit usque ad ipsum summæ majestatis conspectum.

Ne autem homo talem gratiam suis meritis habere se gloriatur, apte fumus aromatum ascendisse de manu angeli scribitur, quia magni consilii Angelus, Redemptor noster, per prævenientem et subsequentem gratiam suam omnia hæc in cordibus electorum suorum operatur. Ille quidem est qui fumum istum aromatum in terris accendit; idem ipse qui superius ascendentem in cælis suseipit. Ude dignum revera est ut homo de bono, quod in se videt, nihil sibi met fallaciter usurpando attribuat, sed totum soli Deo, a quo bona cuncta procedunt, humiliter ascribat.

Hæc de solemnitate hodiernæ diei, quæ in Inventione sanctæ crucis celebris illuxit, prout potuimus, Deo opitulante, prælibavimus. Ipsam ergo gloriosam crucem Domini speciali devotionis affectu honorare nos oportet et diligere, quia per hanc absoluti sumus ab antiqua primæ prævaricationis maledictione. Sed hi nimirum memoriam vivificæ crucis recte venerantur et recolunt qui per continentiam vitæ imitatores illius sunt, qui carnem suam cum vitis et concupiscentiis crucifixerunt, stigmata crucifixi Domini in corpore suo portantes, ipsam ejus crucem in membris suis jugiter circumferunt. Cujus et nos imitatores esse pro modulo nostro studeamus, castificantes nos in timore Domini, corpora, inquam, nostra eidem semper memorandæ affigentes cruci. Fixuræ autem clavorum spirituales sunt disciplinæ quibus sensus corporis nostri, visum videlicet, auditum, gustum, odoratum et tactum, omnia omnino membra nostra, ne peccatis succumbant, fortiter debemus configere.

Omnes itaque, qui sic crucem Domini imitati fuerint, cum ad finem vitæ venerint, jamque in agone positæ eadem crux sancta ante oculos eorum ponitur, læti eam aspiciunt et procul dubio per defensionis ipsius auxilium ab insidiis malignorum spirituum illic astantium muniuntur, et a potestate eorum eripiuntur, sicque liberi et expediti, hujus mortalitatis exuti miseria, ad æternæ beatitudinis transeunt gaudia. Ad quæ gaudia nos perducat qui per crucem et passionem suam de morte ad vitam nos reparavit, Jesus Christus Dominus noster, cui est honor et gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

329 HOMILIA XLVI.

IN FESTUM S. BONIFACII EPISCOPI ET MARTYRIS PRIMA.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ (Matth. x).

Dominus et Salvator noster Jesus Christus discipulos suos contra visibilium luporum rabiem, contra visibilium dico inimicorum persecutionem, ad quos mittebantur, in quorum medio conversaban-

tur, sic præsens præsentibus, sicut modo, cum Evangelium legeretur, audivimus, tunc armavit et corroloravit, ut et eisdem verbis nos moneret et doceret quo studio, qua sollicitudine contra invisibilium luporum, malignorum videlicet spirituum rabiem vigilare oporteret. Sublatis namque e medio persecutoribus, qui tunc electos Christi martyres insectabantur et impugnabant; vivunt adhuc, nec mori possunt, lupi ferociosiores his et nequiores, maligni spiritus, qui eos ad persecutionem et necem sanctorum instigabant.

Quorum morsus crudeles, ut cavere et evadere possimus, quasi presentem præsentibus nobis Dominum quotidie clamantem audiamus. *Ecce, inquit, ego mitto vos*, aperte insinuans quia, etsi secundum humanitatis suæ substantiam ad dexteram Patris in cælo residet, secundum divinitatis suæ excellentiam nobiscum in terris manet, quemadmodum ipse protestatur dicens: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (Matth. xxviii, 20). Ipse est missor noster, nos missi ejus; ab ipso enim mittimur, missi semper et ubique ab ipso inspicimur. Homo quidem, qui ab homine mittitur, fideliter sive infideliter in legatione illius, a quo missus est, agere poterit, a quo videri non metuit. Sed non talis Dominus, non talis missor noster, qui servis suis, quos mittit, ubique præsens diligenter considerat quam fidelem, quamque sollicitum se quisque in ejus missione exhibeat.

Tres namque sunt missiones, quibus mittuntur electi a Domino. Prima missio est quando homo, præventus gratia Dei, de sæculari vita ad vitam spiritalem mittitur; **330** secunda missio est quando per sanctæ conversationis exercitium ad dulcedinem orationis admittitur; tertia quando ad opus Dei consistit. In singulis his missionibus cautos nos et providos exhibere debemus, illorum qui semper et ubique nos persequuntur et impugnant, ferocissimam fortitudinem considerantes, nostram infirmitatem formidantes. Ait ergo Dominus: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum*. Ovis animal est impotens et infirmum. Et est quasi dicat: *Mitto vos sicut oves, sicut instabiles, sicut impotentes, sicut imbecilles, in medio luporum, in medio malorum spirituum*, ut semper considerantes infirmitatem vestram sub manu mea vos humilietis, quia non vestra, sed mea virtute fortitudini eorum resistere valetis.

Ad hanc etiam infirmitatis nostræ impotentiam considerandam mittit nos Dominus loquens ad beatum Job: *Memento belli, ne ultra addas loqui* (Job. xl, 27). Quis est cum quo bellum gerimus? Serpens tortuosus, hostis antiquus, qui, quantæ superbæ, quantæque fortitudinis sit, quod videlicet nec ipsis quoque electis et perfectis parcere noverit, figuraliter Dominus exprimit, cum post pauca subiungit: *Sternet sibi aurum quasi lutum*. Sequitur:

Estote ergo prudentes sicut serpentes. Suprema prudentia est, ut illud quod supra omnia est, ante omnia quærat et diliget, quod est regnum cælorum.

Ait ergo Dominus: *Primum quærite regnum Dei et justitiam ejus* (Matth. vi, 33). Bene autem addidit, *sicut serpentes*. Prudentia serpentis est quod nimia calliditate et sollicitudine caput suum custodit, nec magnopere curat, si alia corporis parte lædatur, dum caput tantummodo illæsum permaneat. Et nos itaque prudentia serpentis imitantes caput nostrum, quod est Christus, summa sollicitudine observare debemus, ne a peccantibus nobis sic lædatur, ut penitus nobis moriatur. **331** Vel etiam sic caput nostrum observemus, ut cor nostrum et sensus cordis nostri illæsos, hoc est impollutos a pravis cogitationibus, a nexiis delectationibus custodiamus.

Et simplices sicut columbæ. Columba fel non habet, neminem rostro laniat, neminem unguibus cruentat. Sic et nos instar columbæ sine felle amaritudinis simplices esse debemus, ne duplicitatem aliquam in corde teneamus, non rostro, id est verbis proximum lædentes, non unguibus, id est factis aliquem contristantes. Doctrina ista Dei doctrina solummodo est perfectorum, juxta quam nos, qui spiritales sumus, oportet judicari, testante Apostolo, qui ait: *In die, quando judicabit Dominus occulta cordium* (Rom. ii, 16). Aliter enim spiritales judicantur et remunerantur, aliter sæculares judicantur et remunerantur; *alia enim claritas solis, alia claritas lunæ; stella enim a stella differt in claritate* (I Cor. xv, 41). Sequitur:

Cavete autem ab hominibus. In præcedenti vericulo admonemur de interiori cordis custodia; hic autem verbis admonet nos Dominus qualiter in exteriori etiam homine custodire nos debeamus. Ad hoc enim lupi illi rapaces, maligni spiritus, die ac nocte laborant, ut et intus coram Deo in cogitationibus, et foris coram hominibus pravis actionibus prosternant. Unde sequitur:

Tradent enim vos in conciliis, et in synagogis suis flagellabunt vos. Concilium dicitur conventus judicantium; *synagoga* vero interpretatur congregatio. Nomine congregationis, quæ a gregando dicitur, gregales et bestiales cogitationes non incongrue figurantur. Sed quare dicit, *tradent autem vos*? Traditio malignorum spirituum suggestio est illorum. Et apte dicit: *Tradent autem vos in conciliis suis*.

Ad hoc enim conventum suum faciunt, ut judicent inter se quomodo hominem decipere, quibus suggestionum tendiculis eum possint subvertere. Conveniunt etiam, ut judicent inter se utrum suggestiones eorum homo velit recipere aut respuere. *Flagellant nos in synagogis suis*, hoc est in congregationibus suis, quando gregales atque bestiales cogitationes ingerunt nobis, quia quemadmodum visibili flagello corpus exterius sauciatur, sic cogitationes iniquæ quoddam flagellum sunt animæ, per quod miserabiliter dilaniata sædatur. Sequitur:

332 *Et ad reges et ad præsidem ducemini propter nomen meum in testimonium illis et gentibus*. Per reges possumus intelligere exteriores sensus, per quos regitur corpus, per *præsides* sensus interiores. qui

sensibus exterioribus præsident. Et notandum quod dicitur : *ducemini. Flagellare* eorum pertinet ad consensum peccati, qui fit in cogitationibus : *ducere* eorum pertinet ad actum peccati, qui committitur per corpus. *Ad reges et ad præsides ducimur*, quando exterioribus et interioribus sensibus ad actum peccati suggestionibus malignorum spirituum inflectimur. Sed quare omnia ista faciunt nobis ? *Propter nomen meum*, ait Dominus. Nomine Jesu, quod *salvator* interpretatur, salus nostra figuratur. Igitur propter nomen ejus, id est propter salutem nostram insequuntur nos, ut ad æternæ damnationis interitum secum trahant nos. Ut autem suggestiones illorum et discernere et declinare valeamus, admonet nos Dominus in consequentibus :

Cum autem tradent vos, inquit, *nolite cogitare quomodo aut quid loquamini*. Ac si dicat : *Cum tradent vos*, hoc est cum primo suggestionem suam incipiunt impetere vos, *nolite cogitare*, hoc est, in cogitationem vestram ea quæ suggerunt suscipere. *Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini*. Si purum cor vestrum et integrum servaveritis, nec ea, quæ suggerunt vobis, receperitis, *dabitur vobis* quid eis respondeatis ; *dabitur*, inquam, *vobis*, ut eis resistere valeatis. *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*. Loqui Spiritus sancti operatio est Spiritus sancti. Et est quasi dicat : Si vos non estis loquentes secundum eos, *Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*, hoc est qui operatur in vobis, *dabit* et docebit vos *quid loquamini* contra eos. Quod vero hæc Spiritus sancti operatio sit, figurative exprimit, cum dicit :

Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium, et insurgent filii in parentes, et morte eos afficient. Per fratrem hunc, qui fratrem tradit in mortem, potest, ut arbitror, spiritus hominis non inconvenienter intelligi, qui fratrem suum, quod est corpus, *in mortem tradit*, quando operante in eo Spiritu sancto in carne sua mortificat quicquid peccati et injustitiæ vivere in se considerat. *Et pater filium*. In patre, ut æstimo, **333** consensus boni sive mali, in filio vero actus boni sive mali convenienter potest intelligi (60). Fratre fratrem in mortem tradente, hoc est : Spiritu carnem mortificante, tradet et *Pater filium* ; quia bonus ille consensus, quem tunc homo, inspirante Spiritu sancto, ad bonum habere incipit, filium, id est actum peccati, quem genuit aliquando ex se, punire et comprimere incipit in se.

Cætera desunt in Cod.

HOMILIA XLVII.

IN VIGILIAM ASCENSIONIS DOMINI PRIMA.

Pater, manifestavi nomen tuum hominibus quos credidisti mihi (Joan. xvii).

Verba ista verba sunt unigeniti Filii Dei, qui in divinitatis suæ majestate consubstantialis et co-æternus eidem Patri a celsitudine suæ divinitatis ad (60) Sic cod.

A infima descendit nostræ mortalitatis, ut nomen Dei Patris in mundo manifestaret et notificaret electis suis. Sed quale nomen ejus ? *Nomen* utique Patris, A filiis appellatur nomen patris ; nam qui filios non habet, pater dici non valet, Sed nunquid Abraham, Isaac et Jacob, aliique qui ante Christum fuerunt, Deum non cognoverunt nec crediderunt ? Cognoverunt utique et crediderunt. Cognoverunt, inquam, nomen Dei Creatoris, qui creavit omnia ; sed non cognoverunt nomen Dei Patris, qui per coæternum sibi Filium, quem missurus erat in mundum, recreaturus et reparaturus erat omnia.

Genitus itaque æternaliter ab æterno Patre Dei Filius, a Virgine matre temporaliter homo in mundum natus, *nomen Patris manifestavit hominibus*. Et hæc eadem manifestatio sic necessaria erat, ut si non facta fuisset, nullus hominum salvari potuisset. *Hæc est enim*, ait Dominus, *vita æterna ut cognoscant te solum Deum, verum Deum, et quem misisti Jesum Christum*. Hoc est sane prædulce nomen illud et salutare, quod sanctificari in nobis petimus in Oratione Dominica, qua dicimus : *Pater noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum (Math. vi, 9)*. Omnipotens Deus, cujus majestas incomprehensibilis, cujus potestas interminabilis, Pater est co-æterni sibi Filii, Domini nostri Jesu Christi, cujus quia nos **334** membra sumus et esse debemus, ex ipsius institutione et doctrina, *Patrem* ejus ex natura, cum ipso ex ipsius gratia *Patrem nostrum* nominare audemus ; cujus si nos in nobis nomen sanctificare, prout oportet, studemus, non ingrati, non degeneres, sed electi, dilecti et nobiles filii esse valeamus. Sic sane Patris nostri, qui *in cælis* est, nomen digne et recte sanctificamus, si perfecte eum timemus ac amamus ; si eo quod Dominus et Deus noster est, propter timorem ejus mala vitamus, et propter amorem ejus, quia Pater noster est, bona agere studeamus. Ergo quia ex ipso et in ipso subsistimus, nec quidquam sine ipso, hoc est sine dono et gratia ipsius possumus, ab ipso, ut nomen ejus in nobis sanctificetur, hoc est ut voluntas et facultas declinandi in timore ejus mala, faciendi in amore ejus bona nobis donetur optamus, cum dicimus : *Sanctificetur nomen tuum*.

D Post primam hanc petitionem sequitur petitio secunda, in qua *advenire regnum Dei* optamus (*ibid.*, 10), ubi et ipse regnet in nobis et nos cum ipso et in ipso regnare valeamus. Hæc sane petitio non in hoc sæculo, sed post decursam præsentis vitæ miseriam in glorificatione animarum complebitur, quia quandiu mortali corpore prægravati in regno peccati vivimus, nec peccati vitare maculam possumus, *regnum Dei* esse non possumus, quia etsi regnat aliquando Deus in nobis per visitationis suæ gratiam, variis succedentibus peccatorum contagiis, ne stabiliter regnet in nobis, regnum ejus in nobis dissipamus. Postquam autem deposito carnis onere illuc pervenerimus, ubi nulla unquam peccati **335** va-

eula contaminari poterimus, ibi vere regnum Dei erimus. Ibi enim ita regnabit in nobis, quod nunquam tolletur a nobis.

Quia vero in hac glorificatione animarum necdum plenum constat gaudium electorum, tertia post hanc petitio adnectitur, quæ post resurrectionem mortuorum perfecte complebitur. Dicimus enim; *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra (ibid.)*. In cælo accipimus spiritum, in terra accipimus corpus nostrum. Petimus itaque ut voluntas Dei sicut spiritu, ita etiam et in corpore nostro fiat, hoc est ut voluntati Dei sic voluntas nostra adunetur et concordet, ut nec corpore nec spiritu aliquid cogitemus, desideremus aut quæramus, per quod a voluntate Dei in aliquo dissentiamus. Sed quando erit hoc? Nec in præsentī vita, nec in ipsa, quam post hanc vitam possident electi, requie animarum, sed in ea qua, post universalem resurrectionem, sancti et electi Dei remunerabuntur glorificatione animarum simul ac corporum complebitur. Sancti enim illi electorum spiritus, qui jam cum Christo gaudent in cælestibus, quia adhuc in desiderio illo sunt, ut corpora sua, in quibus laboraverunt, recipiant (61) post peractam vero resurrectionem dum corpore simul et anima glorificati in æternam requiem transferentur, ibi fere fit voluntas Dei sicut in cælo et in terra, quia spiritu, anima et corpore ita Deo unientur et stabilientur, quod ne dicam voluntate, imo nec minima quidem cogitatione a Deo separabuntur.

Explanatis pro modulo nostro tribus primis petitionibus, quomodo reliquæ tres quæ sequuntur respondeant videamus. Dicimus enim: *panem nostrum quotidianum da nobis hodie (ibid.)*. In verbis istis petimus illam cælestem supernæ visitationis dulcedinem, qua in hujus fame mortalitatis Pater noster, qui est in cælis, dilectos suos filios alere consuevit. Quæ recte pani comparatur, quia sicut corporali pane homo exterior sustentatur, ne deficiat, sic plane pane isto spiritali anima recreatur, vegetatur, ut proficiat. Et bene quarta hæc petitio primæ respondet, qua dicimus, *sanctificetur nomen tuum*, quia qui istum panem ex misericordissima Dei visitatione quotidie habuerit, hic vere nomen patris sui, qui est in cælis, sanctificare poterit. Ex ipsius

enim cælestis alimonix, qua quotidie intrinsecus reficitur, dulcedine recreatur, informatur, confortatur, ut Deum timeat et diligat, ut propter timorem ejus a malo declinare, ut propter amoris ejus dulcedinem bonis studeat insistere, quod vere est sanctificare nomen Dei.

Sed et secundæ petitioni, qua dicimus: *adveniat regnum tuum*, quinta hæc respondet, qua supplicamus Deo dicentes: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (ibid., 12)*. Quemadmodum enim quandiu in hac vita subsistimus, semper offendimus, semper offensionum nostrarum atque debitorum remissionem quærimus, quam tamen nunquam perfecte in hac vita consequi

(61) Videtur aliquid deesse.

possumus, testante Joanne, qui ait: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est (I Joan. 1, VIII)*. Si talis hic atque tantus vir, qui supra pectus Domini in cæna recubuit, seipso teste sine peccato esse non potuit, quid nos dicemus, qui quotidie peccatis subjacemus? Ergo petitio ista, qua dimitti nobis petimus debita nostra, nequaquam fieri potest in præsentī vita. Cum autem advenerit regnum Dei, hoc est cum, deposito corpore mortis hujus regnum peccati esse desierimus, regnumque Dei esse cœperimus, ibi omnia debita nostra perfecte nobis dimittentur. Quia sicut nunquam ibi peccare poterimus, sic nunquam regnum Dei esse desierimus.

Ibi vere implebitur petitio sexta, qua dicitur: *Et ne nos inducas in tentationem (Matth. vi, 13)*. Et bene sexta hæc petitio tertiæ illi petitioni respondet, qua dicimus, *fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra*. Quandiu enim in hac vita manemus, nullus hominum quantumcunque justus, quantumcunque sanctus vivere absque tentationibus valet. Sed quid dicimus de his qui sunt in loco tentationis, cum hi, qui jam cum Deo gaudent in cæli requie, nondum plenarie liberati sunt a malo, quia quod in semetipsis non patiuntur per doloris afflictionem, patiuntur in membris suis (illis videlicet electis, qui ubique peregrinantur adhuc in terra) per benignissimam compassionem. Quia quemadmodum, cum unum membrum corporis [patitur], omnia simul membra compatiuntur; sic pars illa corporis Christi, quæ in semetipsa nunc cum Deo est in æterna beatitudine, compatiitur parti illi quæ jactatur adhuc in fluctibus exsilii hujus et miserix. Sed post peractum judicium, cum diabolus, caput omnium iniquorum, cum membris suis præcipitatus fuerit in infernum, et Christus cum corpore suo, cum multitudine videlicet electorum suorum regnum suum introierit, ibi vere liberabit eos a malo (ibid.), ubi seipsum dabit eis in premium, et ipsi unum erunt in ipso, quia sine fine gaudebunt cum ipso. Unde ait ipse in Evangelio: *Amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis (Luc. xii, 37)*.

HOMILIA XLVIII.

IN FESTUM ASCENSIONIS DOMINI PRIMA.

Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus, et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis, non crediderunt (Marc. xvi).

Quia festiva Dominicæ Ascensionis gaudia celebramus, dignum est ut de ipso tantæ solemnitatis sacramento subtilius considerando loquamur. Dominus et Salvator noster, Redemptor videlicet humani generis, sicut omnia, quæ in diebus carnis suæ fecit, non pro se, sed pro nobis utique fecit, sic nimirum post gloriosum devictæ mortis triumphum non pro se, sed pro nobis hodierna die ascendit in cælum. Ut enim moriendo mortem docuit non

timere, et resurgendo de vita confidere, sic ascendendo [de] cœlestis patriæ hæreditate docuit gratulari, ut quo capet præcessit, illuc se subsequi membra fidelium non dubitent. Unde non immerito animus electorum spretis infimis ad superna cogitanda suspenditur, ubi singularis ille homo, *speciosus forma præ filiis hominum* habitat (*Psal. XLIV, 3*), cujus comparatione terrena omnia vilescunt, et quidquid est quod eo absente tenent, non sufficit, donec eum solum inveniant, quem unum unice quaerunt et diligunt. Denique, sicut mos est peregrinantium in hoc mundo terram patriamque nativitatibus sæpe crebro cum gemitu et dolore ad memoriam revocare, sic nimirum justis ad videndam et recipiendam patriam suam, terram videlicet viventium novis quotidie desideriis inflammantur, optantes quatenus finitis hujus sæculi ærumnis capiti suo, id est Christo **338** perpetuo sociari mereantur. Ergo qualiter unum facti cum illo cœlorum alta conscendere, et cœlestis patriæ evasere fieri quandoque mereamur, præsentis sancti Evangelii verbis instruiamur et roboramur. Ait ergo evangelista :

Recumbentibus undecim discipulis. Quicumque præveniente gratia Dei, contemptis hujus mundi fallaciis, jugum Domini suave et onus ejus leve super se suscipiant, seque exercitandos et erudiendos de agnitione Dei magisterio spiritali submittant, merito *discipulorum* Christi vocabulo censeri digni inveniuntur. Qui dum mente revolvunt in quantum per illicita opera a Deo deviaverint, zelo justitiæ accensum alieno imperantis sibi iudicio devote se subternunt, et quantum in ipsis est, se contra se erigentes peccata sua pœnitendo solerter insequentur. Hi utique quoniam decem præceptorum Dei transgressores inveniuntur, non de perfecto, sed de undenario discipulorum Christi numero esse describuntur. Per denarium quippe, qui perfectus est in numero, perfecta Decalogi designari valet observantia; per undenarium autem, qui perfectionem non habet, transgressio præceptorum Dei figurari potest.

Sunt igitur, ut diximus, quasi de undenario numero, quos adhuc imperfectos intra conscientiam mandatorum **339** Dei vehementer redarguit transgressio, cujus transgressionis debitum si digna satisfactione Deo reddere voluerint, procul dubio toto studio totisque viribus conformari eos oportet *discipulis recumbentibus*. Dicimus enim proprie *recumbere* jacere : unde et antiqui inter convivia non solum sedere, sed et recumbere soliti erant. Unde et per recubitum vera humilitatis virtus exprimi valet, quæ internam animi quietem tribuere solet. Ut ergo transgressionis illorum culpa diluatur, sint *discipuli recumbentes*, hoc est veraciter se ipsos humiliantes; nam ex toto corde contritis et humiliatis mox aderit gratia pii Conditoris, juxta quod sequitur :

Apparuit, inquit, illis. Apparere Dei est interna illos visitare dulcedine qui præter ipsum solum nulla penitus refoveri appetunt consolatione. Qui

A quanto longius ab humanis repelluntur prosperitatibus, tanto dulcius divinis jucundari merentur consolationibus. Et notandum quod *apparuisse* dicitur, quia, proh dolor! non mansuro, sed repentino et citius transeunte quodam corusco dulcedinem intimæ suavitatis prægustando cognoscunt, quemadmodum beatus Paulus ait : *Videmus nunc per speculum et in ænigmate* (*I Cor. XIII, 12*). Ergo quia immensitatem tantæ dulcedinis quasi furtim et per transitum vident, recte apparitio quædam dici valet. Quæ utique apparitio internæ videlicet suavitatis gratia quanto plus semel gustata ambitur, tanto magis esurienti animæ infusa adaugetur. Econtra desides et negligentes, qui venientem ad se Dominum nec cum amore suscipere, nec avertentem se ab eis per interna desideria revocare contendunt, prorsus benedictionis hujus extorres fiunt. Non enim ad contemplanda interna perducentur, nisi a terrenarum rerum strepitu studiose subtrahantur. De talibus per Psalmistam dicitur : *Noluit benedictionem et elongabitur ab eo* (*Psal. CVIII, 17*). Nolle benedictionem Dei est post degustata cœlestia dona iniquis operibus a Deo elongari.

At vero electi quanto in bonis actibus se probabiliiores reddunt, eo magis hujus apparitionis gustui approximant, sicut per beatum Jacobum dicitur : *Appropinquate Deo* bonis desideriis, et *appropinquabit vobis* (*Jac. VI, 8*), per multimodam gratiam suæ benedictionis. Quicumque igitur **340** hujus apparitionis radium quantumcunque perceperit, profecto seipsum in vera cognitione totum invenit, et dum peccata sua sollicitè considerando examinat, stringitur per timorem, et ex hoc raptus in agnitionem Dei per internum quemdam pascitur amorem, pensans quæ a Deo bona percepit, et quanta mala bonis illius perverse vivendo reponit, quam patienter toleraverit quem justo iudicio suo punire debuisset; quomodo alium meliorem et fortiorem se repulerit, se vero introrsus ad se misericorditer traxerit. Hæc dum intra sinum retractationis recolligunt, seipsos vehementer redarguunt, quemadmodum sequitur :

Exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis. Deus enim clemens et misericors tunc *exprobrat* homini, quando ipsum hominem exprobrantem et irascentem sibi metipsi facit pro pristina *incredulitate* sua. Pristinæ nempe vita hominis peccatis apte *incredulitas* quædam dici valet. Nam dum iniquis operibus fidei contradicit, licet verbo tenus credulus et fidelis dicatur, tamen præmium fidei, quod ex merito bonæ actionis remunerari potuisset, non habet. Unde de talibus per Jacobum dicitur : *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (*Tit. 1, 16*). Igitur anima in compunctione affecta cum factorum suorum facta iniquissima reminiscitur, seipsam pœnitentiæ mucrone transfigens exprobrando, increpando persequitur, et in ipsa afflictione mentis dulcedo simul et amaritudo conveniunt. Dolet se

In terra commississe, et tamen ipsa amaritudo pœnitenſiæ dum mentem affligit, eadem ipsa intrinsecus dulciter reficit. Attendit sibi met iratus quod in tantam devenerit duritiam cordis post gratiam conversionis; attendit quomodo exterior homo, qui per laborum certamina quotidiana exercitari debuit, negligentia vel torpori se mancipaverit; et cum unuscuſque animam, quam Deus inspirando inhæbitat, quanta sanctitate fulgeat, quam solemnem diem Domino in corde suo agat, considerat, damnatum negligentia et pigritia suæ pensando fortiter objurgare semetipsum incipit. Sed unde hæc duritia cordis nascatur, apte sequentibus verbis demonstratur, cum subjungitur:

Quia his, qui viderant eum resurrexisse a mortuis, non crediderunt. Cum nullus sit mortalium adhuc in carne viventium, qui teste oculo resurrectionis Christi insignia se vidisse fateatur, nec quemquam eorum viderit, quibus veraciter post resurrectionem suam apparuisse legitur, necesse est ut quod secundum litteræ speciem probare nequimus, ad utilitatis nostræ profectum per mortalitatis sensum mystice vertamus. Quatuor nempe modis Deus omnipotens ab electis suis specialiter videtur; quibus modis ad se invisibiliter trahit quos per adoptionis spiritum in sortem filiorum suorum pervenire quandoque prædestinavit. Quidam enim Dominum, quasi natum ac teneris indutum membris, in præsepi pannis involutum vident, quidam in cruce pendentem, alii a mortuis resurgentem, nonnulli ad cælos ascendentem. Hæc sunt quatuor sacramenta, quæ semel in terra conversatus omni humano generi exhibuit. Sed et hæc eadem sacramenta usque in finem sæculi in electis suis spiritaliter operari non desinit. In quibusdam enim Deus homo quasi nasci et concipi videtur, quando ipso donante bonæ voluntatis concipiunt desiderium; sed quandiu bona voluntas nondum ad perfectionem consummati operis pervenit, tandiu quasi puer et tenellus filius est Deus in corde hominis. Optant quippe interdum de concupiscentiis hujus mundi egredi, sed e contrario relinquere terrena omnia valde impossibile dijudicant. Interdum vires corporis ad tolerandos labores non suppetere causantur. Cum vero tandem relictis omnibus abnegare se ipsos et crucem Domini bajulare cœperint, quasi in cruce pendentem Dominum vident, cujus repleti devotione parant se ad omnia mala toleranda pro nomine ejus; carnem enim suam cum vitiis et concupiscentiis crucifigentes Christo gestiunt commori, et, quantum in ipsis est, per omnia similitudini mortis ejus configurari.

Ita ergo peccatis mortui et justitiæ viventes vident quasi gloriam Dominicæ resurrectionis. Nam ille vere in Christo resurrexit qui, veterem hominem cum actibus suis deponens, non in carne sed in spiritu, non in vetustate, sed in novitate vitæ ambulat. Sed hi omnes quam eminentes et laudabiles coram Domino sint audivimus. Sed adhuc eminentiores et sublimiores inveniuntur in quibus Christus

dignatur ascendere, ita ut ipsi cum Deo ad Deum transeant ascendendo sursum per gratiam contemplationis, assidue tendentes illuc corde ubi ille ascendit corpore. Quicumque igitur talibus credere recusaverint qui hoc modo, ut diximus, Deum videre meruerunt, procul dubio frigidus et durus corde remanebunt. Quomodo autem non credunt, nisi quia laudabilem conversionem sanctorum jam cum Christo regnantium, sive adhuc in carne laudabiliter viventium imitari contemnunt? Hoc denique verbum credere apte pro imitatione ponitur, Verbi gratia: Quidquid homo verax et admodum fidelis pronuntiaverit, omnino sequi et imitari opportunum videtur; et ideo convenienti ratione illi non credere dicuntur quia bona facta, quæ in aliis vident, minime sequendo imitantur. Sed quia perpauci sunt electi, qui hujus apparitionis talisque exprobrationis modum experiantur, qui resurgentes vel ascendentes imitentur, tamen quia nemo est, qui se abscondat a calore ejus, nequaquam pauperum suorum misereri obliviscitur Deus, sed quid agendum sit, misericorditer innotescit. Sequitur:

Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicare Evangelium omni creaturæ. Ire in universum mundum est ex omni parte cognoscere se ipsum, quomodo non in uno corporis membro, sed cum omnibus membris suis, visu, auditu, gustu, odoratu, et tactu offenderit Deum. Quia vero, ut beatus Gregorius ait, omnis creaturæ nomine signatur homo, recte prædicat ille Evangelium omni creature qui eisdem membris suis, quibus contra præcepta Dei deliquit, formam bene vivendi juxta præceptum Domini proponit, ut recto jam moderamine incedant quæ prius per illicita opera a Deo devierant. De quibus actus suos diligenter examinantibus et discutientibus recte subinfertur:

Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit. Supra diximus incredulitatem esse pristinam hominis vitam in peccatis; istud vero credere in bono accipi potest. Nam illi veraciter credunt qui præceptorum Dei custodia constricti beneplacitis Deo insistant virtutum operibus. Hi altiori agnitione veritatis attacti, ad videndum internum lumen baptizandi per lacrymas accedunt, ubi quotidianis fletibus in interiori homine renovantur et sanantur, nec tantum graviora flagitia, sed et fenum et stipula, levioris scilicet excessus opera per hujus compunctionis ignem absumuntur. Sed quia hujus baptismatis gratia non omnibus hominibus administratur, quibus tamen bene vivendi censura injungitur, apte mox sequitur:

343 *Qui vero non crediderit, condemnabitur.* Non enim ait: *Qui non baptizatus fuerit, condemnabitur*, sed quod paucorum esse præcivit, prætermisit et illud, quod omni homini congruit, videlicet credere, quod est beate vivere, posuit. Sicut etenim nonnulli qui salutari compunctionis fonte baptizari non merentur, et per hoc minime damnantur. *Qui vero non crediderit*, hoc est qui male vivendo operibus iniquis

A *A*dei contradicunt, justæ damnationis sententiam subibunt. Qui enim beate vivere contempserint, et in profundo vitiorum usque ad terminum vitæ perduraverint, quantalibet consolationis gratia a quoquam hominum foveantur, nulla tamen ratione cælestis regni aditum se adipisci sciant, nisi per penitentiae lamenta veraciter convertantur. Sed inter hæc unusquisque nostrum seipsum fortassis intuetur, scire desiderans utrum in sortem electorum Dei salvandus pertingat, an reproborum vindicta Deo justo iudice damnari debeat. Hæc cum pavore considerantibus, mox quid futurum sit eis, sequentibus verbis edocentur:

Signa autem eos qui in me credunt hæc sequentur: In nomine meo ejicient dæmonia, linguis loquentur novis, serpentes tollent. Si enim tria sequentia signa **B** in ipsis spiritaliter expleta fuerint, in gloriam filiorum Dei se quandoque transire nullo modo dubitare debent. Videamus ergo quænam sint hæc signa non corporalia, sed spiritalia, quæ in mente aguntur, per quæ non corpora, sed animæ curantur, qui recte vivendo antiqui hostis pompis ac operibus abrenuntiant, ut qui erant vasa iræ apta in interitum, jam sint vasa misericordiæ per laudabilis conversationis meritum. *Linguis loquuntur novis*, qui vitæ veteris sæcularia verba derelinquunt, et jam cælestia mysteria eloqui ac Conditoris sui laudes et potentiam enarrare, in quantum possunt, satagunt. *Serpentes tollunt*, dum post relicta opera mala et verba inutilia et desideria illicita de cordibus suis auferunt, qui etsi internam munditiam cogitationum nequeunt observare, ipsas tamen peccati concupiscentias in seipsis student castigare.

Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Cur *mortiferum* potius *bibere* quam *manducare* dicantur **344** debemus animadvertere; nam mortis antidotum non solum in potu, sed et in cibo nonnunquam sumitur. Sed si attendamus quod esca manducantibus quemdam, ut ita dicam, laborem ex crebro masticamine dentium præbet, potus vero lenem et facilem transitum per guttur hominis habet, recte per haustum veneni lubricas serpentis suggestiones possumus accipere, quæ interna cordium ita facile penetrant, ut non sentiantur, et per speciem boni nonnunquam ad vitia tanquam ad virtutes pertrahant. **D** Ille igitur *mortiferum bibit* qui pestiferis diaboli suggestionibus incaute decipitur. Sed si se ingerat mentibus electorum per tentamenta suggestionum, non eis nocebit, quia juxta sequentia verba: *Super ægros manus imponent, et bene habebunt.* Et quid per manus nisi operationis bonæ virtus exprimi potest? Electi igitur dum ad cor introrsus redeunt, qualescunque excessus suos invenerint, manu sanctæ operationis cooperiunt, et bene habebunt.

Quicumque recumbentium discipulorum unus est, et sub præsentia apparitionis Domini actus suos discutendo solerter sibi exprobraverit, et incredulitatem suam per bonam conversionem diluerit, et negligentias vitæ suæ, quibus promeruit duritiam

A cordis, ante oculos suos pœnitendo coaccervaverit, et exempla Patrum præcedentium et aliorum in carne laudabiliter viventium in corde suo congerere non desistit, qui baptismo lacrymarum a vetustate sua renovatur, qui incredulitate non stringitur, dum sanctorum opera inspiciens eorum imitatione provocatur, ac tribus sequentibus signis, operibus scilicet, et verbis suis et desideriis cautus et circumscriptus fuerit, divinitus exaltari meretur, juxta quod sequitur:

Et Dominus quidem Jesus, postquam locutus est eis, ascendit in cælum, et sedet a dextris Dei. Postquam enim hæc omnia, quæ prædiximus, Conditor noster inspirando et adjuvando perfecit, *ascendit in cælum*, in ipsis utique electis ponens ascensum suum, ut ipsi per eum sursum mente ascendentes suavitate intima perfruantur. Sed et alio modo *cælum ascendunt*, dum Scripturæ sacramenta sensui et intellectui eorum aperire dignatur.

345 Sed unde hoc totum habeant, et cui ascribere debeant, adjungitur, cum subditur, *et sedet a dextris Dei.* Quia Dominus noster *ad dexteram Patris sedisse* alibi legitur, quærendum quare hic non ad dexteram, sed *a dextris Dei* sedisse scribatur. *Dexteræ Dei* gratiæ ejus vel opera misericordiæ ejus sunt; *sedere autem a dextris Dei* est humilem existere de perceptis muneribus Dei, quia quidquid est quod pii possunt, quod habent, quod cupiunt, non de suis meritis, sed *a dextris Dei*, hoc est solius Dei auxilio et opere se accepisse recognoscere debent. **C** Ex hac sessione, id est vera cordis humilitate, qua de perceptis Dei beneficiis humiliantur, et glorioso nomini ejus ascribunt, ipse etiam sedem et mansionem in eis facere dignatur, et de virtute in virtutem magnis profectuum gradibus transire facit, quemadmodum sequitur:

Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. In magnis **346** denique virtutum profectibus sese exercentes *prædicant ubique*, quia sancta conversationis eorum exempla sunt quasi quædam vivæ vocis prædicamenta. Nam etsi ad pullicum prædicationis officium non exeunt, ipsis tamen moribus suis et sanctæ conversationis studiis exemplum præbentes, semper et ubique proximos suos, præveniente et subsequente gratia Dei, informant et edocent, juxta quod sequitur: *Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.* Denique in cunctis operibus eorum cooperatores existens, sermonem, quem prædiximus de ineffabili ipsius apparitione, quæ exprobrationem laudabilem pro incredulitate et duritia cordis in homine seipsum dijudicantis excitat, et alia, quæ Deo donante perstrinximus, cum signis sequentibus, quæ spiritaliter in mente aguntur in electis suis, ipse cooperando confirmabit Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIX.

IN FESTUM ASCENSIONIS DOMINI SECUNDA.

Ascendens Christus in altum captivam duxit captivitatem (Psal. LXVII).

Præsentis diei festivitas tanto majori devotionis studio nobis cunctisque fidelibus celebranda est et veneranda, quanto majori gratia ipse Dei Filius, qui sua eam ascensione consecravit, humanam in hac die naturam sublimare curavit, dum supra id quod creata fuit, in semetipso eam hodie transtulit. Sic enim conditus erat homo, ut si in humilitate et obedientia cum Deo perstitisset, ad consortium angelorum transire debuisset. Sed consideremus quanta omnipotentis Dei dignatio, quam inæstimabilis ejus circa nos fuerit miseratio, qui post culpam majorem contulit gratiam, dum humanam naturam non solum post lapsam reparavit, sed etiam, quo nunquam pervenisset, si lapsa non fuisset, supra omnes videlicet choros angelorum in semetipso transvexit. Hinc dicit Scriptura :

Ascendens Christus in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Captivitas, quam ascendens in altum hodierna die *captivam duxit*, multitudo fuit electorum suorum, quos resurgens ab inferis reduxit. Sed et ipsam *captivitatem* secundum verba beati Augustini, ipsum mortis principem intelligimus, qui omnem mundum captivaverat, quia omne humanum genus suæ ditioni subjugaverat. *Captivam* Unigenitus Dei *duxit captivitatem*, dum morte sua destructo mortis imperio substratum pedibus suis humani generis inimicum potentia virtutis suæ ita contrivit, et colligavit, quod, ne dicam super bonos et justos, sed et super ipsos peccatores et injustos, nullam potestatem habere, nullam malitiæ suæ crudelitatem valet, nec audet exercere, nisi quantum ipse permiserit, qui eum catena suæ virtutis et potentiae vinctum tenet. Hinc Apostolus dicit : *Fidelis Dominus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis (I Cor. x, 13).* Qui enim ante passionem, resurrectionem et ascensionem Domini bonos et malos, justos et injustos potenter absorbit, modo nec in ipsis peccatoribus, si vel unius momenti ante mortem pœnitentia eorum fuerit, potestatem aliquam habere poterit.

Quod autem addidit, *dedit dona hominibus*, dona Spiritus sancti, quæ post **347** ascensionem suam distribuit fidelibus apte intelligimus, per quæ utriusque sexus fideles, viri scilicet ac mulieres eruditi et inspirati ad diversa spiritualis vitæ conversationis studia accincti Deo servire cœperunt, et usque in finem sæculi servire non cessabunt.

Sed et hæc eadem verba, quæ de capite dicta sunt, ad membra nihilominus referri possunt. *In altum* Christus *ascendit*, quando cor hominis, quem salvare decrevit, ab inferis ad superos, a carnalibus desiderii ad cœlestia desideria per visitationis et inspirationis suæ gratiam sublevar et accendit. *Captivam ducit captivitatem*, dum peccata et vitia, sub quibus quasi captivus abductus et seductus diabolo

A servivit, per misericordiam Dei in semetipso superat et comprimit. Post captivatam captivitatem, post relictam et superatam vitiorum enormitatem sequitur :

Dedit dona hominibus. Dona ista sunt diversa gratiarum munera, quæ omnipotens Dominus suis tribuit fidelibus dum hominem peccatorem et vitiosum, hominem facit justum et virtuosum, hominem insipientem et nescium veritatis, hominem facit sapientem et gnarum justitiæ et æquitatis, dum eum per sacræ Scripturæ illuminationem ad Dei et sui ipsius perducit cognitionem.

Tales nimirum homines spiritualis utique vitæ æmulatores, in quorum altum sic Deus ascendit, quorum captivitatem sua virtute captivam duxit, quibus dona sua dedit, in lectione hodierna Lucas evangelista mystice prænotavit, cum dixit : *Igitur qui convenerant, interrogabant eum dicentes : Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Bene dicitur de his qui convenerant, qui, relicto sæculo, corpore, anima et spiritu in unitate fraternæ charitatis et dulcedinis in sancta conversatione Deo militant, quorum delectatio et cogitatio cum sit in Altissimum, cum nihil in hoc mundo quærant et diligant præter Deum, recte de eis dicitur : interrogabant eum. Interrogare eorum est desiderare eorum. Domine, inquit, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Ac si dicant : Domine, fons indeficiens æternæ dulcedinis et gratiæ, ecce, ante te omne desiderium animæ meæ, insinua mihi **348** in miserationis tuæ multitudine, si in tempore hoc sacrosanctæ ascensionis tuæ destructo in me regno vitiorum *regnum tuum* facies in me? si tu solus, quem solum desidero, quæro et diligo, in me regnare, si aliqua dignationis tuæ gratia hoc in tempore digneris me visitare?*

Verum quia gratia ista internæ dulcedinis non in voto hominis, sed in potestate et pietate omnipotentis Dei consistit, qui eam, quando vult et quomodo vult, suis electis tribuit et subtrahit, recte respondit : *Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Cum non possit homo omni tempore æterno intendere bono, sunt tempora a temporibus separata, ut est præsens dies cæteraque solemnia, in quibus is qui amat, omnipotens videlicet Dominus, a beata anima studiosius quæritur, ardentius desideratur. Illa nimirum tempora notantur hic, cum dicitur : Non est vestrum nosse tempora. Quod vero additur, vel momenta, in hoc non incongrue ipsam horam supernæ visitationis possumus accipere. Et est quasi dicat : Non est vestræ possibilitatis, ut tempora vel momenta meæ visitationis nosse, vel ad votum vestrum habere debeat. Et adjecit, quæ Pater posuit in sua potestate. Pater relativum nomen est ad Filium; nisi enim Filium haberet, Pater dici non valeret. Et est quasi dicat : Quæ per vos habere non potestis, gaudete, quia in ejus potestate posita sunt, cujus vos filii estis, qui cum opportunum et utile vobis esse perspexerit, quia Pater est, paterna vobis dulcedine præ-*

stare poterit. *Non est vestrum, inquit, nosse tempora A* *legerit, totum ei sapit, totum ad amorem Dei eum*
vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. *provocat et accendit.*

Sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, et eritis mihi testes in Jerusalem et in omni Judæa et Samaria, et usque ad ultimum terræ. Virtus Spiritus sancti virtus est humilitatis. Hæc est nimirum virtus illa, quam Apostolus virtutem Christi appellat, ubi dicit: Ut inhabitet in me virtus Christi (II Cor. xii, 9). Et vere quæ est virtus Christi, virtus est Spiritus sancti. Propterea, inquit, non est vestrum nosse tempora vel momenta, ut accipiatis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, hoc est ut in vera **349** *humilitate ei vos submittat, a quo solo et per quem solum consequi potestis, quod desideratis. Nec otiosum mihi videtur quod ait, sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos. B*

Supervenit in nos virtus Spiritus sancti, dum hoc quod superius est in nobis, cor utique hominis, humilitate tangitur, quæ vere virtus est Spiritus sancti. Et postquam hanc virtutem supervenientis in nos Spiritus sancti acceperitis, testes mei esse poteritis in Jerusalem, in vera vestri recognitione, in omni Judæa, in vera cordis et oris confessione, et Samaria, in vitæ observatione, et usque ad ultimum terræ, in plena carnis mortificatione. Nec injuste per Jerusalem, quæ visio pacis dicitur, ipsius hominis recognitio exprimitur, quia qui vere seipsum recognoscit, non dissidet a se, sed humilis et mansuetus subsistens in se quasi in visione pacis positus requiescit. Unde enim in nobis dissidemus, unde tantis impatientiæ turbinibus subjacemus, nisi quod veram nostri recognitionem non habemus? Si enim perfecte nosmetipsos cognosceremus, non solum de minimis non moveremur injuriis, sed etiam grandia interdum mala levia putaremus. Testis igitur operum Christi quasi in Jerusalem homo sit, dum in vera humilitate seipsum recognoscit; sit testis ejus in omni Judæa, dum post veram sui cognitionem ad veram consurgit confessionem; sit testis ejus in Samaria, quod interpretatur custodia, dum post veram confessionem ad perfectam vitæ observationem accingitur; sit testis ejus usque ad ultimum terræ, quando per sollicitam vitæ observationem ad plenam carnis pertingit mortificationem. Sequitur: C

Cumque hæc dixisset, elevatus est in cælum. Dicere D *Dei est facere Dei. Et bene dicitur, cumque hæc dixisset, quia in quocumque hominum sua misericordia Deus ista fecerit, in illo procul dubio elevatus in cælum, dum cælesti dulcedine ita eum sublevat ad se, ut quidquid in imo est, per desiderium mentis transcat ad solius Conditoris et Redemptoris sui complexus anhelet et ardeat. Post hæc recto ordine* **350** *invenitur:*

Cumque intuerentur in cælum euntem illum, ecce duo viri asiterunt juxta illos in vestibus albis, qui et dixerunt. Duo illi viri duo Testamenta possunt accipi, quæ tunc vere homini illi, in quo **350** *Deus ista fecerit, assistant, quia quidquid ex sacra scriptura Veteris ac Novi Testamenti audierit, vel*

PATROL. CLXXIV.

Hic Jesus, inquit, qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Ac si dicatur, Hic Jesus, hic æternæ salutis auctor et dulcedinis, qui a vobis assumptus, qui in cælesti vobis dulcedine est conjunctus, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum, quia etsi ad horam recedit quasi deserens vos, iterum in eadem humilitatis mansuetudine si quæsitus fuerit, in eadem multitudine misericordiæ suæ veniens visitabit vos.

Hæc sunt præsentis dici gaudia, hæc sunt Dominicæ Ascensionis solemnia, in quibus peracta et completa sunt universa redemptionis nostræ sacramenta, quemadmodum dicit Psalmista: *Dominus, inquit, salvabit me vespere, mane, et meridiem (Psal. lvi, 18). Per vespere designatur Christi passio, per mane Christi resurrectio, per meridiem Christi ascensio. Sed quare incarnationis ejus sacramentum prætermisit? Idcirco, ut æstimo, quia in incarnatione Christi humani generis salvatio est quidem initiata, sed non consummata, quia nascente Christo et in hoc mundo conversante animæ, sicut et ante, descendeant ad infernum, nullus quantumcunque justus vel sanctus promereri potuit regnum cælorum. Adveniente autem vespere illo, in quo æterna vita salutis nostræ gratia mortem degustare voluit, infernus spoliatur, paradisus reseratur, sicque impletum est quod dicitur: *Dominus salvabit me vespere, et mane. Post vespere et mane subjunxit, et meridiem, quia humana natura per mortem et passionem Christi salvata in ascensione Christi plene est glorificata, quando in ipso Domino nostro Jesu Christo super omnes choros angelorum ad dexteram Dei Patris est collocata. Hæc sunt redemptionis nostræ sacramenta, sine quorum fide nemo salvari poterit, quemadmodum sequentibus verbis mystice Psalmista insinuat, cum dicit: *Vespere et mane et meridiem narrabo et annuntiabo, et exaudiet vocem meam. Narrabo, inquit, ut sciatur; annuntiabo, ut credatur, quia omnis, qui hæc ejus sacramenta fideliter crediderit, recteque vivendo secutus fuerit, hujus vocem* **351** *Deus exaudit, hujus oratio fructuosa et Deo acceptabilis erit.***

Nec injuste in meridiem ascensionem Christi peractam credimus. Testatur enim nobis hoc Marcus in hodierna sancti Evangelii lectione, quia dicit: *Recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Jesus et exprobravit incredulitatem illorum, et duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse a mortuis, non crediderunt. Recumbebant, quando reficiebant, et illa refectionis hora sublato ab eis Sponso semper nona fiebat, quemadmodum loquens ante passionem suam idem Sponsus discipulis Joannis prædicebat: *Non possunt, inquit, filii Sponsi lugere, quandiu cum illis est Sponsus; veniet autem tempus, cum auferetur ab eis Sponsus, et tunc jejunabunt (Matth. ix, 15).**

Notat nobis nihilominus hunc meridiem scriptura Veteris Testamenti, ubi legimus de Joseph et fratribus ejus ad se venientibus, nec tamen quod frater eorum esset agnoscentibus; quos cum ad agnitionem suam admittere vellet; præcepit dispensatori domus suæ dicens: *Introduc viros domum, et occide victimas, et instrue convivium, quoniam mecum comessuri sunt meridie* (Gen. XLIII, 16). Per Joseph Deus Pater figuratur, per dispensatorem domus ejus unigenitus Filius ejus designatur, cui præcepit, ut instrueret convivium, quando eum in Redemptorem generis humani misit in hunc mundum. Convivium hoc humanæ redemptionis, convivium æternæ salvationis, ad quod omnes vocati sunt, qui fidem Dei receperunt, aut recepturi sunt, tunc instruere cœpit, quando incarnatus de Spiritu sancto in utero Virginis concipi voluit. Instruxit illud nascendo, instruxit moriendo, instruxit resurgendo, instruxit, imo et perfecit hodierna die cœlos ascendendo. Unde bene dispensator domus Dei, quod est sancta Ecclesia, appellatur, cujus ipse redemptionem per suæ incarnationis fecit dispensationem. Ait ergo: *quoniam mecum comessuri sunt meridie*. Cum enim hodierna die meridiano tempore circa horam nonam victor in cœlum ascendit, illis suis electis de tenebris et umbra mortis ereptis, quos secum adduxit, apposuit **352** convivium illud quod instruxit, ubi sedente primogenito juxta primogenita sua, et minimo juxta ætatem suam, unicuique secundum merita sua æternæ beatitudinis distribuit gaudia.

Nec vacat a mysterio quod, peracto convivio, carnalis ille Joseph scyphum suum argenteum, in quo augurari solebat, in ore sacci fratris sui junioris poni præcipiebat. Per fratres seniores significabatur populus Judaicus; per juniorem fratrem Benjamin, qui *filius dexteræ* interpretatur, populus Christianus figurabatur, in cujus sacco scyphum suum argenteum versus ille Joseph poni præcepit, quando misso desuper Spiritu sancto sacræ mysteria Scripturæ populo Christiano in unitate fidei congregato revelare cœpit. Sicut enim tunc per scyphi illius occasionem reducti sunt fratres Joseph ad familiarem ejus recognitionem, sic ex sacri mysterio eloquii, quod jam per illuminationem Spiritus sancti repositum est in corde populi Christiani, eveniet, quod populus Judaicus, per seniores fratres designatus, in fine mundi una cum populo gentium, qui tunc inventus fuerit, ad familiarem veri Joseph cognitionem et amorem perveniet.

Recte autem de scypho isto argenteo, quod in eo Joseph augurari solet, dicitur; quia in sacra Scriptura diversa nobis auguria proponuntur, quomodo videlicet recte viventes per bonæ operationis studium æternæ vitæ consequantur præmium; quomodo hi, qui male vivendo salutem suam negligunt, perpetuæ damnationis incurrant periculum. Hæc ipsa auguria invenimus hodie in lectione evangelica: *Qui crediderit, inquit Dominus, et baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabi-*

tur. Ecce unum augurium æternæ salvationis perducens ad regnum cœlorum! Ecce aliud augurium, ignem comminans infernalium suppliciorum!

Illis de præsentis diei gaudiis breviter prælatis exsultemus hodie cum angelis, quia nimirum convenit ut in hac die Dominicæ Ascensionis ad speciale gaudium attollamus corda nostra, in qua constat quod diabolo, salutis et beatitudinis nostræ inimico, propter humanæ **353** naturæ in Christo exultationem lethalis oborta sit tristitia. Nam quod Deus homo fieri et nasci voluit, ex hoc quidem infatigabili mœrore contabuit; quod passus et mortuus est et resurrexit, ob hoc immenso et lethali dolore obstupuit, quia tunc potestatem tyrannidis suæ, qua in animas tam fidelium quam infidelium debacchatus esse, penitus amisit. Sed hæc quodammodo ei fuerunt tolerabiliora ad comparisonem doloris illius quem hodierna die concepit visa gloria Dominicæ ascensionis, in qua hominem, quem tam lethali odio despexit, non solum ad pristinæ beatitudinis reduci statum, quo angelis æqualis esse debuit, verum etiam supra omnem angelicam creaturam in Christo Domino exaltari aspexit; et ipse ita conculcatus est, quod nunquam amplius contra electos Dei caput elevare audeat. Unde justum est ut præsentis diei festa, quæ inimico nostro maximi sunt causa doloris, nobis perpetuæ materia sint exultationis, et ita ea celebremus, ut illic quandoque pervenire mereamur, ubi non annua, sed æterna et præsentia semper illa habeamus. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IIOMILIA L.

IN VIGILIAM PENTECOSTES PRIMA.

Cum Apollo esset Corinthi, et Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, et inveniret quosdam discipulos, dixit ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes? (Act. XIX).

Sacrosancta solemnitas hæc Spiritus sancti specialiter illis celebranda est et veneranda, qui ab ipso nomen sortiuntur, id est qui ob hoc quod non secundum carnem, sed secundum spiritum vivere professi sunt, *spiritalis* dicuntur. Aliæ namque festivitates Dominicæ, sicut Nativitas Christi, et Resurrectio ipsius sive Ascensio communes sunt quodammodo etiam sæcularibus; ista vero solemnitas, quam Spiritus sancti consecravit adventus, non in figura tantum, sed et in veritate recte celebratur a spiritalibus. Celebrant quidem hanc sæculares ludendo, epulando, vestimenta sua superflue et inaniter componendo velut inexperti, quid in se supernæ dulcedinis contineat solemnitas Spiritus sancti. Ipsi nimirum, qui in sæculo positi, sæcularibus actibus dediti sunt, vere dicere possunt, quod in hodierna lectione legitur, quæ de Actibus apostolorum sumpta esse cognoscitur: *Neque si Spiritus sanctus est audivimus*. Nullus ergo sæcularium est eorum, qui Christiani nominis professione tenentur, nisi Spiritus

tum sanctum audierit nominari, et solemnitatem ejus, id est Pentecosten sciat in Ecclesia celebrari, sed mundo huic dediti, ita Spiritum sanctum esse non audierunt, quod nil nisi carnale sapientes, spiritualis gratiæ et dulcedinis sunt immunes. Et utinam nos, qui spiritali censemur nomine, verborum istorum nota non tangeret! Nam et ipsi nonnunquam dicere possumus: *Neque si Spiritus sanctus est audivimus*, quando obduratas cordis aures habentes, licet in spiritali habitu apparentes, curis tamen immiscemur sæcularibus, et ea quæ carnis sunt, **354** sapiendo, nos ipsos spiritalium donorum expertes et indignos efficimus.

Et quia aliquid in hac lectione hodierna colloquendo tetigimus, nunc ab exordio ejus incipientes, quantum Dominus largiri dignatur, videamus, si in ea aliquid, quod nostræ conveniat professioni, invenire valeamus. Neque enim Spiritus sanctus, qui servitium Dei dictavit et composuit, hanc in sua solemnitate legi ordinasset, nisi etiam in ea designaretur, quod spiritalibus aptari hominibus posset. Sic enim Lucas in Actibus apostolorum dicit:

*Cum Apollo esset Corinthi, et Paulus, peragratis superioribus partibus, veniret Ephesum, et inveniret quosdam discipulos, dixit ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes? In duobus istis prædicatoribus Verbi Dei quilibet homo ex anima et corpore consistens potest intelligi. Hoc nomen Apollo ita interpretari possumus, quod discipulus dicatur; Paulus vero modicus vel quietus interpretatur. Nomen Apollo unusquisque homo in se exprimit, dum sæculum deserens, et in spiritali vita discipulus Christi et prælatorum suorum esse incipit, et sub disciplina Domini usque ad mortem vivere disponit. Recte autem verbum hoc Corinthi adjungitur, quod conversatio eorum sive administratio reipublicæ interpretatur. Interpretationes hujus nominis tunc in homine complentur, dum in spiritali vita positus bene et honeste conversari cœperit, et administrationem reipublicæ peragit, id est in exercitio laborum commanentium sibi strenuus cooperatores esse **355** satagit, et omni ordini sub spiritali habitu observando ipse quoque corpore interest, quod totum administratio reipublicæ vocari potest.*

Sed quisquis hoc in initio conversionis suæ studiose exsequitur, paulatim de die in diem proficiens divina subsequente misericordia ad majora provehitur, ut etiam Paulus dici possit, quod sicut diximus, *modicus vel quietus* interpretatur, quod se videlicet ab illicitis quibusque moderari incipit, et in vera humilitate se Deo et cunctis se videntibus, quantum potest, subjicit. Sic *modicus*, id est humilis effectus, ad hoc etiam proficit, ut *quietus* esse possit, quod videlicet nullum in corde suo dijudicet, nulli detrahat, nulla amaritudine nec odio vel invidia moveatur, quod totum magna inquietudo cordis esse dignoscitur. Quisquis ita potest effici *quietus*, de hoc venit, quod studet esse *modicus*, quia nihil est quod tantam homini pariat quietem,

A sicut vera humilitas, quod se omnibus judicat inferioriorem. Est etiam hoc modo *quietus*, dum exteriori habitu a voluptatibus sæculi conversus, intrinsecus quoque in mente a strepitu carnalium desideriorum studet requiescere.

Per hanc veram humilitatem et mentis quietem edoctus *peragrarare superiores partes* incipit, sicut in consequentibus Scriptura dicit, *et Paulus peragratis superioribus partibus*. Per superiores partes homo interior intelligi valet, qui ad Dei similitudinem creatus majori dignitate corpori præeminet. Peragratis superiores partes homo quilibet beatus, cum in interioribus animæ sensibus diligenti cura perscrutari et discutere nititur, in quibus Deum offenderit, quæ et qualia, quam mortalia peccata contra Creatorem suum commiserit. Sic etiam *superiores partes peragrarare* intelligitur, dum terrena cuncta despiciens, toto corde, totis desideriis cœlestibus innititur.

Peragratis ita superioribus partibus *Ephesum pervenitur*, quod *voluntas mea in eo* interpretatur. Dum homo quilibet beatus in cunctis, quæ contra Deum deliquisse se meminit, tam districtè semetipsum discutit, vel cum a terrenis desideriis abstractus, totum animum suum ad appetenda cœlestia contulerit, recte dici potest quod *voluntas Domini in eo* sit. Fit etiam voluntas hominis in Deo, dum omnem voluntatem suam ad divinæ voluntatis convertit arbitrium, et quasi lethale malum abhorrescit quidquid voluntati Creatoris sui obsistere cognoscit, et **356** ita delectatur, propter Deum bonis, quibuscumque potest, in spiritali vita insudare, sicut olim in sæculo posito dulce et delectabile fuerat contra Deum pravis actibus et mundi voluptatibus se occupare,

Peragratis igitur superioribus partibus, cum sic Ephesum pervenerit, *quosdam discipulos invenire poterit*, id est dum cuncta quæ retro sunt oblitus, ad anteriora et superiora se extendit, et voluntatis Dei cum sua bona voluntate cooperatores effectus fuerit, tunc per Dei gratiam, non sicut prius, carnales, et ea, quæ carnis sunt, sapientes, sed singulares et spiritales sensus, qui per *quosdam discipulos* intelligi possunt, in seipso inveniet, ut multa, quæ prius incognita erant, in sanctis Scripturis scire et investigare valeat. Hos speciales sensus assecutus in multis seipsum cognoscere incipit, et ob hoc magis magisque conscientiam suam humiliat, et coram Deo negligentias suas confitendo se accusat, quemadmodum in consequentibus lectionis hujus verbis intelligimus, quæ per singula quidem interpretari non aggredimur, sed summam perstringendo quamdam beati hominis, in veritate seipsum agnoscentis, accusationem, qua coram Deo culpabilem se confitetur notare hic tentamus.

Præmisso enim *et Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, et inveniret quosdam discipulos*, mox additur: *Et dixit ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad*

eum : *Sed neque, si Spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait : In quo ego baptizati estis ? Qui dixerunt : In Joannis baptizate. Dixit autem Paulus : Joannes quidem baptizavit baptismo pœnitentiæ populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum.* Hæc verba interrogacionis et responsionis sunt vicissitudines illius reprehensionis, qua homo ipse qui quosdam discipulos, id est singulares sensus, de quibus diximus, invenerit, se intra semetipsum multipliciter accusare non desinit.

Si Spiritum sanctum accepistis credentes ? Quasi dicat : Heu miser homo tu ille, qui pignus Spiritus sancti, id est fidem in baptismo suscepisti, ubi renuntiaturum te diabolo, et pompis ejus promisisti ! heu omnia, quæ vovisti, prave in sæculo et contrarie Deo vivendo irrita fecisti ! *Sed neque si Spiritus sanctus est audivimus.* Falsum quidem Christiani hominis, qui Spiritum sanctum in baptismo accepit, nomen **357** hucusque habui. sed dum male et carnaliter vivendo Spiritui sancto contradixi, quæ essent spiritalium dona charismatum, per vitam et experientiam nunquam intus audire merui. *In quo ergo baptizati estis ? In Joannis baptizate.* Gratia quidem Dei operata est mecum et in me, dum ad agnitionem sui nominis per fidem attingere me voluit, sed eadem gratia ejus in me usque ad præsens tempus vacua fuit, dum ei male vivendo ingratus exstiti, et nomen Christianum, quod per fidem suscepit, bonis operibus in meipso adornare contempsi. Per hæc verba homo quilibet beatus in cunctis, quæ in sæculo deliquit, seipsum reprehendit et accusat ; in sequentibus verbis, si mystice attendamus, negligentias suas, quas post assumptum spiritalem habitum commisisse se meminit, deplorat. Sequitur :

Dixit autem Paulus : Joannes baptizavit baptismo pœnitentiæ populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum. Ego, inquit, infelix homo, stulte quidem et petulanter in sæculo vixi. Sed his omnibus finem imponere cogitans, humilitatis habitum suscepi, a tumultu sæculi, ut in Deo requiescerem, corpore me separavi. *Et Joannes quidem baptizavit baptismo pœnitentiæ,* id est gratia Dei, quam Joannis nomen exprimit, ita mecum operata est, quod aliquando hoc mihi contulit, ut inundatione lacrymarum mearum, quod est, baptismus pœnitentiæ, meipsum abluerem, *dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum,* id est hoc in me efficere volens, ut rectam fidem Deo Creatori et Salvatori meo observando, quod est credere, æternam salutem consequi possem. Sed nunc cognosco, quod gratiæ gratiæ Dei indignum me exhibui, eo quod bona, quæ potui et debui, negligentius, quam oportuit exercui. Hæc sunt verba confessionis, quibus homo se coram Deo accusat in spiritu veræ humilitatis. Sed quod Dominus, cui proprium est humilibus dare gratiam, vocem confessionis in vera sui cognitione seipsum agnoscentis audiat, vel quod

A homo verba humilitatis Deum in se loquentem cognoscat, sequens littera nobis demonstrat.

His auditis, inquit, baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Audit nimirum Deus, sicut diximus, hominem in desiderio animæ suæ, et in delectatione virtutum loquentem ad se, quemadmodum Psalmista protestatur expertus in se : *Desiderium pauperum* **358** *exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua (Psal. ix, 22).* Audit etiam homo Deum loquentem in se, dum subsequente gratia hoc experiri incipit, quod verba veræ humilitatis Deus in eo locutus sit, sibi ipsi volens iter ad cor hominis præparare, dum per prævenientem gratiam dedit ei conscientiam suam perfecte humiliare. Inter hoc audire Dei hominem, et audire hominis Deum, nonnunquam *baptizatur in nomine Domini Jesu,* id est talis ei nascitur compunctio, de qua vere dici possit, quod æternam salutem operetur in eo. Sequitur :

Cumque imposuisset illis manus Paulus, venit super eos Spiritus sanctus. Dum enim homo ille, qui Pauli nomen in se exprimit, quod videlicet *modicus* est per humilitatem, et *quietus* per mentis mansuetudinem, qui Deum audit loquentem in se, et quem Deus audit loquentem ad se verba humilitatis, humilium attestacione operum in se comprobaverit, quod est *Paulum illis manus imposuisse,* tunc profecto venit *Spiritus sanctus,* sicut ipse per prophetam repromisit in veritate se humiliantibus : *Super quem requiescam, inquit, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos ? (Isa. lxxvi, 2.)* Quid autem in electis hominibus, qui hæc omnia, quæ diximus, consecuti sunt, adveniens Spiritus sanctus operetur, sequentia verba testantur :

Et loquebantur, inquit, linguis et prophetabant. In quorum cordibus habitaculum sibi Spiritus sanctus præparaverit, haud dubium quin in variis linguis loqui possint. Quæ sunt hæc linguæ ? Una loquuntur lingua, dum accusant et damnant per pœnitentiam quidquid mali egisse se recolunt, reprehendunt se de cogitationibus, insequuntur de verbis, puniunt flendo de factis. Alia rursus lingua intouant, dum bona, quæ facere debuerunt et potuerunt, neglexisse se deplorant. In hora ergo visitationis Spiritus sancti *linguis loquuntur* electi, dum tandiu subjacere temporalibus et a patria, ad quam creati fuerant, se separari plangunt et deplorant, et ad contemplandam speciem Creatoris sui suspirantes, fortiter ad Deum per desideria clamant. Tunc et *prophetare* incipiunt, quia sicut prophetarum est ventura prædicere, sic et ipsi sibi prophetant de futuris penis malorum, et de gloria et remuneratione bonorum, damnationem quidem malorum evadere satagentes, gaudia vero cælestis regni toto desiderio appetentes. Sequitur :

359 *Erant autem omnes viri fere duodecim.* Per *duodecim,* qui perfectus numerus esse cognoscitur in multis Scripturarum locis perfectio designatur. Sant enim *omnes viri fere duodecim,* qui ita, ut diximus,

et loquentes linguis, et prophetantes sunt effecti, A quia in virtuosis virtutibus, quæ per viros figurari possunt, constant perfecti. Quod autem verbum istud *fere* apponitur, per hoc nobis innuitur, quod electus quilibet, ad quantamcunque virtutum celsitudinem conscenderit, nunquam tamen ad plenam perfectionem, ut nihil ei obsistat, vel desit, in hoc mundo pertingere poterit, sed plenæ perfectionis beatitudo futuræ vitæ reservata est, ubi tanta erit corporum et animarum libertas, quod nunquam aliquam maculam homo contrahere, cogitatione, verbo vel opere vel vult, vel potest. Quod autem is qui tantam virtutum gratiam, ut prædiximus, adeptus fuerit, nonnunquam per divinam dispensationem assumatur verbo doctrinæ, et consequentibus verbis possumus colligere :

Ingressus autem, inquit, in synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno Dei. Synagogam namque ingreditur, dum Ecclesiæ Dei vel sanctæ alicui congregationi prædicatur. In qua *cum fiducia loquitur*, si ea, quæ verbis instruit, factis suis non destruit. Vere *cum fiducia verbum Dei loquitur*, qui objici sibi posse non timet, quod ea ipsa faciat quæ vitanda esse docet, sed ita circumspice se in omnibus custodire invigilat, ut vita verbo concordare valeat. At ille cum fiducia loqui non potest, quem doctrina sua remordet, quem videlicet accusat conscientia sua, quod his, quæ verbis prædicat, male vivendo ipse contradicat.

Cum fiducia, inquit, loquebatur per tres menses. C In tribus mensibus tria hæc, fidem, spem, charitatem, vel cogitationes, verba et opera, intelligere possumus. Ad hoc enim onus quisque prælatus intendit, ut in fide, spe et charitate subditos suos instituat, sive ad hoc eos instruat, ut cogitationibus, verbis et operibus suis cauti et circumspicere esse studeant. *Disputans, inquit, et suadens de regno Dei, Disputat*, dum verbo prædicationis instat; *suadet*, dum ea quæ docet, operum attestatione confirmat. Sed si disputet aut suadeat, id est verbo vel exemplo doceat, utrumque *de regno Dei* faciat, id est non suis meritis hæc tribuat, nec humanæ laudis favorem inde requirat, sed totum ad Deum referat, a quo 380 habet, ut et bene verbum Dei loqui sciat, loquendoq; formam recte vivendi subditis suis in seipso exhibere valeat

Hic ipse versiculus, quem ad prælatum quemlibet jam retulimus, unicuique etiam homini salvando potest aptari. Ipse namque quilibet beatus homo, cum quo, et in quo Deus hæc omnia, quæ præfati sumus, operatus fuerit, *in synagogam ingreditur*, id est intus graditur, tam mente quam corpore in congregatione conversatur, nequaquam gressus mentis extra ponit, per carnis videlicet desideria in mundo non vagatur, attendens quod secundum professionem suam mundo huic crucifixus esse de-

(61*) Ferme hæc leguntur apud Lucam, cap. xvii, alibi

beat, nihil eorum, quæ in sæculo sunt, interius vel exterius tractare curat, sed qui de mundi rebus curam non habet. Qualia iste in congregatione exercet? *cum fiducia, inquit, loquebatur per tres menses.* Quisquis enim ita in synagogam ingreditur, id est ita in Ecclesia, vel in sancta aliqua congregatione commoratur, quod intus est corpore, intus est et mente, et a præsentis sæculi delectatione gressus cogitationis penitus amovit, hic *cum fiducia loqui* et arguere potest quidquid in congregatione contra Deum committi videt. Tanto enim quis omnem male agentem fiducialius et liberius corripere poterit, quanto sibi conscius est, quod vita ejus talis non sit, ut aliquis ei in faciem objicere valeat, quod vitio huic quod in aliis arguit, ipse succumbat. Loquitur *per tres menses*, dum aliorum in congregatione conversantium pravam voluntatem, mala verba, perversa opera ita arguit, quod ipse in his tribus vigilantem et circumspicere seipsum custodit. *Disputans, inquit, et suadens de regno Dei. Disputat*, cum, sicut diximus, proximorum vitia in zelo charitatis arguit, et [ad] bona, quæcunque potest, exhortatur; *suadet*, dum ita corripit et admonet, quod proprio exemplo, quæ facienda vel vitanda sint, in seipso docet. *De regno Dei, inquit, id est de corde humo et humili.* Regnum enim *Dei*, ut ait Apostolus, intra nos est (61*), quod vere est cor bonum et humile, ad habitandum ei jucundum valde et delectabile. *Disputat* quilibet beatus homo et *suadet de regno Dei*, dum omnis correptio ejus et exhortatio sive operum ipsius attestatio de humili corde et vera dilectione Dei et proximi procedit, et contra neminem zelo amaritudinis commovetur, nec ob hoc vitio jactantiæ succumbit, quod ipse irreprehensibiliter inter cæteros conversatur.

381 Quia hæc, quæ de hodierna Lectione exposuimus, in nullo hominum, nisi per cooperationem Spiritus sancti efficiuntur, recte in solemnitate ejus quam celebramus legitur: *Conversi ergo ad ipsum Dominum et Creatorem nostrum Spiritum sanctum, ipsius benignitatem imploremus, et nos in sua festivitatis visitationis suæ et consolationis immunes esse permittat, sed ita sibi ad habitandum corda nostra emundari faciat, ut intus experiri valeamus quid sit quod exterius celebramus. Ipse Deus et Creator noster Spiritus sanctus, qui multis nominibus dignitati suæ congruentibus appellatur, stabilis etiam et mobilis dicitur.*

Quod recte *stabilis* dici debeat, non ignoramus, quia immutabilem eum esse cognoscimus. Sed quomodo *mobilis* dici valet qui omni mutabilitate et mobilitate caret? Bene itaque *mobilis* sicut et *stabilis* dicitur secundum id quod nunc dicturi sumus. Sunt quædam virtutum merita sine quibus nemo salvari potest, sicut est fides, spes et charitas, et per hæc in electis suis *stabilis* est Spiritus sanctus, id est in his nunquam eos deserit, quia necesse est ut vers. 21, sed non apud apostolum Paulum, nec

qui ad cœlestem patriam tendunt, semper fide, spe et charitate præditi sint. Ecce quomodo *stabilis* sit Spiritus sanctus audivimus; nunc, qualiter etiam mobilis dicatur, cognoscamus. Iterum sunt alia, sicut sunt genera linguarum et prophetia et cætera plura, quibus et si aliquando viri sancti **362** careant, ab æterna tamen salute vel introitu regni cœlestis excludi non debent, et in his est *mobilis* Spiritus sanctus, quia quando vult, illa tribuit; iterum, quando vult, illa subtrahit. Eliseus nimirum vir sanctus exstitit, futura sæpe prædixit, et tamen omni hora prophetiæ donum non habuit. Quod ex hoc aperte claruit, quia, cum mulier illa Sunamitis pro mo: tuo filio rogatura ad eum in montem Carmeli veniret, ob quam causam venerit ignoravit; et cum Josaphat de futuris requireret, Psalten sibi fecit applicari, videlicet ut per laudem psalmodiæ sanctus Spiritus descenderet, atque ejus animum de venturis repletet. Sic sunt et alia spiritalium dona charismatum, quæ homo semper habere non potest in hoc sæculo, sicut est beatæ contemplationis dulcedo.

Imploremus ergo Paraclætum nostrum Spiritum sanctum, ut et in nobis stabilis et mobilis esse dignetur, id est per has virtutes sit jugiter in nobis perseverans, sine quibus salvi esse non possumus; eas etiam, in quibus mobilis est, nobis aliquando conferat, id est ut vel ad horam suæ dulcedinis gratiam infundat, quatenus per ejus momentaneam hic visitationem illuc pervenire valeamus, ubi jugiter dilectioni ejus et dulcedini inhæreamus. Quod ipse præstare dignetur Deus et Creator noster Spiritus sanctus, qui cum Patre et Filio vivit et regnat unus Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ROMILIA LI.

IN DIEM SANCTUM PENTECOSTEN PRIMA.

Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, in solemnitate azymorum, et in solemnitate hebdomadarum, et in solemnitate tabernaculorum, etc. (Deut. xvi).

Sancta et veneranda solemnitas, quam colimus, festivitas est Spiritus sancti, quam suo adventu mirifice consecravit et ornavit, quæ olim in Veteri Testamento multis figuris est ostensa et præfigurata. Unde quodam loco per Moysen legislatorem de hac sacra solemnitate filii Israel Dominus præcepit dicens: *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, in solemnitate azymorum, et in solemnitate hebdomadarum, et in solemnitate tabernaculorum.* Tres istæ solemnitates, quæ eminentia et dignitate sua omnes præcellunt festivitates, quas per totum annum celebramus, ita filiis Israel Domino præcipiente per legislatorem fuerant commendatæ, ut per singulos annos his tribus vicibus, omne quod erat in eis masculini generis, in conspectu Domini, hoc est in templo sancto, quod erat Jerosolymis, apparere deberet. Quibus in Jerusalem, in loco, quem

Dominus elegerat, præsentatis, **363** nullas illuc vacuus ante Dominum venire, sed ut unuscujusque manus poterat invenire, salutares Domino hostias debuit immolare. Hæc *omnia*, ut Apostolus ait, in *figura contingebant illis, scripta sunt autem ad doctrinam nostram in quos fines sæculorum devenerunt (I Cor. x, 11)*. Illi quippe cuncta carnaliter intelligebant, carnaliterque celebrabant; nos vero, in quos *fines sæculorum devenerunt*, in quibus mundus iste finitus est, qui sæculo sæculique actibus renuntiantes, etsi ex integro peccatis absolvi non possumus, tamen Deo opitulante per capitalia crimina in viam scandali ultra non declinabimus.

Igitur juxta præceptum Domini *omne masculinum nostrum apparet in conspectu Domini*, cum, deposita omni feminea levitate, virilia, fortia et virtuosa opera agimus, per quæ conspectui summæ deitatis placeamus, talesque inveniamur, super quos oculos suos Dominus ponere dignetur. Nam sicut in præsentis sæculo cernimus, quilibet præpotens Dominus servum suum, qui oculos ejus offenderit, aspiciere dedignatur, eum vero, quem veraciter diligit, frequenter aspiciere delectatur. Ita revera in conspectu Domini sunt quos dilectione sua dignos judicaverit; ab eis autem qui respectum gratiæ ejus non merentur, oculos ejus avertit. In conspectu autem Domini et alio modo *apparemus*, cum ad altare sanctum accedimus, ubi ex intimo cordis affectu sacramenta corporis et sanguinis Filii Dei debita reverentia percipimus.

Præcipitur quoque nobis, ne ante conspectum Domini *vacui* veniamus, ne in his tribus solemnitatibus imparati inveniamur; sed unusquisque, quantum potuerit, devotionem suam Deo offerat. Qui majoris est meriti, præclara et majora offerat Deo; qui vero minoris est meriti, quantum pro paupertate sua potuerit, studeat, ne in conspectu Domini vacuus appareat. In solemnitate, inquit, *azymorum*. Solemnitas azymorum festivitas est paschalis, in qua Pascha nostrum immolatus est Christus, quem præfigurabat agnus ille, quem in Ægypto positi filii Israel quarta decima luna ad vesperum immolabant. Hujus agni sanguinem super utrumque postem et in superliminaribus domorum poni præcepit, ut, cum exterminator veniret, qui in vindictam gentis illius a Deo missus fuerat, ut omnia primogenita Ægypti interficeret, **364** nequaquam domos eorum introiret, sed viso sanguine præteriret. Hujus rei exemplum nos in nostra solemnitate veraciter observamus, cum Agni nostri carnem et sanguinem, qui pro nobis in ara crucis immolatus est, ad remedium animæ nostræ puro corde et corpore sumimus. Agni istius sanguinem super utrumque postem, et in superliminari posuimus, cum sanguine Filii Dei corpus et animam nostram munimus, ne exterminator diabolus. Dei videlicet servus et nuntius, nos [cod. ne nos non] præsumat in aliquo nocere. Sed cur diximus diabolus *Dei servum*? Ea scilicet ratione, quia diabolus cum membris suis, perversis hominibus, Deo mul-

tum servit. et servivit; etiamsi mali et perversa voluntate id faciat, totum tamen omnipotens Dominus qui malis bene utitur, ad laudem et gloriam nominis sui, et ad salutem electorum suorum convertit.

Post dies azymorum sequitur *solemnitas hebdomadarum*, quam festivitatem nos *Pentecosten* nominamus, quæ quinquagesimo die post Pascha celebrata est Domino præcipiente, in qua adventus Spiritus sancti, qui hodierna die repentino sonitu super apostolos venit, præfigurabatur. De hac sacra solemnitate dicit Lucas in Actibus apostolorum: *Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco, et factus est repente de cælis sonus tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum, ubi erant sedentes (Act. II, 4, 2)*. Videamus ergo quomodo hæc sacra solemnitas in Veteri quoque Testamento sit præfigurata.

Mense, inquit Moyses, *tertio egressionis Israel de terra Ægypti in die hac venerunt in solitudinem Sinai, ibique Israel fixit tentoria e regione montis. Moyses cutem ascendit ad Deum; rocavitque eum Dominus de monte et ait: Hæc dices domui Jacob, et annuntiabis filiis Israel: Vos ipsi vidistis quomodo portarerim vos super alas aquilarum, et assumpserim mihi in peculium de cunctis populis, eritisque mihi regnum sacerdotale et gens sancta (Ex. d. XIX, 4-6)*. Hæc verba cum exposuisset Moyses majoribus natu, respondit universus populus: *Cuncta quæ locutus est Dominus faciemus (ibid., 8)*. Cum retulisset Moyses verba populi ad Dominum, ait Dominus: *Jam nunc veniam ad te in caligine, ut audiat me populus loquentem ad te, et credant tibi in perpetuum (ibid., 9)*. Venit itaque Moyses et annuntiavit filiis Israel omnia quæ locutus fuerat Dominus. At illi adoraverunt. Nuntiavitque Moyses verba populi ad Dominum. Qui dixit ei: *Vade ad populum, et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua, et sint parati in diem tertium; die enim tertio descendet Dominus coram omni populo super montem Sinai. Descenditque Moyses ad populum, et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ait ad eos: Estote parati in diem tertium, ne appropinquetis uxoribus vestris. Jam dies tertius advenerat, et mane inclaruerat, et ecce cæperunt audiri tonitrua, et micare fulgura, et nubes densissima operire montem, clangorque buccinæ vehementius perstrepebat; timuitque populus, qui erat in castris (ibid. 10-16)*.

In his tribus diebus possumus accipere tempus ante legem, sub lege, sub gratia. In tribus quoque diebus possumus intelligere annuntiationem Dominicam, incarnationem, passionem et resurrectionem ipsius. Et bene in mane resurrectionis Dominica valet intelligi, quia sicut mane illucescente finis est noctis, et tenebræ a luce segregantur, sic Christo destructo mortis imperio resurgente, mane illud inclaruit per quod peccatorum tenebræ per Christi misericordiam sunt effugate. Ante passionem quidem ejus et resurrectionem totus mundus in tenebris erat constitutus, quia omnes sancti, quotquot ante Christi ad-

ventum fuerunt, mortis debito soluto ad inferos descenderunt, ibi mundi salutem magno desiderio præstolantes, quibus peracta passione sua serenus apud inferos illuxit, eosque secum a mortuis resurgens, latrone prævio, ad amœna paradisi introduxit.

Sed et in mane incarnationem Christi possumus intelligere, quando ipse Unigenitus Dei per nativitatem suam humanæ substantiæ copulari voluit, cum tempus gratiæ advenit. Nato itaque Salvatore nostro mane præclarum illuxit, quo tenebræ infidelitatis et ignorantiae hujus sæculi sunt depulsæ. Conversatio namque ipsius, qua inter peccatores in hac vita est conversatus, et prædicatio ipsius, qua peccatores ad poenitentiam vocavit dicens: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum (Matth. IV, 17)*, totius mundi tenebras illuminavit. Unde de prædicatione ejus statim subjungitur: *Et ecce cæperunt audiri tonitrua, et micare fulgura*. In tonitru duo inveniuntur, quæ prædicationi Christi assignare possumus: unum, quod audito tonitru magno timore terrentur homines; secundo, quod per tonitrum percussi plerumque moriuntur. Et hac de causa prædicatio Christi convenienter in tonitru potest accipi. Judæis denique amatoribus sæculi magno terrore prædicationis intonuit, dum humilis et pauper in hoc mundo degens contemptum sæculi et paupertatem spiritus prædicavit dicens: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. V, 3)*. Dominus autem per Moysen populo Judaico demandaverat, promissionibusque suis firmaverat, si mandata ejus legalesque cæremonias sollicitè custodirent, omnium rerum abundantiam, filiorum copiam, agrorum et vinearum fertilitatem, et quidquid ad transitoriam felicitatem pertinet, eis absque ulla penuria largiretur. At postquam Dominus noster Jesus Christus in hunc mundum venit, et hæc omnia ob amorem cælestis patriæ contemni docuit, tonitru hujus prædicationis impii Judæi percussi facibus invidiæ in Filium Dei successi usque ad mortem eum sunt persecuti, cujus revera mors corporis mors animæ illorum exstitit. Unde de quodam adolescente in Evangelio scriptum est, qui cum venisset ad Dominum interrogans quid faciendo vitam æternam possideret, Dominus respondens dixit: *Non adulterabis, non furtum facies, non falsum testimonium dices. Cum ille responderet: Hæc omnia a juventute mea custodivi (Matth. XIX, 20)*, Dominus ad eum: *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesauros in celo, et veni, sequere me (ibid., 21)*. Adolescens audito verbo hoc, quod facultates et divitias propter Deum relinquere deberet, tristis ab eo discessit, quia tonitrus verbi Dei magno eum doloris terrore intus concussit. O quanto terrore tonitrus impios Judæos percussit, cum veniens Jerosolymam invenisset in templo columbas vendentes et ementes, facto flagello de resticulis ementes et vendentes eiecit de templo, et æs, mensas nummulariorum subvertit, di-

cens : Scriptum est : Quia domus mea domus orationis est cunctis genibus ; vos autem fecistis illam speluncam latronum (Math. xxi, 13). Hujus tonitrus terrore alii salubriter exterriti, quales apostoli fuerunt, pauperem Dominum imitando relictis omnibus secuti sunt eum.

367 Postquam sic in prædicatione sua Filius Dei intonuit, cœperunt deinde micare fulgura, per quæ mira et stupenda miracula valent intelligi, quæ secundum divinitatis suæ potentiam operatus est in terra. Ante adventum autem ipsius boni et sancti homines exstiterunt, qui signa et portenta coram populis ostenderunt. Sed hæc miracula non potestative aut ex virtute propria habuerunt, sed ut mira facere potuissent, precibus apud Deum obtinuerunt : Elias namque et Eliseus mortuos orando suscitabant. Sed Dominus omnipotens, nullo adjumento orationis indigens potenti virtute verborum mortuos suscitavit, sicut in Evangelio de viduæ illius filio legimus, qui extra portam delatus, solo verbo Domini ad vitam est resuscitatus, dicentis : *Adolescens, tibi dico : Surge (Luc. vii, 14).* Sic quadriduanum in monumento Lazarum potenti sermone de sepulcro vocavit dicens : *Lazare, veni foras (Joan. xi, 43).* Ita prædicando et miracula exhibendo inter homines conversatus, tandem carnis dispensatione peracta per passionis ignominiam in cruce consummatus resurrectionis triumpho a Deo Patre glorificatus ad cœlos rediit, ubi ad dexteram Patris residens, hoc quod sequitur in apostolis suis veraciter adimplevit.

Et nubes densissima operuit montem. Nubes densissima est gratia Spiritus sancti, quæ densa fuit in patriarchis, densior in prophetis, *densissima* in apostolis. Quæ *nubes densissima montes* illos æternos, apostolos videlicet, post Christi ad cœlos ascensionem cœpit *operire* quia gratia Spiritus sancti, qua illuminati sunt apostoli, præcellunt omnia dona Spiritus sancti, quæ ab initio sæculi electi Domini sunt consecuti. Nam quamvis Moyses, David, Isaias, Jeremias cæterique prophætæ pleni essent scientia Dei, apostolorum tamen scientia, quam hodierna die dono Spiritus sancti in linguis igneis super eos apparente perceperunt, omnium antiquorum Patrum scientiam superavit. Et quia, cum nubes densa cernitur, pluvia, qua terra irrigetur, ventura speratur, sic profecto cum apostoli abundanti gratia Spiritus sancti sunt repleti, tantus imber gratiæ spiritualis ex eorum doctrina descendit, quo tota Ecclesia in universo mundo posset irrigari. Sequitur :

Clangorque buccinæ vehementius perstrepebat. In clangore buccinæ sonum **368** apostolicæ doctrinæ possumus accipere, quæ doctrina post acceptam gratiam Spiritus sancti tam fortis, tam valida est effecta, ut ampliore fructum verbo prædicationis suæ proferrent Domino, quam ipse Christus populis prædicans protulisset. Eo quippe prædicante et docente in terris pauci admodum crediderunt ex Judæis. Sed apostoli misso de cœlis Spiritu sancto

A illuminati, cum exhortationis verba ad populum facerent, una die tria millia, sequenti die quinque millia hominum conversi sunt ad Dominum. De quorum perfectione Lucas in Actibus apostolorum scribit dicens : *Multitudinis credentium erat cor unum et anima una, afferentesque pretia sua ponebant ante pedes apostolorum, et erant illis omnia communia (Act. iv, 32).* Clangor hujus buccinæ modo *vehementius perstrepat* quia conversio et unanimitas communis vitæ, quæ sub apostolis in primitiva capit Ecclesia in parvo numero, modo per universum mundum sic est dilatata, ut ab initio sæculi tacta multitudo Deo servientium non fuerit, quanta modo per Dei gratiam est in sancta Ecclesia. Modo viri uxores propter Deum relinquunt, mulieres viros, dulcia pignora, ob amorem æternæ vitæ contemnant ; alii in virginitate perseverantes omni obedientia se subdunt prælatis suis, libenterque et patienter omnia sibi adversantia sustinent propter Dominum.

Et notandum quoniam, sonus buccinæ cum insonuerit, milites ad bellum armantur et præparantur, quidam ut victoriam consequantur, quidam ut in morte occumbant. Sonitu hujus buccinæ, clangore apostolicæ doctrinæ, et vos, charissimæ, ad hoc estis excitatæ, ut omnia mundi blandimenta divitiisque contemneretis, et in arctissimo claustro sub obedientiam vos daretis, ubi propter Deum vincetis ab omnibus gaudiis, quæ possidet mundus, estis segregatæ. Arma vestra, quibus contra hostem pugnare debetis, est castitas et continentia vestra, velum vestrum, et cætera indumenta abrenuntiationem sæculi significantia, quibus ad hoc armamini, ut victoriam de tyranno consequamini.

Sed heu, res dolenda ! multi sunt in proposito spiritali, qui, quamvis de Ægypto cum filiis Israël exstiterint, in deserto tamen prosternuntur, et nequaquam terram **369** repromissionis ingrediuntur, hi profecto qui in spiritali conversatione usque ad finem vitæ suæ non perdurant, sed ad sæculum sæculique voluptates redeunt.

Sunt et alii, qui in spiritali proposito corpore quidem usque ad finem suum perseverant, sed corde frigido remanentes miserabiliter et inutiliter in eo moriuntur. Sequitur :

Timuitque populus, qui erat in castris. Populus ille qui erat in castris gens Judæorum fuit, qui dum Jerosolymis morabantur et in lege legalibusque cæremoniis versabantur, audito quod apostoli accepta gratia Spiritus sancti omnium gentium linguis loquerentur, timuerunt stupore vehementi, et sicut in Actibus apostolorum legimus, admirantes dixerunt : *Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt, et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus ? (Act. ii, 7.)* Et iterum : *Musto pleni sunt isti (ibid., 13).* Deinde ad Petrum et ad reliquos apostolos dixerunt : *Quid faciemus, viri fratres ? Et Petrus ad eos : Penitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Do-*

mini, ut deleantur vestra peccata (Act. 11, 38). A
sequitur:

Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Domini de loco castrorum, steterunt ad radices montis. Timore sancto, timore casto perterritis Judæis, qui in Filium Dei prædicatione apostolorum crediderunt, cepit eos Moyses educere in occursum Domini, quando cognoscere cœperunt, quoniam quæ in lege scripta erant, quam illi carnaliter intelligebant, eductio fuit Moysi in occursum Domini. Quidquid enim Moyses sub velamine legis occultabat, totum in Domino Jesu Christo impletum videbant. Et tunc veraciter cognoverunt, quod Moyses ad hoc solum intendebat, ut eos de loco castrorum, hoc est de legalibus cæremoniis, in occursum Domini educeret, ut in Filium Dei carne indutum crederent, quem omnia quæ in lege erant præfigurabant. Steterunt, inquit, ad radices montis. Mons ille cœtus est apostolicus. Cujus montis radices fides illorum exstitit, super cujus **370** fidei fundamentum firmatur et fundatur Ecclesia. Et quia in plurali numero positum est *radices montis*, possumus hic duas radices fidei advertere, super quas omnes credentes inuituntur et stabiliuntur. Credimus siquidem Dominum Jesum Creatorem et Redemptorem nostrum: Creatorem nostrum secundum divinitatem, Redemptorem nostrum secundum humanitatem, in qua semetipsum pro nobis obtulit Deo Patri. Quibus radicibus ita innititur, ut sine hac utraque fide nullum salvari posse consteamur. Ad hujus montis radices nuper per apostolorum doctrinam conversi constitierunt, cum Dominum nostrum Jesum Christum Creatorem et Redemptorem suum crediderunt, et in hujus fidei constantia totam spem suam collocaverunt.

Totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset super eum Dominus in igne, et ascenderet fumus quasi de fornace. In monte Sinai, qui mandatum interpretatur, Judæorum populus potest designari, qui præ cæteris nationibus legis præcepta susceperat servanda et custodienda; in fumo vero, qui lacrymas solet excitare, lacrymosa suspiria eorum possumus accipere. Ipsi namque legis observationes audita Evangelica doctrina toti fumabant quæ dum cognovissent quam perverse et malitiose erga Creatorem et Redemptorem suum egissent, lacrymosa suspiria ex intimo cordis affectu profertentes dixerunt ad apostolos: *Quid faciemus, viri fratres?*

Eo quod descendisset super eum Dominus in igne. Visis denique signis et miraculis, viso quod in linguis igneis super eos Spiritus sanctus descendisset, et ipsi igne Spiritus sancti intus accensi, in amore Filii Dei se converterunt, quem ante fuerant persecuti. Et ascenderet fumus quasi de fornace. Dum fornax igne succenditur, speramus quod in ea panis præparetur, unde corpus corruptibile, quod gestamus, refocilletur et sustentetur. Ita dum apostoli Spiritu sancto sunt inflammati, vanis verbi Dei

in ipsis est præparatus, ex quo omnes credentes aluntur et reficiuntur.

371 Eratque omnis mons terribilis, et sonitus buccinæ paulatim crescebat in majus, et prolixius tendebatur. In monte isto, ut prædiximus, cœtus valet intelligi apostolicus, qui tunc terribilis cœtus factus, cum emisso desuper Spiritu sancto ab Altissimo ita in amore Conditoris accensi sunt, quod postposito omni timore verbum Dei cum fiducia prædicabant. Unde in Actibus apostolorum Lucas dicit: *Cæterorum autem nemo audebat se conjungere illis; sed magnificabat eos populus, et erant unanimiter orantes in templo (Act. v, 13)*. Terribilis itaque factus est cœtus apostolicus Judæis non credentibus, sicut et frequenter nunc cernimus, quomodo sæculares homines, hujus sæculi vanitati et cupiditati dediti, spiritales et bonos viros reverentur, et ab eorum conspectu terrentur.

Et sonitus buccinæ crescebat in majus Sonitus apostolicæ doctrinæ crescebat in majus, quando Paulus apostolus ordini apostolico est sociatus, qui in prædicatione verbi Dei, ut ipse asseruit, plus omnibus laboravit. Universum enim mundum prædicatione sua ad fidem et cognitionem Filii Dei convertit, ita ut ab Jerusalem usque in Illyricum totum Evangelio repleverit. Et prolixius, inquit, tendebatur. Buccina verbi Dei prolixius tenditur, dum usque ad exterarum nationum incarnati Verbi mysterium progreditur.

Quis olim credere posset, quod fides Domini usque ad Ascalonem tenderetur; in qua fortitudo gentium erat, **372** semperque populo Dei rebellabat? At nunc, millia Deo servientium in ea collecta, culturaque dæmonum extirpata, spiritus nobis præstat quod et in Persidam, et in Babylo-niam, et cæteras nationes gentili adhuc errore deceptas, Spiritu sancto disponente ad cognitionem sui sancti nominis pervenire faciat.

Igitur quia adventum colimus Spiritus sancti, studere dilectissimæ dignas vos exhibere Spiritui gratiæ, ut sicut olim in cœnaculo Sion constitutis, et propter metum Judæorum inclusis paracletum Spiritum sanctum larga benedictione infudit, sic et vobis consolationem de cœlo mittere dignetur, quæ simili modo propter metum Judæorum, non carnalium, sed spiritalium inclusæ estis.

Timuistis enim, si sæculo huic licite uteremini, quod maligni spiritus vos in anima interficerent peccata, et ideo a mundo corpore segregatæ contempstis propter Deum, quidquid deliciarum habet mundus.

Quapropter concedet majestati et bonitati ejus, ut et vobis vinctis et desolatis suis consolationem et gaudium Spiritus sancti largiri dignetur, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et eodem Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

373 HOMILIA LH.

IN DIEM SANCTUM PENTECOSTES SECUNDA.

Si quis diligit me sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. XIV).

Quia sacrosancta hæc sollemnitas, quam celebramus, sollemnitas est Spiritus sancti, digne ejusdem Spiritus sancti providentia et dispositione lectio sancti Evangelii, quam audivimus, quæ tota ad hoc tendit, ut divinam et humanam unigeniti Filii Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi naturam manifestet et commendet, in hunc primum diem Spiritus sancti posita est. Hodierna enim die misso de cælis super apostolos Spiritu sancto hanc utramque divinitatis et humanitatis ejus naturam plenius atque perfectius, quam unquam antea cognovissent, cognoscere cœperunt. Et si subtilius consideremus, recte ad hunc diem pertinet speciale illud donum Spiritus sancti, spiritus utique sapientiæ. Vere enim spiritus sapientiæ in hac die operatus est in apostolis et in cæteris qui cum eis congregati erant Christi fidelibus, in qua quidquid de Domino nostro Jesu Christo sciendum et credendum fuit, inæstimabili et ineffabili munere unctionis suæ pleniter cordibus illorum infudit.

Hæc est enim plena et perfecta scientia, ut illuminetur homo ad cognitionem, inflammetur ad dilectionem: ut cognoscamus, inquam, quæ cognoscenda sunt, et diligamus quæ diligenda sunt. Quæ sunt quæ cognoscenda sunt, aut quæ sunt quæ diligenda sunt? Ut cognoscamus in Domino nostro Jesu Christo, quia secundum divinitatem suam Creator noster est; diligamus in ipso, quia secundum humanitatem suam Salvator et Redemptor noster est. Hanc cognitionem sive dilectionem divinitatis et humanitatis suæ, quia hodierna die sanctis suis discipulis, atque per eos universo mundo mirifico adventu Spiritus sancti declarare voluit, recte Evangelium hujus diei a dilectione **374** exordium sumit. Sic enim ait Salvator:

Si quis diligit me sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. Tria sunt hujus versiculi membra, quia et trifaria est dilectio, per quam ad æternæ beatitudinis pertingitur præmia. Prima est dilectio incipiens, secunda dilectio proficiens, tertia dilectio perficiens. Prima fit in conversione, secunda in medietate, tertia in perfectione. Cum enim dicitur: *Si quis diligit me sermonem meum servabit*, dilectio incipiens designatur, per quam primum homo initiatur. Necessè enim est ut qui, relicto seculo, diligere Deum cœperit, per multos sermones Domini in spiritali vita addiscat qualiter ad unum sermonem Domini, qui perfectionem designat, pertingere debeat. Quod enim non dicit, *si quis diligit me, sermonem meum servat*, sed *servabit*, per hoc mystice nos edocuit quia in hoc gradu incipientis dilectionis homo non debet subsistere, sed per observantiam sermonum, id est mandatorum Dei semper se in ante extendere. Unde et ait:

A *Et Pater meus diligit eum.* Per Patrem diligentem intelligimus dilectionem proficientem. In hoc enim Deus Pater diligenti se et sermonem suum servanti quasi Pater Filio dilectionem suam ostendit, quod in spiritali vita virtutibus virtuosisque actibus eum proficientem facit, ut sciat et intelligat quæ antea nesciebat, ut perficere bona velit et valeat quæ antea nec volebat nec valebat. Per hos duos gradus incipientis et proficientis dilectionis ascendit homo ad tertium gradum perficientis dilectionis, in qua feliciter quodammodo consummatur, dum per supernæ visitationis gratiam frequentibus visitatur, quam mysticis **375** verbis ostendit Dominus dicens in consequentibus:

Et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. In verbis istis ostenditur nobis operatio totius sanctæ Trinitatis. Licet enim persona sancti Spiritus specialiter hic expressa non sit, quidquid tamen dictum est de Patre, quidquid dictum est de Filio, hoc dictum est et de Spiritu sancto. Inseparabile est enim opus Trinitatis sanctæ; nam quidquid Pater, quidquid Filius operatur, hoc cum Patre et Filio Spiritus sanctus operatur; totum enim per Spiritum sanctum perficitur et consummatur. *Et ad eum, inquit, veniemus.* Venit Verbum Patris aeternissimi unigenitus Filius Dei per suæ visitationis illuminationem, venit Deus Pater per suæ consolationis miserationem, venit Spiritus sanctus per suæ unctionis infusionem. In hoc enim individuo sanctæ Trinitatis adventu vere illuminatur homo ad cognoscendum, poenitendum et satisfaciendum Deo, non solum mala quæ commisit, sed et bona quæ neglexit et prætermisit. Ibi divinæ consolationis munere ad spem veniæ animatur, ibi vere in dilectione Dei perficitur et consummatur, ibi pignus quoddam æternæ vitæ accipit. Quod exponens Salvator subjungit dicens:

Et mansionem apud eum faciemus. Venit omnipotens Trinitas hic ad electos suos, quos gratia dulcedinis suæ visitat, sed non manet apud eos, quia gratia ista quasi in raptu quodam fit, et non durat; in futura vero vita mansionem apud eos [cod. cum] faciet, quos nunquam deseret, sed in æterna delceline semper erunt, ubi Patrem in Filio, Filium in Patre cum Spiritu sancto sine fine videbunt. Ecce audivimus et modum et præmium diligentis. Quid autem illum sequatur qui non diligit, continuo manifestat, cum dicit:

Qui non diligit me, sermones meos non servat. In præcedentibus dixit, *si quis diligit me, sermonem meum servabit*; hic autem dixit, *qui non diligit me, sermones meos non servat.* Et bene; multi enim sunt sermones Dei, quos necesse est ut homo ille ~~scire~~ studeat, qui ad unum illum sermonem, in quo tota lex pendet et prophetæ, venire **376** desiderat. Et est quasi dicat: *Qui non diligit*, hoc est qui vel incipientem dilectionem Dei non habet, multos sermones, per quos ad unum pervenitur, non servat, sed totus in malo est, quia sine incipiente dilectione

quæ Dei est, et proficiente dilectione quæ ad proximum pertinet, salvari non potest.

Quia vero electi discipuli Domini non solum incipientem et proficientem dilectionem habuerunt, sed etiam usque ad perfectam pervenerunt, ideo audire a Domino meruerunt: *Et sermonem, quem audistis, non est meus, sed ejus qui misit me, Patris.*

Nec transeunter animadvertendum quod dicit, *sermonem, quem audistis.* Sermonem Domini non audierunt, quibus dictum est a Domino: *Sermo meus non capit in vobis (Joan. viii, 37).* Sermonem Dei audit, cui sermo Dei sapit. Unde quia electi discipuli Domini, sancti apostoli sermonem Domini, quem foris audiebant, intus per cordis dulcedinem sapiebant, recte audire a Domino meruerunt, *et sermonem, quem audistis, non est meus, sed ejus qui misit me Patris.* Ac si dixisset: Quod sermonem meum audire potuistis, ita quod audita exterius interius sapuistis, non est meæ humanitatis, sed divinitatis, cujus dono hoc præstitum est vobis.

Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Hæc, inquam, operatus sum in vobis, quando mansionem illam, quæ Dei est, apud vos mansi, quando invisibili unctione divinitatis meæ ad capiendum et sapiendum sermonem meum corda vestra illuminavi et dilatavi. Et sermonem, quem audistis, non solum vobis locutus sum, sed et unicuique homini, quia quicumque ita verbum meum audit, quod sapit ei, quod audit, ex divinitatis meæ munere venit. Nisi enim ego mirifice mansero, in vanum laborat sermo doctoris extrinsecus prædicando. Sed num homo ab audiendo verbo Dei idcirco se subtrahere debet, si per internum saporem comprehendere illud non valet? Absit! Audiatur, attentat, quantum valet, quia si intentus fuerit, et in ipsa sui intentione perseveraverit, gratia Spiritus sancti non **377** deerit, qui sollicite attendentem facit sapientem. Hoc enim ipse, qui est Veritas, nobis innuit, cum subjungit:

Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille docebit vos omnia, et suggeret vobis quæcumque dixerò vobis. Et notandum quod non simpliciter dicit: *Spiritus sanctus, sed Paracletus Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo.* Semper mittitur a Patre Spiritus sanctus, sed non semper est Paracletus. Missus est prophetis, ut quæ ventura essent, præscire et prænuntiare possent. Missus est etiam Balaam, qui ad maledicendum populum Dei eductus, non solum non maledixit, sed etiam quasi benedicendo, quæ ventura erant, in Spiritu sancto prævidit et prædixit. Mittitur et adhuc sanctis prædicatoribus, ut sciant et valeant in sermone Dei utiliter commovere populum Dei. Sed in his omnibus est quidem Spiritus sanctus, sed non Paracletus. Ubi vero cor humile, cor, inquam, vel pro recordatione peccatorum vel pro amore celestium bonorum mœrens, et sollicite consolationem, qua respirare possit, in verbo Dei quærens perspexerit, illuc mittitur a largiflua paternæ dulcedinis gratia, ut sit ei Paracletus in omnibus et animæ et

A corporis tribulationibus. Unde recte ait: *Quem mittet Pater in nomine meo. Quod est nomen ejus? Jesus, quod interpretatur Salvator.* Ista namque missio nunquam fit sine salvationis remedio. Unde subjungit et ait:

Ille docebit vos omnia, et suggeret vobis quæcumque dixerò vobis. Ac si dicat: Spiritus sanctus Paracletus, quem mittet vobis Pater in nomine meo, ut sit vobis Consolator et Salvator, *ille docebit vos per cognitionem, suggeret vobis per dilectionem, docebit vos ad ea quæ scienda sunt vobis, intrinsece vos illuminando, suggeret vobis ad ea quæ diligenda sunt vobis, amorem dando.* Quæ sunt illa? *Quæcumque dixerò vobis, ego, qui Verbum sum Dei Patris, quia quidquid in verbo meo dicitur vobis, ego Verbum Patris dico vobis:*

*Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus **378** dat ego do vobis.* Triplex pax ista subtili consideratione nobis est perspicenda. Prima pax, pax est a vitiis; secunda pax, pax est a mundo; tertia pax, pax est a diabolo. Igitur pacem relinquere est pacem a vitiis dare, Pacem Dominus a vitiis dat, quando in multitudine virtutis suæ suis tribuit fidelibus, quod resistendo carni et sanguini vitiis superiores sunt; comprimunt et abjiciunt a se quidquid noverint in se Deo posse displicere. Hæc est pax prima, cui necesse est ut secunda succedat, quam unigenitus Dei Filius suam pacem nominat. *Pacem meam, inquit, do vobis.* Hæc est pax a mundo.

Quid est pax a mundo? Mundus offert nobis læta et tristia, prospera et adversa, per quæ hominem ad celestia tendentem plerumque in semetipso facit dissidentem. Modo enim elevat eum prosperis et lætis, modo dejicit eum tristibus et adversis. Sed quia, ut comprimatur hoc malum inquietudinis, in solius potestate est Conditoris, recte ait: *Pacem meam do vobis.* Ac si dicat: Hæc est pax mea, quam ego specialiter meis do, ut pacem habeant a mundo, quos sic facio subsistere in se, ut nec prosperitate eleventur supra se, nec adversitate cadant infra se. Sed quia adhuc pax una restat quæ et paci a vitiis et paci a mundo sublimior exstat, subjungit adhuc Salvator et ait: *Non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Hæc est pax a diabolo, quæ in hoc mundo non dabitur, sed in æternam vitam reservabitur. Nam quis erit, qui in hoc mundo tutus esse valeat a diabolo? Unde quanto sublimior pax illa erit, ubi nullus sanctorum diabolus timebit, tanto specialius eam commendare curavit dicens: *Non quomodo mundus dat ego do vobis.* Sed quomodo?

Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Ac si dicat: Pax illa quam daturus sum in æterna vita, non talis erit, qualis pax prior, qualis pax secunda fuit, sed talem pacem ego do vobis, ut *non turbetur cor vestrum, neque formidet,* hoc est ut ibi mecum sitis, ubi liberi et quieti ab omni impetu diaboli, nec corde turbemini alicujus malæ cogitationis, nec corpore formidetis formidine alicujus pravæ, quæ **379** vobis succedere possit, actionis. Et quia Salvator

noster duas in se naturas habuit : unam quam videbant ; alteram quam necdum perfecte cognoscere valebant : unam humanitatis, in qua cum eis manducavit et bibit ; alteram divinitatis, in qua et per quam hæc omnia in eis se facturum repromisit, subjunxit et ait :

Audistis quia dixi vobis : Vado et venio ad vos. Ac si diceret : *Audistis quia ego, propter vos factus homo, dixi vobis : Vado et venio ad vos.* Vado, ubi cognoscar a vobis, non sicut hic cognoscor, ubi cognoscar, inquam, in alterius dignitatis magnificentia, hoc est in divinitatis meæ excellentia; vado ad illam gloriam, quam habet Pater meus, cui ego consubstantialis sum et cœternus, quam, quia carnales adhuc estis, hic in me cognoscere non potestis ; vado igitur corporalem meam præsentiam vobis subtrahendo, venio ad vos per adventum Spiritus sancti divinitatis meæ vobis ostendendo excellentiam. Et si hanc in vobis gratiam non fecero, hoc est si Spiritum sanctum vobis non misero, in divinitatis meæ substantia cognosci a vobis non potero.

Si diligetis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado, quia Pater major me est. Quomodo dicit, *si diligetis me ?* Annon dilexerunt eum, pro cuius amore reliquerunt totum mundum ? Vere dilexerunt, sed tamen non ea dilectione qua eum postea diligere cœperunt. Habuerunt quidem dilectionem Dei incipientem, habuerunt nihilominus dilectionem proficientem, sed dilectionem perficientem non habuerunt ; ideo ab ore Veritatis audierunt, *si diligetis me.* Ac si dixisset : *Si diligetis me,* qualem postea diligetis, quando adveniens Spiritus sancti gratiam accipietis, *gauderetis utique, quia ad Patrem vado ; gauderetis,* inquam, gaudio meæ divinitatis, qua Patri cœqualis sum et consubstantialis ; *gauderetis utique,* quia qui nunc vobiscum comedo et bibo, verus Deus sum et verus homo. Sed quia in sola humana natura mea gaudetis, quam videtis, nullumque de visibili et incomprehensibili natura divinitatis meæ gaudium habetis, ideo dico vobis, *si diligetis me, 380 gauderetis utique, quia vado ad Patrem, quia Pater major me est.* Major me est in humanitate, non maior me est in divinitate. Sed et ego ipse major sum meipso. Major enim sum in substantia divinitatis, quam appaream oculis vestris in substantia humanitatis. Sed omnia ista, quæ de divinitatis meæ excellentia nunc vobis absconduntur, per adventum Spiritus sancti, quem missurus sum, vobis manifestabuntur.

Et nunc dixi vobis, priusquam fiat, ut, cum factum fuerit, credatis. Postquam enim Spiritum sanctum vobis misero, in cuius adventu inestimabili divinitatis meæ cognitione vos replevero, tunc primum credetis, tunc primum, quæ nunc dixi vobis, cognoscetis et diligetis.

Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi hujus. Licet juxta sententiam expositorem princeps mundi diabolus intelligatur, tamen quia plerumque in Scripturis sacris una eademque sen-

tentia et in malo et in bono accipitur, dicerem, si auderem, imo audeo, quia contra sanum intellectum sentire me in hoc non æstimo, principem mundi Spiritum sanctum posse intelligi. Nec injuste per quem formatus est mundus, Principem mundi esse dicimus ; quæcunque enim creata sunt, ab ipso formam acceperunt. Sic denique in primordio creationis legitur de ipso : *In principio creavit Deus cælum et terram, terra autem erat inanis et vacua, et Spiritus Domini ferebatur super aquas (Gen. 1, 1, 2).* Ait ergo : *Jam non multa loquar vobiscum ; venit enim Princeps mundi hujus.* Ac si dicat : *Multa locutus sum vobiscum in humana natura mea, sed postquam venerit Princeps mundi hujus, Spiritus sanctus, ipse de multis pauca faciet, quia dum inundanti divinitatis munere vos collustrabit, universa quæ scienda sunt vobis paucis insinuabit.* Sed si princeps mundi Spiritus sanctus est, imo quia est, quomodo audiri potest quod ait :

Et in me non habet quidquam ? Dicimus quod nihil in eo habuerit Spiritus sanctus ? Absit hoc a sensu fidelium, ut nihil in eo habere dicatur Spiritus sanctus, cum quo unus est Deus. **381** Est enim quasi dixisset : *Sicut ego et Pater, ita et Spiritus sanctus, qui unus nobiscum Deus est, Princeps mundi est, et in me non habet quidquam,* hoc est in me non habet aliquid, sed totum quod ego sum, totum quod in me est divinum et humanum, habet ipse in me, habet ipse mecum. Quod Deus sum, mecum habet, quod homo sum, mecum habet, quia in divina natura verus Deus cum ipso sum ; in humana natura verus homo ex ipso conceptus sum.

Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Ideo, inquam, venit Princeps mundi hujus Spiritus sanctus, ut et vos et per vos cognoscere faciat mundum, quia Deus et homo sum : Deus, quia diligo Patrem, id est quia in divina natura mea, quo Deo Patri consubstantialis sum, sicut diligit me Pater, ita et ego diligo Patrem dilectione illa, quam nemo novit, nisi Pater et Filius ; homo autem quia in humana natura mea, sicut mandatum mihi dedit Pater, sic facio, id est pro mandato et obedientia Patris **382** homo factus sum, et pro redimendis hominibus humanam, quam assumpsi, naturam morti dare paratus sum.

Hæc sunt verba evangelicæ Lectionis, quæ pro modulo nostro duce Spiritu sancto utcunque digessimus. Nunc ipsius imploremus auxilium, ut qui Paracletus dicitur, Paracletus nobis esse dignetur, quatenus gratia ipsius et illuminemur ad cognitionem, et inflammemur ad dilectionem, ut quæ sit dilectio Patris ad Filium, quæ dilectio sit Filii ad Patrem, ita cognoscamus, ut et obedientiam ipsius, qua obedivit Deo Patri in redemptionem generis humani, sic in præsentis sæculi imitemur, ut et nos quandoque per gratiam ipsius redimamur, et cum redemptis omnibus, gaudiis æternæ beatitudinis admittamur, ubi Patrem in Filio, Filium in

Patre cum Spiritu sancto sine fine vivere mereamur. **A** etiam naturam et mirabiliter condidit, et mirabilibus reformavit.

Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIII.

IN FESTUM NATIVITATIS S. JOANNIS BAPTISTÆ PRIMA.

Elisabeth impletum est tempus pariendi, et peperit filium (Luc. 1).

Licet omnis Scriptura divinitus inspirata, tum per verba, tum per ænigmata vitæ perennis insinuare videatur gaudia, evangelicæ tamen veritatis auctoritas plenius et manifestius denuntiat, quæ et qualis sit ipsa patriæ cœlestis claritas. Sic et præsentis sancti Evangelii sensus, si subtiliter fuerit inquisitus, mystica denuntiat ratione, qualis honor et gloria, quæ pax et concordia in curia sit Regis cœlestis, in civitate Dei viventis. Ait enim Evangelista :

Elisabeth impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Quia beatus Joannes, cujus hodie festa celebramus, summæ beatitudinis singularis exstitit nuntius, per parentes ipsius omnes ad æternæ felicitatis gaudia pertinentes accipere non incongrue possumus, in *Zacharia* spiritum hominis, in *Elisabeth* vero carnem, quæ sola in præsentis vita laborem portat et dolorem. Habet ergo fidelis quisque *tempus pariendi*, cum in tempore hujus mortalitatis quasi gloriosum numerum filiorum laudabiles fructus honorum multiplicat operum, per quos gaudia regni cœlestis, per quos gloriam possideat æternæ hereditatis. Cujus nimirum *tempus pariendi* tunc impletur, cum terminus ille advenerit, quem præterire nullus mortalium poterit. Si quis ergo hoc tempore pariendi bono ardentem insistendo operi non sterilis sed fecundus studuerit inveniri, cum hoc impletum tempus fuerit, id est, cum de corpore mortis ad statum immortalitatis pervenerit, dici de illo non incongrue poterit quia *filium peperit*. Et bene non *filiam*, sed *filium* peperisse dicitur, quia evacuata tunc omni carnalis vitæ imbecillitate in virum perfectum proficiet in plenitudine ætatis Christi, in incommutabilis justitiæ stabilitate. De hujusmodi partus gloria quale gaudium in cœlesti fiat curia, recte verba innuunt sequentia :

Et audierunt vicini et cognati ejus quia magnificasset Dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei. Vicini cujuslibet felicitis animæ spiritus angelici accipi possunt non incongrue, qui ei ad omne, quod adversus carnem et sanguinem, adversus spiritalia nequitie habet prælium, ut vere vicini et proximi benignum semper exhibent præsidium. Nam quomodo unquam homo fragilis, homo terra et cinis, congregari aut resistere spiritibus posset malignis, nullo carnis onere gravatis, si non cœlestium acies castrorum protectionis suæ indesinenter ei ferret auxilium? qui etiam spiritus angelici ejusdem animæ dicuntur *cognati*, utpote ab uno Patre, Domino Jesu Christo progeniti. Nam ipse, qui angelicæ conditionis auctor existit, humanam

Cum ergo beata quælibet anima educta fuerit de præsentis vitæ laboribus et miseria, cum, inquam, partus hujusmodi, fama videlicet virtutum ejus et laudabilis meriti, vulgari cœperit in aula cœlesti, vicini et cognati benigne ei dicuntur congratulari. Nam si teste Veritatis sententia, angeli cives nostri de unius peccatoris tantopere gaudent pœnitentia, quanto majori utuntur gaudio, cum ereptum eum de imperio mortis, ad veram libertatem, ad gloriam filiorum Dei, ad regnum agnoverint transisse immortalitatis, ubi sic auctori justitiæ conjunctus inhæreat, ut peccati maculam nec levissimam quidem ulterius contrahere valeat? Nam quantum **384** hominum felicitati congaudeant, quanta admiratione æstimationem humani meriti præferant et extollant, angelis adhuc sermo narrationis evangelicæ videtur nobis indicare.

Et factum est in die octavo, venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Quoniam octavo die celebratur gloria resurrectionis Dominicæ, recte per diem octavum generalis exprimitur resurrectio mortuorum. Sed qui sunt illi, qui *octavo veniunt die puerum circumcidere*? Spiritus videlicet administratorii, per quorum ministerium omne vivorum et mortuorum terminabitur judicium, quemadmodum ipse judiciorum Dominus in Evangelio testatur evidentius. *Mittet, inquit, Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala.* Veniunt ergo spiritus administratorii *octava die*, ut puerum circumcidant, ut electum quemque ab omni corruptionis miseria funditus expiatum æternæ reddant puritatis fonte inebriandum. Qui cum viderint abjectam humani generis naturam, non solum suæ dignitati æquatam, verum in capite suo, mediatore Dei et hominum Jesu Christo, et in quibusdam etiam membris, matre videlicet ejusdem mediatoris ultra se viderint mirabiliter exaltatam, mirantur summopere fragilem limum pro acquirendo regno gloriæ tantum passionis pretium dedisse, pro quo semetipsos nunquam vel minimum quid laboris sciunt impendisse. Cornentes igitur incomparabile electorum meritum, jure censent eos *nomine patris sui Zachariæ* vocandos, quia secundum magnifica, quæ in corpore egerunt, opera dignos eos dijudicant sempiterno coronandos honore et gloria. Vere Joannem amicum Sponsi intimum, cœli senatorem inclytum pro singulari innocentie meritis dignissimum judicant senatu gloriæ perennis, qui ut secretis cœlestibus interesse mereretur familiaris, in ipso adhuc teneræ ætatis tempore humanæ se funditus subtraxit commanentiæ. Vere assatum ignita crate Laurentium cœlestis dignitatis corona justissime dijudicant laureandum. Vere Georgium cæterosque invictos veritatis testes, nobilem de hostibus triumphum referentes, **385** pro effusione proprii sanguinis dignos dijudicant stola perennis

gloriæ et immortalitatis. Sed ipse felix electorum A numerus, cum pro laudabilis vitæ meritis tantum sibi ab angelis honorem deferri viderint reverentiæ et laudis, non alta, sed humilia de se sentientes, cui meritorum suorum magnificentia ascribi debeat, verbis sequentibus patenter denuntiant.

Nequaquam, sed vocabitur Joannes. Cum enim ad animum revocaverint quantas calamitates, quales misorias in exilio pertulerint, cum, inquam, memores erunt quales tentationes a conventu malignantium perpassi sint, et in his omnibus in fragili corpore victores gloriosos se exstitisse, victoriæ palmam non suis meritis, sed dono ascribunt et gratiæ solius Dei omnipotentis. Dicunt igitur suis convicibus, angelicis illis spiritibus, de suæ remunerationis gloria tantopere mirantibus : *Nequaquam, sed vocabitur Joannes*, hoc est nequaquam nostris operibus vel meritis ad hac gloriam proventi sumus cælestis dignitatis, sed totum et bonæ actionis nostræ meritum, et tantæ remunerationis insignis gaudium illius gratiæ est ascribendum, a quo est omne datum optimum, et omne donum perfectum. Hinc etiam Paulus apostolus, gentium doctor egregius, doctrinæ et prædicationis suæ laborem nequaquam sibi metipso, sed dono ascripsit multiformis gratiæ Christi, *plus*, inquit, *omnibus laboravi, non autem ego, sed gratia Christi mecum* (1 Cor. xv, 10). Dum ergo electorum numerus nil super statu suæ beatitudinis propriis attribuens meritis, sed totum divinis ascribit muneribus, illa superna angelorum agmina magis magisque humilitatem illorum magnificant et approbant, quemadmodum verba sequentia declarant :

Et dixerunt ad illam : Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine. Quod idem est ac si dicant : Digna de Conditoris majestate sentitis, dum gaudia acceptæ remunerationis non propriæ virtuti ascribitis, sed dono assignatis pii Redemptoris. Nullus enim est inter filios hominum, quem natura humanæ conditionis ad hoc non trahat, ut propriam laudem quærendo magis in **386** se gloriari velit quam in Domino. Sequitur :

Innuebant autem Patri ejus quem vellet vocari eum. Quoad horribilem mortalitatis hujus carcerem inhabitamus, tantas cæcitatibus tenebras patimur, tantis ignorantia nebulis constringimur, ut proprii cordis conscientia vix aliquando nobis ipsis sit nota; aliena vero omnino nobis manet incognita, nisi exterioris hominis nutibus vel signis fuerit prodita. Hujusmodi caliginis umbras supernæ patriæ prorsus ignorat claritas, in qua cunctorum Deo conregnantium corda tanta divini luminis illustrantur gloria, ut singulorum affectus pateat singulis. Et hoc est quod mutuo *innuere* dicuntur, quia opus ibi nequaquam erit exterioris hominis motu aliquid exprimere, ubi singulorum singulis manifestæ sunt conscientia. Sic ergo cælestium agminum spiritus annunt, hoc est per angelicæ naturæ subtilitatem intelligunt, quid electorum animæ a Domino postu-

lent et appetant, quod videlicet recipere corpora sua summopere expetunt et desiderant, quod congruenti ordine verba sequentia declarant.

Et p. stulans pugillarem. Pugillaris proprie nuncupari solet, quod pugillo manus contineri valet. Et quid per *pugillarem* aptius accipere possumus, quam electorum carnem et corpus, quod in præsentis vita manu validæ contritionis vitis crucifigens et concupiscentiis, emendare studebant ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi? Electorum igitur spiritus et animæ magno desiderii clamore a Deo videntur *postulare*, ut carnem propriam, fidelem sui certaminis coagonistam immortalem recipiant et incorruptam, quia de visione omnipotentis Dei plenum nequaquam habere valent gaudium, B **quandiu** hanc, quam in omni præsentis sæculi asperitate fidelem habuerunt comitem, in perventionis gaudio habere non valent consortem. Hæc est etiam validi clamoris virtus, qua electorum animæ magna ad Deum voce in Apocalypsi referuntur *clamare* : *Usquequo sanctus et verus non judicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra?* (Apoc. vi, 10.) Sed cum hæc validi clamoris virtus ad aures Domini Sabaoth introierit, ipseque **387** Redemptor animarum desiderio illarum per resurrectionem corporum satisfecerit, jam tunc veraciter adimplebitur, quod in consequentibus commemoratur :

Scriptum dicens : Joannes est nomen ejus. Dum ergo omnes electi, qui ad æternam vitam prædestinati sunt, ab initio sæculi duplici fuerint, corporum simul et animarum immortalitate vestiti, cumque ad memoriam revocaverint quod in sola protectione Dei cæli omnes præsentis vitæ labores et miseras, omnes antiqui hostis tentationes evaserint et insidias, vere non tam dictis transeuntibus, quam scriptis permanentibus affirmant non sua virtute, sed solius Dei gratia se salvatos esse. Proinde profunda corporis et animi humilitate, verissima suimet agnitione, pro se in perpetuum submittant Redemptori, per quem ab æternæ mortis damnatione misericorditer sunt redempti. Cum hac omnium electorum laude et gloria fiet etiam de inenarrabili pii Conditoris misericordia civibus summis admiratio non minima, quam patenter verba manifestant sequentia.

Et mirati sunt universi. Cum universa Conditoris nostri opera magna valde sint et inenarrabilia, unum tamen opus est præcipuum, unum præ cunctis, præcellentissimum antiquum videlicet illud consilium, quod beatus ille beati Dei Filius delicias suas quondam æstimavit esse cum filiis hominum. Miratur ergo, et mirando magnificat tota cælestium agminum dignitas, quod Deus, qui sine tempore fuit, homo sub tempore fieri voluit, quod concipi et comprehendi in teneræ Virginis voluit utero, quem cæli et terræ comprehendere non valet amplitudo.

Ipse autem electorum numerus nunquid tantæ

dignationi existens ingratus ultra a Redemptoris sui cessabit laudibus? Non utique; nam *et apertum est illico os ejus, et lingua ejus, et loquebatur benedicens Deum*. Per os, quod foris est, visibile quodque hominis exprimitur; per linguam, quæ intus est, illud non incongrue accipi valet, quod invisibile in conscientia hominis latet. Quæ simul utraque, exteriora electorum et interiora ita in Conditoris **388** laude aperiuntur, ut amplius per sæcula non claudantur, sed ipsi suo Conditori gratias agentes voce incessabili jucunda suæ redemptionis gaudia lætissimo cœlestis harmoniæ concentu resonabunt in sæcula.

Et factus est timor super omnes vicinos ejus. Dictum est superius cives supernos esse vicinos, qui cum eodem devicta omni corruptionis molestia corpori claritatis Christi viderint conformatos per omnia, sicut in eis timor sanctus, timor in sæculum sæculi permanens. Timent quippe timore pio, venerantur et laudabunt per sæcula non solum divinæ majestatis potentiam, sed etiam ineffabilem ejusdem Redemptoris misericordiam, qui, quos condidit, tanto dilectionis pondere appendit, ut quoniam neminem habuit majorem, seipsum pro his daret in redemptionis pretium.

Et super omnia montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc. Judæa, quæ confessionem sonat, civitatem cœlestem designat, in qua in voce exultationis et confessionis jugiter laudatur et magnificatur nomen æterni Conditoris. Hujus Judææ montana ea angelorum vocantur agmina, quæ incircumscripto lumini tanta sunt vicinitate conjuncta, ut inter hæc et Deum nil existat medium. Super hæc montana omnia humanæ redemptionis divulgantur verba, quia ipsi Spiritus angelici venerari non desinunt et mirari, quod præpotens cœlorum Dominus pro hominibus homo humilis fieri sit dignatus. Erit etiam summæ admirationis causa, quod humana natura de limo terræ edita, ita in capite suo, Mediatore Dei et hominum, supra omnem principatum et potestatem, supra omnem virtutem et dominationem ita sit exaltata, ut in eadem claritate, qua æterna regnat divinitas, ipsa regnare videatur assumpta in Deum humanitas. Dum ergo cuncti, qui redempti sunt a Domino, cum ipso redemptionis suæ auctore in gloria cœperint apparere, ipsi spiritus administratorii nil aliud sunt acturi, nisi quod sequentia declarant hujus evangelii :

Et posuerunt omnes in corde suo dicentes : Quis, putas, puer iste erit ? **389** Dei unigenitus cum omni corpore suo, quod est Ecclesia, dicitur quodammodo puer unus, quod dilectum corpus tanto immortalitatis decore adornabit, ut ipsis spiritibus angelicis, quorum natura est splendor et gloria, dignum habeatur præconio admirationis. *Quis, inquit, puer iste erit,* excelsus videlicet filiorum Dei cœtus tam perfectus in decore, tam decenter coronatus gloria et honore? *Etenim manus Domini erat*

A cum illo. Ideo, inquit, talem claritatis decore homo promeruit terra et cinis, quia tantum Conditor ejus miseriis condoluit et fragilitati, ut homo fieret Filius Altissimi. Filius enim Dei proprie dicitur *manus Domini*, sicut eidem voce dicitur Psalmistæ : *Manus tuæ, Domine, fecerunt me et plasma verunt me* (Psal. cxviii, 73).

Et Zacharias pater ejus impletus est Spiritu sancto, et prophetavit dicens : Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suæ. Electorum Dei numerus per Zachariam prænotatus, **390** quandiu corpus, quod aggravat animam, gerit, ea quæ sunt spiritus, cognoscere ad plenum nequaquam poterit. Sed cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, cum ad plenæ securitatis transierit gaudia, ibi revelata facie perfecte cognoscat plenitudinem divinæ sapientiæ et scientiæ, illi redemptionis suæ gaudia, non quasi futura, sed jam per Mediatoris sanguinem veraciter facta pronuntiat, ac intimis gratiarum votis nomen ejusdem Redemptoris in æternum benedicit et magnificat. *Benedictus, inquit, Dominus Deus Israel*. Quasi dicat : Benedictus ille, qui, ut multos regni sui faceret cohæredes, injuriam maledictionis, ignominiam sustinere non abnuvit crucis; qui in multiplici mortalitatis nostræ miseria, in multa nos *visitavit* miseratione et misericordia; qui totum, quod vel caro blandiens, vel mundus sæviens solebat ingerere, evacuavit per revelationem gloriæ suæ, perpetuam faciens *redemptionem plebis suæ*, cui sit honor et imperium per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIV.

IN VICILIAM FESTI SS. APOSTOLORUM PETRI ET PAULI PRIMA.

Dicit Jesus Simoni Petro : Simon Joannis, diligis me plus his ? (Joan. xxi.)

Beatissimus Petrus apostolorum princeps, quia tantæ fidei, tamque ardentissimæ charitatis erga Dominum et magistrum suum existit, sicut ex lectione evangelica audivimus, merito illi ut fidei dispensatori alendarum ovium suarum curam Dominus contradidit. Qui profecto illum, qui est in sanctis suis mirabilis, morte sua clarificavit, dum pro ipso devote et gloriose in crucis stipite elevatus occubuit. Sed quid scire vel audire tanti viri merita nobis proderit, nisi ea, quæ audimus, factis utrunque imitari velimus? Sicut enim tunc Petrum, an se plus his omnibus diligeret, requisivit : sic quotidie in sancta Ecclesia, in electis scilicet animabus, post tempus conversionis, majoris et ardentioris requirit opus fidei et dilectionis. At ergo evangelista :

Dicit Simoni Petro Jesus : Simon Joannis, diligis me plus his ? Simon obediens, Joannes gratia Dei interpretatur. Per Simonem, qui interpretatur *obediens*, quilibet fidelis homo accipi potest, qui munus deserens, propriis voluntatibus abrenunciare querit, et pro imperio divino, et pro spe æternæ remunerationis alieno se regimini subdens, Dominicis per omnia præceptis obedire satagat, et ex hoc obedi-

tiae bono gratiam Dei, quae per Joannem figuratur, A tur, et tamen de futura aeternae vitae retributione gloriatur.

391 Hic qualiter in primordio conversationis Deum et Dominum suum omnibus mundi voluptatibus antepone, ipsumque quam ardentem sitire, et quam vehementer diligere debeat, ipse Dominus docendo insinuat: *Simon, inquit, Joannis diligis me plus his? Quid est dicere, plus his, nisi quod diligendus est Dominus plus omnibus terrenis atque caducis? Hic etenim verbum est demonstrativum, per quod innuitur quidquid est in hoc mundo visibile et transitorium. Convenit namque eis qui pia colla jugo obedientiae humiliter submitunt, et ob hoc majora charismatum dona a Deo Patre percipiunt; plus his, id est praecunctis visibilibus, praecunctis mundi divitiis, Deum et Dominum suum B Creatorem et Redemptorem omnium amplecti et diligere, non patrem, aut matrem, non fratres aut sorores, sed ipsum solum beatum Deum plus omnibus his totis animae medullis sitire et amare. Quisquis ille est, qui in hujus mortalitatis mutabilitate, in amore Conditoris sui sic inardescit, ut supra omne, quod est, unice Deum suum diligit, ipsum sinceram dilectionis suae testem recte invocat, dicens cum Petro: Etiam, Domine, tu scis quia amo te. Qui dum vera cordis humilitate in Dei amore profecerit, quam districta animadversione postmodum in tempore bonae conversationis in se punire debeat, quidquid contra Deum deliquit, sequentibus verbis insinuat Dominus dicens:*

Pasce agnos meos. Per agnum poenitentia designatur, quae primum appetenda est quaerenda, quia nisi peccata praeterita condigna poenitentiae satisfactione diluantur, nequaquam anima ad caelestis munditiae mysterium admittitur. At vero cum ante actae vitae culpas detergimus per poenitentiam, a peccatis praeteritis absoluti ad veram redimus innocentiam. Et notandum quod ait: *Pasce agnos meos.* Quia sicut pastio diaboli est vitiorum et peccatorum foeda volutatio, sic quodammodo quaedam laudabilis et jucunda refectio Omnipotentis est vera cordis munditia et innocentia per veram acquisita poenitentiam. Sed inter haec dum poenitenti homini a Deo dimittitur, quod deservit, nec etiam a Deo imputantur peccata, **392** quae aliquando perpetravit, non semel tantum, D sed iterum et tertio agnos Dei pascere jubetur, quemadmodum Petro secundo dicitur a Domino:

Simon Joannis, diligis me? Ait illi: Etiam, Domine. Dicit ei: Pasce agnos meos. Sicut superius per agnos poenitentia, sic et hic per agnos simplicitas, mansuetudo vel patientia accipitur. Igitur quicumque ille est, qui tactu veri luminis illustratus sese contra se erexerit, et per amaram poenitentiam ad veram redierit innocentiam, restat ut summopere simplicitati studeat, ac pro benefactis suis laudes humanas non requirat, sicutque sit simplex in malo, ut tamen prudens esse meminerit in bono. Non enim simplex, sed duplex cor retinet, qui hic ex merito bonae actionis superbiens, humanis favoribus pasci-

Studet et mansuetudini, quia omnino parat sibi met requiem, quam mox in secreto cordis invenit, qui secundum jubentis sibi imperium vivens, nunc cavet interdicta, nunc valenter et sollicitate perficit quaelibet injuncta. Patiens et fortis est ad irrogata, seque ipsum sic metitur, ut nec prosperis immodice extollatur, nec adversis nimium dejiciatur. Sequitur:

Dicit ei tertio: Simon Joannis, amas me? Quid est quod post profectum tantarum virtutum jam tertio amorem confiteri debet, nisi quod is qui tali ordine profecerit, ad profectum multarum vocatur, ut praesse aliis debeat qui dignius aliis vivit? Vult enim omnipotens Deus ut et aliis innotescat quam fervidam erga se dilectionis gratiam in corde retineat, aliosque virtute doctrinae ad summa inardescere et fervere faciat, ut quod divina inspiratione didicit, auditoribus suis annuntiare et praedicare meminerit. Quod autem hoc omnino pertimescere, et magis inde contristari, quam gaudere necesse habeat, recte sequentia verba insinuant.

*Contristatus est, inquit, Petrus quia dixit ei tertio: Amas me. Et dicit ei: Domine, tu omnia scis, tu **393** scis, quia amo te.* Primo tempore conversionis precipienti Deo per omnia devote obedire, et amori ejus nihil proponere dulce habet et jucundum. Item tempore bonae conversationis, dum tantarum virtutum numerum in se augeri conspicit, merito hilarescit. Cum vero ad culmen praelationis promoveri compellitur, ubi multorum moribus servire debet, merito turbari et contristari habet.

Novit enim periculosum valde esse alienam vitam discutere et dijudicare, qui vix ad hoc sufficiens est, ut propriam valeat regere et gubernare. Unde jure cum Petro Domino dicit: *Domine, tu omnia scis. Tu scis quia amo te.* Ac si dicat: Tu, Domine, qui omnium corda nosti, tu scis si dignus sim praesse populo tuo; ego nihil meriti, nihil virtutis, nihil scientiae in me esse sentio. Attamen tuae omnia committo voluntati, meque totum tuae prosterno pietati.

Hinc est quod beatissimus Martinus, qui dissolvi et esse cum Christo diu optaverat, nihil in voto suo [cod. tuo] ponens, nihil voluntati relinquere dicebat: *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua.* Dum juxta beati hujus viri exemplum praelatus quisque Deo et Domino suo se humiliter ad obediendum exhibuerit, qualiter earumdem ovium curam gerere debeat, continuo audit:

Pasce, inquit, oves meas. Ac si dicat: *Oves meas, simplices scilicet et innocentes meos, et non solum simplices et innocentes, sed et peccatores meos, per poenitentiam utique meos factos, quibus te praesse volui, quos tuae fidei et amori commisi, pasce nimia tuimet sollicitudine, pasce, inquam, praedicatione, operatione, oratione.*

Hac trimoda refectione spiritalis quisque prædicator oves Dominicas debet pascere, prædicatione videlicet, operatione et oratione, quia prius se per sublimia facta debet exercere, et sic ad bene agendum alios admonere. Nam si vita discordat a lingua, pascit quidem prædicatione, sed non pascit operatione. Unde quod intonat voce, **394** ornare debet morum et operum claritate, et ad hæc, quod potissimum est, commissas sibi animas, ut quandoque in Christo inveniantur, assiduis Domino orationum victimis commendare. Quantus vero labor, quantave sollicitudo eidem in prælatione futura sit, jurejurando affirmat Dominus, juxta quod sequitur :

Amen amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, et ambulabas, ubi volebas; cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo non vis. Notandum quænam sit juvenitus, in qua homo cingitur et ambulat secundum velle suum; et quæ senectus, in qua manus extendit et ducitur quo non vult.

Audiamus David de hac juvenute et senectute dicentem : *Junior fui, etenim senui* (Psal. xxxvi, 25). Et iterum : *Renovabitur ut aquilæ juvenus tua* (Psal. cii, 5). Cur potius more aquilæ, quam alterius avis renovari debeat homo, videamus. Nam natura aquilæ altius inspecta habet in se nonnulla ad exemplum trabenda. Cum autem senuerit et caligaverint oculi ejus, vadit usque ad ipsum solis ignem, et incendit alas suas, et sic cadens in fontem ter aquis immergitur, et exinde pristinae juvenuti redonatur.

Per aquilam peccator accipitur, qui quasi senio prægravatur, et quasi caligine quadam obducitur, dum animæ juvenutem amittit, et solito more lumen internum videre non prævalet. Qui ut hujus senectutis molestiam deponat, more aquilæ altiora petit, dum totis desideriis, tota intentione ad cælestia extenditur, ubi usque ad ipsum æterni Solis splendorem pertingens, ab illo validius inflammatur, et accenditur, sicque igne compunctionis incalescens quasi fonti immergitur, dum dulci lacrymarum flumine perfunditur, quo etiam perfusus et dealbatus, diu optata juvenute renovatur.

Insinuat ergo Dominus pastori et prædicatori suo quod innumeris occupationibus et curis præpeditus, hujusmodi juvenutis gratiam pro voto et desiderio suo habere nequeat, qui aliquando **395** ab exterioribus rebus quiescens, tanto magis in spiritu renovari meruit, quanto studiosius hæc horrenda, quæ exterius perstreptunt, mente calcavit. In qua nimirum juvenute se quodammodo cinxit, quia per custodiam disciplinæ cunctorum visibilium superfluo appetitu Deo adjuvante fortiter semetipsum constrinxit.

Ut enim vestimenta cinguntur, ne defluentia humi impediunt, sic ne per inania et inutilia laberetur, per arctam vitæ custodiam sese constringebat. *Ambulabat quoque ubi volebat*, qui in nimia mentis tranquillitate et dulcedine conversatus, nunc dulcia meditari, nunc in mentis excessu sublimia contem-

PATROL. CLXXIV.

A plari, nunc orationi instare quantum libuit, licuit.

Quod vero in dispositione regiminiis, ubi multæ curæ subintrant, hæc minus et rarius habere valeat, manifestatur, cum subjungitur. *Cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo non vis.* Ac si dicat : Tu, qui aliquando totus intus eras, et uni, quod necessarium est, inhærebas, postquam senuisti, hoc est postquam magnitudine dulcedinis mææ crebrius renovari, ut solitus eras, non meruisti, *extendes manus tuas*, id est extra tendes te ad exteriora opera, quia propter necessaria sumptuum subsidia, quæ impendenda sunt filiis, turbari et sollicitari habes erga plurima. *Alius quoque cinget te*, alius videlicet labor astringet, *et ducet quo non vis* quia propositum non est tuæ voluntatis, quod ad curas mundi venire compelleris.

Hoc autem dicebat, hoc est ita fieri oportere præmonstrabat, *significans* quod non solum in vita laudabili, sed et in morte sua, qua moritur Deo propter Deum, *clarificaturus sit Deum*. Primo namque moritur per poenitentiam et innocentiam mundo; secundo moritur per patientiam et mansuetudinem et simplicitatem peccato; tertio, ut diximus, in prælatione moritur Deo propter Deum, dum internæ dulcedini mori incipit, ut consulat saluti plurimorum.

Si enim pretiosa est in conspectu Domini mors illorum, qui soli Deo viventes moriuntur per poenitentiam et innocentiam mundo, itemque per patientiam et simplicitatem moriuntur peccato, sic quoque laudabilis et gloriosa mors est, quando pro lucro multorum internæ dulcedini mori incipiunt, ut et alii illorum instinctu et exemplo Deum in vita sua clarificare noverint, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

397 HOMILIA LV.

IN FESTUM COMMEMORATIONIS S. PAULI APOSTOLI PRIMA.

Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis ? (Matth. xix.) Quia beati Christi apostoli omnium hominum perfectissimi erant, merito ei qui cordium inspector est, dicere præsumebant reliquisse se omnia, jure et ex debito profitentur seipsum secutos esse. Licet pauca visibilium rerum bona reliquissent, omnia tamen reliquerunt, quia omnem voluntatem, omne desiderium habendi amiserunt, et post hunc tantæ perfectionis gradum eminentiori adhuc via per laudabilis vitæ meritum Dominum sequi studuerunt. Hæc illi ultra omnes homines beati Domino donante potuerunt, et quid pro hoc in munere essent accepturi, audire in subsequentibus inveniunt.

Sed et nos miseri, si eorum imitatores esse volumus, si præmii consortes, illorum exemplo omnia relinquere, et Dominum sequi pro posse nostro debemus. Quid est enim beatum et fideliem quemlibet omnia relinquere, nisi omni voluntate a malo declinare? Quid est Dominum sequi, nisi post inchoatum bonæ voluntatis initium, quo a malo declinatur,

virtuosæ actioni operam dare? Est quippe laudabile omnia relinquere, id est a malo declinare. Sed quia in hoc perfectio non est, laudabile bonum est Dominum sequi, hoc est bonum facere, quia primum tantum evadit supplicium, istud auget et confert meriti præmium. Unde omnia relinquentes, id est perfecte a malis pro viribus suis declinantes, Dominum sequentes, bona videlicet actione Domino placentes, recte cum apostolis Domino aiunt: *Quid ergo erit nobis?* Scire, inquit, scire et nosse, o Domine, desideramus, quid præmii non solum in futuro, sed et in præsentem nobis conferas, **398** quod omnia reliquimus, quod te secuti sumus.

Jesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis. In regeneratione hac, quam benedictus Dei Filius suis repromittit executoribus, mentis non incongrue accipi potest renovatio, quam vera cordis operatur compunctio. Nam cum homo perfecte et humiliter intrinsecus compungitur, invisibiliter coram Domino regeneratur, quia peccatorum vetustate ipsius cooperante gratia exutus, totus quasi alter ab illo emundatur et innovatur. Talis enim et tanta hujusmodi est regeneratio, quod eum, qui pulvis est et cinis, secundum præsentem Domini sententiam sedem efficit summæ et æternæ majestatis. *In regeneratione, inquit, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ.* Sed quid est *sedere Filium hominis in sede majestatis suæ?* Homo quidem salvandus, qui ad Deum et ad ea quæ Dei sunt, bonam voluntatem habet, sed necdum bonam voluntatem ad bonam operationem perducere valet, sedes quidem est Dei, sed sedes infirmitatis; cum autem veterem hominem deposuerit, atque per assiduam cordis compunctionem regeneratus et renovatus, bonis operibus viriliter insistere cœperit, non sedes infirmitatis, sed sedes *majestatis* Dei jure vocatur, in qua sedere et regnare omnipotens Dei Filius non dedignatur.

Et vere beati, qui hoc modo regenerati fuerint et emundati, quia sedente in illis Domino per divinitatis suæ præsentiam et requiescente, et ipsi nihilominus *super sedes duodecim* constituentur, quia corpus et animam, interiores **399** exterioresque sensus suos, qui quasi pro duodecim sedibus accipiendi sunt, potestative possidere merentur. Unde cum præmisisset Dominus, *in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ*, continuo adjecit dicens: *Sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel.* Fiunt potentes possessores sui, quando, adjuvante et cooperante gratia Dei, ita corpus spiritui subjiciunt, quod utriusque hominis sui sensibus nihil præter Deum sapiunt, quærunr vel diligunt. Sed et *duodecim tribus Israel dijudicant*, quando singula verba, cogitationes et opera, quæ quasi *duodecim tribus Israel*, videntis scilicet et videre desiderantis Deum animæ sunt, summa sollicitudine examinant et discutiunt si in ipsis etiam bonis suis aliqua inveniant, quæ interni

A arbitri oculos vel ad modicum offendere valeant. Sed quia pius et misericors Dominus electos et perfectos filios suos verbi sui dulcedine ita recreat et consolatur, quod tamen infirmiores et minus perfectiores non abjicit nec aspernatur, recte æterna Dei prævidit sapientia, ut anterior evangelicæ lectionis pars solos perfectos respiciat; pars autem posterior infirmos adhuc et debiles ad perfectionis summam invitet et doceat. Unde sequitur:

Et omnis, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam æternam possidebit. Domus ista, quam primum relinquere debet, qui fastigium perfectionis apprehendere desiderat, cor terrenum et malam voluntatem sive conscientiam hominis convenienter significat. Ibi revera opus bonum, opus veritatis et gratiæ initiatur, ut primo omnium malam voluntatem, voluntatem scilicet peccandi, homo abjiciat, cor terrenum deserat; quod quandiu peccatis subditum est, recte domus diaboli dici potest. Unde Dominus ad Abraham: *Egrederet, inquit, de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui (Gen. xii, l).*

Post relictam domum relinquendi sunt et fratres, quia postquam malam terreni cordis voluntatem abjecerit, opera **400** etiam carnis, quæ per fratres intelligi valent, Deo auxiliante, deserere poterit. Sed quia nonnulli opera carnis abjiciunt, qui tamen concupiscentias carnis non deserunt, recto ordine æterna Dei sapientia post relictam domum et fratres, relinquendas etiam esse docuit et sorores, quia non sufficit opera carnis abjicere, nisi desideris carnalibus, quæ per sorores accipere possumus, omnimodis studeat contradicere. Relinquendus est etiam pater, per quem diabolus significatur. Ipse est enim qui domum hanc, cor scilicet terrenum, libenter inhabitat; ipse est qui execrabiles fratres istos et sorores, mala videlicet opera malasque concupiscentias, in corde hominis generat, et ne deserantur et abjiciantur, diversis tentationibus contradicere festinat. Hunc malæ sobolis patrem perfecte relinquit qui tentationibus et contradictionibus ejus fortiter et viriliter resistit.

Sed hujusmodi contradictio perfecta, stabilis et firma esse non potest, nisi et mater relinquatur, hoc est nisi mundanæ conversationi homo penitus contradicat, quæ, quia malos hos de quibus diximus filios nutrit et fovet, matris nomine non incongrue intelligi valet. Postquam matrem reliquerit, mox, inquam, ut a mundana conversatione ad spiritualis vitam militiam transierit, restat, ut et uxor relinquatur, hoc est ut voluptas carnis, quæ per uxorem accipi potest, omnimodis abjiciatur et contemnatur, quia placere Deo non poterit, qui in vita spiritali secundum voluptatem carnis vivere non pertimescit. Repulsa uxore relinquendi sunt et filii, quod sunt sensus mundani, quia cavendum summopere est, ne secundum sensus sæculares, res et causas spirituales tractare vel judicare audeat, sed in omni simpliciter

tate præceptis majorum atque judiciis humiliter subjacendo, mala declinare, bona amplecti et amare studeat.

Post hæc omnia relinquendi sunt etiam *agri propter nomen Domini*. Ex nomine homo agnoscitur, ideoque non incongrue per *nomen Domini* cognitio et notitia Domini accipi poterit, ad quam sola mentis puritas cordisque sinceritas hominem ducit. Per *agros* **401** autem bona opera non incongrue sunt intelligenda. Sed quomodo dicimus bona opera esse relinquenda? Non enim sunt relinquenda; sunt tamen aliquando intermittenda *propter nomen Domini*, quod est notitia Domini. Mox namque ut ex præveniente gratia Dei homo senserit opportunum esse ut ad lectionis et orationis studium conferat se, relinquendi sunt *agri*, quia intermittenda sunt interim bona exteriora, ut transire possit ad bona interiora; intermittenda sunt bona per quæ homo exterior exercitatur, ut ad suave illud *nomen*, quod est notitia Dei, quæ in mentis contemplatione manifestatur, homo interior suavius et liberius admittatur.

Omnis igitur, qui hoc modo non solum mala et noxia quæque reliquerit, sed et bona exteriora pro bonis interioribus capiendis et consequendis, cum opportunum est, intermiserit, *centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit*. Centuplum istud, quod accipit, est plenitudo copiosa gratiæ Spiritus sancti, qua invisibiliter infunditur intrinsecus et ditatur. Vita autem æterna intelligi potest sacræ Scripturæ intelligentia, per quam hac in vita largiente Deo homo illuminatur et vivificatur, ut feliciter in futuro vivere cum ipso mereatur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

402 HOMILIA LVI.

IN OCTAVAM FESTI APOSTOLORUM PETRI ET PAULI
PRIMA.

Jussit Jesus discipulos suos ascendere in naviculam (Matth. XIV).

Si verba hujus lectionis evangelicæ subtili consideratione discutere velimus, in ea profecto magnum erga electos suos divinæ pietatis respectum invenimus, quod videlicet eos nunquam in tentationibus deserat, nec plus quam possint sustinere, tentari illos aliquando permittat. Sicut enim olim præsens discipulis suis in fluctibus maris periclitantibus clementer subvenire non distulit, sic nunc quotidie electorum suorum in hoc mari magno et spatioso laborantium periculis misericorditer et invisibiliter se opponit, dum eos a procella tentationum graviter incumbentium eripit, et ad portum quietis et tranquillitatis perducit. Sed hi nimirum consolationem Domini et adjutorium in tentationibus experiri merentur, qui ei ad hæc, quæ in hac lectione evangelica jubet et consulit, obtemperare nituntur.

Jussit Jesus discipulos suos ascendere in naviculam et præcedere eum trans fretum. Per discipulos Domini hoc in loco nos ipsos possumus accipere, et omnes quicumque Christiano censentur nomine;

A per naviculam autem præsentis Ecclesiæ congregatio, seu quælibet bona et spiritualis intelligi valet conversatio. Dominus ergo *discipulis suis*, illis dico qui sub disciplina ejus vivere decreverunt, hanc *intrare jubet naviculam*, bonam videlicet et spiritalem vitam, *et præcedere eum trans fretum*, id est transitoria cuncta despiciere, mortalitatis suæ angustias, qua in hoc mundo opprimuntur, per immortalitatis desiderium transire. Sed quandiu salvandus quisque Dominum hoc modo præcedere *trans fretum* debeat, subsequens littera demonstrat.

Donec dimittere turbas, inquit. Turbas Dominus tunc *dimittit* procul dubio, quando omnis electorum cessabit turbatio. Sed quando hoc erit, nisi dum præsens vita finitur, et ad altitudinem cælestis gloriæ homo perducitur? Quandiu igitur in hac mortali carne vivitur, Dominus cum turba quodammodo esse dicitur, quia qui in electorum suorum cordibus habitare dignatur, in his etiam turbari non dedignatur, et si quid adversitatis, si quid perturbationis **403** eis forte in hoc mundo ab iniquis infertur, ad suam profecto injuriam deputat, et ipse illis tanquam caput membris compatitur. Hinc est quod Saulo adhuc membra sua persequenti ait: *Saule, Saule, quid me persequeris?* (Act. ix, 4.) Ipse enim jam per resurrectionis et ascensionis potentiam omnem mortalitatis hujus miseriam transierat, jam gloria et honore coronatus ad dexteram Patris considerat, et tamen Saulum se persequi dicebat, qui ei omnino appropinquare non valebat. Hoc est quod diximus, quia ipse quotidie patitur omne quod a reprobis ejus membra patiuntur; et quamvis caput hujus corporis, quod videlicet sunt omnes electi, jam sese super omnia liberum exserat, reproborum tamen perturbationes adhuc per suum quod deorsum retinet corpus sentit. Sequitur:

Et dimissa turba ascendit in montem solus orare. Dimissa itaque turba, id est omni membrorum suorum perturbatione sedata (quod nunquam erit, nisi quando præsens vita finem accipit), tunc juxta verba evangelistæ *ascendit in montem solus orare*. Quid per *montem* convenientius hoc loco, quam celsitudo valet designari cælestis curiæ? Hunc *montem* peracto generali judicio *solus* Jesus *ascendit* cum omni corpore suo. *Solus* itaque *ascendere* dicitur, quia Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, collectis omnibus membris suis, unum corpus cum congregatione justorum efficitur. Ipse namque caput est corporis; omnes autem electi membra sunt hujus capituli, sicut et antiquus hostia unum corpus est cum collectione reproborum, quia ipse eis in hoc mundo ad iniquitatem præeminebat; illi autem, dum iniquitati deservierunt, velut subjunctum capiti corpus inhærebant.

Ascendit, inquit evangelista, *in montem solus*. Sed quid, aut cur ascendit? *Orare* profecto. Hic quæstio animum pulsatur, cur dicatur *orare*, quia ubi omnes electi capiti suo uniti, et a corruptionis suæ vincu-

lis absoluti, ad illa libertatis gaudia pervenerint, A et adversis perturbat; *fluctus* autem, per quos carnales necessitates accipi possunt, vitiis et concupiscentiis aggravant. Sed et si aliquando hæc duo conquiescant, ecce *contrarius* imminet *ventus*, scilicet diabolus, qui diebus ac noctibus animam suis inquietare non desinit suggestionibus. Cum ergo sic impugnamur, sic ex omni parte tribulamur, torporem mentis necesse est fugiamus, omni sollicitudine bonis actibus invigilare studeamus, quia si istud fecerimus, auxilium et consolationem Domini in tanto rerum articulo experiemur, sicut in consequentibus habemus:

Quarta autem vigilia noctis venit ad eos. Mos erat antiquitus quod hi qui in expeditione erant, in quatuor noctem vigiliis dividebant, et semper circa quartam vigiliam noctis finis erat, et mane illucescere incipiebat. Per quatuor vigiliis quatuor principales virtutes, temperantia, prudentia, fortitudo, justitia intelligi possunt, quas et plerique cardinales nuncupant quia sicut ostium pendet in cardine, sic in his et de his subsistunt virtutes cæteræ. Qualiter autem has virtutes quisque debeat habere, subtilius libet inquirere.

Temperantia quidem tunc in homine fit quando timore omnipotentis Dei præventus temperare se desiderat ab illicitis rebus; si capitalia in mundo crimina commisit, ab his funditus se abstrahit, vel si non admisit graviora, sed tamen pueriliter in hac conversatus est vita (pueriliter dico, quod stulte et petulanter in quadam torporis negligentia jacuit), ab his omnibus temperare **406** se et emendare satagit. Sed quid temperantia proderit, si virtus prudentiæ desit? Parum siquidem est declinare a malo, si sollicitè quis invigilare nesciat bono. Sunt nonnulli, qui quanta sit distantia inter lucem et tenebras ignorant, qui malum bonum, bonum malum plerumque existimant. Hi nimirum, si hujus ignorantie vitium evadere desiderant, prudentiæ virtutem hoc modo arripere studeant, ut si ipsi intelligunt, tota se mente ad sacræ lectionis studium conferant, quatenus inter verba Dominica quid faciendum sit eis cognoscant, vel si ad intelligendam sacram Scripturam ipsi idonei non sunt, studiose a scientibus eam inquirere veritatem non desistant. Cum igitur sic prudentiæ donum quis acceperit, jam post primam etiam secundam vigiliam explevit. Sed sunt plerique, qui prudentiam quidem præditi esse videntur, sed eorum animus adhuc teneritudine sua confusus nequaquam explet, etiam si quid intelligere prudenter valet. Unde necesse est ut tertia addatur vigilia quæ fortitudo dicitur, sic nimirum, ut qui prudenter intelligit quid agat, fortiter ac viriliter quod intellexerit perficiat. Peractis autem his tribus vigiliis adhuc non venit Jesus, præsentem se videlicet non exhibet per internæ gratiam dulcedinis, nisi et quarta expleatur vigilia, quæ appellatur justitia.

Vespere autem facto, solus erat ibi. Per istud vespere significari valet finis præsentis vitæ. Facto itaque hoc vespere solus Jesus remanebit in monte, in illa videlicet cælestis regni celsitudine; *solus*, inquam, erit, quia, ut superius est dictum, caput cum membris, id est Christus cum fidelibus unum corpus erit cum omni multitudine fidelium. Sed in his, quos in futuro illa æterna quies suscipiet, quid interim in hoc mundo multoties agatur, per subsequentis litteræ ordinem exprimitur:

Navicula autem in medio maris jactabatur fluctibus. Erat enim *contrarius* *ventus*. Per *naviculam* sano intellectu intelligi potest aut præsens Ecclesia, aut quæque spiritalis congregatio, seu fidelis quælibet anima. Quodcumque horum, quæ diximus, per *naviculam* accipere volumus, verum est utique, imo verissimum quod evangelista ait: *Navicula autem in medio mari jactabatur fluctibus.* Sive enim sit Ecclesia, sive quæque sancta congregatio, sive **405** *in medio mari*, id est in hoc mundo moratur, *fluctibus jactatur*, diversis scilicet tentationibus opprimitur et angustiat. Quicumque recte sapit, quam verum sit quod dicimus intelligit. Quando enim anima omnia, circa se recte agi putat, citius dicto magni maris fluctus intumescunt, id est diversæ tentationum molestiæ ingruunt, quas nec investigare liceat, unde aut ex qua radice procedant. Tria sunt, quæ in hac Evangelii littera continentur, *mare*, *fluctus* et *contrarius ventus*, quia nimirum a tribus his procellosa tentationum surgit perturbatio, a mundo videlicet, a propria carne et a diabolo. *Mare*, per quod more divini eloquii mundus figuratur, animam prosperis

et adversis perturbat; *fluctus* autem, per quos carnales necessitates accipi possunt, vitiis et concupiscentiis aggravant. Sed et si aliquando hæc duo conquiescant, ecce *contrarius* imminet *ventus*, scilicet diabolus, qui diebus ac noctibus animam suis inquietare non desinit suggestionibus. Cum ergo sic impugnamur, sic ex omni parte tribulamur, torporem mentis necesse est fugiamus, omni sollicitudine bonis actibus invigilare studeamus, quia si istud fecerimus, auxilium et consolationem Domini in tanto rerum articulo experiemur, sicut in consequentibus habemus:

Quarta autem vigilia noctis venit ad eos. Mos erat antiquitus quod hi qui in expeditione erant, in quatuor noctem vigiliis dividebant, et semper circa quartam vigiliam noctis finis erat, et mane illucescere incipiebat. Per quatuor vigiliis quatuor principales virtutes, temperantia, prudentia, fortitudo, justitia intelligi possunt, quas et plerique cardinales nuncupant quia sicut ostium pendet in cardine, sic in his et de his subsistunt virtutes cæteræ. Qualiter autem has virtutes quisque debeat habere, subtilius libet inquirere.

Temperantia quidem tunc in homine fit quando timore omnipotentis Dei præventus temperare se desiderat ab illicitis rebus; si capitalia in mundo crimina commisit, ab his funditus se abstrahit, vel si non admisit graviora, sed tamen pueriliter in hac conversatus est vita (pueriliter dico, quod stulte et petulanter in quadam torporis negligentia jacuit), ab his omnibus temperare **406** se et emendare satagit. Sed quid temperantia proderit, si virtus prudentiæ desit? Parum siquidem est declinare a malo, si sollicitè quis invigilare nesciat bono. Sunt nonnulli, qui quanta sit distantia inter lucem et tenebras ignorant, qui malum bonum, bonum malum plerumque existimant. Hi nimirum, si hujus ignorantie vitium evadere desiderant, prudentiæ virtutem hoc modo arripere studeant, ut si ipsi intelligunt, tota se mente ad sacræ lectionis studium conferant, quatenus inter verba Dominica quid faciendum sit eis cognoscant, vel si ad intelligendam sacram Scripturam ipsi idonei non sunt, studiose a scientibus eam inquirere veritatem non desistant. Cum igitur sic prudentiæ donum quis acceperit, jam post primam etiam secundam vigiliam explevit. Sed sunt plerique, qui prudentiam quidem præditi esse videntur, sed eorum animus adhuc teneritudine sua confusus nequaquam explet, etiam si quid intelligere prudenter valet. Unde necesse est ut tertia addatur vigilia quæ fortitudo dicitur, sic nimirum, ut qui prudenter intelligit quid agat, fortiter ac viriliter quod intellexerit perficiat. Peractis autem his tribus vigiliis adhuc non venit Jesus, præsentem se videlicet non exhibet per internæ gratiam dulcedinis, nisi et quarta expleatur vigilia, quæ appellatur justitia.

Quid est justitia, quæ virtutes excellit cæteras, nisi profunda cordis humilitas? Justitia namque vera dicitur esse, unicuique quod suum est tribuere.

Quid enim aliud vera cordis humilitas facit, nisi quod unicuique, id est Deo sibi et proximo, quod suum est, tribuit? Deo itaque quod suum est, hoc modo tribuit, quia quidquid in bonis actibus profecerit, totum ei solum modo ascribit, infirmitatem propriam sollicitè perpendit, et sese de bonis quæ per gratiam percepit non extollit. Dum igitur sic totum quod est et quod agit, Deo ascribit, sibi-
metipsi quoque quod suum est tribuit, quia quidquid nequitiae, quidquid torporis et negligentiae in se deprehendit, proprium esse vitium humiliter agnoscit. Tunc etiam proximo proprium jus reddit, quia eum tacita in se cognitione non reprehendit. Sed et dum se aliquid virtutis habere cognoscit, quod proximo deesse conspicit, non se tamen justum in ejus comparatione suspicatur quia is qui vere **407** se humiliat, continuo considerationis oculo, quibus aliis ipse circumseptus sit vitiorum sordibus pensat. Hoc etiam sollicitè perpendit quod statum suum nescit, verbi gratia, si virtutem, de qua hodie gloriatur cras forsitan proximus possideat, et ipse ea occulto Dei judicio privetur.

Priusquam quartam hanc vigiliam, quæ est humilitas quis expleat, Dominus Jesus non venit; sic, dico, non venit, ut supernæ contemplationis dulcedinem homo præsentem habere valeat. Recurrant ad se qui experti sunt, et tunc verum esse quod dicimus in semetipsis cognoscere possunt, quod videlicet nunquam homo quam dulcis sit Dominus prægustare in oratione valeat, nisi ante tempus orationis veræ et perfectæ humilitatis donum possideat. Qui autem experti non sunt quæ dicimus, omni studio invigilent quatenus hoc apud Dei misericordiam obtineant, ut eos adhuc experiri faciat. Specialiter ergo Dominus humilitatem commendans loquitur per prophetam dicens: *Super quem requiescam, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos? (Isa. LXVI, 2.)* Non, inquit, in temperante, non in prudente, non in forte valeo requiescere, sed tantummodo in humili sedem mihi præparavi. Et David, qui hoc in libro experientiae didicerat, sic ad Dominum dicebat: *Cor contritum et humiliatum Deus non despicias (Psal. L, 18).*

Et notandum quia, juxta illud quod superius diximus, circa quartam vigiliam noctis erat finis et mane illucescebat. Nam, cum homo vere humilis efficitur, nox, id est peccata et vitia in eo finem accipiunt, et mane illud desiderabile, quod est gratia Dei, in corde ejus oritur. *Quarta vigilia noctis*, inquit evangelista, *venit ad eos.* Et quomodo venit? *Ambulans supra mare.* Ambulare enim dicitur suaviter incedere. Ambulare namque Jesu est dulcem in his profectum facere, qui ei tam devote substeruntur in humilitate. *Ambulat itaque supra mare*, quando electis suis tribuit cuncta transitoria amore dulcissimæ contemplationis ejus calcare, et ad cælestia tota mentis intentione anhelare.

*Videntes autem eum supra mare **408** ambulantem.*

Quid per hanc visionem, nisi mentis accipere possumus illuminationem? Quanto plus enim electi in se ipsis humiliantur, tanto magis ad considerandum erga se divinæ misericordiæ respectum illuminantur. *Vident* namque Dominum Jesum *supra mare ambulantem*: quia in profunda cordis humilitate positi, veraciter considerant qualiter eos per dulcedinem inspirationis suæ cuncta temporalia spe cælestium fecerit transire. Post talem nimirum illuminationem subsequens erit quod evangelista subjungit: *Turbati sunt.* Hæc bona et salubris est turbatio, de qua etiam alio in evangelio dicitur: *Turbata est Maria in sermone angeli (Luc. 1, 29).* Turbantur siquidem, quia vitam suam penitus despiciunt. Et tunc vere et perfecte humiliati cognoscunt quod nunquam Deum, prout dignum fuit, in vita sua glorificaverunt, qui tanta eis beneficia contulit, et gratuita pietate sua de multis tentationum periculis eos sæpe sæpiusque eripuit.

Hæc de causa turbati multoties dicunt: *Quia phantasma est.* Quid est *phantasma* nisi deceptio? Et est quasi dicat quilibet beatus per spiritum humilitatis illuminatus: Heu, inutilis peccator! hucusque falsa deceptus spe, putabas te aliquid esse; sed jam diligenter discussa, nil est nisi deceptio, vita tua. Sperabas siquidem quod vigiliæ tuæ et jejunia et cætera laborum tuorum exercitia Deo possent esse accepta; sed heu, deceptus es miser! Nam si quid est in vita tua, sic est aut simulatum, aut imperfectum, aut aliquo corruptum, ut non solum non placere, verum etiam multum Deo, qui inspector est cordis, valeat displicere.

Et præ timore, inquit, *clamaverunt.* Cum igitur quilibet beati sic humiliantur, et humiliati semetipsos agnoscendo tam salubriter, ut diximus, turbantur, quid aliud tunc faciunt, nisi quod *clamant præ timore* æterni judicis et districti illius examinis? *Clamant* nimirum ad Deum per vocem orationis, *clamant* etiam ad eos quibus animarum cura commissa est, per verba confessionis. Tanto enim quisque altius *clamat*, quanto verius Deo in oratione, confessori in confessione peccata et negligentias **409** constetur. Quando enim validus hic clamor orationis et confessionis ad aures omnipotentis Dei pervenit, illis procul dubio in veritate eveniet, quod hic Evangelii littera continet.

Statimque Jesus locutus est eis dicens. Statim namque, dum vitam suam clectus quisque sic interiorius pensat, loqui ei Jesus incipit, quia quidquid de sacra Scriptura intelligit vel audit, tunc primum fructuosum ei erit, et totum sibi ad salutem trahere delectat, quia se per omnia, quæ loquitur, notari existimat. Verbi gratia cum de superbia, de ira, vel de torpore negligentiae, seu cæteris quibusque vitiis audit disputari, singula in se vitia reprehendit, et tacita se ipsum cogitatione redarguens dicit: Heu miser! hæc omnia commisisti, in his omnibus reum te esse cognoscis. Nam superbia te inflat, ira perturbat, ad hæc infinitam vitæ negligentiam de-

prehendis. Quando namque quilibet beati tam abjecta et vilia de se sentiunt, nonnunquam dulcem hanc et paternam Domini admonitionem intus in semetipsis audiunt.

Habete, inquit, fiduciam. Fiducia namque a fide dicitur. Quod electos suos Dominus admonet ut fiduciam habeant, idem est ac si illis per vocem internæ visitationis dicat: Jam infirmitatis vestræ conscii vitam vestram humiliter despicitis; superest ut in cepta humilitate firmam, stabilem et constantem deinceps fidem habeatis, perpendentes, *quia ego sum* a quo totum est quod habetis, et si quid in bonis actibus profecistis; ex cuius etiam munere esse debet, ut in his perseverare valeatis. Hoc si perpenditis et humiliter agnoscitis, *nolite timere*, id est voluntas timoris in voluntatem convertatur amoris. Quod et sic possumus intelligere, quod ad consolationem eorum qui vere se humiliant, hæc verba Dominus dicat: *Nolite, inquit, timere.* Si in spiritu, inquam, humilitatis, uti coepistis, amodo mihi servire deerevistis, *nolite timere*, ut videlicet præterita vobis imputentur peccata, quæ jam per gratiam meam tecta sunt et relaxata. Sequitur:

Respondens autem Petrus dixit ei: Domine, si tu es, jube me venire 410 *ad te super aquas.* Hoc nomen Petrus interpretatum dicitur *agnoscens*, ipse namque, qui vere est agnoscens, qui hæc omnia, quæ diximus, in seipso cognoscit, multoties ad talem consolationem Domini gratulanda cordis voce respondet: *Domine, si tu es, jube me venire ad te super aquas.* Domine, inquit, si tu es, imo quia tu es, tua est potentia, tua est fortitudo, ut venire me jubeas ad te *super aquas*, id est ut facias quatenus spe ad amorem tuum perveniendi cunctas calcare valeam concupiscentias hujus mundi.

At ipse ait: Veni. Dei namque dicere est ejus facere. Quod enim dicit *veni*, hoc est quod pio desiderio electorum sic se humiliantium effectum tribuit, ut videlicet voluptates sæculi gressibus amoris ejus calcare valeant, et ipsum desiderando, ipsum amando soli illi solummodo inhæreant. Postquam autem internam mentis quietem quis adeptus fuerit, etiam hoc quod sequitur in se experiri poterit.

Et descendens Petrus de navicula ambulabat super aquam, ut veniret ad Jesum. Notanda est convenientia verborum, et tunc quid dulcedinis, quid gratiæ in se contineant fiet perspicuum. *Et descendens, inquit, Petrus de navicula.* Quando namque electus quisque, qui merito *agnoscens* dici valet et esse, tam miram et ineffabilem in se divinæ pietatis gratiam redundare conspicit, *descendit utique de navicula*, id est de humiliato corde magis magisque ad humilitatem proficit, sicut fit ut in illa hora, qua per humilitatis donum tam proxima Deo efficitur anima, omnes homines tam inimicos quam amicos dulci amoris affectu complectatur, nec jam malum pro malo cuiquam reddere delectetur, sed hoc apud se deliberat, ut si illi irrogatum fuerit, li-

A benter amplectatur, æquanimiter ferat, imo bonum pro illato malo retribuatur. Tunc et *super aquas ambulat*, quia jam vere et perfecte cuncta terrena desideria calcatur. Ambulat profecto, quia dulciter de virtute in virtutem proficit, donec videatur Deus deorum in Sion. Prospera cuncta despicit, adversa patienter suscipit, tantum ut ad Jesum veniat, id est per internæ contemplationis 411 dulcedinem Deo magis magisque proximus fiat. Sed quia quantum felix anima in Deo proficiat, quantum sublimis in contemplatione fiat, nunquam tamen tentationibus carebit, quando terrena in habitatione aggravatur, recte nunc subinfertur:

Videns vero validum ventum timuit. Per *ventum* hoc in loco humanæ laudis favor potest intelligi. Nec immerito per *ventum* accipitur favor humanus. Nam quid est verbum, quo quis laudat alterum, nisi *ventus*? *Videt* namque *ventum validum*, quando infirma mens, cum de bonis actibus aura humani favoris excipitur, ad exteriora gaudia derivatur, ut postponat, quod intus appetit, et in hoc libenter resoluta jaceat, quod foris audit, ita ut beatam se dici gaudeat, et laudis suæ vocibus inhiet, jamque magni alicujus meriti sese æstimet. Cum enim ex una parte hujusmodi ventus inflat, ex altera nonnunquam alius ventus imminet, a quo non minus infirma mens quatitur, et a statu rectitudinis suæ aliquantulum commovetur. Iste nimirum ventus est humana reprehensio et falsa criminatio. Ipse enim qui amore laudis suæ delectatus vehementer hilarescit, et apud se latenter intumescit, rursus immoderato dolore configitur, si forte jaculum reprehensionis et falsæ criminationis ab ore proximi emittitur, verbi gratia ut dicat: Hic homo, qui sic de virtute in virtutem videtur proficere, non in Deo, nec in simplicitate cordis sui omnia studet agere. Omnis ejus actio quædam est simulatio; minus laudabiliter vivit, et multum laudari appetit. Hæc omnia *ventus validus* non immerito dicuntur, quia nimirum infirmæ menti prævalent, et eam impulsu suo acriter commovent. Ad hæc toleranda sanctus David nequaquam idoneum se esse videns orabat Dominum dicens: *Redime me a calumniis hominum* (Psal. cxviii, 134). Calumnia namque falsa est criminatio. Hinc Salomon ait: *Calumnia conturbat sapientem, et perdit robur cordis ejus* (Eccl. vii, 8). Cum igitur horum contrarietatem ventorum mens sentit quod videlicet prosperis erigitur, adversis facile dejicitur, rursus timere incipit, quæ jam prius carnalis concupiscentiæ soluta compedibus, in auctorem suum libera gressum amoris tendere novit. Sicut 412 enim dudum amore Redemptoris sui dulciter inebriata ad contemplandam speciem celsitudinis ejus semper anhelabat, sic iterum vi tentationum ingruente, amore postposito, districti judicis examen trepidat.

Et cum capisset mergi, clamavit dicens: Domine, salvum me fac. Mergi profecto tunc quilibet beatus incipit, quando in profunda cordis humili-

tate Deo se substernit, quando humiliter culpas suas oculis cordis objicit, et pro his totum se ad penitentiae lamenta convertit. Tunc etiam clamare incipit, per quem clamorem intimum cordis desiderium intelligi poterit. Ibi Judas et Thamar conveniunt, procul dubio *confessio et amaritudo*. Constitetur nimirum molestias tentationum suarum in amaritudine animae suae [cod. meæ], et quanto magis pulsatus trepidat, tanto robustius in solo auctoris adjutorio spei pedem figere desiderat, et eum pro sua liberatione die noctuque non desinit interpellare: *Domine, inquit, salvum me fac*. Ac si dicat: *Domine, qui es aeterna salus, summum nunc turbati animi mei solatium esse perpendo, ut pulsatus tentationibus ad solam spem misericordiae tuae recurram; tu salvum me fac*, misericorditer me liberando, et tranquillitatem ab impugnantibus vitiis donando. Sed nunquid Dominus, cujus gratia et munere praeventus homo, cognoscere peccata sua et plangere incipit, a clamoribus et singultibus sic se invocantis aurem pietatis avertit? Non. Sed sicut tunc semel Petro in fluctibus maris titubanti *manum extendit*, sic nunc quotidie animae quaerenti illum in cunctis tentationibus ad subveniendum aderit. Unde subjunxit evangelista:

Et continuo Jesus extendit manum. Quod enim ait: *continuo*, idem est quod electis suis Dominus promittit per prophetam dicens: *Antequam invocetis me, dicam: Ecce adsum*. Et continuo, inquit, *extendens manum apprehendit eum, et ait illi: Modicae fidei, quare dubitasti?* Jesum ergo manum extendere est contra vitia hominem impugnantia vim potestatis suae exercere; sic dico exercere, ut ea expellat, et mentem quieti et tranquillitati restituat. *Apprehendit eum*, inquit. Apprehendere namque dicitur, quando homo aliquid **413** ad se repente trahit. Dominus ergo quemlibet beatum *apprehendit*, quando eum repentino inspirationis suae fervore, ut ita dicamus, quasi contra voluntatem suam a dissolutione spiritus, ab ira et odio, et caeteris quibusque illicitis abstrahit, ita ut erecta protinus per dona ejus mens vigeat, quem paulo ante decertantia vitia deprimebant. Tunc etiam ait illi: *Modicae fidei, quare dubitasti?* Trifariam namque fidem in sacris Evangelii invenimus, minimam videlicet, modicam et magnam. Minima fides dicitur esse, hominem pro corpore et corporeis rebus sollicitum existere; modicam autem fidem habet qui prosperis elevatur, adversis frangitur, quae modica fides etiam hoc in loco arguitur. Ipse Dominus quodammodo loquitur in homine, quando homo secum in amaritudine animae suae loquens, nil de se nisi abjecta sentiendo sese intra semetipsum redarguit dicens: *Ecce, o miser pulsatus vitiis, luce clarius apparet qualis sis, quod modica fides tua hucusque fuerit, hoc modo videlicet, quia, cum prospera hujus mundi arriderent, inani gaudio exultabaris; rursus cum adversa imminerent, in barathrum immoderatae tristitiae inutiliter praecipita-*

baris. Inde nimirum est ut totum quasi dubitativum sit quod vixisti, sic profecto, quia nunquam in veritate, nunquam in corde perfecto coram Deo ambulasti. Si enim homo sic conversatus fuerit, et in tali propriae infirmitatis cognitione usque ad terminum vitae suae perseverare contenderit, hanc abjectionem verae humilitatis praemium subsequetur aeternae exaltationis. Unde protinus subinfertur:

414 *Et cum ascendisset in naviculam, cessavit ventus*. Hoc loco nomine *naviculae* quies designari valet aeternae vitae. In quam dum Jesus cum omni corpore suo ascendit, procul dubio cessabit ventus, quia ibi profecto omnis tentationum sedabitur impetus. Erit aliquando etiam ad punctum in hac vita, quod videlicet cum Dominus in *naviculam ascenderit*, id est humilitati animae se junxerit, *cessat ventus*, id est omnis tentatio conquiescit, et mens contemplationi tantummodo Creatoris sui inhians, in summa tranquillitate constituta, sine cogitationis certamine praesentia cuncta despicit. Sed in aeterna vita plene et perenniter cessabit tentatio, ubi nulla nobis obstat molestia, ubi nec a diabolo, nec a mundo, nec a propria carne aliquid patimur, quod perpetuae tranquillitatis nostrae perturbet gaudia.

Qui autem in navicula erant, venerunt et adoraverunt eum dicentes: Vere Filius Deus es. Per hos, qui in *navicula erant*, interiores et exteriores sensus accipere possumus, per quos, et in quibus homo subsistit intus et exterius. Hi omnes in illa beata requie *veniunt et adorant*, gratias agendo videlicet in Deum vivum exsultant, cujus gratiae solummodo beatitudinis suae gaudia tribuentes, ipsum Filium Dei tunc in veritate conflentes, quia eos per divinae majestatis suae potentiam, imo clementiam ad perpetuae immortalitatis provexit gloriam, qui cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

415 HOMILIA LVII.

IN EADEM OCTAVAM SECUNDA.

Jussit Jesus discipulos suos ascendere in naviculam (Matth. xiv).

Discipuli Domini hoc in loco cunctos Christianae religionis cultores expriment, et specialiter illos significant, qui exemplo horum, qui corporaliter tunc discipulatu ejus inhæserant, relictis omnibus sequi Dominum deliberant. Hos nimirum in beata deliberatione fiducialiter Dominus intrare jubet *naviculam*, bonam videlicet et spiritalem vitam, et praecedere eum *trans fretum*, id est fervorem carnalis concupiscentiae transire.

Et notandum quod ait: *Praecedere eum trans fretum*. Ille namque *praecedere* dicitur, qui alterum subsequentem praestolatur. Vult namque Dominus nos hoc modo eum *praecedere trans fretum*, æstum scilicet carnalium desideriorum viriliter transiliendo expectare, ut ipse nos subsequatur et hic consolando, et in futuro perpetualiter remunerando. De-

nec, inquit evangelista, *dimitteret turbas*. Quia ergo *turba a turbatione* dicitur, per *turbam* turbatos sensus non inconvenienter accipere possumus. Tandiu utique Dominum præcedere debemus, donec in nobis *turbam dimittat*, id est turbatos sensus repellat, et puros ac quietos sensus admittat et tribuat. Turbatos nimirum sensus tunc habemus, quando tentationum molestia fatigati, quod vellemus bonum facere non permittimur, et ad ea quæ nolumus ex peccati jugo constringimur.

Et dimissa, inquit, *turba, ascendit in montem solus orare*. *Dimissa* est tunc utique *turba*, quando conquieverint stimuli tentationum, et per Dei gratiam ad exercenda bona opera liberum nobis tribuitur arbitrium. *Dimissa* itaque *turba*, id est turbatis sensibus cooperante Deo aliquantulum mitigatis, qui libet beatus in *montem ascendit*, ad altitudinem videlicet internæ contemplationis **416** pertingere poterit. *Ascendit profecto in montem*, quando sancti Spiritus afflatu tangitur, et ad superna desideria provocatur, et extra carnis angustias intus sublevato per amorem Auctoris sui contemplandam speciem cognoscere datur. *Ascendit* namque *solus*, quia cum animus in divina contemplatione suspenditur, ita ut jam se percipere de æterna illa libertate, quam oculus non vidit, nec auris audivit, aliquid per quamdam imaginem lætetur, in illa hora creatus spiritus unus procul dubio cum Creatore Spiritu efficitur. *Ascendit*, inquit, *in montem solus orare*.

Oratio enim non semper pro hoc, quod quisque Deum pro quibusque suis necessitatibus interpellat, ponitur, sed etiam pro laude Dei nonnunquam accipitur. Cum igitur sic, ut diximus, quis in *montem solus ascenderit, orat profecto*, quia quidquid in tali illuminatione mentis egerit vel cogitaverit, totum ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei pertinet, cum quo jam per internam dulcedinem, sicut præfatum sumus, unus spiritus effectus est.

Vespere autem facto solus erat ibi. Per istud *vespere* cognitionem nostri possumus accipere. *Vespere* enim in corde hominis fit, quando tenebras cæcitatæ suæ in veritate agnoscit, in qua vera et perfecta cognitione nonnunquam sic inspirante Deo compungitur, ut in illa compunctione, qua peccata deflet, etiam, quam dulcis sit Dominus, gustare mereatur. Mane quodammodo in homine fit, dum cognitionem Dei adeptus fuerit. Hinc legislator Moyses creationem mundi describens toties ait: *Factum est vespere et mane dies una*. *Vespere et mane factum est*, quando cognitionem sui et cognitionem Dei homo habere potest. Hoc *vespere et hoc mane dies fit una*, quia perfectum hominem facit **417** sui et Dei notitia. *Vespere facto*, inquit, *solus erat ibi*. Facto igitur hoc *vespere*, de quo prædiximus, homo est *solus*, quia, dum intimæ suavitatæ, quam per humilitatem cognitionis sui adeptus est, lumine perfunditur, nil præter Deum cogitat, totus in illum suspenditur, strepitus terrenorum actuum quiescit a cogitatione, ut ad secretum intimum animus aurem familiaris

A apponat, et ad eum, quem diligit, medullitus suspirare, fervere, anhelare valeat.

Sed ista verba, quæ moraliter discussimus, etiam aliter intelligere possumus. Nil enim obstat, si per *vespere*, quod hic prænotatur, finis hominis intelligatur. Tunc utique *fit vespere*, quando anima claustra carnis Deo vocante debet deserere. Bene ergo dicitur *solus erat ibi* quia isto nimirum *vespere solus Deus* habet esse suum cum illo homine, qui sic, ut diximus, conversatus est in spatio præsentis vitæ. Sed quia, quantum electi cujusque animus in æternitatis amore in hoc mundo radicetur, in ipso tamen mortis articulo nimio terrore concutitur, recte nunc dicitur:

Navicula autem in medio maris jactabatur fluctibus. Hoc in loco *navicula* humiliata est anima. Hæc igitur, cum supremum sibi diem jam supervenisse videt, dum considerat quod terror districti examinis appropinquet, tunc *fluctibus jactatur*, id est super eam irruiet formido et pavor. Et notandum quod ait, *in medio maris jactabatur fluctibus*, quia [cod. qu] etiamsi in præsentis sæculo ad hoc profecisset, quod nec prosperis, nec adversis moveri posset, timore tunc non carebit quia jam conspicit instare quod internus judex, quem nec minima latet cogitatio, secreta cordis sui debeat examinare.

Erat enim, inquit, *contrarius ventus*. Quid convenientius accipere possumus per *contrarium ventum*, quam antiquum humani generis inimicum? Hic igitur si cunctis diebus vitæ suæ homini insidiatur, et ei adversari non desinit, in illa tamen hora plus solito *contrarius* existet. Tunc quasi leo rugiens circumquærens animam devorare et secum eam ad interitum æternæ damnationis **418** trahere. Sed nunquid Dominus suos in tali rerum articulo despicit, et eos a mortifero vastatore non defendit? Absit! Potius autem hoc agit quod sequitur:

Quarta autem vigilia noctis venit ad eos. Per quatuor has vigiliæ fidem, spem, charitatem et perseverantiam non inconvenienter intelligere possumus. Quisquis igitur in hoc mundo quatuor has vigiliæ peregerit, id est fidem rectam, spem firmam, charitatem perfectam, et in his perseverantiam usque ad terminum vitæ suæ habuerit, huic in hora ultimæ necessitatæ Jesus adveniet, aliquid suæ miserationis indicium dans, ut non desperet. *Quarta*, inquit, *vigilia noctis venit ad eos*. Nimirum secundum hos, qui olim in expeditione constituti in quatuor vigiliæ noctem dividebant, circa quartam vigiliam semper mane illuscescere incipiebat. *Quarta est vigilia*, quando homo vocatur, ut noctem hanc, id est præsentem vitam derelinquat, et ad splendidum illud mane æternæ beatitudinis perveniat.

Venit, inquit, *ad eos ambulans super mare*. *Ambulat Dominus super mare*, quando decreverit de illecebrosa hujus vitæ ærumna animam liberare. *Videntes autem eum supra mare ambulantem, turbati sunt dicentes: Quia phantasma est*. *Vident nempè Dominum supra mare ambulantem*, quando in ipso

mortis articulo considerant quod sicut nemo est, A sive justus sive injustus, qui hunc terminum præterire valeat, sic et ipsi jam de præsentis sæculo sint evocandi, et ad terribile examen districti judicis constituendi. Hoc dum electi in illa hora perpendunt, licet sibi conscii sint, quod quantum in hoc mundo licuit, coram Deo in veritate et in corde perfecto ambulaverint, turbantur tamen, metuentes quod apud internum arbitrum non tales inveniantur, quales hic ab hominibus habebantur. Tunc nimirum turbati in hæc verba prorumpunt *quia phantasma est*. In spiritu namque humilitatis tunc acriter semetipsos reprehendunt, totam vitam suam, si remota misericordia a Domino discutatur, nil nisi quondam esse deceptionem in veritate cognoscunt, eo quod aut mala perpetraverint, aut incaute etiam B recte agendo deliquerunt.

419 *Et præ timore*, ait, *clamaverunt*. Per hunc clamorem, de quo hic dicitur, confessio et oratio exprimitur. Salvandi quique dum in illa periculosa mortis hora sic vitam suam cordis oculis obijciunt, *clamant* nonnunquam, peccata sua videlicet in amaritudine animæ suæ veraciter confitendo, *clamant* Deum etiam pro his intime interpellando. Sed quod Dominus animæ suæ in extremis laboranti et in tali afflictione positæ manum paternæ consolationis porrigat, bene evangelista in consequentibus demonstrat. Ait enim : *Statimque Jesus locutus est eis, dicens* : Hæc itaque locutio est, quæ non foris tunc, sed intus auditur, Domini consolatio. Sed quid consolando electis suis Dominus dicat, audiamus : *Habete, fiduciam*. *Habete*, inquit, *fiduciam* æternæ salutis, de mea pietate multum confidite. *Ego sum*, æterna videlicet salus. Ideo *nolite timere* periculum damnationis, sed sperate potius gaudia perpetuæ remunerationis.

Respondens autem Petrus dixit. Per Petrum namque beata anima potest figurari, quæ in hoc mundo *agnoscens* fuit, veram videlicet Dei et sui cognitionem habuit. Hæc nimirum dum verba Dominicæ consolationis intus audit, ipsa, quæ paulo ante de corpore exire nimium formidabat, dissolvi citius et cum Christo esse cupit, jam carere præsentis vitæ tenebris anhelat, ut quæ sit æternæ retributionis lætitia cognoscat. Sed quid dicit tali affecta desiderio ? *Domine*, inquit, *si tu es, jube me venire ad te super aquas*. *Domine*, ait, *si tu es*. Scio quidem quia *tu es* ille quem desidero, ad quem suspiro. Sed ideo quasi dubitative dico *si tu es*, quia nondum percepi in re, quod habeo in spe. Adhuc enim excludor, nec manifeste contemplationis tuæ gaudio perfruor. *Jube ergo me venire ad te super aquas*, id est fac me de peregrinationis hujus miseria transire, et te duce illuc, ubi tuum verum est esse, pervenire.

At illi ait : *Veni*. Hoc idem est, quod et sponsæ in Canticis canticorum loquitur dicens : *Veni de Libano, veni, coronaberis*. *Veni*, inquit, id est mortalitatis hujus corpus, quod aggravat, deponet et præsentia desiderantissimæ visionis meæ frui.

420 *Et descendens Petrus de navicula ambulabat super aquam, ut veniret ad Jesum*. Deo igitur vocante, quæque fidelis anima *descendit de navicula*, carnis scilicet relinquit domicilium, de præsentis educitur Ecclesia, incipit *super aquas ambulare*, id est cunctas mundi hujus illecebras ad cœlestia migrando transire. Et notandum quod evangelista ait, *ambulabat*; quod est quasi diceret : Cœpit ambulare super aquas; quia et tunc anima incipit separari de corpore, quando facta in agonia, nil in hoc mundo, nil eorum quæ circa corpus sunt sentit, sed tantummodo invisibilibus futuri sæculi, ad quæ jam est transitura, intendit. Ideo namque felix anima de medio umbræ mortis educitur, *ut veniat ad Jesum*, id est cœlestis Sponsi sui amplexibus consoletur, et eum post peregrinationis hujus miseriam in gaudio sempiternæ jubilationis semper videat. Sed quia antiquus serpens viam, qua tendit ad patriam, quasi insidians latro obsidet, recte evangelista subjungit :

Videns vero ventum validum timuit. Per *ventum validum* intelligere possumus diabolium. Hic adversarius, qui animæ egredienti de corpore non prævaluit, egressæ jam prævalere se posse confidit, et per arctam viam tendenti ad patriam præsto erit, obijciens ei in faciem aliqua mala quæ fecit, vel quæ bona quæ debuit facere neglexit; obijcit etiam plura quæ nunquam fecit, aut si fecit, quæ tamen per pœnitentiam diluit, quatenus tali objectione aggressam beatitudinis via valeat prohibere. Sic Martino se obijcit, in quo tamen nil suum reperire se posse cognovit. Hunc *ventum validum*, scilicet diabolium, sic improperantem, talia obijcientem dum videt, non immerito contremiscit et timet.

Possumus etiam sic intelligere quod tunc *ventum validum videat*, quando carnis ergastula ducta, et in conspectu districti Judicis constituta, multa ex improviso prouunt, quæ nec hic mala esse putavit, et ideo ea digna pœnitentiæ satisfactione delere tardavit, ubi etiam, quæ æstimavit esse bona, apparent nigerima peccata. Hæc anima dum videt, *timet* profecto a facie Judicis, et districti sui examinis. *Et cum cæpisset mergi*, id est cum pro delictis suis, quæ hic luctu pœnitentiæ non diluit, jam damnationis **421** sententiam subire, formidat, illa anima, quæ tamen salvanda est, de pietate ejus, quem non solum Judicem, verum etiam Redemptorem suum esse recolit, confidens, in tali angustia miserationis auxilium implorans clamat dicens : *Domine, salvum me fac*. Ac si dicat: Domine, nunc in veritate video quia non est dignum tuæ placationi quidquid unquam boni feci. Jam hic sum constituta, ubi non est locus pœnitentiæ, ubi nec confessione faciem tuam placare, nec bonis operibus valeo insudare. Tu gratuita pietate tua *salvum me fac*, tibimetipsi me suscipe, liberans me de manu extraneæ, et de præsentia qua coarctor angustia. Sed nunquid miserator et misericors Dominus animam, quæ, in hac carne posita, magna propter cum fecit, ibi propter minima de-

spicit? Nequaquam. Magis autem deprecanti ad subveniendum est paratus, sicut in consequentibus habemus.

Et continuo extendens manum apprehendit eum. Quandiu enim anima ergastulo carnis inclusa fuit, Dominus manum, ut ita dicamus, quasi intentam habuit, quia etsi quando subvenit, et requiem ab impugnantibus vitiis dedit, verum citius dicto auxilium subtraxit, et quietem ejus perturbari aliquo permisit. Sed tunc ibi, ut Dominus virtutum et Rex gloriæ, *manum quodammodo extendet*, quia sic animam perfecte ab omni corruptione liberabit, quod nunquam amplius vitiorum ditioni vel alicui periculo subjacebit. *Apprehendit eum*, inquit. Apprehendere namque hoc esse dicimus, quando homo ad se aliquid repente trahit. Sic Dominus beatam animam in futuro apprehendit, ut nunquam ab eo separari valeat, sed ipsa amoris amplexu in cœlestis Sponsi sui visione in perpetuum requiescat.

Et ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti? Hæc verba sonant, quasi ipse Dominus increpando dicat. Sed magis intelligendum est, juxta hunc sensum quem protulimus, quod ipsa anima hæc eadem ad seipsam proferat, quia valde inconueniens est ut post adepta tantæ gaudia beatitudinis verba sequantur Dominicæ increpationis. Ipsa, ut diximus, anima sic in Domino beatificata, dum angelicæ et humanæ beatitudinis ibi conspiciat gaudia, dum contemplatur quæ sit in eis sine fine festiuitas visionis Dei, **422** et sine defectu lætitia, tunc non immerito ad seipsam dicit, *modicæ fidei*, quia ibi vere cognoscit quod in hoc mundo modicum fuit in fide et in spe quod jam habet in ipsa re, ita ut jam perfruens visione veri pacifici, reginæ austri verbis valeat uti: *Majora sunt iniqui, opera tua, quam rumor, quem audiui* (*III Reg. x, 7*). Sed et dum considerat ibi quia tanta erga humanum genus Dei redundabant beneficia, quod etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro redemptione ejusdem humani generis illum tradidit; et dum in illa cœlesti curia quam plurimos conspiciat, qui, olim in hoc mundo positi, gravi peccatorum pondere erant oppressi: quos tamen ipse sinum pietatis suæ eis aperiens misericorditer suscepit, et sic in excelso solio gloriæ suæ exaltavit, tunc præ gaudio ineffabili semetipsam increpat, *quare, iniqui, dubitasti?* Cum hæc, inquit, omnia scires in fide, licet non videres in re, *quare unquam dubitasti de salute corporis vel animæ?* Hæc nimirum increpatio plena et ineffabilis cordis est exultatio. *Et cum ascendisset*, inquit, *in naviculam, cessavit ventus.* Hoc loco per *naviculam* jucundam et desiderabilem cœlestis regni intelligere possumus aulam. In quam dum felix anima introducta fuerit, *ventus cessabit*, id est omnis perturbatio, nulla eam amplius impugnat tentatio. Sequitur:

Illi autem qui in navicula erant, venerunt et adoraverunt eum, dicentes: Vere Filius Dei es. Quinam illi sunt qui consistunt in navicula nisi beata angelorum et electorum agmina? Si igitur ipsa Veritate

A teste gaudium est angelis Dei super uno peccatori pœnitentiam agente, quantum, putamus, in eju gaudent assumptione, de cujus tam benigne gratulabantur conversione? *Venerunt, inquit, et adoraverunt eum dicentes: Vere Filius Dei es.* Omnes igitur electi videntes talem gratiam collatam a Deo animæ veniunt et adorant, id est in gratiarum actionem assurgunt, divinitatis ejus potentiam collaudant, in quam et per quam eam ab adversaria potestate protexit, et usque ad contemplandam speciem suæ celsitudinis provexit. Qui cum cœterno sibi Filio et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

423 HOMILIA LVIII.

IN FESTUM TRANSFORMATIONIS S. BENEDICTI PRIMA.

B *Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant* (*Luc. xi*).

In lucerna ista sacrosancta humanitas Domini nostri Jesu Christi intelligitur, quam vere accenderit et illuminaverat Deus Pater lumine et flamma suæ divinitatis. *Lumen* quippe in *lucerna* divinitas est in humana natura, quæ sic refulsit, sic in hoc mundo resplenduit, ut sola super omnes homines totius peccati macula caruerit. Quæ lucerna *neque in abscondito, neque sub modio* posita est, sed *super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant*. Quid est *absconditum*, et quid *modius*? Quantum intelligere possumus, per duo hæc duo populi, gentes et Judæi possunt designari, per *absconditum* gentes, per *modium* Judæi. Et non incongrue per *absconditum* gentilitas designatur, quia per hoc quod in infidelitate sua perdurat, quasi quodammodo *abscondita* est Deo, ipseque Deus *absconditus* est illi. Non autem idcirco dixerim *absconditum* Deo, quasi nesciat eam, quasi non videat perversitatem ejus, qui omnia scit et videt Deus, sed propterea dicitur ei *abscondita*, quia ab omni amore suo, donec respiciat, exclusit et amovit eam

D Per *modium* vero, quod quædam mensura est, populus ille Judaicus, per legem mensuratus accipitur, cui omnia mandata legis ita mensurata et ordinata erant, ut juxta uniuscujusque qualitatem culpæ extendi deberet mensura pœnæ, verbi gratia, oculus pro oculo, dentem pro dente, fracturam pro fractura reddere quemlibet oporteret. Sed *lucernam* istam, illuminatam videlicet humanitatem Christi, *neque in abscondito, neque sub modio*, hoc est neque in gentili aut Judæorum populo conversari vel poni decebat, *sed super candelabrum*. Quid per *candelabrum* nisi sancta Ecclesia? Et pulchre per *candelabrum* **424** Ecclesia exprimitur, quia sicut *candelabrum* nunc ignibus, nunc frequentibus et diversis malleatoris tonsionibus in *speciem* et naturam suam perducitur, sic sancta Ecclesia diversis et infinitis pressurarum, laborum dolorumque tonsionibus per manum summi artificis ab initio formata est, et usque in finem formatur et elimatur, ut lumen lucernæ hujus, fidem scilicet Filii Dei tenere et am

plecti digna inveniatur. Quare autem hæc *lucerna* A posita est *super candelabrum*, hoc est Christus super Ecclesiam, nisi ut, *qui ingrediuntur*, omnes videlicet Catholici, sive gentes et Judæi, qui ingrediuntur per fidem, *videant lumen*, fidem teneant humanitatis Christi, et salvi fiant? Hæc de Christo et Ecclesia ita accipi possunt.

Sed tamen hæc eadem verba hujus sancti evangelii nos tangunt, ad nos respiciunt, nos instruunt et ædificant. *Nemo*, inquit Dominus, *lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum*. Fidelem quemlibet ad vitam æternam prædestinatum Deus quodammodo *accendit* et illuminat, quando ex gratuita bonitate sua bonæ alicujus scientiæ, bonæ voluntatis lumen desuper administrat, et ei cœlitus inspirare dignatur. Hæc B nempe duo, scientia bona, voluntas bona quædam sunt animæ *lucerna*, per quæ illuminata et accensa, sese totam ad hoc præparare et exhibere debet, ne lumen gratiæ Dei irritum fiat in ea, quia tunc inutile et infructuosum erit, si gratiæ Dei cooperari renuerit. *Ponit* enim homo *lucernam* suam in *abscondito*, si bonæ voluntatis, bonæ scientiæ, bonorum sensuum lumen, quo eum Deus perfudit, ad plenitudinem perfectæ operationis non perducit. Erit enim imitator 425 mali illius servi, qui, accepta pecunia domini sui, *abiens fodit in terram, et abscondit pecuniam domini sui* (*Matth.* xxv, 18). Illud absconditum pecuniæ huic *abscondito* lucernæ mystice respondet, quia, sicut figuraliter pecuniam Dei dicitur abscondere, qui perceptum donum Dei in lucrum bonæ actionis non vult expendere, sic etiam *lucernam* suam in *abscondito* ponit, qui quod videt per scientiam, qui quod habet per bonam voluntatem, qui quod intelligit non operatur, sibi que et aliis infructuosum et inutile facit.

At si talia opera agit, quæ bona dici possunt, sed pro laude humana hæc eadem exhibet, ponit ea sine dubio *sub modio*. Quid per *modium* nisi temporalis retributio? Quam si quis ardentem quæsierit, et semper pro benefactis suis transitoriam laudem recipere appetit, sempiternæ remunerationis sublimitatem perdet. Sciendum tamen inter hæc quid sit bona sua omnino perdere, et quid sit non perdere. Ille bona sua non perdit, qui non mala sed bona et simplici intentione eadem inchoavit, et quoniam bonum ac salvum erat principium intentionis, quamvis inanis gloria subripiat, si aliqua levitas se intermiscet, dum hoc recognoscitur, et pœnitentiæ dono diluitur, Deo adjuvante, præteriti operis bonum non perditur. Qui vero in initio cogitationis corrumpitur, et non Deo, sed hominibus solummodo per hæc placere gestit, quamlibet justum et rectum videatur esse, quod agit totum perdit, quia intentio mala præcessit et ex illorum numero erit, de quibus Dominus in Evangelio ait: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam* (*Matth.* vi, 2). Igitur *lucerna* nostra in *abscondito* non est ponenda, quia nequaquam pigri et hebetes esse debemus ad bona facienda, nec sub

modio, ut si laude digna operemur, temporalis per hæc non placeat aut delectet retributio, sed *super candelabrum*, hoc est super corpus nostrum, quia honorem Dei et commodum animæ nostræ ponere debemus *super* omnia terrena commoda corporis nostri, ut Dominum supra, nos infra constituamus, humiliter gratiæ ejus subdamur, qui supra nos regnat nosque gubernat.

Certe David ille beatus lucernam suam super candelabrum posuerat, quando ait: *Si memor fui tui super stratum 426 meum, in matutinis meditabor in te* (*Psal.* lxxii, 2). Ac si dixisset: Quia super omnia et in omnibus, quæ mihi dulcia et suavia erant secundum carnem, te solum, Dominus Deus meus, dilexi, te habui, tui memor fui, idcirco in *matutinis meditabor in te*, quia cum serenum mane tuum advenerit, cum electis omnibus tuis supernum illuxerit regnum, illuc perduces me, ubi semper meditabor in te, nunquam recedens a te. Per *stratum* potest accipi, quod et per *candelabrum*, corpus videlicet nostrum, in quo misera anima velut in strato suo recumbit et requiescit. Memoria autem Dei, quæ *super* illud *stratum* esse debet, honor et laus est Dei, verba illa sancta, quibus in servitio Dei utimur, quorum non memores, sed, proh dolor! immemores sumus, dum ibi, ubi sola meditatio nostra in Deum fixa esse deberet, pro irrogatis injuriis mordemur, quid justæ contradictionis pro injuste illatis opponamus, meditamus et tractamus. Unde, quia memoria Dei non est *super stratum* corporis nostri, sed memoriam strati nostri superponimus memoriæ Dei, sit plerumque justæ iudicio ejus ut in *matutinis* nequaquam *meditemur in eo*, quia cum præclarum mane dulcedinis ejus meditantibus de se resplenderit, nos in tenebris cordis nostri sumus, nihil de hoc mane sentire et videre prævaLEMUS.

Sed cur lucerna nostra ita accendi, cur non in *abscondito*, *neque sub modio, sed super candelabrum* poni debet, nisi ex eo quod subjungitur, *ut qui ingrediuntur, lumen videant*? Sunt boni, sunt mali, *qui ingrediuntur*. Quo? In cor utique nostrum. Sunt bonæ affectiones, bona desideria, sanctæ cogitationes, quæ cor ingrediuntur; sunt et malæ cogitationes, injusta desideria, quæ ad cor veniunt, et idcirco ingrediuntur, ut aliquid mali ibi committant et operentur. Quod quia ita est, imo quia nihil verius, levemus lucernam, accendamus lumen, teneamus semper lumen gratiæ et memoriæ Dei in nobis, quia si hoc lumen jugiter tenuerimus, dum bonæ et sanctæ cogitationes ingrediuntur, de hoc lumine jucundantur et delectantur; dum malæ et inutiles veniunt, viso hoc lumine terrentur et expelluntur. Quam sententiam alibi Dominus astruit dicens: *Omnis, qui male agit, cedit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus* (*Joan.* iii, 20). 427 *Omnis* qui male agit, *omnis* perversa est cogitatio, quæ aut a diabolo, aut carne, sive a mundo venit. Hæc *omnis* perversa cogitatio hauc

lucem odit, nec venit ad hanc lucem, ut non arguantur opera ejus: omnis autem cogitatio iniqua, quæ hac luce arguitur, continuo fugatur et expellitur. De tanta talique perfectione, ut audistis, Dominus noster Jesus Christus filios suos studuit admonere, in quibus stabile esse suum voluit habere.

Quam perfectionis gratiam beatus Pater noster Benedictus, unus ex filiis ejus, cujus hodie festa celebramus, fideliter assecutus est, qui vere lucernam suam neque in abscondito, neque sub modo, sed super candelabrum posuit: quia in teneriori et puerili adhuc ætate positus, divinæ et a Deo inspiratæ voluntati ita studuit cooperari, ut, relictis omnibus quæ in hoc mundo habere potuisset, nudus et expeditus silvarum deserta peteret, ubi abstractis sibimetipsi omnibus commodis et quiete corporis, honorem et memoriam Dei superposuit omni corporali dulcedini et prosperitati. Ardebat enim lucerna gratiæ Dei interius, et ideo parvipendebat, quid pateretur exterius. Sed jam recurramus, et videamus quid subjungat Dominus:

Lucerna corporis tui est oculus tuus, Per hæc, ut arbitramur, verba præcedentia Dominus exposuit, qui brevibus, et paucis verbis magna et profunda mysteria novit, potuit comprehendere et proferre. Sed et beati apostoli illius, quibus hæc locutus est, tanquam ab æterna Dei sapientia edocti, per paucis verbis quid hæc essent scire potuerunt. Nobis autem stultis et tardis corde, a quibus, etsi multa dicantur, vix pauca intelliguntur, necessarium est, ut Deo adjuvante apertius exponantur. Per *oculum* intentio, per *corpus* opus hominis potest intelligi. Intentio cordis, si bona, si munda fuerit, *lucerna* et *lumen* est totius operis. Ponatur itaque similitudo, et videamus quomodo opus bonum perversum faciat mala intentio. Est aliquis, qui dulcibus et amabilibus verbis proximo suo loquitur, non dico ex affectu sinceræ dilectionis, sed causa callidæ circumventionis. Bonum quidem opus ostendit, sed quia intentio mala erat, non fuit *oculus* 428 iste *lucerna corporis*. Est qui multum orat et bonum opus facit. Sed si ea intentione orat, ut videatur, non est iste *oculus* pravæ intentionis *lucerna corporis*, id est operis. Est qui multa indigentibus largitur, sed si ea intentione facit, ut de eleemosynarum suarum largitate ab hominibus beatificetur et prædicetur, non est *oculus*, id est intentio ejus, *lucerna corporis* ejus. Sed inter hæc, quoniam haud facile discernere novimus quid sit duplicitas et simplicitas, docet nos Dominus in consequentibus quid sit vera simplicitas.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Vera simplicitas duos oculos habet, quibus clare videt. Unus oculus cognitio est boni, alius oculus amor boni. Quam cognitionem boni si homo nescierit, discat et interroget ab alio doctiori et meliori se, quid sit cognitio boni; et, accepta cognitione boni, petat a Domino ut detur ei amor

A boni. Si enim cognoverit et non amaverit, videt quidem, et non videt. Videt uno oculo, et non videt ex alio. Quod et si bonum cognoverit et amaverit, iste *simplex oculus* totum opus lucidum facit.

Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosus erit. Sicut simplex oculus duo bona habet, cognitionem boni et amorem boni, per quæ illuminatur et regitur, sic nequam oculus duas contrarias acies habet, ignorantiam et malitiam. Ignorantia est quando quid sit bonum non agnoscitur. Et hæc ignorantia non est dicenda vel nominanda simplicitas, sed magna insipientia et fatuitas. Quæ ignorantia parit ex se malitiam, ut bonum, quod ipse ignorat, aliis invidet, aut si forte non invidet, nunquam ex imminente cordis malitia diligere vel in se vel in proximo queat. Qui *nequam oculus* totum corpus *tenebrosus* facit, quia ubi ignorantia et malitia cor possederit, totum opus hominis in nocte est et tenebris peccatorum. Ut ergo hæc caveamus, et diligenter nos ipsos attendamus, monet Dominus dicendo:

Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. Quid est dicere, *Vide*, nisi diligenter præcave ne lumen gratiæ Dei, quod in te est, tenebræ sint ignorantia et malitiæ? *Si ergo totum corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum*. Quod idem est ac si dixisset: Si totum opus tuum ita lucidum erit, quod non habet aliquam partem tenebrarum, nec partem tenebrarum 429 ignorantia, nec partem tenebrarum malitiæ, erit hic et in futuro *lucidum totum, erit lucidum totum* coram me, cum in iudicio ad discutiendum verba, opera et cogitationes venero. Ibi si nunc oculus tuus fuerit simplex, si bonum, quod agnovisti, etiam amasti; si malitiam et ignorantiam declinasti, eris lucidus totus, transies et pervenies in illud vitæ æternæ lucidum, ubi nunquam aliqua occurret pars tenebrarum. Qui, ut ita inibi toti lucidi fieri mereamur, necesse habemus ut ille, qui nihii superflui et inepti in Evangeliiis suis dixit, hoc in nobis adimplere dignetur, quod in fine adjecit:

Et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. *Lucerna fulgoris* est, ut dixi, gratia divini et interni splendoris, per quam dum homo intrinsecus illuminatur ad cognoscendum bonum, exterius etiam illuminatur ad perficiendum; et dum exterius laborare contendit, per exteriora opera hoc meretur, quod plus et plus interius illuminatur, quemadmodum Dominus in alio Evangelio ait: *Et omnem, qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat* (Joan. xv, 2).

Revera beatus Pater noster Benedictus, cujus festa hodie celebramus, simplicem oculum per omnia habuit, quia et bonum cognovit, et bonum amavit; nequam oculum non habuit, quia ignorantiam 430 et malitiam instanter declinavit. *Lucerna* erat super candelabrum posita ardens et lucens. ut omnibus, qui in domo Dei sunt, resplendeat. Ad hanc micantem lucernam respiciamus, et in ipsa videamus, quo gressu operis ponere debeamus, sperantes nos, sub

ejus ducatu militantes, ad superni Regis palatium intronitti, et quod nostris meritis non præsumimus, ejusdem ducis nostri intercessionem adipisci confidamus. Certe cum in generali resurrectione resurrexerit, universi utriusque sexus et ætatis ordines, qui nunc sub vexillo sanctæ institutionis ejus viriliter certaverunt, tunc vexillum ejus in unum collecti sequentur. Et vere beati, qui ibi non deerunt, qui tali exercitui interesse digni inveniuntur! Suppliciter itaque rogemus beatissimum Patrem nostrum Benedictum, ut paterni nominis in filiis suis non obliviscatur, meminerit, quia, etsi minus fortiter, minus gloriosius, quam deberemus, prælia Domini præliati sumus, tamen pro amore Regis nostri nunquam signa militiæ nostræ deposuisse, sed semper ei pro modulo nostro astitisse, nosque in die ultimi examinis non repellat, sed infinitæ multitudini sanctorum, quam Domino acquisivit, interesse concedat per eum, qui vivit et regnat per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LIX.

IN FESTUM S. PATERNIANI EPISCOPI BONONIENSIS
PRIMA.

Homo quidam peregre proficiscens vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua (Matth. xxv).

Quoniam Domini et Salvatoris nostri verba suavius sapiunt, delectabilius ad amorem Dei mentem hominis alliciunt, ubi suaviter ad institutionem vitæ humanæ interpretari possunt, videamus si quid nobis ex dono et gratia Spiritus sancti ex hujus evangelicæ lectionis abscondito occurrat quod ad nostram nos utilitatem, doctrinam et salutem alliciat intrinsecus et accendat.

Homo quidam, ait Dominus, peregre proficiscens vocavit servos suos. Homo quidam iste, qui peregre proficiscitur, quilibet homo salvandus non incongrue accipitur, qui tandiu homo est, quandiu id quod est et a quo est, humum videlicet, id est carnem suam carnisque voluptates et desideria diligit et sequitur. Homo iste homo quidam, homo singularis tunc fit, quando dividere se aliquantulum et coercere a carnalibus suis voluptatibus incipit. Peregre proficiscitur, quando de mundo ad Deum, de carnali vita ad spiritalem, de terrenis et caducis ad appetenda et promerenda cœlestia et æterna felicem transitum facit. Et bene dicitur, peregre proficiscens. Est enim gravis admodum peregrinatio homini recedere a se, relinquere seipsum, et extendere se in id quod est contra ipsum, ut videlicet qui mundum et ea quæ mundi erant diligendo homo prius carnalis erat, caste sobrièque vivendo homo spiritualis esse et spiritaliter vivere incipiat. Sic tandem peregre proficiscens, sic ea quæ retro sunt obliviscens, quid tandem agere debeat ut perveniat, sequens ordo verborum Domini mystice demonstrat.

Vocavit, inquit, servos suos, et tradidit illis bona sua. Servi isti sensus hominis possunt intelligi. Servos suos vocat, quando sensus suos ad se intra se colligit et revocat, ut sibi eos subjiciat, ut ad suam

A sibi utilitatem et salutem servientes eos faciat. *Et tradidit illis bona sua. Bona ista, quantum datur intelligi, sunt universa divinæ misericordiæ et miterationis opera, quæ cum homo humiliter recognoscere, pensare et magnificare in seipso cœperit, ac per hoc ad timendum et diligendum Deum semetipsum recollecterit, hoc est vere tradere bona sua servis suis.*

Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum. Secundum consequentiam litteræ uni servorum iste videtur quinque talenta dedisse. Sed nos largiente, ut putamus, Spiritu sancto, qui dat unicuique, prout vult, aliud in verbis his considerantes lectoris arbitrio relinquimus, si nostram, licet ab aliis diversam, non tamen, ut putamus, a veritate discordantem sententiam velit recipere: tantum ut ad ædificationem audientium, non ad ostentationem laudantium pro posse nostro operam nos sciat dare. Per triplicem talentorum distributionem summæ et individuae Trinitatis inseparabilem intelligere possumus operationem. Per unum enim illum, cui quinque dantur talenta, Deus Pater intelligitur, cujus est opus creationis nostræ; per alium, cui duo dantur, Deus Filius, cujus est opus creationis et redemptionis nostræ; per alium, cui unum datur, Deus Spiritus sanctus, cujus est opus illuminationis nostræ. Et notandum quam proprie, quam signanter evangelista verba ista, quæ ad Trinitatem referimus, unum, alium et alium, non primum, secundum et tertium dixerit, quia in sancta Trinitate unus Deus Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, et tamen in hac Trinitate nihil prius aut posterius, sed tres isti cœterni sibi sunt et cœquales. **432** Igitur quasi quinque talenta uni damus, quando Deum Patrem, qui creavit nos, qui quinque sensibus quasi quinque talentis in anima et corpore ditavit nos, honoramus et laudamus. Alii autem quasi duo assignamus, quando Deum Filium, qui creavit et liberavit nos, humiliter pro redemptione nostra laudamus et amamus. Alii vero unum damus, quando Deum Spiritum sanctum, qui et ad agnitionem Dei Patris, qui creavit nos, et ad agnitionem Dei Filii, qui liberavit nos, tenebras ignorantiae nostræ suæ lucis infusione illuminavit, glorificamus et laudamus. Nihil enim creari, nihil nobis redimi profuisset, nisi ad cognoscendum Creatorem et Redemptorem nostrum illuminatio Spiritus sancti accessisset. Hæc autem triformis, sed inseparabilis sanctæ Trinitatis operatio manifestius adhuc exprimitur, cum subjungitur:

Unicuique secundum propriam virtutem. Propria virtus Patris est creare nos, propria virtus Filii est liberare nos, propria virtus Spiritus sancti est illuminare nos, ita tamen proprium cuiusque dicimus, ut communem eorum operationem in nostra salute fuisse non dubitemus. Igitur, dum sic homo salvandus unicuique secundum propriam virtutem tribuit, hoc est dum opus creationis suæ in Deo Patre, opus redemptionis suæ in Deo Filio, opus illumi-

nationis suæ in Deo Spiritu sancto recognoscere et diligere cœperit, recte de eo dici poterit, et *profectus est statim*. *Profectus* iste profectus est animæ, quando homo ex humili recordatione beneficiorum Dei sic in Deum proficit, quod pro ejus amore caduca quæque et terrena despicit et parvipendit. Ex hoc profectu interiori sit sane profectus nihilominus salubris in homine exteriori, quando etiam in exterioribus suis sensibus sanctis et justis exercere se non desinit laboribus. Ait ergo Dominus :

Abiit qui quinque talenta acceperat, et opèratus est in eis, et lucratus est alia quinque. Quem, rogo, iste qui *quinque talenta acceperat*, nisi unum eundemque hominem significat? Ipse, qui dedit, ipse est qui accepit. Dat Deo *quinque talenta*, quæ acceperat ab eo, quando corpore et corporeis sensibus suis abstinendo se a peccatis et vitiis constanter atque sollicite Deo incipit servire. Dum sic in acceptis a Deo quinque talentis Deo indefesse operatur, *alia quinque lucratur*. **433** Quinque enim sensuum dona, quæ per *quinque talenta* exprimuntur, alia sunt, et tamen eadem sunt. Alternantur enim, et in melius mutantur, cum post longam operationem, post diutinum corporalis exercitationis studium et laborem spiritalia sunt et intellectualia quæ carnalia prius fuerunt et insensibilia.

Similiter qui duo acceperat lucratus est alia duo. Per duo intellectus designatur et operatio. Qui duo acceperat, *alia duo lucratur*, quando et intellectum suum, qui prius carnalis erat et carnaliter sapiebat, totum ad Deum et ea quæ Dei sunt dirigit, et quæ recte intelligendo de Deo sapit, recta operatione exsequi et ostendere non negligit.

Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, et abscondit pecuniam Domini sui. Unum istud *talentum*, quod tertius servus susceperat, intellectum tantummodo hominis salvandi præfiguratur, quem *abiens fodit in terram*, cum terram illam, quæ fert fructum salutis et gratiæ, terram videlicet sacræ Scripturæ, assiduis meditationibus fodit, scindit et rimatur, si quid forte ibi inveniat, quod eum ad desiderium æternorum exsuscitet intrinsecus et accendat. *Abscondit pecuniam Domini sui*, quando donum scientiæ et intelligentiæ spiritalis per elationis jactantiam non ejicit, sed reponit in seipso per humilitatem et recondit, ne ab iniquis latronibus, malignis videlicet spiritibus, rapiatur et furetur, sed solus cum solo, a quo accepit, et secreto humilitatis suæ gloriatur et jucundetur. Quicumque homo ille est qui sic meditando, intelligendo et operando trium horum in se formam servorum exprimit, hunc Deus omnipotens nunquam derelinquit, sed appropinquat ei, dum post longum corporalium laborum tædium consolatur et relevat per occultæ visitationis et consolationis suæ remedium. Subjunct ergo, et ait:

Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum, et posuit rationem cum eis. Bene dicit, *post multum temporis*, quia tempus hujus hominis non breve, non parvum, sed *multum* et magnum

A valde est et videtur coram oculis divinæ majestatis. Nam sicut illi, qui male et inutiliter vixerunt, nullius temporis vel momenti coram Deo sunt et reputantur: sic isti, qui secundum Deum vivunt, homines multi temporis coram Deo æstimantur. *Igitur post multum temporis* **434** *venit dominus servorum illorum*, quando post multum laborem multam eis impendit visitationis suæ consolationem. Ibi *veram rationem cum eis ponit*, quando tribuit homini, quod scipsum potest deponere, quod Creatori, Literatori et Illuminatori suo, Patri et Filio et Spiritui sancto in vera cordis humilitate veraciter se potest submittere. Hæc namque humilitatis accessum quemdam facit homini ad Deum, quemadmodum mystice inquitur, cum protinus ab ipso subjungitur :

B *Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque super lucratus sum*. Quid nobis hæc ratio, quid nobis ista talentorum oblatio, nisi humilem gratiarum actionem exprimit, per quam se homo humiliter Deo submittit, dum quidquid virtutis, quidquid bonæ operationis, aut in interioribus, aut in exterioribus sensibus suis adesse sibi et inesse senserit, non sibi ipsi, sed ei a quo accepit, humiliter attribuit et ascribit? Huic ait Dominus: *Euge, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam*. *Intra in gaudium Domini tui*.

C *Accessit autem et qui duo talenta acceperat, et ait: Domine, duo talenta mihi tradidisti, ecce alia duo lucratus sum*. Ait illi Dominus ejus: *Euge serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam*. *Intra in gaudium Domini tui*. Qui duo talenta acceperat, lucratus alia duo repræsentat, dum et pro spiritali intelligentia, quam intrinsecus habet, et pro bona operatione, quam extrinsecus exhibet, totum se Deo submittit, soli illi a quo habet, humili gratiarum actione ascribit. Sed quia et is qui quinque et is qui duo talenta cum lucro reportat, unum eundemque hominem significat, recte uno eodemque responso uterque honoratur a domino: *Euge, inquit, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam*. *Intra in gaudium Domini tui*.

D Et notandum quare dicat, *euge, serve bone et fidelis*. Servus bonus ille nominatur qui bona, quæcunque potest, instanter operatur. Sed si ex ipsis bonis actibus suis non Dei, sed suam laudem quærit, servus fidelis nullo modo dici poterit. Ergo qui bonus et fidelis, hoc est qui bona **435** libenter agit, et ex ipsis bonis suis actibus non suam, sed Dei gloriam quærit, hic verum illud *euge* audiet a Domino, quia salutare æternum hæreditabit cum Domino: *Euge, inquit, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam*.

Sicut dicit B. Gregorius, *pauca sunt bona omnia præsentis vitæ*. Sed servus bonus et fidelis *supra multa* constituetur, quando in æterna illa beatitudine pro paucis bonis istis, quæ tempore transeunt,

multis illis cœlestis patriæ bonis, quæ nec numerantur, nec terminantur, sine fine perfruetur.

Quod autem post lætam hanc æternorum promissionem bonorum non semel, sed secundo repetit, *intra in gaudium domini tui, intra in gaudium domini tui*, per hoc duplex quoddam gaudium nobis præscribitur, quod ex supernæ visitationis gratia in præsentī vita homo concipit, quo hic interim sustentatur, donec ad illud perveniat, quod nunquam perturbatur, quod nullo sine terminatur. Duplex istud gaudium *irriguum inferius irriguum superius* (*Judic. 1, 15*), interpretari possumus. *Irriguum inferius* est quando ex recordatione peccatorum, quæ aut exterioribus aut interioribus sensibus suis commississe se recolit, humiliter homo compungitur. *Irriguum superius* est quando humili gratiarum actione, quam Deo exhibet, aut pro spiritali intellectu suo interius, aut pro bona operatione exterius eo usque provehitur, quod gratia dulcedinis Dei invisibiliter intus tangitur, quod vere *gaudium et gaudium Domini* est, quo hic servus bonus et fidelis interim, sicut diximus, consolatur et sustentatur, quousque illuc perveniat, ubi *supra multa constituatur*, ubi æternaliter in ipso gaudeat, qui est gaudium omnium sanctorum suorum, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæcularum. Amen.

436 HOMILIA LX.

IN FESTUM S. MARIE MAGDALENE PRIMA.

Rogavit Jesum quidam de Pharisæis, ut manducaret cum illo (*Luc. vii*).

Domiaus ac Redemptor noster, qui ad salvandum genus humanum de sinu Patris in uterum Virginis matris descendit, in diebus carnis suæ et invitari et venire ad convivium plerumque dignatus est, non ut exteriorum administratione ciborum delectaretur, sed ut grande aliquod pietatis opus ibi ostenderet, per quod ad desiderandas insatiabiles æternitatis epulas corda hominum vocaret et accenderet.

Eadem pietate et misericordia domum Pharisæi hujus intravit, non tam ut cum illo manducaret, quam ut beatam hanc mulierem, cujus festa hodie recolimus, a peccatorum sordibus purgatam ad convivium epularum suarum invitaret. Sic et adhuc quotidie cum ad domum, id est cor salvandi cujuslibet hominis venire dignatur, secundum antiquæ suæ pietatis gratiam magnum aliquid et memorabile opus salutis operatur. Quid autem majus esse potest, quam secundum multitudinem misericordiæ suæ peccata condonare, virtutibus hominem informare? Qualiter autem hoc fiat, vel unde incipiat, præsens sancti Evangelii lectio mystice nobis insinuat.

Rogavit, inquit evangelista, Jesum quidam de Pharisæis, ut manducaret cum illo. Pharisæus, quod interpretatur *divisus*, congrue quilibet homo nominari poterit, quando supernæ miserationis gratia præ-

ventus a sæculo et a peccatis sæculi dividere se incipit. Tale enim nomen nequaquam ei congruit, quandiu corpore et corde desiderio et amore mundum, et quæ mundi sunt, amplectitur et diligit. Mox vero ut, his abjectis et despectis, ad sanctæ conversationis militiam transierit, necesse habet, Pharisæi hujus exemplo, *rogare Dominum, ut manducet cum illo.* Manducare Dei cum homine est salutem hominis operari in homine. Cibus enim Dei est salus nostra. Ad hujus cibi convivium quanta diligentia, quanta mentis constantia rogari et invitari debeat, egregius doctor gentium Paulus verbis suis manifestius nobis insinuat: *Orate, inquit, sine intermissione* (*Act. xii, 5*). Sine intermissione orat, qui omni hora, omni momento non modo verbis et lacrymis, quod impossibile est omni tempore fieri, sed votis et desideriis divinæ pietatis suffragium implorat.

Bene quidam de Pharisæis rogare Jesum, ut manducet cum illo, comprobatur, quando conversus quisque in primordio conversionis suæ nunc precibus, nunc totis utriusque hominis desideriis et affectibus humiliter Domino supplicat, ut quemadmodum secundum magnam misericordiam suam segregatum eum a mundo, suorum adunari voluit collegio, ita etiam per adjuvantem gratiam suam in spiritali vita ei coöperari dignetur, ut ex bona ejus conversatione et ipse in Deo, et Deus in eo reficiatur et lætetur. Nichil enim homo per se valet, nisi desuper et datum fuerit; sicut in alio loco per se Dominus ostendit, cum dicit: *Sine me nihil potestis facere* (*Joan. xv, 5*). Sequitur:

Et ingressus domum Pharisæi discubuit. Per domum Pharisæi significatur conscientia hominis conversi, quam misericorditer quodammodo Dominus ingreditur, quando per visitationis suæ gratiam ipse homo ad se intra se, hoc est in propria cordis sui conscientiam ad cognoscendum se divinitus reducit. *Discumbit* etiam in eadem domo, quando ipsum hominem, qui usque tunc male superbiendo stetit, misericorditer humiliando discumbentem facit. In illo laudabili et desiderabili discubitu fit continuè quod sequitur:

Et ecce mulier, inquit evangelista, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti, et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cæpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus et unguento ungebat. Per mulierem, quæ a mollitie dicta est, mollita per gratiam Dei anima convenienter accipi potest. *Civitas* autem, in qua eadem mulier habitat, corpus hominis juste significat. Bene autem dicitur, *et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix*; quia quandiu anima exteriora corporis membra ad iniquitatis opera suscitatur, movet et agitat, quasi *mulier peccatrix in civitate corporis habitat.* Unde quidquid boni aut mali exterior homo operatur, aut ad præmium aut ad judicium animæ reservatur. Sed mulier, beata anima

438 scilicet ad æternam vitam prædestinata, quæ aliquando quasi mulier peccatrix erat, dum utrius-hominis sui sensibus peccato subiacebat, mox ut per gratiam Dei, sicut diximus, emollita cognoscere, id est diligere incipit, quod Jesus, æternæ, inquam, auctor salutis, in domo Pharisæi accubuerit, hoc est quod separatam eam a sæculo, sæculique criminibus, per internæ visitationis suæ ingressum, aliquantulum intrinsecus humiliaverit, affert alabastrum unguenti, quod est cor contritum, vera, inquam, humilitate ad capiendam sancti Spiritus unctionem confortatum ac stabilitum.

Et stans retro secus pedes ejus. Bene quidem stare homo dicitur, dum ex profundo vitiorum, in quibus jacebat, dum sæculariter vivebat, per conversionem cordisque contritionem et humilitatem sublevatus in sublime virtutum erigitur. Nam quod semper humilitatem virtus sequatur, Propheta ostendit, cum dicit: *Surgite, postquam sederitis, qui manducatis panem doloris (Psal. cxxvi, 2).* Sed quid est quod dicitur: *Stans retro secus pedes Domini?* Qui retro hominem stat, illum retro quem consistit, semper utpote oppositum oculis inspicit. *Stat* quidem *retro secus pedes Domini*, qui misericordiam et iudicium ejus pavido et humili corde frequenter secum recogitat, reductisque post tergum oculis quam ingratum divinæ bonitati et misericordiæ se exhibuerit, quot et quantis peccatorum criminibus districtum ejus iudicium provocaverit sollicite considerat. Duobus his pedibus, quod est misericordia et iudicium sive veritas ejus, per universum mundum super omne genus humanum graditur; quia quidquid humanæ creaturæ est, aut pede misericordiæ salvat, aut pede veritatis suæ iudicat et damnat. Sed ut unus e multis exemplo nobis sit, videamus qualiter retro secus hos Domini pedes electus Propheta ejus David se collocaverit, cum dixit: *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam (Psal. l, 1).* Sed qua causa, qua ratione? *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper (ibid., 4).* Ad consequendam miserationis divinæ gratiam non seipsum, non dimidium bonorum suorum, sed solam et assiduam peccati recordationem obtulit, quam vera et perfecta pœnitentia quotidie intrinsecus renovavit. Sed et nos, ut crimina præterita evacuare, atque futura cautius declinare valeamus, **439** quid ad eundem David aliunde Dominus dixerit, qualiter ad præliandum contra inimicos eum instruxerit audiamus!

Legimus in libro Regum quod, uncto David in regem super Israel, universi Philisthiim ascenderint, ut quærerent David, ipsumque David consuluisse Dominum, si ascendere ad eos deberet, an non, ac respondisse Dominum et dixisse: *Ascende, quia tradens tradam tibi Philisthiim in manu tua. Et ad dentibus adhuc Philisthiim, ut ascenderent, rursus consuluit David Dominum: Si ascendam contra Philistheos, et tradas eos in manus meas? Qui respondit:*

Non ascendas in obviam eorum, sed gyra post tergum eorum, et venies ex adverso pyrorum. Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum luci, tunc inibis prælium contra Philisthiim, quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percussat castra Philisthiim (II Reg. v, 19-24, etc.). Per Philisthiim malignos spiritus, aut quælibet peccata accipere possumus, quæ quasi ad quærendum David ascenderunt, quando aut per malam cogitationem, aut iniquam voluntatem cor manu fortis ejuſque athletæ Dei, qui per David exprimitur, præoccupare primum contendunt. Quibus hoc modo contra nos ascendentibus, et nos nihilominus ascendere jubemur, quia adversus malarum tela cogitationum invictissimæ orationis clypeum obtendere debemus. **B** Facilius enim superabimus, si in ipso primordio a radice cordis extirpare eas et effugare festinaverimus. Sed, si rursus ascendere contra nos addiderint, hoc est si ad delectationem et consensum importunitate sua inflectere nos tentaverint, ascendere in obviam eorum prohibemur, gyrare autem post tergum eorum divinitus edocemur. Sicut obviare invicem sibi dicuntur, qui unam eandemque viam pariter gradiuntur, sic in obviam Philisthiim, malignorum scilicet spirituum, peccata suggerentium, quodammodo properant qui viæ eorum per peccati operationem se associant. Ab hac via revocat nos Dominus, cum dicit: *Non ascendas in obviam eorum, sed gyra post tergum eorum.* Ac si dicat: Nunquam malignis spiritibus per suggestionem peccati tibi occurrentibus ita obviam procedas, ut una cum eis via incedendo, opera, quæ suggerunt, perficias, *sed gyra post tergum eorum*, hoc est semper retro peccata ita stare, ita a fine usque ad finem circumvallare ea memento, ut **440** initium eorum, quod a cogitatione sive mala voluntate inchoatur, et finem eorum, qui per operationem peccati consummatur, providæ circumspectionis oculo discernere et declinare valeas. Unde autem et quomodo ad hanc virtutem homo proficere valeat, continuo manifestat, cum dicit: *Et venies ex adverso pyrorum.* Quia in pomo primus homo peccavit, recte nomine pyrorum, quæ delectabilem gustum præbent edentibus, peccati delectationem accipere possumus. **D** Ex adverso pyrorum venire est adversando, contradicendo, resistendo delectationibus contraire. Quicumque homo taliter ex adverso inceserit, quicumque ita se contra vitia erexerit, huic pius et misericors Dominus per invisibile pietatis suæ auxilium succurrit, sicut sequens littera mystice insinuat, cum dicit: *Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum luci, tunc inibis prælium contra Philisthiim.* Per gradientem in cacumine pyrorum unigenitus Filius Dei digne figuratur, qui in similitudine peccati sine peccato vixerat, quia, quidquid peccatum vel delectatio peccati dicitur, per divinitatis suæ potentiam ita pedibus suis substraverat ac conculcaverat, quod nec tenuissima cogitationis iniquæ macula sanctissimæ

animæ ejus unquam appropinquare poterat. *Sonitus* ejus interna et invisibilis visitatio illius. *Sonitus* iste, cum in interioribus hominis auribus delectabiliter insonuerit, fiducialiter prælium contra Philisthæos inire poterit. Tunc egredietur Dominus ante faciem ejus per divinitatis suæ potentiam, ut castra Philistinorum percutiat, hoc est ut, sopito bello victiorum majori, militem suum constantia animatum de virtute in virtutem magis ac magis proficere faciat.

Taliter a Domino et in Domino confortatus, potest juxta exemplum beatæ hujus mulieris, cujus festa recolimus, *pedes Jesu lacrymis rigare, capillis capitis sui tergere, et osculari, et unguento ungere*. Possumus intelligere per *lacrymas* dolorem cordis et pœnitentiam præteritorum, per *capillos* superflua carnis et continentiam futurorum, per *oculum* confessionem, per *unguentum* peccati satisfactionem. *Rigat lacrymis pedes* Salvatoris qui rigidam atque districtam, quam promeruit, futuri judicii Dei sententiam flectere ad pietatis gratiam, per quotidianam dolentis atque gementis cordis elaborat **441** pœnitentiam. *Tergit capillis capitis sui*, quando sollicitè continendo et custodiendo se a futuris abscondere festinat, quidquid superfluitatis, hoc est quidquid peccati et iniquitatis aut in mente per non bonam intentionem, aut in carne regnabat per malam operationem. *Osculatur*, quando per veram et humilem confessionem Deo Creatori suo reconciliari conatur. *Unguento ungit*, quando superni iram judicis bonis operibus mitigare atque lenire incipit.

Quanta et quam valida unguenti hujus fragrantia apud Deum sit, alius nobis evangelista manifestat, cum dicit : *Et domus impleta est ex odore unguenti* (Joan. xii, 3). Domus ista cœlestis et terrestris est Ecclesia. Denique supernas beatorum mansiones unguenti hujus odor penetrat, quia homini perfecte pœnitenti, et dignos pœnitentiæ fructus facienti, non solum spiritus et animæ justorum, sed et cœleste collegium angelorum congaudet et congratulatur, sicut in alio Evangelio Dominus testatur dicens : *Dico vobis, gaudium est angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente* (Luc. xv, 7). Sed et terrestris Ecclesia ex ejusdem odore unguenti suaviter respargitur, quando omnes, qui cum eodem **D** boniæ conversantur, ex profectu et constantia illius et lætantur et ædificantur. Post tale hoc unguentum, post tanta, inquam, pœnitentiæ opera, tœbris peccatorum tandem per gratiam Dei remotis, ad lumen cognitionis Dei et amoris mentis oculos aliquantulum aperire incipit, sicut consequenter evangelista manifestat, cum dicit :

Videns Phariseus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens. Recte Phariseus, homo scilicet perfecte conversus videre eum dicitur, quem pœnitendo pro præteritis, continendo se a futuris vocavit, quem per confessionem peccati atque satisfactionem jam ex parte sibi reconciliavit, quando amor Dei aliquantulum timorem temperat, atque per resumptam

PATROL. CLXXIV.

A ex respectu divinæ miserationis spei confidentiam totum cor hominis per desiderium ad Deum sublevat. Ibi sane inter gemitus et suspiria plerumque in hæc prorumpit verba :

Hic, si esset propheta, sciret utique quæ et qualis esset mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Licet beata quælibet anima tangere quodammodo Deum credatur, quoties ardentissimæ charitatis fervore ad thronum gloriæ Dei per mentis contemplationem rapitur et sublevatur, **442** vere tamen et specialiter tunc eum tangit, quando casto corpore, mundo et humili corde ad communicandum sacrosancto corpori et sanguini ejus fideliter accedit. In illo invisibili æternæ majestatis actu, in illo vero et inconsumabili æternæ suavitatis gustu memor **B** miseriarum sui, memor etiam multitudinis misericordiarum Dei, eum quem tangit, cui communicat, verbis hujusmodi humiliter et suppliciter appellat et interpellat : *Hic si esset propheta*. Ac si dicat : Hic angelorum Dominus, Creator et Redemptor misericors, *si propheta*, hoc est si homo solummodo esset, et non Deus, *sciret utique*, quibus et quantis peccatorum contagiis hæc mulier, hæc misera anima mea coinquinata sordescit, quæ ut mollescere intrinsecus et reviviscere valeat, ad tangendum eum, ad communicandum, inquam, carni et sanguini ejus æstuat, sicut et anhelat. Nunc autem quia Deus et homo est, quia naturaliter benignus, essentialiter bonus atque misericors est, scit peccata mea per divinitatis suæ potentiam, sed nescit, quia scire non vult, propter coessentiæ sibi miserationis et benignitatis suæ clementiam.

Sed et alio modo nomine prophetæ bonus quisque prælatus, sive alius quilibet homo accipi poterit, qui et de futura perennis vitæ remuneratione et æternæ mortis damnatione sibi et cæteris utiliter prophetare didicit. Homo itaque beatus, spe divinæ miserationis animatus, quacunque hora misericordias Domini retractare secum ac recolligere cœperit, quasi hujusmodi verbis semetipsum consolatur et dicit : *Hic si esset propheta*. Quasi dicat : O Domine, indeficiens fons pietatis, origo et consummatio æternæ suavitatis, si aliquis proximorum latentes cordis mei nequitas, sicut tu, cognosceret, si **C** tot ac tantis malis sibi, ut tibi, obnoxiam me deprehenderet, *sciret utique*, hoc est nunquam, ut reor, culpam meam oblivioni daret, opprobriis et injuriis dignam pro meritis vindictam animæ meæ recompensaret. Tu vero, qui, cæteris hominibus nequam assimilaris, qui ut summus Deus, ita et summa bonitas esse comprobaris, peccata mea scire quidem te scio per divinitatis tuæ præscientiam, nescire autem te confido propter ineffabilem pietatis tuæ magnificentiam. Qui hoc modo in misericordia Domini speraverit, et bonæ spei bonis operibus concordaverit, hic benedictionem et consolationem a Domino accipiet, sicut consequenter evangelista subjungit, cum dicit :

443 *Et respondens Jesus dixit ad eum : Simon,*

30

habeo tibi aliquid dicere. Ac si dicat : Tu, qui contra rectitudinem præceptorum meorum hactenus vixisti, quia jam Simon factus es, hoc est quia per pœnitentiam præteritorum, per continentiam futurorum, per veram confessionem et dignam satisfactionem obedientiæ meæ te subdidisti, habeo et ego aliquid grande, aliquid magnificum, quod tibi respondeam, quod tantis tuis laboribus jure rependere debeam.

At ille ait : Magister, dic. Ac si dicat : Quanquam, miserator Domine, abundent in anima mea misericordiæ suæ, utpote quem de lacu miseriæ eduxisti, quem de profundo vitiorum clementer eripuisti, *Magistrum* tamen te nomino, quia quem diligere cupio propter ineffabilem, quam in me ostendisti, pietatis tuæ clementiam, timere adhuc ut *magistrum* et iudicem compellor propter præteritorum criminum meorum conscientiam. Tantam hominis humilitatem pius et misericors Dominus nequaquam despicit, sed ut humiliter timentem perfecte faciat diligentem, verbis indicibilibus ei loquitur intrinsecus.

Duo, inquit, *debitores erant cuidam fœneratori : Unus debebat denarios quingentos, alius quinquaginta.* In duobus his debitoribus Adam et Evam intelligere possumus. Quasi *quingentorum denariorum* cuidam fœneratori, Deo scilicet omnipotenti, Adam debitor erat, quia et dignitate conditionis, et universæ sapientiæ et scientiæ perfectione omni creaturæ irrationabili præeminebat. *Quinquaginta autem denarios* Eva debebat, quia sub potestate viri constituta minorem cœlestium donorum gratiam acceperat. Et bene quidem Deus omni creator quidam nominari potest *fœnerator*, qui idcirco nos creavit, atque præ cæteris creaturis suis sensu et intellectu sublimavit, ut et in spiritu per sancta desideria, et in carne per bona et justa opera in præsentî fœneremur, quæ ad laudem et gloriam nominis ejus in futuro reportemus. Nos enim *duo debitores* sumus, qui et in spiritu *quingentorum*, et in carne *quinquaginta denariorum* debitum exsolvere debemus. Quinquies centum *quingenta* faciunt. Et recte numerus iste, quia perfectus est, et ex perfecto constat, perfectionem quinque sensuum mystice nobis demonstrat, quibus *unus* ille, spiritus scilicet qui est in homine, ita præsidere deberet, ut in omni perfectione, *444* in omni sanctitate et justitia sine peccati contagio mundos eos et illibatos conservaret Domino. Sed et a carne *quinquaginta denariorum* debitum expetit, quæ quasi in adjutorium spiritui creata est, ut innocenter sibi ad omnia consentiret, atque per exteriora justitiæ et æquitatis opera, quæ bene per *quinquaginta* intelliguntur, uni Domino, uno voto et desiderio humiliter et simpliciter serviret. Sed per inobedientiam et transgressionem primi hominis perfecta illa plenitudo cœlestium donorum versa est ad male perfectam plenitudinem peccatorum, factusque est spiritus hominis debitor *quingentorum*, caro vero *quinquaginta denariorum*, quia mi-

nores quodammodo et pauciores sunt excessus carnis quam spiritus, cum spiritus nunc mala volantate noxiis cogitationibus, nunc illicitis desideriis, noxiisque delectationibus multa intrinsecus committat, a quibus caro aliena est, quia ei per peccati operationem non communicat.

Sed et per *denarios quinquaginta* vera et perfecta, quæ a carne exigitur, interiorum exteriorumque excessuum pœnitentia exprimitur. Has humanarum vicissitudines miseriarum, quas nunc in spiritu, nunc in carne patitur, dum pœnitenti corde homo salvandus humiliter secum retractare cœperit, pius et misericors Dominus mox invisibiliter eum alloquitur intrinsecus : *Duo*, inquit, *debitores erant cuidam fœneratori.* Hæc Domini verba mirificæ visitationis ejus gratiam mystice designant, qua ei, quem visitat, quid per se fuerit, et quid a Deo acceperit, misericorditer innoscit et insinuat, qualiter in iniquitatibus conceptus et natus, qualiter in peccatis post nativitatem suam sit conversatus, et cum in spiritu et in carne, utpote multorum patrator criminum, justitiæ Dei esset obnoxius, ab *utrisque* debito gratia Dei absolutus pristinæ innocentæ in baptismo sit restitutus. Hoc est enim quod sequitur :

Non habentibus autem illis unde redderent, donavit utrisque. Utrisque donavit, quando, sicut jam dictum est, et spiritus et carnis contagia gratuita bonitate sua in baptismo expiavit. Per hanc humilem beneficiorum Dei considerationem tandem a timore ad amorem magis ac magis proficit; sicut sequentibus verbis Dominus manifestat, cum dicit : *Quis ergo, eum plus diligit?* Homo cum interrogat, *445* ideo quidem interrogat, ut scire possit, quod adhuc ignorat. Deus autem scientiarum Dominus cum interrogat, non sic interrogat, ut aliquid eum lateat, sed ut sua interrogatione nos quod ignoramus scire faciat. Sic et hac sua interrogatione, quæ invisibiliter ad hominem intrinsecus fit, quantum dilectionis Deo debeat, verbis indicibilibus insinuat, cum dicit, *quis ergo eum plus diligit?* Loquitur hæc Dominus, cum hominem loquentem intrinsecus facit, cum ipse homo ex profunda cordis humilitate proclamat in semetipso, *quis ergo eum plus diligit?* Ac si dicat : Dignum esset ut eum qui ad imaginem et similitudinem suam ex nihilo me creavit, qui nobiliter creatum, sed mirabiliter vitiatum per baptismi gratiam emundavit, totus totum diligerem, totum quod sum, quod possum, ad laudem et gloriam nominis ejus impenderem. Rursumque quasi ipse sibi respondens inter gemitus et suspiria in hæc continuo prorumpit verba : *Estimo quia is cui plus donavit.* Quasi dicat : Scio, misericors Domine, et spes et refugium animæ meæ, quia te, cujus tantum hactenus circa me erat miseratio, in spiritu meo quem emundasti, cui tanta peccatorum criminum condonasti, merito præ omnibus et super omnia diligere debeo. Sed et tua jam præventus misericordia, diligo te, ut *estimo*, et tamen quod perfecte

diligam, affirmare non audeo, quia cum in compa- ratione dilectionis tuæ dilectio mea quasi nihilum sit, quomodo tibi placeat, vel si dilectio dici coram te valeat, igooro.

At ille respondit : Recte judicasti. Bene dicit, recte judicasti, quia tale Deus iudicium diligit et approbat, quod homo propter veram cordis humilitatem, dilectionem suam, qua Deum diligit et amplectitur, non perfectam dilectionem, sed quasi dilectionis opinionem reputat, cum nullus hominum, etiamsi totum se ad redamandum colligat, aliquid dignum amori Dei recompensare valeat.

Et conversus ad mulierem dixit Simoni : Vides hanc mulierem? Ad mulierem Dominus convertitur, quando ad emollitam et humiliatam illam animam, a qua aversus aliquando fuerat, totus per pietatis suæ gratiam revertitur. Vides, inquit, hanc mulierem? Ac si dicat : Quia non tuis meritis, sed gratuita pietate mea dignam te feci, ad quam miserationis meæ oculos converterem, volo, quia expedit 446 tibi, ut et tu talem te, qualis ante fueras, pœnitendo respicias, et hanc, quæ jam per gratiam meam facta es, gaudento et humiliter gratias agendo semper attendere studeas.

Intravi in domum tuam; aquam pedibus meis non dedisti. Hæc autem lacrymis rigavit pedes meos. Osculum mihi non dedisti; hæc autem, ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti; hæc autem unguento unxit pedes meos. In tribus his rebus, aqua scilicet, et osculo et oleo, tres virtutes, fidem scilicet spem atque charitatem, sine quibus nemo salvari potest, congrue intelligendas æstimo. Fides enim, quæ in aqua, id est in baptismate, suscipitur, decenter per aquam intelligitur; osculum vero, quod spe majoris dilectionis inter homines sit, spem, per quam homo ad Deum sublevatur, non injuste exprimit. In oleo autem, quod omnibus supereminet liquoribus, digne charitatem intelligimus.

Monet itaque Deus hominem per internam sui inspirationem, ut cognoscat quid commiserit, quam contrarie tribus his virtutibus vixerit. Intravi, inquit, in domum tuam, quando propulso antiquo possessore diabolo cor et animam tuam per baptismi sacramentum emundavi, atque ut domus mea esset, invisibili spiritus mei unctione invisibiliter consecravi, tu vero aquam pedibus meis non dedisti, quia secundum susceptæ atque promissæ in baptismo fidei sacramenta vivere neglexisti. Hæc autem, quam jam feci ex te, a prioris statu vitæ immutando te, lacrymis rigavit pedes meos, et capillis capitis sui tersit, quia per stabilem pœnitentiam criminum præteritorum, per continentiam futurorum emollito districto pede justitiæ meæ et veritatis, tandem me donante ad pedem pertingere meruisti misericordiæ meæ et pietatis. Osculum mihi non dedisti, quia spem, qualem ad me, qui vere pius, vere misericors sum, habere deberes, per quam ad majorem dilectionis meæ sinceritatem teipsum excisasse de-

A bueras, usque nunc non habuisti. Hæc autem, hæc, inquam, anima tua, per gratiam meam jam emollita, ex quo intravit, hoc est ex quo ad se intra se regressa suam miseriam, meamque misericordiam humiliter recognoscere meruit, non cessavit osculari pedes meos : quia per veram fidem, firmam atque stabilem spem fideliter 447 mihi adhærendo et misericordiam meam perfecte diligere, et iudicium meum humiliter et utiliter metuere didicit.

Oleo caput meum non unxisti : hæc autem unguento unxit pedes meos. Possumus hoc in loco in capite Christi divinitatem, in pedibus vero sanctissimam ejus accipere humanitatem. Oleo caput meum, inquit, non unxisti, quia eo quod Creator tuus sum, hactenus me, prout dignum esset, non dilexisti. Nunc autem unguento pedes meos quodammodo unxisti, quia passionibus, abjectionibus, miseriis atque vulneribus, quæ in assumpta pro te humanitate perpessus sum, dignis pœnitentiæ operibus digne pro posse tuo respondisti.

Propter quod dico tibi : Remittuntur ei peccata multa, quoniam multum dilexit. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Hæc verba Domini ita sonare videntur, quasi dilectio causa sit remissionis, et remissio causa sit dilectionis. Quod profecto ita esse nemo est qui dubitet quia cor illud, quod perfecta dilectione Dei redundat, ipse qui diligitur Deus ab universis peccatorum sordibus expurgat et emundat, quantoque purius a peccatis, tanto capacius sit divinæ charitatis. Cui autem minus dimittitur, minus diligere comprobatur, et ubi minor dilectio, ibi minor peccatorum sit remissio. Sed ut eadem hæc Domini verba subtilius adhuc distinguamus, qualiter per occultam operationem in uno plerumque homine compleantur, videamus. Fit aliquando ut homo aliquis multum, sicut diximus, diligere Deum valeat, atque in illa multa dilectione multam peccatorum remissionem accipiat. Sed si forte mentis subrepente elatione de dono Dei intrinsecus superbierit, atque hoc, quod ex sola gratia Dei habere meruit, plus æquo propriis viribus attribuerit, sit recto iudicio Dei ut, dum cognito errore ad se intra se redierit, minorem remissionis gratiam inveniat, moxque minor illa remissio causa minoris dilectionis esse incipiat, sicque impletur quod dicitur : Cui autem minus dimittitur, minus diligit.

Et dixit ad mulierem : Remittuntur tibi peccata. Quid in his verbis Domini, qui modo de muliere ad Simonem, remittuntur et peccata multa, modo ad ipsam mulierem, remittuntur, inquit, tibi peccata, mystice nobis datur intelligi, 448 nisi quod duobus modis Deus alloquitur hominem, duobus modis homini tribuit peccatorum remissionem? Primo alloquitur eum verbi sui doctrina per doctores suos exterius; secundo alloquitur eum invisibili et indicibili inspirationis suæ lingua interius. Sic et remissio peccatorum primum homini datur in spe, secundo datur ei in re. Homo quidem perfecte cou-

nibus affluēbat. Et cum talis esset ante flagellum Domini, ut de eo diceret quod non esset ei vir similis super terram, satis præmii a Domino in regno cœlorum consequi potuisset. Sed quia postmodum tentatus et probatus, ablatis filiis, perdita substantia, a planta pedis usque ad verticem ipse vulneratus, fidelissimus a Domino est inventus, major data est ad *dexteram* Dei corona vincenti, quam non vincenti. **454** Abstulit ei Dominus minus, ut daret majus, quia si ad *sinistram* cum gloria et prosperitate sedisset, minus præmium ad *dexteram* Christi in regno cœlorum accepisset.

ossumus. etiam altiori sensu per *dexteram* et *sinistram* utrasque Dei et hominis Jesu Christi naturas accipere, in *dextera* divinam, in *sinistra* humanam. De qua utraque natura loquitur sponsa in Canticis **B** dicens: *Lava ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me* (Cant. 11, 6). Ac si dicat: Si tota intentione mea, quod est caput meum, opera Domini mei Jesu Christi, quæ in humana natura fecit, consideravero, et corde fideli tenuero, *dextera illius*, sancta videlicet Divinitas ejus, quandoque ita amplexabitur me, ut nunquam patiat me separari a se.

De hac *dextera* et *sinistra* Salomon ait: *In dextera ejus longitudo dierum et in sinistra divitiæ et gloria* (Prov. 11, 16). Longitudo dierum est in *dextera* ejus, quia in divina natura nullam mutabilitatem recipit, sed semper idem esse habet. Vel sic in *dextera* ejus longitudo dierum, quia de lumine divinitatis suæ illuminat suos fideles bonis sensibus, sanctis desideriiis, et voluntatibus et laudabilibus operibus. Quæ dona sua licet per partes electis suis nunc, ut vult, distribuat, plenius et perfectius discedentibus hujus mortalitatis tenebris donabit. Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, nullusque tantæ sanctitatis esse potest, qui sic sensus suos colligere, qui sic cogitationum suarum custodiam tenere, qui sic bona operari, quemadmodum oporteret, possit. Sed cum ad longitudinem dierum, id est ad contemplantum lumen divinitatis ejus pervenerimus, sic illuminabimur, ut totum, quod vivimus, in lumine sanctitatis vivamus. Si sic in *dextera ejus longitudo dierum*, dic, obsecro, quomodo in *sinistra ejus divitiæ et gloria*, qui nec passum pedis habebat, qui nec habuit, ubi caput suum reclinaret, qui triginta et eo amplius annos tanquam pauper et mendicus in hoc mundo erat. Si attendas, quales istæ divitiæ sint et gloria, vero omnino esse intelliges quod audis. Diximus per *sinistram* humanitatem Christi figurari. In hac sacra humanitate *divitiæ et gloria* **455** erant, quia sanctæ animæ illius, et sancto homini illi, quem assumpserat, omnes divitiæ sanctarum omnium virtutum insitæ erant, ut bene de illo possit dici: *Gloria et divitiæ in domo ejus* (Psal. cxi, 3). Et bene additur *divitiis gloria*, quia licet in prædicando laboraverit, fatigationes multas in vigiliis, in jejuniis, in tentationibus, in lacrymis sustinuerit, omnia hæc non profuerunt, quia adhuc animæ eo vivente ad in-

A feros descenderunt, donec in cruce levatus de diabolo gloriosissime triumphavit. De hac gloria Paulus ait: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi!* (Gal. vi, 14.) Hoc ergo intelligi valet de *dextera* et *sinistra* Christi.

Orat ergo sancta Ecclesia sive unaquæque anima, ut ad hanc *dexteram* et *sinistram* sedere mereatur, ut et divinam et humanam naturam acutius considerare et perscrutari digna inveniat; sive ut in *sinistra*, sicut diximus, habeat prosperitatem et requiem, et in *dextera* Dei, quod est futura vita, æternam mereatur percipere beatitudinem. Sequitur:

*Respondens Jesus dicit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Hæc verba aliquid sonare videntur increpationis. Sed non sunt verba increpativa, sed verba salutis, plena dulcedinis, et nostræ exhortationis. Nescitis, inquit, quid petatis. Nihil verius. Nam cum ad orationem venimus, ubi salutis nostræ necessaria petere deberemus, in tantam plerumque vagationem et errorem ducimur, ut nec ipsi sciamus quid petamus. Nihil est enim unde magis impugnemur, sive a mundo, sive a diabolo, aut a propria carne, quam quod mens nostra, quæ tota serena esse deberet hora orationis, sic a se per inutilium cogitationum phantasmata aliena efficitur, ut nec aliquando ipsa sciât vel intelligat verba suæ petitionis. Vult ergo Dominus filios suos scienter petere, quia si sunt scienter petentes, fiunt etiam potentes ad bibendum calicem Domini. Si scitis, inquit, quid petatis, potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. Per calicem intelligitur passio Christi. Quare passus est Christus? Ideo passus est, ut nos reconciliaret Deo Patri. Et non incongrue **456** per passionem Christi, qua nos rediit in gratiam Dei, dilectio proximi accipitur, quia per mediantem dilectionem proximi pertingitur ad dilectionem Dei. Sed et per calicem, in quo figura vini ad altare offertur, sanguis Domini nostri Jesu Christi accipitur, per quod sancta Ecclesia, sive unaquæque anima, in remissionem peccatorum suorum potatur et reficitur. Ad quem digne tunc accedit, si dilectionem Dei et proxime habere studuerit.*

Interrogati, id est, excitati electi ad dilectionem Dei et proximi, quod est *bibere calicem* Domini, bene **D** dicunt, *possumus*, quia ipse est qui dat eis possibilitatem, ut bonum quem erga Deum et proximum habent affectum perducere possint in effectum. Qui si in humilitate accedunt et adorant, si scienter petunt, si calicem Domini bibere possunt, hoc est dilectionem Dei et proximi habuerint, bonum responsum a bono magistro audiunt:

Calicem, inquit, meum bibetis; sedere autem ad dexteram vel sinistram meam non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo. Ac si dicat: Quia ad salutem vestram accessistis, in humilitate vera me adoratis, quia scienter petitis, dilectionem Dei et proximi habentes, digna satisfactione coram me diluistis quod in proximo vestro deliquistis, jam calicem meum bibetis, corpori et sanguini meo liceat

tr communicare potestis, mea possibilitate bonum A affectum perducere potestis in effectum; *sedere autem ad dexteram vel sinistram meam non est meum vobis dare. Ad dexteram autem meam sedere est divinitatis meae magnitudinem considerare; ad sinistram meam sedere est infantiles necessitates humanitatis meae considerare, quomodo ego, qui immensus sum et incomprehensibilis, Creator omnium rerum in divinitate mea, in praesepio reclinari, in sinu matris foveri, lacte nutririi, balneari, gestari, aliaque, quae assumpta humanitas exposcebat, usque ad mortem velle experiri, illa, inquam, omnia vos considerare, in quantum petitis et vultis, non est meum vobis dare, nisi magna praeparatione cordis vestri a Patre meo desuper missa nos paraveritis; et tamen licet magno apparatu cordis vestri quaeratis, 457 ut omnia mea, et quae de me sunt, perpendere et intueri ac dulciter in dulcedine animae vestrae inde jucundari velitis, hic perfecte fieri non potest; dulcedo mea, ad quam suspiratis, quam desideratis, perfecte et pleniter hic non valet possideri. Ut autem hic, quantum fas est, in praesenti et in futura vita cum plenitudine hoc, quod quaerimus, possideamus, multimodis virtutum ornamentis nos praeparare debemus, quemadmodum Salomon nos admonet dicens: *Fili, accedens ad servitum Dei sta in timore, et praepara anima tuam ad tentationem (Eccli. II, 1).**

Omnis illa exterior praeparatio sacerdotis ad altare est exhortatio nostra, quibusnam paraturis cor nostrum debeamus exornare. Unaquaque enim anima sacerdotis officio fungitur, si invisibiliter imitatur quod ibi visibiliter agitur. Induitur sacerdos alba. Induere et nos debemus alba veste, munditia et castitate corporis et animae, ablata peccatorum et vitiorum nigredine. Stringitur sacerdos zona. Et nos stringi debemus sub obedientiae jugo, ut mala libertate resolvi non optemus, sed sub proposito, quod professi sumus, usque ad mortem fortiter stringi et teneri cupiamus. Superinduit sacerdos casulam. Et nos latum illud mandatum nimis, geminam scilicet dilectionem Dei et proximi, ante omnes virtutes tanquam eminentiorem et excellentiorem superinduere oportet.

Item alio modo potest intelligi quod ait: *Calicem quidem meum bibetis; sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo.* Vos, inquit, apostoli mei, qui me omnia relinquendo secuti estis, *calicem meum bibetis*, id est passionis meae imitatores eritis; *sedere autem ad dexteram et sinistram meam non est meum vobis dare*, quia praesentis vitae 458 prospera, quod est *sinistra*, et futura bona, quod est *dextera*, insimul habere non potestis, neque debetis. Venient illi, *quibus paratum est hoc a Patre meo*, quia vobis per persecutorum manus occisis, et *ad dexteram meam*, ad requiem videlicet sempiternam translatis, erunt in Ecclesia mea illi fideles, qui *ad dexteram et sinistram meam* sedebunt, qui praesentia et futura bona in regno meo possidebunt.

Certe beatus Silvester, Gregorius, Martinus alique confessores quasi *ad dexteram et sinistram* Domini sedebant, quia licet occulto martyrio seipsos quotidie Domino immolarent, tamen tempora eorum tempora erant pacis et prosperitatis, dissimilia temporibus apostolorum et martyrum, quando persecutio talis erat, ut nullus nomen Christi aperte confiteretur, quin statim morti traderetur. Et illi beati confessores de *sinistra*, id est de temporalis quiete, *ad dexteram*, id est ad futuram beatitudinem transierunt, quia hoc illis *paratum erat a Patre*. Apostoli vero et martyres in regno Dei, in praesenti scilicet vita, multa mala sustinuerunt, et futura bona sine fine permanentia invenerunt.

Haec de evangelica lectione, quantum donante Deo potuimus, breviter perstrinximus, quae bene de tanto viro, in cujus corde tanta erat dulcedo, leguntur, per quae et nos admoniti proficere studeamus, ipsum sanctum Dei apostolum Jacobum sedulo implorantes, ut illud summum bonum dulcedinis Christi, quod hic gustare coepit et in plenitudine jam accepit, nos hic et in futuro participari mereamus per ipsum sponsum Ecclesiae Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

459 HOMILIA LXII.

IN FESTUM S. LAURENTII MARTYRIS PRIMA.

Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet (Joan. XII).

Verba istius sancti Evangelii de illo sermone dicta sunt, quem ante passionem suam Dominus Jesus locutus est turbis quando gentiles quidam, qui Jerosolymis venerant, ut adorarent in die festo, accesserunt ad sanctum Philippum et rogaverunt eum dicentes: *Domine, volumus Jesum videre*, et Philippus dixit Andreae, et rursus Philippus et Andreas dixerunt Jesu. Tunc ipsum hunc sermonem ita exorsus ait: *Venit hora, ut clarificetur Filius hominis. Et continuo subjunxit: Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* In his verbis hujus sacrae lectionis evangelicae Dominus Jesus mystice praesignavit gloriam passionis ac mortis suae; praedixit etiam qualis passionem suam fructus per universum mundum esset secuturus. In hoc ipso quoque Evangelio manifestare dignatus est quae gloria, quantae dignitatis praemium eos consequi deberet, quicumque recta fide et digna conversatione passionis ejus imitatores existere vellent.

Nisi granum, inquit, frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Granum frumenti ipse Dei Filius valet intelligi; quia ille est pabulum quo angeli in caelis pascuntur, et quo sanctorum animae in hac adhuc peregrinatione constitutae sustentantur. Et sicut in dulcedine divinitatis suae invisibilis cibus est sanctarum animarum, ita nihilominus per ejusdem divinae majestatis potentiam recreator est et sustentator corporum. Nam ex.

quo est nisi de divinitatis ejus potentia, quod terra profert fructum, sine **460** quo vivere non valent corpora? Si ergo in dulcedine sua permansisset, nec nobis miserabiliter lapsis, ipse quoque cadendo in terram subvenisset, nil nobis profuisset divinitas ejus, ad quam per originale peccatum inimicitiarum pariete interposito pertingere non potuimus. Et quia Filii Dei non erat justitia, ut nos voluntarie lapsos tantummodo divinitatis repararet potentia, ipse condescendit nobis, humiliavit se usque ad assumptionem nostri corporis, *cecidit in terram*, id est in uterum intemeratæ et perpetuæ Virginis,

Sed quia nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset, recte subinfertur, *mortuum fuerit*. Sicut ante incarnationem Filii per quinque millia annos (62-3) nullus alicui hominum ingressus vitæ patuit, ita nihilominus per totos illos triginta tres annos, quibus in terra cum hominibus Deus et homo conversatus est, nulli animæ janua vitæ ingredi licuit. Ut ergo perfectum esset opus redemptionis nostræ, ipse, qui humanam nostri causa formam assumpsit, in eadem humanitate per passionem in morte occubuit. Tunc nimirum, quando in cruce animam suam in manus Patris tradidit, et lancea latus ejus miles aperuit, statim aperta est janua vitæ, et sic aperta constat, ut omnes ab illo die usque in finem sæculi dignis conversationibus per illam intrare volentes suscipiat. *Nisi granum hoc frumenti*, ita, ut diximus, *cadens in terram mortuum fuisset, solum profecto remansisset*, id est nisi Filius Dei filius hominis factus, animam suam in mortem tradidisset, nullus homini ad eum esset accessus, ipse lucem habitaret inaccessibilem solus.

461 Sed cur ille solus dicitur remanere, qui humana cohabitatione non indiget, et ipse sibi ipsi gaudium æternum est? Si ergo nos non creasset, et postea a se exsultantes factus homo iterum non redemisset, nullum hoc esset detrimentum gloriæ suæ, quam non de nostra communione, sed de propria habet æternitate. Non enim ob hoc nos creando et redimendo cohæredes suos esse voluit, quod ipse aliquid beatitudinis, aut gloriæ augmentum caperet de nostro consortio, sed ut nos ei conjuncti beati et gloriosi essemus de illo. Neque enim ob ingenitæ pietatis dulcedinem ferre potuit, ut ipse solus gaudium suum esset, nisi et illos haberet, quos gaudii sui participes faceret, et qui in illo gaudio, quod ipse est, gaudere possent. Ut ergo hoc fieret, nobile istud *granum frumenti in terram cecidit*, id est Filius Dei, qui angelos in cælo pascit, fideles in terra reficit, carnem assumendo seipsum exinanivit. Sed quid? In hoc suffecit? Minime. *Solus* adhuc remansisset, nisi et mortuus pro nobis fuisset. In hoc enim quod mortem subire non renuit, hæc quæ subsequuntur implevit.

Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Quæptus per mortem illius in tota mundi latitudine

(62-3) Ita codex

A excreverit fructus, jam per Dei gratiam luce clarius intueri valemus. Attendamus primum apostolos et primitivam Ecclesiam, quæ per ipsos fundata est, quantus exstiterit in eis fructus, deinde quantum granum istud fructificaverit in martyribus et postea in confessoribus. Adhuc etiam usque in finem sæculi multiplicem afferre fructum non desinit. Nam a principio Ecclesiæ nunquam ullo tempore, sicut modo nostris temporibus, tam innumerabilis multitudo utriusque sexus per angustam intrare portam contendit.

Non incongrue Evangelium istud beato Laurentio, ejus hodie natalitia celebramus, legitur. Nam ipse quoque *granum* illud erat, quod *mortuum multum fructum attulit*, quia dum pro Christo mortem corporis pertulit, plurimos a morte animæ liberatos Creatori suo restituit. Ipse enim magnus cælestis aulae archizenatorum unus nobili triumpho æternæ dignitatis gloriam est adeptus. Sicut enim potentissimus aliquis princeps aliis arma illius præferentibus, aliis autem **462** militibus subsequentibus aulam regis ingreditur, sic beatus Laurentius palatium æterni imperatoris ingressus dignoscitur. Miles, qui eum ad cælestem curiam præcessit, Romanus fuit, subsequentes vero milites principem suum Hippolytus cum sociis suis exstitit. Hæc per excessum diximus, nunc ipsa sancti Evangelii verba, quæ ad caput, id est ad Christum retulimus, quomodo etiam membris aptari possint, videamus.

C *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Per *granum frumenti* ex comparatione aliqua homo valet intelligi, quia granum antequam ad maturitatem perveniat, antequam in panis firmamentum præparetur, multis sudoribus laboratur. Sic immensis laboribus desudatur, antequam infantiles vincat necessitates, antequam in virilem ætatem proficiat homo, qui tandiu in præsentis sæculo moratur. Dicamus nunc per singula, qualiter ad plenum usum perveniat grani natura. In primis quidem ager multo labore excolitur, ut grani semini aptetur deinde semen in exaratam terram spargitur, in qua per totam longam hiemem jacet et putrescit, supervenientes tempestatum turbines, et hiemalem glaciem suscipit. Verno post hæc tempore vix parvissimum germen emittit, et ab herba tantummodo tenerima incipit, deinde paulatim de die in diem crescit, postea æstivo tempore maturescit, aristas producit. Subinde cum ad plenam maturitatem pervenerit, non minimo labore metitur, in horreum congregatur, in aream ad trituram deponitur, deinde in mola confringitur, postremo in clibanum mittitur, in quo nonnunquam omnis labor adhibitus inanis efficitur.

Ad similitudinem igitur grani homo in utero matris per singula paulatim membra formatur; postea dum natus in mundum fuerit, longum tempus, et immensus labor expenditur, antequam infantiles devincat necessitates, antequam ad loquen-

dum, et ad incedendum informetur. Deinde cum in A virilem ætatem profecerit, quantas tribulationum et tentationum angustias perferat, quemadmodum granum turbines et tempestates, ipse homo magis experimento scire potest quam documento. Sed, heu! sicut granum, postquam in panis usum formatur et 463 perfitur, cum in clibanum mittitur, nonnunquam omnis præcedens hominum labor cassatur, sic in homine, tantis laboribus a die natiuitatis suæ nutrito et erudito, si in contrariam se partem verterit, omnis, adhibita ei diligentia perditur et annihilatur. Si autem Deo adjuvante dies vitæ sibi concessos non inutiliter transire, et sobrie, juste et pie in hoc sæculo vivere studuerit, nihil super terram in omni creatura Dei nobilitati ejus et gloriæ comparari valebit.

Et quia nullus homo, qui aliquandiu in hoc mundo immoratus est, ab aliquo peccati casu immunis esse potest, recte subjungitur, *cadens in terram*. Ille homo *cadit in terram*, qui in terrenæ voluntatis seu actionis ceciderit culpam. Nemo, ut diximus, hujusmodi casus expers esse poterit, nisi quem Dominus brachio virtutis suæ sustentaverit. Cum autem in peccati præcipitium quis lapsus fuerit, hoc quod subinfertur, *mortuum fuerit*, in unoquoque salvando consequens erit. Salubriter namque moritur homo quilibet, si causas lapsus sui, terrenas videlicet illecebras et carnales concupiscentias, ab anima sua pepitit abstrahat et mortificet. De beata hac morte Paulum apostolum novimus dixisse: *Qui mortuus est, justificatus est a peccatis* (Rom. vi, 7). Si enim de communi morte carnis hoc dixisset, quo veritatis testimonio hoc probare posset, cum multi moriantur impii, qui tamen post mortem non justificentur, imo magis pro peccatis, quæ commiserunt, pro quibus Deo in hoc mundo satisfacere neglexerunt, condemnentur. Illam potius mortem beatus Apostolus designavit, qua electi post casum suum mori peccatis, in quibus lapsi sunt, desiderant, ut Deo et justitiæ vivant. Quisquis autem beatam hanc mortem subire neglexerit, illi procul dubio quod sequitur eveniet.

Ipsam solum manet. Solus itaque remanebit, qui peccatis mori noluerit, quia eum hic divinæ visitationis non comitabitur gratia, quam a se sua exclusit negligentia. *Solus* etiam in futuro sæculo remanebit, si eum mors ita viventem in peccatis repente invenerit, quia particeps æternæ vitæ non erit, eo quod in hoc mundo pretiosa in conspectu Domini morte occumbere noluit. Cum autem qui peccatis mori et justitiæ vivere 464 studuerit, quæ gratia subsequatur, patenter hic ostenditur:

Si autem mortuum fuerit, multum fructum offert. Qualem ergo fructum feliciter peccatis moriens afferat, apostolus Paulus insinuat: *Fructus*, ait, *spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas* (Gal. v, 22). Talem igitur fructum exhibet in semetipso, in aliis etiam hominibus fructificat Deo, quia qui ejusmodi est divina dispensatione

nonnunquam præficitur, ut et cæteri verbo et exemplo ejus ædificentur. Sequitur:

Qui amat animam suam, perdet eam. Simpliciter hæc si volumus intelligere, ita possumus, quod, si necessitas incumbat, etiam animam pro Deo in mortem dare quisque debeat. Quam si male amaverit, ita ut, ingruente persecutione, negare Deum potius quam eam pro illo dare malit, profecto *perdet*, quia eam æternæ mortis periculo subjacere faciet. Secundum priorem autem moralem sensum, quem exposuimus, ille *animam suam amare* dicitur, qui eam a carnali voluptate, et ab illicitis quibusque cogitationibus abstrahere dissimulat, sed cum noxia quæque irreperint, ea remissa securitate et inertis oblectatione suscipere non recusat. Ille nimirum *eam perdet*, quia, cum his quæ diximus longum tempus inutiliter expenderit, et postea in se regressus, nefas suum et negligentias perhorrescere incipit, alios etiam circa se aspiciens, qui in custodia cordis sui permanserunt, in quanto consistunt fervore spiritus, qualiter in orationibus suis experiri merentur quam suavis est Dominus, ipse quoque arentis animi languorem atque hebetudinem stolidæ mentis fugare nititur; sed præcedenti obsistente incuria nil ei de suavitate spiritus sentire præstatatur. Sequitur:

Et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Qui est qui animam suam odire dicitur nisi ille, qui sibi ipsi in omnibus suis delectationibus malis violentus est, et nunquam noxias in se cogitationes morari patitur? *In hoc mundo*, inquit. Quid sit mundus, in Epistola sua Joannes insinuat, in qua ait: *Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ* (I Joan. ii, 16). Quisquis ergo animam 465 suam sic odio habet, ut hujus trifariæ delectationis mala ab ea amputet, scilicet ut carnis concupiscentiam devitet, et oculos suos avertat, ne tale quid videant, quod mentis puritatem perturbet et omnem superbiam intus et exterius præcaveat, ille *eam ad hoc custodit*, ut *vitam æternam*, id est Christum per excessum mentis in tempore orationis dulciter contemplari valeat,

Et notandum quod in præcedenti versu futurum tempus ponitur, id est *perdet*; hic autem dicitur *custodit*, quod est præsentis temporis. Ille enim, qui totam noctem vel diem vanis quibusque rebus animam suam occupat, postea *eam perdet*, quando in se reversus, illam ad divinæ contemplationis dulcedinem paratam habere vellet. Ipse autem, qui jugiter in custodia cordis sui positus animam suam per inanes præsentium rerum voluptates vagari non patitur, præsentem semper habet materiam, per quam internæ dulcedinis gratiam consequatur. Ne alicui autem difficile vel durum videatur, ut in tali se custodia jugiter contineat, ad imitationem Christi quam ipse nobis in consequentibus proponit, placidam semper cordis sui charitatem extendat. Atque enim:

Qui mihi ministrat, me sequatur. At si dicat: A Quisquis mihi pervigill cordis sui circumspectione ministrare deliberat, ne hoc, quasi non valeat perficere, perhorrescat, *me sequatur*, id est me Salvatorem suum oculis cordis sui præponat, et quomodo ego in hoc mundo conversatus sum, ita et ipse, quantum valet, conversari studeat. Sed fortasse aliquis dicat: Ego terra et cinis qui carnem porto, quam semper spiritui repugnantem sentio, quomodo ad hoc proficere valeo, ut eum imitari possim qui Deus est et homo? Sic anxius, et tamen devotus in bono, verba consolationis audiat a Domino: Laboriosum est quidem, ait, sicut dicis, ut meo exemplo semper in custodia vitæ permanear; sed audi immensæ dignitatis quod propono præmium. In cuius consideratione et recompensatione meum etiam, quamvis arduum et difficile, non perhorrescas exemplum:

Et ubi ego sum, inquit, illic et minister meus erit. Per hoc *ego*, quod demonstrativum verbum est, humanitas 466 Christi, quæ localis fuit et palpabilis valet intelligi; per *sum*, quod est præsentis temporis divinitatis ejus potest designari, cui nihil est futurum vel præteritum, sed cui omnia præsentia assistunt, sive quæ fuerunt, vel quæ post futura sunt. Unde ipse Moysi nomen ejus inquirenti divinitatem suam designans ait: *Ego sum, qui sum. Et sic dices filiis Israel: Qui est misit me ad vos (Exod. iii, 14).* O quale et quantæ suavitatis præmium Dominus promittit! *Et ubi ego sum, ait illic et minister meus erit.* Ac si dicat: Sic ministerium suum unicuique imitatori meo rependam, quod eum divinitatis et humanitatis meæ dulcedinem gustare faciam, et quem hic per internæ aspirationis gratiam visito, in futuro etiam ejusdem Divinitatis et humanitatis meæ gloria satiabo. Sequitur:

Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui est in cælis. Quando ergo Deus Pater ministrum Filii sui honorificabit, nisi cum in generali resurrectione corpus, quod nunc in terra putrescit, mirabiliter et ineffabiliter glorificabit? *Si quis mihi, inquit, ministraverit, id est quisquis in ministerio meo usque ad finem vitæ perseveraverit, honorificabit eum Pater meus, qui est in cælis.* Recte dicitur, *honorificabit*, quia corpus, quod nunc est corruptibile, æternam in futuro induet incorruptionem, et sic ab anima recipitur, quod nunquam, sicut nunc, adversus eam concupiscat, sed perpetuæ pacis firmamentum inter eos in æternum permaneat. Si ergo tale, quale nunc portamus, Dominus restitueret, nullum nobis gaudium, imo magis luctum, ejus receptio conferre posset. Nunc autem credimus, et verum scimus, quia corpus humilitatis nostræ configurabit corpori claritatis suæ; et inde ejus resumptionem animæ suspirant, quod sic honorificandum non ignorant. Hunc honorem beatum Paulum significasse putamus, cum dixit: *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum*

vas possidere in sanctificatione et honore (I Thess. iv, 8). Vas nostrum corpus nostrum est. Hoc utique in sanctificatione et honore quandoque possidebimus, si in hoc mundo sanctimoniam vitæ et munditiam corporis et animæ 467 custodire studeamus. Hæc de Evangelio, ut Dominus dare dignatus est, tractavimus, nunc autem, quæ exposuimus, breviter quibusdam verbis notare curemus

Quatuor namque membris Evangelium hoc distinguitur, duo et duo versiculi usque ad ultimum, qui superest, convenire videntur. Primum membrum est, *nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem martuum fuerit, multum fructum affert*; in quo notari potest carnis mortificatio. Secundum, *qui amat animam suam, perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam*; in quo intelligi valet cordis circumspectio. Tertium, *qui mihi ministrat, me sequatur, et ubi ego sum, illic et minister meus erit*; in quo designatur animarum remuneratio. Quartum subinde membrum est, *si quis mihi ministraverit, honorificabit illum Pater meus, qui est in cælis*; in quo figurate intelligitur corporum glorificatio.

Ad ipsum nunc precibus convertamur, qui *granum frumenti cadens in terram*, id est Filius Dei, filius hominis factus, mori voluit, ut multum fructum afferret, ut suo scilicet corpore acquireret, quibus glorificationem corporis conferre posset, quatenus suæ pietatis largitate nobis concedat, sic in præsentem sæculo carnem cum vitis et concupiscentiis mortificare, sic in cordis custodia 468 semper permanere, ut verba, quæ in præsentem festo beati Laurentii ex persona illius cantamus, in fine nostro et ipsi cum fiducia dicere possimus: *In craticula te Deum non negavi, et ad ignem applicatus te, Christe, confessus sum.* Craticula corpus nostrum est, in qua misera anima diversos tentationum ignes patitur. Nam etsi Decius mortuus est, qui in materialis craticula imaginario igne Laurentium exuri fecit, sed diabolus vivit, qui ad hoc nefas tyranni mentem incitavit. Ipse per suos carnifices, id est inmundos [spiritus, subter cratem nostram, corpus nostrum videlicet, diversarum passionum et tribulationum carbones ministrare non desinit. Quæ si homo rore compunctionis jugiter in suo corde extinguere curaverit, cum omni securitate in exitu suo decantare poterit: *In craticula te Deum non negavi.* In craticula Deum non negat, et ad ignem applicatus Dominum Jesum Christum confitetur, qui suggerente diabolo, igne pravæ delectationis exuri non acquiescit, et si aliquando consensit, hoc ante mortem digna pœnitentiæ satisfactione Deo emendare non negligit. Hic, inquam, ista verba in fine certaminis sui cum gaudio decantabit; quæ et nos tunc possimus dicere, ipse præstare dignetur, qui est auctor totius salutis nostræ Domini noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu

sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXIII.

IN YIGILIAM ASSUMPTIONIS B. MARIE VIRGINIS PRIMA.

Sapientia edificavit sibi domum (Prov. ix).

Quia gloriosam beatissimæ Virginis Mariæ assumptionem celebraturi sumus dignum est, ut de laude ejus, prout poterimus, aliquid loqui curemus. Quod enim eadem hæc Virgo sanctitatis ac dignitatis merito omnes homines præcelleret, multis in locis sancta Scriptura præsignavit, quæ eam antiquam nasceretur, qualis et quam sublimis futura esset sæpe prænotavit. Hinc etiam Salomon sapientissimus, de cujus genere ipsa erat nascitura, sicut multis eam testimoniis extulit, ita et in Proverbiis suis gratiam, quam cum illa et per illam universo mundo Deus operatus est, his verbis prætulit: *Sapientia edificavit sibi domum.*

Æternali Dei Patris *Sapientia*, suaviter disponens omnia *domum sibi edificavit*, 469 quando virginalem beatæ Mariæ aulam ad habitandum consecravit. Cum enim quis voluerit domum ædificare primum si quid in ligno seu in lapide superfluum et minus aptum videt, abscindit, et planat, ut in junctura structuræ ordinate coaptari valeat. Sic nimirum sapientissimus ille architectus, Pater æternus, cum Filio suo hanc eminentissimam *domum* præparavit, omnem originalis (64) et actualis peccati contagionem penitus de illa abscidit, ita videlicet, ut nullam vel levem maculam in se haberet, sed tota munda, tota sancta, Regi cælorum ad habitandum aptissima esset. *Domus* ergo hæc tantopere præparata, qua virtutum sustentata fuerit eminentia, verba insinuant sequentia:

Excidit columnas septem. Septenarius numerus, qui ex quatuor constat et tribus, specialia quædam virtutum merita nobis hoc in loco commendat, quibus septiformis Spiritus sancti gratia dominam nostram Mariam undique præmunerat quia videlicet fides sanctæ Trinitatis pleniter in ea operabatur quatuor cardinales virtutes, fortitudinem, temperantiam, prudentiam atque justitiam. Fortis revera beata Maria fuit in castitatis proposito, quæ nunquam per peccati maculam pollui permisit corpus suum vel animam. Videamus etiam quam temperans fuerit in silentio quia profecto cum Gabriel archangelus legationem illam in secreto cælorum divinitus dictatam ei detulisset: *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum (Luc. 1, 28)*. Non procax aut festina fuit statim ad respondendum, sed diu deliberans in animo *cogitabat qualis esset ista saluatio (ibid., 29)*. Et quia fortis in castitatis proposito et temperans erat in silentio, prudens quoque fuit in responso. Denique cum idem angelus insolitæ salutationis ordinem pandisset et causam: *Ecce*, inquit, *concipies et paries filium*, ipsa prudenti inquit interrogatione quo pacto id fieri possit vel qua ratione: *Quomodo*, ait, *fiet istud, quoniam vi-*

(64) Vide Dissert. præviam.

rum non cognosco? Sciebat namque firmissimum suæ integritatis esse propositum, et ideo mirabatur hujus conceptionis eventum. Quia ergo in silentio temperantiam, in responso habuit prudentiam, in vera humilitate perfectam exhibuit justitiam.

470 Nam cum audisset quod ipsum Altissimi Filium per obumbrationem desuper venientis Spiritus sancti paritura esset, humillima Virgo humiliter respondit: *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum (ibid., 38)*. Et alibi: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ (ibid., 48)*. Ac si diceret: Nullius meriti mihi conscia sum ad tantam dignationem, nisi quod *respexit Deus humilitatem ancillæ suæ*. Unde et in Canticis canticorum dicitur: *Cum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum (Cant. 1, 41)*. Est nardus humilis herba, sed suaveolens, cui congrue humilitas sanctæ Virginis comparatur, quæ tam amabilem suavitatis fragrantiam in cœlesti palatio respersit, ut ipse Dei Filius hujusmodi odore delectatus, de sinu Patris in uterum ejus descenderet, et humanæ carnis substantiam de illa acciperet. Hæc est domus sapientiæ divinitus ædificata et septem columnis subnixa et excellenter ornata.

Si etiam *septem columnas* ad ipsum Christum retulerimus, septem dona Spiritus sancti, qui in eo corporaliter requievit, per eas non immerito significari cognoscimus, quæ scilicet de monte æternitatis, de sublimitate Trinitatis excidit et humanitati suæ divisit. Sic enim de ipso flore nobili, qui de virga Jesse processit, Isaias propheta prædixit: *Et requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis; et replebit eum spiritus timoris Domini (Isai. xi, 2)*. Spiritus timoris Domini eum replevit quia nemo eum unquam vidit nisi in timore sancto, quo se Deo Patri in humanitate sua humiliter subjecit. Requievit in eo *spiritus pietatis* quia quidquid faciebat, quidquid docebat, totum ad pietatem, totum ad dulcedinis gratiam respiciebat. Quid memorem *spiritum sapientiæ et scientiæ* in illo habitasse, cum ipse Dominus scientiarum fuerit, in quo omnes thesauri sapientiæ sunt absconditi? In *spiritu fortitudinis* superavit tentationes, quas propter nos sustinuit, et ad extremum ipsam passionis ignominiam glorioso mortis trophæo fortiter devicit. *Spiritus consilii* peccatores ad poenitentiam vocavit, quibus 471 per pietatis ac clementiæ sententiam consilium dans ait: *Poenitentiam agite; appropinquavit enim regnum cælorum (Matth. iv, 17)*. *Spiritum intellectus* se habere in resurrectione sua potenter innotuit, cum discipulis suis sensum aperuit, ut intelligerent Scripturas. Sequitur:

Immolavit victimas suas, miscuit vinum et proposuit mensam suam. Christus profecto *victimam suam immolavit*, quando in ara crucis se ipsum victimam salutarem, hostiam vivam, Deo Patri placitam im-

odorem suavitatis obtulit, de cujus revera immolatione victimæ tanta virtus excrevit, ut quoties modo immolatur ad sacrosanctum altare, peccatorum veniam tribuat et regnum cœlorum aperiat. *Miscuit vinum*, cum antiquæ legis severitatem in evangelicæ gratiæ convertit lenitatem. Sicut enim vinum aliquando cum aqua miscetur, ut ad potandum levius efficiatur, ita et is qui olim in veteri lege oculus pro oculo, manum pro manu, dentem pro dente reddi jussit, in Evangelio debita debitoribus donari præcepit. *Miscuit etiam vinum* quia resurgens a mortuis discipulos suos in omnes gentes misit, qui ne in viam gentium abirent, ante eos prohibuit. *Euntes, inquit, in omnes gentes, baptizate eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti* (Matth. xxviii, 19). Quando vero *mensam suam proposuit*, nisi cum in ascensione sua, 472 corpora, ipso resurgente resuscitata ad cœlos secum vexit. Nam cum is qui stans vel ambulans comedit, minus saturatur, sedens autem ad mensam pleniter et abundanter reficitur; sic nimirum ascendente Domino plena illis et abundans facta est refectio, quia cum ipso condescenderunt ad epulas cœlestis convivii, cum eo pariter in æternum regnaturi. Cum ergo Christus ad cœlos ascendisset et promissum Spiritum sanctum apostolis misisset, tunc factum est quod sequitur:

Misit ancillas suas, ut vocarent ad mœnia et ad arcem civitatis. Per ancillas sancti apostoli hoc in loco valent accipi, qui ante adventum sancti Spiritus fragiles erant et pavidii. An non beatus Petrus princeps apostolorum mollis et fragilis fuit quem unius ostiarix vox ad negandum Dominum emollivit? Sed post acceptam Spiritus sancti gratiam tantam ipse cœterique ejus coapostoli acceperunt fiduciam, ut ante reges et præsides nomen Jesu libere confiteri non timerent, imo et corpora sua pro ipsó morti traderent. *Ut vocarent ad mœnia, inquit, et arcem civitatis.* Per mœnia activa designatur vita per arcem autem civitatis fastigium theoreticæ contemplationis. *Ad mœnia ergo et ad arcem civitatis sancti apostoli nos vocaverunt*, quia activæ et contemplativæ vitæ stabilitate sanctam Ecclesiam fundaverunt.

HOMILIA LXIV.

IN FESTUM ASSUMPTIONIS B. MARIE VIRGINIS PRIMA.

Intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam (Luc. x).

Intrans castellum præsentis sæculi duas in se naturas habuit Filius Dei, humanum videlicet et divinam, quæ etiam recte per has duas designantur sorores, *Martham* scilicet et *Mariam*. Per *Martham*, quæ sollicita circa frequens ministerium describitur, non incongrue assumpta humanitas omnipotentis Dei figurari potest; per *Mariam* vero, quæ *sedens secus pedes Domini audiebat verbum ejus*, divina ipsius natura designari valet.

Sed notandum est quod, cum de duabus sororibus in hac evangelicæ lectione sermo habitus sit,

cur evangelista nomen unius, quod est *Martha* describens, distincte continuo addiderit *mulier quædam*, nomen vero alterius, quod est *Maria*, simplici tantum sermone prænotaverit? *Mulier* siquidem nomen est infirmitatis quia Redemptor noster in humana natura, quam pro nobis assumpsit, infirmitatem nostram portavit. Sed divina ejus natura nulla infirmitatis 473 molestia, nulla unquam humanæ fragilitatis tangi vel tenuiter poterat miseria. Sed hæc *mulier*, natura scilicet humana Dei omnipotentis, non quælibet, sed *quædam*, id est singularis fuit quia omnis humana natura, quæ in Adam infirmari cœpit, infirma est, et semper erit in peccatis præter hanc solam, quæ revera *quædam*, ut diximus fuit, immunis nimirum ab omnibus peccatis, expers prorsus totius humanæ contagionis.

Hæc igitur *mulier quædam suscepit eum in domum suam*, in domum scilicet infirmitatis et miserix, quia pro nobis homo factus præter sola peccata omnem humanæ mortalitatis fragilitatem pati non est dignatus. Et bene hæc eadem mulier *Martha* nominatur, quæ *irritans* vel *provocans* interpretatur, quia Redemptor noster, ut diximus, humanæ fragilitatis membris indutus frequenti ministerio, quod pro humana redemptione Deo Patri exhibuit, fortiter adversum se antiqui hostis iram provocavit, quem etiam usque ad mortem provocando morte propria postmodum prostravit.

Et huic erat soror, nomine Maria. Sorores esse dicuntur et sunt, quæ ab uno patre, vel ab una progenitæ sunt matre. Humana ergo et divina omnipotentis Dei natura sorores invicem quodammodo erant, quia utraque natura de Deo Patre est, humana natura a Deo Patre creata est, divina natura a Deo Patre in Christo (65) genita est. Recte etiam per *Mariam*, quæ *dominans* vel *dominatrix* in nostra resonat lingua, divina ejus intelligenda est natura, quia quamvis apparens in carne humiliando se usque ad mortem indigna quæque sustinuerit humanæ fragilitatis et miserix, divinitate tamen, qua Patri semper mansit et manet cœternus, tam cœlestibus dominabatur quam terrestribus. Sequitur:

Quæ etiam sedens secus pedes Domini audiebat verbum ejus. Sedere judicantis; stare vero est pugnantis. Per *pedes autem Domini*, quemadmodum sacra Scripturæ plerumque tradit auctoritas, universæ viæ Domini intelligendæ sunt, misericordia videlicet et veritas. *Secus hos pedes Domini* 474 divina tunc sedebat natura, quando æterni Patris Filius coequalis, cœternus, coomnipotens cum eodem Patre judicabat omnia in misericordia et veritate, quia omnes salvandi per misericordiam salvantur, et omnes damnandi per veritatem judicantur. In hac æternitatis quiete, in hac cœqualis substantiæ sedens majestate *audiebat verbum Domini*, id est audiebat et obaudiebat Deo Patri, Verbum autem ejusdem Patris consilium fuit humanæ reparationis, quod ab initio mundi vera et æterna deliberavit divinitas, ut

(65) Id est Christus, quia Deus a Deo Patre est, scilicet Deus de Deo, etc.

videlicet pro reparando homine multa passurus homo Deus appareret in carne. Hoc verbum, hoc paternæ voluntatis consilium audiebat, delectabili videlicet devotionis affectu amplectens et desiderans, ut formam servi accipiens seipsum Deus exinaniret, hominique perditio per passionis et mortis ignominiam subveniret.

Sed inter hæc recurrendum est nobis ad nos intra nos, et sollicita consideratione ad oculos mentis revocandum, quantæ damnationis sit periculum, quod nos, qui utique terra et cinis sumus, pro commodo et utilitate propriæ salutis divinis obaudire præceptis contemnimus; cum ille, qui erat in sinu Patris, cœqualis in omnipotentia, indivisæ majestatis, nullam habens indigentiam, nullius indigens gratiæ, pro nostræ salutis dilectione æterno Patri non dedignatus est obaudire. Sed quoniam qualiter ad subveniendum nobis æterna se divinitas humiliando inclinaverit, audivimus dignum est, ut quanta benignitatis gratia humanitas ejus erga salutem nostram exstiterit sollicita, pie considerando advertamus. Nam sequitur sancta lectio.

Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Circa frequens enim ministerium Martha satagebat, quia totum, quod divina voluntas pro reparando homine fieri disponebat, assumpta postmodum humanitas voluntarie perficiebat. Satagebat etiam circa frequens ministerium, cum debite satisfactionis obsequium, quod pro se homo debuit, ipse in corpore suo Deo Patri serviens humiliter persolvit. Libet adhuc in verbo hoc satagebat subtilioris sensus intelligentiam inquirere.

475 Nam in hoc quod dicit, *satagebat*, idem intelligere possumus, quasi diceret, *satis agebat*. Dominus etenim et Redemptor noster, si tantum pro nobis natus esset, si, inquam, in mundo bene tantummodo vixisset, bene docuisset; si etiam ipsam mortem sustinens ad inferos pro liberandis animabus non descendisset, vel etiam post resurrectionem et ascensionem promissum Patris Spiritum sanctum in corda fidelium non misisset, non utique satis egisset. Sed postquam hæc omnia, uti humanæ perditionis indigebat miseria, in humanitate complevit assumpta, cum, inquam, opus consummavit quod dedit sibi Pater ut faceret, jam tunc bene dici potuit quod *circa frequens ministerium Martha satagisset*, id est satis egisset.

Circa frequens etiam ministerium tunc Martha satagebat, quando in ultima cœna corpus suum, hostiam sanctam, viventem suis contradidit discipulis, hoc est, inquiens, corpus meum; hoc facite in meam commemorationem, quotiescunque sumitis (Luc. xxii, 19). Quod nimirum ministerium recte frequens dicitur, quia quoties hujus hostiæ commemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur.

Non solum enim ministerium illud quod in diebus carnis suæ Deo Patri exhibuit, tunc temporis pro peccatis mundi intercessit, sed usque ad consummationem sæculi idem frequentatur ministerium, id est

A intercedere non desinit pro peccatis hominum. Nam ideo idem Filius Dei hostiam viventem se exhibuit Deo Patri, ut ministerium illud liberatis et liberandis frequens quodammodo esset, id est sicut tunc morte animæ mortuis vivificatio fuit, veræ immortalitatis, sic quandiu præsens manet sæculum, mortui in peccatis per hoc vivificari valeant ministerium, hoc est quoties homo a via veritatis peccando erraverit, toties per hoc ministerium reconciliationem invenire possit. Ita ergo circa frequens ministerium Martha satagendo, quantum pro nobis serviendo laboraverit, quæ et quanta pro nobis sustinuerit, subsequens mox ratio aperte declarabit. Ait enim :

476 *Quæ stetit et ait.* Sicut superius diximus, sedere judicantis, stare vero est pugnantis. Venit Filius Dei in hunc mundum non ad sedendum vel quiescendum, sed ad standum, ad expugnandum videlicet fortem illum armatum, qui custodiebat atrium suum, et in pace erant quæ possidebat. Stetit ergo non quiescendi gratia, sed laboriosi certaminis aggressus prælia. Laboriose enim stetit, dum sputa, colaphos et flagella omnemque humanæ mortalitatis miseriam perseveranter sustinuit. Unde etiam cum usque ad mortem stando laborasset, etiam immenso certaminis pondere fatigatus sanguinei sudoris guttas desudasset, sancta ejus humanitas, quæ sola passa est, quasi derelictam se conquerens : *Domine, inquit ad Patrem, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? Non est tibi curæ quod ego solus sine peccato, auctor innocentia, tantam abiectione miseriam, tantam, tam multifariam passionis sustineo ignominiam? Pendens etiam in cruce, in ipso mortis positus articulo, clamans voce magna dicebat ad Patrem : Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? (Matth. xxvii, 46.)* Sicut enim hic quasi interrogando dixit : *Non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare?* Ita et illic interrogando quodammodo loquitur ad Patrem : *Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? — Non est, inquit, tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Soror mea, id est divinitas mea, cum impassibilis et immortalis sit, quasi solum me ministrare reliquit. Solum, inquam, me ministrare reliquit, quia totum certaminis laborem, totum passionis dolorem cum sola sustinui et sustineo humanitate.*

Dic ergo illi ut me adjuvet. Tunc Filius æterni Patris adiutorium quæsit divinitatis, cum, ut præfati sumus, factus in agonia oravit ad Patrem : *Pater, inquit, si possibile est, transeat a me calix iste (Matth. xxvi, 39). Si possibile est, inquam, ut humani generis redemptio reparari possit sine passionis et mortis meæ pretio, dic illi, videlicet divinitati, ut me adjuvet, id est per divinæ majestatis potentiam imminentem passionis transfer a me miseriam.*

477 *Et respondens dixit illi Dominus : Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima.* Quod idem est ac si vox paterna passuro jam Filio in hæc respondeat verba : *Novi, quod pie compassionis af-*

perstringentis nec disrumpentis, virginitatem ipsius introitu et exitu **480** mirabiliter decoravit, glorificavit et sublimavit.

De quo nimirum glorioso et mirabili æterni Regis introitu et exitu Ezechiel propheta magnifice disseruit, dum in ædificio montis portam orientalem conspiciens, ita descripsit: *Et dixit Dominus, inquit, ad me: Porta hæc clausa erit, et non aperietur, et vir non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, erisque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino. Per viam vestibuli portæ ingreditur, et per viam ejus egreditur (Ezech. XLIV, 2, 3).* Porta enim clausa fuit beata Maria virgo perpetua, quæ soli principi patuit, dum soli Filio Dei ad redemptionem mundi uterum ejus suæ virtutis obumbratione Spiritus sanctus aperuit. Princeps ipse in ea sedit, et panem coram Domino comedit, dum ipse Rex regum et Dominus dominantium in ejus humilitatis et castitatis gremio velut binnulus cervorum suavissimam et desiderantissimam suæ quietis umbram sibi elegit, sicut ipse per Isaiam prophetam prædixit: *Super quem requiescam nisi super humilem, et quietum, et trementem sermones meos? (Isa. LXVI, 2.)* Cui etiam re ipsa beata Virgo in cantico suo attestatur, dum per profundam humilitatem suam cœlitus a Filio Dei se respectam esse gratulatur: *Quia respexit, inquit, Dominus humilitatem ancillæ suæ; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes (Luc. 1, 48).* Princeps ergo in ea sedens panem suum coram Domino comedit, cum Filius Dei, cooperante sibi majestate Patris ac Spiritus sancti, carnem in ejus utero assumpsit, quam pro redemptione mundi totius in cruce Deo obtulit. De quo pane dixerunt impii in libro Sapientiæ: *Mittamus lignum in panem ejus (Jer. XI, 19).* Per viam vestibuli portæ **481** ingreditur, et per viam ejus egreditur dum Filius Dei per fidem beatissimæ Virginis concipitur, et per fidem ejus ad redemptionem mundi mirabiliter ex utero Virginis nascitur. Vestibulum enim portæ virginitatis et humilitatis beatæ Mariæ accipitur. Via vestibuli fides ipsius intelligitur, per quam ipsa cœlesti paranympho Gabrieli sic loquitur: *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum (Luc. 1, 38).* Unde et congrue in lectione evangelica sequitur:

Et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam. Mulier quædam, quæ hic ab evangelista describitur, ipsa profecto intelligitur, de qua Creator in paradiso serpenti loquitur: Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius (Gen. III, 14). Serpens enim hostis ille antiquus accipitur; mulier beata virgo Maria intelligitur. Semen serpentis mors illa fuit, quæ per invidiam diaboli in orbem terrarum introiit; semen mulieris Christus Dominus fuit, qui morte sua mortem et mortis auctorem in cruce peremit. De qua etiam muliere beatissima dicit Jeremias propheta: *Ecce*

Dominus novum faciet in terra. Femina circumdabit virum (Jer. XXXI, 22). Quia enim mulier a mollitie dicitur, recte hoc nomine beatissima Virgo exprimitur, cujus cor igne sancti Spiritus liquefactum in amorem sui Creatoris eatenus resolvitur, ut ipsum in suo utero corporaliter concipere, et verum Deum verumque hominem parere mereatur, quem præ cunctis mortalibus incomparabili et ineffabili amore spiritaliter ejus anima complectitur.

Recte etiam mulieris nomine describitur, quæ singulari miserationis affectu ad compassionem humani generis ducitur, ut pro redemptione mundi continua precum suspiria fundat ei, quem specialiter ipsa præ omnibus diligit, Filio Dei. Cujus miserationis et compassionis veementia in beatissima Virgine Maria in libro Regum denotatur, ubi princeps quinquagenarius tertius, cœlesti igne consumptis primis duobus, ipse humiliter flexis genibus Eliam de monte descendere suppliciter deprecatur (*IV Reg. I, 13*). Elias enim, qui Dominus Deus dicitur, Christus Dominus intelligitur; princeps quinquagenarius tertius humanum genus accipitur, quod tertio hujus sæculi tempore, scilicet post legem naturalem, **482** post legem scriptam, sub gratia constituitur. Qui nimirum princeps quinquagenarius sua genua contra Eliam flectit, dum genus humanum Virginem beatissimam sua legatione functam Filio Dei opponit, ut ipsa eum suis lacrymis suisque precibus vincat, et victum de cœlis ad terras deponat, quem vincere nec patriarcharum nec prophetarum clamor intolerabilis poterat. Quæ nimirum beata virgo Maria recte per genua principis exprimitur, quia in ea Deus homini jungitur et cœlestia terrestribus confœderantur, sicut in genibus superior et inferior pars corporis continuatur. De hac muliere beata et gloriosa dicit evangelista: *Et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam.*

Quia Martha irritans, vel provocans, vel etiam Syro sermone dominans interpretatur, recte hujus nominis etymologia beatissimæ Virginis corpus figuratur, quod jejuniarum, vigiliarum et totius continentiæ nimietate hostem antiquum irritat, quod nimietate lacrymarum, contritione jejuniorum et vigiliarum vel flexione genuum Filium Dei de cœlis ad terras venire provocat, quo ipsa beata Virgo, ut cœlo et terræ dominari mereatur, humiliter elaborat. Hæc ergo Martha Jesum in domum suam excipit, dum beatissima virgo Maria Filium Dei sua humilitate, sua castitate, suaque dilectione de cœlis ad terras deponit; eumque pro nobis pauperem factum, pro nobis exsulem et peregrinum in sui corporis hospitium recipit, dum ei de suæ carnis substantia carnis materiam, quam pro nobis in cruce Deo Patri offerat, tribuit, denique dum ei uti Anna Samueli parvam tunicam facit, qua ipse suæ majestatis potentiam ab hoste antiquo occultare possit. Tunica enim parva Samuelis est humilis humanitas Christi Redemptoris, quam ei Spiritus sanctus in

utero Virginis intexit, qua eum mater Virgo de sua carne induit, ne divinitas ejus ab hoste agnoscat, ne redemptio crucis præpediatur. *Si enim*, inquit Apostolus, *cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent* (I Cor. II, 8). Nihil enim nobis nasci profuit, nisi redimi contigisset. Sequitur :

Et hic erat soror, nomine Maria. Maria stella maris, vel Syro sermone *domina* interpretatur, ac proinde sicut per **483** Martham caro beatæ Virginis figuratur, ita per *Mariam* sanctissima ejus anima designatur. Quæ recte *stella maris* dicitur quia omnibus fidelibus in hujus sæculi salo fluctuantibus ipsa defensione sua, ereptione et propitiatione *stella* efficitur, per quam peccatorum tenebras et mortis abyssum evadant, et ad portum æternæ salutis pertingant, ubi ipsa super choros angelorum a filio suo sublimata totius mundi mediatrix et domina est constituta. Maria ergo *soror* Marthæ esse describitur quia anima beatæ Virginis Mariæ, dum suo corpori in præsentia astringitur, hæres quidem Christi, cohæres autem Dei futura esse exprimitur, sicut ei Spiritus sanctus in Canticis loquitur : *Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea et veni : jam enim hiems transit, imber abiit et recessit.*

Quæ etiam sedens secus pedes Domini audiebat verbum ejus. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Maria *secus pedes Domini sedet*, cum anima beatæ Virginis, in carne posita, amori Creatoris sui inseparabiliter inhæret. *Secus pedes Domini selet*, dum totam sui cordis intentionem ad misericordiæ vel censuræ divinæ dirigit considerationem, qua scilicet misericordia homo de terra plasmatus in paradiso fuerit locatus, quo judicio de paradiso fuerit exsiliatus. Dum ergo ad pedes Domini sedet, *verbum illius audit* quia beatæ Virginis anima in carne posita, dum misericordiæ vel judicio Creatoris Dei jugiter intendit, dispensationem Filii Dei de redemptione mundi in Spiritu sancto recognoscit.

Verbum ergo illud Dei anima beatæ Virginis audit, quo Moyses in principio Genesis lucem factam describit. Lux enim per verbum Dei fit, quando ipse Filius Dei cooperatione Patris et Spiritus sancti animam rationalem et carnem suæ divinitati in utero Virginis personaliter unit, qui de seipso in Evangelio ait : *Ego sum lux mundi* (Joan. VIII, 12). De quo item evangelista ait : *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. I, 9). Moyses quoque verbum Dei describit, cum post factam lucem sic ait : *Dixit quoque Deus ? Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis* (Gen. I, 6). Verbo **484** Dei firmamentum in medio aquarum conditur, cum versus Virginis Filius operatione sancti Spiritus in salutem credentium temporaliter nascitur. Aquæ ab aquis dividuntur, cum fideles ab infidelibus per nativitatis ejus mysterium in futuro judicio discernuntur. Verbum Dei repetitur, cum post interpositionem firmamenti a Moysse subinfertur : *Congregentur aquæ, quæ sub*

A celo sunt, in locum unum, et appareat arida (Ibid. I, 9). Aquæ, quæ sub celo sunt, in locum unum congregantur, dum per baptismum Redemptoris fideles omnes de lavacro baptismatis emergentes, et in unitate matris Ecclesiæ consistentes, in cælesti regno quandoque coadunantur; ubi nimirum apparet arida quia in cælesti regno viventium exuberat terra, de qua proclamatur Psalmista : *Credo videre bona Domini in terra viventium* (Psal. XXVI, 13).

Congregatis sub celo aquis Moyses subdit quia Deus ait : *Germinet terra herbam virentem et facientem semen* (Gen. I, 11). Terra herbam virentem germinat, cum post baptismum Salvatoris ipso pradicante verbum salutis terra sobolem credentium multiplicat. Quæ semen facit dum per fidem, spem et charitatem, cogitationibus mundis, verbis rectis, operibus piis æternæ vitæ successionem emittit. De qua emissionem sponsus in Canticis dicit : *Emissiones tue paradisi malorum puniceorum cum pomorum fructibus* (Cant. IV, 13). Post germinationem terræ Moyses subdit, quia Deus dixit : *Fiant luminaria in medio cæli, et dividant diem ac noctem* (Gen. I, 14). Luminaria in firmamento cæli fiunt, cum per passionem Redemptoris vulnera redemptionis in ejus corpore nitescunt. Quæ diem ac noctem dividunt, cum mysteria passionis ejus Judam ab apostolis, latronem a latrone, fideles ab infidelibus in inferno secernunt.

Post facta luminaria in firmamento cæli, Scriptura subdit quia Deus dixit : *Producant aquæ reptile viventis et volatile super terram* (Ibid., 20). Reptile enim aquæ viventis de aquis produciuntur, cum anima Redemptoris cum innumeris fidelium turmis de inferni claustris triumphali pompa regreditur. Volatile super terram produciuntur, cum corpus Redemptoris] mortuum, et in sepulcro positum anima regrediente tertia die de sepulcri sinu gloriose resurgendo educitur. Ubi **485** vel reptilia vel natatilia vel volatilia Deus benedixisse describitur, quia in resurrectione Christi Deus Pater ordines sanctæ Ecclesiæ vel in conjugatis fidelibus. vel in continentibus, vel in prælatis propagasse intelligitur.

Post quæ omnia Moyses subdit quia Deus ait : *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram* (Ibid., 26). Homo enim ad imaginem et similitudinem Dei formatur, cum per ascensionem Redemptoris humanum genus ad imaginem et similitudinem sui Creatoris reformatur. Quæ nimirum reformatio in ascensionis ejus mysterio inchoatur, sed in futuro judicio pleniter consummatur, quando electos suos ad dexteram constitutos, ipse caput omnium fidelium uti membra sibi cohærentia benigne alloquetur : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum* (Matth. XXV, 34). *Tunc enim*, inquit Apostolus, *similes ei erimus*, quando eum in regno Patris [sui constitutum, sicuti est, *facie ad faciem videbimus* (I Joan. III, 2), ut in ipso, qui est vita vivens in se, veraciter vivamus, ut in eo qui est summe beatus, veræ beatitudinis participes esse

valeamus, ut denique in ipso, qui est gaudium electorum omnium, æternaliter gaudeamus, et in eo qui est incommutabilis Deus, incommutabiles semper esse possimus.

Maria ergo sedens secus pedes Domini verbum illius audit, dum beatæ Virginis anima in carne posita, et misericordiæ vel iudicio Creatoris Dei intenta, dispensationem unigeniti Filii Dei de redemptione mundi, in Spiritu sancto pleniter recognoscit, quam ipse Dei Unigenitus, et suus primogenitus et unigenitus in suæ incarnationis, nativitatis, baptismi, passionis, resurrectionis, ascensionis et futuri iudicii mysterio misericorditer et mirabiliter peragat. Sequitur :

Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Dum Maria verbum Domini audit, *Martha circa frequens ministerium satagit*, quia dum beatæ Virginis anima in carne posita redemptionis mysterium in Spiritu sancto recognoscit, corpus ipsius Spiritu sancto imprægnatum, verum Dei Filium, verum hominem concipiendo et pariendo ipsum redemptionis mysterium mirabiliter peragat. Proinde *Martha circa frequens ministerium* satagere describitur, quia ipsa mundi Domina nato de se Dei Patris Unigenito, **486** suo primogenito vel unigenito *frequens ministerium* impertitur, dum ipsum pannis involvit, dum manus cruraque fascia constringit, dum eum in cunabula ponit, dum in præsepe reponit, dum lactis alimoniam sollicitè tribuit, dum oscula benigne porrigit, dum Magorum munera recipit, dum ad templum cum oblationibus inducit, cum ab Herode fugientem illum in Ægyptum deducit ac reducit, denique cum omnia illi maternæ pietatis et compassionis officia studiosissime in susceptæ ab ipsa et in ipsa humanitatis infirmitate impendit. Unde consequenter evangelista subjungit : *Quæ stetit, et ait : Domine, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare ? Dic ergo illi, ut me adjuvet.* Stat beata Virgo dum suo filio in cruce posito astat maternæ compassionis affectu indefesso, cunctis ejus visceribus vel ossibus doloris nimietate irremediabiliter concrepantibus, sanctissimis oculis ejus lacrymarum fluentia die noctuque incomparabiliter distillantibus. *Ait* beata Virgo, cum sui dilecti primogeniti et unigeniti acerba intuens vulnera, cruenta

A *Virgine, quod soror mea reliquit me solam ministrare ? Non dignaris considerare quod anima mea, quæ in mea quondam imprægnatione sanctissima, in tui conceptione suavissima et desiderantissima olim exsultavit, et Deum Creatorem magnificavit, illa, inquam, anima mea nunc passionis tuæ gladio transfixa, sicut mihi Simeon ille prophetavit, qui te infantem in suis ulnis portavit, illa, inquam, anima mea caligine mortis circumfusa, nunc ad portas inferi tristitia demergente appropinquavit.*

487 *Proinde soror mea me solam tibi ministrare reliquit* quia, anima mea in dolore et mœrore mortis deficiente, corpus meum velut exanimatum, moles vigiliarum, tabes jejuniorum, imbres lacrymarum ferre jam jamque non sufficit. *Dic ergo* tu, qui es Verbum Dei Patris ; qui verba habes æternæ vitæ, *dic illi*, dic animæ meæ desolatæ et amaricatæ verba consolationis æternæ. Fac me audire vocem tuam, sonet vox tua in auribus meis. *Dic ergo illi ut me adjuvet*, ut anima mea, filiali tua consolatione sublevata, corpus meum exanime, jamjamque mortuum et ruiturum sublevet, sustentet et vegetet, Sequitur :

Et respondens dixit illi Dominus : Martha, Martha sollicita es, et turbaris erga plurima. Respondens Christus in sua passione matri sanetissimæ : *Mulier, inquit, ecce filius tuus* (Joan. xix, 26), qui in carne de te sumpta totius humani generis hostia in cruce sum factus. Dicit Christus in sua resurrectione matri sanctissimæ lætificans eam sua visione et apparitione : *Mater, ecce vivit filius tuus, qui pro mundi salute in cruce fuerat mortuus. Quam quidem visionem et apparitionem sancti evangelistæ tacuerunt, qui sanctissimam Domini Genitricem cæteris hominibus, qui illum post resurrectionem suam videre meruerunt, non esse conferendam judicaverunt, et ideo forsitan factam illi apparitionem filii sui silentio supprimendam esse censuerunt. Ait ergo matri suæ filius in cruce positus : Martha, Martha, mater dilecta et prælecta ! Martha, quæ me de te incarnatum materno affectu fovisti, procurasti et educasti ; Martha, quæ me in passione non deseris, quæ mihi materna affectione compateris, sollicita es [pro fuisti] quæ me de te natum maternæ pietatis affectu prosequi studuisti, natum abluendo, nudum vestiendo, esurientem cibando, sitientem potando, vagientem consolando, in præsepium reclinando, ad templum deportando, in Ægyptum transmigrando, de Ægypto reportando, annorum duodecim ad templum deducendo, perditum requirendo, requisitum recolligendo, et omnia in me maternæ pietatis et sollicitudinis officia diligenter explendo.* Nunc vero in passione mea *turbaris erga plurima*, videns tot cruenta corporis mei vulnera, dolens tot et tanta sanguinis mei profluvia. *Turbaris erga plurima*, æstuans sollicitudine materna, qualiter et a quibus corpus meum post emissum spiritum de cruce deponatur, quomodo sepeliendum linteamini involvatur, quomodo ubi, vel a quibus sepulturæ tradatur.

Porro unum est necessarium. Expediit ut ego unus homo, ego innocens Deus et homo, qui solus inter mortuos liber ero, expediit ut unus ego moriar pro omni electorum meorum populo, et non tota gens pereat, ne tota fidelium meorum plebs ab initio usque in finem sæculi in profundum barathri corruat. Necessè est impleri omnia quæ de me in lege et psalmis aut prophetis sunt conscripta, quando quidem sanguine meo, qui de latere meo fundetur, ignita romphæa restinguetur, et fidei latroni meo paradisi aperiatur, descensione mea ad inferos sanctorum populus eripietur, resurrectione et ascensione mea electis meis regnum cœlorum aperiatur.

Proinde *Maria optimam partem elegit*, quia sanctissima anima tua, o mater dilectissima, omnium fidelium animarum domina, *optimam partem sibi elegit*, quæ in carne posita solius Creatoris Dei amoris terrena cuncta postposuit, et suæ dilectionis integritate sibi et omnibus suis filiis cœlorum regnum promeruit. Dum enim me regem et principem ac caput omnium electorum, Virgo sanctissima, genuisti, ipsa mater omnium electorum meorum, uti membrorum meorum, ab initio usque in finem sæculi dici et esse meruisti. Quorum profecto omnium tecum, o mater dignissima, *pars ista erit optima visio Creatoris Dei indeficiens et æterna, exuberans satietate perpetua*, sicut ait Psalmista: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos* (Psal. xxxv, 9): *Quæ non auferetur ab ea*, quia a te sanctissima, dulcissima et amantissima matre mea, et a cohærente tibi omnium electorum meorum familia *non auferetur visio mea, jucunditatis et gaudii plena, per quam oblivione delebitur cuncta præsentis vitæ miseria per infinita sæculorum sæcula. Amen.*

489 HOMILIA LXVI.

IN EANDEM FESTIVITATEM TERTIA.

Surge, amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea, in foraminibus petrae, in caverna maceriae (Cant. n).

Præclara hodiernæ diei festivitas, in qua assumptionem sanctæ Dei Genitricis veneramus et colimus, tanto solemnius, tanto celebrius, veneranda et recolenda a cunctis est fidelibus, quanto constat, quod idcirco eam de præsentis sæculo Dominus transferre voluit, ut elevata super choros angelorum fiducialius pro peccatis nostris intercedat, quemadmodum præsentis festo universalis Ecclesia humiliter supplicando exorat: *Magna est, inquit, Domine, apud clementiam tuam Dei Genitricis oratio, quam idcirco de præsentis sæculo transtulisti, ut pro peccatis nostris apud te fiducialius intercedat.*

Ut au em hæc eadem beata Virgo, cujus revera magna in auribus summæ majestatis est oratio, fiducialius apud Deum pro nobis peccatoribus intercedere possit, hanc Spiritus sanctus in Canticis anticorum per os sapientissimi Salomonis ab hac valle lacrymarum super thronum gloriæ exaltandam invitans ait: *Surge, amica mea, speciosa mea, et*

veni, columba mea, in foraminibus petrae, in caverna maceriae. Hæc etenim verba, nec non singula libri, mysteria, licet universali Ecclesiæ seu fidei cuique animæ aptissime congruant, et dilectionem sponsi ac sponsæ mystico intellectu spiritualiter expriment, specialius tamen convenire videntur beatæ Virgini Mariæ, quæ singulariter præ omnibus speciali dilectione plena fuit, et specialiter super omnes ab ipso sponso suo diligi meruit. Et quia plus omnibus apud eundem sponsum precibus suis obtinere poterit, jam sicut diximus, invitatur, ut surgat et veniat, quo majori fiducia sine intermissione pro delinquentibus interveniat.

Surge, inquit, amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceriae Quidnam hæc diversa volunt nomina, ut *amica, speciosa* quoque nomeninetur, et *columba*? Quando quidem multis ac diversis adornata erat virtutibus, multis etiam ac diversis 490 eam Spiritus sanctus honorare voluit nominibus. Nam singula ista nomina singularia prætendunt virtutum insignia, quibus mirabiliter eam divina adornavit gratia. Amica namque propter fidem, *speciosa* propter spem, *columba* nominatur propter charitatem. Nam quanta in beata Virgine fidei constantia fuerit, ex hoc manifeste datur intelligi, quod angelo mira et inaudita nuntianti indubitanter credidit, quod salva virginitate filium se concipere et parere non dubitavit, et sic bene credula verbis annuntiantis angeli facta est specialis et singularis *amica* Dei. *Speciosa* nihilominus erat per spem, quia totam spei suæ confidentiam in Deo posuit, et omnia, quæ dicta vel promissa illi per angelum fuerant, veraciter in se adimpleri certissime sperabat. Erat etiam *columba* per charitatem quia in charitate Dei et proximi nullus omnino eidem Virgini potuit vel poterit assimilari. Nam quis unquam ita dilexit Dominum? Quis ita condolere et compati novit miseriis et angustiis proximorum?

Possunt etiam aliter intelligi jam dicta nomina, *amica* scilicet, *speciosa* et *columba*, ut *amica* per humilitatem, *speciosa* per castitatem, *columba* appellanda sit per simplicitatem. Et bene per humilitatem *amica* Dei nominari valet, quoniam vera et perfecta humilitas animam fidelem proximam et amicissimam Deo facit; et sicut superbia hominem, licet sanctum et pium, plerumque a Deo separat; ita humilitas hominem licet peccatorem et impium misericorditer reconciliat. Ubi enim vera et profunda virtus humilitatis, ibi procul dubio vera et fructuosa poenitentia non deerit, quæ humili satisfactione multitudinem peccatorum delet et abstergit. Sicut per superbiam ex angelo factus est diabolus, et de paradiso primus ille parens expulsus est et ejectus, ita per humilitatem beatæ et intemeratæ Virginis destructo inimicitiarum pariete facta est reconciliatio humani generis. Nam in quantum præ omnibus, quibus adornata 491 erat, virtutibus sola humilitas in ea Domino placuerit, verba ejus-

dem Virginis patenter innuunt, ubi ait : *quia respexit humilitatem ancillae suae* (Luc. 1, 48). Licet enim sanctitate, castitate et humilitate omnique morum honestate cunctis praesesset mortalibus, tamen in profunda cordis humilitate inferiorem se et abjectiorem judicavit omnibus. Et ideo non incongrue *amica* Dei dici et esse meruit, qui solis humilibus gratiam dare novit.

Facta etiam *speciosa* coram Domino per omnimodam castitatem cordis ac corporis, nullis unquam carnalibus vitiatis desideriis, quia non solum custodire studuit integritatem membrorum ac sensuum, imo illibatas custodivit universas intentiones cogitationum. Quae dum sic *speciosa* esset in oculis Domini per castitatem, *columba* nihilominus erat per simplicitatem. Et quomodo eam simplicem dicamus, quam aeterna inhabitavit Sapientia, ipse Deus? Est in plerisque minus astutus non laudanda quaedam simplicitas, quae magis vituperanda appellari solet fatuitas. Sed quis hanc fatuam simplicitatem in beata Virgine fuisse existimet, quae mater aeternae Sapientiae esse meruit, quae sapientior cunctis sapientibus exstitit? Bona namque et laudabilis illa simplicitas in ea fuisse creditur, per quam laudatur Job sanctissimus, de quo dicitur : *Vir simplex et rectus* (Job 1, 1). Quamvis recta, sancta et justa tota hujus sapientissimae Virginis esset operatio, quamvis casta et munda esset universa virginei cordis intentio vel cogitatio, cuncta tamen tanto simplicitatis ponderabat moderamine, ut nil unquam **492** suis meritis, nil propriis meritis, sed totum divinae ascriberet pietati et misericordiae.

Hanc itaque *amicam* humilem, hanc *speciosam* corde et corpore castissimam, hanc *columbam* quoque vere simplicem Spiritus sanctus laetabunda voce revocat, monens eam, *ut surgat et veniat*. Quo, vel ad quid eam hortatur surgere? Nunquid ad opus aliquod laudabile, quae nunquam a bono cessavit opere? Hortatur utique eam, ut de hoc exsilio, de hujus vitae surgens miseria, ad regale regni solum perveniat, ubi sine labore, sine taedio miseris nobis et tribulatis, ut supra dictum est, subveniat. *In foraminibus*, inquit, *petrae, in caverna maceriae*. Quid per *petram* intelligendum est nisi Christus? *Petra*, inquit Apostolus, *erat Christus* (I Cor. x, 4). Per hujus autem firmissimae *petrae foramina* intelligere non incongrue possumus coelestia beatorum spirituum agmina. Nam sicut in lapidibus pretiosis foramina praeparantur, quibus aurum interponi debeat, ut alterum ex altero ornatum accipiat, ita illi beati angelici spiritus lapidi pretioso, qui est Christus, cui inseparabiliter cohaerent, aeterni splendoris decorem habent; ipsi nihilominus ornamentum quodammodo Conditori suo existunt, quia ad gloriam illius ab ipso conditi sunt, et non solum spiritus angelici decorem et ornamentum sunt Conditoris sui, verum etiam beatæ electorum animae quae non incongrue designari videntur per *cavernas maceriae*.

Videtur deesse epilogus.

HOMILIA LXVII.

IN FESTUM ASSUMPTIONIS S. MARIE VIRGINIS QUARTA.

Tota pulchra es, amica mea. et macula non est in te (Cant. IV).

Quoniam electa et praelecta Mater Redemptoris sola solius nostrae exstitit materia redemptionis, merito generale omnium sanctorum dignoscitur esse studium, Matri Creatoris, omnibus praeferenda creaturis, tam devotum, quam debitum laudis impendere obsequium, cujus excellentissima meritorum praemia merito et scientia laudabilium patriarcharum et prophetarum ubique ediderunt testimonia, exspectantium et desiderantium unicum hujus unice filium, cujus in carne adventus necessarius, addictae captivitatis exoptatus fieret terminus. Hinc Salomon sapientissimus nitido sapientiae suae auro novam nobilitatis gemmam superaddidit, dum inter caetera, quae mirabiliter in Conditoris **493** laudem edidit, singularis elegantiae carmen in gloriam Matris depromere gestit. Inter hujus carminis plurima admodum memoranda quodam in loco speciali eam laude notat, cunctis per aevum saeculis admiranda, *Tota, inquit, pulchra es, amica mea, et macula non est in te.*

Digne et congrue beata Maria, mundi domina, caelorum regina, angelorum imperatrix, sacramentorum omnium materia singularis, *tota pulchra, tota formosa* describitur, quae, ut summi Regis Matrem decuit, decore et pulchritudine virgineae carnis ipsum **C** Patris Unigenitum induit, qui ut est ineffabilis, ineffabilia operari voluit in matre Virgine, cui in loco peccati peccatum non adhereret ullum sive in verbo, aut cogitatione, vel in opere. Quae quanta mentis custodia contra cogitationum se munierit illicita, indicio sunt verba Salomonis dicentis denuo in laudem Matris Salvatoris : *Consideravit semitas domus suae et panem otiosa non comedit* (Prov. xxxi, 27). Liquet profecto angustiorum esse semitam, quam latam et spatiosam viam. Quid ergo per *domus semitas* nisi cogitationes accipimus subtiles et minutas? Has nimirum *semitas*, hoc est intentiones cogitationum, tam sagaci mentis intuitu *consideravit*, ut ipsas etiam radices cogitationum investigare et observare meminerit, ut tota intentio ad illum spectaret, cui se modis omnibus aptaret. *Panem* quoque *otiosa non comedit*, quia fructum, quem percepit spiritalis doctrinae, totum convertit ad observantiam laudabilis vitae. Panem enim otiosus quisque comedit, qui verba vitae, quae auditu percipit, operibus adimplere negligit. Hinc quanta verborum beatæ Mariae inesset dulcedo, quantaeque gravitatis pulchritudo, infertur continuo : *Et lex, inquit, clementiae in lingua ejus* (ibid., 28). Ad laudem quippe et honorem filii sui dulcia legis testimonia, quae sanctissimo vertebat in pectore, mellito eructabat gutture; et quem non solum ventre, sed et mente conceperat per Evangelium corde creditum ad justitiam, eundem quodammodo peperit cordibus fide-

lium annuntiando et prædicando ejusdem filii sui **A** ex toto Dei Patris Unigenitum præ cunctis diligere gratiam, quæ quoniam habitaculum pectoris dilataverat ad conferendum et conservandum **494** omnia verba, quæ de ore filii avido auditu hausserat, jure nominari et esse meruit amica Dei specialis et intima, custos videlicet animi ejus fidelis et integra.

Sed notandum, cum tota pulchra mente et corpore castissima dicatur, cur inferatur subinde, et *macula non est in te*. Cum enim tota sit sanctitatis formula, quænam, rogo, hanc peccati contingere posset *macula*? Habuit ergo mater innocentiae maculam, nullam videlicet aliam nisi originalis peccati culpam, qua in ortu suo non caruit, quia ut cæteri Adæ filii sine crimine in mundum prodire non potuit. In deliciis enim concepta et nata (66) usu naturæ hoc cum aliis peccatoribus habuit commune, ut originali peccato tandiu subjaceret, donec ipse ejus Unigenitus per semetipsum a Matre et per Matrem ejusdem originalis peccati maculam ab omnibus tolleret atque deleret. Quid sit autem originale peccatum, manifeste edocet sententia Patrum, ignorantia scilicet animæ, concupiscentia carnis, quam omnes homines quasi hæreditario jure ex Adæ culpa contraximus, quam etiam Dominæ nostræ perpetuæ virgini Mariæ solummodo adhæsisse non ambigimus. At cum plenitudo multiformis gratiæ Spiritus sancti hanc inebriavit et perfudit, omnem funditus ignorantiam, omnemque carnis concupiscentiam ita in ea attenuavit et exclusit, ut omnium divinorum secretorum non ignara scientem omnia sola sciret, nullamque carnis concupiscentiam virtute Altissimi obumbrante sentiret. Sic enim promittit sermo angeli parituræ Christum dicendo Virgini: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi* (*Luc. 1, 35*). Veniente, inquam, Spiritu sancto in superius tuum, id est, animam tuam, omnis tibi ignorantia tolletur, omnisque carnis concupiscentia in te attenuabitur et exstinguetur, ut sicut nulla tibi actualia, sic etiam nulla tibi peccata adhæreant originalia. Sequitur:

Favus distillans labia tua. Recte favo distillantia labia ejus comparantur, quia melliflua oris ejus eloquia tanta redundabant gratia, ut nunquam corda audientium sine fructu vacua redderet, qualicumque modo vocem exhortationis **495** emitteret. Nam, secundum Apostolum, nonnisi favos exhortationis sive ædificationis aut consolationis distillare consueverat, quorum stillicidiis corda proximorum infundere et rescire salubriter poterat. Hanc quippe formam doctrinæ unumquemque doctorum congruit tenere, ut bonis ad meliora tendentibus verba proponat exhortationis, tardos vero et ingratos ædificare non negligat, pusillanimes et vacillantes sustentare meminerit verbo consolationis. Quæ omnia Dominæ nostræ virgo Maria tanto perfectius adimplevit, quanto dulcius et suavius non ex parte, sed

(66) Vide de hac Godefridi opinione Dissert. nostram præviam.

et recognoscere meruit, a quo plenissime acceptat quod aliis dulciter administrare poterat. Unde et apte sequitur:

Mel et lac sub lingua tua. Cum enim per labia favum mellifluæ gratiæ distillantia utilitati proximorum deserviret, tempore orationis in illam requiem intimæ ingressa contemplationis, *mel et lac*, non in lingua, sed *sub lingua* repositum invenit, quia de ineffabili humanitatis et divinitatis Christi dulcedine, quantum libuit, tantum gustare licuit. Et ideo *sub lingua*, quia humanæ eloquentiæ non sunt condigna. Oculus enim non vidit, auris non audit, nec in cor hominis ascendit quantum dulcedinis cordi instillaverit Virginis dulcissimus ipse filius Virginis.

Odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Quid per aromatum unguenta, nisi suave flagrantia virtutum odoramenta, quibus nimirum Dominæ nostræ Maria ab intus et de foris ita erat delibuta, ut non solum odorem terris, sed et odorem virtutum inferret cælis? Sed licet omnium in ea virtutum fragrant aromata, duo tamen specialius virtutum meruit habere principalia, quæ *super omnia aromata*, omnia, inquam, supereminerent meritorum insignia. Sed quæ, rogo, hæc duo, e quibus tam mirifici odoris redolet magnitudo? Nimirum castitatis decus et humilitatis pondus, quibus eam custos suus, Spiritus sanctus ita circumdederat et supereminentem reddiderat, ut ipsis etiam spiritibus angelicis in admiratione esset et stupore, quomodo tanta tamque profunda se immergeret humilitate, quæ angelorum excellentiam, sanctitatem hominum **496** meritorum transcendere immensitate, ut quanto castior et mundior, tanto in oculis suis esset humilior; quanto præ cunctis mortalibus sublimior, tanto sibi videretur inferior. Cujus etiam adhuc nobilissima virtutum præconia latius exprimuntur, cum subjungitur:

Jam enim hiems transiit, imber abiit et recessit. Quid per *hiemen* nisi frigore infidelitatis congelata totius humani generis designantur corda? quæ profecto hiemalis congelatio tota in beata Virgine transiit, quia ex quo nata est, et in disciplinam Spiritus sancti assumpta, inextinguibili dilectionis ardore semper ardere cœpit, utpote quæ sola adhuc carne circumdata plenissima perspexit et recognovit, imo gustavit veritate, quale esset futuræ beatitudinis meritum, quo seipsum remunerationis auctor diligentibus se dabit in præmium. Quid enim ignoraret, quam semper lætificavit in gaudio cum vultu suo Pater cum Filio, Filius cum Spiritu sancto?

Inde ergo, quod *hiems transiit, imber etiam abiit et recessit*. Per *imbrem* fluxus immundi seminis accipitur, quo omnes homines in vulva matris procremur et concipimur. Qui profecto *imber* tunc *abiit*, quando domina nostra procedens ex peccato (67)

(67) De hac opinione Godefridi vide quæ paulo supra monui in not. 66.

seminis immundi, sine peccato vivens, facta est virgo Spiritus sancti. De carnis quippe concupiscentia nihil in hanc Virginem manavit, quæ de carnis commistione procedens, carnis delectationem ignoravit. *Recessit* enim funditus, quando homo ille nobilis, homo solus, non seminis concipi dignatus est in utero ejusdem Virginis. Inde ergo quod *hiems* peccati *transiit*, quod *imber* immundi seminis abiit, quod virtute Altissimi *recessit*, inde, inquam, multiformi *flores apparuerunt*, qui non nisi splendidissimas virtutum gemmas asferre potuerunt. In omnibus enim omnino corporis sensibus sic effloruit, quod sola de flore virtutum florem filium totius gratiæ fructum edidit.

Vineæ florentes odorem dederunt. Per *vineas* corpus et anima illius accipitur, ex quibus vinitor, summus Pater agricola, vinum novum, vinum jucunditatis et lætitiæ expressit, unde inebriavit angelos, lætificavit homines, odorem cælo terraque respersit.

497 HOMILIA LXVIII.

IN EADEM (68) FESTIVITATEM QUINTA.

Erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus, et florebut de civitate sicut fenum terræ (Psal. LXXI).

Propheta sanctus David, venturum in carne Dominum spiritu prophetico intuens, de ejusdem incarnatione Spiritu sancto repletus cecinit diceas : *Erit firmamentum in terra.* In firmamento Dominus noster Jesus Christus apte valet intelligi, quia sicut in firmamento cæli sol, luna et stellæ continentur, ita revera in Christo Jesu hæc omniaveniuntur. Sol in Domino fuit divinitas, quæ in Christo corporaliter habitavit. Luna assumpta humanitas, stellæ virtutes, quibus ipse, qui est Dei virtus et Dei sapientia, repletus erat. Exsultavit ergo Propheta in Spiritu sancto, eo quod *firmamentum* hoc, quamvis esset, in cælo, futurum tamen erat *in terra*, hoc est, quamvis Deus esset super omnia, carnem tamen inter omnia de nobili illa terra, de beata Maria virgine Filium Dei vellet assumere.

Sed dicit aliquis : Ergo si *firmamentum* hoc futurum erit *in terra*, si Verbum carnem assumet, quid fiet in cælo ? Huic sic quærenti Propheta respondet dicens, *in summis*, inquit, *montium*. Summi montes sunt Pater, Filius et Spiritus sanctus ; ac si diceret : Quamvis hoc *firmamentum* futurum sit *in terra*, quamvis carnis materiam de incorrupta Virgine induat, tamen a *summis montibus*, a Patre et Spiritu sancto Filius, qui una persona in Trinitate est, non recedet, sed in ipsis et cum ipsis in gloria divinitatis suæ permanebit. Jam quid de ipsa assumpta humanitate Filii Dei futurum sit, subnectit dicens :

Superextolletur super Libanum fructus ejus. In *Libano*, quod *candidatio* interpretatur, angelica creatura, quæ in candore perennis vitæ cum Deo **498** perstitit, valet exprimi. Igitur *fructus ejus*, filius videlicet Dei et hominis, quem beata virgo Maria

A in Spiritu sancto fructificavit, peracta carnis dispensatione, quam pro nobis salvandis suscepit, in assumpta humanitate non hic remanebit, sed ipsam carnem, in æternum victurus in ea, super omnes choros angelorum exaltabit. Qualis autem *fructus* in sancta Ecclesia ex eo ortus sit vel oriatur, quod Dominus noster Jesus Christus pro nobis incarnatus, jam in ipsa carne super omnem creaturam angelicam est exaltatus, mox in consequentibus subinferitur, cum dicitur :

Et florebut de civitate sicut fenum terræ. Civitas est sancta Ecclesia, in qua nunc sanctæ animæ post Christi incarnationem et ascensionem *florent* flosculo virginitatis et castitatis, *sicut fenum terræ.* *Fenum terræ* est Christus Dominus homo factus, ad cujus feni similitudinem se nunc formant beatæ animæ, ipsius munditiam et integritatem sequendo, quia et Agni caro utique virgo.

Ante incarnationem quippe Salvatoris pauci virginitatem suam Deo voverunt et consecraverunt. Sed postquam Filius Dei homo factus est, multi utriusque sexus virgineo corpore ipsum incorruptionis Sponsum sequendo et imitando castitate et integritate, jam in sancta Ecclesia effloruerunt.

Hæc de Christi incarnatione et humanæ substantiæ, quam de intemeratæ Virginis utero sumpsit, super angelicam creaturam exaltatione Propheta præcinens, in superiori psalmo de potentia divinitatis ejus et de judiciaria potestate, quam secundum humanam naturam a Deo Patre accepit, **499** præmisit dicens : *Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est.* In brachio Domini fortitudo divinitatis ejus potest accipi. In brachiis quippe maxima hominis viget fortitudo, et per brachia fortia quæque et laudabilia opera exercentur et peraguntur.

Proinde recte per brachium fortitudo divinitatis ejus accipitur, qua fortitudine fortia et laudabilia gessit et gerit opera, faciens quæcunque voluit in cælo et in terra. Hoc brachium, hanc fortitudinem divinæ majestatis dixit Propheta se annuntiatum generationi omni, quæ ventura est. *Generatio, quæ ventura est*, generatio justorum est, quæ ad verum esse tendit, quam Dominus sibi in hæreditatem elegit, quæ in supervenientibus sæculis usque ad finem mundi ad fidem et dilectionem Filii Dei est ventura. Nam quisquis ad verum esse non tendit, nihil est, et in nihilo coram Deo computatur, quia sine Deo nihil est homo. Sequitur :

Potentiam tuam et justitiam tuam, Deus, usque in altissima, quæ fecisti magnalia. Deus, quis 500 similis tibi ? Deus Pater Filio sub Domino nostro Jesu Christo secundum humanam naturam dedit potestatem et judicium facere, ut in forma servi, in qua judicatus est, judex sit vivorum et mortuorum, sicut ipse filius in Evangelio dicit : *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio (Joan. v. 22).*

(68) Forte quia codex hoc diserte non habet.

Igitur *potentia et justitia*, quam exercet in iudicio, tam magna et tam districta est, ut non solum in hominibus hanc iudiciariam exerceat potestatem, sed usque ad angelos hac æquitatis districtione pertingat, sicut hic dicitur: *Usque in altissima, quæ fecisti magnalia*. In verbo hoc, *altissima magnalia*, apostatæ angeli possunt accipi, qui quamvis a Deo apostatando degeneraverint, tamen in magno honore conditi, teste propheta, *principium viarum Dei fuerunt* (Job xl, 14).

Potentia ergo sua, quam secundum humanam naturam a Deo Patre accepit, et *justitia* sua, qua utitur in iudicio, ab hominibus pertingit usque ad apostatas angelos ipsos æternaliter damnando in inferno, quia angelorum peccaverunt Domino.

HOMILIA LXIX.

IN FESTUM ASSUMPTIONIS B. MARIE VIRGINIS
SEXTA.

In omnibus requiem quæsivi, et in hæreditate Domini morabor (Eccli. xxi).

Verba hujus sacræ lectionis, quæ de libro Sapientiæ [Ecclesiastici] sunt excerpta, si quis perfecte videre et intelligere posset, vel proferre idoneus aut dignus esset, totum opus humanæ redemptionis in eis inveniret. Congruè autem hæc eadem lectionis verba de libro Sapientiæ sunt excerpta, quia vere liber Sapientiæ, et opus Sapientiæ erat salus redemptionis humanæ. Licet enim universa opera sua æterna Sapientia in magna et mirabili sapientia fecerit, omnia tamen opera ejus opus redemptionis superexcellit. Et quia beata Dei genitrix Maria causa ejusdem redemptionis existit, utpote per quam, et per cujus filium complenda et perficienda fuit, recte et non incongrue in præsentis festivitate ad honorem ipsius legendam Spiritus sanctus instituit.

In omnibus requiem quæsivi. Hæc verba, verba sunt sanctæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. *In omnibus requiem quæsivi*. Omnia, quæ sunt, Deus creavit; sed in his omnibus requiem non quæsivit. Quædam fuerunt, in quibus *requiem quæsivit*. 501 Hoc erat rationalis creatura, angelica videlicet et humana, propter quam omnia creavit. Et quia propter rationalem creaturam cætera omnia creata sunt, dum in hac, cui omnia subjecta sunt, æterna Dei sapientia requiescit, non immerito in omnibus requiem quæsivisse dicitur. Ita autem requiem quæsivit et quærit, non ut ei, cui secundum divinitatem nihil unquam accessit vel decessit, requies aliqua necessaria esset, sed ut angeli et homines sempiternam in eo requiem et beatitudinem invenirent, cognitionis et dilectionis ejus participes fierent. Sed in his omnibus requiem, quam quæsivit, non invenit, quia summus angelus cecidit, homo cecidit.

Sed tamen non omnino requies illa periit, quia cadente angelo apostata cum suis pars quædam angelorum remansit, in quibus morabatur et requievit, sicut ait, *et in hæreditate Domini morabor*. Facti sunt enim hæreditas Domini, in qua moraretur, dum per lapsum malorum angelorum ita firmati sunt, ut

A nunquam possent cadere. Sed etiam homo ita non cecidit, quin posset resurgere, et ad eandem hæreditatem Domini, [id est angelorum consortium aliquando redemptus] pervenire. Quod quia sancta Trinitas ab æterno prævidit et præordinavit, bene futurum tempus ponitur, *morabor*. Semper enim in dispositione sua Deus Pater hoc habuit, ut requies illa, quæ perierat, reformaretur et repararetur. Et tamen quia hæc reformatio et reparatio fieri non potuit nisi per incarnationem et passionem Filii sui, *tunc præcepit et dixit*, quod per incarnationem Christi, passionem Christi, resurrectionem et ascensionem Christi hæc requies esset reformanda, et per adventum Spiritus sancti in universo mundo prædicanda. In tribus verbis *præcepit, dixit, Creator omnium*, tota simul sancta Trinitas intelligi potest: in verbo *præcepit* Deus Pater, in verbo *dixit* Deus Filius, in verbo *Creator omnium* Deus Spiritus sanctus. Ex præcepto enim Dei Patris venit Deus Filius in hunc mundum ad humani generis redemptionem; ex præcepto Dei Patris missus est Spiritus sanctus ad illuminationem et prædicationem. Quia vero opus redemptionis ad Filium solummodo pertinuit, non ait *præcepit* 502 *mihi*, sed *dixit mihi*. Ipse est enim Verbum Patris indicibile, per quod facta sunt omnia, sicut scriptum est: *Dixit, et facta sunt* (Psal. xxxiii, 9).

Dixit, inquam, mihi, Filio suo, ut per me cooperante Spiritu sancto humani generis fieret redemptio

Et dum præcepto Patris, mediante Spiritu sancto, obaudio, ille qui creavit me, requievit in tabernaculo meo, et dixit mihi: *In Jacob inhabitata, et in Israel hæreditare*. Notantur hic omnia Christi sacramenta, in verbo *creavit me* incarnatio, *requievit in tabernaculo meo*. Deus Pater Filium sibi coæqualem, coæternum tunc quodammodo creavit, quando eum incarnari constituit: in cujus tabernaculo requievit, cum eum ad passionem misit. *Tabernaculum* enim, quod est militantium, sacrosanctum corpus ejus non injuste significat, in quo Deo Patri fideliter et fortiter militavit pro salute generis humani. Antequam tabernaculum istud, quod de intemerata virgine beata Maria induerat, per passionem in cruce dirumperetur, Deus Pater in nullo hominum requievit, quia post incarnationem Christi sicut et ante omnes post præsentis vite decursum ad inferos descenderunt, disrupto autem hoc tabernaculo in ara crucis Deus Pater tunc primum requiem, quam quæsivit, invenit. Nam per passionem Filii sui credentibus in eum diu clausa regni cælestis janua est reserata. Post trophæum passionis statim subinfertur gloria resurrectionis.

Et dixit mihi: In Jacob inhabitata. Per *Jacob*, quod supplantator dicitur, resurrectio Christi figuratur, quia per passionem et resurrectionem suam diabolus supplantavit, mortem et mortis imperium superavit. Et proprie resurrectioni congruit verbum hoc *inhabitata*; quia ubi homo habitat, ibi stabile esse habere desiderat. Christus secundum humanam naturam mortalis erat, et mori voluit. Resurgens autem

æ mortuis ita seipsum stabilivit, ut ultra non mortatur, et in æternæ incorruptionis stabilitate inhabitans cælo terræque præsideat et dominetur, nobisque mortalibus post hujus vitæ instabilitatem corporis et animæ peracta resurrectione repromisit incommutabilitatem. Sed quia nec in **503** incarnatione, nec in passione, nec in resurrectione ejus plena spes æternæ visionis nobis esset, nisi eandem humanam naturam, quam assumpsit, ad dexteram Patris collocaret, subjunxit et ait:

Et in Israel hæreditare. Per Israel, quod interpretatur *vir videns Deum*, recte ascensio figuratur; quia Filius Dei, qui de sinu Patris descendit, hominem, quem assumpsit, ad visionem Dei Patris perduxit, ac per hoc nobis spem dedit, ut et nos quandoque illuc, quo ipse ascendit, pervenire debeamus, ubi æternæ beatitudinis requiem cum ipso possideamus. Et bene ascensioni congruit verbum hoc, *hæreditare*, quia quod hominem hæreditario jure attinet, a quoquam mortalium auferri ab eo nec valet nec debet. Sic, sic Dei Filius cælum hæreditavit, quando Deus Pater, cum quo omnia secundum Divinitatem habuit, omnia ei secundum humanitatem tradidit, sicut ipse ait: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra* (Matth. xxviii, 18). Ut autem omnia hæc firmarentur et toti mundo insinuarentur, mittendus erat Spiritus sanctus apostolis. Unde continuo subjungitur:

Et in electis meis mitte radices. Electi Dei sancti erant apostoli, quos sibi de omni mundo elegit, in quos *radices suos*, omnia videlicet sacramenta incarnationis, passionis, resurrectionis et ascensionis suæ misit dum eis eadem sacramenta ubique prædicanda et annuntianda commisit, dicens: *Euntes docete omnes gentes* (ibid., 19). Quare eadem sacramenta *radicibus* figurantur? Ubi radix est, ibi fructus speratur, sive bonus sive malus. Si vero erulsa fuerit radix, spes nulla erit fructus. Sic quinque Dominica sacramenta credunt, consistunt, bonis operibus exsequuntur, talem profecto fructum proferunt, per quem æternaliter salvantur. Sequitur:

Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Jerusalem potestas mea. Tria ista, *civitas, Sion, Jerusalem* tres ordines, qui sunt in Ecclesia, possunt significare: *Sion* quod interpretatur *specula*, contemplantes; *civitas sanctificata* bene operantes; *Jerusalem*, quod dicitur *visio pacis*, prælatos bene prædicantes. Peracta passione, resurrectione et ascensione bene subjunctum est: *Et sic 504 in Sion firmata sum*, quia sic, id est in hac fide incarnationis, passionis, resurrectionis et ascensionis firmata est illa requies in contemplantibus, in bene operantibus, in bene prædicantibus, quia nisi per ista sacramenta homo pervenire non posset, nec ad dulcedinem orationis, nec mentis contemplationem, nec ad sacræ Scripturæ cognitionem. Hæc enim sacramenta dulciter hominem accendunt intrinsecus, Scripturam sanctam aperiunt, quæ tota

A plena et perfusa est pretio et decore redemptionis nostræ. Quia vero paucorum et perfectorum est virtus contemplationis, consolamur per hoc quod subjungit:

Et in civitate sanctificata similiter requievi. Per civitatem, in qua est multitudo hominum, in activa vita bene operantes, ut dixi, designantur, in quibus Deus *similiter requiem* suam firmat, quia sicut illi per mentis contemplationem, sic isti per bonæ vitæ actionem salvantur et sanctificantur. Sed quia his duobus ordinibus prælatorum deesse non debet sollicitudo, addidit, *et in Jerusalem potestas mea.* Namine *Jerusalem*, quod interpretatur *visio pacis*, ideo prælati censentur, quia iter illud, quo tenditur ad visionem æternæ pacis, debent ostendere et insinuare, et per doctrinam contemplantibus et per bona opera bene operantibus. Qui bene admonentur in hoc quod ait:

Et in Jerusalem potestas mea. Quod enim aliis præeminent, et plus cæteris hominibus possunt, hoc non ex sua, sed ex Dei potestate habent. Et ideo dicit, *potestas mea*; et ideo *potestas mea*, quatenus per hoc admoneantur, ut dominium et potestatem, quam in subditis suis exercent, ita exerceant, ut non illorum, sed Dei potestas dici valeat. Et quoniam non solum in illis, qui in præsentia sunt, sed in illis firmata fuit, qui ante legem et sub lege erant, apte sequitur:

Et radicavi in populo honorificatus, et in parte Dei mei hæreditas illius. Populus honorificatus patriarchæ erant, quos vere Deus honorificabat, et in quibus fidem suam radicabat, licet videre et expectare non mererentur quod credebant. Noe enim ille pius et magnus patriarcha multum a Deo est honorificatus, quando pereunte mundo **505** in diluvio solus cum paucis in arca est salvatus. Abraham eximius et præcipuus patriarcharum valde honorificari meruit a Domino, qui præcipiente Domino exiit de terra, et de cognatione sua, et unicum filium suum Domino immolare non est reveritus, et per hoc doctor et propheta in populo Dei meruit nominari. Sic firmata requie ista in illis et in cæteris sanctis, qui erant ante legem, quomodo et in eis, qui sub lege erant, firmata sit, continuo adjunxit:

Et in parte Dei mei hæreditas illius. Pars hæreditatis Dei populus Judæorum erat, quos sibi in peculium elegit, et legem suam dedit. Omnes enim gentes permisit abire in viam suam, istos tantummodo in hæreditatem suam sumpsit, sicut scriptum est: *Pars autem Domini populus ejus, Jacob funiculus hæreditatis ejus* (Deut. xxxii, 9).

Denotatis, qui ante legem et sub lege erant, introducuntur etiam qui sub gratia sunt, dum dicitur, *et in plenitudine sanctorum detentio mea.* Licet enim in populo honorificato radicaverit requiem suam, licet ex pluribus partem quamdam in hæreditatem sibi tulerit, tamen in plenitudine sanctorum detentio ejus, quia quos sub gratia elegit et redemit, in plenitudinem gratiæ suæ admittens ita fortiter detinet,

et ad se stringit, ut nec ipsi ab eo, nec ille ab eis in perpetuum separari velit aut possit. Quæ sanctorum plenitudo, qualis esse debeat in merito, et quid perceptura sit in præmio, æterna Dei Sapientia, quæ hic loquitur, mystice demonstrat dicens :

Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion; quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho; quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis: sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi; quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris. Quatuor hic ponuntur, *cedrus exaltata in Libano, cypressus in monte Sion, palma exaltata in Cades, plantatio rosæ in Jericho*, per quæ quatuor omnium salvatorum et salvandorum vita exprimitur, quos ita subnotamus. Per *Libanum*, quod interpretatur *candidateo*, possunt accipi per baptismum candidati, vel emundati; per *cypressum in monte 508 Sion*, pœnitentes per doctrinam illuminati; per *palmam exaltatam in Cades*, per bonam vitam sanctificati; per *plantationem rosæ in Jericho*, per martyrium consummati.

Et bene primi illi per baptismum candidati *cedro*, cujus odor serpentes fugat, comparantur, quia dum candidantur per baptismum et emundantur, procul maligni spiritus ab eis pelluntur et effugantur. Sed et per *montem Sion* non incongrue accipiuntur pœnitentes per doctrinam illuminati. Mons enim Sion altitudinem significat doctrinæ, per quam edocti et illuminati intimæ satisfactionis et pœnitudinis studio seipso a peccatis suis emundare non desistunt. Hi tales per pœnitentiam ad veram conversi innocentiam similes sunt *cypresso*, cujus odor, sicut et cedri, fugat serpentes, quia vere pœnitentes fugiunt et detestantur mali illi serpentes, hostes videlicet invisibiles, nihil in eis prævalentes. Post *cypressum in monte Sion*, id est post altitudinem illam pœnitentium sequitur *palma exaltata in Cades*. Cades interpretatur *sancta*, per quod intelliguntur per bonam vitam sanctificati, qui quasi *palma exaltata* in virtutibus proficientes, sublimiores per baptismum candidatis, eminentiores per pœnitentiam emundatis, per bonam vitam a Deo meruerunt sanctificari, sicut beatus Gregorius, Martinus, Nicolaus, Benedictus eorumque consimiles, qui sicut palma exaltabantur, dum de virtute in virtutem ire conabantur, hoc, quod secundum carnem in eis vivebat, vincentes, et secundum spiritum sancte ac juste viventes.

Post palmam exaltatam in Cades sequitur *plantatio rosæ in Jericho*. Per *rosam*, quæ rubet, bene intelliguntur per martyrium consummati, qui in *Jericho*, id est in defectum carnis suæ venerunt, dum pro veritate confirmanda indubitanter sanguinem suum fuderunt, et per hoc in cordibus aliorum fidem Christi plantaverunt, sicut beatus Stephanus, qui plus tunc temporis sanguine suo in cordibus credentium fidem confirmavit Christi, quam faceret, aut facere docendo possent adhuc apostoli. Itaque quos nominavimus per baptismum candidatos, per

pœnitentiam illuminatos, per bonam vitam sanctificatos, per martyrium consummatos, possumus alio modo **507** vocare innocentes, pœnitentes, proficientes sive vincentes, perficientes sive morientes.

His quatuor membris, quæ ita distinximus, alia quatuor membra, quæ sequuntur, recte respondent, *oliva speciosa, platanus exaltata, cinnamomum et balsamum, myrrha electa*, magnamque convenientiam præcedentia cum sequentibus, sequentia cum præcedentibus habent. *Cedro exaltata in Libano* recte respondet *oliva speciosa*, quod est misericordia; *cypresso in monte Sion* recte respondet *platanus exaltata juxta aquam in plateis*, quod est peccatorum indulgentia; *palma exaltata in Cades* recte respondet *cinnamomum et balsamum*, quod est castimonia carnis et munditia cordis; *plantationi rosæ in Jericho* recte respondet *myrrha electa*, quod est perfecta mortificatio. Cur autem et qua proprietate per singula verba hæc virtutes ita nominaverimus, modo Deo donante discutiamus.

Per *olivam* bene intelligitur misericordia, quia sicut oleum cunctis præcellit, quibus immiscetur, liquoribus, sic misericordia Dei est super omnia opera ejus. Per *campum* autem, qui nec aratur, nec scinditur, innocentes accipiuntur. Et bene dicit, *oliva speciosa in campis*, quia revera illa est *oliva speciosa in campis* gratuita Dei misericordia in innocentibus, qua eos remunerat et coronat, qui nullo laboris aratro vel vomere disciplinæ exarati vel scissi, mox trans-eunt et perveniunt ad gaudia cœlestis regni. Per *platanum*, quæ lata folia habet, non incongrue intelligitur indulgentia peccatorum, quæ debetur pœnitentibus, quia secundum peccatorum multitudinem indulgentiæ suæ omnipotens Deus extendere debet latitudinem: *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei (Rom. III, 23)*. Juxta *aquam in plateis*, hoc est secundum carnalem **508** concupiscentiam, latam et spatiosam sæculi viam incedentibus. Per *cinnamomum*, quod cinerei coloris, et *balsamum*, quod boni odoris, optime significari potest corporis castimonia, et cordis munditia, sive justitiæ gloria, quam quidam ita perfecte assequuntur, ut in carne sua nullum aliquando illicitum motum sentiant; sicut de beato Benedicto legimus, quod post semel superatam tentationem nullam deinceps in carne sua istiusmodi sustinuerit molestiam. Sed et cordis munditiam ita assequuntur, dum ita justificantur et glorificantur, ut sicut ad illicita non moventur exterius, sic etiam pravam cordis delectionem non admittant interius. Isti sicut *cinnamomum et balsamum aromatizantes* bonam de se aliis reddunt fragrantiam, dum corporis castimonia et cordis conservant munditiam.

Post ista omnia bene sequitur *myrrha electa*, quod est perfecta mortificatio, quæ dabitur in futuro. Et ut breviter eadem verba comprehendamus, iterum repetamus, innocentibus in merito datur *oliva speciosa*, id est gratuita misericordia in præmio. Pœnitentibus in merito datur indulgentia peccatorum

in præmio. Vincentibus in merito datur castimonia carnis et cordis munditia in præmio. Perficientibus sive morientibus in merito datur perfecta mortificatio in præmio. Quæ perfecta mortificatio ideo, ut diximus, dabitur in futuro, quia etsi sunt sese in præsentem mortificantes, nunquam tamen nisi in illa vita æterna, *myrrham* accipiunt *electam*, id est mortificationem perfectam, quia ubi mors non erit, ibi nec peccatum, nec dolor ullus aut infirmitas, nec aliquid corruptionis ulterius accedet, ubi odor suavitatis Dominus noster Jesus Christus erit, qui bonis omnibus electos suos satiabit et replebit per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

509 HOMILIA LXX.

IN EANDEM FESTIVITATEM SEPTIMA.

Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula sumi ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii? (Cant. III).

In verbis istis, quæ quasi admirando Spiritus sanctus per os sapientissimi Salomonis pronuntiat, gloriam et beatitudinem intemeratæ Virginis, cujus hodie festa colimus, evidenter insinuat. Nam quod casta et immaculata ejus in terris conversatio, et veneranda ejus, quæ hodie colitur, ad cælos assumptio, non solum hominibus, sed et angelis admiranda fuerit, his paucis verbis breviter comprehendens ait: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula sumi? Per desertum præsentis sæculi hæc eadem beata virgo Maria immaculato calle transivit et ascendit, dum tota cordis intentione, tota animi devotione, solis cælestibus intendens, cuncta visibilia et terrena mentis contemplatione transcendit. Unde hodierna ejus ascensio sive assumptio mirabilis et venerabilis cunctis angelicis erat spiritibus, quando in æternum secum regnaturam cum gaudio ineffabili eam suscepit unigenitus Filius ejus.*

Manens autem adhuc in hoc mortali corpore ascendebat quotidie corde et animo, ascendebat utique non sicut *virga*, sed sicut *virgula*, non sicut magna, sed sicut parvula, quia non se magnam, non sublimem et excelsam esse credit, sed parvulam et humilem, ac omnibus inferiorem semetipsam existimavit. Sicut enim *virgula* recta est ac tenera, et facile flecti et inclinari valet, et per hanc homo ad disciplinam coerceri ac compesci solet, ita beata Dei Genitrix, rectas gradiens semitas justitiæ, ad omne opus bonum et perfectum tenerum semper ac flexibilem habebat animam. Nam sibimetipsi facta *virgula* disciplinæ ita omnes sensus suos conservavit et compescuit, quod ab omni peccato animam et corpus suum custodivit. Et bene sicut *virgula sumi* ascendisse dicitur. 510 Nam per fumum, qui in altum consurgens amarus est, et amarus excitat, lacrymosus ejus et contribulatus non incongrue accipiendus est spiritus, quæ pro salute et redemptione humani generis amarus Deo quotidie offerebat lacrymas. Cujus nimirum lacrymosa deprecatio, ut suavissimi *virgula sumi* in altum consurgens, de

humili et contrito corde ejusdem Virginis ascendebat coram Domino.

Et unde orta est hujusmodi *virgula sumi? Ex aromatibus*, inquit, *myrrhæ et thuris*. Possumus per *aromata* non inconvenienter bonarum accipere virtutum opera, per *myrrham* carnis mortificationem, per *thus* mentis contemplationem. Quid de virtutibus sanctissimæ Dei genitrix Mariæ lingua humana dicere vel enarrare sufficiat, in qua ipsa Dei virtus et Dei sapientia corporaliter inhabitabat? Nam singula virtutum ornamenta, quæ Spiritus sanctus, prout vult, electis suis dividit, omnia simul Matri suæ Deus homo dedit. De mortificatione vero virginæ carnis suæ licet nihil pene sacra Scriptura dixerit, nulli tamen dubium, quod carnem suam et ea, quæ carnis sunt, stabili et districto rigore semper in semetipsa mortificaverit. De contemplatione vero, qua soli Deo vacabat, quid dicere valeam, cum universa multitudine divinæ dulcedinis sine dubio repleverit eam?

Et universi pulveris pigmentarii. Licet *universi pulveris pigmentarii*, hoc est universarum virtutum operator magnificus aptissime accipiendus est Spiritus sanctus, aliud tamen quiddam in his verbis accipere possumus. Sicut enim peritus quilibet pigmentarius universas pigmentorum species in tenuissimum pulverem conterere et conficere satagit, quo curare diversas infirmitatum molestias possit, ita supra dictus ille verus 511 utique pigmentarius Spiritus sanctus *universum pulverem* medicinalis gratiæ, videlicet universa dona miserationis et gratiæ contulit et congregavit, in corde intemeratæ virginis Mariæ; ut quoniam in genere humano multa et diversa sunt infirmitatum incommoda, multa etiam ac diversa curationum medicamenta habeat, quibus infirmas peccantium animas sanare et curare valeat. Nam etsi omnino homo peccator desperatus, sive in peccatis mortuus fuerit, si ipsa mater misericordiæ manum intercessionis suæ super ægrum imposuerit, nulla omnino infirmitas, nulla prorsus iniquitas peccatrici animæ prævalere poterit.

Hæc ad laudem et gloriam hodiernæ festivitatis, prout potuimus, sub brevitate transcurramus, nunc ad nos eadem verba transferre studeamus. Nam licet specialiter nobilissimæ reginæ nostræ conveniant, mystice tamen fidei cuilibet animæ aptari poterunt, quia et initium bonæ conversionis, et studium sanctæ conversationis et humiliati cordis et corporis contritionem nobis exprimunt.

Unde angelici illi spiritus, qui humanis semper congaudent et congratulantur profectibus, salvandum quemlibet, qui per *desertum* præsentis sæculi ascendere desiderat, his verbis quasi admirando laudant et magnificant. *Quæ est ista, inquit, quæ ascendit per desertum? Per desertum*, in quo crudeles sunt bestiæ et animalia, quorum non est numerus, præsens sæculum sive cor hominis peccatoris apte intelligi potest. *Per hoc desertum* bona conversione et sancta conversatione homo salvandus

ascendere appetit, dum divina misericordia præventus spiritalis bestias ac nociva animalia, id est iniquitates et peccata sua agnoscere et pertimescere incipit, et ne ab his bestiis et animalibus occidatur et pereat, proponit in animo suo *per desertum* supra dictum *ascendere*, id est bona conversione ad Deum confugere. Sed quale initium, vel qualis voluntas hujus conversionis in primordio sit, verbis consequentibus patenter innuit.

Sicut virgula, inquit, *fumi*. In *virgula*, quæ, ut dixi, recta est ac tenera, et cum qua homo ad timorem **512** disciplinæ compescitur, voluntas bonæ conversionis, quæ aut timore supplicii, vel timore districti iudicii nascitur, non injuste accipitur. Nam sicut in *virgula* rectitudo ac teneritudo est, ita et voluntas novæ conversionis rectitudinem simul habet et teneritudinem. Habet quidem rectitudinem, quia recta voluntas est, quod homo animalis ad bona converti concupiscit. Habet teneritudinem, quod velle bonum nondum opere adimplere poterit. Unde et eadem voluntas non tantum *virgula*, sed etiam *virgula fumi* dicitur, quia sicut fumus videtur, sed tamen non tangitur, nec palpatur, ita et voluntas recta, licet adhuc infirma sit et tenera, videtur a Domino, videtur a sanctis angelis, et tamen non tangitur, non palpatur manibus, quia nondum bonis comprobatur operibus. Ad hæc etiam sicut fumus amarus est et tenebrosus, ita amaritudinem et tenebras tunc homo in semetipso patitur, cui amarum valde est dulcia sibi gaudia mundi contemnere, et dulcia carnis desideria in semetipso mortificare et abscindere. Et ideo quasi in tenebris quodammodo ambulat. Nam quid eligere, quid respuere possit, ignorat. At ubi opitulante Domino velle bonum placita Deo conversione, compleverit, et in sancta conversatione laborare cœperit, sit profecto quod consequenter ait :

Ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii. In *myrrha* accipienda est mortificatio carnis, in *thure* contemplatio mentis sive odor bonæ opinionis, in *universo pulvere pigmentarii* humiliati cordis et corporis contritio. Mortificata carne cum vitiiis et concupiscentiis per *myrrham* continentia, per *myrrham* continui et indefessi laboris, succedit *thus* contemplationis sive *thus* bonæ opinionis. Nam postquam vigiliis et jejuniis aliisque laboribus vitia ac desideria carnis mortificando devicerit, et divinæ contemplationis gratiam, quantum possibile in hac vita est, prægustare meruerit, sit plerumque ut odor bonæ opinionis et fama sanctæ conversationis illius ad aures multorum perveniat, et sic ventus elationis animum non bene providum incaute pulsare incipiat. Ibi profecto necessarium est ut tunc *universus* **513** *pulvis pigmentarii* insurgenti apponatur elationi.

Universus etenim pulvis duplex non injuste accipienda est humiliati cordis ac corporis contritio, ut videlicet pro bona operatione foras humanam laudem non quærat vel appetat, nec intus pro illu-

minatione mentis extollatur vel intumescat. Nam si pro bonis operibus ab hominibus laudari refugeret, et pro invisibili contemplationis gratia inaniter extolli non timeret, *pulvis* utique esset, sed *universus pulvis* non esset. Studeat ergo fidelis anima *universum* habere *pulverem*, pro bona scilicet actione et pro divina contemplatione profundissimam cordis humilitatem. Debet etiam hoc modo *universum* habere *pulverem*, ut si vitio elationis lapsa fuerit, sibi metipsum pro hoc in oculis suis displiceat, et ad humilem satisfactionem veraciter poenitendo recurat.

Sed quia *universum* hunc *pulverem*, de quo diximus, sine dono et gratia veri illius pigmentarii, Spiritus sancti, nemo habere poterit, ipsam Matrem misericordiæ, cujus hodie festa colimus, humiliter imploremus, ut ipsa interveniente, quæ sanctorum omnium sanctissima, electorum omnium electissima, specialius se sola humilitate Domino complacuisse testatur, sic in præsentem sub potenti manu Dei humiliemur, quatenus in gloria, qua hodierna die super omnes choros angelorum exaltata est, in lætitia et exultatione eam videre mereamur. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

514 HOMILIA LXXI.

IN OCTAVAM FESTI ASSUMPTIONIS B. MARIE VIRGINIS PRIMA.

Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris (Eccl. XIV.)

Jucundam festivitatem Assumptionis pretiosæ Dominiæ et reginæ nostræ, quam septem his diebus solemnem devotione celebravimus, hodie octava die determinamus. Per sanctorum enim octavas quas digno laudum præconio colimus, futura quandoque corporum resurrectio et duplex, corporum simul ac animarum declaratur remuneratio. Sex quippe diebus in præsentem vitam semper operamur et laboramus, septimo vero die ab omni labore cessamus. Qui septimus dies illud nobis tempus designat, in quo electorum animæ laborum suorum præmia consecutæ, æterna Conditoris sui fruuntur visione; corpora quoque tanquam de laborum nimietate erepta, in sepulcris requiescunt a cunctis laboribus et doloribus jam secunda. Cum autem desiderabilis octavæ diei splendor illuxerit, cum videlicet futura resurrectio advenierit, tunc nimirum accepta duplici stola immortalitatis corpus et anima pariter triumphabunt gaudio plenæ securitatis.

Pro illius ergo octavæ diei ineffabili gloria si omnium sanctorum octavæ festivæ appareant et jucundæ, excellentiori tamen dignitatis honore veneranda est octava gloriosissimæ Virginis Mariæ, per quam solam omnes sancti sunt sanctificati, et ad hanc gloriam a filio ejus prædestinati et vocati. Et sicut dignitas vitæ illius omnium sanctorum merita præcellit, ita nihilominus omnibus illis ipsa plus valet, et ideo præ omnibus ipsis gra-

tia ejus est querenda, per quam solam omnium A sanctorum ad Filium diriguntur suffragia.

Quali vero meritorum præcellentia, quantave sanctitatis prærogativa ad talem gloriam pervenerit, commendat nobis lectio hodierna, in qua Spiritus sanctus gloriosa ejus enumerat merita, dicens quasi ex ipsius persona: *Ego quasi 515 vitis fructificavi suavitatem odoris.* Verba hæc etsi generaliter ad sanctam Ecclesiam pertineant, aptissime tamen dignitati beatæ Mariæ conveniunt, ad cujus laudem electa et ordinata sunt. Nobilis revera ipsa vitis fuit, in qua Spiritus sanctus desiderantissimos hortos plantavit, a quo bene culta et undique præmunita suavitatem odoris fructificavit. Vitis denique inter cætera ligna despicabile lignum est et deforme, sed fructus, quem profer- B fert, homines abundantiam pascit dulcedine. Convenienter itaque humilis Virgo viti seipsam assimilavit, quæ tanta se dejecit humilitate, ut in oculis suis inferior appareret omnium hominum comparatione. Vitis ergo hæc fructifera verbis istis humilitatis suæ nobis insinuat præconia. *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.* Quod idem est ac si diceret: ego, quæ me in æstimatione humilissimi cordis mei omnibus subjeci, suavitatem odoris fructificavi, quia ipsa humilitas mea suavissimum odorem respersit in aula cælestis regni. Unde et in Canticis: *Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum (Cant. 1, 11).* Nardus quippe humilis est herba, sed nimis odorifera. Et recte ei humilitas beatæ Mariæ comparatur, C cujus gratissima suavitate Rex regum amabiliter delectatur. *Cum rex, inquit, esset in accubitu suo, cum lateret in divinitatis suæ secreto, profunda humilitas mea tantæ suavitatis coram eo fragrabat odore, ut eum de sinu Patris Dei et de excelso cælorum attraheret in virginalem uterum meum. Hinc etiam ipsa alias ait: Cum essem parvula placui Altissimo, et de meis visceribus genui Deum et hominem.*

Quia igitur tantam suavitatem odoris fructificavi, merito flores mei sunt fructus honoris et honestatis. Flores siquidem cum apparuerint, sequens cito fructus speratur. Et congrue per flores hoc in loco cælestes legationes et magnifica verba accipiuntur, D quæ per gloriosum cælestis aulae principem Gabrielem eidem virgini deferuntur. Cum, inquit, hi flores mei apparuerunt, cum verba summæ legationis per archangelum auribus meis insonuerunt, statim secutus 516 est fructus ille nobilis, fructus honoris et honestatis, quia mox Filium Dei concepi per virtutem desuper venientis Spiritus sancti.

Ei bene eum appellat fructum honoris, quia revera ipse est honor Dei Patris, quem cœternum, cœqualem et consubstantialem sibi genuit in æternitate suæ divinitatis. Honor quoque ejus fuit in humanitate sua, quia per illum Deus Pater agni-

tus est et manifestatus, qui prius occultus erat et ignotus. Ante adventum namque ejus in carne mundo incognitum fuit, quod sancta Trinitas, Pater videlicet Filius et Spiritus sanctus esset, et vix pauci fuerunt, qui fidei hujus agnitionem habere potuerunt. Sed ubi Christus in carne apparens prædicare cœpit, fides sanctæ Trinitatis per ipsum declarata (69) toto mundo innotuit. Unde ipse in Evangelio ait ad Patrem: *Pater, manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi (Joan. xvii, 6).*

Factus est etiam fructus honestatis; quia illius honestati omnium sanctorum honestas vel sanctitas non potest adæquari. Illi quidem in peccatis concepti et nati sunt, et quandiu vixerunt peccati labe minime caruerunt. Hic vero homo honestissimus sine peccatis conceptus et natus est, et nunquam peccati maculam verbo, actu aut cogitatione contraxit. Quia ergo fructum hunc nobilem vitis fructifera virgo et mater humillima protulit, recte de seipsa adhuc ait:

Ego mater pulchræ dilectionis et timoris et agnitionis et sanctæ spei. Ac sic diceret: *Ego mater illius hominis, cujus revera solius pulchra dilectio fuit, quia tantummodo de fonte misericordissimæ pietatis ejus profluxit.* Homo etenim hominem propter suum diligit commodum, sperans aliquod recompensationis ab eo beneficium, nec ista dilectio pulchra, sed potius dici poterit necessaria. Sola Filii Dei, qua nos dilexit, pulchra dilectio fuit, quæ non ex aliqua necessitate, sed ex incomprehensibilis fuit ipsius bonitatis magnitudine.

Videntur quædam deesse.

517 HOMILIA LXXII.

IN FESTUM SANCTI BARTOLOMÆI APOSTOLI PRIMA.

Facta est contentio inter discipulos Jesu, quis eorum videretur major (Luc. xxii).

Erigenda nobis est hominis interioris intentio, et cõsiderandum quid in se moralis suavitatis evangelica hæc contineat lectio, et ne contentionem inter discipulos Jesu factam imitabilem nobis esse credamus, qualiter eos ipse humilitatis Magister ab hac contentione revocaverit, audiamus:

*Reges, inquit, gentium dominantur eorum. Reges etenim isti carnales sunt sensus nostri, quorum sub potestate contraria minus caute corpus nostrum regitur et anima. Hi namque recte vocantur et sunt reges gentium, omnium videlicet gentili more viventium, qui dum ea, quæ sunt spiritus, desiderii carnalibus subjiciunt, jugum cum infidelibus sub Christiano nomine ducunt. Cum autem peccatum in mortali corpore eorum regnare cœperit, et caro adversus spiritum concupiscens omnino prævaluerit, sit repente quod in consequentibus ait: *Et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur.* Tunc etenim carnales sensus nostri quasi benefici vocantur, dum ipsis adversus animam militantibus quælibet a nobis vitiorum fomenta subministrantur, ita ut putredo carnis im-*

pinguata dilatetur, et virtus animæ sicut aranea A tabefacta attenuetur.

Vos autem non sic, inquit. Vos, inquam, electissimi humilitatis meæ discipuli, charismata meliora æmulamini, ut *qui major in vobis est, fiat sicut minor*. Hæc etenim verba in superficie quidem magnæ humilitatis formam præferunt, **518** sed tamen spiritali intelligentia excellentius ali- quid innunt. Nam quis *major* vocari rectius potest, quam spiritus hominis, qui in ipso est? Ipse enim spiritus omni creatura *major* est et sublimior, si tamen, ut dictum est, semper sit sicut junior, ut videlicet juventutem, quam per novitatem vitæ in fonte suscepit baptismatis, innovare semper etudeat in anima sua operibus justitiæ et veritatis, ne quando vetus homo ille male senescentem ani- mam suis iterum involvat actibus, quibus semel exuta est per regenerationem aquæ et spiritus. Hanc juventutem laudabilem, quam prædiximus, et senectutem bonis cavendam omnibus David expertus fuerat, qui dicebat: *Junior fui, etenim sen- nui, et non vidi iustum derelictum* (Psal. xxxvi, 25).

Magno quidem juventutis decore floruit, quando soli adhærere Deo, omnemque in ipso spem suam ponere optimum judicavit, et in ipso juventutis flore spiritalis contemplationis prævidit oculo, quoniam usque in sæculum non derelinquetur justus a Do- mino. Postea vero peccatorum prægravatus senio, dormitare anima ipsius cœpit præ tædio. Unde mox veritas innuit, qualiter periculosa hæc dormitantis animæ senectus præcavenda sit.

Et qui præcessor est, sit sicut ministrator. Quis- nam sit *præcessor* iste, diligenter animadvertat sapiens quisque. *Præcessor* quippe cujuslibet nostri operis ipse est spiritus, qui habitat in nobis. Nam bona quælibet seu mala nobis agere cupientibus ipse occulta inspiratione **519** cuncta disponens, *præcessor* est in omnibus, hic singulis quibusque membris fideli administratione famulatur, dum corporalis per hunc exercitatio laudabiliter intrin- secus præordinatur. Qui dum bene administratio- nis suæ fungitur officio, accepta coram Deo om- nis nostra comprobatur actio. Tunc ipse Mediator Dei et hominis, qui non ministrari, sed mini- strare venit, quasi *ministrator* in medio nostrum erit. Unde protinus ait:

Ego sum in medio vestri sicut qui ministrat. In medio quippe animæ nostræ pius tunc minister dignabitur esse, quando inundans illa divinitatis sua- vitas se cordibus nostris per Spiritus sancti in- fundens gratiam omnem simul hominis interioris repleverit substantiam. In cujus medio dum delecta- biliter inhabitans, locum sibi ministerii vindicat, varias in ea virtutum gemmas pie administrando congregat. Ut autem sciamus, in quibus tantæ talisque minister majestatis habitare dignetur, audiamus, quod continuo subinfertur:

Vos enim estis, qui permansistis mecum in tenta- tionibus meis. Sunt nonnulli, qui primo tentationis

impulsu nequaquam locum dantes diabolo, fraudi- bus tentatoris forti aliquandiu resistant animo; sed mox ut gravior tempestatis procella pulsaverit, statum soliditatis suæ mens infirma repente deserit.

Hi vero quoniam non bene currunt in stadio, permanere diu in tentationibus nequent cum Do- mino. Et quia sunt plerique non solum illicita re- spuentes verba vel opera, verum etiam omni cor suum servantes custodia, hos nimirum ipse, qui pro nobis tentatus est, supra id quod possunt, tentari aliquando non permittet, sed ut sustinere possint, proventum etiam cum tentatione faciet. Quibus continuo promittit dicens:

Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum. Per *regnum*, quod dispositum sibi a Patre æternus Dei gloriatur Filius, nil rectius **520** quam regnum virtutum accipimus, qui cum sit splendor paternæ gloriæ, portans omnia verbo virtutis suæ, omnis procul dubio virtutum gloria in regnum sempiternum paterna sibi dispositione constat esse tradita. Quod videlicet regnum ipse solus per divinitatis habens potentiam in filiis ad- optionis mirifice operatur per gratiam, ut morum honestate præclari regnum Dei intra se habeant, et inter convivas Jesu quam suaviter de mensa ipsius bibant et comedant; hinc enim est quod sequitur:

Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Per *mensam* quippe Domini, in qua diversæ deliciarum redundant epulæ, divinarum in- telligendæ sunt Scripturarum paginæ. Has dum nonnulli sub brevitate historica transcurrendo deglutunt, sine suavitate mysterii animam siti- entem quasi bibendo reficiunt; qui vero profunda quæque et arcana laboriosa investigatione perscrutantur, dulces cum Domino capiendo cibos super- abundantanti refectione saginantur.

De mensa etenim ista gratulabundus Domino ait Psalmista: *Parasti in conspectu meo mensam ad- versus eos qui tribulant me*. In conspectu quippe animæ nostræ istius parata sunt convivia mensæ. Necesse namque est ut quibus adversus tribulan- tes quotidiana instat collectatio, hos nimirum in abundantia suavitatis mensæ hujus alat relectio, ne pondere laboris depressi in agone deficient, sed devictis quandoque hostibus solium gloriæ cum principibus teneant. Unde et sequitur:

Ut sedeatis super thronos judicantes duodecim tri- bus Israel. Postquam enim fidelis quælibet anima feliciter ab hoste triumphans internæ pacis obtinebit gaudia, sedere *super thronos* dicitur quasi regina præpotens, sensibus videlicet carnis po- tenti judicio præsidens. Quæ dum ad tantæ dig- nitatis gloriam pervenit, *tribus duodecim* justo judicare poterit.

521 Sed altius forsitan considerare nos conve- nit, quid per *tribus duodecim* intelligendum sit. Per duodenarium vero numerum universitatem nostro-

rum intelligamus actuum, quos tribus videlicet modis committimus, cogitationibus, verbis et operibus, quæ dum mens Christo inhærens provida discretione disponere nititur, quasi *tribus duodecim judicare* vel regere dicitur.

Nos ergo ut pervenire valeamus ad tam sublime regimen iudicii, diligenter attendamus quæ apposita nobis super mensam sunt Domini, ut ex ea quam suaviter in conspectu Dei epulantes, adversus eos, qui nos tribulant, fortes efficiamur et constantes, ipso præstante et adjuvante, cui laus, potestas et gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXIII.

IN FESTUM DECOLLATIONIS S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Misit Herodes ac tenuit Joannem, et vinxit eum in carcerem propter Herodiadem, uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam (Marc. vi).

Egregius iste Domini præcursor sicut in nativitate in novæ singularisque conversationis eundem Dominum nostrum præfiguravit sanctitate, ita nihilominus in morte sua, quam pro veritatis testimonio in carceris imo sustinuit, occulta illa et invisibilis mors Christi non incongrue exprimitur, qua in humano corde miserabiliter quotidie moritur. Mortem istam tam flebilem tamque miserabilem, quia etiam plerique perfectorum vix interdum aut nullatenus effugere valeant, præsentis hujus lectionis verba manifeste insinuant.

Misit, inquit, evangelista, Herodes, ac tenuit Joannem, et vinxit eum in carcerem. Per regem Herodem spiritalem quemlibet prælatum credimus satis congrue posse definiri, quem ut seipsum cunctosque sibi creditos secundum Deum regere valeat, ab omnibus curis sæculi penitus oportet expedire. Sed et eodem nihilominus rege convenienter universi designantur, qui relicto funditus sæculo ob amorem cælestis patriæ semetipsos exinanire, et habitu et professione dignos se Deo conantur exhibere. Hi tales profecto in conspectu Dei sunt, et dicuntur *reges electi*, dum se actusque suos districte **522** dijudicantes, si quid minus dignum in semetipsis deprehenderit, multiplici cordis corporisque contritione resecare non cessaverint.

Hos nimirum Petrus apostolus majori adhuc laudis præconio extollit ubi absque generis distinctione: *Vos, ait, estis genus regium et sacerdotale (I Petr. xix).* Sed mirari possumus, quomodo in fragili sexu constituti sacerdotes Domini debeant appellari. Sed hæc admiratio citius tollitur sacræ testimonio Scripturæ, qua dicitur: *Sive masculus, sive femina, omnes in Christo unum sumus (Gal. iii, 28).* In utroque ergo sexu reges et sacerdotes dicuntur coram Domino, qui cælestis patriæ flagrantibus desiderio, in ara cordis ignem divini amoris succendunt, et per assiduitatem internæ compunctionis hostiam vivam, sanctam et immaculatam semetipsos Domino offerunt.

Sed sicut omnes tam sublimi non solum, sed et sacerdotis nomine fungentes in Herode expressos

A andivimus, sic in fratre ejus *Philippo* sæculares nihilominus rectores, nec non et universos mundi amatores accipere possumus. Qui profecto, quia nequaquam secundum Deum incedunt, neque vitam, mores et actus suos secundum præcepta Dei **523** instituunt sive regunt, non reges, non sacerdotes sacræ testimonio Scripturæ, sed *fratres* tantummodo nostri dicuntur, quia ab uno Patre, scilicet Christo, creati, nomen Christianitatis nobiscum sortiuntur.

Horum uxor est *Herodias*, per quam designatur mundi hujus concupiscentia, quam libere et quasi licenter amplexantes corde et corpore impudenter sectantur, quia quanto verius huic mundo conformantur, tanto se feliciores esse arbitrantur. Sed sciendum quia concupiscentia mundi, non solum luxuria carnis dicitur, sed et omne, quod in mundo possidetur, vel concupiscitur, superbia scilicet et acedia, vana gloria, cæteraque his similia. Et bene concupiscentia sæculi per *Herodiadem* dicitur exprimi, quia sicut ista Herodis cor improvidum tunc ad amorem inflectere studuit illicitum: ita hæc cunctis per *Herodem* signatis quotidie invisibiliter se ingerit, diversisque imaginationum suarum illusionibus a recti itineris tramite avertere satagit. Unde plerumque contingit ut, qui latas sæculi vias pridem spreverant, et sanctæ conversationis studio cælestia tantummodo sequi cœperant, hujus spiritalis *Herodias*, id est concupiscentiæ sæcularis amore decepti, in uxorem sibi eam accipiant, et eam in thalamo cordis sui delectabiliter collocantes, illicita cum ea connubia illicite exercent. Quod nimirum non tunc solummodo perficitur, cum quis ad vitium carnis prolabitur, sed toties fit, quoties aut superbia, aut avaritia cæterisque his similibus homo interior corumpitur. Nam ubi is, qui in spiritu humilitatis et mansuetudinis servire Deo decrevit, hujusmodi vitiis delectabiliter cor suum submittit, quasi alienæ copulatus uxori detestabile coram oculis Dei crimen adulterii committit.

Huic *Joannes*, id est vox Verbi, vox Sapientiæ fortiter resistit, eique, ut ad cor redeat, talibus violenter verbis insistit: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Ac si dicat: Non tibi expedit, ut, quem a præsentis sæculo inchoata vitæ perfectio absolverat, terrenarum appetitus rerum rursus inficiat, Christique spreta dulcedine post carnis concupiscentias mentis gressus dirigere præsumas. Sed hæc vox correptionis, heu **524** nonnunquam agitur sine fructu correctionis, quia ubi mens prædictis subacta vitiis intus male captiva tenetur, fit miro modo, quemadmodum in principio evangelicæ hujus lectionis habetur. *Misit Herodes, et tenuit Joannem, et vinxit eum in carcerem.* Patet profecto his tribus verbis quia omnis macula criminis tribus committitur modis, consensu scilicet, et opere atque peccati consuetudine, Hoc etiam in tribus mortuis apte demonstratur, quos mirabiliter Dominus resuscitasse memoratur. Sed jam diligentius intuendum est

quando vel quomodo Herodes mittat, quibus vinculis, quali carcere vinctum Joannem teneat.

Ista Herodis missio est spiritualis peccatorum suggestio. *Mittere* namque dicitur, qui pulsantibus se vitis per consensum subjicitur, eisque reserata cordis janua delectabiliter intus acquiescit, quæ tamen foris agere non valet, aut agere erubescit. Et hæc est prima mors animæ convenienter per filiam archisynagogi, quæ venienti Domino infra paternæ domus tecta paucis admodum videntibus est resuscitata.

Hanc igitur mortem, qui evadere desiderat, in ipso confestim exordio contriti cordis passibus iter ad Dominum quantocius accelerare studeat. Nam qui noxiæ delectationis voragine intus per consensum cordis absorbetur, majora sui procul dubio adhuc detrimenta patietur. Unde bene, postquam dictum est, *misit*, continuo subinfertur, *et tenuit*. Constat enim quia ad omne quod tenemus, manuum ministerio maxime indigemus. Sed quid in Scripturis sanctis manuum vocabulo, nisi bona sive mala designatur operatio? Manus ergo ad tenendum Joannem extendit, qui per pravæ delectationis consensum prostratus, relictis virtutum gressibus ad perversæ actionis ima descendit. De hac lethali perditionis fovea si resurgere quærit, majori procul dubio remedio opus habebit, hoc est ut per fructuosæ animadversionem penitentiae obviam Domino extra portam fetidæ deferatur conscientiae. Nam nisi perstrepsens carnalium turba desideriorum et operum, per occultam supernæ visitationis gratiam reprimatur, mortuus non solum non resurgit, sed et deterioris adhuc **525** mortis sententiæ subjacebit, sicut apte in sequentibus declaratur, cum dicitur :

Et vinxit eum in carcerem. Per catenas, quibus homo ligari solet, dura peccandi consuetudo intelligi valet; per *carcerem* autem locum tenebrosam, multisque spurcitiis sordatam, non immerito accipitur cor pravum multimodis vitiorum sordibus fetidum et offuscatum. In hujusmodi carceris squalore tunc Joannes *vinctus* teneri dicitur, dum eo usque perversus quilibet devolvitur, ut, qui prius quasi sub timore peccans coram humanis aspectibus pro malefactis suis reprehendi metuebat, longa peccandi excæcatus consuetudine, quasi quadam adepta libertate malis pejora de die in diem adjicere non pudeat.

Sed quia per prædictum Herodem non solum hos expressos audivimus, qui in spiritali vita non spiritaliter gradiuntur, sed et universos, qui cæteris prælati, vicem Christi in Ecclesia gerunt, quomodo etiam, id est prædicatores, superbissimi ejusdem Herodis fiant imitatores, diligentius inquirere studeamus. Ille eum revera imitatur, qui relicta humilitate duris superbiam facibus inflammatur. Quæ nimirum ubi cordis murum expugnaverit, suæque habitationis locum in eo præparaverit, omnem sui secum introducens comitatum, vitis singulis singularem dominandi locum tribuit atque principatum.

A Ibi procul dubio verbum Domini, vox sapientiæ, quasi vinculis addicta captivatur, quia vitia, quibus semetipsum homo per levitatem mentis subdidit, nequaquam in altero utiliter reprehendere aut emendare poterit. Nam quomodo ad humilitatis et mansuetudinis bonum alios admonet et hortatur, qui iracundia aut mentis tumore super se elevatur? Qualiter prædicationis verbo ab appetitu terrenorum alios compescit, qui etsi non in aperto, toto tamen cordis desiderio lucris sæculi inhiare non erubescit? Ab hujusmodi profecto vinculis liberum se Apostolus gaudebat, qui nullam reprehensibilis vitæ objectionem metuens fiducialiter dicebat : *Legatione fungor in catena, sed verbum Dei non est alligatum* (Ephes. vi, 20). Verbum quippe Dei in corde ipsius alligatum non erat, qui licet corpore ferro astrictus teneretur, liber tamen spiritu nullo remordentis conscientiae vitio præpeditus a veritatis tramite ulla averti poterat **526** ratione. Sed si sequentibus sancti Evangelii verbis diligentius intendere studebimus, hæc omnia, quæ supra diximus, per occulta potius insidiarum machinamenta, quam per aperta operis inquinamenta fieri videbimus. Sequitur :

Herodias autem insidiabatur ei. Abominabile quidem et omnino esset abhorrendum, si is, qui unquam vel ad momentum degustare meruit, quanta divinæ dignatio visitationis sit, diabolicæ fraudis superatus nequitia, ad aperta carnis subito inflecteretur flagitia. Hoc enim cum antiquum hostem non lateat, per inevitabiles fraudis suæ in idias homini obviat, nunc animi tumorem, nunc arrogantiam, inanisque gloriæ ingerens favorem. His profecto vitis in humano corde quasi pro fundamento positus, dum internæ mentis acies a veræ lucis intuitu reverberatur, quæ continuo malæ sequantur sequentibus evangelistæ verbis clarius demonstratur.

Volebat, inquit, *eum occidere*. Vita quippe carnis anima, vita autem animæ Deus est. *Vult* quidem Herodias Joannem *occidere*, quia concupiscentia hujus mundi ad nihil aliud tendit, nisi ut animæ vitam suam, quæ Deus est, per male dulces vitæ carnalis illecebras auferre possit. Sed tamen quia in homine illo, qui aliquando rex fuerat, qui de interna Christi dulcedine vel tenuiter aliquando prægustare meruerat, hæc malæ Herodiadis voluntas subito fieri non possit, sequenti versu satis evangelista insinuat, ubi eandem Herodiadem voluntatem occidendi Joannem habuisse, sed possibilitatem perficiendi, quod voluit, defuisse sibi nuntiat. *Volebat*, inquit, *occidere eum, nec poterat*.

Sed quæ hujus impossibilitatis causa fuerit, continuo manifestat, cum dicit : *Herodes autem metuebat Joannem, sciens eum virum justum et sanctum, et custodiebat eum. Metuit Herodes Joannem*, quia dum verbum Dei, quod per Joannem exprimitur, audit vel legit, peccata sua pertimescere incipit. *Sciens eum virum justum et sanctum, et custodiebat eum. Scit*, inquam, quia totum quod Scriptura sancta prætendit, ad virtutes, ad justitiam, ad sanctitatem

tendit, et ideo, quantum facultas suppetit, custodire eam incipit.

527 *Et audito eo multa faciebat, libenter eum audiebat. Audito Joanne, audito verbo sacræ Scripturæ in qua gratia Dei latet, multa facere incipit, quæ antea facere neglexit, et libenter eam audit, licet totum, quod loquitur, contra se esse noverit. Et cum dies opportunus accidisset Herodes natali suo cœnam fecit principibus et tribunis et primis Galilææ. Opportunus iste dies, qui tam sublimiter ab evangelista notatur accidisse, opportunam supernæ visitationis gratiam convenienter exprimit, quæ se non solum perfecte viventibus, sed etiam minus perfecte coram Deo gradientibus apte et opportune plerumque ingerit.*

Talis iste dies bene Herodi *accidere* dicitur, B quando fidelis prælati, sive quilibet homo beatus, internæ contemplationis dulcedine supra se elevatus, ad illius summæ et ineffabilis suavitatis mensam non corpore, sed spiritu accedere permittitur, ubi spiritalibus recreatus deliciis, spiritaliter in Deo renascitur. Sic, sic cœlesti convivio impinguitus, et ut ita dicam, feliciter in semetipso regeneratus, cœlestem illam cœnam, quam ille intrinsecus meruit prægustare, *principibus et tribunis et primis Galilææ* per prædicationis officium incipit ministrare.

Qui autem *principes* isti et *tribuni, et primi Galilææ* sint, quibus talis hæc cœna conveniat. Psalmista manifestius insinuat: *principes*, inquit, *Juda duces eorum, principes Zabulon, principes Nephtholim* C (*Psal. LXVII, 28*). Judas *confessio* interpretatur. *Principes Juda* non incongrue homines illi dicuntur, qui relicto lunditis sæculo pro antiquis semetipsos excessibus districte dijudicant, non excusantes excusationes in peccatis, sed propriæ vulneris infirmitatis detegentes per amaritudinem puræ et perfectæ confessionis.

Qui dum tanto fervoris zelo contra semetipsos armati incedunt, per adjuvantem gratiam Dei etiam *tribuni*, id est *principes Zabulon* fieri poterunt. *Zabulon habitaculum fortitudinis* interpretatur. *Principes Zabulon* appellari possunt, quando divinæ inspirationis instinctu ad hanc fortitudinem perveniunt, quod spiritu ambulantes menteque legi Dei D **528** consentientes, carnis vitia ferro continentiar, quantum valent, resecant, et non minus cogitatione quam verbo et opere sollicitate se custodiunt.

Per triplicem hanc custodiam, dum in tribunatu suo laudabiliter progrediuntur, *primi Galilææ*, id est *principes Nephtholim*, quod interpretatur *cervus emissus*, efficiuntur. Quod tunc revera sit, quando in spe cœlestis patriæ currentes, si qua obstacula ex impedimento hujus mutabilitatis obviant, viriliter transeunt, et altis contemplationis saltibus corde et animo ad superna conscendunt.

Sed et alio modo *diem* istum *opportunum*, alio modo *principes* istos, *tribunos et primos Galilææ* possumus intelligere. Per *diem opportunum* prosperita-

tem mundi rerumque temporalium non incongrue accipere possumus. Quæ cum homini Herodiadem amplectenti, homini, inquam, concupiscentiam, amorem vel avaritiam hujus mundi diligenti accidit, magnam opportunitatem peccandi administrat, in qua *principibus, tribunis et primis Galilææ cœnam* delectabilem facere incipiat.

Per *Galilæam*, quod *rota* vel *volubilis* dicitur, mundus iste non incongrue accipitur, qui nunquam stat, sed in modum rotæ semper circumfertur et volvitur. Hujus *Galilææ principes; tribuni et primi* maligni spiritus non incongrue possunt dici, sicut ex ipsius testimonio Veritatis in Evangelio invepi-mus: *Venit enim, ait, princeps hujus mundi, et in me non habet quidquam* (Joan. XIV. 30).

Sed notandum, quare *principes*, quare *tribuni*, quare *primi Galilææ* dicantur. Tria hæc vocabula idcirco, ut credimus, congrue sortiuntur, quia tria sunt, in quibus universi homines ab eisdem dæmonibus tentantur et impugnantur, Tentantur in carne, tentantur in spiritu, tentantur in mente. Recte ergo dæmones illi *principes* nuncupantur, qui in carne hominem tentant, hoc est qui hominibus carnalibus carnalia vitia maligna suggestionem suam intentant. *Tribuni* autem dæmones illi non incongrue dici poterunt, qui in spiritu spiritalis et perfectioris homines sua fallacia impetunt. **529** *Tribunus* enim ille dicitur, qui centum militibus præficatur. Et apte hoc numero, qui perfectus est, spiritalis et perfectus quisque intelligi potest. In spiritu ergo tentantur, quando imaginibus rerum ab eisdem dæmonibus intrinsecus falluntur. Imagines rerum autem dicuntur, quando unum cernitur, per quod alterum designatur, verbi gratia, ubi scribitur Deus aut homo, non hoc Deus aut homo est, sed imago et signum quoddam illius est quod Deus sit, quod et homo sit. Qui in hoc fallitur, hoc est qui imaginem pro veritate amplectitur, male in spiritu a dæmonibus tentatur. Sunt et alii spiritus, his nequiores ad tentandum genus hominum subtiliores, illi videlicet, qui in mente, id est in intellectu hominem impugnant. Sed cum mens vel intellectus primum et præcipuum sit in homine, recte isti non *principes*, non *tribuni*, sed *primi Galilææ* possunt appellari. Sed ut triplex hæc principum, tribunorum et primorum tentatio manifestior fiat, de hac eadem causa subtilius aliquid adhuc disserere non pigeat.

Tres visiones sunt, corporalis, spiritalis, intellectualis. Corporalem visionem dicimus, quod corporalibus oculis corporaliter cernimus. Spiritalis autem visio est, cum in spiritu aliquid videmus, quod tamen, quid sit, intellectu discernere non valemus, sicut de Pharaone legimus, qui vidit septem boves pulchras et crassas, totidemque fœdas et macilentas. Vidit etiam septem spicas plenas et formosas et septem tenues uredineque percussas. Hæc nimirum visiones imagines quædam erant rerum sequentium, quas idem Pharaon futuras per somnium et in spiritu prævidit, sed quid portenderent, men-

tis intellectu comprehendere nequivit. Joseph autem in intellectu mentis videre meruit, quando futuram rerum veritatem, imaginarie præsignatam, eidem Pharaoni sublimiter exposuit. Per intellectualem hanc visionem, qua ipsa rerum veritas conspicitur, tertium illud cælum convenienter exprimitur, ad quod raptum se Paulus apostolus dicit, ubi verba arcana, quæ non licet homini loqui, audire promeruit, quia sicut triplex est visio, corporis, spiritus et mentis, ita triplex etiam sensus est in Scripturis sanctis, litteralis, spiritalis, intellectualis. Litteralem atque spiritalem sensus egregius ipse doctor gentium tunc transcenderat, et usque ad tertium cælum, intellectualem scilicet sensum, gloriose **530** conscenderat, quando toto cordis intellectu ita cælestibus est conjunctus, quod utrum in corpore, an extra corpus esset se nescire asseruit. Sunt ergo dæmones, qui nos, sicut præmisimus, impugnant in corporalibus; sunt dæmones, qui nos impugnant in spiritalibus; sunt dæmones, qui nos impugnant in intellectualibus.

His omnibus copiosam et delectabilem cœnam homo efficit, quando aut corpore, aut spiritu, aut mente peccare Deo non metuit. Hæc nimirum cœna tam dulcis tamque amabilis spiritibus immundis raro confici poterit, nisi quando prædictus ille dies, quem prosperitatem sæculi diximus, arridere homini incipit. Dies enim ille valde aptus, valde opportunus est ad peccata, quia rarus nimis homo ille est, qui cunctis prospere succedentibus, ita statum suum tenere valeat, quin supra dictis principibus, tribunis et primis Galilææ aut inordinata cogitatione, aut superflua locutione, aut etiam illicita operatione lethalem hanc cœnam plerumque conficiat. Non facile enim ad peccata trahitur qui aut infirmitate, aut alia qualibet molestia vel adversitate assidue premitur. Nam quod status rectitudinis facilius in adversitate quam prosperitate servetur beatus Job suis manifestius verbis insinuare videtur: *Pereat, inquit, dies, in qua natus sum (Job 111, 3)*. Diei nativitatis suæ Job maledixit, quia omnem mundi hujus prosperitatem, in qua delectabiliter in semetipso quodammodo homo renascitur, ad animæ perditionem tendere conspexit. Unde perfectus etiam homo sicut dictum est, facilius prosperitate quam adversitate ad peccata flectitur; stultus autem et prosperis et adversis dejicitur teste Salomone, qui ait: *Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos (Prov. 1, 32)*. Igitur mortiferam principibus mundi hujus cœnam ex diversis peccatorum generibus homo tunc parare incipit, quando ex arridente rerum temporalium prosperitate totus a Deo avertitur, et ad sæculum toto cordis desiderio convertitur, sicque in eo invisibiliter fit quod tunc visibiliter factum evangelista subjungit:

Cumque introisset, inquit, filia ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi simulque recumbentibus. In Herodiadis filia voluptas cordis et corporis

A non incongrue est intelligenda, quæ convivantibus **531** principibus, tribunis et primis Galilææ, quos malignos spiritus diximus, recte dicitur subintrare, quando homo ex maligna eorumdem dæmonum suggestione suaviter, voluptuose, delectabiliter incipit peccare. Dulcescentibus peccatis intrinsecus miserabiles eadem filia saltus addit, dum de vitio in vitium, de peccato in peccatum transilire hominem facit, ut diversis nequitiis vicissim sibi succedentibus saltantem recte imitetur, qui nunc unum, nunc alterum locum petere videtur. *Placent autem Herodiales tamque perversi saltus Herodiadis, quando complacere sibi metipso homo incipit in peccatis. Placent etiam simul recumbentibus, id est universis sensibus suis, ad peccata sibi consentientibus. Sicque fit quod sequitur:*

Et rex ait puellæ: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Fit, inquam, ut homo ille, qui aliquando rex fuerat, qui regnum suum, corpus scilicet et animam suam secundum voluntatem Dei regere proposuerat, petitioni perversæ hujus puellæ, per quam, sicut præmisimus, voluptas designatur, in omnibus se satisfactorum pollicitatur. Et non incongrue voluptas nomine puellæ notatur, quia sicut puella tenera est et mollis, infirma et fragilis, sic omne cor, quod illa possederit, molle et tenerum ad consentiendum, infirmum et fragile ad resistendum peccatis efficit. Unde apte satis subjungitur: *Pete a me quod vis, et dabo tibi.* Petere voluptatis est illicere hominem ad aperta flagitia iniquitatis. Dicere autem hominis ad eam, *pete a me*, est illecebris carnalibus ab ipsa procedentibus devoto corde et corpore seipsum submittere. *Pete, inquit, a me quod vis.* Quasi dicat: Ad omnia, quæ petieris, ad quæcunque me flagitia inflectere volueris, paratus ero tibi, quia dictis illicitis, cogitationibus superfluis, operibus malignis satisfacere tibi studebo.

Et juravit illi: Quia quidquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei. Per juramentum istud sortis ille et firmus consensus intelligi poterit, per quem male dulci peccatorum delectatione instigatus perniciosæ voluptati homo semetipsum astringit. Hoc lethali juramento constrictus, hoc pernicioso peccatorum consensu excæcatus, dum carnalium amore rerum intrinsecus superatur, pollicetur etiam *dimidium regni sui*, si petatur. Sed cum totum regnum anima et corpus hominis sit, per dimidium regni convenienter **532** corpus intelligi poterit, quod tunc miser homo Herodiadi promittit, quando ab obediendum et satisfaciendum carni carnisque desideriis totum se voluptati submittit. Peracta autem hac miserabili promissione de die in diem deterior fit, quemadmodum consequenter evangelista subjungit:

Quæ cum exisset, inquit, dixit matri suæ: Quid petam? Non sine causa esse credimus, quod prædicta Herodiadis filia modo introisse, modo exisse tantopere notatur ab evangelista. Filia Herodiadis quodammodo dicitur introire, quando voluptas male

providum cor hominis diversis peccatorum oblectamentis ad male faciendum incipit emollire. Exire autem dicitur, quando iterando peccata novis semper sceleribus semetipsum innovare nititur. *Quid petam, inquit? Querit quodammodo filia a matre quid petere debeat, quando homo deditus voluptati nunc ad concupiscentiam carnis currit, nunc ad superbiam mentis recurrit, quærens et investigans diligenter quibus potissimum vitiiis miseram animam suam oblectare possit. Quid, inquit, petam?*

Et illa dixit: Caput Joannis Baptistæ. Nomine Joannis, quod interpretatur, in quo est gratia Dei, vetus et nova lex consequenter valet intelligi, in qua revera gratia Dei esse dicitur, quia ex ea homo perfecte eruditur, quomodo Deo placere, quibus meritis et remissionem peccatorum, et æternorum plenitudinem gaudiorum possit obtinere. Hujus Joannis, hujus, inquam, veteris ac novæ legis caput, licet Christus sit, possumus tamen adhuc in Joanne, et Joannis capite etiam hominis intentionem accipere. Habet igitur Joannes caput suum, quando homo salvandus totam intentionem suam ad Deum, et sacram Dei Scripturam dirigit, et ea devotione verbum Dei legit et audit, ut gratiam illam in eo inveniat, quo et Deum et seipsum perfecte cognoscere valeat. Huic Joannis capiti, huic, inquam, tam salubri hominis intentioni, Herodias cum filia sua semper insidiatur, quia nihil aliud intendit concupiscentia et voluptas sæculi, nisi ut totam hominis intentionem a Deo et a doctrina Dei avertat, et carnalis vitæ amorem et oblectationem cordi hominis substituat. Hoc ejusdem Herodiadis consilio apte demonstratur, quo ad petendum caput Joannis Baptistæ filiam admonet et hortatur.

533 Sed notandum quid sit quod, cum diceret, *caput Joannis*, addidit, *Baptistæ*. Est in verbo Dei, quod per Joannem accipitur, gratia baptizans, et est in verbo Dei gratia non baptizans. Gratia baptizans dicitur, quando homo ex verbo Dei emollitus ad lamenta compungitur, quia dulcis ille lacrymarum fluvius ex recordatione peccatorum et amore cœlestium, ex profundo cordis erumpens, baptisma quoddam est hominis, in quo feliciter quodammodo baptizatur, in quo peccatorum abolita vetustate feliciter in Christo regeneratur. Est et alia adhuc gratia, quæ ex verbo Dei concipitur, satis quidem bona et utilis, huic tamen nequaquam similis, gratia videlicet illa quod homo verbum Dei libenter et delectabiliter, suscipit quæ tamen *Joannes Baptista*, id est gratia baptizans dici non poterit, quia etsi audire verbum Dei delectatur, virtus tamen lacrymarum quia deest, ex eo non baptizatur, quia a peccatorum vabe sine compunctione et humilii cordis contritione, homo non emundatur. Talis ergo virtus verbi Dei, ex qua sic homo baptizatur et renovatur, cum hostem antiquum non lateat, nunc per concupiscentiam, nunc per voluptatem concupiscentiæ filiam importune homini incumbit, ut *caput Joannis Baptistæ* petat, hoc est ut omnem intentionem

A suam a baptizante illa gratia, quam aliquando ex verbo Dei concipere meruit, penitus avertat. In hoc dum homo miser diabolo consenserit, dum concupiscentia et voluptate superatus carnalia spiritualibus præsterit, subito in deterius labitur, quem admodum consequenter evangelista prosequitur:

Cumque introisset, inquit, statim cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo ut protinus des mihi in disco caput Joannis Baptistæ. Cum festinatione filia Herodiadis ad regem intrat, quando hominem spiritalem corde et corpore ita sibi voluptas substernit, quod totus fervet ad scelera, quod festinat perficere, ad quascunque eam caro videtur illicere. Volo, inquit, ut protinus des mihi in disco caput Joannis Baptistæ. Imperat quodammodo voluptas, quæ ante blandiebatur, quando homo suimet per omnia impotens effectus resistere peccatis non valet, sed corde et corpore ad discum, id est ad gulam convertitur, ut videlicet nihil facere, dicere vel cogitare libeat, nisi quod caro suggerit aut desiderat.

Et contristatus est rex. Contristatur 534 ad primum, qui aliquando rex fuerat, dum sic a carne se superatum, dum illa, quam aliquando ex dono Dei habuit, gratia tam miserabiliter se privatum considerat. *Propter jusjurandum autem et propter simul recumbentes noluit eam contristare. Per jusjurandum, sicut præmisimus, fortem et stabilem, lethalem et execrabilem peccati consensum accipimus, simul autem recumbentes sunt interioris exteriorisque hominis sensus peccato consentientes. Fimus peccatorum consensus quando cor intrinsecus possederit, omnes sensus hominis idem sapere, idem diligere et querere facit. Sicque fit ut dominantem sibi voluptatem resistendo peccatis contristare non velit, sed ad imperium ejus desiderii carnis suæ per omnia studeat satisfacere dicens sibi ad se intra se: Quid hæc mihi confert tristitia? Quid mihi proderit, nunc peccata dimittere, nunc cum resistere carni non valeam, iterum eadem repetere? Sicque totus in præcipitum ruit, sicut consequenter evangelista subjungit:*

Et misso, inquit, spiculatore, præcepit offerre caput ejus in disco. Spiculator, quia arma domini sui portat, intellectum hominis convenienter significat, qui spicula illa, sacræ videlicet testimonia Scripturæ frequenter colligere et portare in seipso solebat, quibus hostem antiquum ferire, quibus ab invisibili ejus incurso aliquando se satagebat præmunire. Spiculatorem suum homo ad decollandum Joannem mittit, quando totam intentionem suam a Deo et sancta Scriptura avertit, totumque intellectum atque sensum ad discum, id est ad satisfaciendum quæ desiderii propriis convertit, sicque fit quod sequitur:

Et decollavit eum in carcere, et attulit caput ejus in disco, et dedit illud puellæ, et puella dedit matri suæ. Per carcerem, sicut præmisimus, tenebrorum cor hominis accipimus. In carcere Joannes decolla-

tur, quando ab omni gratia spiritali homo intrinsecus evacuatur. Quo audito discipuli ejus venerunt, et tulerunt corpus ejus, et posuerunt illud in monumento. Venerunt per affectionem, tulerunt per operationem, posuerunt per mentis contemplationem. Veniamus et nos per mentis obedientiam, tollamus per operis efficaciam, ponamus in boni operis perseverantia, ut ad gaudia, quæ perseverant sine fine, quandoque mereamur pervenire. Quod ipse præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

535 HOMILIA LXXV.

IN FESTUM NATIVITATIS S. MARIE VIRGINIS PRIMA.

Exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda, et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth (Luc. 11).

Quia nativitas perpetuæ Virginis Mariæ, quam debita veneratione recolimus, gaudium perpetuæ vitæ annuntiavit omnibus in hac peregrinatione gementibus, debemus subtili inquisitione animadvertere quomodo præclara gloriosæ ejusdem Virginis nativitas verbis sit expressa lectionis evangelicæ. Plerique enim sine intellectu remanentes spiritali, solent inquirere quomodo hæc evangelica verba gloriosæ Virginis congruant nativitati. Sed his, quibus intus spiritus loquitur, aperte datur intelligi, non solum nativitatis primordia, verum etiam laudabilis conversationis ejus merita in eis excellenter esse declarata. Ait enim evangelista :

Exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione. Tunc ergo primum domina nostra perpetua virgo Maria exsurrexit, quando regalibus orta natalibus virga de radice Jesse, Virgo floris, in lucem mundi processit. Sed videamus hæc regina cælorum sic exsurgens quo ascenderit, quem in locum declinans abierit, ad quale virtutis opus ibidem se extenderit.

Abiit, inquit, in montana cum festinatione. Abiit igitur Domina nostra Maria in montana, mox ut est nata, quia per ducatum sancti Spiritus, eam in sua suscipientis, sic a terrenis omnibus est separata, ut toto corde transiret ad dilectionem Dei Patris juxta præceptum Dominicæ legis sic præcipientis : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua, et ex omni mente tua, et ex omnibus viribus tuis (Deut. vi, 5)*, quod est toto intellectu, tota voluntate, tota memoria. Dilexit plane toto intellectu Dominum, quem sicut præcæteris in virginalem thalamum suum a se incorporandum suscipere promeruit, ita sola solum, unica unicum unicæ majestatis Dominum 536 præ cunctis mortalibus dilexit; ad cujus etiam dilectionem omne, quod erat, quod vivebat, quod intellectu comprehendere poterat, toto conamine transferre satagebat. Hanc autem dilectionem non segnitier tenuit, sed exercere in opere cum festinatione, id est bona voluntate summopere curavit. Non nihil hominem tam festinum et promptum

A tantæque reddit alacritatis, quemadmodum bona devotio voluntatis. Ad cumulum autem hujus dilectionis præcipue addidit beata Dei genitrix Maria quartum legis mandatum summo studio adimplere, ex omnibus utique viribus Deum diligere, quod est in civitatem Juda abire. Judas namque confessio sive laudatio interpretatur, quæ laus et confessio satis juste, satis digne Dominæ nostræ Mariæ ascribitur. In voce enim exultationis et confessionis ex omnibus viribus gloriam sui quærebat Conditoris, tam corde quam corpore jugiter consistendo et laudando illum, per quem se noverat salvandam et benedicendam esse per ævum. Sequitur :

Et intravit in domum Zachariæ. Per Zachariam, qui memor Domini interpretatur, pudici pectoris ejus purissimæque dilectio mentis figuratur, quæ tota memoria Deum diligebat, cui soli sic inhaerebat, ut memoriam dilecti sui, regis sempiterni, nec ad horam de principali cordis sui pateretur auferri. Sic fervens in amore Creatoris mediatrix Dei et hominum non minori charitatis affectu erga salutem vigilabat proximorum, ut in verbis consequentibus apte colligere possumus. Ait enim :

Et salutavit Elisabeth. Per Elisabeth sanctam, quam hæc gloriosa Virgo amando salutavit amor innuitur proximorum, quem ita indeclinabiliter tenuit, ut salutem, quam sibi die noctuque tantis lacrymis exorabat, non minori 537 charitatis affectu omni etiam humano generi profuturam votis omnibus exoptabat, et ideo secundum legis præceptum proximum, ut seipsam diligebat. Non solum autem hanc salutem antiquis annuntiavit Patribus, sed revera quotidie Novi Testamenti annuntiat coheredibus. Et quamvis carnis soluto debito in regnum transierit dilecti Filii sui, adhuc tamen nobis loquitur vita mirabili, suos exemplo adhuc salutem inestimabili.

Et quia hæc breviter de gloriosa et intemerata virgine prælibavimus, videamus nunc, quomodo hæc verba in unaquaque fideli et electa anima valeant adimpleri; quæ tamen beatam Dei genitricem, in quantum fas est mortalibus, sequi voluerit et imitari. Ait ergo Evangelista :

Exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione, et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth. Exsurgit beata et fidelis anima, cum de terrenis desideriis et voluptatibus se erigit, cum vitia et peccata deserit, dum in spiritu suæ mentis renovata novum hominem induit, corporeque simul et anima terrenis et noxiis actibus resistit. Quæ profecto cum sic exsurrexerit, exemplo dominæ nostræ Mariæ in montana condescendere [debet], ut et ipsa diligat Dominum Deum suum ex toto corde suo et ex tota anima sua, et ex omni mente sua, et ex omnibus viribus suis. Debet denique sic in montana abire, ut omnem dilectionem suam ad illum montem Dei, Deum scilicet omnipotentem transferat, illum super omnia et inter omnia in quan-

tum intellectu suo capere præva. et, dulci amore diligat.

Sed hoc abire, illud diligere non tepido et desidiioso corde est agendum, sed cum festinatione, cum bona videlicet et devota voluntate ad hoc erit festinandum, quod est ex omni mente Deum diligere. Sic Deum diligendo, sic ad eum festinando beatam animam decet in civitatem quoque Judæ abire, ut quartum illud dilectionis membrum, quod in dilectione Dei a legislatore est propositum, possit efficaciter adimplere. Pergit sane in civitatem Judæ, si ex omnibus viribus suis Deum diligit. Nam, ut præmisimus, Judas confessio vel laudatio interpretatur, quam laudem et confessionem tunc veraciter Deo offerre poterit, si corde et corpore cœlestem Patrem laudans et confitens, nihil ex hoc meritis suis attribuit, **538** sed tantummodo laudem et honorem Creatoris sui requirit.

Huic laudi et confessioni illam memorialem adjungat dilectionem, de qua in verbis sequentibus subjungitur, cum dicitur, et intravit in aomum Zachariæ. Zacharias memor Domini interpretatur. Domum Zachariæ fidelis anima ingreditur, quando in dilectione Dei ardens animus memoriam abundantis suavitatis ejus die noctaque eructare et præmeditari nititur. Sequitur:

Et salutavit Elisabeth. In beata Maria matre Domini Jesu, quæ Salvatorem nobis genuit, in plerisque Scripturarum locis prælati et doctores sunt designati, quia revera sicut ipsa carne incorrupta Deum nobis protulit, sic prælati et prædicatores verbo suæ exhortationis Deum quodammodo pariunt in subditis. Ita in præsentī loco per beatam Mariam illi prælati possunt figurari, qui tali, ut prædiximus, ordine in dilectione Dei stabiliti et sublimati, tandem Dei vocatione ad curam regimenque animarum merentur assumi. Per Elisabeth vero, quæ salutavit Dei mei interpretatur, boni subditi possunt accipi, qui ex nulla rerum transeuntium delectatione queunt aut volunt satiari, sed in solius Dei visione satietatem suam constituerunt, ut confidenter dicere possint cum Psalmista: Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Istos bonos subditos, qui per Elisabeth designantur, boni prælati, qui per Matrem Jesu sunt designati, frequenter salutant, cum verbo dulcissimæ exhortationis eos alloquuntur, cum mandata et præcepta vitæ eis proponunt, cum verbis salutaribus, quæ ipsi ex ore Domini perciperunt, de salute sua eos sollicitos faciunt. Sic, sic bonis prælatis subditos suos salutantibus, magnus plerumque profectus inde Deo optulante proveniet, sicut verbis sequentibus aperte intelligi [datur]. Nam sequitur:

Et factum est ut audivit vocem Mariæ Elisabeth, exultavit in gaudio infans in utero ejus. Factum istud magnam et memorabile, de quo modo audivimus, inter verba prædicationis bonorum prælatorum Deus frequenter solet operari in subditis. Auditis denique verbis divinæ dulcedinis, ex Spiritus sancti

gratia eos interius tangentibus et accendentibus [cod. tangentes et accedentes], talis plerumque oboritur in eorum cordibus exsultatio, quæ recte **539** nomine infantis potest exprimi. Infans enim quasi non sans dicitur. Revera hæc exsultatio, quam in cordis jubilo inter verba prædicationis percipiunt a Domino, talis est, ut eam fari non possit homo, ita ineffabilis est, ut eam humanis verbis exprimere et explanare nullus sufficiat.

HOMILIA LXXV.

IN NATIVITATEM B. MARIE VIRGINIS SECUNDA.

Nativitas tua, sancta Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo mundo; ex te enim ortus est Sol justitiæ, Christus Deus noster (Ecclesia).

Paritura Solem justitiæ beatissima virgo Maria universum mundum hodierna die illuminavit et lætificavit nativitate sua, quia tenebris peccatorum, tenebris æternæ damnationis ita involutum erat totum genus humanum, ut nullus ex antiquis esset Patribus, qui licet sancte, licet pie et juste viveret, tamen post longas vitæ hujus miseras, post longas mundi hujus tenebras cum dolore non descenderet ad inferos, donec in fine temporum ex eadem beata Virgine ipse ortus est Sol justitiæ, qui peracta dispensatione assumptæ carnis sedentes in tenebris et umbra mortis ad patriam æternæ claritatis dignatus est reducere. Et nunc humanæ substantiæ dignitas tam mirabiliter et misericorditer reparata est, quod electus quisque, qui bene et feliciter in hac vita vixerit, mox in hora egressionis suæ de corpore vaxitæ perpetuæ beatitudinis possidebit; impius vero et peccator etiamsi in ultima hora perfecte pœnituerit, veniam, quam non meruit, exemplo latronis sero pœnitentis, procul dubio obtinebit; qui dum latrocinando multisque malis insistendo tempus vitæ perageret, tandem in cruce sero pœnitens, bona paradisi consecutus est per gratiam, quæ habere non meruit per innocentiam.

Et quia beata Dei Genitrix Maria materia, ut ita dicam, humanæ reparationis exstitit, omnis pene Scriptura, quæ opus creationis et reparationis humanæ commemorat, hæc eandem Virginem quasi reparatricem humani generis speciali laude commendat. Nam si reparati non essemus, melius erat quod creati non fuisset. Unde etiam primus ille divinæ legis lator Moyses ubique in Scripturis suis mentionem hujus gloriosæ Virginis faciens, **540** quandoque eam nascituram et genus humanum misericorditer per eam reparandum pene in exordio Veteris Testamenti his verbis denuntiat, dicens: Non enim pluerat Dominus Deus super terram; et homo non erat, qui operaretur eam. Sed fons ascendeat e terra, irrigans universam superficiem terræ (Gen. 11, 5, 6).

Licet juxta litteram ita se rei veritas habeat, quod in primordio, quando cuncta creata sunt, super terram non plueret, mystice tamen aliquid spiritus veritatis innuit, quod ad laudem et gloriam beatæ Dei Genitricis satis convenienter respicit. Nam

pluvia visibilis, quæ desuper veniens terram infundit et inebriat, pluviam cœlestis disciplinæ, doctrinam videlicet castitatis et humilitatis, quæ exemplo castissimæ hujus Virginis quandoque futura erat, satis congrue significat, quia dum hac salutari pluvia terra humani cordis irrigatur et infunditur, multiplici honorum æperum ubertate secundatur. Hanc profecto pluviam *nondum Dominus super terram*, id est super nullum bene terrenum hominem *pluerat*, sed specialiter præ cunctis nascituræ quandoque Genitrici dilecti Filii sui Deus Pater reservabat, ut hanc præ cunctis quoque mortalibus hac salutari pluvia castitatis et humilitatis perfunderet et fecundaret, et sic exemplo illius in multorum corda Deo donante derivaret.

Et homo, inquit, *non erat, qui operatur eam*. Quia nondum, sicut dictum est, Dominus Deus pluerat super terram, *homo non erat, qui operaretur eam*, id est qui terram cordis et corporis sic operari sciret, ut et caste viveret, et hanc castitatem in tanta cordis humilitate custodiret vel qui sic terram suam operari sciret, ut post finem vitæ ad gaudia paradisi rediret.

541 Est et alia vere cœlestis pluvia, videlicet Spiritus sancti gratia, qua in plenitudine temporis obumbranda et imprægnanda erat eadem virgo Maria. Sed pluvia hæc non desuper terram pluerat, quia Spiritus sanctus in hanc eandem virginem nondum supervenerat. Hinc etiam eximius ille propheta Isaias, qui spiritu prophetico prænotavit dicens: *Ecce, virgo concipiet et pariet filium* (Isa. vii, 14), ipsam Virginem in opus humanæ redemptionis venturam, et Spiritu sancto gravidandam invitat et ait: *Rorate, cœli desuper, et nubes pluant justum; aperiatur terra, et germinet Salvatorem* (Isa. xlv, 8). Cum enim cœlorum nomine plerumque in Scripturis sancti et justi quique designari soleant, cur etiam per eosdem cœlos Pater et Filius et Spiritus sanctus rectissime intelligi non debeat? Quis ergo tam veraciter sanctus et justus, sicut est Pater et Filius et Spiritus sanctus? Unde est, ac si electus iste propheta, qui, ut dictum est, Virginem Dei Filium concepturam et parituram prævidit, omnipotentiam summæ Trinitatis pro eadem Virgine humiliter interpellando expostulet, ut Deus Pater talem dilecto Filio suo matrem Virginem provideat, quæ hunc ad redemptionem humani generis Spiritu sancto cooperante concipiat et pariat. *Rorate, cœli*, inquit, *desuper*. Vos, inquam, o cœli cœlorum, id est, Pater et Filius et Spiritus sanctus rorem misericordiæ desuper mittite; tempus miserendi, quod expectamus, accelerate. Roret ergo Deus Pater Filium, sicut locutus est, mittendo; roret Filius Patri mittenti obediendo; roret Spiritus sanctus Virginem divino partui consecrandam superveniendo. *Et nubes pluant justum*. Hunc ergo justum qui solus justus, justos de injustis misericorditer facturus erit, hunc, inquam, justum nubes pluant, id est angelicæ virtutes desuper venientes matri Virgini

A concipiendum et paritendum annuntiant. Veniat ergo summus ille cœlorum nuntius Gabriel, et dica beatæ Virgini: *Spiritus sanctus superveniet in te et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Aperiatur terra et germinet Salvatorem* (Luc. i, 35). Terra illa, cui benedixit Dominus, terra, inquam, virginalis thalami aperiatur sine tacta pudoris unico Filio Dei; aperiatur, obsecro, æterno Principi, conceptura et paritura totius Salvatorem sæculi; aperiatur, dico, sic ut, quemadmodum **542** eadem Virgo in animo suo disposuit, clausa semper et intacta permaneat, et Mater facta decus virginitatis non amittat. *Et germinet Salvatorem*. Quid est *germinet Salvatorem*, cum potius dici posset, pariat vel generet Salvatorem? Germen cujusque rei sive barbarum sive nobilium in primis quidem exiguum valde, infirmum est et fragile; sed tamen spes sequentis fructus in ipso quodammodo præmonstratur germinare. Sic etiam parvulus ille filius Virginis, dum teneris indutus membris inter arcta vagiret præsepia, spem tamen futuræ salutis, quam humano generi facturus erat per omnipotentiam habitantis in se divinitatis, plurimis virtutum indicibus præmonstrabat, et tunc fructus ejusdem virginis geminis, fides, inquam, tantilli infantuli totam replevit latitudinem mundi. Unde et supra memoratus ille Moyses, laudem et gloriam tam matris quam et Filii altius adhuc intuens, ait:

Fons ascendebat e terra, irrigans universam superficiem terræ. Terra hæc, terra illa est vere beata, vere benedicta, de qua supra diximus; fons vero de illa egrediens parvulus est filius ejus, qui irrigasse universam superficiem terræ satis convenienter dicitur, quia per fidem incarnationis et passionis suæ solus Creator et Redemptor in universa terra adoratur et colitur. Et ecce, de fonte illo exigo per fines orbis terrarum innumera processerunt flumina cœlestis sapientiæ.

Et quia ad laudem Virginis matris salvo intellectu pene cuncta transferre possumus, quæ de filio ejusdem Virginis mystice in Scripturis intelligenda invenimus, ecce, jam per *fontem ascendentem de terra*, quem ad personam Filii pertinere diximus, satis congrue intelligi valet eadem mater et virgo, quæ **D de terra**, id est, terrenis parentibus orta, *universam irrigavit superficiem terræ*, id est exemplo castitatis suæ et humilitatis universas illustravit Ecclesias. Ecce, jam *fons* ille virginis ita *universam terram irrigavit*, ita rivos castitatis et humilitatis per fines orbis terræ dilatavit, quod jam innumerabilis multitudo utriusque sexus *superficiem terræ* suæ, membra videlicet sua, quæ sunt super terram caste vivendo mortificare non desinit, et non solum custodire desiderat castitatem exterioris hominis, quod est integritas corporis, **543** verum etiam castitatem spiritus, quod est vera humilitas cordis. Hæc est, inquam, fontis hujus salutifera irrigatio, quæ nunc diffusa et dilatata est in universa terra, quam etiam Salomon sapientissimus in Spiritu san-

cto providens, sic de eodem fonte testatur dicens: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium* (Cant. iv, 15). Fons aqua est de terra ascendens, et desuper terram manifeste fluens, puteus vero altus ac profundus est, et aquæ, quas habet, patenter videri non valent. Et hæc duo beatæ virgini bene convenire videntur. Nam quibusdam quasi fons hortorum, quibusdam quasi puteus est aquarum viventium; fons, inquam, simplicioribus et minus intelligentibus puteus alta et profunda sapientibus. Sunt enim nonnulli, qui velut horti bene fructiferi, et exterius fructum bonæ operationis et interius fructum veræ dilectionis proferre satagunt, et tamen mystico Scripturarum intellectu ardua et sublimia loqui vel cogitare de hac eadem Virgine nesciunt, scientes tantum ipsam Matrem misericordiæ clementer intervenire pro peccatoribus, multosque pene desperatos piissimis ejus salvatos esse precibus, et sic eam a filio suo honorari, ut nil ab eo Matri roganti possit negari; et ideo simplici corde preces et lacrymas illi offerunt, humiliter illi pro peccatis suis supplicent, ejusque interventu veniam delictorum se obtinere non dubitant. Sic profecto simpliciter de ea sentientibus, sic humiliter eam invocantibus, quasi fons hortorum est. Nam aquas salutis de hoc eodem fonte hauriunt, dum misericordiam, quam expostulant, ejus suffragantibus meritis inveniunt. Quæ sicut simplicioribus, ut diximus, fons quodammodo est, ita et perfectioribus alta et ardua sapientibus puteus est aquarum viventium, qui multa ad laudem Virginis pertinentia ex Scripturis sanctis mystico sensu intelligunt, qui post longa poenitentiae lamenta quasi digna satisfactione purgati de percepta spe indulgentiæ gaudent, et solo desiderio et amore cœlestis patriæ jam fere dulce habent. His profecto hoc modo puteus est aquarum viventium, quia si forte minus aliquando ad mysticum valent intellectum assurgere et minus valent de interna mentis gustare dulcedine, ad puteum istum, ad beatam videlicet Virginem dum orando et obsecrando veniunt, aquas sapientiæ et intellectus, aquas compunctionis intimæ de hoc puteo misericordiæ hauriunt.

Unde aquæ istæ fluunt? Quæ fluunt, inquit, impetu de Libano. Per Libanum, quod candidatio interpretatum dicitur, candidus et immaculatus ipsius Virginis filius non inconvenienter accipitur, qui licet in carne peccati appareret, totus tamen revera erat candidus, quia nec minima erat peccati contagione respersus. De hoc namque Libano, id est de filio Virginis Domino nostro Jesu Christo totum omnino fluit, totam revera procedit, quidquid consolationis et gratiæ eadem Virgo mater generi humano impendit.

Et notandum quia non simpliciter dictum est, quæ fluunt de Libano. Sed additum est, cum impetu. Nam quid est aquas viventes cum impetu fluere, nisi fortiter, suaviter mentem hominis intus potere? Ergo cum impetu magno fluunt, dum cor ab imis elevant,

A dum ad amorem inamabilem mentem erigunt, quia non sine magno fructu salutis esse poterit, quidquid precibus Virginis matris homini supplicanti desuper datum fuerit.

545 HOMILIA LXXVI.

IN EANDEM FESTIVITATEM TERTIA.

Vidit Jacob scalam. Summitas ejus carlos tangebatur etc. (Gen. xxviii).

Hodiernæ diei solemnitas, sicut speciæ mundo contulit causam salutis, ita sancta Ecclesia speciali eam celebrat tripudio exultationis. Perpetua enim virgo Maria et totius mundi domina diem hunc ineffabiliter extulit, quæ ortus sui claritate universum orbem irradiavit. Cum etenim aliorum sanctorum festivitates celebrantur, hoc quidem recollitur, quod de hoc sæculo migraverunt, et digna laborum suorum præmia acceperunt; illi vero noti hanc honoris prærogativam sancta mater Ecclesia attribuit, quem nullus sanctorum habere potest, nec poterit, præter illum solum, qui est sanctorum Sanctus, quem ipsa incorrupta Genitrix genuit. Baptistæ etiam et præcursoris Domini Joannis nativitas honorifice recollitur, quod quidem non sic ad suorum dignitatem meritorum, quam ad ejus honorem respicit quem ipse sua nativitate præcurrit et præfiguravit.

Siquidem festiva hæc dies adhibet nobis quodammodo occasionem laudandi beatam Mariam, quia videlicet per ipsam maledictio illa ablata est, quam prima mater Eva posteritati suæ induxit; et dolor ille nobis temperatur, quem ipsa superbiendo promeruit. Cum enim ad hujus vitæ miseriam nascimur, quid protoplasti parentes nostri meruerint, quidve nos passuri simus, in primo ortu nostro etsi non verbis, miserabili tamen et flebili clamore indicamus. Merito ergo hæc mater, hæc communi omnium laude digna est prædicari, speciali autem amoris et gratiarum actionis privilegio sexus mulierum attollere illam debet; quia ipsa opprobrium abstulit, quod prima mulier eis attulit. Nam si mulier hæc et Virgo nata non fuisset, forsitan viri dicerent quia mulier causa reatus et mortis esset. Sed jam hujus impropriæ objectio convenientiam non habet, quoniam domina nostra virgo Maria omnium virorum et mulierum vitam edidit. Ille quondam primus parens excusans suam culpam ad Deum dicebat: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno et comedi* (Gen. iii, 12). Nunc vero tam viri quam feminae in gratiarum actione dicere habent suo Creatori: *Mulier, quam dedisti nobis auctricem et reparatricem salutis, edidit nobis lignum vitæ, quæ reficiuntur animæ nostræ. Pomum quippe vitale est ille panis vivus, qui descendit de cœlo, qui quotidie sanctas animas reficit in altaris sacramento.*

Hujus itaque Virginis ortus universo mundo necessarius multis modis per sanctos Patres tam scriptis quam figuris insigniter est prænuntiatus. Hinc convenienter laudi ejus aptari potest, quod de Jacob patriarcha legitur, qui unus de tribus illis patribus

exstitit, quorum specialiter se Deum Omnipotens A appellare consuevit dicens : *Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob* (Exod. III, 6). Denique sic de eo legimus : *Vidit Jacob scalam* (*summitas ejus caelos tangebatur*) *et descendentes angelos, et dixit : Vere locus iste sanctus est* Quid per *scalam* hanc convenientius quam beatam virginem Mariam accipere possumus, cujus vita de imis ad caelos semper creata [*erecta ?*] fuit ? Tria in hac scala fuerant, quae merito summitas ejus dici possunt, summitas scilicet castitatis, summitas charitatis, summitas humilitatis.

Et revera haec *summitas* illius *caelos tangebatur*, in tantum ut immensa charitatis ejus devotio, qua pro humano genere sollicitabatur, ad thronum divinæ majestatis perveniens orationibus omnium sanctorum præferretur, et quod ipsi optaverant illa pleniter obtinere mereretur. 547 Moysi quidem et aliorum sanctorum oratio apud Deum multum valuit, sed ejus oratio ipsorum preces adeo excollebat, ut omnem divinæ virtutis magnitudinem ad se traheret, et ipse caeli creator in uterum ejus descenderet.

Notandum vero quod non singulariter dicitur *caelum*, sed *caelos tangebatur*, quia Patrem et Filium et Spiritum sanctum tetigit, qui per *caelos* designantur. Latera nobilis hujus scalæ corpus ejus erat et anima, in quibus tres gradus, humilitatis videlicet, castitatis et charitatis Deus posuit, in quibus per eam descendere de caelis ad terras voluit. Hinc protinus sequitur :

Et descendentes angelos, et dixit : Vere locus iste sanctus est. Si intueamur quali modo per eam angeli descenderint, eximium Archangelum sanctum Gabrielem ad ipsam de caelis missum, his verbis mystice denotatum, intelligere possumus, qui, ut arbitramur, non solus ad salutandam tam excellentem Virginem magnificum ei opus insinuaturus advenit, sed quasi præpotens princeps cum cæteris innumeris sibi subjectis angelis ad eam venit. Descenderunt quoque per eam sancti angeli ea nocte, qua Redemptorem nostrum peperit, quia, ut evangelista refert, dum unus pastoribus apparuisset, et salvationis nostræ opus eis denuntiasset, subito *facta est cum eo multitudo caelestis exercitus laudantium et dicentium : Gloria in altissimis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. II, 13, 14).

Possumus autem et hæc verba ad unamquamque beatam animam referre, quæ diligendo et laudando Deum huic innititur scalæ. Quandiu in hoc mundo vivit, ad visitandam eam sæpe 548 dignantur descendere, ac labores ejus, quibus in præsentī vita premitur, consolationibus suis non cessat revelare. Cum vero de corpore migrare jussa fuerit, si fixam in hujus scalæ firmamento spem habuerit, totus procul dubio angelorum exercitus ad suscipiendam eam descendet, et cum laude ac exultatione ad conspectum Regis æterni illam deducet. Merito itaque sanctus patriarcha, cum per Spiritum sanctum hanc scalam prævidisset, dixit : *Vere locus iste sanctus est.*

Celebrantes ergo natalem ejus solemnī devotione, quidquid gratiarum actionis, quidquid laudis est, totum ad ipsius venerationem debemus expendere. In hac solemnitate impleamus verba Isaia prophetæ. Ait enim : *Qui reminiscimini Domini, ne taceatis; et ne detis silentium ei* (Isai. LXII, 6). Itaque ne taceamus a laude Genitricis Creatoris nostri (quia laus ejus honor est Filii) silere ipse faciat cor nostrum a strepitu vitiorum, ut libere illum laudemus, et ore ac corde ad eum clamemus. Et ut ipse non sileat in nobis, sed loquatur remissionis verba et pacis, dicere dignetur nobis verba, quæ Mariæ Magdalene dixit, quæ pedes ipsius lavit : *Remittuntur tibi peccata multa; vade in pace* (Luc. VII, 48). Remittat hic nobis peccata nostra, et in extremis nostris dicat : *Vade in pace; et transferat nos ad æternam pacem, ut ipsum videamus facie ad faciem.* Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et gloriatur Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

549 HOMILIA LXXVII.

IN EANDEM FESTIVITATEM QUARTA.

Dominus possedit me initio viarum suarum; antequam quidquam faceret a principio, ab æterno ordinata sum etc. (Prov. VIII).

Quid causæ, vel quid rationis est quod lectio hæc hodierna die Nativitatis Virginis Mariæ legitur, quæ tota æternitatem divinitatis unigeniti Filii ejus Domini nostri Jesu Christi, qua coæqualis et coæternus est Patri, resonare et commendare videtur? Estimo quod hæc sit causa et ratio quia in festo temporalis Matris Dei idcirco legere lectionem hanc Spiritus sanctus ordinaverit, ut significaretur per hoc et affirmaretur, quia propter assumptam ex temporali matre humanitatem, eam, qua æqualis est Patri, nec amisit divinitatem, nec minuit potestatem. Hoc enim ipsum Verbum Patris affirmat in primordio lectionis hujus, cum dicit : *Dominus possedit me initio viarum suarum; antequam quidquam faceret a principio, ab æterno ordinata sum, et ex antiquis, antequam terra fieret.* Tria hic posuit, per quæ inseparabilem et individuum Trinitatis substantiam mystice exposuit. Quæ sunt hæc tria ? *Initium, principium, æternum.* In *initio* Deus Pater, in *principio* Deus Filius, in *æterno* Deus Spiritus sanctus non incongrue est intelligendus. Et bene unicuique personæ verbum sibi proprium et congruum assignavit et aptavit. *Ad initium*, quod est Pater, posuit *Dominus possedit me; ad principium*, quod est Filius, posuit *antequam quidquam faceret; ad æternum*, quod est Spiritus Sanctus, posuit *ordinata sum.* In verbo *possedit* duo quædam notantur, potentia videlicet et sessio, et hæc duo proprie pertinent ad Patrem. Sessio designat quietem. Qui in hoc sæculo potentes sunt, ex occasione susceptæ potestatis magnæ inquietudini plerumque succumbunt. Sed non talis potestas Dei Patris. Potentia ejus potestas est et quies, semper potens est, semper quietus est. Hoc enim æterna Sapientia per hæc distinguit verba. De

minus, inquit, *possedit me*, **550** et addidit, *initium viarum suarum*. Viæ Domini sunt, sicut sæpe audivimus, veritas et misericordia Domini.

In his etiam duabus viis Domini Filius et Spiritus sanctus potest intelligi. Veritas enim Filius misericordia Spiritus sanctus. Ipse Pater est, qui a nullo est; a quo cum Filius et Spiritus sanctus sit, recte nominatus ipse *initium viarum suarum*, hoc est initium Filii, initium Spiritus sancti. Per has enim vias ipse graditur quia omnia per Filium, omnia per Spiritum sanctum operatur. Et tamen *initium* hoc, quod habet a Patre Filius et Spiritus sanctus, sine initio est, quia coæternus Patri Filius, coæternus Patri et Filio Spiritus sanctus est. Nec injuste in verbo hoc a principio notamus coæternum Patri Filium. Invenimus enim in Evangelio quod ipse nominavit se principium. Interrogantibus eum Judæis, quis esset, respondit: *Ego principium, qui et loquor vobis* (Joan. viii, 25).

Et recte personæ illius convenit quod dicit: *Antequam quidquam faceret*. Sicut enim possidere Dei Patris est, ita facere Dei Filii est. Omnia enim per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (Joan. i, 3). Et quia proprium est Spiritui sancto, omnia a Deo Patre per Deum Filium facta ordinare, recte ibi ponitur, *ab æterno ordinata sum*. Ipse enim Spiritus sanctus cuncta disponit, cuncta ordinat, ipse informitati rerum formam donat. Sic enim legimus quia, cum crearet Deus cælum et terram, omnia confusa erant, sed veniens Spiritus sanctus omnem omnium rerum informitatem formavit et ordinavit. Igitur possidere est Patris, facere Filii, ordinare Spiritus sancti.

Et ne quis putaret singularitatem aliquam vel divisionem esse inter Patrem et Filium et Spiritum sanctum, ea quæ singulariter jam de differentia personarum dixit, conjunctim mox comprehendit, cum subjungit:

551 *Et ex antiquis, antequam terra fieret*. Hoc solo verbo coessentivam sanctæ Trinitatis substantiam satis decenter demonstrat quia et Pater et Filius et Spiritus sanctus omnes sunt antiqui, omnes coæterni, quia omnes coæquales, omnes consubstantiales. Sed quid est quod addidit *antequam terra fieret*? Intelligimus hoc in loco per terram assumptam propter nos humanitatem Filii Dei. *Antequam terra fieret*, inquit, quasi diceret *antequam* ego, qui sum Sapientia Patris, *terra fierem*, antequam humanam naturam de Virgine matre assumerem, eram, *ex antiquis*, eram quasi in Trinitate, eram in Patre, eram in Spiritu sancto in deitatis æqualitate.

Necum erant abyssi, et ego jam concepta eram. Per *abyssos* angelicam creaturam intelligimus, quæ non incongrue abyssus nominari, et abisso comparari potest propter profunditatem sapientiæ, in qua creata est; quæ et aliunde in sacra Scriptura notatur, ubi dicitur: *Prior omnium creata est Sapientia* (Eccli. i, 4). Non ibi intelligenda est æterna Patris sapientia, sed condita in sapientia et per sapientiam

angelica natura. Igitur *necum erant abyssi*, inquit, *et ego jam concepta eram*. *Concepta eram* a Deo Patre in æternitate, et tamen conceptio illa erat Deo Patri coæterna. Vel etiam *concepta* in ordinatione Dei Patris, concipienda et generanda in tempore de carne virginæ matris.

Necum fontes aquarum eruperant, necum montes gravi mole constiterant. Possumus intelligere per *fontes* primos parentes nostros Adam et Evam, per *aguas* humanam creaturam. Nec incongrue primi parentes nostri *fontes aquarum* nominari possunt. Vere enim fontes et origo totius humanæ creaturæ fuerunt. Post tales hos fontes congruo ordine posuit *montes*, per quos satis congrue patriarchæ designantur, qui ob celsitudinem vitæ et morum jure montibus comparantur. His certe verbum hoc recte oppositum est, *necum montes gravi mole constiterant*. Gravis illa moles originale peccatum accipi potest, quod ex corruptis fontibus, ex seductis per malitiam serpentis primis parentibus in illos et in totum genus humanum defluxit. Quod nimirum originale peccatum, ut gravis et intolerabilis moles illis incubuit, miserabiliter illos depressit, qui dum tanto tempore in **552** hujus mortalitatis ærumnis atque miseriis vivebant, cum fideliter Deo servierint, tamen post vitam præsentem omnes ad infernum descendebant.

Post montes ponit *colles*, quia post notatos in montibus patriarchas succedentes patriarchis prophetas per *colles* significat dicens, *ante colles ego parturiebar*. Quomodo dicit, *parturiebar*? Dicitur parturire quasi parere gestire. Igitur verbum hoc *parturiebar* notat ineffabile illud quod habebat coæternus Patri Filius desiderium nascendi pro hominibus. *Ante colles*, inquit, *parturiebar*, ac si diceret, ante patriarchas, ante prophetas hoc semper desiderium meum fuit in æternitate, ut parerer in temporalitate.

Adhuc terram non fecerat, et flumina et cardines orbis terræ. Possumus per terram hoc in loco non incongrue intelligere Ecclesiam. Quomodo dico Ecclesiam? Ideo dico Ecclesiam, quia non solum tunc primum cœpit Ecclesia, quando nascente, moriente, resurgente et ascendente in cælum Domino Jesu Christo multitudo credentium in fide crescebat, et multiplicari incipiebat, sed cœpit etiam in primo homine, qui prædestinatus est ad vitam. Nullum enim a constitutione mundi tempus erat, in quo aliquem Deus non haberet, qui ad Ecclesiam ejus pertineret. Unde de eadem Ecclesia dicit in Canticis eadem, quæ et hic loquitur, æterna Patris Sapientia: *Una est columba mea* (Cant. vi, 8), quia, licet diversa tempora, licet diversa fuerint sacramenta, una tamen apud Deum erat et est in fidei simplicitate Ecclesia. *Adhuc*, inquit, *terram non fecerat, et flumina et cardines orbis terræ*. Si per *terram* Ecclesiam intelligimus, quid per *flumina* intelligendum est nisi legalis et prophetica doctrina, quibus infundenda et irriganda erat eadem sancta Dei Ecclesia? Per *car-*

dines autem terræ sanctos apostolos possumus intelligere. Nec injuste ordo apostolicus per cardines præfigurabatur. In illo enim ostium totius sanctæ Ecclesiæ versabatur.

Ante hæc omnia eram, ait æterna Patris sapientia; eram ante abyssos, ante angelicam creaturam; eram ante fontes aquarum, ante humanam creaturam; eram ante montes et colles, ante patriarchas et prophetas. Adhuc Deus 553 Pater omnia faciens per Filium, cuncta ordinans per Spiritum sanctum, terram, id est Ecclesiam, non fecerat; adhuc legalis et propheticæ Scripturæ flumina non emiserat, et ego eram in Patre omnia possidens, cum Patre omnia faciens, cum Spiritu sancto cuncta disponens.

Quando præparabat cælos, aderam, hoc est quando creavit rationalem creaturam in angelicis et humanis spiritibus, qui cæli ejus sunt, in quibus ipse sedet et requiescit, cum eo aderam, cum ipso et in ipso omnia faciebam.

Quando certa lege et gyro vallabat abyssos, quando æthera firmabat sursum, et librabat fontes aquarum. In verbis istis intelligere possumus malorum angelorum dejectionem, honorum angelorum confirmationem, lapsi hominis reparationem. Intelligimus enim hoc in loco per abyssos malos angelos propter superbiam dejectos a Deo; per æthera bonos angelos sursum, ne cadere ultra possent, firmatos cum Deo; per librationem fontium aquarum, misericordissimam dispositionem Dei super reparatione lapsorum hominum. Et bene dicit, quando certa lege et gyro vallabat abyssos. Certa enim lege ista et gyro sententia illa sempiternæ damnationis non inconvenienter intelligenda est, qua justo Dei judicio apostatici spiritus ita vallati et circumclusi sunt undique, quod nulla unquam ratione eam ultra possunt evadere. Et recto quidem ordine prosequitur dicens, quando æthera firmabat sursum, quia post lapsum malorum angelorum facta est confirmatio bonorum angelorum. Sed quid est quod sequitur, et librabat fontes aquarum? Verbum istud, si recte attendimus, si digne pensamus, suaviter nimis resonat. Suavem enim et mirificam Dei erga genus humanum miserationem magnifice notat. Fontes enim illos aquarum, Adam videlicet et Evam, a quibus propagatum est totum genus humanum, non vallavit Deus omnipotens certa lege et gyro æternæ damnationis, sicut abyssos, sicut diabolum et angelos ejus, sed libravit eos. Libravit eos, ut ita dixerim, lance æquitatis et misericordiæ, quia secundum multitudinem miserationum suarum pie pensavit quid essent, pensavit quia cinis et pulvis essent, pensavit quod suadente diabolo cecidissent. Illos, qui sola superbia 554 ceciderunt, et malitia sua homines cadere fecerunt, certa lege et gyro sempiternæ damnationis, ne resurgere possent, juste vallavit; istos vero, qui non ex se, sed ex malitia diaboli decepti ceciderunt lance pietatis libravit. Deceptores æternaliter damnavit; deceptos misericorditer salvavit. Et quia duo

A erat populi, unus, qui assumendus, alter, qui erat relinquendus, mystice utrosque notavit in sequentibus:

Quando circumdabat mari, inquit, terminum suum, et legem ponebat aquis, ne transirent terminos suos. Potest intelligi per mare populus gentium; per aquas populus Judæorum. Terminus ille, quem Deus Pater mari, id est populo gentium, circumdedit, præfiguravit non incongrue tempus illud, in quo per incarnationem Filii sui visitare eum, et ab amaritudine infidelitatis ad dulcedinem divinæ cognitionis perducere disposuit: Lex vero, quam ponebat aquis, præfiguravit justum Dei judicium, quo Judæi venientem ad se in carnæ Filium Dei reprobantes reprobati sunt a Deo, atque relictii infra fines suæ incredulitatis. Istis posuit legem, ne transirent fines suos, hoc est ut permanerent in perfidia sua et malitia; gentibus circumdabat terminum, in quo salvandi et liberandi essent ab infidelitatis suæ stultitia. Sed terminus iste salvationis gentium eo usque dilatus est, quousque coæternus Patri Filius de beatissima virgine Maria homo factus est. Quam etiam in præsentî hac prophetia Sapientia Dei non tacuit, sed nobiliter atque decenter verbis sequentibus prænotavit ac præfiguravit dicens:

Quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens. Per terram illam terram benedictam, beatam virginem Mariam, credimus esse præsignatam. Fundamenta autem terræ hujus possumus dicere mirabilem castitatem ejus incomparabilemque humilitatem ejus. Sed quomodo fundamentis istis fundata erat, quomodo fundamentis hæc Deus Pater in ea appendebat, quæ necdum nata erat? Certe quæ mundo necdum nata erat, in præsentia et ordinatione Dei tatis erat; talem eam Deus omnipotens prævidebat, qualis nascitura postmodum et victura in mundo erat. Sed quia præscivit et prævidit Deus, quod Virgo hæc in mirabili castitate, in incomparabili humilitate non solum cæteris mulieribus, sed cunctis prorsus hominibus 555 præeminere deberet, hoc erat quodammodo appendere fundamenta ejus. Erat enim apud Deum tam ponderosa, tamque gratiosa castitatis atque humilitatis virtus, quam futuram in eadem beata virgine Maria præviderat, ut solam inter omnes mulieres dignam judicaret; cui unigenitum Filium suum, humana carne vestiendum daret. Sed quando fundamenta ista Deus Pater primum per prædestinationem in ea posuit, idem Filius manens in Patre pariter cum Patre ea composuit. Hoc enim ipse hic ostendit, cum dicit: quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens, quasi diceret, cuncta ista, castitatis videlicet et humilitatis insignia, eram componens cum Patre in futura Virgine matre.

Et delectabar per singulos dies. Quid est per singulos dies? Dies unus dies erat castitatis, dies secundus dies erat humilitatis. Singulos dies istos, qui singulariter et præcipue in beata virgine Maria fu-

tuos Dei Filius prævidit, ideo dixit, *et delectabar per singulos dies*. Per hoc ejus *delectari* præfigurabatur magnum illud desiderium, quod habebat de tam pretiosa Virgine pro humani generis salute incarnari. Desiderabat eam nascituram, quam tam dissimilem cæteris mulieribus præscivit futuram. Sed cum impletum est hoc ejus desiderium, cum nobilissima hæc cœli et terræ regina nata est in mundum, respiciens eam de alto cœlorum habitaculo, tam inaudita et transacti temporis hominibus prorsus incognita castitatis et humilitatis virtute reliquis hominibus præcellentem, gaudebat super eam, desiderabat venire ad eam. Hoc enim probat nobis duplex ille ludus, de quo mox subjungit idem unigenitus Dei Filius :

Et delectabar, inquit, *per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum. Ludens erat coram eo*, hoc est coram Deo Patre, *omni tempore*, hoc est in æternitate; *ludens erat in orbe terrarum*, hoc est secundum humanitatem, talem se matrem habiturum in terris. Duplex quidem erat gaudium Christi. Gaudium ejus fuit esse Filius Dei, gaudium ejus fuit esse Filius hominis. Illud gaudium erat propter se; istud gaudium erat propter nos. Quomodo propter nos, ostendit ipse in sequentibus :

556 *Et delicias meæ, ait, esse cum filiis hominum. Quare dicit delicias? Quales delicias habuit cum filiis hominum? Deliciæ dicuntur, tibi in foreulo dulcia et diversa apponuntur. Delicia Unigeniti Dei, quæ eum de sinu Dei Patris in utero virginis Matris ad convivendum et communicandum filiis hominum traxerunt, diversitates multarum, quas futuras prævidit in sancta Ecclesia, sanctarum conversationum, diversitates sanctarum animarum fuerunt, quæ quotidie et momentis singulis Deo apponuntur, quia quotidie innovantur, quotidie multiplicantur et variantur. Istæ deliciæ Dei cum multitudine sanctorum angelorum fieri quodammodo non poterant, quia in eo quo creati sunt statu semper permanentes, multiplicari, innovari, variari nec poterant, nec necesse habebant. Deliciæ vero, quas habet Deus in bonis hominibus, sancte et juste in hac vita viventibus, quas habet in sanctis animabus de hac vita quotidie ad Deum transeuntibus, illæ momentis singulis multiplicantur et innovantur. Quotidie enim ad Deum homines convertuntur, quotidie homines nascuntur, quotidie homines moriuntur, quotidie sanctæ animæ ad cœli palatium translatae mensæ Dei apponuntur.*

Istæ sunt deliciæ illæ, de quibus dicitur in Canticis : *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, et innixa super dilectum suum? (Cant. viii, 5)*. Per istam, quæ in deserto ascendit, assumpta in Deum humana natura non inconvenienter intelligi poterit, *innixa super dilectum suum*, id est super Deum, super divinitatem suam. Quando unigenitus Filius Dei post mortem resurrectionemque suam cum sancta, quam nostræ causa assumpsit, humanitate

A sua in cœlum ascendit, eamque Deo Patri et sanctis angelis ostendit, possumus credere quod vox ista vox fuerit angelicæ multitudinis, unitam deitati humanam naturam mirifica laude magnificantis et glorificantis, simulque admirantis sanctarum fructum animarum, quas morte sua idem Dei Unigenitus Deo Patri acquisivit, quarum tunc copiosa multitudo eruta ab inferno cœlum cum ipso intraverat, et quotidie eum usque in finem sæculi illuc secutura fuerat.

557 *Quæ est ista, inquirunt, quæ ascendit de deserto deliciis affluens? Quid est de deserto? Desertum possumus dicere mundum? Quare desertum? Ex quadam non inconvenienti similitudine. Quandiu enim in domo est aliquis, qui multum diligitur, ejus præsentia grata valde est et amabilis cohabitantibus, videtur, quasi ex ejus commanentia tota domus sit plena. Si autem recesserit, videtur eis, quasi tota domus deserta et vacua sit. Sic et mundus iste; quandiu in eo et cum eo erat nobilis et dilectus homo ille Jesus Christus Filius Dei, totus quodammodo plenus erat; sed cum relicto mundo Christus in cœlum ascendit, totus mundus erat quasi *desertum*, quia nusquam erat, aut est vera plenitudo, nisi ibi, ubi ipse est, in cœlo. Sed quomodo aut qualis est in cœlo eadem sancta humanitas Christi? *Innixa super dilectum suum*, innixa super Deum, innixa super divinitatem suam. Ita enim unita est humanitas deitati, quod nunquam ab invicem possunt separari. Est etiam semper *deliciis affluens*. Deliciæ istæ sunt: delicatæ justorum animæ quæ quotidie ei affluent, dum de hujus mortalitatis miseria ad æternam vitam transeunt. Istæ deliciæ non affluant ei, necdum quando natus est, necdum quando mortuus est, sed quando resurrexit et in cœlum ascendit, tunc prima delictis istis affluere cœpit, quia ex illa hora non erat dies, neque momentum, quo non affluerent ei beatæ animæ, quæ vere ejus sunt deliciæ.*

Et notandum quod dicit, *affluens*. Nemo potest venire ad Deum, nisi fluat ad Deum. Quædam enim flumina sunt, quæ de hoc mundo animas ad cœlum et in cœlum transvehunt. Est enim flumen baptismatis; est post susceptum baptismum et violatum, flumen lacrymarum, flumen compunctionis; est etiam flumen passionis. Regnum etenim cœlorum nullum prorsus recipit, nisi qui per aliquod fluminum istorum illuc affluerit. Affluerunt ei flumine passionis sancti martyres, qui pro Deo sanguinem suum fuderunt: affluerunt ei flumine baptismatis, qui conservata suscepta in baptisate innocentia debitam Deo fidem conservaverunt; affluerunt ei flumine lacrymarum et compunctionis, qui amissam innocentiam, quam in **558** baptismo susceperunt, qui corruptam fidem, quam omnipotenti Deo in baptismo voverunt, quotidiano compunctionis et lacrymarum flumine renovaverunt in hac vita et reparaverunt. Quocumque horum flumine Deo affluerunt, magnæ et delectabiles ejus deliciæ fuerunt. Istæ ejus deliciæ quotidie et usque in finem sæculi semper innovantur et multiplicantur; quia etsi non flumine passionis,

flumine tamen baptismatis, flumine compunctionis et lacrymarum, aut innocentia suscepta in baptisate post baptismum conservata, aut non conservata virtute lacrymarum reparata quotidie ei affluunt. quotidie in delicias ejus transeunt.

Et ut breviter eundem hunc versum comprehendamus in prima sui parte, qua dicitur, *quæ est ista, quæ ascendit de deserto?* notatur nobis, sicut prænotavimus, Christi ascensio; in secunda sui parte, ubi subjungitur, *deliciis affluens*, collecta jam ad eum, et usque in finem sæculi colligenda sanctorum congregatio; in tertia sui parte, ubi dicitur, *et inixta super dilectum*, eorumdem sanctorum confirmatio. *Dilectus* iste, Deus omnipotens est, cui modo quasi uno tantum pede innituntur. Nondum enim ita confirmati sunt in Deo, ut utrisque ei pedibus innituntur, hoc est ut nihil præter Deum solum affectare videantur. Adhuc enim de resuscitando corpore cogitant. Postea vero cum resumpto in fine mundi corpore, carne simul et anima beata immortalitate vestientur, tunc soli Deo utrisque pedibus, totis videlicet corporis et animæ effectibus ita unientur, ita semper innitentur, ut nihil amplius sit, quod vel ad punctum mentem eorum ab illo avertere possit. Ibi certe *deliciæ* Dei plene perficientur. Ibi enim semper in sanctis suis deliciabitur, ibi sine fine in sanctis suis gloriabitur.

Has *delicias* quiescens adhuc in sinu Patris Filius Dei prævidit, prævidendo desideravit, cum dixit, *et deliciæ meæ esse cum filiis hominum*. Et quia desideravit eas, de sinu Patris descendit propter eas, quæsit eas, homo factus est propter eas. Descendit ipse ad nos, ut ad se ascendere faceret nos. Unde subjungit et dicit:

559 *Nunc ergo, filii, audite me*. Quasi dicat: Quia semper *deliciæ* meæ erant, ut venirem ad vos, ut *delicias* meas facerem vos, modo, quia adsum, quia homo pro vobis factus sum, *ergo, filii, audite me*. Ante adventum meum, ante incarnationem meam eratis servi, serviebatis ut servi, [neque] partem neque hæreditatem habuistis in domo Domini, quia servi, sicut scriptum est: *Filius manet in domo; servus non manet in æternum* (Joan. viii, 35, 36). *Nunc* autem quia natus sum vobis, quia mutato per mortem meam nomine servorum hæreditare vos leci dulce nomen filiorum, per quod mansionem atque hæreditatem accepistis in domo, hoc est in regno cælorum, *ergo, filii, audite me*. Quid audite me? Quid loquor vobis?

Beati qui custodiunt vias meas. Ut simpliciter hoc intelligamus, vias Unigeniti Dei mansuetudinem ejus et humilitatem, vel opera ejus in carne, sive doctrinam ejus intelligamus. Has *vias* ejus vere custodimus, si humilitatem ejus et mansuetudinem imitamur. Unde ipse: *Discite, inquit, a me, quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi, 29). Et iterum: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v, 3). Sed si subtilius aliquid in *vitis* ejus intelligere cupimus, possumus dicere quod

A quasi duas vias habuerint in divinitate, quatuor vero in humanitate. Duæ in divinitate viæ ejus est misericordia et veritas ejus. Quatuor in humanitate viæ ejus sunt quatuor sacramenta, incarnationis, passionis, resurrectionis et ascensionis ejus. *Isæ* sunt viæ, per quas Deus ad homines venit; per easdem vias venire homo ad Deum debet. Nemo enim venire ad Deum poterit, nisi incarnationem, passionem, resurrectionem et ascensionem ejus fideliter crediderit, et bonis, quantum potest, operibus imitatus fuerit. Omnes has *vias*, sive divinitatis ejus sive humanitatis ejus, qui *custodiunt*, hoc est qui aut vias divinitatis ejus, quas misericordiam et veritatem ejus diximus, frequenter oculis præponunt, sollicite attendentes et considerantes quod licet sit misericors, non tamen deserit æquitatem, sicque respectu misericordiæ illius bona faciunt, ex metu veritatis et justitiæ illius mala deserunt; sive qui vias humanitatis **560** ejus fideliter credunt, sicut diximus et imitantur, quantum possunt, illi procul dubio *beati* sunt in hac vita, *beati* erant in æterna vita. Subjungit ergo adhuc, et ait:

Audite disciplinam, et estote sapientes, et nolite abjicere eam. Quid est *disciplina*? *Disciplina* est rerum cognitio et morum compositio. *Disciplinatus* homo non solum ille dicitur qui scit quæ scienda sunt, sed et ille homo disciplinatus est et dicitur qui scientiam suam compositis, hoc est bonis et honestis moribus adornare nititur. Ad hanc *disciplinam* hortatur nos Dominus hic, cum dicit, *audite disciplinam, et estote sapientes, et nolite abjicere eam*. *Audite* per intellectum, *estote sapientes* per mentis affectum, *nolite abjicere eam* per operis effectum. Et bene sibi tria hæc invicem congruunt, quia ex eo quod homo frequenter bonum audit, inde intelligere etiam bonum incipit. Sed quia non multum prodest homini bonum audire et intelligere, nisi addat etiam bonum diligere, recte adjungit, *estote sapientes*. Et bene verbum hoc *sapientes* congruit dilectioni. Illud enim sapit homini quod diligit; quod non diligit, illud nec sapit. Sed quia sunt nonnulli qui audiunt bonum, et intelligunt, et diligunt, et tamen non faciunt, subjungit adhuc et dicit, *et nolite abjicere eam*. Ac si dicat: Si auditis disciplinam intelligendo, si sapientes estis diligendo, *nolite abjicere eam* opere adimplendo.

Beatus homo qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei. *Beatus homo* quicumque ille est, qui ita, sicut jam dictum est, *audierit me*, et postquam audierit me, *vigilat etiam ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei*. *Fores* sunt exteriora ostia in domo. Et satis congrue per *fores* legalis et prophetica Scriptura potest intelligi, vel etiam doctores Veteris Testamenti, qui quasi *fores* erant, quia nec seipso, nec alios in domum illam regni cælestis introducere valebant. Viam quamdam, per quam eundem esse illic, ostendebant, aditum ejus reserare non poterant. Per *ostium* vero, quod interius et vicinius domui est,

Christus et ndes Christi, per quem fit introitus in regnum **561** cœlorum, satis digne intelligi potest. Per duos *postes* hujus ostii spes et charitas, sive per *ostium* prædicatores Novi Testamenti, per duos *postes* evangelica et apostolica doctrina potest intelligi. Illa omnia, quæ præfigurata per *fores* diximus, licet foris, quemadmodum dictum est, fuerint, aditum quemdam regni cœlestis docuerunt; *ostium* vero, quod est Christus, nec non fides, spes et charitas, quam docuit et dedit regni sui cohæredibus, sive evangelica et apostolica doctrina ipsam regni cœlestis januam aperuerunt, et quotidie aperiunt his qui diligunt et custodiunt ea.

Nec prætereundum quod dicit, *qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei*. Ad legalem et propheticam Scripturam, cum difficilis et obscura sit, opus est vigilantia, opus est intelligentia; ad evangelicam et apostolicam Scripturam opus est observantia. Multi erant Veteris Testamenti observatores, et per hoc tamen non salvabantur: quotquot autem Novi Testamenti cultores et observatores erant aut erunt, perpetuam a Domino salutem consecuti sunt aut consequentur. Hoc enim in consequentibus misericorditer probat et affirmat Dominus.

Qui me, inquit, invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino. Quasi dicat: Qui sic vigilando ad fores meas, qui sic observando ad postes ostii mei invenerit me, inveniet vitam, hoc est inveniet in præsentis vite requiem animæ, per quam assidue cum Deo consolatur, misericorditer a Deo vivificatur; *inveniet* post vitam præsentem vitam sine fine manentem. *Et hauriet salutem a Domino*. Quid est *hauriet*? Notat verbum istud ineffabilem futuræ vitæ beatitudinem inexhaustam qua post generalem resurrectionem omnes prædestinati ad vitam donabuntur sempiternæ jucunditatis plenitudine. Ex fons sive puteo aqua hauritur. Et licet semper hauriatur, nunquam tamen fons vel puteus a suæ plenitudinis copia minuitur: cunctis haurientibus similem aquarum præbet cōpiam: ipse tamen nullam in seipso sentit inopiam. Fons sive puteus iste, qui semper hauritur, sed nunquam exhauritur, Deus omnipotens est omnibus **562** ad salutem sufficiens, et nunquam in seipso deficiens. Qui fontem istum haurient, omnes prædestinati ad vitam intelligi valent. Quid *haurient* ab illo? salutem. *Hauriunt* ab illo in vita præsentis remissionem peccatorum; *haurient* ab illo, post decursam præsentis vitæ miseriam, salutem animarum; *haurient* ab eo, post resurrectionem, duplicem stolam immortalitatis animæ et corporis, inexhaustamque illam æternæ beatitudinis plenitudinem quæ nunquam recipit finem. Et illa plenitudo sine omni erit fastidio. Nullus in dante defectus, in accipientibus semper novus accipiendi erit affectus. Nunquam ibi deficiet desiderium accipiendi, nunquam ibi succedet fastidium hauriendi. Nulla in fonte illo licet semper hauriatur erit indigen-

tia, imo erit in illo omnibus omnium honorum plena et sempiterna sufficientia.

Hæc est lectio, quam in præsentis festo nativitatis beatissimæ Dei Genitricis Mariæ ad laudem et gloriam nominis illius legendam annuatim Spiritus sanctus ordinavit. Bene etenim excellentiæ ejus congruit, quia nunquam fierent ista omnia, nisi mediante illa, nisi inter Deum et hominem mediatrix nostra facta fuisset, nisi illum, per quem salvati et liberati sumus, Dominum nostrum Jesum Christum in hunc mundum genuisset, ad hanc, de qua jam dictum est, æternæ felicitatis gloriam nullus mortalium venisset, aut venturus esset. Et ideo nunquam satis digne ab humano genere laudari et glorificari poterit, per quam tanta nobis salus venit, et ventura erit. Et quia ipsa donante et adjuvante perstrinximus, pro modulo nostro, quid vel quomodo eadem Sancta lectio ad eam pertineat, quæramus etiam et videamus si quid ex Evangelio occurrat quod eandem beatissimam dominam nostram præfigurerit, quod ad laudem et honorem ipsius referri possit. Ait namque evangelista.

Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham (Matth. 1, 1). Et sic quadraginta duas generationes enumerando usque ad Jacob descendit, per quem quasi claudere eundem generationis Christi librum incipit, cum dicit: *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus (Ibid. 16)*. Videamus imprimis quid causæ, quidve rationis sit, quod **563** sacrosanctum hoc Evangelium in hac sacra solemnitate præcelsæ Genitricis Dei Mariæ singulis annis legimus. Multum videtur excellentiæ illius congruere. Nam etsi totum Evangelium videre non possumus, nec digni sumus, invenimus tamen in eo aliquid quod ad eam ipsa adjuvante satis congrue referri possit. Invenimus ibi quatuor mulieres genealogiæ Domini nostri Jesus-Christi intextas et annumeratas, et has ex parte notabiles habentesque aliquid in se, quod muliebri obsit verecundiæ. Una erat *Thamar*, altera *Rahab*, tertia *Ruth*, quarta suppresso nomine evangelista notat, *Bethsabee* mater Salomonis regis erat. Sed quare hoc, quod prætermissa Sara, Rebecca, Rachel et Lia cæterisque nobilibus et laudabilibus Israeliticæ stirpis mulieribus, quatuor notabiles has mulieres genealogiæ suæ inscribi voluit Christus? Si simpliciter intelligere volumus, magna hinc consolatio et spes datur peccatoribus, quod nullus videlicet tam sceleratus, tamque desperatus sit quin ascribi in libro vitæ promereatur, si per veram tantum poenitentiam atque satisfactionem redire ad Deum conatur.

Sed ad altio rem sensum beatissimam dominam et reginam nostram Dei Genitricem Mariam per quatuor mulieres istas intelligere possumus. Nec indignum hoc ejus clementiæ, injuriosum ejus excellentiæ esse credimus, quandoquidem vermiculo cæterisque abjectis rebus comparare seipsum, ut plerumque in Scripturis invenimus, dignatus est

unigenitus Filius ejus. Sed primum de nominibus earundem mulierum videamus, si in interpretatione eorum aliquid, quod ad eam respiciat, invenire valeamus. Thamar interpretatur *amara*, Rahab *latitudo*, Ruth *festinans*, Bethsabee *puteus satiatis*. Sed quomodo nomen *Thamar*, quod dicitur *amara*, dulcissimæ virgini Mariæ congruit, vel aptari poterit? Erat ipsa *amara* erga homines? Absit, ut hoc putemus, vel dicamus! Non est homo natus in mundum, præter solum, quem genuit, Dominum nostrum Jesum Christum, qui tantæ esset mansuetudinis, qui erga omnes homines **564** tantæ esset dulcedinis. Non erat *amara* ad homines, sed erat *amara* propter homines. Erat *amara*, amaram totius humani generis mortem amarissime quotidie gemendo atque desolando; erat *amara* propter hoc quod omni humano generi, sub potestate diaboli constituto, tantum in creatura sua Deus omnipotens detrimentum patiebatur, quod omnes homines quanquam sancte et juste in hoc mundo viventes, mox ut ex hac vita migrabant, ad infernum cuncti properabant. Sic nomen *Thamar* in se habuit. Videamus etiam, si quid de his quæ facta sunt cum Thamar, vel quæ ipsa fecit, ad eamdem beatissimam dominam nostram referri per mysterium possit.

Dicit historia de Thamar (*Gen. xxxviii*) quod Judas unus ex duodecim filiis patriarchæ Jacob eam primogenito suo, nomine Her, uxorem dederit. Sed quia mortuus est hic absque liberis, et hoc legitimum servabatur in Israel, sicut et per legem postea firmatum est, ut dum aliquis inter eos absque liberis moreretur, relictam uxorem frater defuncti duceret, primoque, quem haberet ex ea, Filio nomen imponeret defuncti fratris ad renovandam et conservandam memoriam ejus in Israel, junxit eam alteri filio suo, nomine Onan. Mortuo et illo absque liberis noluit eam dare tertio filio, cujus nomen erat Sela; timuit enim, ut ait Scriptura, ne et ille moreretur. Evolutis autem multis diebus mortua uxore Judæ, nuntiatum est Thamar quod ascenderet Judas in Thannas ad tendendas oves. Illa autem dolens esse se absque liberis (maledicta enim erat in Israel mulier illa quæ non haberet posteritatem), mutato habitu sedit in bivio, coopertoque vultu simulabat se coram Juda quod non erat, et accepto ab eo annulo suo, armilla et baculo, quem manu tenebat, concepit ab eo, et abiit. Post tres autem menses accusata est Thamar quod fornicata esset; quæ dum data super eam mortis sententia, duceretur ad pœnam, profulit annulum, armillam atque baculum dicens: *De vtro, cujus hæc sunt, concepti* (*Ibid.*, 25), sicque salvata est. Instante autem partu effudit geminos, vocavitque nomen unius Phares, nomen alterius Zara.

565 In Juda Deum Patrem accipere possumus, in Thamar beatam virginem Mariam, sicut præmissimus, in duobus filiis Judæ, *Her* videlicet, qui interpretatur *pelliceus*, et in *Onan*, qui interpretatur *mæror eorum*, infantia ejusdem beatæ Virginis atque

A pueritiæ non incongrue valet intelligi. Nec injuste *Her*, quod *pelliceus* dicitur, ad infantiam virginis Mariæ refertur. Licet enim innocenter, ut vere credimus, hanc ætatem transegerit, sensibus tamen carnis, quandiu infans erat, sicut infans obnoxia subiacebat. Onan vero, quod interpretatur *mæror eorum*, congrue satis ad pueritiam ejus refertur, quia, postquam infantili decursa ætate altius sentire et intelligere poterat, vita ejus pro humani generis perditione semper in mærore erat.

Ex duobus filiis istis quodammodo non peperit, quia nec tempore infantie, nec tempore pueritiæ parere illum idonea erat, cujus sanguine mediante tota prædestinatorum ad vitam successio recreari et reparari debuerat. Sic duobus filiis illis *Her* et *Onan* sine posteritate e medio factis, hoc est duobus illis infantie et pueritiæ suæ temporibus sine fructu humanæ reparationis tandem transactis, cum tertium filium, qui erat *Sela*, quod interpretatur *umbra*, diu expectaret, hoc est cum remissionem peccatorum, quæ per *umbram* potest intelligi, et illis qui adhuc viventes vel etiam *umbram*, id est refrigerium, illis qui erant in tenebris et in umbra mortis sedentes, longo nimis desiderio optaret, et necdum tempus miserendi appropinquaret, sustinere diutius non potuit, exemplo Thamar *sedens in bivio*, Deo Patri se obtulit. Cui accepto prius ab eo annulo, armilla et baculo se supposuit. Sedens enim *in bivio*, hoc est inter viam vitæ, quam aperiri sibi et omnibus hominibus optavit, et viam mortis, quam præcludi omnibus desideravit, in hoc, inquam, bivio sedens ad Deum Patrem accessit, ejusque pedibus, fidei, spei et charitatis instantia, quod est quasi *annulus*, *armilla et baculus*, in spiriis et lacrymis, orationibus, vigiliis et jejuniis tandiu procrebuit et succubuit, donec concepto ab illo fetu, apparerent *gemini in utero ejus*, hoc est donec plenitudo temporis veniret, **566** ut illa imprægnaretur, qui geminæ gigas substantiæ erat, Domino utique nostro Jesu Christo, qui verus Deus et homo erat.

Vocatumque est nomen unius Phares, nomen alterius Zara (*Gen. xxxviii*). Phares *divisus*, Zara *oriens* interpretatur. Geminæ hæc nomina illi geminæ giganti substantiæ optime congruebant. In hac enim parte, quo homo futurus erat, recte appellari poterat Phares, id est *divisus*. Quomodo *divisus*? a seipso. *Exinanivit enim seipsum*, ut ait Apostolus, *formam servi accipiens* (*Philipp. ii, 2*). In ea parte autem, qua Deus erat, merito appellandus erat Zara, id est *oriens*, hoc est unus atque idem Deus cum Patre, unus atque idem Deus in Patre sine fine permanens. Hoc modo beatissima hæc cæli et terre regina similitudinem Thamar in se expressit. Videamus etiam, si quid in Rahab fuerit, quod referri ad ejus excellentiam possit.

Erat Rahab, ut Scriptura dicit (*Jos. ii*), meretrix in Jericho. Hæc suscepit exploratores missos a Josue ad explorandam terram urbemque Jericho,

celavitque eos ab his qui ad perdendum quærebant eos nuntiis regis, absconditos in solarío domus suæ; acceptaque ab his securitate, ut tradita a Deo in manu eorum urbe Jericho, ipsa cum domo patris sui salvaretur, dimisit eos per funem de fenestra. Ob hanc igitur causam destructa Jericho, ipsa salvata est et domus patris sui, habitaveruntque in medio Israel.

Si Rahab meretrix fuit, imo quia fuit, quomodo illam præfiguravit, cui in innocentia et castitate, et universa vitæ morumque honestate nullus mortalius, præter solum illum, quem genuit, Dominum nostrum Jesum Christum assimilari potuit aut poterit? Dicimus salva gratia et pietate sua, quod satis convenienter per Rahab fuerit præsignata. Rahab itaque interpretatur *latitudo*, quod nomen apte beatæ virgini Mariæ congruit, quia si appellari poterat *Thamar* propter amaritudinem, quam pro humani generis perditione habebat, poterit etiam nominari *Rahab* propter ineffabilem dilectionem, qua sanctissimum ejus cor erga Deum et proximum ultra omnes homines dilatatum erat. Sed quam in ea parte, **567** qua meretrix fuit, ad castissimam virginem Mariam *Rahab* convenientiam habere potuit? Prorsus nullam. Nam Spiritu sancto obumbrante eam et conservante, nunquam ei accedere potuit quod integerrimam castitatem cordis sive corporis in aliquo corruperit. Igitur non assimilamus eam Rahab in aliqua notabilis vitæ actione, sed in laudabili, quæ in quibusdam ejusdem Rahab actibus inveniri potest, significatione. Meretrix erat Rahab; et bene. Meretrix enim dicta est a *merendo*, eo quod mereatur pretium ab amatoribus suis proprio corpore suo. Amatores habuit Rahab sui similes, injustos homines et peccatores, quibus corpus suum prostituit; amatores habuit et Maria, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, quibus virginei corporis sui integritatem consecravit, quibus virginem spiritus et animæ suæ castitatem omni tempore vitæ suæ inviolabiliter conservavit. Igitur sicut apud amatores suos Rahab merebatur corruptione corporis sui pretium, quod sibi competebat, sic beata virgo Maria ab amatoribus suis, Patre et Filio et Spiritu sancto incorruptione corporis sui pretium illud meruit, per quod venundatum sub peccato genus humanum ad vitam reparari debuit. Pretium illud nobilissimum erat Unigenitus Dei, quem sola fuit digna portare, et in hunc mundum generare; sanguinis enim illius pretio facta est humani generis salvatio.

Suscepit Rahab exploratores missos a Josue; suscepit et Maria exploratores missos a Deo Patre, quorum primus erat Gabriel archangelus. Qui bene explorator Dei altissimi dici poterat. Ad explorandam enim et desponsandam eandem beatissimam Virginem venerat. Sed quomodo suscepit eos? Suscepit eos fideliter universa credendo quæ dicebantur ei ab angelo. Suscepit etiam exploratores Dei, pastores videlicet, qui ad eam in ipso partu vene-

runt, ut explorarent si verum esset quod super natum Salvatorem angelica multitudo attestante didicerant. Dicebant enim: *Transeamus usque Bethlehæm, et videamus hoc verbum, quod Dominus ostendit nobis* (Luc. 11, 15). Nonne qui hæc dicebant, exploratores jure dici poterant? **568** Suscepit et alios exploratores Dei, tres videlicet illos reges, qui ad investiganda, veneranda et adoranda nativitatis Christi mysteria stella duce venerunt ab Oriente. Omnes exploratores istos beata virgo Maria non solum suscepit, sed et in solarium domus suæ ascendere fecit. Suscepit eos omnia verba eorum fideliter audiendo, abscondit eos in solarío domus suæ, hoc est in superiori cordis sui diligenter omnia colligendo. Sic enim de illa dicit Evangelium: *Maria autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo* (ibid., 19). Sic erat *Thamar*, sic erat et *Rahab*.

Sed et in *Ruth* aliquid invenire possumus, quod ad eandem Dei Genitricem satis congrue referendum credimus. Erat *Ruth* in seipsa satis laudabilis, in genere suo erat notabilis. Erat enim de turpi et maledicta Moabitarum gente progenita. Hæc relictis parentibus et terra in qua nata erat, peregrinari elegit in terra non sua, et propter magnam, quæ in illa erat, vitæ morumque honestatem juncta est matrimonio cuidam nobili Israeliticæ gentis homini, nomine Booz, genuitque ex eo filium nomine Obed, patrem patris David regis, ex cujus semine natus est Christus Filius Dei. *Ruth* interpretatur *festinans*. Et apte beatæ Dei Genitrici Mariæ nomen hoc congruere credimus, quæ semper *festinans*, hoc est fervens erat in sanctis et justis operibus. Erat *Ruth* ex turpi et maledicta gente progenita Moabitarum; erat et Maria ex populo illo edita, quem ignobilem et maledictum fecerant originalis peccati crimine. Reliquit *Ruth* patriam et parentes pro conservanda fide socii suæ, et peregrinata est in terra non sua; reliquit et Maria patriam et parentes suos, dum pro conservanda Deo Patri fide et castitate sua separavit se a communi vel conversatione sæculi. Reputabat se in hoc mundo exsulem et peregrinam, quia, despectis omnibus quæ præsens diligit mundus, ad solam et interminabilem festinabat celestis patriæ gloriam. Ex semine *Ruth* natus est rex David; ex virginea carne virginis Mariæ natus est verus noster **569** David, vere *manu fortis et visu desiderabilis* Dominus noster Jesus Christus, per quem totus salvatus est mundus.

Mulier quarta, *Bethsabæe* videlicet, quam ablatam viro suo David sibi junxit matrimonio, genuitque ex ea regem Salomonem, nihilominus præfiguravit beatam Dei Genitricem, quia et eam, sicut dicere possumus, viro suo, Joseph videlicet, qui eam desponsaverat, Deus Pater quodammodo tulit, quia immaculatam cunservavit. Sic, sic a viro suo conjuncta, omnipotenti Deo conjuncta ex Spiritu sancto concepit, et peperit illum verum Salomonem, verum pacificum Dominum nostrum Jesum Christum, qui per suum sanguinem pacem fecit inter Deum et

hominem. Hoc enim et nomen illud *Bethsabée* significat. *Bethsabée* enim interpretatum *puteus sattetatis* sonat.

Sic beata Dei Genitrix Maria quatuor mulierum istarum nomina in se mystice habuit. Erat enim, ut breviter comprehendamus, *Thamar* in cordis contritione, erat *Rahab* in vera Dei et proximi dilectione, erat *Ruth* in perfecta operatione, erat *Bethsabée* in plena Spiritus sancti perceptione.

Possimus etiam hæc omnia, quæ ad dominam nostram beatam virginem Mariam ipsa adjuvante retulimus, ex parte ad unum quemlibet salvandum hominem satis convenienter referre, qui primo sit *Thamar* amare peccata sua pœnitendo, et pro concipienda a Deo virtutum sobole humiliter laborando, deinde sit *Rahab* Deum et proximum diligendo, et exploratores, id est prædicatores ejus et doctrinam eorum in superiori domus suæ, hoc est in superiori cordis sui desideranter suscipiendo, libenter conservando; sit et *Ruth*, id est *festinans* et fervens in bene operando; sit *Bethsabée* mente contemplando. Dat Judas, per quem Deus omnipotens figuratur, primum homini duos filios suos, Her videlicet et Onan, per quos intelligere possurum corpus hominis et animam. Nec injuste. Her enim interpretatur *pelliceus*. Et hoc nomen apte referri potest ad corpus, quod ex carne et pelle constat. Onan vero interpretatur *570 mæror eorum*. Et hoc nomen recte ad animam respicit, quæ mæret et plangit peccata, quæ corpus committit.

Duobus filiis istis morientibus, sicut heu! contingere solet, in peccatis, expectat tandem *Thamar*, quod est homo pœnitens, et accipere desiderat tertium filium, qui *Sela*, id est *umbra* dicitur, per quem remissio peccatorum satis congrue accipitur. Expectat sane et optat remissionem peccatorum suorum. Sed dum considerat quod nullis suis meritis vel viribus consequi eam valeat, æstuat in seipso et sollicitatur, ne moriente illo sine liberis, hoc est sine fructu bonorum operum, memoria illius de medio Israel, de medio *videntium Deum*, in futura vita auferatur.

Hæc dum sollicitè secum agere incipit, audiens tandem quod Judas ascenderet in *Thamnas*, quod interpretatur *defectus*, ad tondendas oves, hoc est quod Deus omnipotens in defectum hujus sæculi venire dignatus est ad exonerandas animas a peccatis, quod propter hoc homo factus, universas infirmitatis nostræ miseras præter solum peccatum in se suscepit, ut morte sua veterem hominem nos exueret, et novum indueret, bene *Thamar* exemplo *mutato habitu venit et sedet in bivio*. Bivium hoc dicitur, ubi duæ viæ dividuntur. Nec incongrue in bivio spiritalem quamlibet conversationem intelligendam æstimo, quæ quasi duas vias dividit; unam, quæ ad mortem, alteram, quæ ad vitam ducit. Spiritales quique homines sedent quasi *in bivio*. Unam enim viam, quæ ducit ad infernum, prorsus despiciunt; viam alteram, quæ ducit ad regnum cælorum, ante

A mortem attingere non possunt. *Mutat Thamar*, id est homo pœnitens, *habitu*, quando relinquit peccata et sæculum; collocat se *in bivio*, quando in aliqua spiritali conversatione justorum hominum se conjungit consortio.

Sed veniente Juda, hoc est visitante cum supernæ pietatis gratia, susceptoque annulo ejus, armilla et baculo, hoc est fide, spe et charitate, jungit se Deo, ut diu desideratam virtutum sobolem concipiat ab eo. Imprægnata autem ejus misericordia tandem ad partum proficit **571**, apparentque *gemini in utero ejus*, per quos cognitionem Dei et sui accipere possumus. *Vocavitque nomen unius Phares*, nomen alterius *Zara*. Nec incongrue per *Phares*, quod *divinus* dicitur, cognitio sui accipitur; per *Zara* autem, qui *oriens* interpretatur, cognitio Dei figuratur. Nam dum recte cognoscere incipit quot et quantis peccatis a Deo et a regno Dei seipsum dividerit, quam misericorditer divina eum pietas in tantis peccatis supportaverit, et a tantis malis liberaverit, per hæc Dei et sui cognitionem paulatim proficit ad dilectionem Dei, quæ semper *oriens* est; hic enim inchoatur, in futura vita plenius perficietur.

Ecce autem post tres menses accusata est *Thamar* quod fornicata esset. In his tribus mensibus tempus ante legem, tempus sub lege, tempus sub gratia non inconvenienter accipere possumus. Post tres istos menses accusabitur *Thamar*, accusabitur, inquam, post transacta tria hæc tempora, hoc est post præsentis vitæ curricula, cum diabolus venerit, omnesque transgressionem ejus et peccata objicere illi cœperit. Sed quid tandem faciet anima illa in tantæ necessitatis articulo posita? A facie impiæ accusantis fugiet ad pietatem misericorditer salvantis. *De viro*, inquit, *cujus hæc sunt, concepisti. Cognosce cujus sit annulus, et armilla, et baculus (Gen. xxxviii, 25)*. Cognosce, Judex clementissime, fidem, spem et charitatem tuam in me. Hæc tua munera, quæ mihi dedisti; hæc tibi, quantum te donante potui, conservata in testimonium salvationis meæ ad te retuli. Agnitis a Juda, id est a Deo Patre, muneribus istis, diabolus confundetur, anima in æternæ beatitudinis gaudia recipietur per eum, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

572 HOMILIA LXXXVIII.

IN EANDEM, UT VIDETUR, FESTIVITATEM QUINTA.

Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra (Psal. lxxvii).

Beatissima Dei Genitrix Maria, quia sola inter cunctas mulieres virgo benedicta, sola, inquam, ex omni humano genere digna esse meruit, ex cujus virginali corpore unigenitus Filius Dei perditto homini succurrere disponens homo fieri voluit, omnes, qui eandem gratiam in Spiritu sancto prævidere meruerunt, eam utpote mediatricem ejusdem gratiæ non tacuerunt, sed dictis et scriptis dignitatis excellentiam multis in locis mystice præfiguraverunt et extulerunt. Ex quibus unus specialiter electus, scilicet propheta Domini David, prævidens in Spiritu

sancto qualis eadem beata Virgo futura esset, longe antequam nasceretur, eam in quodam loco Psalmi septuagesimi septimi præsignavit dicens : *Et ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula.*

Quod dixit, et ædificavit, in hoc personam et opus Dei Patris, quod mirabiliter et ineffabiliter in eadem beata Virgine operatus est, satis convenienter expressit. Ipsa enim fuit terra illa, terra nobilis et benedicta, in qua vere Deus Pater sanctificium suum ædificavit. Sanctificium illud erat spiritus et anima illius, quam ab ipso nativitate ejus primordio mirabili virtutum structura, inæstimabilis castitatis et munditiæ sanctimonia in locum habitationis suæ Deus Pater mirabiliter composuit, decenter ornavit et sanctificavit.

573 Sed quomodo ædificavit illud ? Sicut unicornium, hoc est singularis gloria dignitatis ornatum, quia sicut sola sine exemplo singularis fuit in novo et inaudito quo Deo se consecravit castitatis voto, sic singularem dignitatem habet in præsentis sæculo et in futuro. Singularem quidem dignitatem acceperat, quia post Deum talis homo non erat, neque futurus erit, scilicet, ut et virgo et mater, et non modo mater hominis, sed mater Dei et hominis fieret, ut virgo filium procrearet, materque virgo permaneret. Sic utique sano fidei intellectu intelligere possumus quod dixit : *Et ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula.*

Jam vero videamus quomodo terram illam, beatam scilicet Mariam, fundaverit in sæcula. Fundamentum nominari solet, quod surgentem in altum ædificii molem firmat et sustentat. Hoc utique aptissime convenit excellentiæ ejusdem dominiæ nostræ. Ipsa enim est fundamentum hoc quod Deus Pater fundavit, cui domum sanctæ suæ Ecclesiæ mirabiliter superædificavit. Ipsa est fundamentum fidei nostræ. Ex ea enim initium credendi sumimus, quia Matrem eam Creatoris et Redemptoris nostri Jesu Christi confitemur et credimus. Quam sic Deus Pater fundavit in sæcula, ut sine hoc fundamento, sine sacramento fidei illius, quæ in ea et in eo est, quem genuit, Salvatore nostro, nullus salvare potuerit vel possit. Postquam prædictus Domini Propheta tanto laudis præconio matrem Virginem prophetando extulit, de eo quem paritura erat, in salutem generis humani subjunxit, et ait :

Et elegit David servum suum. David iste figuram Domini nostri Jesu Christi præferebat, qui secundum assumptam humanitatis formam congrue appellatur servus Dei Patris, cui tanta fide et veritate nunquam homo servivit, quia quod paternitatis ejus oculos offenderet nec minima quidem cogitatione unquam admisit. Quomodo autem elegerit eum, manifestat in sequentibus, cum dicit :

Et sustulit eum de gregibus ovium. Greges ovium multitudo erat omnium **574** qui Christum præcesserant electorum. De illis gregibus ovium sustulit eum, quia super illos extulit eum ut inter omnes

homines solus ille esset, cui nulla, originalis sive actualis, macula criminis accedere posset. Sed unde eum elegerit hoc est de quorum progenie nasciturum eum præordinaverit, consequenter exprimitur, cum dicitur :

De post fetantes accepit eum. Per fetantes sanctos patriarchas intelligere possumus, qui vel ideo, quod semen verbi Dei habebant, vel quod ex semine suo Christum nasciturum in promissione acceperant, convenienter fetantes dici poterant. Et quia post fetantes, id est patriarchas, prophetæ exstiterunt, ex quorum progenie natus est Christus, recte dicitur, *de post fetantes accepit eum*, hoc est de semine sanctorum prophetarum, qui post fetantes erant, constituit eum nasciturum. Post tempora enim patriarcharum et prophetarum venit Christus in mundum. Et quare *de post fetantes accepit eum* ?

Pascere Jacob servum suum, et Israel hæreditatem suam. Jacob figuram gerit omnium qui supplantantes in semetipsis vitia et peccata, constanter Deo serviunt in activa vita. Per Israel vero, qui interpretatur *vir videns Deum*, congrue illi significantur, qui in contemplativa vita positi, in interna cordis dulcedine assidue Deum contemplantur. Et recte loquens in propheta Dominus, *Jacob servum suum, Israel vero hæreditatem suam* appellavit, quia licet misericordia sua pascat omnes fideliter propter Deum in activa vita laborantes, tamen speciali quadam dulcedine familiaris illos pascit quos in contemplativa vita sibi soli vacare conspiciat. Hæreditas enim ipsius sunt, ipsique nihilominus hæreditatem ejus familiaris quandoque cum ipso possidebunt. Unde et sequitur :

Et pavit eos in innocentia cordis sui, et in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Videretur nobis rectius sonare, si intellectum ad cor et innocentiam ad manus posuisset. Sed juxta mysterium sensus spiritalis rationabiliter positum est, quos pietatis suæ **575** gratia in innocentia cordis servaverit, illos etiam ad intellectum manuum suarum perducit, ut intelligibiliter et prudenter omnia opera sua faciant, et nihil in his, nisi honorem Dei et salutem animarum suarum requirant. Ad hunc intellectum manuum nostrarum perducat nos Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen !

HOMILIA LXXIX.

IN FESTUM EXALTATIONIS S. CRUCIS PRIMA

Ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum (Joan. XII).

Verba hæc evangelica verba sunt fastidientis cuiuslibet terrena omnia, qui, divina compunctus inspiratione, ea quæ super terram sunt respuere, et ad inquirenda quæ sursum sunt, aciem mentis appetit erigere.

Ego, inquit, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Exaltari desiderat a terra, qui mente et corpore disjungi decernit ab actione terrena, ut mundi abstractus operibus, ad salutis suæ

profectum extendi valeat liberius. Ac si aperte dicat : Si divina præveniente misericordia exaltata fuerit ab actibus mundi vita mea, *omnia traham ad meipsum, omnia* videlicet, non solum bona, sed etiam præve perperationis quælibet opera per dignam poenitentiae fructum ad salutis meae traham profectum. In hoc siquidem, quod non simpliciter dicit, *omnia traham ad me*, sed distincte quodammodo *ad meipsum*, subtilius aliquid est considerandum. Nonnunquam enim illud homo *ad se* trahit, per quod tamen nullum utilitatis effectum consequi poterit. Ille vero *ad seipsum trahit omnia* qui, sicut diximus, mala quælibet opera quæ gessit, pervigili mentis intuitu poenitendo considerat, ac per hoc despectus in oculis suis magis ac magis sese humiliat, et tanto ante oculos Dei fit pretiosior, quanto humiliando se sibi met fuerit dejectior. Sequitur :

Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Cum ergo tacitus adhuc secum cogitando tractat qualiter **576** a temporalibus abstrahi valeat. *significare* operibus quibusdam incipit, quomodo mortificare vitia et concupiscentias in carne sua possit. Jam enim abstinere se ab illicitis, temperat se resistendo carnalibus desideriis, ac per hoc *signum* quoddam exprimit, de se, quod mortificationem Jesu in corpore suo appetat circumferre. Hos verb ascensionis gradus disponens in corde suo quisque salvandus, quales conflictus cogitationum invicem accusantium, aut etiam defendentium in se inveniatis, sequentis rationis ordo denuntiat.

Respondit ei turba. Quid rectius turbæ hujus nomine nisi turbatos hominis sensus valemus accipere? Qui bene turbæ comparantur; nam in se discordantes tumultus quosdam in corde excitant, et hinc inde turbine tentationum agitatam mentis tranquillitatem inquietant. Diversas in corde suo perturbationes homo patitur, dum oblivisci posteriora, et in anteriora extendi appetit; sed male dulcis delectatio carnis inolita vitiorum consuetudine mentem retrahit, arduam spiritalis vitæ disciplinam aggredi desiderat. Sed ne ad perficiendum, quod bene incepit, vires suppetant, formidat. Talem fluctuationem turbæ supra memorata homini ingerit, dum hæc quæ sequuntur, occulta suggestionem objicit. Ait namque :

Nos audivimus ex lege quia Christus manet in æternum. Hoc loco legis nomine testimonium Scripturarum apte valemus intelligere. *Christus* vero interpretatur unctus. Unctus autem Domini **577** homo ille dicitur, quem spiritali unctione gratia divina unxerit, et labenti sæculo quasi alienum reddiderit. Quod idem est ac si ipsa tumultuans turba homini, ad portum salutis et quietis tendenti, in hæc respondeat verba : Scripturæ edocet testimonium *quia Christus manet in æternum*, quos is videlicet qui semel unctus unctione divina vivere decreverit, sub spiritalis vitæ disciplina, ferventi studio præcavere debet, ne ab ea per vitæ torporem quandoque de-

(70) Textus sequens legitur in Evangelio et non in

Epistolis Joannis. *Et cunctinnet, sed diligenti perseverantia suum custodiendo propositum in his quæ bene inchoavit, permaneat in æternum. Et quomodo tu dicis, exaltari oportet Filium hominis? Quomodo, id est quali modo, stabili vel mutabili, tantæ districtioris rigorem aggredi proposuisti? Utrum in labore, quem subire disposuisti, perseveranter vis permanere, aut ad tempus in his demorari, et iterum ad solita præsentis vitæ delectamenta relabi? Quis est iste Filius hominis? Quis es vel qualis, qui tantæ gravitatis pondus aggredieris? Perpendat igitur sollicitudo tuæ mentis, quod filius es hominis, homo natus de muliere, cui fragilitas innata est ex ipsa naturæ conditione. Filius, inquam, es hominis, expers angelicæ naturæ et sublimitatis, ideoque angelicam vitam in hoc mundo B ducere et bonis mundi carere nequaquam poteris. Hæc est enim tumultuantis turbæ responsio, quam necesse est ut divina misericordia præveniente] salvandus quisque virili devincat constantia, quemadmodum mox innuunt verba evangelica.*

Dixit ergo eis Jesus. Dicere Dei est per occultam inspirationem hominem ad effectum bonæ operationis invitare. *Adhuc, inquit, modicum lumen in vobis est.* Per lumen itaque modicum accipi potest cor hominis bona voluntate illuminatum. Sed quia nondum perfectionem habet operum, est adhuc quasi *lumen modicum.* Unde sequitur : **578** *Ambulate, dum lucem habetis. Ambulate in affectu cordis, dum lucem habetis bonæ voluntatis.* Ambulare est suavi gressu incedere, id est ea quæ agenda sunt, delectabiliter agere, ut videlicet per bona opera quæ agit, solus [solis] Conditoris oculis placere appetat, nec humanis favoribus attolli cupiat. *Ut tenebræ vos non comprehendant.* Per tenebras istas ignorantia accipitur et concupiscentia, non solum carnis, sed etiam humani favoris. Ideo autem bonæ voluntatis desiderium non tarde, sed delectabili quodammodo devotione est peragendum, ne cor aut ignorantia velut tenebris quibusdam obaubilare valeat, aut concupiscentia gloriam terrenæ laudis requirat.

Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat. Ambulare in tenebris ille homo dicitur, qui bona quæ agit, ignoranter et sine interni saporis dulcedine operatur. Hic pro certo nescit quo vadat, quia ad quem finem tendat, vel quam remunerationis gratiam consequatur, prorsus ignorat. Unde et sequitur : *Dum lucem habetis, credite in lucem. Dum lucem habetis, id est dum bonam habetis voluntatem, credite in lucem, id est credendo in bonam transiite operationem. Ut filii lucis sitis.* Nomine lucis ipse Pater accipitur luminis. *Filii lucis* sunt qui, servili timore seposito opera lucis faciunt, quemadmodum Joannes in Epistola sua (70) loquitur : *Sereno non manet in domo in æternum; filius autem manet in æternum* (Joan. VIII, 35). Quicumque, ut prædiximus, fide et devotione ut Filii Deo Patri obediunt in omnibus.

hos pro certo et regni sui coheredes, et paternæ gloriæ faciet quandoque participes. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum eodem Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

579 HOMILIA LXXX.

IN FESTUM S. MATTHÆI APOSTOLI ET EVANGELISTÆ PRIMA.

Vidit Jesus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, et ait illi : Sequere me (Matth. ix).

Beatus apostolus et evangelista Matthæus, cujus veneranda festiva solemnitas gaudia hodie celebramus, magnum de speranda divina pietate exemplum, tam prædicationis eruditione quam vitæ conversione, cunctis præbet peccatoribus. In nullius enim apostolorum Christi solemnitate tanta peccatoribus spei et confidentiæ præstatur fiducia, nec ad ullius gratiam talem consolationis respectum habere possunt, sicut ad illius, quem de publicano conversum ad talem dignitatis et gloriæ sublimitatem assumptum a Domino esse cognoscunt. Nullus enim discipulorum Christi tam manifeste legitur vel publicanorum amicus, vel lucra sæculi tam ardentem sectatus. Nam Philippus, Jacobus frater Domini, Petrus, Joannes, Andreas, Jacobus, caterique eorum coapostoli quasi innocentes a Domino sunt electi; hic vero quia de publicis vitiorum actibus ad apostolatus dignitatem est assumptus, majori compassionis affectu condescendere debet peccatoribus, quam hi qui nullos graves peccatorum contraxerunt reatus, quia peccator compati debet peccatoribus.

Hic ergo beatus Matthæus, quamvis perverse vivendo lucris diu inhiaret terrenis, in prædestinatione tamen divina ante mundi constitutionem ad hoc erat præordinatus, ut non solum apostolus, verum etiam primus inter evangelistas, librum evangelicum de incarnatione Christi conscriberet. Unde etiam in descriptione quatuor animalium ipse faciem hominis habere videtur, quia et ipse, ut diximus, mysteria incarnationis Christi plenius et perfectius scribendo mundo patefecit. Ad hanc vero electionis gratiam qualiter a Domino vocatus sit, ipse hodierna sancti Evangelii lectione patenter demonstrat, atque ita propriæ conversionis **580** ordinem prænotat, ut ejus exemplo peccator quilibet cognoscere valeat, qualiter ad Deum converti, qualiter in bonæ conversationis perfectione perseverare usque ad finem vitæ debeat.

Vidit, inquit, Jesus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Dominus et Salvator noster electam apostolum et evangelistam suum tunc oculis supernæ miserationis vidit, cum eum de noxiis terrenarum rerum negotiis, quibus inhiabat, semovere et abstrahere decrevit. Quibus etiam oculis adhuc quælibet peccatorem respicit, quem de sæcularum rerum occupatione secernere disponit. *Videtur autem* ejus misereri ipsius est. Quemadmodum enim nos quæ arctius diligimus diligenti intuitu frequen-

PATR. CLXXIV.

tius inspicere non sufficimus: ab eo autem, quem minus charum habemus, oculos citius avertimus, sic et omnipotens Deus hominem, quem disponit salvare, oculis divinæ intuitur clementiæ; ab eo autem, quem ad vitam æternam non præordinavit, oculos pietatis suæ quodammodo avertit. *Sedentem, inquit, in telonio.* Mos est ejus qui in telonio sedet alienas res accipere, et proprio usui eas mancipare. Unde quid rectius nomine telonii valet designari quam avaritia hujus sæculi? Qui enim avaritiæ hujus sæculi intendit, qui temporalibus negotiis miserabiliter se irretire non metuit, more telonarii res alienas accipit, quia peccata et vitia, quæ proprie diabolum contingunt, ab eo quasi rapiendo accipit, et hæc nequiter possidendo male libere proprio corpori et animæ conjungit.

Et notandum quod dicit, *sedentem in telonio.* Sunt nonnulli, qui ita quasi inviti in sæculari conversatione consistunt, ut, si possent, libenter sæculo renuntiarent et concupiscentiis ejus. Et econtra sunt nonnulli, qui ita totis desideriis, tota devotione **581** vanitatibus delectantur præsentis vitæ, ut nunquam sæculi gaudia fastidiant, sed perseverare in eis usque ad finem vite dulce habeant. Quicumque ergo est, quia ita delectabiliter terrenis rebus utitur, hic recte *in telonio residere* dicitur. Sed omnipotens Deus cum hominem ita male quietum in telonio residere viderit, id est cum misertus illius ab hac ærumnosa conversatione revocare decreverit, occulta eum inspirationis gratia alloquitur, et quam inaniter omne tempus vitæ suæ consummaverit, perpendere eum facit, quemadmodum sequitur:

Et ait illi: Sequere me. Dicere Dei est ipsius inspirare, cum, sicut prædiximus, interius cor hominis alloquitur, et quid agendum ei sit, quomodo vitam adipisci valeat æternam, invisibiliter instruit et hortatur. Quasi dicat: *Surge* de hac ignominiosa qua hactenus vixisti conversatione, retrahere animum tuum ab hac noxia terrenarum rerum intentione: *Sequere me*, hoc est imitare me. Et revera, quicumque est, quem sic gratia divina intus vocaverit et interius invisibiliter traxerit, apte quod hic sequitur adimplere mox poterit.

Et surgens secutus est eum. Cum enim divina compunctus inspiratione poenas perpendere incipit damnationis æternæ, gemebunda cordis voce seipsum alloquitur intra se: O miser, inquit, et miserabilis! quæ tibi spes salutis adesse poterit, si ita inventus fueris? quantis æternæ damnationis tormentis misera anima tua excrucienda erit, si ita finis vitæ te invenerit! Et hoc timore compunctus *surgit* de perversis veteris vitæ actibus, *sequitur Dominum* spiritualis vitæ suscipiendo habitum. Hæc vero omnia, quæ prædiximus, quamvis in nobis et nobiscum per inspirantem gratiam suam operetur omnipotens Dominus, modica tamen quodammodo probantur esse in comparatione sequentis gratiæ, quam subsequens mox littera videtur insinuare. Quod enim sæculum

33

reliquimus, et ad spiritalem vitam devenimus, opus quidem ipsius est; sed factum illud memorabile, de quo jam dicturi sumus, majus est his omnibus.

Et factum est, inquit evangelista, *discumbente eo in domo*. Plerumque in sacra Scriptura, ubi verbum hoc, *factum est*, invenitur magnum aliquid per hoc **582** nobis innuitur. Sic in præsentī loco per *factum* istud memorabile opus intelligere possumus divinæ misericordiæ. Hoc est autem opus divinæ misericordiæ, cum omnipotens Dominus hominem, quem de communi sæculi vita ad spiritalem conversationem vocaverit, secundum multitudinem miserationis suæ clementer dignatur visitare. Omnia quidem opera ipsius magna sunt et laudabilia; sed istud opus misericordiæ majus est omnibus operibus potentæ suæ, quia testante Scriptura *miserationes ejus super omnia opera ejus* (*Psal. CXLIV, 9*). Quid sit etiam *factum* istud tam grande, quod opus diximus divinæ misericordiæ, Lucas evangelista manifestius videtur indicare hesternæ sancti Evangelii lectione, qui eandem gloriosam publicani istius describens conversationem, *fecit ei*, inquit, *convivium magnum in domo sua* (*Luc. v, 29*). Per convivium illud, quod conversus publicanus iste Domino in domo sua describitur fecisse, non solum illud accipiendum est, quod ei exterius visibiliter exhibuit, sed potius illud quod in domo pectoris invisibiliter ei præparavit. Cibum enim Christi et refectio sunt, ut ita dicam, bona desideria nostra et jugis salutis postæ meditatio, quemadmodum ipse ait: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei* (*Joan. iv, 34*). Pascitur revera in nobis, cum per bona desideria salutem nostram cogitando celestibus semper intendimus. Si ergo auctori propriæ salutis convivium, quo ipse delectetur, in domo pectoris nostri præparare desideramus, paratos ad hoc animos semper habere debemus. Nam si aliquem amicum nostrum in domum exteriorem suscepturi sumus; non subito, quæ necessaria sunt, invenire possumus, nisi prius ad adventum ejus obsequia paraverimus. Sic necesse est ut ad suscipiendum in domo cordis auctorem æternæ salutis semper parati existamus.

Ut autem de his quæ exterius fieri solent aliquid sciamus, videamus quo laboris studio corporalium fiborum parari solet refectio, et hoc quod in rebus visibilibus fieri videmus, spiritaliter nobis ad exemplum trahamus. Solent sæculares quique homines amicos suos in domum suam invitare, et ad convivium illorum cibos diversos præparare. In quo convivio carnes coctæ prius apponuntur, deinde assatæ offeruntur. Quæ carniū præparatio ita fieri solet: **583** mactatur hostia alicujus pecoris, cujus carnes in frustra concisæ in ollam vel in caldarium ponuntur, deinde aqua infunditur, post hæc ignis subjicitur. Peracta autem hujusmodi præparatione, sumptæ de illa carnes super discos ordinantur, et mensis inferuntur. Et siquidem bene paratæ fuerint, delectant, reficiunt comedentes et vegetant; si autem crudum aliquid in eis fuerit, infirmitatem comedentibus ge-

nerant. Post hujus cibi refectionem carnes afferri solent assatæ, quas usitatori vocabulo assaturam solemus nominare.

Hæc ergo quæ carnaliter fieri videmus, spiritaliter exsequi studeamus. Hostia nostra est carnalis vita nostra; olla vero, quæ de limo conficitur, terrenum cor nostrum accipitur. Per aquam, quæ desuper infundi solet, aqua lacrymarum intelligi valet; per ignem autem, qui huic subjicitur ollæ, compunctionem possumus intelligere. Ad præparandum ergo Domino in nobis delectabile convivium hostiam nostram, id est carnalem vitam mactare debemus. Non sic dico, ut quis seipsum (quod absit!) interimere velit, sed ut id quod carnaliter in nobis vivere deprehenderimus, mortificare summo opere studeamus. **B** Mactata hostia carnes ejus ollæ inferre, ignemque et aquam ad coquendum subministrare debemus, quia oportet ut carnalia opera, quæ gessimus, tandiu in corde nostro per ignem compunctionis et aquam lacrymarum decoquamus, donec ipsa vita nostra, quæ quasi eruda prius erat, exhausto funditus sanguine vitiorum desiderabilis cibus Domini fiat. Et revera si tali studio nos ipsos præparaverimus, cibus electus et delicatus in mensa Dominica erimus, ipseque Rex celestis delectabiliter in suum nos assumet corpus, et nos ei incorporati sine fine in illo manebimus. Quicunque vero hujusmodi præparationis studium minus in se habuerit, qui quasi crudus sanguinem vitiorum exsiccare in se non studuerit, hic non cibus desiderabilis, sed quasi infirmitatem generans devitandus est et abominabilis. Abominabilis, inquam, est et infirmitatem generat, quia talis hominis conversatio gravem infirmitatem parit, dum perversis moribus suis iram, invidiam et dissensionem in congregatione excitare non desinit.

Solet autem fieri nonnunquam ut **584** prævalente ignis ardore olla fervens aquam ebulliat. Mox vero extracta de igne calor immensus moderatur, et missa in ollam fuscinnula caro intus coercetur, quia quanto plus pinguedo defluerit, tanto minus saporis caro postmodum habebit. Et nos igitur, si quando cor nostrum, quod per ollam significatur, ex bona operatione nostra intumescere deprehenderimus, districte coercendo intus contineamus, ne dum foras **D** per appetitum humanæ laudis elevatur, intus a pinguedine divinæ dulcedinis evacuetur.

Post has igitur carnes aqua coctas, ad convivium Dominicum carnes afferre debemus igne assatas. Caro quæ igne assatur, ligno, quod est verum, affigitur. Verum autem, ut notum est, lignum est non curvum, sed in ante extensum et acutum, cui dum caro infixæ fuerit, in neutram partem declinare poterit. Quid per hoc lignum accipi convenientius poterit, quam districtio spiritalis disciplinæ, quæ quidem extensa est et acuta, quia semper in anteriora tendit; cui dum homo quilibet subjicitur, acuta, ut ita dicam, distractione ab ea detinetur, ut, si velit nolit, vagari ultra non possit. Huic ligno si tali modo vita nostra infixæ et igne compunctionis

assata fuerit, gustum suavissimi saporis, ut prædiximus, præbere Domino poterit. Quam bene et fortiter caro beati Laurentii assata fuit, quem iudex Decius positum in craticula vivum assari fecit! Qui de craticula assumptus, et mensæ Domini illatus, ut cibum electum et desiderabilem in suum Dominus eum assumpsit corpus, dum et congregationi sanctæ Ecclesiæ eum conjunxit, vel in cœlestibus angelicis spiritibus eum associavit.

Hæc autem ideo diximus, ut ea, quæ exterior fieri videmus, spiritualiter nobis ad exemplum trahamus. Hoc est ergo opus misericordiæ, hæc est visitatio miserationis divinæ, cum ita homo interius præparatur, ut ipse auctor suavitatis mira dignationis pietate in domo cordis ejus dignetur discumbere.

Nec prætereundum est quod dicit *discumbere*, hoc est cum ita præparatum cordis habitaculum inveniatur, ut ipse in eo requiescere, et mansionem inibi digne in habitaculo dignetur facere. Sicut enim absente patre familias domus quasi desolata videtur, ubi vero præsens aderit, jucuada et quasi plena ex ipso 585 erit præsentia; sic cum summus ille Pater familias domum humani cordis deserit, vacua est et multimodis vallata miseriis. Et quemadmodum domus quælibet deserta sordibus nonnunquam plena est, et aranearum telis circumdata; sic domus cordis, ubi Christus habitator non manet, sordidis poluitur cogitationibus, et multimodis patet miseriarum calamitatibus. Ubi vero ipse Creator cordis *discumbere*, id est requiescere, dignatur in corde hominis, fit profecto illud quod ordo sequentis denuntiat narrationis.

Ecce, multipublicani et peccatores venientes discumbant cum Jesu et discipulis ejus. Per publicanos gravia peccata, per peccatores vero leviora intelligere possumus commissa. In illa igitur hora, ut prædiximus, qua in corde hominis familiariter requiescere dignatur Jesus, veniunt isti publicani et peccatores, et discumbunt cum Jesu et discipulis ejus, quia tunc nimirum homo collectis sensibus suis interioribus, qui per discipulos Jesu designantur, ita ad se intra se reducitur, ut non solum graviora peccata digne considerando poeniteat, verum etiam leviora quæque cogitationum aut intentionum delicta perfecte cognoscendo poenitere et delere valeat. Sequitur:

Et videntes Pharisei dixerunt discipulis ejus. Per Phariseos qui interpretantur *divisi*, hoc in loco maligni spiritus possunt accipi. Ipsi enim hostes perversi et humanæ salutis inimici, cum tam salubrem profectum in homine cognoverint, facibus invidiæ succensi, callida arte omnimodis elaborant, ut ab incepto compunctionis et poenitiæ fructu hominem revocare valeant.

Possunt etiam per Phariseos cogitationes illæ designari, quas ipsi spiritus maligni ad pervertendum hominem humano immittere solent cordi. Cum enim homo quilibet beatus in amaritudine animæ

suæ, pravæ conversationis recogitat et tractat reatus, incidit ei nonnunquam hæc cogitatio, quod inutilis sit ejus poenitentia, quod nullam salutis gratiam obtinere ejus valeat compunctio, atque ea quæ sequens hic littera indicare videtur, secum in dolore cordis sui loquitur: *Quare, inquit, cum publicanis et peccatoribus manducat Magister vester?* Quasi dicat: Quare tantopere peccata 586 mea poenitere debeo? Quid mihi prodest crebro pro peccatis compungi? Nam cum modo ea defleo, et iterum ad eadam faciendam recurro, nunquid per talem poenitentiam veniam consequi poterò? Sed hæ cogitationes perversæ, immissiones, ut ita dicam, sunt diabolicæ; quas ideo in cor hominis mittunt, ut poenitiæ et compunctionis fructum auferant, et in barathrum desperationis inducant, ut jam desperare incipiat, ne veniam consequi possit, quasi Deus ante actam poenitentiam suam oblivioni traderit. Quæ contra Dominus et Salvator noster in his tribus sequentibus versiculis magnam nobis præstat consolationem suæ pietatis, et ut homo nunquam de bonitatis divinæ clementia diffidat, nec indultum poenitiæ tempus negligat, evidenti nos clementiæ suæ exemplo confirmat et corroborat.

At Jesus dixit eis: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Et iterum atque iterum consolando nos divitias misericordiæ suæ et pietatis commendans ait: *Euntes autem discite quid est: Misericordiam volo et non sacrificium.* Non enim veni vocare justos, sed peccatores. In his tribus versiculis tres vices notare possumus, quas et beatus Gregorius exposuisse videtur in Moralibus, ubi sic ait: Hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singula. In primo ergo versu, ubi ait Dominus, *non est opus valentibus medicus, sed male habentibus*, imchoatio, id est conversio hominis valet designari; in sequenti vero, ubi dixit *euntes autem discite*, medietas; in ultimo autem finis ejus apte valet figurari. In inchoatione, id est conversione, est homo adhuc quasi infirmus et ideo *opus habet medico*. Infirmus autem est, quia necdum peccata cognovit, nec poenituit, nec confessus est, nec satisfecit, sed ut perfectam sanitatem consequi valeat, opus habet ut medicus ei subveniat, hoc est ut bonus aliquis doctor curam ejus gerat, qui blanda consolatione et aspera increpatione tandiu favere non desistat, quousque perfectam sanitatem recipiat. Sanns autem et firmus tunc veraciter dici poterit, cum hoc ab ore boni doctoris didicerit, ut peccata, quæ perpetravit, cognoscere valeat, et post agnitionem digne poenitendo, confitendo et satisfaciendo corrigere 587 non desinat. Ita vero inchoatione, id est in conversione sanatus et adjutus opus habet in medietate, ut altiores semper ascendere studeat gradus, quod recte denuntiat sequens iste versus: *Euntes autem discite quid est; misericordiam volo et non sacrificium.* Debet enim semper sursum tendere, ire, inquam, de virtute in virtutem, et quandiu in hujus mortalitatis manet tempore, semper sanæ doctrinæ audi-

tum cordis præbere, ut videlicet sumnoperere hoc discere et adimplere studeat, quod quasi imperando Dominus hic denuntiat: *Discite*, inquit, *quid est: Misericordiam volo*. Illud, inquam, discere studeat, ut misericordiam, id est miserum cor habere sciat et valeat, ut videlicet, si quid virtutis in se senserit, non propriis meritis, sed divinæ hoc clementiæ ascribat. *Et non sacrificium*, inquit, hoc est, ut non in hoc quasi superbiendo gloriari velit, quod se ipsum sacrificium Deo obtulit, nec pro hoc gloriam requirat laudis humanæ, quod mortificationem Jesu circumferre in suo contendit corpore. Qui ita inchoatione sanatus et in medietate instructus fuerit, sperare jam confidenter in Domino poterit quod in fine suo adesce ei misericorditer dignetur, quemadmodum in ultimo versu isto ipse consequenter pollicetur:

Non veni vocare justos, sed peccatores. Per justos istos angeli sancti possunt intelligi; per peccatores vero homines congrue valent figurari. Nulli vero creaturæ Dei justitia sive injustitia deputabitur, nisi soli angelicæ creaturæ et humanæ. Angeli enim sancti, qui apostatis angelis cadentibus, in justitia sua cum Domino perstiterunt, semper justii ante oculos divinæ majestatis fuerunt. Primus autem parens noster Adam cum per inobedientiam tramitem justitiæ excessit, omni posteritati suæ injustitiæ crimen quasi **588** ingenitam hæreditatem dereliquit. Nam omnes in peccatis concipimur et nascimur, nec est homo natus de muliere, qui liber esse possit a peccatorum contagione, quemadmodum Paulus ait apostolus: *Omnes peccaverunt, et egent gloria Dei* (Rom. 11, 23). Venit autem Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, sine peccato conceptus et natus, liber prorsus a peccatis omnibus venit, inquam, non ad reparandum angelum, qui non peccavit, sed ad subveniendum homini, qui nexibus peccatorum in lacu miseriæ detentus jacebat. Et hoc est quod dicit: *Non veni vocare justos, sed peccatores*, hoc est non propter angelos homo natus in mundum deveni, sed propter homines humanam mihi naturam coadunavi. Ergo quia ipse Redemptor noster, non propter angelos, sed propter peccatores vocandos venisse se denuntiat, magnam revera in hoc ad sperandum fiduciam cunctis præstat, ne peccator quilibet conversus spem consequendæ veniæ unquam amittat. Et est, quasi hominem propter enormitatem peccatorum suorum pene jam desperantem his verbis consoletur, et dicat: Cum per tanta beneficia largus erga te exstiterim, quod in inchoatione tua medicina mea infirmitati tuæ subveni, et in medietate tua salubrem tibi doctrinam adhibui, quid est quod quasi pro fine tuo sollicitus, de mea misericordia desperando diffidis, et non magis spem tuam confidenter in me ponis? Ego enim sum qui inchoationem et medietatem tuam in manu mea teneo; ego etiam, si tu spem tuam firmiter in me ponens a justitia non deviaveris, in fine tuo remunerationem præstabo, præmium

A illud æternæ vitæ, quod ego ipse sum, qui solus æternæ sum beatitudo sanctorum omnium mihi congregantium per infinita sæcula sæculorum. Amen.

589 HOMILIA LXXXI.

IN FESTUM S. MICHAELIS ARCHANGELI PRIMA.

Accesserunt ad Jesum discipuli dicentes: Quis, putas, est major in regno cælorum? (Matth. ix.)

Quia veræ humilitatis insignia mystico intellectu lectio in se continet evangelica, satis congrue in angelorum legitur celebritate, quia parvulos et humiles recognoverunt se in Dei æstimatione. Unde pro hujus humilitatis gratia tantæ remunerationis ditati sunt gloria, ut præcipitatis spiritibus apostolicis perpetim fruuntur visione incircumscriptæ B majestatis. Et quia dignitas tantæ remunerationis non tantum solis donata creditur angelis, sed et his quicunque præeuntis Domini vestigia sequi nituntur, qui et discipuli, imo filii adoptionis efficiuntur quo intentionis affectu adhærere Deo oporteat, in primordio lectionis hujus evangelista declarat:

Accesserunt, inquit, ad Jesum discipuli dicentes: Quis, putas, est major in regno cælorum? Qui enim virtuosos operibus adhibent diligentiam, et inveterati criminis delere contendunt maculam, ad thronum gratiæ præsumentes accedere, cælestis magisterii subdli elaborant disciplinæ. Sub hac ergo disciplina amoris Christi plerisque positus, sed nondum attingere valentibus culmen perfectionis, facile in secreto mentis illabatur, quod his verbis exprimitur: *Quis, putas, est major in regno cælorum?* Licet in Scriptura sacra *regnum cælorum* interpretatione accipiatur varia, hic tamen digne intelligi poterit spiritualis vitæ militia. Hanc nimirum vere pœnitentes professi, et ab errore viæ suæ aliquantulum conversi, non satis provida muniti circumspectione, clandestina hac pulsantur cogitatione, quanta rerum gloria pridem, quanta abundantia inopiam fraternæ necessitatis suppleverint, et pro tantæ exhibitionis beneficio ampliori dignitatis magnificentia præferri appetunt cohabitantium sibi collegio. Si enim ventosa illorum elatio prævaluerit, nec extollendo se super **590** se superbire cessaverit, tacita lingua superbiæ audacter in hæc verba præsumit prorumpere: *Quis, putas, est major in regno cælorum?* Regnum cælorum est quidem, quod dicitur, vita vivens in se, quæ sine nullo concluditur. Hac in vita spiritu superbiæ inflati incomparabili se arbitrantur præmio remunerari, nec præ magnitudine injusti appetitus cordi illorum insidere poterit, quia personam hominis Deus non accipit, sed qui continens est justitiæ, paratas a Deo delicias mansionis percipiet æternæ. Sed misericordiam volens, male desipientes in præcipitium æternæ damnationis non permittit labi, adhibens medelam hujusmodi.

Et advocans Jesus parvulum statuit eum in medio eorum. Quisnam sit iste parvulus, quem dulcis et rectus advocat Jesus, perspicaci mentis intuitu libet

inquirere, et puritatem sequi illius innocentiae. Est enim vera et probata humilitas, quæ carnalium mentes comprimit elatas, quam Jesus pietatis suæ respectu *advocat*, dum obdurata dudum in malis corda occulta inspiratione visitat. Sed quia abyssus conditionis humanæ diversis vagatur motibus, innumeris se occupando rerum tumultibus, datam sibi semel humilitatis gratiam obliviscendo postponit quasi neglectam. Jesus autem, cujus opera sunt in fide, prædictum parvulum *statuit in medio eorum*, spiritum videlicet humilitatis stabilem faciens et irremotum in cordibus illorum, ita videlicet ut per superbiam non moveat eos amplius quos et admonet in consequentibus :

Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, et efficiamini ut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Singularem tantæ humilitatis excellentiam nullus perfecte accipit, qui ex abundantia divinæ suavitatis hac in vita prægustare non meruerit. Unde liquet, quia beata, imo **591** felicissima anima, dum hora compunctionis cum sponso suo, scilicet Christo fuerit unita, humiliando se inferiorem cunctis mortalibus æstimat, affligentes se injuriarum molestiis affectu mutæ dilectionis amplecti desiderat. His, inquam, virtutibus dum fideles crebro muniuntur intus et exterius juxta admonitionem veritatis, efficiuntur *parvuli*, nullo obsistente vitiorum obstaculo porta eis patet cælestis regni. Sunt autem nonnulli inflexibili mentis duritiæ dediti, qui nil de intimi saporis dulcedine sapiunt, sed ea, quæ super terram sunt, tota aviditate hauriunt. Tales nimirum nullatenus attingere viribus valent propriis supereminens donum perfectæ humilitatis. Sed qui de stercore erigit pauperem omnibus prædestinatis ad æternæ beatitudinis requiem oculo misericordiæ gratiam providet, perfectæ conversionis in ultimo etiam agone positis. Nam in ipso mortis articulo Deo annuente incredibilis eos perturbat poenitentiae amaritudo, sic ut in ipsa amaritudine contriti cordis virtutem consequantur profundæ humilitatis. Quod autem rationi non sit contrarius iste, ipsa veritas verbis insinuat istis :

Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic major est in regno cælorum. Qui enim superbi cordis elationem abjecerint, et parvulos se in oculis suis toto affectu crediderint, habitaculo corporis hujus deposito, gloriose in æternæ quietis sublimantur solio. Sed quia collatum plerisque donum humilitatis ad profectum salutis non perveniat, ea quæ sequuntur manifestius insinuant :

Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine mee, me suscipit. Multi enim parvulum talem, gratiam scilicet humilitatis suscipiunt, sed in nomine Salvatoris observare nesciunt. Nam collata divinitus ipsa humilitatis virtus, humanis exinanitur favoribus, dum tantummodo pro reverentia honoris et gloriæ sanctis sanctiores desiderant apparere. At vero prædictum *parvulum* hi suscipiunt in nomine Salvatoris, qui nil de virtuosius operibus suis ascri-

bunt meritis, sed soli solummodo attribuunt Patri luminum, a quo est omne datum optimum.

Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt. Parvuli quippe dici et esse possunt qui potentiam majestatis ipsius diligendo credunt; **592** et quicumque his scandalum, quod peccati dicitur occasio, præbuerit, dignum est ut satisfactioni subiaceat, quam Dominus in præsentī commendat. Ait ergo : *Expedi ei ut suspendatur mola asinaria in collum ejus.* Quid ergo per *mola asinariam*, quæ magni laboris tædio trahendo circumducitur, nisi sensus irrationalis intelligitur, qui sordibus cogitationum fœdatur innumeris ad instar asini, qui diversa rerum mole plus cæteris oneratur jumentis. *Expedi* namque ut sensus iste in *collum suspendatur, et in profundum maris dimergatur.* Per *collum* namque, quo omnis sermo ad linguæ plectrum emittitur, congruus vere poenitentis confessio innuitur. Nam *mola asinaria* recte suspenditur in *collum*, dum omne, quod sensu perpetratur irrationali, medicis animarum quique delinquentes conantur humiliter confiteri, et sic commissa confitendo scelerum in *maris demergantur profundum.* Licet *mare*, quod salsum est et amarum, varia interpretatione testimoniis accipiatur Scripturarum, hoc tamen in loco videtur exprimere amaritudinem contritionis et poenitentiae, in quam se affligentes pro peccatis immergunt, dum abundanti lacrymarum fonte perpetrata dudum vitia diluunt. Hi nimirum tenebras ignorantiae suæ Deo cooperante virtutum illuminant radio, longèque effugabitur ab eis præsens maledictio.

Væ mundo, inquit, *ab scandalis.* Quis sit iste mundus, Joannes insinuat theologus : *Omne, quod in mundo est, concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vitæ (I Joan. 11, 16).* Per hunc triforem deceptionis laqueum omnia scandala exitiale sumunt initium. Nam quisquis legem Domini prævaricando transgreditur, horum trium nocivo compede illaqueatur. Quod autem status præsentis vitæ absque diversarum rerum scandalis non possit transire, verba manifestant evangelica :

Necesse est, inquit, ut veniant scandala; verum tamen vae homini, per quem veniunt scandala! O quale vae homini huic veniet qui parvulos Christi scandalizare non timet! Aut enim dignum poenitentiae fructum vita comite persolvere Deo convenit, vel gravem damnationis poenam ex hac luce subtractus sustinebit. Unde sapiens quisque et beatus disciplinis **593** mandatorum Dei decenter adornatus consilium Domini, quod in æternum manet, pro modulo suo consequi minus tardet.

Si manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et projice abs te. Sicut enim per *manum* cujusque hominis actus accipitur, sic per *pedem* affectus humanæ intentionis intelligitur. Quicumque scandalizari se ab his senserit, non surda percipiat aure cordis verba Veritatis salubriter admonentia, *abscide eum et projice abs te.* Non multum quidem

abscidere cuilibet proderit vitia, nisi longius a se abalienet etiam abscisa, et ferro purgatus dignæ sectionis, virtutum gressibus accipere decertet præmium promissæ beatitudinis. Unde sequitur: *Bonum est tibi ingredi ad vitam debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.* Quod autem Dominus ait: *Melius est tibi ingredi ad vitam debilem et claudum,* in hoc declaratur manifeste quia singulare bonum censetur et perenne, si operum honorum insignia, affectu puro et simplici corde peracta, ad gloriam referantur et honorem solius Dei, qui commoda æternæ remunerationis abundanter novit suis largiri. Qui enim sic adhærentes bono, ab utroque homine vitia ressecantes salubriter seipsos debilitant, edaces ignium flammæ evadendo quandoque superant. Nam beata, imo felicissima dignoscitur debilitas, quæ simplices et rectos corde ad paradisi sublevat portas.

Si oculus tuus scandalizat te, erue eum et projice abs te. Quidnam per oculum exprimi poterit convenientius, qui cunctos hominis dirigit gressus, quam intellectus utriusque hominis, quo viget ratio providæ discretionis? Si quem vero oculus iste, intellectus scilicet deviare reprobo sensu fecerit, conscientiam mundans illam eruat, et simplici ac sano intellec..... (69°).

594 HOMILIA LXXXII.

IN FESTUM OMNIUM SANCTORUM PRIMA.

Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, etc. (Apoc. VII.)

Hodierna festivitas, quæ in honore omnium sanctorum celebratur, dissimilis est aliis sanctorum solemnitatibus, quas per anni cursum revolvimus, in quibus aut triumphum passionis illorum, sive de morte ad vitam transitum recolimus. Sed omnium pariter sanctorum merita sub una celebritate ideirco veneramur, ut meritis et intercessionibus eorum adjuti Domino reconciliari mereamur; etsi alio tempore in eorum servitio tardiores vel negligentiores, quam deberemus esse, fuimus, hoc per exhibitum devotionis nostræ studium hodierna celebritate penitendo diluamus.

Huic etiam præclaræ festivitati præsens capitulum recte videtur congruere, et in tota sacra Scriptura nihil inveniri potuit, quod tantorum principum solemnitate legi convenientius potuerit. Unde beatus Joannes, sublimi mentis intuitu supra omnem creaturam evolans, omnium ad vitam prædestinatorum multitudinem intuens ait: *Post hæc vidi turbam magnam.* Et quare dicit, *post hæc?* Quia nimirum antea viderat turbam numeratam et signatam, centum quadraginta quatuor millia. Per hunc numerum signatorum possunt accipi omnes sancti et electi, qui ante legem, et sub lege, et sub gratia fuerunt. Multi enim perfecti et justi erant ante legem, qui vere gratia Spiritus sancti pleni erant, sicut Abel protomartyr, Noe, Abraham, Isaac, Jacob et alii nonnulli, qui ita in virtutibus sublimes et (69°) Reliqua cum tribus foliis excisa hoc loco e

eminentes erant, quod etiam Deus omnipotens, Deus eorum nominari voluit, sicut ipse ad Moysen ait: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob (Exod. III, 6).* Sub lege quoque valde perfecti inventi sunt, Moyses videlicet, cum quo, sicut ait Scriptura, ita familiariter loqui dignatus est Dominus, *sicut amicus loqui solet cum amico suo (Exod. XXXIII, 11),* David, Isaias, Jeremias, Ezechiel eorumque consimiles. Sed et sub gratia sancti apostoli, qui omnes ideirco finito et certo numero signantur et distinguuntur, quia pauci sunt et rari, qui perfectionem eorum possint imitari. **595** Qui bene per millenarium numerum, qui perfectus est, designantur, quia in fide et operatione perfecti inveniuntur. Et hujus numeri quadragenarii compositio, qui per septies duodecim multiplicatus perficitur, sancti Spiritus, qui corda eorum repleverat, designatur perfectio. Quorum eminentiam magnifice in consequentibus commemorat, dicens:

Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt qui sequuntur Agnum quocunque ierit. Per mulieres mollitia et infirmitas animi solet designari. *Mulieribus itaque non coinquinabantur,* quia mollia et infirma peccati opera in semetipsis comprimebant. Et ideo *virgines sunt, sequentes Agnum quocunque ierit,* quia etsi non omnes corpore sunt virgines, mente tamen et anima sunt virgines, quia penitentes erant et humiles. Ideoque *sequuntur Agnum quocunque ierit,* quia quidquid optimum Deus in donis suis habet, eis non negabit, et quod commune est omnium præmium, seipsum omnibus sufficienter dabit. Multi enim sunt, qui virgines nominantur, et incorrupti sunt corpore, et tamen in numero virginum non computantur, quia virginitatem carnis servant sine virginitate cordis; et multi integritatem habentes cordis virginitatem amiserunt carnis. Et hi tales *sequuntur Agnum quocunque ierit,* quia, dum per veram penitentiam ad veram redierint innocentiam, vere Agnum quocunque ierit sequuntur; dum quandoque coronantur. Et isti, licet virgines sint corpore, non tamen humiles mente, nequaquam Agnum sequuntur, dum superbientes et de se præsumentes damnantur.

Determinato et finito numero signatorum, id est D perfectorum, ad infinitum numerum, qui æstimari non potest, se convertit, de quo subjungit: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* Per turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, hi designantur qui ad perfectionem illorum de quibus superius diximus pertingere non possunt, et tamen Dei miseratione salvantur, quos ita distinguit et describit, dicens: *Ex omnibus gentibus, et tribubus, et populis et linguis.* Sunt gentes, et bene nominantur gentes homines illi qui, secundum hoc quod nati sunt, vixerunt, **596** qui in peccatis concepti et nati peccata peccatis addiderunt. Omnes enim in peccatis concipimur et nascimur. Sed illi, secundum hoc quod nati sunt, vivunt qui carnis suæ e codice sunt.

concupiscentiis non contradicunt nec resistunt, sed in eis delectabiliter vivunt. Qui, dum ex misericordia Dei visitantur, [et] peccata sua cognoscunt, quasi *tribus* esse incipiunt. Quomodo *tribus* esse incipiunt? Nimirum quando pro *tribus* istis, id est voluntatibus malis, verbis inutilibus, operibus iniquis Deo poenitentiam exhibent, dum modo in confessione confessori suo peccata sua aperiant, modo in oratione Deo seipsos ostendunt et committunt. Sed et *tribus* tunc esse incipiunt, dum Creatori suo, id est Patri et Filio et Spiritui sancto, credendo et bene vivendo se subjiciunt.

Post hæc fiunt *populi*. Per *populos* intelliguntur subditi. Illi, qui ex gentibus facti sunt *tribus*, fiunt etiam *populi*, dum malam libertatem peccandi, quam prius habuerunt, sibi metipsis auferunt, aliorum obedientiam sese humiliter propter Deum submitunt. Post *gentes* et *tribus* et *populos* sequuntur *linguæ*. Fiunt *linguæ*, quando alios incipiunt docere non solum verbis, sed et exemplis.

Sed et in quatuor his verbis, in *gentibus* scilicet, et *populis*, in *tribubus*, in *linguis*, quatuor qui sunt in Ecclesia ordines accipere possumus, in *gentibus* poenitentes, in *tribubus* innocentes, in *populis* obedientes, in *linguis* præsidentes. His quatuor respondent quatuor illa quæ sequuntur, *stantes ante thronum in conspectu Agni*, *amiciti stolis albis*, et *palmae in manibus eorum*. *Stantes ante thronum* respicit ad *gentes*, quod sunt poenitentes. Thronus enim, qui proprie est et dicitur sedes regum, extremum tremendi iudicis designat iudicium. Stant ante thronum, dum statum illum, quo in tremendo extremi iudicii examine ante vultum majestatis tremendæ statuendi sunt et examinandi, sollicitè considerant, præparantes sibi in seipsis thronum Iudicis, quod peccaverunt, districta in se poenitentia punientes, et per propriæ districtiois censuram illud, quod meruerunt, terribile æterni Iudicis iudicium prævenientes. Hic enim misericordia et veritas, ibi sola iustitia sine misericordia, et sicut unusquisque in hora mortis suæ **597** invenitur, ita in die iudicii iudicabitur. Igitur, qui iudicat semetipsum hic, dum vacat, tollit iudicium suum omnipotenti Deo, ut in tremendo iudicio iudicari non debeat ab eo.

Præmisso *stantes ante thronum*, recte subiecit in *conspectu Agni*, quod congrue ad *tribus*, per quas innocentes accipimus, potest referri. Illi namque vere innocentes sunt, et vere innocentes nominantur, qui innocenti Agno, Domino nostro Jesu Christo, in sua innocentia conformantur, qui ita innocentiam suam custodiunt, ut sit in *conspectu Agni*, hoc est ut illi placere possint qui pro nobis nocentibus innocens in cruce occubuit. Ille enim in sua innocentia omnium humillimus fuit. Ideoque qui innocens est, nisi et humilis sit, innocentia ejus in *conspectu Agni*, id est accepta Agno innocenti et humili esse non poterit. Sunt enim nonnulli, qui ex eo quod innocentes se recognoscunt, ad elationis vitium intumescent, contemni dolentes, præ cæteris homini-

bus, quasi qui cæteris vixerunt sanctius, se habere cupientes. Isti etsi sunt innocentes, innocentia tamen ista non est in *conspectu Agni*, quia non placet illi, qui innocens propter nos occisus est. Qui vero innocentes sunt et innocentiam suam in ea humilitate custodiunt, quod supra nullum hominem, quamvis peccatorem, se extollunt, horum innocentia in *conspectu Agni* est, quia singularis Agnum innocentiam imitantur, a quo et cum quo et innocentiam et humilitatis suæ præmium consequuntur.

Post *gentes* et *tribus* adduntur et *populi*, per quos, sicut præmisimus, obedientes accipimus, quibus apte congruit *amiciti stolis albis*. Per albam enim stolam accipimus innocentiam, quæ per humilem acquiritur obedientiam. *Albis* quidem *stolis amicitur*, quia quantumcunque peccaverint in sæculo, quantumcunque lapsi fuerint, per obedientiam, quam bono et dulci corde Deo, et propter Deum prælatis suis exhibent, inter *populos*, ipsos innocentes, deputantur, quia per humilem obedientiam ad veram, si tantum perseveraverint, perveniunt innocentiam. Sequitur:

Et palmae in manibus eorum. *Palmae in manibus eorum* respicit ad præsidentes, ad sanctos videlicet doctores, qui per *linguas* intelligi possunt, qui et **598** poenitentibus, et innocentibus, et obedientibus in sancta Ecclesia præesse noverunt. Palma, quæ significat victoriam, vincuntium in se vitia significat remunerationem et gloriam. Sed quare de sola dicitur persona prælatorum, et *palmae in manibus eorum*? Erunt quidem *palmae* in manibus poenitentium, erunt *palmae* in manibus innocentium, erunt *palmae* in manibus obedientium. Attamen quia secundum verba beati Hieronymi liber iste, Apocalypsis videlicet Joannis, de qua lectio ista sumpta est, tot habet sacramenta, quot verba, non sine certa causa mysterii dicitur de persona prælatorum, et *palmae in manibus eorum*. Per manus enim solet opera designari. Ideoque non inconvenienter per manus prælatorum designantur subditi eorum, in quibus et quos omnipotenti Deo debent operari. Tunc in subditis suis boni prælati Deo operantur, cum eos verbis et exemplis suis ad perfectum adducere nituntur. Nam cum et ipsi in se vincunt vitia, et illos, quibus præsent, ad exemplum eorum vincere in se vitia docent, hoc est ferre *palmas in manibus*. Unde scriptum est: *Tulit ergo Deus hominem, et posuit eum in paradisum voluptatis, ut operaretur* (Gen. 11, 15), hoc est ut ipsum hominem, qui adhuc erat imperfectus, in hominem perfectum operaretur.

De hac nimirum turba poenitentium, innocentium, obedientium, præsentium recte dicitur, *vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat*. Quare dicit, *quam dinumerare nemo poterat*? Ubi numerus non est, ibi confusio est; ubi vero numerus est, ibi decor et ornatus est. Hæc sane turba poenitentium, innocentium, obedientium, præsentium tanta tamque magna est coram Deo, quod nemo, id

est non homo, non ipsa quidem beata virgo Maria, quæ æternum nobis genuit Salvatorem, nec ipse etiam unigenitus Filius ejus, in quantum homo, hanc turbam ad plenum ornare, hoc est ad plenum remunerare potest. Quidquid enim infra Deum est, turbæ huic non sufficit, quia nullus hominum ad plenum desiderium suum in hac vita pervenit. Qui sæculum et honores divitiasque sæculi quærunt et diligunt, nunquam ad tantam plenitudinem perveniunt, **599** ut nihil amplius sit, quod desiderent, quod divitiis et honoribus suis adhuc superaddere non optent. Sic et illi, qui perfecte Deum diligunt, nunquam in tantam divinæ dilectionis et dulcedinis vim rapiuntur, quin sit adhuc quod cupiant, quo magis ac magis in desiderii sui amore inardescant. Sed ibi, ubi Deus dabitur nobis, ubi resumpto in fine mundi corpore ad illam plenitudinem desiderii nostri, supra quam nihil est, pervenerimus, quod ipsum Deum facie ad faciem videbimus, ibi vere turba ista numerabitur, ibi remunerabitur, ibi plene ornabitur, ibi nihil amplius quæret, quia ipse qui est super omnia, decor et ornatus ejus erit.

Ibi vere implebitur, quod dicitur: *Omnia in mensura et numero et pondere constituisti* (Sap. xi, 21). Ipse est *mensura*, quia mensurat et terminat omnia; ipse est et *numerus*, quia format omnia; ipse est *pondus*, quia ordinat omnia. In æternæ beatitudinis gloria omnia in mensura, et numero, et pondere constituentur, ubi ipse, qui est plenum desiderium, plenum gaudium omnium sanctorum suorum, secundum mensuram meritorum numerat et dat gaudia præmiorum, ubi in illo æternæ stabilitatis pondere sic cum Deo in Deo stabilentur, quod sicut nihil amplius indigent, sic nihil unquam amplius desiderare valent.

Omnium igitur sanctorum, quorum hodie festa celebramus, auxilium imploremus, ut sicut illi ex omnibus sunt collecti, id est ex peccantibus aut poenitentibus, sive obedientibus, vel præsentibus, et cæli cives facti; sic et nos ex peccantibus faciant poenitentes, ex poenitentibus obedientes, ex obedientibus præsentibus, ut ita animo nostro præsideamus, quatenus palmam victoriæ obtinere mereamur, illorumque cœtui adunati et conjuncti Deum deorum facie ad faciem contemplemur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

600 HOMILIA LXXXIII.

IN FESTUM SS. MARTINI ET UDALRICI EPP. PRIMA.

Ipsi sunt duæ olivæ et duo candelabra lucentia ante Dominum (Apoc. xi).

Quia venerandam sanctorum Christi confessorum beati Martini et beati Udalrici solemnitate celebramus, de laudibus ipsorum loqui aliquis pro posse nostro attentamus. His profecto verba illa non incongrue possumus aptare, quæ de aliis quidem sanctis ecclesia memoriter consuevit cantare: *Isti sunt duæ olivæ et duo candelabra*. Olivæ quippe salutarum profert fructum, quia nimirum oleum lucet, reficit, et sanat. Nobiles profecto hæc duæ olivæ tale

de se oleum proferebant, quod satis clare lucebat, reficiebat, atque sanabat. Sanctissima enim doctrina eorum lumen administrabat fidei, et reficiebant audientes mira dulcedine verbi Dei. Et quia juxta episcopalis divinitatem excellentiæ secundum sæculum divitiarum magnitudine eminebant, pauperes quosque et egenos non solum corporali reficiebant alimonia, verum etiam administrare illis non desistebant spiritalia. Quantos vero infirmos sanaverint, opus non est in præsentem replicare, quia et omnibus notum est qui vitam sancti Martini legerunt, quod non tantum infirmos innumerabiles sanaverit, sed et tres mortuos suscitaverit.

Et duo, inquit, candelabra lucentia ante Dominum. Candelabrum multimodis percussioneibus et contusionibus atteritur, priusquam ad solitam decoris speciem aptetur et formetur. Et profecto magnifica hæc superni luminis candelabra magnis et innumeris tonsionum pressuris in hoc sæculo a summo opifice multipliciter sunt attrita. Beatum siquidem Udalricum in ipso, ut ita **601** dicam, nativitatis suæ primordio magna quadam percussione cœpit atterere, quia a lacte, quo adhuc illa infantilis ætas alenda et nutrienda erat, post paucos nativitatis ejus dies præsago cujusdam nuntii sui oraculo eum abstinere præcipiebat; postea vero episcopus factus novis iterum percussioneibus attritus est. Nam sicut et inter cætera legitur, supervenientes Hungari omnem regionem illam vastaverunt, et de populo qui sub ipso erat, plurimos captivos duxerunt.

Beatus vero Martinus, quanta austeritatis attritione seipsum omni tempore vitæ suæ castigaverit, scimus. Qui etiam humilitatem et austeritatem, quam prius monachus habuit, accepto episcopatu in nullo minoravit. Hæc itaque duo candelabra tot et tantis percussioneibus satis polita ante Dominum erant lucentia. Lucebant quidem apud homines vitæ ac doctrinæ præclaro lumine, sed non satis hoc fuisset, nisi et ante Dominum meritis ac sanctitate luxissent.

Et quia sic ante Dominum lucebant, *habent potestatem claudere cælum nubibus et aperire portas ejus*. Si hoc sicut littera sonat, accipere volumus, reverè potentes sunt *claudere cælum* his qui prave vivendo Deum offendunt; *aperiunt vero portas ejus* omnibus, qui devote patrocina eorum quærunt. Est et aliud *cælum*, in quo vere Christus requiescit, de quo Scriptura dicit: *anima justi sedes est sapientiæ*. Quæcunque enim anima seipsam mundum habitaculum fecerit, in hac profecto Dei Filio jucunda admodum et delectabilis sit sessio. Non est namque locus, in quo amabilius habitare dignetur, quam in anima, quæ virtutum meritis ornata habitationi ejus condigne exhibetur.

Sunt autem quædam *nubes*, quæ cælum hoc obnubilant, quæ lumen ejus tenebris ignorantæ offuscare desiderant. *Nubium* quippe nomine hoc in loco malignos spiritus possumus congrue satis accipere. *Clauditur tunc cælum* **602** quodammodo a *nubibus*, cum sancta anima seipsam muniendo bonis operi-

bus consignat, ne malignis spiritibus ad eam pateat A aditus. Et dum exclusis illis anima satis munitur, revera portæ ejus aperiuntur. Portæ animæ nostræ sensus ejus sunt, qui tunc ad accipiendam superni roris gratiam aperiuntur, cum cælum nostrum ab his noxiis nubibus clauditur. Qualiter vero isti sancti potestatem acceperint, ut precibus suis cælum nobis claudere, vel portas ejus aperire valeant, sequentia verba insinuant. Quia lingue eorum claves cæli factæ sunt. Per hoc siquidem, quod lingue eorum claves cæli fuerunt, cælos claudere et aperire digni sunt.

Digna ergo cum veneratione talium intercessorum festivas celebranda est, quorum et potestas et dignitas in cælo et in terra gloriose eminet. Natalem namque diem beati Udalrici hodie veneramus, quo scilicet de terrena corporis habitatione exutus, ad vitam matus est æternam. Beati vero Martini ordinationem sive translationem vel etiam dedicationem basilicæ ipsius hodie celebramus, quo summus pontifex templum ejus gloriosa consecravit dedicatione. Et bene dignitati ejus conveniebat, ut cælestis pontifex ad ejus basilicam consecrandam venire dignaretur, cui ipse, dum vixit, decora tot templa, tam de lapidibus, quam etiam de sanctis animabus construxit. Ipsi igitur suæ intercessionis auxilio ita cælum nostrum a noxiis nubibus claudant, ita, inquam, animam nostram a malignis spiritibus muniant in extremis nostris, ut secure de præsentī educta ergastulo perducatur ad æternam requiem cum ipsorum auxilio. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

603 HOMILIA LXXXIV.

DE IISDEM SANCTIS SECUNDA.

Duo ubera tua sicut duo hinnuli capræ gemelli (Cant. iv).

Festiva sublimium Ecclesiæ Patrum, beati videlicet Martini et beati Udalrici, solemnitas hodie refulget, quam tanto majori celebrare debemus devotione, quanto præstantiori eosdem Dei electos in cælis recognoscimus sublimatos dignitate. Hodierna quippe die sanctus Christi confessor et pontifex Udalricus de vinculis hujus vitæ solutus, in æterna vita gaudet cum Rege suæ, gloriosis ab ipso præmiis laureatus, qui omnium intus virtutum adornatus excellentia etiam secundum sæculi dignitatem ex nobilissima refusit ortus prosapia. Attamen hanc nobilitatem vir Dei totam in amorem Christi convertens, dum ipsum pauperem pauper imitari et monachorum contubernio cogitaret associari, ut ab hac intentione animum retraheret, divina revelatione admonetur, et quia futurus esset antistes, ei insinuat. Quod et factum est. Nam postea in urbe Augusta pontificali sublimatus cathedra quantus et quam magnus in oculis Domini fuerit, plenius gestorum ejus declarat historia.

Sancti autem Martini natalem diem, quo scilicet de hoc sæculo ad Deum migravit, non hodie, sed

alio celebramus tempore, translationem vero ejus seu dedicationem episcopatus sive dedicationem basilicæ ipsius hodierna recolimus festivitate. Igitur quam gloriosa ejus vita in oculis summi arbitri fuerit, ipse in hoc demonstrare dignatus est, quod per alium nullum, nisi per seipsam ejus basilicam dedicari voluit. Denique cum dies dedicationis ejus advenisset, et turba non modica episcoporum et clericorum, nec non et aliorum Christi fidelium convenisset, superveniente nocte juxta morem egressis omnibus basilica interioris denudata et quasi desolata stetit. Igitur quidam leprosus cum non haberet, ubi requiesceret, solus in ea mansit. Media vero nocte cum vigilans jaceret, vidit quemdam pontificalibus 604 decoratum infulis cum innumera multitudine eandem ecclesiam consecrare. Expleto autem consecrationis officio, is qui pontifex esse videbatur accedens ad eum interrogavit si se cognosceret. Cumque ille minime se eum cognoscere diceret, ipse respondit: Ego sum Jesus Christus, qui ipse dedicavi hoc templum nomini meo in honore dilecti mei Martini. Tu ergo facto mane surgens omnibus denuntia ut nullus ad dedicandum hoc templum manum apponat, quia ego ipse illud dedicavi. Rursum dum leprosus nequaquam populum sibi velut legationis hujus indigno credere assereret, ipse leprosam ejus cutem a capite usque ad ima pedum decorans, sanavit eum. Cutem vero ante pedes ipsius ponens ait: Si verbis tuis non crediderint, signum istud eis demonstra. Tum facto mane homo propere exurgens omnia quæ viderat, episcopis et reliquæ multitudini narravit. Quo audito omnes glorificaverunt Deum, nec ausi sunt templum consecrare, quod sic insigniter dedicatum esse cognoverunt. Fertur etiam quod nullus hac nocte ad serviendum Deo ipsam basilicam ingredi præsumat, quia nonnullis revelatum est quod ipse summus Pontifex, cui eam consecravit, cum suis angelis ibi præsens aperte adsit.

Quia ergo tribus his ejus festivitatibus dies iste insigniter sublimatus emicat, merito illum omnes Christi fideles summo laudis præconio atollere debent, qui speciali cordis affectu specialis gloriæ virum beatum Martinum amplectuntur et diligunt. Specialis utique merito est laus ejus et gloria, cujus vita specialis fuit et miranda. Nam dum summum ecclesiasticæ dignitatis apicem conscendisset, nullam terrenæ dignitatis gloriam quæsit; sed idem constantissime perseverabat, qui prius fuerat; quia eadem in corpore ejus humilitas, eadem in vestitu vilis erat: et ita adimplebat dignitatem 605 episcopi, ut tamen propositum et virtutem non desere-ret monachi.

Revera his duobus Ecclesiæ Patribus, magnificis cælestis aulæ primatibus beato Martino et beato Udalrico satis laus illa convenit, qua cælestis ille sponsus sponsæ suæ singula quæque membra laudans, inter cætera sic ait, *duo ubera tua sicut duo hinnuli capræ gemelli*. Si ubera hæc simpliciter accipere volumus, quid, quæso, utilitatis, quidve isto-

rum excellentiæ beatorum congruum in eis invenire possumus? Sed si subtili sensum hunc perquirimus indagatone, non inconvenienter assimilari cognoscimus *duobus hinnulis capræ duo quædam ubera* congratulationis et compassionis, quibus isti sancti omnes Ecclesiæ filios nutrierunt, quos ipsi Christo doctrinæ verbis et vitæ exemplis genuerunt. Hos siquidem, quos in fide catholica stabiles et bonis operibus instare viderunt, sinistro *ubere* congratulationis exhortando aluerunt; his vero, qui aliquam tribulationem habuerunt vel angustiam, ex *ubere* dextero compassionis lac adhibuerunt consolationis.

Debet etiam electus a Deo quilibet prælatus subditos suos his *duobus* pascere *uberibus*, videlicet ut singulorum exegerit vita, singulis quibusque administrare debet doctrinæ suæ nutrimenta. Hinc Paulus ait: *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus* (Rom. xii, 15). Gaudet cum gaudentibus, cum his, quos alacres in bona operatione videt, congratulatur, et ut ad meliora proficiant, adhortatur. Flere cum flentibus dicitur, cum aliquem ex aliqua tentatione pusillanimum et contritum compatiendo consolatur.

Sunt nimirum et alia quædam *duo ubera*, quibus se netipsam nutrire quæque felix debet anima, sinisterum scilicet bonæ operationis, et dexterum assidue contemplationis. Qualia vero dicuntur esse hæc ubera? *Sicut duo*, inquit, *hinnuli capræ gemelli*. *Hinnulus* agilis est, *caprea* vero perspicax, quia et quisque electus debet duo hæc habere, agilitatem et perspicacitatem: agilitatem in operatione bona, perspicacitatem in bonæ operationis custodia. Dum enim bona operatur, perspicaci cordis intuitu inspicere et intendere debet, ne aliquid impuritatis sit in ejus operatione, quod **606** oculos summi inspectoris possit offendere. Hi *duo hinnuli capræ* sunt etiam *gemelli*, quia profecto bonæ operationi non deest interna cordis contemplatio, nec contemplationi deest exterior corporis bona operatio. Per *gemellos* etiam geminam Dei et proximi dilectionem accipere possumus. *Gemelli* namque hi solent vocari, qui pariter uno ortu nascuntur, quia et gemina Dei ac proximi dilectio indissolubili germanitatis vinculo invicem connectitur. Sed ubi vel qualem pastum quæruni hi *duo hinnuli*?

Qui pascuntur, inquit, *in liliis*. Per *lilia*, in quibus *pascuntur* hinnuli, multiplices virtutes possunt accipi. Et notandum quod non unum lilium, sed quasi plurima lilia appellat, quia non una virtus fidei animæ sufficit, sed de virtute in virtutem sibimet pastum quærendo semper proficit. Tria vero in lilio esse conspicimus quæ delectabilem dant pastum his hinnulis duobus non alte crescit, et est valde candidum, sed flosculus; qui in medio ejus stat, colorem habet aureum. In brevitate lili perfectæ intelligitur humilitas, in candore vera castitas, in flosculo vero ejus, qui colorem profert auri, pura et eminens charitas. Bonæ profecto actioni et assidue

A contemplationi tria hæc valde necessaria sunt, ut per humilitatem custodiat, ne, quod boni gesserit, per humani favoris gloriam sive per elationem amittat. Per castitatem cor muniat, in quo contemplari summum Auctorem desiderat, et charitatis puritatem omnibus verbis et factis exhibeat. Quicumque beatus homo hæc omnia in se habet, suavem procul dubio sicut lilium de se odorem præbet, quo scilicet videntes delectati, et ejus exemplum jam incipiunt imitari. Et revera hic cum beato Paulo potest dicere: *Christi bonus odor sumus Deo* in omni loco (II Cor. ii, 15). Sequitur:

Donec aspiret dies, et inclinentur umbræ. Duo sunt *dies*, in quibus et per quos omne vitæ nostræ tempus præterit: tertius vero nondum venit, sed adhuc futurus est, dies videlicet inspirans, et dies respirans; tertius autem, qui nondum venit, dies dicitur aspirans. Denique cum visitatio missa ab Altissimo cor hominis illustraverit, tunc profecto dies inspirans dici poterit, quia homo tenebras **607** ignorantiae suæ cognoscens, ad verum lumen se convertere incipit. Sed quia post conversionem diversis tentationibus sæpe obruitur, necesse est ut dies respirans in corde ejus oriatur, ne penitus tenebris excæcatus tentationum, demergatur in desperationis barathrum. Si cui ergo duo dies hi illuxerint, huic sine dubio *dies tertius aspirans*, id est dies æternitatis lucebit, in quo Deum facie ad faciem videbit. Hinc propheta dicit: *Vivificabit nos post duos dies* (Ose. vi, 3), id est, post diem inspirantem et diem respirantem, *in die tertia*, scilicet, *aspirante*, *suscitabit nos et vivemus in conspectu ejus, scientes sequemurque, ut cognoscamus Dominum*.

Ad hunc diem sancti isti jam pervenerunt, qui in hoc sæculo velut lilium per humilitatem, castitatem et charitatem floruerunt. Annon beatus Martinus candidum lilium fuit, qui nunquam carnali voluptate actus suos maculavit? Nam Deus in morte ejus signis quibusdam innotuit quanta castitatis sinceritate pollebat, dum vixit. Ita siquidem omnis caro ejus vitro purior, lacte candidior refulcebat, ut septennis pueri gratia apparere in eo *videretur*. Ipsi ergo beatus patronus noster Martinus et beatus Udalricus suæ intercessionis auxilio nos perducant ad illum diem tertium æternitatis, ut gaudentes cum ipsis contemplerur speciem summi Creatoris. Quod ipse præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et gloriatur Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

608 HOMILIA^A LXXXV,

IN FESTUM DEDICATIONIS ECCLESIE PRIMA.

Omnis, qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis cui similis sit (Luc, vi).

Quia Unigenitus Dei Patris, carnem assumens pro nobis redimendis, quidquid in corpore gessit vel docuit, totum nobis ad salutem providit, solertè intuendum est quod in lectione evangelica brevi sermone comprehendit, qualiter salvandus quisque ad eum venire per affectum, bona quæ agenda sunt

audire per intellectum, et quæ audierit exercere debeat per operis effectum.

Omnis, inquit, qui venit ad me. Bonæ et sanctæ conversationis primordium est, ut fidelis quisque, desideriorum carnalium appetitum deserens, et a terrenarum actionum strepitu se penitus sultrahens, ad Dominum per affectum veniat; et cognoscens quæ sit voluntas Dei perfecta et beneplacens, proprii libertatem arbitrii divinæ voluntati subjiciat. Sed quia ad veram non sufficit salutem ut homo mala deserat, nisi etiam bona quæ facienda sunt auditu spiritualis intelligentiæ animadvertere studeat, congrue subinfertur :

Et audit sermones meos, et facit eos. Audire etenim quasi obaudire est. Nam oportet ut conversus quilibet ad audiendam legem mandatorum Dei aurem cordis sollicitè inclinet; et qualiter ipsi dignis actibus placere debeat, in his investigare omni cura invigilet; et cum perfecte edoctus cognoverit bona quæ agere debeat, hæc etiam per studia sanctæ operationis exercere non differat. Unde Apostolus : *Non, inquit, auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.* (Rom. 11, 13). David quoque propheta perfectorum vitam per spiritum intuens ait : *Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum eâ* (Psal. 111, 18). Memores, inquit, sunt mandatorum ipsius, non ut majori per hæc cæteris scientia præemineant, sed ut ad faciendum ea semper parati existant. Is autem qui tali ordine, videlicet per affectum veniendo, per intellectum audiendo, per effectum faciendo in spiritali vita profecerit, quali æternæ retributionis gloria quandoque sublimetur, evidenter in consequentibus declaratur. Nam subditur :

☉ *Ostendam vobis cui similis sit.* Bene ipsa Veritas, quæ hæc loquitur, pura veritate conspicua proferens verba, ostendam, ait, vobis, futurum scilicet tempus ponendo, non præsens, ut diceret ostendo. Omnia quippe in futurum reservantur incerta (Eccle. 1x, 2). Nam quandiu in hac corruptibili carne vivimus, ita mortalitatis nostræ tenebris involvimur, ut occulta vitæ alienæ mentis oculo nullatenus penetrare possimus. Unde per beatum Paulum dicitur : *Quis scit hominum quæ sunt hominis nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* (I Cor. 11, 14.) Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, cum, inquam, in superna illa patria sorti gloriæ filiorum Dei annumerabimur, ubi in lætabunda beatorum civium societate sua vicissim singulis corda manifestat claritas visionis æternæ, ibi profecto ostenditur qualis in hoc mundo cujusque vita fuerit. Nam singulorum meritum a bono remuneratore singulis collatum distinguit præmium. Sed cui similis tunc esse memoratur felix anima in summa beatitudine constituta ?

Similis est, inquit, homini ædificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamenta supra petram. Homo hic domum ædificans, homo, inquam, iste sin-

gularis Mediator est Dei et hominum homo Christus Jesus, cœterna Sapientia Dei Patris, de quo per Salomonem dicitur : *Sapientia ædificavit sibi domum* (Prov. 1x, 1). Sapientia quippe ædificavit sibi domum, cum unigenitus Dei Filius pro salute humani generis humanum corpus sibi aptavit intra uterum intemeratæ Virginis. Huic ergo homini Jesu Christo uni atque eidem Dei et hominis Filio homo similis efficitur, qui ad gaudia vitæ perpetis ipso adjuvante perducitur, sicut scriptum est : *Cum apparuerit, similes ei erimus* (I Joan. 111, 2).

Sed hoc ipsum quod dicitur : *Sapientia ædificavit sibi domum*, intueamur diligentius, et qualiter ad dominam nostram, perpetuam virginem Mariam, ejusdem Jesu genitricem specialiter respiciat, cognoscere studeamus. Ipsa profecto domus electa, domus nobilissima fuit, omnique decore adornata, quam sibimet ædificare et consecrare dignata est æterna Dei Sapientia, ut dignam **610** majestati suæ mansionem perpetuo haberet in ea. Nec incongrue ipsa beatissima domus nuncupatur. Nam quod in ædificio cujusque domus agi solet, in ipsa spiritaliter summus artifex operatus est. Primo quippe omnium in ædificio fundamentum ponitur; post hæc cum duobus hinc inde parietibus frons in superiori parte et finis in inferiori erigitur, ad ultimum vero tegulis superpositis domus tota tegitur. Sic profecto, sic a summo opifice non machina materiali, sed spiritali, non ruitura, sed in perpetuum firma et stabili ædificata est domus pretiosissima, beata scilicet Maria, quæ, si advertimus, juxta mysticum intellectum pleniter in se continet hæc omnia. Fundamentum plane, quod Deus omnipotens in ea posuit, singulare obedientiæ decus fuit, per quod illam decenter adornatam idem Dominus virtutum fundavit et stabilivit, quod etiam ipsa virtutum operatrix ac magistra totius sanctæ religionis, mater obedientis pro nobis usque ad mortem crucis, omnibus diebus vitæ suæ servare studuit, divinis semper præceptis obtemperando, parentibus quoque et sponso suo Joseph humilem obedientiæ subjectio-nem exhibendo.

Nec indiscussum prætereundum quod dicitur *supra petram* posuisse fundamentum, cum petra sit Christus, super quem firmiter fundata erant universa opera ejus. Unde et satis digne illi convenit quod evangelista subtiliter exprimens ait : *Fodit in altum.* Et qualiter vel quando perennis Dei Sapientia in altum fodit in ea? Tunc nimirum, cum ipsa electorum electissima divino partu consecranda misso ad se nuntio de superis archangelo Gabriele inter cætera angelicæ salutationis, imo cœlestis legationis dulcia verba ab illo promeruit audire : *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. 1, 35). Mox namque superveniens in eam Spiritus sanctus, et mirifico sui adventu ipsam collustrans, ad suscipiendum splendorem Patris altissimi virtute sua obumbrando thalamum præparavit virginalis ejus uteri, et ab omni

originalis sive actualis peccati labe liberam red-
dens, si quid vel tenuissimæ illi maculæ ex ipsa na-
turalis (70) criminis radice inhæsit, ejusdem Spi-
ritus sancti fossorium tam **611** fortiter ejecit,
ut corpore et spiritu tota sancta, tota munda et
casta, atque ut ita dicam, tota transiens in Deum,
nullum omnino in ea peccati remaneret conta-
gium.

Duorum vero junctura parietum insigne virgini-
tatis decus, et speciale humilitatis ejus meritum ac-
cipere possumus, quibus duobus virtutum gradibus
ipsa mater Domini virtutum longe eminentior cun-
ctis existit mortalibus. Fulgebat plane in ea in-
comparabilis decor mentis et carnis integritas, ut
uterus ejus nulli carnali commercio accessibilis, et
mens illius nulli spiritali nequitæ unquam foret
penetrabilis, sicque sola sine exemplo speciali casti-
tatis prærogativa complaceret Altissimo. Ipsa nimi-
rum puritate innocentiae omnes virgines præcellens
Virgo est virginum, ad cujus laudem specialiter
respicit quod de cæteris sanctis virginibus Scriptura
collaudando dicit: *In ore eorum non est inventum
mendacium* (Apoc. xiv, 5). Porro licet singulari
vitæ munditia universos filios hominum præcelleret,
profundissima tamen humilitate instantum semet-
ipsam in aliorum æstimatione despiciebat, ut pecca-
tor quilibet multorum sibi criminum conscius in
humiliatione peccatorum suorum assimilari prorsus
nequiret magnæ humilitati ejus. Sicut ergo cunctis
excellenter, ita et cunctis existens humilior, de
omnibus pene altiora sentiebat, et cui singulariter
magnifice in sanctitate nullus sanctissimorum
æquiparari poterat, indignis etiam peccatoribus
præ nimia sui humilitate inferiorem se esse judi-
cabat.

Ad hæc etenim cunctis adornata virtutibus, præ-
cipue fide, spe et charitate, præeminebat omnibus.
Quæ tria virtutum insignia per hæc tria mystice sunt
intelligenda, per superiorem videlicet partem do-
mus fides, per inferiorem spes, per tectum vero
charitas. Magna profecto, laudabilis et admirabilis
fides illius fuit, quia novo et inaudito miraculo
angeli annuntiantis credidit quod, virginittatis per-
manente gloria, sine virili commistione filium con-
ceptura esset et paritura. Et quia in soliditate fidei
sic fortis erat, etiam spei longanimitate stabilis per-
durabat, qua tota innitebatur super Christum,
quem solum spei suæ posuerat firmamentum. Quis
autem in charitate Dei et proximi existit talis, ut
hæc dilecti **612** dilecta singularis? Illam nimirum
æternus amor æterni Dei totam perfudit, totamque
possedit, ut præter hanc ineffabilem intimæ chari-
tatis dulcedinem nihil in hoc mundo diligere aut
desiderare noverit vel potuerit. Proximi quoque di-
lectione plenissima, ex desiderantissimo charitatis
affectu semper optans erat salutem proximorum,
ita ut antiquorum Patrum desiderium, redemptionem
humani generis toto corde desiderantium, im-
(70) Vide Dissertat. præviam.

A patientis amoris illius ardentissimum transcendere
desiderium. Jugiter etiam lamentando, et crebris
semetipsam lacrymis et suspiriis affligendo tam
graviter perditioni hominum condoluit, quasi
ipsa perditionis materia existerit. In charitate
autem vera et perfecta quam immobilis perseve-
rit, evangelicis aperte innuitur verbis. Nam acqui-
tur:

*Inundatione autem facta illisum est flumen domni
illi, et non potuit eam movere. Quæ, rogo, ista fuit
inundatio? Nimirum inundantes illæ persecutiones
diversarum passionum, quæ nobilissimus filius
suus, singularis dilectus, semper impassibilis ma-
nens in divinitate sua, absque peccati debito inno-
cens passus est in carne, de virgineo corpore ejus
assumpta. Inundatione ergo hac facta, illisum est
flumen domui illi, flumen scilicet tribulationum
unici filii sui, domum cordis illius fortiter illisum,
quia quidquid adversitatis vel asperitatis in hac
mortalitatis ærumna pertulit, virgineo pectori com-
patientis matris insanabile doloris vulnus infixit.
Quæ perturbationum inundatio ab ipso initio, cum
hic singularis innocentiae filius vagiret in cubilibus,
oborta est. Nam in tenera adhuc ætate positus a
facie Herodis quærentis eum occidere, cum illo fu-
git in Ægyptum, et iterum cum eodem parvulo ad
propriam terram rediit post ipsius Herodis obitum.
Cum autem ad virilem ætatem pervenit, etiam præ-
dicationis officio insistere cœpit, quotidie passa est
cum filio et in filio, videns, quot opprobria inveni-
entium, quantas impiorum toleravit blasphemias, et
qualiter detractiones, insidias, sive accusationes
sustinuit Judaicas.*

Verum tunc maxima doloris inundatio super eam
inundavit, cum talis filius ab impiis Judæis com-
prehensus male tractatus est, scilicet quod illusus,
ab **613** ipsis sputatus, colaphis cæsus, spinis co-
ronatus et flagellatus, ac per plateas civitatis Jeru-
salem ad spectaculum et irrisorem vulgi ductus est
quasi fur et latro sceleratissimus. Ad ultimum vero
animam ipsius pertransivit gladius, dum imminente
hora passionis ejus eundem filium et Redemptorem
suum vidit crucis subire tormentum, et clavis con-
figi, et in ipso mortis articulo felle et aceto potari,
D ac militari lancea perforari; et cum sceleratis de-
putatum esse, sicque morte turpissima miserabiliter
juxta humanam æstimationem vitam finire. Adfuit
spectatrix tantorum malorum stans juxta crucem
ejus, qui coram oculis suis in ea pendit mortuus.
Et tamen universa hæc non potuerunt eam movere,
ut videlicet contra eos, qui tantum nefas in inno-
cente filio suo perpetrabant, ad iracundiam move-
retur, vel vindictam de eis expeteret, aut ad odium
eorum vel invidiam prolaberetur. Maternæ quidem
compassionis voluntas fuit ut, si fieri posset, non
moreretur talis filius. Sed materno huic affectui di-
vinam prætulit voluntatem, ut potius desideraret
humani generis salutem, nec vellet propositum Dei

Patris averti, qui per mortem ejus totum mundum A disposuit salvari. Cum enim stans juxta crucem ejusdem dilectissimi filii sui verba audivit, qui moriens et quasi ultimum jam trahens spiritum dixit: *Pater, ignosce illis; non enim sciunt quid faciunt* (*Luc. xiiii, 34*); etiam ipsa cum orante orabat, ut Deus illis peccatum non imputaret, sed clementi potius bonitate errantibus indulgeret. Et unde illi tanta benignitas, tam ineffabilis pietas? *Fundata enim erat supra petram. Vere fundata erat supra firmam petram*, id est Christum, ut tanta inundatio tribulationum nullatenus eam movere, nec ad impatientiam animi vel inimicitiam posset inflectere.

Imitemur et nos piissimam hanc dominam nostram, gloriosis ejus meritis adjuti et virtutibus jam prædictis, quibus ipsam specialiter Domino placuisse cognovimus, eam pro modulo nostro, in quantum possumus, imitari studeamus. Ponamus fundamentum *supra petram*, ut quidquid boni agimus, *supra petram* quæ Christus est, ponere meminerimus, quatenus tota actionis nostræ intentio ex sola solius Dei dilectione procedat, et **614** in ipsa radicata et fundata stabilis semper et inconcussa permaneat. Fundamentum, ut supra diximus, obedientia est cælestium præceptorum et eorum, sub quorum imperio militare causa Christi proposuimus. Hanc probabilem obedientiam pia sollicitudine observare debemus, ut semper memores omnium, quæ præcepit Deus, semper mandatis illius, ut dignum est, obtemperemus. Prælati quoque devota subjectione nosmetipsos oportet substernere, eorumque jussionibus non tarde, non graviter ferendo, sed hilari et benevola mente obaudire. Nam juxta traditionem Patris nostri Benedicti talis obedientia hominibus dulcis est et accepta Deo, quæ sine contradictione et murmuratione bono sit animo. Istius vero obedientiæ propositum, si qua minus debita veneratione nos observasse deprehendimus, ante oculos divinæ majestatis digna poenitentia et satisfactione diluere festinemus.

Tale tam firmum dignæ obedientiæ ponentes fundamentum fodiamus etiam in altum. Et quid? Exemplo fodiendi quam digna et perfecta peccatorum confessio valet exprimi? Qui enim fodit in altum, terram desuper crebris ictibus percutiendo aperit, et subtus jacentem humum fodiendo ejicit. Fodiamus et nos in altum subtili investigatione discutendo profunda cogitationum nostrarum, et a fundo cordis quæque occulta iniquatione in eo congesta effodiamus, ut quidquid intra conscientiam nostram sordidum latet, humili confessione aperiamus. Itemque alio modo fodiamus in altum, ut acute compunctionis stimulo terram mentis nostræ incessanter confodientes aliquantulum degustemus quam suavis sit Dominus, et in illustratione spiritus nostri quiddam vel raptim de dulcedine ejus quotidie studeamus attingere, qua utcumque percepta gratia aliquomodo recremur in defectu præsentis vitæ.

Duos proinde parietes, castitatem scilicet et humilitatem, ut in nobismetipsis valeamus erigere, officium ædificantis spiritaliter studeamus implere. Qui enim ædificat vel murum construit, quæque superflua resecano tandiu lignum aut lapidem expolire non cessat, usquedum in compositionem ædificii apta reddat. Ita et nos ædificantes domum corporis et animæ nostræ quæque superflua de carne **615** et spiritu nostro abscidamus, ut ad ædificium æternæ civitatis locum illic meritis nostris congruum sine reprehensione inveniamus, ubi tunctionibus et pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis. Nam electorum animæ multis hic tribulationibus tunduntur et expoliuntur, ut in cælesti illa ædificatione sine percussione componantur. Cum ergo intus in animo B illicita nos delectatio pulsat, omni diligentia refrenemus linguam, ne quod mentem interius per iniqua desideria inquinat, foris per verba erumpat. Si enim omnipotens Deus tam vigilanti circumspectione in exterioribus nosmetipsos custodire perspexerit, pius ipse studiis nostris adjutor aderit, et malam concupiscentiam, cui ex infirmitate intus succumbimus, vincere tribuet. Ad hæc etiam dum vitio elationis cor nostrum intumescit, ponamus ori custodiam, ne superba locutio ab ore prodeat; nam per hoc divina nos gratia subsequente interius nos impugnans superabimus vitium superbiæ.

Castitate ergo et humilitate quasi duobus parietibus præmuniti, fidem, spem et charitatem, tres virtutes eminentissimas, in nobismetipsis habere solerter invigilemus, quas per tria hæc accipere possumus, per anteriorem videlicet partem domus fidem, per inferiorem spem, per tectum vero charitatem. Anteriorem itaque partem construamus, ut fidei catholicæ sacramentum, quod percepimus in baptisate, firmiter usque ad mortem servemus, et Dominum nostrum Jesum Christum Deum verum et hominem, Creatorem scilicet et Redemptorem nostrum confitentes, omnia quæ de eo nobis dicta sunt, fideliter absque ulla dubitatione credamus. C Propositum quoque fidei, quod in conversatione sancta Deo devovimus spiritalis vitæ iter aggressi, ei persolvere satagamus, et in his, quæ recte devovimus, bonis actionibus nosmetipsos exerceamus. Inferiorem vero **616** partem ædificemus, quatenus spei nostræ certitudinem in divinæ miserationis ponamus confidentia; et ne unquam desperationis incidamus periculum, ex ipsius semper confidamus misericordia. Duabus his partibus constructis tectum superponamus, per quod virtutem charitatis non incongrue accipimus. Nam sicut duplex est tectum, quo domus solet contegi, ita duplex esse debet charitas, Dei videlicet et proximi. Duplicem hanc dilectionem in nobismetipsis habere præ omnibus studeamus, juxta illam apostoli admonitionem ita dicentis: *Ante omnia autem mutuum in nobismetipsis charitatem continuam habentes* (*I Petr. iv, 8*), ut videlicet totis cordis visceribus Deum diligamus et

proximum, quatenus omnia terrena et transitoria A
amori divino postponamus, et dulcedinem fraternæ
charitatis mutuo conservemus.

Talibus tamque magnificis virtutum meritis adornatis veraciter in nobis complentur verba evangelicæ lectionis. *Inundatione autem, inquit, facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere. Fundata enim erat supra petram.* Inundatio ista multimodæ tribulationes sunt, quæ in peregrinationis hujus miseria sæpius nobis occurrunt. Exsurgente autem hujus inundationis procella *illisum est flu-*

men domui illi, quia plerumque aliqua presentis vitæ adversitas, vel arrogata a proximo injuria, tam gravi tentationis impulsu domum cordis nostri illidit, ut nequaquam nos æquanimitèr tolerare posse credamus. Sed quia mens nostra fundata est supra petram, id est Christum, nulla inundatio tribulationis movere nos poterit a statu nostræ rectitudinis, ipso adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen

VEN. GODEFRIDI

ABBATIS ADMONTENSIS

HOMILIÆ IN DIVERSOS SCRIPTURÆ LOCOS.

617 HOMILIA PRIMA.

IN CAPUT XXIV GENESIS PRIMA.

Dixit autem Abraham ad servum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone manum tuam subter femur meum, ut adjurem te, etc. (Gen. xxiv).

Præsens historia, quæ nobis in sacra Scriptura de Rebecca contextitur, si subtili intellectu indagari posset, mystico moralitatis sensu inveniretur plena. Si autem in hac historia nihil aliud posset inveniri quam quod nuda sonat littera, diligenda tamen nobis, et intimo amore esset amplectenda, quia nimirum hæc eadem Rebecca, de qua narrat historia, quædam, ut ita dicamus, linea vel materia fuit beati illius seminis, de quo Dominus Jesus naturam voluit assumere nostræ mortalitatis. Unde ipse Dominus in Evangelio dicit: *Quia salus ex Judæis est (Joan. iv, 22)*. Psalmista quoque de eadem re pronuntiat, dicens: *Ex Sion species decoris ejus (Psal. xlix, 2)*.

De hac ergo gente carnem assumens Dei Filius, operatus est salutem in medio terræ; et idcirco generatio hæc veneranda et diligenda, quia de ipsis carnem voluit assumere, inter illos conversari, **618** in eorum terra nasci, mori et sepeliri, et demum ad cælos ascendere disposuit. Sed videamus quid mysterii hæc ipsa lectio contineat, et si non possumus omnia mystico intellectu comprehendere, studeamus saltem aliqua in usum nobis ædificationis convertere, attendentes illud Domini præceptum, sic in lege dicentis: *Si ingressus fueris segetem amici tui, franges spicas, et manu teres, falce vero non metes (Deut. xxiii, 25)*. Amicus noster Deus omnipotens est, cujus seges sacra est Scriptura, quam ipse verbum æterni Patris per se excoluit et seminavit, Hanc segetem, hanc sacram Scripturam ingressi spicas hujus segetis debemus manu terere, hoc est sensum, qui in ea latet absconditus, mystico intellectu

B elicere. Sed, ubi sacrum intellectum littera cooperatum non possumus manu terere, ibi quoque prohibemur a Domino falce metere, sed Spiritui sancto cooperatum dimittere. Falce autem metere est sacram Scripturam, divinitus promulgatam, vilem temerarie dijudicare **619** reputando, carnaliterque eam sapere, quæ omnia lege Domini prohibemur facere. Nos igitur juxta præceptum segetem amici nostri introeuntes, hanc videlicet lectionem, frangamus nobis ad terendum spicas, quas possumus, cætera vero quæ restant, ad quæ intellectus non sufficit, non dijudicemus, nec vilia reputemus. Ait ergo sacra Scriptura:

Dixit ergo Abraham ad servum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat. In figura Abrahamæ patriarchæ Deus Pater potest designari, cujus domus sancta est Ecclesia. *Servus vero senior* ejusdem domus est quilibet prælatus ad arcem regiminis Deo disponente vocatus, ut est præcipue papa in supremo loco positus, cui astipulantur alii, episcopi, archiepiscopi, et cæteri doctores eximii, a Deo sanctæ Ecclesiæ præpositi. Sed in hoc servo convenientius accipitur fidelis prælatus sanctæ et spiritualis cujusque congregationis, qui benedicitur præesse omnibus quæ habet Dominus ejus, cum bonis et beatis præest hominibus. Huic fideli servo, super omnia, quæ possidet Dominus ejus, constituto, dicit verus Abraham Pater omnipotens:

Pone manum tuam subter femur meum, ut adjurem te per Deum celi et terræ, ut non accipias uxorem filio meo Isaac de filiabus Chananæorum, inter quos habito. In femore Abrahamæ intelligendus est Dominus Jesus Christus, quia sicut de femore viri semen progreditur generationis, unde nascuntur liberi, sic de corde Dei Patris Dei Filius est genitus, quemadmodum ipse dicit per Psalmistam: *Ex utero ante luciferum genui te (Psal. cix, 3)*. Quod dicit ex utero genui te, idem est ac si dixisset, de femore genui te. Nam